

Φ Ι Λ Ο Κ Α Λ Ι Α

ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ

5

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΣΚΥΘΟΠΟΛΙΤΟΥ

ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΣΧΟΛΙΑ

Ἄπο τήν

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΓΚΟΛΤΣΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελί
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7-10
ΚΕΙΜΕΝΟ-ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	12-56
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΑΒΒΑΝ ΓΕΩΡΓΙΟΝ	12 - 14
ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΕΥΘΥΜΙΟΥ	17-19
ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΣΑΒΒΑ	195-44
ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ	
ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΗΣΥΧΑΣΤΟΥ	447-49
ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΒΒΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ	495-52
ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΑΒΒΑ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ	529-54
ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΣΙΟΝ ΘΕΟΓΝΙΟΝ ΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ	543-54
ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΒΡΑΑΜΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΡΑΤΕΙΑΣ	551-56
ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ	567-58
1. Εύρετήριο χωρίων τῆς Γραφῆς	567-57
2. Εύρετήριο ὀνομάτων καὶ πραγμάτων	571-58

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΒΙΟΣ

Υπήρξε από τους αξιολογωτέρους βιογράφους ασκητῶν τοῦ στ' αἰῶνος. Ὁ πατέρας του Ἰωάννης, σύμβουλος τοῦ ἐπισκόπου Σκυθοπόλεως, συνδεόταν μέ τους μοναχικούς κύκλους τῆς Παλαιστίνης καί ἐφιλοξενοῦσε ὄσους μοναχοὺς ἀπό τῆ Λαύρα τοῦ ἀγίου Σάββα ἐπισκέπτονταν τὴν πόλη. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Σάββας, πηγαίνοντας στὴ Σκυθόπολη γιὰ μεταφορὰ διατάγματος τοῦ Ἰουστινιανοῦ καί ἐπιθεώρηση τῶν ἰδρυμάτων τῆς μονῆς του, συνάντησε στὸ σπίτι του τὸν Κύριλλο πού ἦταν παιδί καί τὸν εὐλόγησε. Οἱ γονεῖς του ἐδέχθηκαν μέ εὐχαρίστηση τοὺς λόγους τοῦ Σάββα: «οὗτος ἀπὸ γε τοῦ νῦν μαθητῆς ἐμός ἐστι· διδασκέσθω τοιγαροῦν τὸ ψαλτήριον, ἐπεὶ καί χρήζω αὐτόν»¹. Τοῦτο συνέβηκε κατὰ τὸ ἔτος 531. Ἔτσι ὁ Κύριλλος πού θὰ ἦταν ἴσως ἑπταετῆς τότε, πρέπει νὰ ἐγεννήθηκε γύρω στὸ 524. Δὲν ἀκολούθησε ἀνώτερες σπουδὲς σὲ κοσμικὲς σχολές. Βεβαιώνει ὁ ἴδιος ὅτι ἐχρησιμοποιοῦσε ἀτεχνο λόγο «ὡς ἰδιώτης καί μηδὲ ὡς ἀχθεῖς διὰ παιδείας τῆς ἐξωθεν καί ὡς ἄπειρος τῶν θείων λογίων καί βραδύγλωστος»². Παρακολούθησε ὁμως ἐγκύκλια μαθήματα σὲ μοναχικὸ ἴδρυμα τῆς Σκυθοπόλεως, ὅπου εἰσήχθηκε σὲ νεαρὴ ἡλικία καί κατόπιν ἐκάρη μοναχός. Εἰκοσαετῆς περίπου ἄρχισε περιοδεῖες στὴν Παλαιστίνη, οἱ ὁποῖες τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ γνωρισθεῖ μέ διάσημους ἀσκητὲς τῆς

1. *Βίος Ἀγίου Σάββα*, κ. 75.

2. *Βίος Ἀγίου Εὐθυμίου*, πρόλογος.

ἐποχῆς. Τὸν Νοέμβριο τοῦ 543 παρευρέθηκε στὰ ἐγκαίνια τῆς Νέας Ἐκκλησίας, ναοῦ τῆς Θεοτόκου, πλησίον τοῦ ἀρχαίου ιουδαϊκοῦ ναοῦ, καὶ κατόπιν ἐπισκέφθηκε τὴ Λαύρα τοῦ ἀγίου Σάββα πού εἶχε ἤδη πεθάνει πρὸ ἔνδεκα ἐτῶν. Ὁ ἐκεῖ ἀσκούμενος Ἰωάννης ὁ Ἡσυχαστής, πρῶην ἐπίσκοπος Κολωνίας, ἀποβλέποντας προφανῶς στὶς ἔριδες ὠριγενιστῶν καὶ ἀντιωριγενιστῶν, στὶς ὁποῖες δὲν ἐπιθυμοῦσε νὰ ἰδεῖ ἀναμιγμένο τὸν νεαρὸ Κύριλλο, προέτρεψε αὐτὸν νὰ ἐγκατασταθεῖ στὴ μονὴ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου. Ἀντὶ γι' αὐτὴν ὁ Κύριλλος ἐπῆγε στὴ μονὴ Καλαμῶνος κοντὰ στὸν Ἰορδάνη, ὅπου ἐβασανίσθηκε ἀπὸ ἀσθένεια, καὶ τελικά, ἀφοῦ ἐπιτημήθηκε στὰ ὄνειρά του ἀπὸ τὸν Ἡσυχαστή, ἐμπῆκε στὴ μονὴ Εὐθυμίου τὸ 544. Ἡ μορφὴ τοῦ Εὐθυμίου διατηροῦνταν ἀκόμη ζωντανὴ στὴ μνήμη τῶν γερόντων ἀσκητῶν, οἱ ὁποῖοι τὸν εἶχαν γνωρίσει προσωπικῶς καὶ ἀφηγοῦνταν τὰ σχετικὰ μ' αὐτὸν στὸν Κύριλλο. Μεταξὺ ἄλλων σχετίσθηκε κατ' αὐτὴν τὴν περίοδο μὲ τὸν Κυριακό, πού ἐμόναζε στὸ σπήλαιο τοῦ ἀγίου Χαρίτωνος, ὁ ὁποῖος τοῦ διηγήθηκε πολλὰ γιὰ τοὺς πατέρες.

Ἀφοῦ ἀσκήθηκε καὶ συνέλεξε διηγήσεις στὴν παραπάνω μονὴ ἐπὶ ἔνδεκα χρόνια, ἐμπῆκε τὸ 555 μὲ προτροπὴ πάλι τοῦ Ἰωάννου Ἡσυχαστοῦ καὶ μαζὶ μὲ ἄλλους ἑκατὸ μοναχοὺς στὴ Νέα Λαύρα μετὰ τὴν ἀπομάκρυνση τῶν ὠριγενιστῶν ἀπὸ αὐτὴν, ὅπου μένοντας γιὰ δύο χρόνια συνέταξε τὶς βιογραφίες τῶν ἁγίων Εὐθυμίου καὶ Σάββα. Μετοικώντας τέλος στὴ Μεγάλῃ Λαύρα, συνέταξε τὶς ἄλλες βιογραφίες· πέθανε μετὰ ἀπὸ λίγο χρόνο σὲ νέα σχετικὰ ἡλικία, πιθανὸν τὸ 560.

ΣΥΓΓΡΑΦΑΙ

Ὁ Κύριλλος μὲ τὴ σύνταξη τῶν βίων τῶν διαπρεπεστέρων μοναστικῶν ἡγετῶν τῆς Παλαιστίνης κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀμέσως πρὸ αὐτοῦ, μὲ τοὺς ὁποίους εἶχε συνάψει προσωπικὴ γνωριμία ἢ ἀσκήτεψε στὶς μονές τους, ἀναδείχθηκε στὸν μεγαλύτερο βιογράφο ἁγίων ὄλων τῶν ἐποχῶν. Τέτοιες προσωπικότητες ἔλκυσαν τὸν σεβασμὸ του ἀπὸ νεαρὰ ἡλικία

ἀρχικά στὸ πρόσωπο τοῦ ἁγίου Σάββα. Ἐπειτα τὸ ἐνδιαφέρον του διεγέρθηκε μὲ τὶς ἀφηγήσεις γιὰ τὸν μέγα Εὐθύμιο καὶ τὸν Σάββα ἀπὸ τὸν Ἰωάννη τὸν Ἡσυχαστὴ καὶ ἀργότερα ἀπὸ τὸν Κυριακό, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωσε ἐπίσης στοιχεῖα γιὰ τὸν Θεοδόσιο, Θεόγνιο, Ἀβραάμιο καὶ Γεράσιμο. Τὶς διηγήσεις αὐτὲς συνήθιζε νὰ καταγράφει σὲ φύλλα χαρτιοῦ, καὶ ὅταν ἐμπῆκε στὴ Νέα Λαύρα (555) συνέλαβε τὸ σχέδιο τῆς συντάξεως συλλογῆς μοναχικῶν ἱστοριῶν. Ἐνῶ ἐδοκίμαζε δυσκολίες στὴν ἐναρξὴ τῆς προσπαθείας του, εἶδε κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ὕπνου τὸν Σάββα πὺ ἐλέγε πρὸς τὸν Εὐθύμιο ὅτι ὁ Κύριλλος ἔχει στὰ χέρια του χάρτη καὶ ἀδυνατεῖ νὰ ἀρχίσει τὴ συγγραφὴ, καὶ τὸν Εὐθύμιο πὺ ἔβαφε τὸ χέρι μὲ μέλι ἀπὸ ἀλάβαστρο καὶ τὸ ἔτοποθετοῦσε στὸ στόμα αὐτοῦ τοῦ Κυρίλλου. Τότε πλέον αὐτὸς ἀφοῦ ἐξύπνισε ἄρχισε τὴ συγγραφὴ.

Ἀπὸ τὰ ἔργα του ἐσώθηκαν 7 ἢ 8 βίοι, ὅμως εἶναι πιθανὸν νὰ ἐσχεδίαζε νὰ συντάξει περισσοτέρους ἀλλ' ἢ προσπάθειά του διακόπηκε λόγῳ προῶρου θανάτου.

Οἱ δύο πρῶτες συνταχθεῖσες βιογραφίες τοῦ Εὐθυμίου (+473) καὶ τοῦ Σάββα (+532), εἶναι πολὺ ἐκτεταμένες καὶ ἀνήκουν σὲ ἰδιαίτερη κατηγορία. Γύρω ἀπὸ τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα τῶν διαπρεπῶν τούτων ἀνδρῶν πλέκονται ἐκθέσεις γιὰ τοὺς ἀγῶνες κατὰ τῶν μονοφυσιτῶν στὴν Παλαιστίνη μετὰ τὴ σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας (451) καὶ κατὰ τῶν ὠριγενιστῶν τοῦ 5' αἰῶνος.

Οἱ ὑπόλοιποι βίοι εἶναι συντομώτεροι. Πρῶτος ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι τοῦ πνευματικοῦ του πατέρα Ἰωάννου τοῦ Ἡσυχαστοῦ (+559 σὲ ἡλικία 104 ἐτῶν), δεῦτερος τοῦ ἄλλου γέροντος αὐτοῦ Κυριακοῦ (+556 σὲ ἡλικία 109 ἐτῶν), ὑμνογράφου πὺ διακρίθηκε στοὺς ἀντιωριγενιστικὸς ἀγῶνες. Ἀκολουθοῦν ἔπειτα δύο ἄλλοι σύντομοι βίοι, Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου (+529) καὶ Θεογνίου ἐπισκόπου Βιτυλίου (+522), γιὰ τοὺς ὁποῖους ἐκτὸς ἀπὸ τὶς προφορικὰς διηγήσεις ἔλαβε ὑπ' ὄψη του καὶ γραπτὲς πηγές, ὅπως τὸ *Ἐγκώμιον εἰς Θεοδόσιον* τοῦ Θεοδώρου Πέτρας καὶ τὸ *Ἐγκώμιον εἰς Θεόγνιον* τοῦ Παύλου Ἑλλαδικοῦ. Ὁ ἐπίσης σύντομος βίος τοῦ Ἀβρααμίου ἐπισκόπου Κρατίας καὶ ἀκολουθῶς μοναχοῦ τῆς μονῆς Σχολαρίου (+557) σώζεται ἐν μέρει στὴν ἐλληνικὴ καὶ ἀκέραιος σὲ ἀραβικὴ μετάφραση.

Ὁ Α. Παπαδόπουλος—Κεραμεὺς ἀπέδωσε στὸν Κύριλλο ἀνώνυμο βίο ἀγίου Γερασίμου ποὺ διατηρεῖται σὲ πατριακὸ κώδικα βάσει σοβαρῶν κριτικῶν ἐπιχειρημάτων.

Οἱ βιογραφίες τοῦ Κυρὺλλου διακρίνονται γιὰ τὶς πολλὲς ἀρετὲς τους. Ὁ ἴδιος φαίνεται σὰ νὰ ἀπολογεῖται πρὸς τοὺς ἀναγνώστες διότι ἐστεροῦνταν παιδείας καὶ ρητορικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ τοῦτο, ἂν καὶ δὲν εἶναι πλεονέκτημα γι' αὐτόν, ὅπως ἰσχυρίζονται μερικοὶ κριτικοί, δὲν ἔβλαψε πολὺ τὸ ἔργο του, διότι ἐκαλυπτόταν ἀπὸ τὴν πηγαία συγγραφικὴ ἰκανότητα αὐτοῦ. Στὶς ἀπλὲς καὶ νηφάλιες γραμμὲς τῶν βιογραφιῶν του συναντοῦμε ἀξιόπιστες εἰδήσεις γιὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰ γεγονότα. Ἐπεδίωξε τὴν ἀκριβολογία παντοῦ.

«Δυσωπῶ τοίνυν τοὺς ἐντευξομένους μηδενὶ ἀπιστεῖν τῶν τε ἤδη προλεχθέντων καὶ τῶν νυνὶ ρηθησομένων· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ χρόνων ἀκριβείας καὶ τόπων καὶ προσώπων καὶ ὀνομάτων ἐμνημόνευσα πρὸς τὸ ἐγγύθεν ἔχειν τε καὶ ποιεῖσθαι τὴν τῆς ἀληθείας περὶ τούτων ἐξέτασιν»³.

Καὶ ἐπέτυχε τὴν ἀκριβολογία· ἀλλὰ ἐπέτυχε ἐπίσης νὰ προσφέρει σ' ἐμᾶς χρήσιμη ἐκθεση ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας γενικά, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ ἱστορία τῶν χρόνων ἐκείνων.

Τὸ κείμενο ποὺ παρουσιάζομε καὶ ποὺ εἶναι βάση γιὰ τὴν μετάφρασή μας εἶναι ἀπὸ τὴν ἔκδοση τοῦ Eduard Schwartz, *Kyrillos von Skythopolis*, Leipzig 1939.

3. Βίος Ἀγίου Σάββα, πρόλογος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΒΒΑ ΓΕΩΡΓΙΟ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΒΒΑΝ ΓΕΩΡΓΙΟΝ

Τῷ τιμιωτάτῳ καὶ ἀληθῶς ἐναρέτῳ πατρὶ πνευματικῷ
ἀββᾶ Γεωργίῳ πρεσβυτέρῳ καὶ ἡγουμένῳ θεαρέστως
ἡσυχάζοντι ἐν τῷ κατὰ Σκυθόπολιν τόπῳ καλουμένῳ
Βεελλὰ Κύριλλος ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

5 Πίστις προηγείσθω τῶν περὶ Εὐθυμίου τοῦ φερωνύμου λόγων,
πίστις «ἢ τῶν ἐλπιζομένων ὑπόστασις», ἐξ ἧς ἐδικαιώθημεν
καὶ «ἐν ἧ ἑστήκαμεν καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ
Θεοῦ. Χωρὶς γὰρ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι», ἐπείπερ, ὡς
φησὶν ἡ Γραφή, «πιστεῦσαι δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ ὅτι
10 ἔστιν, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται». Ὁ μὲν
γὰρ ἄνευ πίστεως λέγειν τι ἢ ἀκούειν ἐπιχειρῶν διὰ κενῆς κοπιᾶ
ὠφέλειάν τινα ἑαυτῷ πορίσασθαι μὴ δυνάμενος· ὁ δὲ τὴν τὰ
πάντα ἰσχύουσαν πίστιν κεκτημένος ὅσα βούλεται, δύναται, μά-
λιστα ἀδίστακτον ταύτην διαφυλάττων μὴ συγκαταπίπτων
15 τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλὰ νεάζων ἀεὶ καὶ ἐνδυναμούμενος τῇ πίστει, μὴ
διστάζων ἢ διακρινόμενος. «Ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικεν κλύ-
δωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ριπιζομένῳ» καὶ τὰ ἐξῆς.
Ἐγὼ μὲν οὖν ἀρχὴν καὶ ρίζαν καὶ θεμέλιον τῶν περὶ τῶν ὁσίων

1. Τὸ ὄνομα τοῦ Εὐθυμίου, ἀπὸ τῆς διάθεσος τῆς εὐθυμίας.
2. Ἐβρ. 11,1.
3. Ρωμ. 5,2.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΒΒΑ ΓΕΩΡΓΙΟ

Πρὸς τὸν τιμιώτατο κι ἀληθινὰ ἐνάρετο πνευματικὸ πατέρα ἀββὰ Γεώργιο, πρεσβύτερο καὶ ἡγούμενο, ποὺ ἡσυχάζει θεάρεστα στὸν τόπο πλησίον τῆς Σκυθοπόλεως, ποὺ ἀποκαλεῖται Βεελλά, ὁ Κύριλλος στέλλει τοὺς χαιρετισμοὺς ἐν Κυρίῳ.

Ἡ πίστη πρέπει νὰ προηγηθεῖ τῆς διηγήσεως περὶ τοῦ Εὐθυμίου ποὺ φέρει ἐνδεικτικὸ ὄνομα¹. ἡ πίστη «ποὺ εἶναι ὑπόστασις τῶν ἐλπιζομένων πραγμάτων»², ἀπὸ τὴν ὁποία δικαιωθήκαμε καὶ στὴν ὁποία «ἔχομε στερεωθεῖ καὶ καυχῶμαστε μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ πετύχομε τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ»³. «διότι χωρὶς πίστη εἶναι ἀδύνατο νὰ εὐαρεστήσομε τὸ Θεό», ἐπειδὴ, ὅπως λέγει ἡ Γραφή, «αὐτὸς ποὺ προσέρχεται στὸ Θεὸ πρέπει πρῶτα νὰ πιστέψει ὅτι ὑπάρχει καὶ ὅτι γίνεται μισθαποδότης αὐτῶν ποὺ τὸν ἀναζητοῦν»⁴. Διότι ἐκεῖνος ποὺ ἐπιχειρεῖ νὰ λέγει ἢ ν' ἀκούει κάτι χωρὶς πίστη κοπιάζει μάταια, ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ προσπορίσει καμμιά ὠφέλεια στὸν ἑαυτὸ του. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ διαθέτει τὴν πίστη, ἡ ὁποία εἶναι πανίσχυρη, μπορεῖ νὰ ἐπιτύχει ὅσα θέλει, μάλιστα ὅταν τὴ διαφυλάττει ἀδίστακτη καὶ δὲν ξεπέφτει στὴν ἀπιστία⁵, ἀλλὰ μένει πάντοτε ἀνανεωμένος καὶ ἐνδυναμωμένος στὴν πίστη, χωρὶς δισταγμὸ καὶ χωρὶς προβληματισμό· «διότι ὁ προβληματιζόμενος μοιάζει μὲ τρικυμία θάλασσας ποὺ ἀνακινεῖται καὶ ταρασσεται ἀπὸ τὸν ἄνεμο»⁶.

Ἐγὼ λοιπὸν σὰν ἀρχή, ρίζα καὶ θεμέλιο στοὺς λόγους περὶ τοῦ

4. Ἐβρ. 11,6.

5. Ρωμ. 4,20.

6. Ἰακ. 1,6.

Εὐθυμίου λόγων τὴν ἀδίστακτον τίθημι πίστιν πρὸς τὸ ταύτην
 ἀναλαμβάνειν τοὺς μέλλοντας ἐντυγχάνειν καὶ μηδενὶ τούτων
 ἀπιστεῖν ἀλλὰ τὰς ἰδίας διανοίας διὰ τῆς πίστεως ἐλκύσαι πρὸς
 συγκατάθεσιν. Καὶ αὐτὸς δέ, τιμιώτατε πάτερ, τῇ τοῦ ἁγίου
 5 Πνεύματος δυνάμει κραταιούμενος τῇ βεβαίᾳ ὀχυρώθητι πίστει·
 ταύτην γὰρ ἐγὼ ἐπερειδόμενος τοῦτον τὸν πόνον συνεστησάμην,
 ζηλώσας μὲν τὴν φιλόπονον μέλισσαν τὴν ἐκ πολλῶν ἀνθέων
 συλλέγουσαν τὰ χρήσιμα πρὸς τὴν τοῦ μέλιτος ἐργασίαν,
 σπουδῇ δὲ καὶ προσευχῇ χρησάμενος τὰ παραδραμόντα τῷ
 10 χρόνῳ παρὰ ἀληθευόντων ἁγίων καὶ τῆς ἐρήμου ταύτης ἀρ-
 χαιοτάτων ἀνελιξάμην ὧδέ τε κάκειῖσε περιθέων καὶ περιαθροί-
 ζων αὐτὰ καὶ συλλέγων, ὥσπερ ἔκ τινος βυθοῦ τοῦ μακροῦ χρό-
 νου καὶ τῆς λήθης ἀναλεγόμενος, πιστεύων ἀκριβῶς τὸν παρὰ
 τοῦ μισθαποδότου Θεοῦ κομίσασθαι μισθὸν ἐκ τοῦ ἀνανεῶσαι
 15 τῇ μνήμῃ τὰ μνημονεύεσθαι ἄξια καὶ τύπον ἀγαθὸν παρασχέ-
 σθαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν τῇ τοιαύτῃ φιλοπόνῳ σπουδῇ.
 Εἰ γὰρ καὶ τῆς ἀξίας οὐκ ἐφικνοῦμαι τοῦ ἐπαινουμένου σεβα-
 σμίου πατρός, ἀλλ' οὖν εὐλογον εἶναι ἡγησάμην μᾶλλον τῆς
 ἀξίας διαμαρτεῖν ὑπὸ εὐγνωμοσύνης κινούμενος ἢ ἀγνωμοσύνη
 20 παραλιπεῖν τὸ πᾶν καὶ τῆς ὑμετέρας παρακοῦσαι πατρότητος,
 ἅμα δὲ καὶ ὑφορώμενος ἐκεῖνο τὸ φοβερῶτατον ἔγκλημα τοῦ εἰς
 γῆν τὸ τάλαντον κατακρύψαντος πονηροῦ δούλου καὶ ὀκνηροῦ.
 Καὶ οὕτως ἐτόλμησα ἀτέχνῳ τινὶ καὶ τῆς ἕξωθεν παιδείας
 ἀπείρῳ κεχρημένος λέξει τῆς προκειμένης ἀπάρξασθαι συγγρα-
 25 φῆς συνεργοῦντος τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ λέγειν ἐπιχορηγοῦντος διὰ
 τῆς τοῦ ὀσίου Εὐθυμίου πρεσβείας τοῦ τὴν ὑπόθεσιν τῶν λόγων
 παρασχομένου.

Εὐθυμίου θέτω τὴν ἀδίστακτη πίστι μὲ τὴν ἐπιδίωξη, ὥστε ἐκεῖνοι ποὺ πρόκειται νὰ τοὺς διαβάσουν νὰ ἐφοδιάζονται μὲ αὐτὴν καὶ νὰ μὴν ἀπιστοῦν σὲ τίποτε ἀπὸ αὐτούς, ἀλλὰ νὰ σύρουν τὶς διάνοιές τους πρὸς τὴ συγκατάθεση. Καὶ σὺ ἐπίσης, τιμιώτατε πατέρα, κραταιωμένος μὲ τὴ δύναμη τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἰσχυρίσου μὲ τὴ βέβαιη πίστι. Ἐγὼ συνέθεσα τοῦτο τὸ πόνημα σ' αὐτὴν στηριζόμενος· ζηλεύοντας τὴ φιλόπονη μέλισσα ποὺ ἀπὸ πολλὰ ἄνθη συλλέγει τὰ χρήσιμα γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ μέλιτος, συγκέντρωσα μὲ μελέτη καὶ προσευχὴ ἀπὸ φιλαλήθεις παλαιούς ἁγίους πατέρες αὐτῆς τῆς ἐρήμου πληροφορίες ποὺ εἶχαν μὲ τὸ χρόνο ἀποξεχασθεῖ· ἔτρεχα ἐδῶ κι ἐκεῖ κι ἐμάζευα στοιχεῖα, ἀνασύροντάς τα ἀπὸ τὸ μακρὸ χρόνο καὶ τὴ λησμονιὰ σὰν ἀπὸ κάποιον βυθό, διότι πιστευα σταθερὰ ὅτι θ' ἀποκομίσω μισθὸ ἀπὸ τὸν μισθαποδότη Θεὸ μὲ τὸ νὰ ἐπαναφέρω στὴ μνήμη τὰ ἄξια μνείας πράγματα καὶ μὲ τὸ νὰ προσφέρω ἓνα ἀγαθὸ ὑπόδειγμα σ' αὐτούς ποὺ διαβάζουν τούτῃ τὴ φιλόπονη σπουδὴ.

Πράγματι, ἂν καὶ δὲν φθάνω νὰ ἀποδώσω τὴν ἀξία στὸν ἐγκωμιαζόμενο σεβάσμιο πατέρα, ἀλλ' ὅμως θεώρησα εὐλογο ν' ἀστοχήσω ἀπὸ τὴν ἀξία του μᾶλλον κινούμενος ἀπὸ εὐγνωμοσύνη, παρὰ νὰ παραλείψω τὸ πᾶν ἀπὸ ἀγνωμοσύνη καὶ νὰ παρακούσω τὴν πατρότητά σας. Ἦλθω ὑπ' ὄψη μου κι ἐκεῖνο τὸ φοβερώτατο ἔγκλημα τοῦ πονηροῦ καὶ ὀκνηροῦ δούλου ποὺ ἔκρυψε τὸ τάλαντο μέσα στὴ γῆ⁷. Ἔτσι ἐτόλμησα, χρησιμοποιοῦντας ἄτεχνη καὶ ἄπειρη τῆς κοσμικῆς παιδείας ἔκφραση, ν' ἀρχίσω τὴν προκείμενη συγγραφὴ μὲ τὴ συνεργία τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος χορηγεῖ τὸν λόγο, μὲ τὴν πρεσβεία τοῦ ὁσίου Εὐθυμίου, ποὺ παρέσχε τὸ θέμα στὴν πραγματεία.

7. Ματθ. 25,25-26.

ΒΙΟΣ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΒΙΟΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΒΙΟΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Α΄

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ μονογενῆς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ συνάναρχός τε καὶ συναΐδιος τῷ Πατρὶ ὑπάρχων καὶ ὁμοούσιος ἀφάτῳ φιλανθρωπία χρησάμενος εὐδοκία τοῦ Πατρὸς καὶ βουλήσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατηξίωσε διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθῆναι
5 καὶ ἐνανθρωπῆσαι ἐκ τῆς ἀχράντου καὶ θεοτόκου Μαρίας καὶ γεννηθῆναι ἐξ αὐτῆς, Θεὸς οὐ γυμνὸς καὶ ἄνθρωπος οὐ ψιλός, σεσαρκωμένος δὲ μᾶλλον Θεὸς ἐνώσας ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν τὸ ἀνθρώπινον, οὐ σύγχυσιν ὑποστάς, οὐ τροπὴν ὑπομείνας, οὐκ ἀλλοιωθεὶς τὴν φύσιν, ἀλλὰ μείνας ὃ ἦν, γέγονεν ὃ οὐκ ἦν,
10 σφριζομένης δῆλον ὅτι τῆς τῶν συνελθουσῶν φύσεων διαφορᾶς καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συνδραμουσῶν καθ' ἑνωσιν ἀδιάσπαστον. Ὅθεν ἐν ἑκατέραις ταῖς οὐσίαις εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὑπάρχει Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος ἀδιαίρετός τε καὶ ἀσύγχυτος γνωριζόμενος.

15 Τοιγαροῦν ἀπαθὴς ὢν Θεὸς οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς γενέσθαι ἄνθρωπος καὶ ἀθάνατος ὑπάρχων νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτου ἠνέσχετο, ὅπως τῇ τοιαύτῃ πρὸς ἡμᾶς εὐσπλάγχνῳ συγκαταβάσει καὶ ἐκουσίῳ κενώσει τὴν πρὸς ἑαυτὸν ἡμῖν δωρήσεται ἄνοδον. Δι' ὃ καὶ τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἡμετέρου
20 γένους ἀποστέλλων ἔλεγε.

«Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζο-

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Α'

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ μονογενῆς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὄντας συνάναρχος, συναΐδιος καὶ ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα, ἀπὸ ἄφατη φιλανθρωπία ἀξίωσε μὲ τὴν εὐδοκία τοῦ Πατρὸς καὶ τῆ βούληση τοῦ ἁγίου Πνεύματος νὰ σαρκωθεῖ καὶ νὰ ἐνανθρωπήσει ἀπὸ τὴν ἄχραντη Θεοτόκο Μαρία καὶ νὰ γεννηθεῖ ἀπὸ αὐτὴν γιὰ τὴ σωτηρία μας, οὔτε ἀμιγῆς Θεὸς οὔτε καθαρὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ μᾶλλον σαρκωμένος Θεός. Ἐνώνοντας καθ' ὑπόσταση τὸ ἀνθρώπινο στοιχεῖο μὲ τὸν ἑαυτό του, δὲν ὑπέστη σύγχυση, οὔτε ὑπέμεινε μετατροπὴ, οὔτε ἀλλοιώθηκε στὴ φύση, ἀλλὰ παραμένοντας αὐτὸ πού ἦταν, ἐγινε αὐτὸ πού δὲν ἦταν. Ἐννοεῖται ὅτι διασώζεται ἡ διαφορὰ τῶν φύσεων πού συνῆλθαν καὶ συνέτρεξαν σ' ἓνα πρόσωπο καὶ μία ὑπόσταση, μὲ ἀδιάσπαστη ἔνωση. Ἔτσι καὶ στὶς δύο οὐσίες ὑπάρχει ἓνας καὶ ὁ αὐτὸς Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, πού ἀναγνωρίζεται ὡς ἀδιαίρετος καὶ ἀσύγχυτος¹.

Ἔτσι λοιπὸν ὁ Θεός, ἂν καὶ ἀπαθής, δὲν ἀπαξίωσε νὰ γίνεῖ παθητὸς ἄνθρωπος καί, ἂν καὶ ἀθάνατος, ἀνέχθηκε νὰ ὑπόκειται στοὺς νόμους τοῦ θανάτου γιὰ νὰ μᾶς δωρήσει μὲ τούτη τὴν εὐσπλαγχνῆ συγκατάβαση ἀπέναντί μας καὶ τὴν ἐκούσια κένωση, τὴν ἀνοδο πρὸς τὸν ἑαυτό του· γι' αὐτό, ὅταν ἀπέστειλλε τοὺς μαθητὲς του γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ γένους μας, τοὺς ἔλεγε.

«Νὰ πορευθεῖτε καὶ νὰ μαθητεύσετε ὅλα τὰ ἔθνη βα-

1. Μαθ. 16,16.

ντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ
Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος».

Οἱ δὲ ταύτην παραλαβόντες τὴν ἐντολὴν καὶ τὴν οἰκουμένην
ἅπασαν διαθέοντες λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐκήρυττον τὴν εὐσέβειαν,
5 λόγῳ μὲν διδάσκοντες, ἔργῳ δὲ καὶ βίῳ τὸν λόγον βεβαιοῦντες,
διὰ πάντων χωροῦντες τῶν δυσχερῶν, διωκόμενοι, θλιβόμενοι,
γυμνητεύοντες. Αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων ἐνδεεῖς γινόμενοι, ὕστε-
ρον καὶ θανάτου κατετόλμησαν, καλῶς διὰ πάντων τὸν Δεσπό-
την μιμησάμενοι.

10 Ἐντεῦθεν ἡ θεογνωσία τῷ κόσμῳ ἀνέτειλεν· ἐντεῦθεν ἡ τῆς ἀν-
θρωπότητος κατεφωτίσθη φύσις καὶ ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου τυ-
ραννίδος ἠλευθερώθη· ἐντεῦθεν τοῖς ἀπεγνωσμένοις ἐπεφάνη ἡ
σωτήριος χάρις διαφόρως τε καὶ πολυτρόπως τοὺς πάντας εὐ-
εργετοῦσα· ἐντεῦθεν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν ἐπεβλάστησαν αἱ
15 τῶν ἁγίων μαρτύρων ἀγέλαι, ὧν τοὺς ἀγῶνας ζηλώσαντες, οἱ
πολλοὶ μετὰ τὸν διωγμὸν φωστήρων δίκην ἐν τῇ τῶν μοναχῶν
ἐξέλαμψαν πολιτεία».

Οἵτινες ἐκμαγεῖον τῆς ἀποστολικῆς ἀρετῆς τὸν ἑαυτῶν ἐποιή-
σαντο βίον, οἷς ἀρμόζει τὸ γραφικὸν ἐκεῖνο, τὸ «περιῆλθον ἐν
20 μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὕστεροῦμενοι, θλιβόμενοι, κα-
κουχούμενοι, ἐπ' ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις
καὶ ταῖς ὄπαῖς τῆς γῆς». Τούτου τοῦ ἀνεπιλήπτου βίου μετα-
σχῶν καὶ ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν Εὐθύμιος ἀφιερωθείς τε ἐκ βρέ-
φους τῷ Θεῷ καὶ ζηλώσας τὸν τῶν ἁγίων βίον εὐάρεστος τῷ
25 Θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις ἀνεδείχθη.

Οὗτινος ἁγίου πατρὸς ἀναγράψασθαι τὴν ἐν σαρκὶ πολιτείαν κε-
λευσθεὶς ἀναμονῆς πάσης χωρὶς πείθομαί σοι κελεύσαντι, τίμιε
πάτερ Γεώργιε· καλεύεις γὰρ ἡδέα καὶ ψυχωφελῆ καὶ τῆς σῆς
ἀγιωσύνης ἐπάξια. Δίκαιον γάρ ἐστιν ὡς ἀληθῶς τὰ παραδρα-
30 μόντα τῷ χρόνῳ καὶ μὴ πολλοῖς ἐγνωσμένα ἀναζωγραφεῖν τῷ
λόγῳ καὶ μὴ συγχωρεῖν ταῦτα λήθης βυθοῖς ἀμαυροῦσθαι, ἀλλὰ
κοινὸν ὄφελος καὶ εἰκόνα καὶ τύπον προτιθέναι τοῖς μετέπειτα
βουλομένοις τῆς ἑαυτῶν προνοεῖσθαι σωτηρίας. Ἦδη τοίνυν
ἐντεῦθεν τὸν τοῦ Θεοῦ Υἱὸν καὶ Λόγον ἐπικαλεσάμενος τὸν τοῦ

2. Ματθ. 28,19.

3. Τιτ. 2,11.

πτίζοντάς τα στό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος»².

Καὶ ἐκεῖνοι, ἀφοῦ παρέλαβαν αὐτὴ τὴν ἐντολὴ καὶ διέτρεξαν ὅλη τὴν οἰκουμένη, ἐκήρυξαν τὴν εὐσέβεια μὲ λόγους καὶ ἔργα, διδάσκοντας μὲ τοὺς λόγους καὶ ἐπιβεβαιώνοντας τοὺς λόγους μὲ τὰ ἔργα καὶ τὸ βίο τους. Ἐπέρασαν ἀπὸ ὅλες τὶς δυσχέρειες, μὲ διωγμούς, θλίψεις καὶ γύμνια, καὶ ἀφοῦ ἐστερήθηκαν κι αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα, ὕστερα ἐδέχθησαν μὲ τόλμη καὶ τὸ θάνατο, μιμούμενοι μὲ ὅλα αὐτὰ τὸν Δεσπότη.

Ἔτσι ἀνέτειλε ἡ θεογνωσία στὸν κόσμο· ἔτσι καταφωτίσθηκε ἡ φύση τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὴ διαβολικὴ τυραννία· ἔτσι ἐφάνηκε ἡ σωτήρια χάρη στοὺς ἐπεγνωσμένους εὐεργετώντας τοὺς πάντες διαφοροτρόπως καὶ πολυτρόπως³· ἔτσι ἐβλάστησαν οἱ ἀγγέλους τῶν μαρτύρων ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς ἀγῶνες τους τοὺς ἐζήλεσαν οἱ πολλοὶ πού σὰν ἀστέρες ἔλαμψαν στὸν μοναχικὸ βίο μετὰ τὸν διωγμό.

Αὐτοὶ ἔκαναν τὸν βίο τους ἐκμαγεῖο τῆς ἀποστολικῆς ἀρετῆς καὶ τοὺς ταιριάζει τὸ γραφικὸ ἐκεῖνο· «περιφέρονταν μὲ προβιές, μὲ δέρματα αἰγῶν, στερημένοι, θλιμμένοι, κακομεταχειριζόμενοι, περιπλανώμενοι στὶς ἐρημιές, στὰ ὄρη, στὶς σπηλιές καὶ στὶς ὁπές τῆς γῆς»⁴. Σ' αὐτὸν τὸν ἀνεπίληπτο βίο συμμετέσχε καὶ ὁ μέγας πατέρας μας Εὐθύμιος πού ἀφιερώθηκε ἀπὸ βρέφος στὸ Θεό. Ἐζήλεσε τὸν βίο τῶν ἁγίων καὶ ἀναδείχθηκε εὐάρεστος στὸ Θεὸ καὶ δόκιμος στοὺς ἀνθρώπους.

Παίρνοντας τὴν ἐντολὴ νὰ γράψω χωρὶς καμμιὰ καθυστέρηση τὴν ἐπίγεια ζωὴ αὐτοῦ τοῦ ἁγίου πατρός, ὑπακούω σ' ἐσένα πού μοῦ ἔδωσες τὴν ἐντολή, τίμιε πατέρα Γεώργιε· διότι προτρέπεις γιὰ πράγματα εὐχάριστα, ψυχωφελῆ καὶ ἐπάξια τῆς ἀγιωσύνης σου. Διότι εἶναι πράγματι δίκαιο νὰ ζωντανεύομε ὅσα τὰ ἐπῆρε ὁ χρόνος καὶ δὲν εἶναι γνωστὰ στοὺς πολλοὺς καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπομε νὰ ἀμαυρώνονται αὐτὰ στοὺς βυθοὺς τῆς λήθης. Ἀλλὰ εἶναι κοινὸ ὄφελος νὰ προσφέρομε τὸ πρότυπο καὶ τὴν εἰκόνα σ' ὅσους θέλουν μετέπειτα νὰ προνοοῦν γιὰ τὴ σωτηρία τους. Ἦδη λοιπὸν ἀπὸ ἐδῶ, ἐπικαλούμενος τὸν Υἱὸ καὶ Λόγο τοῦ

4. Ἐβρ. 11,37-38.

παρόντος λόγου προτεθέντα τοῦ περὶ Εὐθύμιου ἀπάρξομαι λόγου.

B'

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΣΙΣ

Ὁ οὐρανοπολίτης Εὐθύμιος γονέων ὑπῆρχεν Παύλου καὶ Διονυσίας προσαγορευομένων, οὐκ ἀσήμων ὄντων, ἀλλὰ λίαν εὐγενε-
 5 στάτων καὶ πάση τῇ κατὰ Θεὸν ἀρετῇ κεκοσμημένων, πατρίδα δὲ καὶ οἴκησιν ἔχόντων Μελιτηνὴν τὴν τῶν Ἀρμενίων περιφανῆ μητρόπολιν. Ἡ οὖν μακαρία Διονυσία ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη συζήσα-
 σα τῷ ἀνδρὶ στεῖρα οὖσα οὐκ ἔτικτε· δι' ὃ ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ διά-
 γοντες οἱ ἀμφοτέροι ἐπὶ συχνὸν χρόνον διέμειναν δεόμενοι τοῦ
 10 Θεοῦ ἐκτενωῶς δωρηθῆναι αὐτοῖς παιδίον. Καὶ γενόμενοι εἰς τὸν αὐτόθι πλησίον τῆς πόλεως ἱερὸν οἶκον τοῦ ἐνδόξου καὶ καλλι-
 νίκου μάρτυρος Πολυεύκτου ἐπὶ ἡμέρας πλείους τῇ προσευχῇ
 προσεκαρτέρουν, ὡς ὁ τῶν ἀρχαίων εἰς ἡμᾶς ἐνεχθεὶς περιήγα-
 γε λόγος, καὶ ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν εὐχομένων αὐτῶν μόνων θεία
 15 τις ὄπτασία φαίνεται αὐτοῖς λέγουσα.

Εὐθυμεῖτε εὐθυμεῖτε· ἰδοὺ γὰρ κεχάρισται ὑμῖν ὁ Θεὸς
 παῖδα εὐθυμίας φερώνυμον, ὅτι ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ
 εὐθυμίαν ταῖς ἑαυτοῦ ἐκκλησίαις δωρήσεται ὁ τοῦτον
 ὑμῖν χαριζόμενος'.

20 Αὐτοὶ δὲ τὸν τῆς ὄπτασίας καιρὸν σημειωσάμενοι ὑπέστρεψαν
 εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ χρόνου τῆς κηρύσεως γνόντες
 ἀληθῆ συμβεβηκέναι τὰ τῆς ὄπτασίας ἅμα μὲν τῷ γεννηθῆναι
 τὸν παῖδα Εὐθύμιον ἐπωνόμασαν ὑποσχόμενοι ἀναθέσθαι αὐτὸν
 τῷ Θεῷ· ἐγεννήθη δέ, καθὼς παρειλήφαμεν, κατὰ τὸν Αὔγου-
 25 στον μῆνα τῆς τετάρτης Γρατιανοῦ ὑπατείας. Ὅτι δὲ ἀληθῆς ἡ
 ὄπτασία, οἱ ἀναγινώσκοντες νοεῖτωσαν. Τῶν γὰρ ἀγίων ἐκκλη-
 σιῶν ἐπὶ τεσσαράκοντα σχεδὸν ἔτη ἐν ἀθυμίᾳ ὄντων καὶ τῶν
 τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὑπασπιστῶν ἐλαυνομένων καὶ τῶν
 Ἀρειανῶν καταδυναστευόντων ἀπὸ τῶν Κωνσταντίου χρόνων
 30 καὶ διωγμοῦ κατὰ τῶν εὐσεβῶν ἐπικειμένου ἐν τε τοῖς Ἰουλι-
 1. Ἡ τετάρτη ὑπατεία τοῦ Γρατιανοῦ τὸ 377.

Θεοῦ, θ' ἀρχίσω νὰ ὀμιλῶ γιὰ τὸν Εὐθύμιο, ποὺ εἶναι τὸ ἐπίκεντρο τοῦ παρόντος λόγου.

2

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΣΙΣ

Ὁ οὐρανοπολίτης Εὐθύμιος εἶχε γονεῖς ποὺ ὀνομάζονταν Παῦλος καὶ Διονυσία, ποὺ δὲν ἦταν ἀσημοὶ ἀλλὰ πολὺ εὐγενεῖς καὶ στολισμένοι μὲ κάθε κατὰ Θεὸν ἀρετὴ. Πατρίδα καὶ κατοικία εἶχαν τὴν Μελιτηνὴ, τὴν ἐπιφανὴ μητρόπολη τῶν Ἀρμενίων. Ἡ μακαρία λοιπὸν Διονυσία συζώντας μὲ τὸν ἄνδρα της γιὰ ἀρκετὰ χρόνια ἐπειδὴ ἦταν στεῖρα δὲν ἔκανε παιδί. Γι' αὐτό, ζώντας μὲ μεγάλη στενοχώρια, κατέφευγαν καὶ οἱ δύο ἐπὶ πολὺν χρόνον σὲ ἐκτενὴ προσευχὴ πρὸς τὸ Θεό, ζητώντας νὰ τοὺς δωρηθεῖ παιδί. Κι ἐπήγαιναν στὸν ἀμέσως πλησιέστερο ἱερὸ ναὸ τῆς πόλεως τοῦ ἐνδόξου καὶ καλλινίκου μάρτυρος Πολυεύκτου καὶ γιὰ πολλὰς ἡμέρας καρτεροῦσαν προσευχόμενοι, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ παράδοση τῶν ἀρχαίων. Καὶ μίᾳ νύκτα ἐνῶ προσεύχονταν μόνοι τους τοὺς φανερώθηκε μίᾳ θεία ὄπτασία νὰ τοὺς λέγει.

Εὐθυμεῖτε, εὐθυμεῖτε, διότι νά, ὁ Θεὸς σᾶς ἔχει χαρίσει παιδί φερώνυμο τῆς εὐθυμίας, διότι μὲ τὴ γέννησή του αὐτὸς ποὺ σᾶς τὸ χαρίζει θὰ δωρήσει στίς ἐκκλησίες του εὐθυμία.

Ἔτσι ἐπέστρεψαν στὸ σπίτι τους σημειώνοντας τὸ χρόνο τῆς ὄπτασίας καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τὸ χρόνο τῆς κινήσεως συνειδητοποίησαν ὅτι ἐπαληθεύθηκε ἡ ὄπτασία, ὅταν γεννήθηκε τὸ παιδί τὸ ὀνόμασαν Εὐθύμιο καὶ ὑποσχέθηκαν νὰ τὸ ἀναθέσουν στὸ Θεό. Γεννήθηκε, ὅπως πληροφορηθήκαμε, τὸν μῆνα Αὐγούστο τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Γρατιανοῦ¹. Οἱ ἀναγνώστες βέβαια θὰ ἐννοήσουν ὅτι ἡ ὄπτασία ἦταν ἀληθινή², διότι οἱ ἅγιες ἐκκλησίες γιὰ σαράντα σχεδὸν χρόνια ἐζοῦσαν σὲ ἀθυμία ἐνῶ οἱ ὑπερασπιστὲς τῆς ὀρθόδοξης πίστεως διώκονταν, οἱ Ἀρειανοὶ τοὺς καταδυνάστευαν ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Κωνσταντίνου καὶ διωγμοὶ κατὰ τῶν εὐσεβῶν ἐπιβλήθηκαν στὰ χρόνια τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ

νοῦ τοῦ τυρέννου χρόνοις καὶ τοῦ μετέπειτα τῆς Ἐώας βασιλεύσαντος Οὐάλεντος.

Εὐθυμίου τοῦ φερωνύμως κληθένος γεννηθέντος πάντα τὰ τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν λυπηρὰ εἰς εὐθυμίαν μετετρέπετο. Μήπω γὰρ
5 τοῦ πέμπτου μηνὸς πληρωθέντος ἐπὶ τῆς ἕκτης ὑπατείας ἀρθεὶς ὁ θεομάχος Οὐάλης κατὰ βαρβάρων τὴν Θράκην ληζομένων ἐπιστρατεύει καὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνον τῷ πολέμῳ συγκοπτόμενος ὕστερον δίκην ἔτισε τῆς θεομαχίας ἀξίαν· ἐν γὰρ κώμῃ τινὶ περὶ Ἀδριανούπολιν τῆς Θράκης κατὰ κράτος ἠττημένον καὶ φεύγον-
10 τα καταδραμόντες οἱ βάρβαροι ἔκαυσαν αὐτὸν μετὰ τῆς ἐχούσης αὐτὸν κώμης μήπω πληρωθέντος τοῦ πρώτου ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῆς Εὐθυμίου γεννήσεως.

Γ'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΛΗΡΟΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ ΑΥΤΟΥ

Τριετοῦς δὲ ἤδη χρόνου εἰσεληλυθότος Παῦλος μὲν ὁ πατὴρ τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο· ἡ δὲ μακαρία Διονυσία ἀδελφὸν ἔχουσα
15 λογιώτατον, Εὐδόξιον μὲν καλούμενον, τὸ δὲ αὐτόθι ἐπισκοπεῖον κρατοῦντα καὶ τῷ ἐπισκόπῳ συνεδρεύοντα, τοῦτον σύμβουλον καὶ μεσίτην ποιησαμένη τῷ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἰθύνοντι τὴν κατὰ Μελιτηνὴν καὶ ἀγιωτάτην ἐκκλησίαν Ὀτρηίῳ τῷ μεγάλῳ τῷ ἐν τῇ κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἀγίᾳ συνόδῳ
20 διαλάμψαντι προσήγαγε τὸν παῖδα τὴν τε ὑπόσχεσιν ἀποπληρώσασα καὶ ὡς θυσίαν αὐτὸν εὐπρόσδεκτον ἀναθεμένη τῷ Θεῷ καθάπερ ἡ πολυθρύλητος Ἄννα ἐκείνη τὸν Σαμουήλ.
Ὁ δὲ μέγας ἐκεῖνος Ὀτρήσιος ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος τὸν τε παῖδα θεασάμενος καὶ παρὰ τοῦ σχολαστικοῦ Εὐδοξίου ἀκούσας
25 περὶ τε τῆς τοῖς γονεῦσι φανείσης ὀπτασίας καὶ ὅτι πρὸ γεννήσεως ἡ μήτηρ αὐτοῦ καθυπέσχετο αὐτὸν τῷ Θεῷ μὴ εὐλαβηθεῖσα

τυράννου καὶ τοῦ Οὐάλη πού ἐβασίλευσε ἀργότερα στήν Ἀνατολή.

Ὅταν ὁμως ἐγεννήθηκε ὁ Εὐθύμιος ὅλα τὰ λυπηρὰ τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν μετατράπηκαν σέ εὐθυμία ταιριαστὰ μέ τὸ ὄνομά του. Πρὶν ἀκόμη συμπληρωθεῖ ὁ πέμπτος μήνας τῆς ἕκτης ὑπατείας³ ὁ θεομάχος Οὐάλης ξεσηκώθηκε καὶ ἐξεστράτευσε ἐναντίον βαρβάρων πού λαφυραγωγοῦσαν τὴ Θράκη καὶ ἀφοῦ γιὰ λίγο χρόνο ταλαιπωρήθηκε στὸν πόλεμο, στὸ τέλος τιμωρήθηκε ἀντάξια τῆς θεομαχίας του. Διότι σέ κάποιο χωριὸ πού βρίσκεται στήν Ἀδριανούπολη τῆς Θράκης, ὅπου κατέφυγε ἡττημένος κατὰ κράτος, ἐπέδραμαν οἱ βάρβαροι καὶ τὸν κατέκαυσαν μαζί μέ τὸ χωριὸ στὸ ὁποῖο βρισκόταν, πρὶν συμπληρωθεῖ τὸ πρῶτο ἔτος ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ Εὐθυμίου⁴.

3

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΚΛΗΡΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Κι ἐνῶ εἶχε ἤδη μπεῖ ὁ τρίτος χρόνος, ὁ Παῦλος, ὁ πατέρας του, πέθανε. Ἡ μακαρία ὁμως Διονυσία εἶχε ἀδελφὸ λογιώτατο τὸν Εὐδόξιο, ὁ ὁποῖος κρατοῦσε τὸ ἐκεῖ ἐπισκοπεῖο καὶ συνέδρευε μέ τὸν ἐπίσκοπο. Χρησιμοποιώντας αὐτὸν σὰν σύμβουλο καὶ μεσίτη, ὁδήγησε τὸ παιδὶ πρὸς τὸν μεγάλο Ὁτρήιο πού διηύθυνε ἐκεῖνο τὸν καιρὸ τὴν ἀγιωτάτη ἐκκλησία τῆς Μελιτηνῆς καὶ εἶχε διαπρέψει στήν ἀγία σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἔτσι ἐκπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσή της καὶ ἀφιέρωσε τὸ παιδὶ σὰν εὐπρόσδεκτη θυσία στὸ Θεό, ὅπως εἶχε κάνει ἡ πολυθρῦλητη Ἄννα μέ τὸν Σαμουήλ.

Ἐκεῖνος ὁ μέγας Ὁτρήιος, ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος, μόλις εἶδε τὸ παιδὶ καὶ ἄκουσε ἀπὸ τὸν σχολαστικὸ Εὐδόξιο γιὰ τὴν ὀπτασία πού φανερώθηκε στοὺς γονεῖς, καθὼς ἐπίσης γιὰ τὸ ὅτι ἡ μητέρα του τὸν ὑποσχέθηκε στὸ Θεὸ πρὶν ἀπὸ τὴ γέννησή του

3. Ἡ ἕκτη ὑπατεία τοῦ Οὐάλεντος το 378. Τότε ὁ Οὐάλης ἦταν στήν Ἀντιόχεια.

4. Τὸ γεγονός τοῦτο συνέβηκε τὴν 9 Αὐγούστου τοῦ 378.

παρόντος λόγου προτεθέντα τοῦ περὶ Εὐθύμιου ἀπάρξομαι λόγου.

B'

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΣΙΣ

Ὁ οὐρανοπολίτης Εὐθύμιος γονέων ὑπῆρχεν Παύλου καὶ Διονυσίας προσαγορευομένων, οὐκ ἀσήμων ὄντων, ἀλλὰ λίαν εὐγενε-
 5 στάτων καὶ πάση τῇ κατὰ Θεὸν ἀρετῇ κεκοσμημένων, πατρίδα δὲ καὶ οἴκησιν ἐχόντων Μελιτηνὴν τὴν τῶν Ἀρμενίων περιφανῆ μητρόπολιν. Ἡ οὖν μακαρία Διονυσία ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη συζήσα-
 σα τῷ ἀνδρὶ στεῖρα οὖσα οὐκ ἔτικτε· δι' ὃ ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ διά-
 γοντες οἱ ἀμφοτέροι ἐπὶ συχνὸν χρόνον διέμειναν δεόμενοι τοῦ
 10 Θεοῦ ἐκτενωῶς δωρηθῆναι αὐτοῖς παιδίον. Καὶ γενόμενοι εἰς τὸν αὐτόθι πλησίον τῆς πόλεως ἱερὸν οἶκον τοῦ ἐνδόξου καὶ καλλι-
 νίκου μάρτυρος Πολυεύκτου ἐπὶ ἡμέρας πλείους τῇ προσευχῇ
 προσεκαρτέρουν, ὡς ὁ τῶν ἀρχαίων εἰς ἡμᾶς ἐνεχθεὶς περιήγα-
 γε λόγος, καὶ ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν εὐχομένων αὐτῶν μόνων θεία
 15 τις ὄπτασία φαίνεται αὐτοῖς λέγουσα.

Εὐθυμεῖτε εὐθυμεῖτε· ἰδοὺ γὰρ κεχάρισται ὑμῖν ὁ Θεὸς
 παῖδα εὐθυμίας φερώνυμον, ὅτι ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ
 εὐθυμίαν ταῖς ἑαυτοῦ ἐκκλησίαις δωρήσεται ὁ τοῦτον
 ὑμῖν χαριζόμενος'.

20 Αὐτοὶ δὲ τὸν τῆς ὄπτασίας καιρὸν σημειωσάμενοι ὑπέστρεψαν
 εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ χρόνου τῆς κηΐσεως γνόντες
 ἀληθῆ συμβεβηκέναι τὰ τῆς ὄπτασίας ἅμα μὲν τῷ γεννηθῆναι
 τὸν παῖδα Εὐθύμιον ἐπωνόμασαν ὑποσχόμενοι ἀναθέσθαι αὐτὸν
 τῷ Θεῷ· ἐγεννήθη δέ, καθὼς παρειλήφαμεν, κατὰ τὸν Αὔγου-
 25 στον μῆνα τῆς τετάρτης Γρατιανοῦ ὑπατείας. Ὅτι δὲ ἀληθῆς ἡ
 ὄπτασία, οἱ ἀναγινώσκοντες νοεῖτωσαν. Τῶν γὰρ ἀγίων ἐκκλη-
 σιῶν ἐπὶ τεσσαράκοντα σχεδὸν ἔτη ἐν ἀθυμίᾳ ὄντων καὶ τῶν
 τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὑπασπιστῶν ἐλαυνομένων καὶ τῶν
 Ἀρειανῶν καταδυναστευόντων ἀπὸ τῶν Κωνσταντίου χρόνων
 30 καὶ διωγμοῦ κατὰ τῶν εὐσεβῶν ἐπικειμένου ἔν τε τοῖς Ἰουλια-

1. Ἡ τετάρτη ὑπατεία τοῦ Γρατιανοῦ τὸ 377.

Θεοῦ, θ' ἀρχίσω νὰ ὀμιλῶ γιὰ τὸν Εὐθύμιο, πὺ εἶναι τὸ ἐπίκεντρο τοῦ παρόντος λόγου.

2

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΣΙΣ

Ὁ οὐρανοπολίτης Εὐθύμιος εἶχε γονεῖς πὺ ὀνομάζονταν Παῦλος καὶ Διονυσία, πὺ δὲν ἦταν ἄσημοι ἀλλὰ πολὺ εὐγενεῖς καὶ στολισμένοι μὲ κάθε κατὰ Θεὸν ἀρετῆ. Πατρίδα καὶ κατοικία εἶχαν τὴν Μελιτηνῆ, τὴν ἐπιφανῆ μητρόπολη τῶν Ἀρμενίων. Ἡ μακαρία λοιπὸν Διονυσία συζῶντας μὲ τὸν ἄνδρα της γιὰ ἀρκετὰ χρόνια ἐπειδὴ ἦταν στεῖρα δὲν ἔκανε παιδί. Γι' αὐτό, ζῶντας μὲ μεγάλη στενοχώρια, κατέφευγαν καὶ οἱ δύο ἐπὶ πολὺν χρόνον σὲ ἐκτενὴ προσευχὴ πρὸς τὸ Θεό, ζητώντας νὰ τοὺς δωρηθεῖ παιδί. Κι ἐπήγαιναν στὸν ἀμέσως πλησιέστερο ἱερὸ ναὸ τῆς πόλεως τοῦ ἐνδόξου καὶ καλλινίκου μάρτυρος Πολυεύκτου καὶ γιὰ πολλὰς ἡμέρας καρτεροῦσαν προσευχόμενοι, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ παράδοση τῶν ἀρχαίων. Καὶ μία νύκτα ἐνῶ προσεύχονταν μόνοι τους τοὺς φανερώθηκε μία θεία ὄπτασία νὰ τοὺς λέγει.

Εὐθυμεῖτε, εὐθυμεῖτε, διότι νά, ὁ Θεὸς σᾶς ἔχει χαρίσει παιδί φερώνυμο τῆς εὐθυμίας, διότι μὲ τὴ γέννησή του αὐτὸς πὺ σᾶς τὸ χαρίζει θὰ δωρήσει στὶς ἐκκλησίες του εὐθυμία.

Ἔτσι ἐπέστρεψαν στὸ σπίτι τους σημειώνοντας τὸν χρόνον τῆς ὄπτασίας καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τὸν χρόνον τῆς κινήσεως συνειδητοποίησαν ὅτι ἐπαληθεύθηκε ἡ ὄπτασία, ὅταν γεννήθηκε τὸ παιδί τὸ ὀνόμασαν Εὐθύμιο καὶ ὑποσχέθηκαν νὰ τὸ ἀναθέσουν στὸ Θεό. Γεννήθηκε, ὅπως πληροφορηθήκαμε, τὸν μῆνα Αὐγούστο τῆς τετάρτης ὑπατείας τοῦ Γρατιανοῦ¹. Οἱ ἀναγνώστες βέβαια θὰ ἐννοήσουν ὅτι ἡ ὄπτασία ἦταν ἀληθινή², διότι οἱ ἅγιες ἐκκλησίες γιὰ σαράντα σχεδὸν χρόνια ἐζοῦσαν σὲ ἀθυμία ἐνῶ οἱ ὑπερασπιστὲς τῆς ὀρθόδοξης πίστεως διώκονταν, οἱ Ἀρειανοὶ τοὺς καταδυνάστευαν ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Κωνσταντίνου καὶ διωγμοὶ κατὰ τῶν εὐσεβῶν ἐπιβλήθηκαν στὰ χρόνια τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ

2. Μάρκ. 13,14.

νοῦ τοῦ τυρέννου χρόνοις καὶ τοῦ μετέπειτα τῆς Ἐώας βασιλεύσαντος Οὐάλεντος.

Εὐθυμίου τοῦ φερωνύμως κληθένος γεννηθέντος πάντα τὰ τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν λυπηρὰ εἰς εὐθυμίαν μετετρέπετο. Μήπω γὰρ
5 τοῦ πέμπτου μηνὸς πληρωθέντος ἐπὶ τῆς ἕκτης ὑπατείας ἀρθεῖς ὁ θεομάχος Οὐάλης κατὰ βαρβάρων τὴν Θράκην ληζομένων ἐπιστρατεύει καὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνον τῷ πολέμῳ συγκοπτόμενος ὕστερον δίκην ἔτισε τῆς θεομαχίας ἀξίαν· ἐν γὰρ κώμη τινὶ περὶ Ἀδριανούπολιν τῆς Θράκης κατὰ κράτος ἠττημένον καὶ φεύγον-
10 τα καταδραμόντες οἱ βάρβαροι ἔκαυσαν αὐτὸν μετὰ τῆς ἐχούσης αὐτὸν κώμης μήπω πληρωθέντος τοῦ πρώτου ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῆς Εὐθυμίου γεννήσεως.

Γ'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΛΗΡΟΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ ΑΥΤΟΥ

Τριετοῦς δὲ ἤδη χρόνου εἰσεληλυθότος Παῦλος μὲν ὁ πατὴρ τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο· ἡ δὲ μακαρία Διονυσία ἀδελφὸν ἔχουσα
15 λογιώτατον, Εὐδόξιον μὲν καλούμενον, τὸ δὲ αὐτόθι ἐπισκοπεῖον κρατοῦντα καὶ τῷ ἐπισκόπῳ συνεδρεύοντα, τοῦτον σύμβουλον καὶ μεσίτην ποιησαμένη τῷ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἰθύνοντι τὴν κατὰ Μελιτηνὴν καὶ ἀγιωτάτην ἐκκλησίαν Ὀτρηίῳ τῷ μεγάλῳ τῷ ἐν τῇ κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἀγίᾳ συνόδῳ
20 διαλάμψαντι προσήγαγε τὸν παῖδα τὴν τε ὑπόσχεσιν ἀποπληρώσασα καὶ ὡς θυσίαν αὐτὸν εὐπρόσδεκτον ἀναθεμένη τῷ Θεῷ καθάπερ ἡ πολυθρύλητος Ἄννα ἐκείνη τὸν Σαμουὴλ.
Ὁ δὲ μέγας ἐκεῖνος Ὀτρηῖος ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος τὸν τε παῖδα θεασάμενος καὶ παρὰ τοῦ σχολαστικοῦ Εὐδοξίου ἀκούσας
25 περὶ τε τῆς τοῖς γονεῦσι φανείσης ὀπτασίας καὶ ὅτι πρὸ γεννήσεως ἢ μήτηρ αὐτοῦ καθυπέσχετο αὐτὸν τῷ Θεῷ μὴ εὐλαβηθεῖσα

τυράννου και τοῦ Οὐάλη πού ἐβασίλευσε ἀργότερα στήν Ἀνατολή.

Ὅταν ὁμως ἐγεννήθηκε ὁ Εὐθύμιος ὅλα τὰ λυπηρὰ τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν μετατράπηκαν σέ εὐθυμία ταιριαστὰ μέ τὸ ὄνομά του. Πρὶν ἀκόμη συμπληρωθεῖ ὁ πέμπτος μήνας τῆς ἕκτης ὑπατείας³ ὁ θεομάχος Οὐάλης ξεσηκώθηκε καὶ ἐξεστράτευσε ἐναντίον βαρβάρων πού λαφυραγωγοῦσαν τὴ Θράκη καὶ ἀφοῦ γιὰ λίγο χρόνο ταλαιπωρήθηκε στὸν πόλεμο, στὸ τέλος τιμωρήθηκε ἀντάξια τῆς θεομαχίας του. Διότι σέ κάποιο χωριὸ πού βρίσκεται στήν Ἀδριανούπολη τῆς Θράκης, ὅπου κατέφυγε ἡττημένος κατὰ κράτος, ἐπέδραμαν οἱ βάρβαροι καὶ τὸν κατέκαυσαν μαζί μέ τὸ χωριὸ στὸ ὁποῖο βρισκόταν, πρὶν συμπληρωθεῖ τὸ πρῶτο ἔτος ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ Εὐθυμίου⁴.

3

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΚΛΗΡΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Κι ἐνῶ εἶχε ἤδη μπεῖ ὁ τρίτος χρόνος, ὁ Παῦλος, ὁ πατέρας του, πέθανε. Ἡ μακαρία ὁμως Διονυσία εἶχε ἀδελφὸ λογιώτατο τὸν Εὐδόξιο, ὁ ὁποῖος κρατοῦσε τὸ ἐκεῖ ἐπισκοπεῖο καὶ συνέδρευε μέ τὸν ἐπίσκοπο. Χρησιμοποιώντας αὐτὸν σὰν σύμβουλο καὶ μεσίτη, ὁδήγησε τὸ παιδί πρὸς τὸν μεγάλο Ὁτρήιο πού διηύθυνε ἐκεῖνο τὸν καιρὸ τὴν ἀγιωτάτη ἐκκλησία τῆς Μελιτηνῆς καὶ εἶχε διαπρέψει στήν ἀγία σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἔτσι ἐκπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσή της καὶ ἀφιέρωσε τὸ παιδί σὰν εὐπρόσδεκτη θυσία στὸ Θεό, ὅπως εἶχε κάνει ἡ πολυθρύλητη Ἄννα μέ τὸν Σαμουήλ.

Ἐκεῖνος ὁ μέγας Ὁτρήιος, ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος, μόλις εἶδε τὸ παιδί καὶ ἄκουσε ἀπὸ τὸν σχολαστικὸ Εὐδόξιο γιὰ τὴν ὀπτασία πού φανερώθηκε στοὺς γονεῖς, καθὼς ἐπίσης γιὰ τὸ ὅτι ἡ μητέρα του τὸν ὑποσχέθηκε στὸ Θεὸ πρὶν ἀπὸ τὴ γέννησή του

3. Ἡ ἕκτη ὑπατεία τοῦ Οὐάλεντος το 378. Τότε ὁ Οὐάλης ἦταν στήν Ἀντιόχεια.

4. Τὸ γεγονός τοῦτο συνέβηκε τὴν 9 Αὐγούστου τοῦ 378.

τὸ μέλλον, καὶ ὅτι αὐτὴ ἢ σύλληψις εὐχῆς ἔργον γεγένηται, θαυμάσας εἶπεν.

Ὅντως ἐπαναπέπαιται τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ μεираκιον τοῦτο.

- 5 Καὶ τὸν μὲν παῖδα δεξάμενος ἐβάπτισε καὶ ἀποθρίξας ἀναγνώστην τῆς ὑπ' αὐτὸν ἐκκλησίας ἐποίησε καὶ ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ λαβὼν καὶ τρόπον τινὰ τεκνοποιησάμενος ἀνέτρεφε· τὴν δὲ μακαρίαν Διονυσίαν ὡς προσκειμένην Θεῷ καὶ τοῖς θείοις διάκονον ἐχειροτόνησε τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας.
- 10 Εὐθύμιου τοίνυν τῷ ἐκκλησιαστικῷ καταλόγῳ ἐναριθμίου γεγονότος παραυτίκα Θεοδόσιος ὁ μέγας τὰ τῆς Ρωμαίων βασιλείας σκῆπτρα παρέλαβε καὶ ἐν ταύτῳ ἐδωρῆσατο ὁ Θεὸς τῇ τῶν Ρωμαίων πολιτείᾳ καὶ ταῖς ἑαυτοῦ ἀγίαις ἐκκλησίαις θείαν δόσιν εὐθυμίας πάσης πεπληρωμένην καὶ συνηνέχθη τὸ τμη-
15 καῦτα τοῖς ὀνόμασιν ὁμωνύμως τὰ πράγματα συμβῆναι. Ἔδει γὰρ πληρωθῆναι τὴν περὶ αὐτοῦ τοῖς γονεῦσι φανεῖσαν ὀπτασίαν.

Δ'

- Ὀλίγου δὲ τινος χρόνου διελθόντος κατανοήσας αὐτὸν ὁ ἐπίσκοπος τὴν τῶν παιδίων ἡλικίαν ὑπερβάντα ἤδη καὶ ὀφείλοντα τοῖς
20 μαθήμασιν λοιπὸν ἐνασχολεῖσθαι παραδίδωσιν αὐτὸν διδασκάλοις τῶν ἱερῶν γραμμάτων. Ἦσαν δὲ τότε ἐν τοῖς ἀναγνώσταις δύο νεανίσκοι ἐπὶ εὐγενείᾳ καὶ σωφροσύνῃ αἰδέσιμοι καὶ πάση συνέσει διαπρέποντες, πρὸς τῇ θείᾳ Γραφῇ καὶ τὴν ἕξω παιδείαν ἀκριβῶς ἠσκημένοι, Ἀκάκιος καὶ Συνόδιος οὕτω προσα-
25 γορευόμενοι, οἵτινες μετὰ πολλοὺς ἀσκητικοὺς ἀγῶνας τῆς κατὰ Μελιτηνὴν ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τὴν ἀρχιερωσύνην ἐδέξαντο ἐν ἰδίῳ καιρῷ, ἕκαστος τούτων συμβαίνουσαν ἔχοντες τῇ ἀρχιερωσύνῃ τὴν πολιτείαν, περὶ ὧν πολλὰ θαυμάσια διηγοῦνται οἱ Μελιτηνῶν παῖδες καὶ ἱερωσύνης ἀληθῶς ἐπάξια.
- 30 Οὗτοι ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἐπισκόπου δεξάμενοι τὸν Εὐθύμιον

χωρίς νὰ περιμένει τὸ μέλλον καὶ ὅτι ἡ σύλληψη αὐτὴ ἦταν ἔργο τῆς προσευχῆς, εἶπε μὲ θαυμασμό.

Πράγματι σ' αὐτὸ τὸ παιδάκι ἀναπαύεται τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Ἄφοῦ ἐδέχθηκε τὸ παιδί τὸ ἐβάπτισε, τὸ ἐκούρευσε καὶ τὸ ἔκανε ἀναγνώστη τῆς ἐκκλησίας του, καὶ κρατώντας το στὸ ἐπισκοπεῖο τὸ ἀνέτρεφε σὰ νὰ ἦταν παιδί του. Καὶ τὴ μακαρία Διονυσία ἐπειδὴ βρισκόταν κοντὰ στὸ Θεὸ καὶ στὰ θεῖα τὴν ἐχειροτόνησε διάκονο τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας.

Ὅταν λοιπὸν ὁ Εὐθύμιος ἐγγράφηκε στὸν ἐκκλησιαστικὸν κατάλογο ἀμέσως παρέλαβε τὰ σκῆπτρα τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ὁ μέγας Θεοδόσιος καὶ ταυτοχρόνως ὁ Θεὸς ἐχάρισε στὴν πολιτεία τῶν Ρωμαίων καὶ στὶς ἅγιες ἐκκλησίες του θεῖο δῶρο γεμάτο κάθε εὐθυμία καὶ ἐπέτρεψε σ' ἐκείνη τὴν περίστασι νὰ γίνουν τὰ πράγματα ὁμώνυμα μὲ τὰ ὀνόματα· διότι ἔπρεπε νὰ ἐκπληρωθεῖ ἡ περὶ αὐτοῦ ὀπτασία ποὺ φανερώθηκε στοὺς γονεῖς του.

4

Ἄφοῦ ἐπέρασε λίγος χρόνος μόλις εἶδε ὁ ἐπίσκοπος ὅτι ἤδη εἶχε ὑπερβεῖ τὴν παιδικὴν ἡλικία καὶ ὅτι ὄφειλε στὴ συνέχεια νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ τὰ μαθήματα, τὸν παρέδωσε στοὺς διδασκάλους τῶν ἱερῶν γραμμάτων. Τότε λοιπὸν ἦταν ἀνάμεσα στοὺς ἀναγνώστες δύο νέοι αἰδέσιμοι γιὰ τὴν εὐγένεια καὶ τὴ σωφροσύνη τους καὶ διαπρεπεῖς μὲ κάθε σύνεση, ἐκπαιδευμένοι ἐπιμελῶς στὴ θεία Γραφή καὶ στὴν ἐξωτερικὴ παιδεία· ὠνομάζονταν Ἀκάκιος καὶ Συνόδιος. Οἱ νέοι αὐτοὶ μετὰ ἀπὸ πολλοὺς ἀσκητικούς ἀγῶνες ἐδέχθηκαν τὴν ἀρχιερωσύνη τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς Μελιτηνῆς ὁ καθένας στὸν καιρὸ τους. Ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς εἶχε συνοδοιπόρο τὴ διαγωγή μὲ τὴν ἀρχιερωσύνη. Γι' αὐτοὺς οἱ κάτοικοι τῆς Μελιτηνῆς διηγοῦνται πολλὰ θαυμάσια γεγονότα, ἀληθινὰ ἐπάξια τῆς ἱερωσύνης.

Οἱ διδάσκαλοι ἐπῆραν τὸν Εὐθύμιον ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ἐπισκόπου

- ἐπαίδευσαν ἀκροτάτην εὐσέβειαν. Ὅστις Εὐθύμιος ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὺς τῶν συνηλικίων ὑπερηκόντισε τῇ τῆς ψυχῆς φιλοθεΐᾳ καὶ φιλομαθείᾳ. Ἦν γὰρ αὐτοῦ ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν τὸ πρόθυμον, ὥστε θαυμάζειν τὸν Ἀκάκιον τὴν πεφωτισμένην αὐτοῦ
- 5 διάνοιαν. Οὕτω μὲν οὖν τὰ πρῶτα τῆς ἡλικίας ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ ὁ ἱερός οὗτος νεανίας παιδεύεται καὶ διαπλάττεται πλάσιν τὴν ἀρίστην καὶ καθαρωτάτην, ἦνπερ, ὡς φησιν ὁ θεολόγος Γρηγόριος, ἡμερινὴν ὁ θεῖος Δαυὶδ καλῶς ὀνομάζει καὶ τῆς νυκτερινῆς ἀντίθετον.
- 10 Ἐκμανθάνων δὲ τὰς θείας Γραφὰς ἐπεπόθει μὲν ζηλωτῆς εἶναι τῶν ἐν αὐταῖς ἐμφερομένων θείων καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν, ἠνιάτο δὲ ὅταν ὑπὸ τινῶν ἀργολογούντων ἐστερεῖτο ἢ ἀφείλκετο τῶν θείων λογίων. Ἀκακίου δὲ τοῦ διδασκάλου τοὺς τρόπους μιμούμενος οὐδ' ἄλλως ἐποιεῖτο μνήμην ποικίλης τροφῆς οὔτε
- 15 μὴν ἐφίετο κενῆς δόξης οὔτε ἤργει τὸ στόμα ἀπὸ δοξολογίας Θεοῦ, ἀλλὰ τὴν μὲν θείαν λειτουργίαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κανόνος ἀπερισπάστῳ καρδίᾳ καὶ ἀμετεωρίστῳ νοῦ εἰς τοὺς ὠρισμένους ἐπετέλει καιροὺς μετὰ φόβου καὶ κατανύξεως ἐνθυμούμενος ὅτι χρὴ ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ λατρεύειν Θεῶ, οὐχὶ δὲ μετὰ
- 20 γέλωτος καὶ ψιθυρισμοῦ σκηνὴν θεατρικὴν τὴν ἐκκλησίαν ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ μετ' εὐλαβείας ἐν ἐκκλησίᾳ εἰσερχεσθαι χρὴ ἕκαστον ὡς βασιλεῖ καὶ Θεῶ ἐντυγχάνειν διὰ τῆς προσευχῆς μέλλοντα. Τὸν δὲ μεταξὺ χρόνον οἴκοι ἐσχόλαζεν ἐν τε τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ψαλμωδίᾳ καὶ ταῖς τῶν θείων λογίων ἀναγνώσεσι
- 25 διανυκτερεύων τε καὶ διημερεύων, εἰδὼς ὅτι ὁ μελετῶν «ἐν νόμῳ Κυρίου ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἔσται ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ». Καὶ ἐδίδου τῷ Θεῶ ἐκάστου καιροῦ τὸν πρόσφορον καρπόν.
- 30 Ἐν καιρῷ γὰρ ὀργῆς ἐκαρποφόρει τῷ Θεῶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὑπομονήν, καὶ τοῦ καιροῦ τῆς γαστριμαργίας ὁ καρπὸς ἦν αὐτῷ ἡ ἐγκράτεια, καὶ λογισμῶν ἐπερχομένων αὐτῷ ἡδονῆς τινος σωματικῆς αὔθις ἡ σωφροσύνη αὐτῷ ἀνεβλάστανεν. Ἐτέροις δὲ καὶ συνομίλοις ἐκέχρητο οὐ τοῖς ἀσελγεστάτοις, ἀλλὰ τοῖς

καὶ τὸν ἐκπαίδευσαν στὴν τέλεια εὐσέβεια. Ὁ Εὐθύμιος μέσα σὲ λίγο χρόνο ξεπέρασε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς συνομηλίκους του στὴ φιλοθεΐα καὶ στὴ φιλομάθεια τῆς ψυχῆς, διότι ὑπῆρχε σ' αὐτὸν πρόωρη προθυμία, μὲ ἀποτέλεσμα ὁ Ἀκάκιος νὰ θαυμάζει τὴ φωτισμένη του διάνοια. Ἔτσι λοιπὸν τὰ πρῶτα χρόνια ὁ ἱερός αὐτὸς νέος ἐκπαιδεύεται καὶ διαπλάθεται στὸ ἐπισκοπεῖο μὲ ἄριστη καὶ καθαρῶτατη μόρφωση. Καὶ ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος⁵, ὁ θεῖος Δαυὶδ τὴ διάπλαση αὐτὴ τὴν ὀνομάζει καλῶς ἡμερινὴ καὶ ἀντίθετη τῆς νυκτερινῆς.

Μελετώντας τὶς θεῖες γραφές ποθοῦσε νὰ ὁμοιάσει τοὺς θεῖους καὶ ἐναρέτους ἄνδρες ποὺ ἀναφέρονταν σ' αὐτὲς καὶ στενοχωροῦνταν ὅταν κάποιοι ἀργόσχολοὶ τὸν καθυστεροῦσαν ἢ τὸν ἀπομάκρυναν ἀπὸ τοὺς θεῖους λόγους. Μιμούμενος τοὺς τρόπους τοῦ διδασκάλου τοῦ Ἀκακίου καθόλου δὲν ἐνοσταλοῦσε τὴν ποικιλία τῶν τροφῶν, οὔτε ἀποζητοῦσε τὴν κενοδοξία, οὔτε ἐσταματοῦσε νὰ δοξολογεῖ τὸν Θεό, ἀλλὰ μὲ ἀπερίσπαστη καρδιά καὶ σταθερὸ νοῦ ἐτελοῦσε σὲ ὀρισμένο χρόνο μὲ φόβο καὶ κατάνυξη τὴ θεία λειτουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κανόνος. Σκεπτόταν ὅτι πρέπει νὰ λατρεύομε τὸ Θεὸ μὲ φόβο καὶ τρόμο καὶ νὰ μὴ λειτουργεῖ ἡ ἐκκλησία μὲ γέλια καὶ ψιθύρους σὰν θεατρικὴ σκηνή. Πρέπει ὁ καθένας νὰ εἰσέρχεται στὴν ἐκκλησία εὐλαβικὰ σὰ νὰ πρόκειται νὰ συναντηθεῖ κατὰ τὴν προσευχὴ μὲ τὸν βασιλέα καὶ Θεό. Τὸ χρόνο ποὺ μεσολαβοῦσε τὸν ἐξαντλοῦσε διανυκτερεύοντας καὶ διημερεύοντας μὲ προσευχὴ, ψαλμωδία καὶ μελέτη τῶν θείων λόγων. Ἐγνώριζε ὅτι «ἐκεῖνος ποὺ μελετᾷ μέρα καὶ νύκτα τὸν νόμο τοῦ Κυρίου εἶναι ὅπως τὸ δένδρο τὸ φυτεμένο σὲ τρεχούμενα νερὰ ποὺ θὰ δώσει τὸν καρπὸ του στὸν καιρὸ του»⁶. Καὶ ἔδωσε στὸ Θεὸ τὸν πρόσφορο καρπὸ σὲ κάθε καιρὸ.

Πράγματι, στὸν καιρὸ τῆς ὀργῆς ἐκαρποφοροῦσε γιὰ τὸ Θεὸ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ὑπομονὴ καὶ στὸν καιρὸ τῆς γαστριμαργίας ὁ καρπὸς τοῦ ἦταν ἡ ἐγκράτεια· καὶ ὅταν ἔρχονταν σ' αὐτὸν οἱ λογισμοὶ κάποιας σωματικῆς ἡδονῆς ἀμέσως ἐβλάστανε σ' αὐτὸν ἡ σωφροσύνη. Συντρόφους καὶ συνομιλητὲς εἶχε τοὺς

5. PG 36,509.

6. Ψαλμ. 1,2,3.

σωφρονεστάτοις, οἷς καὶ συνεῖναι μᾶλλον λυσιτελέστατον τὸν
 εὐσεβείας ἀντεχόμενον. Καὶ οὕτω καθ' ἡμέραν ἀθλητικῶς ἀγω-
 νιζόμενος κατώρθωσε τὴν τε ἀπὸ γλώσσης καὶ κοιλίας ἐγκρά-
 τειαν καὶ τὴν τελείαν ἀκτημοσύνην καὶ τὴν ἀληθινὴν ταπεινο-
 5 φροσύνην καὶ τὸν τοῦ σώματος ἀγιασμόν. Τῆς γὰρ σωφροσύνης
 σφόδρα ἐπιμελούμενος διετήρησεν ἄσβεστον τὴν λαμπάδα τῆς
 παρθενίας τῷ τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ συμπαθείας κατακεκοσμη-
 μένην ἐλαίῳ.

Ε'

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΛΙΤΗΝΗΝ

Ὁ μὲν οὖν Εὐθύμιος οὕτως ἐπὶ πλεῖστον χρόνον γυμνασάμενος
 10 ἐπὶ τὴν τῶν ἀρετῶν τελειότητα κατήντησεν· ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ οἰ-
 κονομία τοῦτον οὕτω σοφίσασα καὶ διὰ πολλῶν τῶν ἐν μέσῳ
 γνωρίσασα περιβόητον ἐξ ἀρχῆς ἀνέδειξεν.

Τραφεὶς μέντοι καὶ παιδευθεὶς ὡς εἴρηται, καὶ διὰ πάσης τῆς
 τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν ἀκολουθίας διεξεληθὼν ὑπὸ τοῦ
 15 κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐπισκόπου χειροτονεῖται ἀκουσίως
 πρεσβύτερος τῆς κατὰ Μελιτηνὴν ἀγιωτάτης ἐκκλησίας καὶ
 ἐπιτρέπεται φροντίζειν καὶ προΐστασθαι τῶν περὶ τὴν πόλιν μον-
 αστηρίων. Ταύτην δὲ τὴν φροντίδα ἐνεχειρίσθη, ἐπειδὴ φιλο-
 μόναχος τε ὑπῆρχεν ἐκ παιδότηεν καὶ ὅτι ἐπιποθῶν τὴν ἡσυχίαν
 20 εἰς τὸ τοῦ ἀγίου Πολυεύκτου μοναστήριον καὶ εἰς τὸ τῶν ἀγίων
 τριᾶκοντα τριῶν μαρτύρων τὸν πλεῖστον διέτριβε χρόνον· τὰς
 δὲ τῆς ἀγίας τεσσαρακοστῆς ἡμέρας ἀνεχώρει εἰς ὄρος ἔρημον
 μὲν τότε ὑπάρχον, νῦν δὲ μοναστηρίου θαυμασίου οἰκοδομὴν δε-
 ξάμενον πλησίον τῆς πόλεως τὸ παρὰ τοῖς προσοικοῦσιν τῆς
 25 Ἀναλήψεως προσαγορευόμενον. Καὶ ταύτην τὴν ἔρημον ἡσπά-
 ζετο ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν ἀγίων Θεοφανίων ἕως τῆς τοῦ Πάσχα
 ἑορτῆς, τὴν Ἡλίου καὶ Ἰωάννου φιλοσοφίαν μιμούμενος.

Τούτου χάριν, ὡς εἴρηται, τὴν τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν φροντίδα τε
 καὶ κατάστασιν ἐγχειρίζεται· ταύτην δὲ τὴν φροντίδα ἐμπόδιον
 30 τῆς ἀρετῆς εἶναι νομίσας ὁ μισόδοξος καὶ φιλόθεος Εὐθύμιος

σωφρονεστέρους καὶ ὄχι τοὺς ἀσελγεστέρους, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν ὠφελιμώτερο νὰ συναναστρέφεται ἐκεῖνον ποὺ τὸν διέκρινε ἡ εὐσέβεια. Ἔτσι ἀθλούμενος καθημερινὰ κατόρθωσε τὴν ἐγκράτεια τῆς γλώσσας καὶ τῆς κοιλιᾶς, τὴν τέλεια ἀκτημοσύνη, τὴν ἀληθινὴ ταπεινοφροσύνη καὶ τὸν ἀγιασμό τοῦ σώματος. Φροντίζοντας πολὺ γιὰ τὴ σωφροσύνη διατήρησε ἄσβεστη τὴ λαμπάδα τῆς παρθενίας καταστολισμένη μὲ τὸ λάδι τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ τῆς συμπαθείας.

5

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΣΤΗ ΜΕΛΙΤΗΝΗ

Ὁ Εὐθύμιος λοιπὸν ἀθλούμενος ἔτσι γιὰ πολὺ χρόνον ἔφθασε στὴν τελειότητα τῶν ἀρετῶν. Ἔτσι προνόησε γι' αὐτὸν ἡ θεία οἰκονομία καὶ τὸν ἀνέδειξε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ περιβόητο, γνωρίζοντάς τον ἀνάμεσα ἀπὸ πολλὰ γεγονότα.

Ἀνατράφηκε λοιπὸν καὶ ἐκπαιδεύθηκε ὅπως ἀναφέρθηκε, καὶ περνώντας ἀπὸ ὅλη τὴ σειρά τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν τοῦ καιροῦ ἐκεῖνου χειροτονεῖται ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο ἀκούσια πρεσβύτερος τῆς ἀγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς Μελιτηνῆς καὶ τοῦ ἀνατίθεται νὰ φροντίζει καὶ νὰ προϊσταται στὰ μοναστήρια γύρω ἀπὸ τὴν πόλη. Ἀνέλαβε τὴ φροντίδα αὐτὴ ἐπειδὴ ἀπὸ παιδί ἦταν φιλομόναχος καὶ ἐπειδὴ περνοῦσε πολὺ χρόνον, ποθώντας τὴν ἡσυχία, στὸ μοναστήρι τοῦ ἀγίου Πολυεύκτου καὶ σ' ἐκεῖνο τῶν ἀγίων τριάντα τριῶν μαρτύρων. Τὶς ἡμέρες τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς ἀναχωροῦσε σὲ ὄρος ποὺ τότε ἦταν ἔρημο, τώρα ὁμως φιλοξενεῖ κοντὰ στὴν πόλη θαυμάσιο μοναστηριακὸ οἰκοδόμημα, ποὺ ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Ἀναλήψεως. Τὴν ἔρημο αὐτὴ τὴν ἀγαποῦσε ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῶν ἀγίων Θεοφανίων μέχρι τὴν ἑορτὴ τοῦ Πάσχα, μιμούμενος τὴ φιλοσοφία τοῦ Ἡλία καὶ τοῦ Ἰωάννη.

Χάριν αὐτοῦ, ὅπως ἀναφέρθηκε, ἀναλαμβάνει τὴ φροντίδα καὶ τὴν καθοδήγηση τῶν ἐκεῖ μοναχῶν. Ὅμως τὴ φροντίδα αὐτὴ ὁ μισόδοξος καὶ φιλόθεος Εὐθύμιος τὴν ἐθεώρησε ἐμπόδιο τῆς

καὶ ἐξῆλθε τὴν πόλιν καὶ φυγὰς ὤχετο ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐπιθυμήσας ταύτην οἰκῆσαι τὴν ἔρημον.

S'

ΦΥΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΕΡΗΜΟΝ

Οὗτος ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν Εὐθύμιος τοῦ ἁγίου Πνεύματος αὐτὸν ὀδηγήσαντος ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα τῷ εἰκοστῷ ἐνάτῳ τῆς
 5 ἑαυτοῦ ἡλικίας χρόνῳ καὶ προσκυνήσας τὸν ἅγιον Σταυρὸν καὶ τὴν ἁγίαν Ἀνάστασιν καὶ τοὺς λοιποὺς σεβασμίους τόπους, παραβαλὼν δὲ καὶ τοῖς κατὰ τὴν ἔρημον θεοφόροις πατράσι καὶ τὴν ἐκάστου ἀρετὴν καὶ πολιτείαν καταμαθὼν καὶ τῇ ἑαυτοῦ
 10 ψυχῇ ἐνσφραγισάμενος ἦλθεν εἰς Φαράν τὴν λαύραν ἀπὸ ἐξ σημείων τῆς ἁγίας πόλεως διακειμένην καὶ φιλήσυχος ὢν ἔμεινεν εἰς ἀναχωρητικὸν κελλίον ἔξω τῆς λαύρας, μηδὲν τὸ σύνολον κτώμενος τοῦ αἰῶνος τούτου.

Ἔμαθεν μέντοι ἐργάζεσθαι τὴν σειρὰν διὰ τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι
 15 τίνα, ἀλλὰ μάλλον ἐκ τῶν ἰδίων κόπων μεταδιδόναι τῷ χρεῖαν ἔχοντι. Πάσης δὲ γηίνης φροντίδος ἑαυτὸν ἐλευθερώσας μίαν μόνην ἔσχε φροντίδα, τὸ πῶς ἀρέσει τῷ Θεῷ ἐν προσευχαῖς καὶ νηστείαις, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάσης ἀρετῆς ἐπιμελούμενος ὡς ἄριστός τις γεωργὸς τῶν παθῶν τὰς ἀκάνθας προρίζους ἐξέετα-
 20 τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ», πληρῶν τὴν προφητικὴν ἐκείνην φωνὴν τὴν λέγουσαν· «νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα καὶ μὴ σπείρετε ἐπ' ἀκάνθαις».

Z'

ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΣ

Εἶχε δὲ γείτονά τινα θεοφόρον Θεόκτιστον ὀνόματι, ὄντινα ἀγα-

1. Τὸ εἰκοστὸ ἕνατο ἔτος τοῦ ἀπὸ Αὐγούστου τοῦ 405 μέχρι Αὐγούστου τοῦ 406.
 2. Α' Θεσσαλ. 2,9-11.

ἀρετῆς, γι' αὐτὸ ἔφυγε ἀπὸ τὴν πόλη καὶ ἔφθασε στὰ Ἱεροσόλυμα, ἐπιθυμώντας νὰ κατοικήσει τὴν ἐκεῖ ἔρημο.

6

ΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΟ ΔΙΠΛΑ ΣΤΗΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Ὁ μέγας πατέρας μας Εὐθύμιος, μὲ ὁδηγὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα στὰ εἴκοσι ἑννέα του χρόνια¹ καὶ προσκύνησε τὸν ἅγιο Σταυρό, τὴν ἀγία Ἀνάστασι καὶ τοὺς ὑπόλοιπους σεβάσιμους τόπους. Ἐπισκέφθηκε στὴν ἔρημο τοὺς θεοφόρους πατέρες καὶ ἔμαθε τὴν ἀρετὴ καὶ τὴ διαγωγή τοῦ καθενὸς καὶ σφραγίζοντας τὴν ψυχὴ του μὲ αὐτὲς ἦλθε στὴ λαύρα τοῦ Φαράν ποὺ φαίνεται ἀπὸ ἕξι σημεῖα τῆς ἀγίας πόλεως. Ἐπειδὴ ἦταν φιλήσυχος ἔμεινε σὲ ἀναχωρητικὸ κελλί ἔξω ἀπὸ τὴ λαύρα, χωρὶς νὰ σκέπτεται τὸν κοσμικὸ βίον.

Ἔμαθε λοιπὸν νὰ ἐργάζεται τὴν πλεκτικὴ γιὰ νὰ μὴ ἐπιβαρύνει κανέναν², καὶ μᾶλλον νὰ βοηθᾷ μὲ τοὺς δικούς του κόπους ὅποιον ἔχει ἀνάγκη. Ἐλευθερωμένος ἀπὸ κάθε γήινη φροντίδα, ἐφρόντιζε μόνον τὸ πῶς θὰ ἀρέσει στὸ Θεὸ μὲ προσευχὲς καὶ νηστεῖες, καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ, ἐπιμελούμενος κάθε ἀρετὴ σὰν ἄριστος γεωργός, ξερρίζωσε τὰ ἀγκάθια τῶν παθῶν «διώχνοντας τοὺς λογισμοὺς καὶ κάθε ἔπαρση κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ»³, ἐκπληρώνοντας τὴν προφητικὴ ἐκείνη φωνὴ ποὺ λέγει· «νὰ ἐκχερσώνετε νέα χωράφια καὶ νὰ μὴ σπεῖρετε ἐπάνω σὲ ἀγκάθια»⁴.

7

ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΣ

Εἶχε καὶ κάποιον θεοφόρο γείτονα ὀνόματι Θεόκτιστο, ποὺ

3. Β' Κορ. 10,5.

4. Ἱερ. 4, 3.

πήσας τοσοῦτον συνεκράθη αὐτῷ τῇ τοῦ πνεύματος στοργῇ, ὥστε τοὺς ἀμφοτέρους ὁμογνώμονας καὶ ὁμοτρόπους γενέσθαι καὶ οἶονεὶ μίαν ψυχὴν ἐν δυσὶ σώμασιν ἐπιδείξασθαι. Ἐξαγγελίας δὲ θάτερος θατέρω τὸν κατὰ Θεὸν σκοπὸν ἐξήρχοντο ἐπὶ 5 τὴν ἔρημον τοῦ Κουτιλᾶ, πάσης ἀνθρωπίνης συναναστροφῆς χωριζόμενοι, ὁμιλεῖν τῷ Θεῷ ποθοῦντες ἐν ἡσυχίᾳ διὰ τῆς προσευχῆς. Καὶ διετέλουν αὐτόθι ἕως τῆς τῶν Βαΐων ἑορτῆς, διηνεκῶς δὲ ὑποπιάζοντες τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγοῦντες τὴν πνευματικὴν τροφὴν προσέφερον τῇ ψυχῇ.

10 Ὑπερενίκα δὲ ὁ μέγας Εὐθύμιος ἀπλότῃ ἡθους καὶ πραότῃ τῶν τρόπων καὶ ταπεινοφροσύνῃ καρδίας· δι' ὃ καὶ τὴν τοῦ ἀγίου Πνεύματος χάριν ἐδέξατο, καθὼς ὁ θεῖος λόγος φησὶν· «ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν πρᾶον καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους;». Ἐντεῦθεν ἢ πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῷ παρρησία ἡδ- 15 ξανε καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

Η'

ΣΠΗΛΑΙΟΝ

Ποιήσας δὲ χρόνους πέντε εἰς Φαράν ἐξῆλθεν ἅμα Θεοκτίστῳ τῷ μακαρίῳ καθ' ὃν καιρὸν εἰώθεισαν, ἐπὶ τὸν Κουτιλᾶν καὶ διὰ τῆς ἐρήμου παρερχόμενοι ἦλθον ἐπὶ τίνα χεῖμαρρον φοβερὸν καὶ βαθύτατον λίαν καὶ δύσβατον· θεασάμενοι δὲ τὸν τόπον καὶ 20 περινοστήσαντες τοὺς ὑπερκειμένους κρημνοὺς ὡς ὑπὸ Θεοῦ ὀδηγούμενοι εὗρον σπήλαιον μέγα τε καὶ θαυμαστὸν ἐν τῷ βορινῷ τοῦ χειμάρρου κρημνῷ. Καὶ μετὰ κινδύνου τοιχοβατοῦντες μόλις ἴσχυσαν ἀναβῆναι εἰς αὐτὸ καὶ περιχαρεῖς γενόμενοι ὡς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐτοιμασθέντος αὐτοῖς τοῦ σπηλαίου ἔμειναν εἰς 25 αὐτὸ ἐκ τῶν παρεμπιπτουσῶν βοτανῶν τρεφόμενοι. Τὸ δὲ ἄντρον ἐκεῖνο κατοικητήριον ὑπῆρχε θηρίων μὲν τὸ πρότερον,

τόσο πολὺ τὸν ἀγάπησε καὶ συνδέθηκε μαζί του μὲ πνευματικὴ στοργή, ὥστε καὶ οἱ δύο νὰ γίνουν ὁμογνώμονες καὶ ὁμότροποι καὶ νὰ ἐπιδεικνύουν μία ψυχὴ σὲ δύο σώματα. Ἐκμυστηρευόμενος ὁ ἓνας στὸν ἄλλο τὸ θεῖο σκοπὸ τους ἐξέρχονταν κάθε χρόνο στὴν ἔρημο τοῦ Κουτελαῖ μετὰ τὴν ὀγδόη ἡμέρα τῶν ἁγίων Θεοφανίων, ἀπομακρυνόμενοι ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη συναναστροφή, ποθώντας νὰ μιλήσουν μὲ τὴν προσευχὴ καὶ μέσα στὴν ἡσυχία στὸ Θεό. Καὶ ἔμεναν ἐδῶ μέχρι τὴν ἑορτὴ τῶν Βαΐων, καὶ ὑποσιτίζοντας καὶ σκληραγωγώντας συνεχῶς τὸ σῶμα, πρόσφεραν στὴν ψυχὴ πνευματικὴ τροφή.

Ὁ μέγας Εὐθύμιος ὅμως ὑπερτεροῦσε στὴν ἀπλότητα τοῦ ἤθους, στὴν πραότητα τῶν τρόπων καὶ στὴν ταπεινοφροσύνη τῆς καρδιάς· γι' αὐτὸ ἐδέχθηκε καὶ τὴ χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καθὼς λέγει καὶ ὁ θεῖος λόγος: «σὲ ποιόν νὰ ἐπιβλέψω, παρὰ στὸν πράο, στὸν ἡσυχό καὶ σ' ἐκεῖνον ποὺ φοβᾶται τοὺς λόγους μου;»⁵. Στὸ ἐξῆς ἡ παρρησία του πρὸς τὸ Θεὸ αὐξανε καθημερινά.

8

ΣΠΗΛΑΙΟ

Μόλις συμπλήρωσε λοιπὸν πέντε χρόνια στὸν Φαράν βγήκε μαζί μὲ τὸν Θεόκτιστο τὸν μακάριο τὸν συνηθισμένο καιρὸ⁶ στὸν Κουτιλαῖ, καὶ διαβαίνοντας τὴν ἔρημο ἔφθασαν σ' ἓναν φοβερὸ χεῖμαρρο πολὺ βαθὺ καὶ δύσβατο. Ἐρριξαν μιὰ ματιὰ στὸν τόπο, περιφέρθηκαν τοὺς μεγάλους γκρεμοὺς καὶ σὰ νὰ ὀδηγοῦνταν ἀπὸ τὸ Θεὸ εὗρηκαν ἓνα μεγάλο καὶ θαυμαστὸ σπήλαιο στὸν βορινὸ γκρεμὸ τοῦ χειμάρρου. Ἀκροβατώντας μὲ κίνδυνο μόλις τὰ κατάφεραν νὰ ἀνεβοῦν σ' αὐτό, καὶ καταχαρούμενοι σὰ νὰ τοὺς εἶχε ἐτοιμάσει τὸ σπήλαιο ὁ Θεός, ἔμειναν σ' αὐτὸ τρεφόμενοι μὲ βότανα ποὺ ὑπῆρχαν ἐκεῖ. Τὸ ἄντρο ἐκεῖνο παλιὰ ἦταν κατοικητήριον θηρίων· μὲ τοὺς θεῖους ὕμνους

6. Τὴν Σαρακοστὴ τοῦ ἔτους 411.

ἡμερωθὲν δὲ τοῖς θείοις ὕμνοις καὶ ταῖς ἁπαύστοις τῶν ὀσίων ἀνδρῶν προσευχαῖς ἐκκλησίας Θεοῦ ἁγιαστείαν ἐδέξατο. Ὅτε οὖν ἠϋδόκησεν ὁ Θεὸς τούτους φανερωῶσαι, ὠκονόμησε ποιμένας τινὰς τοῦ Λαζαρίου ἀγαγεῖν τὰς ἑαυτῶν ἀγέλας παρ' αὐτὸν
5 τὸν χεῖμαρρον. Οὕστινας ἐθρόησαν φανέντες ἄνω εἰς τὸ σπήλαιον, ὥστε φοβηθέντας αὐτοὺς ὀρμηῆσαι εἰς φυγὴν. Οἱ δὲ πατέρες αἰσθόμενοι τῆς ἐκείνων δειλίας πραεῖα καὶ προσηνεῖ τῇ φωνῇ τούτους προσκαλεσάμενοι ἔλεγον.

Μὴ φοβεῖσθε, ἀδελφοί· ἄνθρωποι γάρ ἐσμεν ὡς καὶ
10 ὑμεῖς, ἀλλὰ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν τοῦτον τὸν τόπον οἰκοῦμεν.

Τότε οἱ αἰπόλοι θαρρήσαντες ἀνέβησαν πρὸς αὐτοὺς ἐν τῷ σπηλαίῳ καὶ μηδὲν τοῦ αἰῶνος τούτου παρ' αὐτοῖς εὐρόντες ἀπῆλθον εἰς τὸ ἴδιον κτῆμα, θαυμάζοντες καὶ τοῖς ἰδίοις ἀπαγ-
15 γέλλοντες. Καὶ ἀπὸ τότε οἱ τοῦ Λαζαρίου διηκόνουν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπὸ Φαράν πατέρες ζητήσαντες καὶ τὸ ποῦ εἰσιν μαθόντες συνεχέστερον ἀπήεισαν ἐπισκεπτόμενοι αὐτούς.

Ἐν πρώτοις μὲν οὖν ἀπετάξαντο πρὸς αὐτοὺς ἀδελφοὶ δύο Μα-
ρῖνός τε καὶ Λουκάς οὕτω καλούμενοι καὶ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Εὐ-
20 θυμίου μοναχικῶς παιδευθέντες καὶ τῆς ἀσκητικῆς πολιτείας ἀθληταὶ ἀναδειχθέντες χρόνοις ὕστερον εἰς τοὺς περὶ τὴν κώμην Μέτωπα τόπους διέλαμψαν καὶ μοναστήρια συνεστήσαντο. Οἵτινες τὸν ἀββᾶν Θεοδόσιον τὸν γεγονότα τῆς ἐρήμου ταύτης μέγαν κοινοβιάρχην καὶ τῶν κοινοβίων ἀρχιμανδρίτην εἰς μοναχι-
25 κὴν προήγαγον τελεότητα. Ἐν ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ τῆς περὶ Εὐθυμίου φήμης διαδραμούσης συνήρχοντο πολλοὶ πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες ἐπεθύμουν οἰκῆσαι παρ' αὐτῷ.

Ὁ μέντοι μισόδοξος καὶ φιλόθεος Εὐθύμιος τοῦ πρώτου μακα-
ρισμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων τυχεῖν σπεύδων ὡς ξένου τόπον ἐπέ-
30 χων παρεδίδου ἕκαστον τῶν ἀποτασσομένων τῷ βίῳ τῷ μακαρίτῃ Θεοκτίστῳ πάνπολλα παρακαλέσας αὐτὸν τὴν τούτων ἔχειν φροντίδα. Ὁ δὲ παρακούειν μὴ γινώσκων ταύτην μὲν

ὅμως καὶ τὶς ἀκατάπαυστες προσευχὰς τῶν ὁσίων ἀνδρῶν ἐξημερώθηκε καὶ ἐδέχθηκε ἀγιασμὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. Ὅταν λοιπὸν εὐδόκησε ὁ Θεὸς νὰ τοὺς φανερώσει, ἐφρόντισε μερικοὶ βοσκοὶ τοῦ Λαζαρίου νὰ φέρουν τὰ κοπάδια τους κοντὰ στὸν χεῖμαρρο αὐτό. Αὐτοὺς τοὺς βοσκούς τοὺς ἐφόβισαν μόλις φάνηκαν πάνω στὸ σπήλαιο καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνοι φοβήθηκαν ἐτράπηκαν σὲ φυγή. Οἱ πατέρες μόλις διαπίστωσαν τὴ δειλία τους μὲ ἤρεμη καὶ γλυκεῖα φωνὴ τοὺς ἐφώναξαν καὶ τοὺς εἶπαν.

Μὴ φοβεῖστε ἀδελφοί, εἴμαστε ἄνθρωποι ὅπως καὶ σεῖς, ἀλλὰ κατοικοῦμε σ' αὐτὸ τὸν τόπο γιὰ τὶς ἀμαρτίες μας.

Τότε οἱ βοσκοὶ ἀναθάρρησαν, ἀνέβηκαν πρὸς αὐτοὺς μέσα στὸ σπήλαιο καὶ ἐπειδὴ δὲν εὐρῆκαν σ' αὐτοὺς τίποτε τὸ ἐγκόσμιο, ἀναχώρησαν γιὰ τὸ κτῆμα τους ἀπορώντας καὶ ἀναγγέλλοντας τὰ πράγματα στοὺς δικούς τους. Ἀπὸ τότε οἱ βοσκοὶ τοῦ Λαζαρίου τοὺς ὑπηρετοῦσαν ἀλλὰ καὶ οἱ πατέρες ἀπὸ τὸ Φαράν ἐζήτησαν καὶ ἔμαθαν ποῦ εἶναι καὶ τοὺς ἐπισκέπτονταν πολὺ συχνά.

Τὸν πρῶτο καιρὸ λοιπὸν ἀπαρνήθηκαν τὸν κόσμον καὶ πῆγαν κοντὰ τους δύο ἀδελφοὶ ὀνομαζόμενοι Μαρίνος καὶ Λουκάς. Αὐτοὶ ἐκπαιδεύθηκαν ἀπὸ τὸν μέγαλο Εὐθύμιον στὴ μοναχικὴ ζωὴ καὶ στὴν ἀσκητικὴ διαγωγή. Ἀναδείχθηκαν μετὰ ἀπὸ χρόνια ἀθλητές, διέπρεψαν στὰ μέρη γύρω ἀπὸ τὸ χωριὸ Μέτωπα καὶ συνέστησαν μοναστήρια. Αὐτοὶ προώθησαν τὸν ἀββᾶ Θεοδόσιο στὴ μοναχικὴ τελειότητα ποῦ ἔγινε μέγας κοινοβιάρχης αὐτῆς τῆς ἐρήμου καὶ ἀρχιμανδρίτης τῶν κοινοβίων. Μέσα σὲ λίγο χρόνον καὶ ἐνῶ ἡ φήμη τοῦ Εὐθυμίου ἐξαπλωνόταν, ἔτρεχαν κοντὰ του πολλοὶ ἐπιθυμώντας νὰ ἀκοῦνε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ κατοικήσουν κοντὰ του.

Ὁ μισόδοξος λοιπὸν καὶ φιλόθεος Εὐθύμιος φροντίζοντας νὰ ἐπιτύχει μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους τὸν πρῶτον μακαρισμό⁷, ἐπειδὴ διεύθυνε τόπον ξένον, παρέδωσε κάθε ἕνα ἀπὸ αὐτοὺς ποῦ ἀπαρνήθηκαν τὰ ἐγκόσμια στὸν μακάριον Θεόκτιστον παρακαλώντας τον θερμᾶ νὰ τοὺς φροντίζει. Αὐτὸς ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ παρα-

7. Ματθ. 5,3.

ἀνεδέξατο, πάντα δὲ κατὰ γνώμην τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἐποίει.

θ'

ΑΣΚΗΤΙΚΑΙ ΔΙΔΑΧΑΙ

Κατὰ μὲν οὖν τὴν ἀρχὴν οὐκ ἠβούλοντο κοινόβιον τὸν τόπον ποιῆσαι, ἀλλὰ λαύραν κατὰ τὸν τύπον Φαράν· ἐπειδὴ δὲ εἶδον
5 ὅτι οὐδεὶς δύναται νυκτὸς ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τό, ὡς προεῖρηται, δύσβατον εἶναι τὸν τόπον, τοῦτον κατὰ πρόσβασιν κοινόβιον πεποιήκασιν, ἔχοντες τὸ σπήλαιον ἐκκλησίαν.

Ἐν ᾧ σπηλαίῳ ἡσυχάζων ὁ μέγας Εὐθύμιος ἦν ἰατρὸς ψυχῶν
10 θεραπεύων καὶ παραμυθούμενος ἕκαστον, καὶ οὐδεὶς τῶν ἀδελφῶν ἐφείδετο ὁμολογῆσαι αὐτῷ τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν. Καὶ αὐτὸς πολλὴν πεῖραν ἔχων ἐδίδασκεν αὐτοῦς πρὸς ἓνα ἕκαστον τῶν ἀλλοτρίων λογισμῶν ἀνθίστασθαι, λέγων.

Ἄδελφοί, δι' ὃ ἐξήλθατε, ἀγωνίσασθε καὶ τῆς ἑαυτῶν
σωτηρίας μὴ ἀμελήσητε. Κατὰ πᾶσαν γὰρ ὥραν
15 νήφειν ἡμᾶς καὶ ἐγρηγορέναι χρή· «γρηγορεῖτε» γάρ φησιν, «καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν». Τοῦτο δὲ πρῶτον γινώσκετε, ὅτι δεῖ τοὺς ἀποτασσομένους τῷ βίῳ μὴ ἔχειν ἴδιον θέλημα, ἀλλ' ἐν
20 πρώτῃ τάξει κρατεῖν τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν ὑπακοὴν καὶ ἀναμένειν καὶ μεριμνᾶν ἀεὶ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου καὶ τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως καὶ φοβεῖσθαι μὲν τὴν ἀπειλὴν τοῦ αἰωνίου πυρός, ποθεῖν
25 δὲ τὴν δόξαν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

κούσει ανέλαβε τῆ φροντίδα αὐτῆ καὶ ἐκτελοῦσε τὰ πάντα σύμφωνα μὲ τὶς ἐντολὲς τοῦ Εὐθυμίου.

9

ΑΣΚΗΤΙΚΕΣ ΔΙΔΑΧΕΣ

Στὴν ἀρχὴ δὲν ἤθελαν νὰ διαμορφώσουν αὐτὸν τὸν τόπο σὲ κοινόβιο, ἀλλὰ σὲ λαύρα στὸν τύπο τοῦ Φαράν. Ἐπειδὴ ὅμως εἶδαν ὅτι κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ ἔλθει νύκτα στὴν ἐκκλησία διότι, ὅπως ἀναφέρθηκε, ὁ τόπος ἦταν δύσβατος, τὸν διαμόρφωσαν γιὰ διευκόλυνση σὲ κοινόβιο, ἔχοντας ὡς ἐκκλησία τὸ σπήλαιο.

Στὸ σπήλαιο ὅπου ἠσύχαζε ὁ μέγας Εὐθύμιος ἦταν ὁ γιατρός τῶν ψυχῶν ποὺ ἐθεράπευε καὶ παρηγοροῦσε τὸν καθένα καὶ κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς δὲν ἐδίσταζε νὰ τοῦ ἐξομολογηθεῖ τὴ σκέψη του. Ἐκεῖνος ἔχοντας μεγάλη πείρα τοὺς ἐδίδασκε νὰ ἀντιστέκονται σὲ κάθε ἓνα ἀπὸ τοὺς ξένους λογισμοὺς καὶ τοὺς ἔλεγε.

Ἄδελφοί, νὰ ἀγωνισθεῖτε γι' αὐτὸ ποὺ ἤλθατε ἀφήνοντας τὸν κόσμο καὶ νὰ μὴ ἀμελήσετε γιὰ τὴ σωτηρία σας. Διότι πρέπει νὰ ἐγκρατευόμαστε καὶ νὰ γρηγοροῦμε συνέχεια⁸, διότι λέγει, «νὰ γρηγορεῖτε καὶ νὰ προσεύχεσθε, γιὰ νὰ μὴ εἰσέλθετε σὲ πειρασμό»⁹. Νὰ γνωρίζετε τοῦτο πρῶτα, ὅτι δηλαδή, ὅσοι ἀπαρνήθηκαν τὰ ἐγκόσμια δὲν πρέπει νὰ ἔχουν δικό τους θέλημα, ἀλλὰ νὰ κρατοῦν στὴν κορυφὴ τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ τὴν ὑπακοή, νὰ περιμένουν καὶ νὰ μεριμνοῦν πάντοτε γιὰ τὴν ὥρα τοῦ θανάτου καὶ τὴ φοβερὴ ἡμέρα τῆς κρίσεως. Νὰ φοβοῦνται μάλιστα τὴν ἀπειλή τοῦ αἰωνίου πυρός καὶ νὰ ποθοῦν τὴ δόξα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν'.

8. Α' Πέτρ. 5,8.

9. Ματθ. 26,41.

Ἐλεγε δὲ πάλιν ὅτι.

Χρῆ τοὺς μοναχοὺς καὶ μάλιστα τοὺς νέους πρὸς τῆ
 τῶν ἔνδον φυλακῆ καὶ σωματικῶς κοπιᾶν μεμνημέ-
 νους τοῦ ἀποστόλου λέγοντος, «νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐρ-
 5 γαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τίνα» καὶ «αἱ χεῖρες
 αὐταὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν». Ἄτο-
 πον γάρ ἐστιν τοὺς μὲν κοσμικοὺς ταλαιπωροῦντας καὶ
 κοπιῶντας ἐκ τοῦ ἔργου αὐτῶν τρέφειν παιδιά καὶ γυ-
 10 ναῖκας καὶ ἀπαρχὰς τῷ Θεῷ προσφέρειν καὶ εὖ ποιεῖν
 κατὰ δύναμιν, πρὸς τούτοις καὶ φόρους ἀπαιτεῖσθαι,
 ἡμᾶς δὲ μηδὲ τὴν ἀναγκαίαν χρεῖαν τοῦ σώματος ἐκ
 τοῦ ἐργοχείρου ἡμῶν ἔχειν, ἀλλὰ ἀργοὺς καὶ ἀκινήτους
 μένειν ἀλλοτρίους κόπους καρπουμένους, τοῦ ἀποστό-
 15 λου μάλιστα τὸν ἀργὸν μηδὲ ἐσθίειν κελεύοντος.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ πατὴρ ἡμῶν Εὐθύμιος τὴν συνοδίαν διδάσκων
 ἐφωταγώγει.

Παρήγγελλε δὲ μὴ λαλεῖν τίνα ἐν ἐκκλησίᾳ ἐν καιρῷ τοῦ κανό-
 20 νος μήτε μὴν ἐν ἀριστητηρίῳ ἐσθιόντων τῶν ἀδελφῶν, καὶ
 ἀπηρέσκετο, ὅταν ἐώρα ἀδελφὸν ἐν τῷ κοινοβίῳ καὶ μάλιστα
 νέον βουλόμενον ὑπὲρ συνοδίαν ἐγκρατεῦεσθαι. Ἐλεγεν γὰρ
 ὅτι, ἡ καλὴ ἐγκράτεια ἐστὶν τὸ παρὰ μικρὸν τῆς χρεῖας λαμβά-
 νειν ἐν τῷ καιρῷ τῆς διαίτης καὶ τὴν καρδίαν τηρεῖν καὶ πρὸς
 25 τὸ κρύφια πάθη κρυπτῶς πολεμεῖν· τὰ δὲ ὄπλα τοῦ μοναχοῦ ἢ
 μελέτη ἐστὶν καὶ ἡ διάκρισις καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ κατὰ Θεὸν
 ὑπακοή. Ταύταις καὶ ταῖς τοιαύταις διδασκαλίαις οἱ ἀδελφοὶ
 φωτιζόμενοι καὶ προθυμούμενοι ἐκαρποφόρου ἀξίως τῆς
 κλήσεως.

Ἔλεγε ἐπίσης.

Οἱ μοναχοὶ καὶ ἰδιαίτερα οἱ νέοι πρέπει νὰ κοπιᾶζουν καὶ σωματικῶς γιὰ τὴν διαφύλαξιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου, ἐνθυμούμενοι τὸν ἀπόστολο πὺ ἔλεγε· «νὰ ἐργαζόμεσθε νύκτα καὶ ἡμέρα γιὰ νὰ μὴ ἐπιβαρύνομε κανέναν¹⁰, καὶ «τὰ χέρια αὐτὰ ὑπηρετήσαν ἐμένα καὶ ὄσους βρίσκονται μαζί μου»¹¹. Διότι εἶναι ἄτοπο οἱ κοσμικοὶ πὺ ταλαιπωροῦνται καὶ κοπιᾶζουν νὰ θρέψουν ἀπὸ τὴν ἐργασία τους τὰ παιδιὰ καὶ τὶς γυναῖκες τους, νὰ προσφέρουν ἀπαρχές στὸ Θεὸ καὶ νὰ εὐεργετοῦν κατὰ τὸ δυνατό, νὰ δίνουν ἐπίσης καὶ φόρους γι' αὐτὰ, ἐνῶ ἐμεῖς νὰ μὴ καλύπτομε οὔτε τὶς σωματικὲς μας ἀνάγκες ἀπὸ τὸ ἐργόχειρό μας ἀλλὰ νὰ μένομε ἀργοὶ καὶ ἀδρανεῖς καρπούμενοι ξένους κόπους, τὴ στιγμὴ μάλιστα πὺ ὁ ἀπόστολος ὑπέδειξε νὰ μὴ τρῶγει ὁ ἀργόσχολος¹².

Καὶ διδάσκοντας αὐτὰ ὁ πατέρας μας Εὐθύμιος ἐφῶτιζε τὴ συνοδίᾳ.

Παρήγγειλε μάλιστα νὰ μὴ ὀμιλεῖ κανεὶς στὴν ἐκκλησίᾳ τὴν ὥρα τῆς ἀκολουθίας, μήτε στὸ γεῦμα τῶν ἀδελφῶν, καὶ δυσαρστοῦνταν ὅταν ἐβλεπε στὸ κοινόβιο κάποιον ἀδελφὸ καὶ μάλιστα νέο νὰ θέλει νὰ ἐγκρατεύεται παραπάνω ἀπὸ τὴ συνοδίᾳ. Διότι ἔλεγε ὅτι ἡ καλὴ ἐγκράτεια εἶναι τὸ νὰ παίρνει κανεὶς λίγα ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα τὸν καιρὸ τῆς δίαιτας, νὰ διατηρεῖ τὴν καρδιά καὶ νὰ πολεμᾷ κρυφὰ τὰ κρυφὰ πάθη· τὰ ὄπλα δὲ τοῦ μοναχοῦ εἶναι ἡ μελέτη, ἡ διάκριση, ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ κατὰ Θεὸν ὑπακοή. Φωτιζόμενοι καὶ προθυμούμενοι οἱ ἀδελφοὶ μὲ αὐτὲς καὶ τὶς παρόμοιες διδασκαλίες ἐκαρποφοροῦσαν ἐπάξια μὲ τὴν κλήση.

11. Πραξ. 20,34.

12. Β' Θεσσ. 3,10.

Γ'

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΟΥ ΒΕΛΟΥΪΝΟΥ ΤΕΡΕΒΩΝΟΣ

ΒΑΠΤΙΣΙΣ ΤΩΝ ΒΕΛΟΥΪΝΩΝ

Τὰ κατὰ τὸν παλαιὸν Τερέβωνα συμφώνως μὲν ἅπαντες οἱ πα-
 λαιοὶ πατέρες διηγήσαντό μοι, ἀκριβέστερον δὲ ὁ ἐκείνου ἔκγο-
 νος καὶ ὁμώνυμος ὁ κατὰ τὴν χώραν ταύτην περιβόητος τῶν
 Σαρακηνῶν φύλαρχος ἐξηγήσατό μοι. Οὗτος τοίνυν ὁ παλαιὸς
 5 Τερέβων ὁ τοῦ νέου πάππος νέος ὦν πάνυ καὶ ἄνηβος ὑπὸ δαί-
 μονος πληγεὶς ἐξηράνθη ἅπαν τὸ δεξιὸν αὐτοῦ μέρος ἀπὸ κεφα-
 λῆς ἕως ποδῶν, καὶ πολλὰ χρήματα ἀναλώσας ὁ τούτου πατήρ
 Ἀσπέβητος, οὕτω καλούμενος, πλεον ὠφέλησεν οὐδέν. Οὗτος
 δὲ ὁ Ἀσπέβητος Ἕλληνας ὑπάρχων καὶ ὑπὸ Πέρσας τελῶν ὑπό-
 10 σπονδος γέγονε Ρωμαίοις τρόπῳ τοιῷδε. Ἐν ἀρχῇ τοῦ τότε γε-
 γονότος διωγμοῦ ἐν Περσίδι περὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας Ἰσδι-
 γέρδου τοῦ Περσῶν βασιλέως βουλόμενοι οἱ μάγοι πάντας θη-
 ρεῦσαι τοὺς Χριστιανοὺς τοὺς φυλάρχους τῶν ὑπ' αὐτοὺς Σαρα-
 κηνῶν ἐπέστησαν πανταχοῦ ταῖς ὁδοῖς πρὸς τὸ μηδένα τῶν ἐν
 15 Περσίδι Χριστιανῶν Ρωμαίοις προσφεύγειν.
 Ὁ δὲ Ἀσπέβητος φύλαρχος τότε ὑπάρχων θεωρῶν τὴν εἰς τοὺς
 Χριστιανοὺς ὀμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν γινομένην ὑπὸ τῶν
 κατὰ πόλιν μάγων καὶ σπλαγχνισθεὶς φυγεῖν μὲν τινα τῶν Χρι-
 στιανῶν οὐκ ἐκώλυσεν, τουναντίον δὲ μᾶλλον καὶ συνέπραττεν
 20 ὑπὸ συμπαθείας κινούμενος, καίπερ τὰ Ἑλλήνων ἐκ προγόνων
 θρησκευῶν. Διαβληθεὶς οὖν τῷ βασιλεῖ Ἰσδιγέρδῃ λαβὼν τὸν
 υἱὸν αὐτοῦ ἡμίξηρον, τὸν Τερέβωνα λέγω, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν
 συγγένειαν καὶ τὴν οὐσίαν Ρωμαίοις προσφεύγει. Οὕστινας
 Ἀνατόλιος ὁ τότε τῆς Ἀνατολῆς στρατηλάτης δεξάμενος
 25 Ρωμαίοις ὑποσπόνδους ποιεῖται καὶ τὴν φυλαρχίαν τῶν ἐν
 Ἀραβίᾳ ὑποσπόνδων Ρωμαίοις Σαρακηνῶν Ἀσπεβέτῳ ἐνεχει-

10

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΟΥ ΒΕΛΟΥΪΝΟΥ ΤΕΡΕΒΩΝΑ

ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΩΝ ΒΕΛΟΥΪΝΩΝ

“Ὅσα συνέβηκαν στὸν παλαιὸ Τερέβωνα μοῦ τὰ διηγήθηκαν βέβαια σύμφωνα ὅλοι οἱ παλαιοὶ πατέρες, ἀκριβέστερα ὅμως μοῦ τὰ ἐξήγησε ὁ ἐγγονὸς καὶ ὁμώνυμος ἐκείνου ὁ περιβόητος φύλαρχος σ’ αὐτὴ τῇ χώρᾳ τῶν Σαρακηνῶν. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ παλαιὸς Τερέβωνας ὁ παπποῦς τοῦ νέου, ὅταν ἦταν πολὺ νέος καὶ ἀνήλικος, ἐπλήγηκε ἀπὸ δαίμονα καὶ ἐξεράθηκε ὀλόκληρη ἡ δεξιὰ του πλευρὰ ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια· ὁ πατέρας του ποὺ ὀνομαζόταν Ἀσπέβετος ἐξόδευσε πολλὰ χρήματα ἀλλὰ δὲν ὠφέλησε πλεόν σὲ τίποτε. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Ἀσπέβετος ποὺ ἦταν εἰδωλολάτρης καὶ ὑποτελῆς στοὺς Πέρσες, συνθηκολόγησε μὲ τοὺς Ρωμαίους μὲ τὸν ἐξῆς τρόπο. Στὴν ἀρχὴ τοῦ διωγμοῦ ποὺ ἐγίνε τότε στὴν Περσία, στὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Ἰσδιγέρδη βασιλέα τῶν Περσῶν, οἱ μάγοι ἐπιθυμώντας νὰ κνηγήσουν ὅλους τοὺς Χριστιανούς ἐτοποθέτησαν σ’ ὅλους τοὺς δρόμους τοὺς φυλάρχους τῶν Σαρακηνῶν ποὺ ἦταν ὑποτελεῖς τους, ὥστε κανένα ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς τῆς Περσίας νὰ μὴ καταφύγει στοὺς Ρωμαίους.

Ὁ Ἀσπέβετος λοιπὸν ποὺ ἦταν τότε φύλαρχος βλέποντας τὴν ὠμότητα καὶ τὴν ἀπανθρωπιά ποὺ ἔδειχναν οἱ μάγοι τῆς πόλεως στοὺς Χριστιανούς, τοὺς εὐσπλαχνίσθηκε καὶ δὲν ἐμπόδισε κανένα ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς νὰ φύγει· ἀντίθετα μᾶλλον συνέπραττε κινούμενος ἀπὸ συμπάθεια ἂν καὶ ἀκολουθοῦσε τὴν εἰδωλολατρικὴ θρησκεία τῶν προγόνων του. Ἐσυκοφαντήθηκε ὅμως στὸ βασιλέα Ἰσδιγέρδη καὶ παίρνοντας τὸν ἡμιπαράλυτο γιό του, ἐννοῶ τὸν Τερέβωνα, ὅλους τοὺς συγγενεῖς καὶ τὴν παρουσία του καταφεύγει στοὺς Ρωμαίους. Αὐτοὺς τοὺς ἐδέχθηκε ὁ τότε στρατηλάτης τῆς Ἀνατολῆς Ἀνατόλιος, τοὺς ἔκανε ὑποτελεῖς τῶν Ρωμαίων καὶ ἀνέθεσε στὸν Ἀσπέβετο τὴν φυλαρχία τῶν Σαρακηνῶν τῆς Ἀραβίας ποὺ ἦταν ὑποτελεῖς στοὺς

ρισεν. Ὡς οὖν ἐν Ἀραβίᾳ κατεσκήνωσαν, ὁ νέος ὄνειρου ὄψιν
 θεασάμενος ἀπήγγειλε τῷ πατρί· ὁ δὲ μηδὲν μελλήσας λαβὼν
 τὸν παῖδα μετὰ πλήθους βαρβάρων καὶ πολλῆς δορυφορίας πί-
 στει φερόμενος ἦλθεν εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ ὄνειρου μηνυθέντα τόπον,
 5 ἔνθα κατώκουν οἱ ὄσιοι ἄνδρες Εὐθύμιος καὶ Θεόκτιστος. Καὶ
 οἱ μὲν ἀδελφοὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων ἰδόντες ἐφοβήθησαν·
 ὁ δὲ μακαρίτης Θεόκτιστος τὴν τῶν μαθητῶν θεασάμενος δει-
 λίαν κατῆλθε πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ λέγει.

Τί ἐστὶν ὃ ζητεῖτε;

10 Οἱ δὲ εἶπον.

Εὐθύμιον τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον ζητοῦμεν.

Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἀββᾶς Θεόκτιστος.

Ἔως τοῦ σαββάτου οὐ συντυγχάνει τινί· ἡσυχάζει γάρ.

Καὶ ὁ Ἀσπέβετος λαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ μεγάλου Θεοκτί-
 15 στοῦ ἔδειξεν αὐτῷ τὸν παῖδα ὀδυνώμενον· ὁ δὲ παῖς νεύσαντος
 τοῦ πατρὸς λέγει.

Ἐγὼ πρὸ χρόνου τὴν πληγὴν ταύτην ἐν Περσίδι δεξάμενος καὶ
 διὰ πάσης ἰατρικῆς ἐπιστήμης καὶ μαγικῆς περιεργίας παρελ-
 θὼν καὶ μηδὲν τὸ σύνολον ὠφεληθεὶς, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τούτων
 20 τὸ πάθος αὐξήσας, ἐλθὼν εἰς τὴν πολιτείαν ταύτην θεία κατα-
 νύξει τὰ κατ' ἑμαυτὸν ἀναλογισάμενος, ὑπὸ τοῦδε τοῦ πάθους
 ἀνιώμενος ἐν μιᾷ νυκτὶ ἔλεγον ἑμαυτῷ.

Ἦ Τερέβων, ποῦ ἐστὶν ἡ ματαιότης τοῦ βίου καὶ πᾶσα
 ἡ ἰατρικὴ τέχνη; Ποῦ εἰσὶν αἱ φαντασίαι τῶν ἡμετέρων
 25 μάγων καὶ ἡ δύναμις τῶν σεβασμάτων ἡμῶν; Ποῦ
 αἱ ἐπικλήσεις καὶ αἱ μυθοποιαὶ τῶν ἀστρονόμων τε
 καὶ ἀστρολόγων; Ποῦ αἱ ἐπαιδίαι καὶ αἱ γοητικαὶ
 ἐρεσχεσλίαι; Ἴδου οὐδὲν τούτων ἰσχύει, εἰ μὴ ὁ
 Θεὸς ἐπινεύσειεν.

30 Καὶ ταῦτα, φησὶν, λογισάμενος ἐτρέπην εἰς εὐχὴν καὶ μετὰ δα-
 κρύων ἰκέτευον τὸν Θεὸν λέγων.

Ρωμαίους. Μόλις λοιπὸν ἐγκαταστάθηκαν στὴν Ἀραβία, ὁ νέος εἶδε κάποιο ὄνειρο καὶ τὸ διηγήθηκε στὸν πατέρα του· αὐτὸς τότε χωρὶς νὰ καθυστερήσει καθόλου ἐπῆρε τὸ παιδί μὲ πλῆθος βαρβάρων καὶ μὲ μεγάλη συνοδία γεμάτος ἀπὸ πίστη καὶ ἤλθε στὸ μέρος ποῦ ἐμηνύθηκε ἀπὸ τὸ ὄνειρο, ὅπου κατοικοῦσαν οἱ ὄσιοι ἄνδρες Εὐθύμιος καὶ Θεόκτιστος. Οἱ ἀδελφοὶ βέβαια φοβήθηκαν μόλις εἶδαν τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων. Ὁ μακαρίτης ὅμως Θεόκτιστος βλέποντας τὴ δειλία τῶν μαθητῶν κατέβηκε πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ λέγει.

Τί εἶναι αὐτὸ ποῦ ζητεῖτε;

Αὐτοὶ εἶπαν.

Ζητοῦμε τὸν Εὐθύμιον τὸν δοῦλο τοῦ Θεοῦ.

Καὶ λέγει σ' αὐτοὺς ὁ ἀββᾶς Θεόκτιστος.

Μέχρι τὸ Σάββατο δὲν συναντᾷ κανέναν, διότι ἡσυχάζει.

Ὁ Ἀσπέβετος κρατώντας τὸ χέρι τοῦ μεγάλου Θεοκτίστου τοῦ ἔδειξε τὸ παιδί ποῦ ἐπονοῦσε· τὸ παιδί τότε μόλις τοῦ ἔνευσε ὁ πατέρας λέγει.

Ἐγὼ πρὶν ἀπὸ καιρὸ ἐδέχθηκα στὴν Περσία τούτη τὴν πληγὴ καὶ πέρασα ἀπὸ ὅλη τὴν ἰατρικὴ ἐπιστήμη καὶ τὴ μαγικὴ παραξενιά. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ὠφελήθηκα καθόλου, ἀλλὰ μᾶλλον μὲ τοῦτα μεγάλωσα τὸν πόνο, ἤλθα σὲ τούτη τὴν πολιτεία μὲ θεία κατάνυξη. Μέσα σὲ μιὰ νύκτα σκεπτόμενος τὰ δικά μου καὶ χαλαρωμένος ἀπὸ τοῦτο τὸν πόνο ἔλεγα μέσα μου.

Τερέβωνα, ποῦ εἶναι ἡ ματαιότητα τοῦ βίου καὶ ὅλη ἡ ἰατρικὴ τέχνη; Ποῦ εἶναι οἱ φαντασιώσεις τῶν μάγων μας καὶ ἡ δύναμη τῶν σεβασμάτων μας; Ποῦ εἶναι οἱ ἐπικλήσεις καὶ οἱ μύθοι τῶν ἀστρονόμων καὶ τῶν ἀστρολόγων; Ποῦ εἶναι οἱ ἐπαιδιές καὶ τὰ γοητικὰ πράγματα; Τίποτα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἰσχύει, ἐὰν δὲ νεύσει ὁ Θεός.

Καὶ συλλογιζόμενος αὐτά, λέγει, στράφηκα στὴν προσευχὴ καὶ μὲ δάκρυα ἰκέτευα τὸ Θεὸ λέγοντας.

Ὁ Θεὸς μέγας καὶ φοβερός, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν σὺν παντὶ τῷ κόσμῳ αὐτῶν, ἐὰν ἐλεήσης τὴν ἐμὴν ἀσθένειαν καὶ λυτρώσῃ με ἐκ τοῦδε τοῦ πάθους τοῦ πικροῦ, γίνομαι Χριστιανὸς ἀποτασσόμενος πάσῃ
5 παρανομίᾳ καὶ Ἑλληνικῇ θρησκείᾳ.

Καὶ ὡς ταῦτα ἐθέμην ἐν τῇ διανοίᾳ μου, ἤρπάγην εἰς ὕπνον καὶ θεωρῶ τινα μοναχὸν μιξοπόλιον ἔχοντα τὸν πώγωνα μέγαν λέγοντᾶ μοι.

Τί πάσχεις;

10 Ἐμοῦ δὲ τὸ πάθος ὑποδείξαντος λέγει μοι.

Πληροῖς ὅσα συνέθου τῷ Θεῷ; Καὶ ἰᾶταί σε.

Ἐμοῦ δὲ πάλιν εἰπόντος.

Ὅσα ὑπεσχόμην τῷ Θεῷ, πληρῶ, ἐὰν ἀπὸ τοῦδε τοῦ πάθους ἐλευθερωθῶ.

15 Λέγει μοι.

Ἐγὼ εἰμι Εὐθύμιος ὁ καταμένων ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων ἀπὸ δέκα μιλίων ἐν τῷ κατὰ νότον τῆς ὁδοῦ Ἱεριχούντων χειμάρρῳ· εἰ οὖν βούληθεραπευθῆναι, ἀνυπερθέτως ἐλθε πρός με καὶ ἰᾶταί σε ὁ
20 Θεὸς δι' ἐμοῦ.

Ἀναστὰς οὖν ἐγὼ τῷ ἐμῷ πατρὶ διηγησάμην καὶ ἰδοὺ πάντα δεύτερα θέμενοι ἤλθομεν πρὸς αὐτὸν καὶ παρακαλῶ ὑμᾶς,

Μὴ ἀποκρύψαι τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ φανερωθέντα μοι ἰατρόν.

25 Ταῦτα ἀκούσας ὁ μακαρίτης Θεόκτιστος ἀνήνεγκε τῷ μεγάλῳ Εὐθυμίῳ ἡσυχάζοντι. Ὅστις Εὐθύμιος λογισάμενος ἄτοπον εἶναι ταῖς θεαῖς ἀντιτάσσεσθαι ὀπτασίαις κατέρχεται πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐκτενῶς προσευζάμενος καὶ τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ σφραγίσας τὸν Τερέβωνα ὑγιῆ ἀπεκατέστησεν. Οἱ δὲ βάρβαροι ἐκ-
30 πλαγέντες ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ἀθρόᾳ μεταβολῇ καὶ παραδόξῳ θαυματουργίᾳ ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ καὶ ρίψαντες ἑαυτοὺς ἅπαντες

Ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ φοβερός, ὁ ποιητὴς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ ὀλοκλήρου τοῦ διακόσμου τῆς¹³, ἐὰν ἐλεῆσεις τὴν ἀσθένειά μου καὶ μὲ λυτρώσεις ἀπὸ αὐτὸ τὸ πικρὸ πάθος, θὰ γίνω Χριστιανὸς καὶ θὰ ἀποταχθῶ κάθε παρανομία καὶ εἰδωλολατρία.

Καὶ ἐνῶ ἐσκεφτόμουν αὐτὰ ἀποκοιμήθηκα καὶ ὀνειρεύομαι κάποιον μοναχὸ μὲ ψαρὰ μαλιὰ καὶ μεγάλα γένια νὰ μοῦ λέγει.

Τί ἔχεις;

Ἄφοῦ τοῦ ἐφανέρωσα τὸ πάθος μου μοῦ λέγει.

Θὰ ἐκπληρώσεις ὅσα ὑποσχέθηκες στὸ Θεό; τότε θὰ σὲ θεραπεύσει.

Κι ἐγὼ ἀφοῦ πάλι εἶπα,

Θὰ ἐκπληρώσω ὅσα ὑποσχέθηκα στὸ Θεὸ ἐὰν ἐλευθερωθῶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ πάθος,

Μοῦ λέγει.

Ἐγὼ εἶμαι ὁ Εὐθύμιος ποὺ μένω στὴν ἀνατολικὴ ἔρημο τῶν Ἱεροσολύμων δέκα μίλια ἀπὸ τὸν χεῖμαρρο ποὺ βρίσκεται νότια τοῦ δρόμου τῆς Ἱεριχώ. Ἐὰν λοιπὸν θέλεις νὰ θεραπευθεῖς, ἔλα γρήγορα σ' ἐμένα καὶ θὰ σὲ θεραπεύσει ὁ Θεὸς χρησιμοποιώντας ἐμένα.

Ὅταν ἐξύπνησα λοιπὸν τὰ διηγήθηκα στὸν πατέρα μου καὶ ἀφήνοντας κατὰ μέρος ὅλα τὰ ἄλλα, ἦλθαμε σ' αὐτόν. Σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν νὰ μὴ μοῦ ἀποκρύψετε τὸ γιατρὸ ποὺ μοῦ φανερώθηκε ἀπὸ τὸ Θεό.

Μόλις ἄκουσε αὐτὰ ὁ μακαρίτης Θεόκτιστος τὰ ἀνέφερε στὸ μεγάλο Εὐθύμιο ποὺ ἠσύχαζε. Ὁ Εὐθύμιος ὅμως σκεπτόμενος ὅτι εἶναι ἄτοπο νὰ ἀντιτάσσεται στὶς θεῖες ὀπτασίες κατεβαίνει σ' αὐτοὺς καὶ προσευχόμενος ἐπίμονα καὶ σφραγίζοντας τὸν Τερέβωνα μὲ τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ τὸν ἐθεράπευσε. Οἱ βάρβαροι τότε παραξενεύθηκαν γιὰ τὴν τόσο ἀθόρυβη μεταβολὴ καὶ γιὰ τὸ ἀπίστευτο θαῦμα καὶ ἐπίστευσαν στὸ Χριστό· καὶ ἀφοῦ ἔπεσαν ὅλοι κατὰ γῆς παρακαλοῦσαν νὰ πάρουν τὸ σφρά-

13. Γεν. 2.1.

εἰς τὴν γῆν παρεκάλουν λαβεῖν τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα. Ὁ δὲ σημειοφόρος Εὐθύμιος κατανοήσας ὅτι ἐκ ψυχῆς ἐπίστευσαν τῷ Χριστῷ, ἐκέλευσεν γενέσθαι μικρὰν κολυμβήθραν ἐν γωνίᾳ τοῦ σπηλαίου τὴν μέχρι τοῦ νῦν σωζομένην καὶ κατηχήσας αὐ-
 5 τοὺς ἅπαντας ἐβάπτισεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τὸν δὲ Ἀσπέβητον μετωνόμασε Πέτρον, ὄντινα καὶ πρῶτον ἐβάπτισε καὶ μετ' αὐτὸν Μάριν τινὰ αὐτοῦ γυναικάδελφον, συνέσει διαπρέποντας ἀμφοτέρους καὶ περιφανείᾳ πλούτου κομῶντας· εἶθ' οὕτω Τερέβωνα καὶ τοὺς
 10 λοιπούς.

Οὕστινας κρατήσας παρ' ἑαυτῷ τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τῷ θεῷ λόγῳ φωταγωγήσας καὶ στηρίξας ἀπέλυσεν οὐκέτι Ἀγαρηνοὺς καὶ Ἰσμαηλίτας, ἀλλὰ τῆς Σάρρας ἀπογόνους καὶ τῆς ἐπαγγελίας κληρονόμους γεγονότας διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀπὸ
 15 δουλείας εἰς ἐλευθερίαν μετενεχθέντας. Ὁ μέντοι Μάρης ὁ τοῦ Τερέβωνος θεῖος οὐκέτι ἀπέστη τοῦ μοναστηρίου, ἀλλὰ ἀποταξάμενος ἔμεινεν αὐτόθι τὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον καὶ εὐηρέστησε τῷ Θεῷ μεγάλως καὶ πάντα τὰ ἴδια χρήματα πολλὰ ὄντα παρέσχεν εἰς τὸ οἰκοδομηθῆναι καὶ πλατυνθῆναι τὸ μονα-
 20 στήριον.

Τοῦ τοίνυν γεγόνότος θαύματος πανταχοῦ διαφημισθέντος πολλοὶ συνήρχοντο πρὸς τὸν μέγαν Εὐθύμιον ὑπὸ διαφορῶν παθῶν ἐνοχλούμενοι, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες. Καὶ οὕτως ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐξέλαμψε ἐν ἐκείνῳ τὸ τόπω, ὡς διαδοθῆναι
 25 τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν πάσῃ τῇ Παλαιστίνῃ καὶ ταῖς κύκλῳ ἐπαρχίαις.

ΙΑ'

ΠΕΡΙΟΔΕΙΑΙ

Βλέπων δὲ ὁ πατὴρ ἡμῶν Εὐθύμιος πολλοὺς ἰᾶσεως ἕνεκεν ὀχλοῦντας αὐτῷ καὶ μνημονεύων τῆς προτέρας ἡσυχίας, ἧς εἶχετο ὅτε κατὰ μόνας ἤσκειτο, ἐδυσχέραινε σφόδρα καὶ ἐδυσφό-

γισμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ σημειοφόρος Εὐθύμιος καταλαβαίνοντας ὅτι ἐπίστευσαν στὸν Χριστὸ ἀπὸ τὴν ψυχὴ τους ἐζήτησε νὰ γίνῃ σὲ μιὰ γωνία τοῦ σπηλαίου μιὰ κολυμβήθρα, πὺν σώζεται μέχρι σήμερα, καὶ ἀφοῦ ἐκατήχησε ὄλους αὐτοὺς τοὺς ἐβάπτισε στὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος. Τὸν Ἀσπέβετο πὺν τὸν ἐβάπτισε πρῶτο, τὸν μετονόμασε Πέτρο, καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸν ἐβάπτισε τὸν Μάρι ἕναν γυναικάδελφό του, πὺν διέπρεπαν καὶ οἱ δύο γιὰ τὴ σύνεση καὶ διέθεταν ἄφθοно πλοῦτο· ἔπειτα ἐβάπτισε κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο τὸν Τερέβωνα καὶ τοὺς ὑπολοίπους.

Αὐτοὺς ἀφοῦ τοὺς ἐκράτησε κοντὰ του σαράντα ἡμέρες καὶ τοὺς ἐφωταγώγησε καὶ τοὺς ἐστήριξε μὲ τὸ θεῖο λόγο, τοὺς ἄφησε νὰ φύγουν ὄχι πλέον ὡς Ἀγαρηνοὺς καὶ Ἰσμαηλίτες, ἀλλὰ ὡς ἀπογόνους τῆς Σάρρας καὶ κληρονόμους τῆς ἐπαγγελίας, ἐλευθερωμένους ἀπὸ τὴ δουλεία μὲ τὸ βάπτισμα¹⁴. Ὁ θεῖος ὄμως τοῦ Τερέβωνα, ὁ Μάρις, δὲν ἔφυγε ἀπὸ τὸ μοναστήρι, ἀλλὰ ἀπαρνούμενος τὸν κόσμο ἔμεινε ἐδῶ σ' ὄλη του τὴ ζωὴ καὶ εὐαρέστησε πολὺ τὸ Θεὸ· καὶ ὄλη του τὴν περιουσία, πὺν ἦταν μεγάλη, τὴν πρόσφερε γιὰ τὴν οἰκοδόμηση καὶ τὴν ἐπέκταση τοῦ μοναστηριοῦ.

Ἐπειδὴ ὄμως τὸ θαῦμα πὺν ἔγινε διαφημῆσθηκε παντοῦ, ἔρχονταν στὸν Εὐθύμιο πολλοὶ πὺν ἐνοχλοῦνταν ἀπὸ διάφορα πάθη καὶ ἐθεραπεύονταν ὄλοι. Καὶ ἔτσι μέσα σὲ λίγο χρόно ἔλαμψε σ' ἐκεῖνο τὸν τόπο, ὡστε τὸ ὄνομά του διαδόθηκε σ' ὄλη τὴν Παλαιστίνη καὶ στίς κοντινὲς ἐπαρχίες.

11

ΠΕΡΙΟΔΕΙΕΣ

Βλέποντας ὄμως ὁ πατέρας μας Εὐθύμιος νὰ τὸν ἐνοχλοῦν πολλοὶ γιὰ θεραπεία καὶ ἐνθυμούμενος τὴν παλιά ἡσυχία πὺν εἶχε ὄταν ἀσκοῦνταν μόνος του, στεναχωροῦνταν πολὺ καὶ δυσφο-

14. Γαλ. 4,23 ἐ.

ρει διὰ τὸ οὕτως ὑπὸ πολλῶν ὀχλεῖσθαι τε καὶ δοξάζεσθαι, καὶ
 γενόμενος ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ ὁ τῆς εὐθυμίας ἐπώνυμος ἐζήτει
 λάθρα ἀναχωρῆσαι καὶ φυγεῖν ἐπὶ τὸν Ρουβᾶν. Καὶ τοῦτο γνοὺς
 ὁ μακαρίτης Θεόκτιστος συνάξας τοὺς ἀδελφοὺς παρεσκεύασε
 5 προσπεσεῖν αὐτῷ πρὸς τὸ μὴ ἐαθῆναι παρ' αὐτοῦ. Καὶ βουλόμε-
 νος αὐτοὺς θεραπεῦσαι συνέθετο μὲν τέως μὴ ἀναχωρεῖν, ὀλί-
 γων δὲ ἡμερῶν διελθουσῶν λαβῶν τινα μεθ' ἑαυτοῦ νεώτερον
 Δομετιανὸν προσαγορευόμενον, Μελιτηνὸν ὄντα τῷ γένει καὶ
 ἐνάρετον τοῖς τρόποις, ἐξῆλθε τοῦ κοινοβίου καὶ κατήλθεν εἰς
 10 τὸν Ρουβᾶν. Καὶ τὴν ἐπὶ νότον διοδεύσας ἔρημον παρὰ τὴν νε-
 κρὰν θαλάσσαν ἦλθεν εἰς ὄρος ὑψηλὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων ὀρέων
 κεχωρισμένον καλούμενον τοῦ Μαρδὰ καὶ εὐρῶν ἐν αὐτῷ
 φρέαρ ὕδατος συμπεπτωκὸς καὶ οἰκοδομήσας ἔμεινεν αὐτόθι ἐκ
 τῶν εὕρισκομένων βοτανῶν καὶ τοῦ μαλωᾶ διαιτώμενος. Καὶ
 15 οἰκοδομήσας ἐκεῖσε ἐν πρώτοις ἐκκλησίαν τὴν μέχρι τοῦ πα-
 ρόντος σφζομένην καὶ θυσιαστήριον εἰς αὐτὴν καταπήξας ἐξῆλ-
 θεν ἐκεῖθεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἔρημον Ζιφῶν βουλόμενος θεά-
 σασθαι τὰ σπήλαια εἰς ἃ κατέφυγε Δαυὶδ ἀπὸ προσώπου Σαούλ.

ΙΒ'

Ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς τόποις μοναστήριον ὑπ' αὐτοῦ συνέστη· ἡ δὲ
 20 αἰτία τῆς τοῦ μοναστηρίου ἐκείνου συστάσεως αὕτη λέγεται εἶ-
 ναι ὅτι υἱὸς πρωτοκωμήτου τινὸς Ἀριστοβουλιάδος τῆς κώμης
 πνεῦμα πονηρὸν ἔχων μετὰ κραυγῆς ἐξ ὀνόματος τὸν ἅγιον ἐπε-
 καλεῖτο Εὐθύμιον, ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ τοῦ παιδὸς περὶ Εὐθυ-
 μίου ὄντος ἐν τοῖς μεταξὺ τόποις αὐτῶν τε καὶ Καπαρβαριχῶν
 25 καὶ ἀναζητήσας ἦλθε πρὸς αὐτόν. Καὶ ἅμα τῷ τὸν νεανίαν ἰδεῖν
 τὸν ἅγιον συνέβη αὐτὸν σπαραχθέντα ἀποθεραπευθῆναι, τοῦ
 δαίμονος ἐξελθόντος ἀπ' αὐτοῦ.

Τοῦ δὲ θαύματος διαφημισθέντος ἦλθον πρὸς αὐτὸν ἀπὸ Ἀρι-
 στοβουλιάδος καὶ τῶν πέριξ κωμῶν καὶ ὠκοδόμησαν αὐτῷ
 30 μοναστήριον καὶ συνελθόντες τινὲς ἀδελφοὶ ἔμειναν παρ' αὐτῷ

ρουῖσε ἐπειδὴ ἐνοχλοῦνταν καὶ δοξαζόταν ἔτσι ἀπὸ πολλούς. Ἔτσι ἀπὸ τὴ μεγάλη ἀθυμία ὁ ἐπώνυμος τῆς εὐθυμίας ἐζητοῦσε νὰ ἀναχωρήσει καὶ νὰ φύγει κρυφὰ στὸν Ρουβᾶ. Μόλις τὸ πληροφορήθηκε αὐτὸ ὁ μακάριος Θεόκτιστος, συγκέντρωσε τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς προετοίμασε νὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ μὴ φύγει ἀπὸ κοντὰ τους. Καὶ ὁ Εὐθύμιος ἐπιθυμώντας νὰ τοὺς θεραπεύσει συμφώνησε στὴν ἀρχὴ νὰ μὴ ἀναχωρήσει σύντομα, μόλις ὅμως πέρασαν λίγες ἡμέρες, παίρνοντας μαζί του κάποιον νεώτερο ὀνομαζόμενο Δομετιανό, Μελιτηνὸ στὴν καταγωγὴ καὶ ἐνάρετο στοὺς τρόπους, βγῆκε ἀπὸ τὸ κοινόβιο καὶ κατέβηκε στὸν Ρουβᾶ. Ἀπὸ ἐκεῖ, διαβαίνοντας νότια τῆς ἐρήμου κοντὰ στὴ Νεκρὴ θάλασσα, ἔφθασε σὲ ψηλὸ βουνὸ χωρισμένο ἀπὸ τὰ ἄλλα ὄρη καὶ ὀνομαζόμενο τοῦ Μαρδᾶ. Σ' αὐτὸ εὗρηκε πηγὴ τρεχούμενου νεροῦ· οἰκοδόμησε τότε κελλὶ καὶ ἔμενε ἐδῶ τρεφόμενος ἀπὸ τὰ βότανα τῆς περιοχῆς καὶ τὸν μαλωᾶ. Καὶ ἀφοῦ οἰκοδόμησε στὴν ἀρχὴ ἐκκλησία πού σώζεται μέχρι σήμερα καὶ ἔκτισε σ' αὐτὴν θυσιαστήριον, ἔφυγε ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἦλθε στὴν ἔρημο Ζιφῶν¹⁵, ἐπιθυμώντας νὰ γνωρίσει τὰ σπήλαια ὅπου κατέφυγε ὁ Δαβὶδ διωκόμενος ἀπὸ τὸν Σαοῦλ.

12

Καὶ σ' αὐτὰ τὰ μέρη ἀναγέρθηκε ἀπὸ αὐτὸν μοναστήριον. Ἡ αἰτία δὲ τῆς ἀνεγέρσεως ἐκείνου τοῦ μοναστηριοῦ λέγεται ὅτι εἶναι ἡ ἐξῆς· ὁ γιὸς ἐνὸς προεστοῦ στοῦ χωριοῦ Ἀριστοβουλιάδα, ἔχοντας πονηρὸ πνεῦμα ἐπικαλοῦνταν μὲ κραυγὰς τὸν ἅγιον Εὐθύμιον μὲ τὸ ὄνομα· ἀκούγοντας ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ νὰ ἐπικαλεῖται τὸ παιδί τὸν Εὐθύμιον πού βρισκόταν στὰ μέρη μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Καπαρβαριχῶν, τὸν ἀναζήτησε καὶ ἦλθε πρὸς αὐτόν. Μόλις ὁ νέος εἶδε τὸν ἅγιον ἐσπάραξε καὶ ἐθεραπεύθηκε, ἀφοῦ ὁ δαίμονας ἔφυγε ἀπὸ μέσα του.

Μόλις διαδόθηκε τὸ θαῦμα ἦλθαν πρὸς αὐτόν ἀπὸ τὴν Ἀριστοβουλιάδα καὶ τὰ γύρω χωριά καὶ οἰκοδόμησαν ἐκεῖ μοναστήριον· καὶ μερικοὶ ἀδελφοὶ ἔφθασαν καὶ ἔμειναν ἐκεῖ μὲ χορηγὸ τὸ

15. Α' Βασ. 23,14. 26.

χορηγοῦντος τοῦ Θεοῦ τὰς χρείας τοῦ σώματος αὐτῶν. Καί τινες τῶν Ζιφαίων τὴν τῆς μανίας ἐπώνυμον αἴρεσιν εἰσδεξάμενοι τὸ πρὶν διὰ τῆς ἐνθέου αὐτοῦ διδασκαλίας τῆς ἀκαθάρτου αἱρέσεως ἀποστάντες τὸν ταύτης γεννήτορα Μάνην ἀνεθεμάτισαν, τὴν δὲ καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν πίστιν διδαχθέντες, ἐφωτίσθησαν.

ΙΓ

Πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις χαρίσμασιν οἷς ἐκέκτητο ὁ θεῖος οὗτος Εὐθύμιος, καὶ τοῦτο ἐδέξατο παρὰ τοῦ Θεοῦ ὥστε συναναστρεφόμενον αὐτὸν θηρίοις σαρκοβόροις τε καὶ ἰοβόλοις μὴ ἀδικεῖσθαι. Τοῦτο δὲ μηδεὶς ἀπιστεῖτω τῶν τῆς θείας Γραφῆς μυστῶν εἰδὼς ἀκριβῶς ὅτι περ Θεοῦ ἐνοικοῦντος καὶ ἐπαναπαυομένου ἀνθρώπῳ τινὶ πάντα ὑποτάσσεται αὐτῷ ὡς τῷ Ἀδὰμ πρὶν ἢ παραβῆναι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. Οὐ μόνον δὲ τὰ θηρία, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῷ τοιούτῳ ὑποτάσσεται, καὶ μαρτυροῦσι μοι τῷ λόγῳ οἱ τὴν θάλασσαν τεμόντες καὶ τὸν Ἰορδάνην χαλινώσαντες καὶ τὸν ἥλιον στήσαντες καὶ τὸ πῦρ εἰς δρόσον μεταποιήσαντες καὶ ἄλλα μυρία τεράστια ἐργασάμενοι.

Ὁ τοίνυν τὰ τοιαῦτα θαυματουργήσας Θεὸς αὐτὸς καὶ τῷ θεοφόρῳ Εὐθυμίῳ οὐ μόνον τὰ αἰσθητά, ἀλλὰ καὶ τὰ νοητὰ θηρία, τὰ πνευματικὰ λέγω τῆς πονηρίας, ὑπέταξε· τοιαῦτα γὰρ εἰσι τὰ θεῖα χαρίσματα.

ΙΔ'

ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ

Ὁ μὲν οὖν μέγας Εὐθύμιος βλέπων ἑαυτὸν πάλιν ὀχλούμενον ὑπὸ πολλῶν (ἦν γὰρ ὁ τόπος πλησίον τῶν κωμῶν) εἶπεν τῷ ἑαυτοῦ μαθητῇ Δομετιανῷ.

Θεὸ στίς σωματικές τους ἀνάγκες. Μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς Ζιφαίους ποὺ παλαιότερα εἶχαν προσχωρήσει στὴν ἐπώνυμη αἵρεση τῆς μανίας, μὲ τὴν ἔνθεη διδασκαλία του ἀποτάχθηκαν τὴν ἀκάθαρτη αἵρεση καὶ ἀναθεμάτισαν τὸν ἔμπνευστή της, τὸν Μάνητα, διδάχθηκαν τὴν καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ πίστη καὶ ἐφωτίσθηκαν.

13

Μαζὶ δὲ μὲ τὰ ἄλλα χαρίσματα ποὺ κατεῖχε ὁ θεῖος αὐτὸς Εὐθύμιος, δέχθηκε καὶ τοῦτο ἀπὸ τὸ Θεό, νὰ μὴ βλάπτεται δηλαδὴ κι ὅταν ἀκόμη συναναστρέφεται σαρκοβόρα καὶ φαρμακερὰ θηρία. Γι' αὐτὸ λοιπὸν κανεῖς νὰ μὴ ἀπιστεῖ στοὺς μύστες τῆς θείας Γραφῆς γνωρίζοντας καλὰ ὅτι, ὅταν ὁ Θεὸς κατοικεῖ καὶ ἀναπαύεται στὴν ψυχὴ ἑνὸς ἀνθρώπου, τὰ πάντα ὑποτάσσονται σ' αὐτόν, ὅπως στὸν Ἀδὰμ πρὶν νὰ παραβεῖ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Ὅχι ὅμως μόνο τὰ θηρία, ἀλλὰ κι αὐτὰ τὰ φυσικὰ στοιχεῖα ὑποτάσσονται σ' αὐτόν, καὶ μοῦ ἐπιβεβαιώνουν τὰ λόγια αὐτοῖ ποὺ μὲ τὸ λόγο ἐχώρισαν τὴ θάλασσα, ἐχαλίνωσαν τὸν Ἰορδάνη, ἔστησαν τὸν ἥλιο, μεταποίησαν τὴ φωτιὰ σὲ δροσιὰ καὶ ἔκαναν μύρια ἄλλα θαύματα.

Ὁ Θεὸς λοιπὸν ποὺ ἐθαυματούργησε ὅλα τοῦτα, ὁ ἴδιος ὑπέταξε καὶ στὸν θεοφόρο Εὐθύμιο ὄχι μόνο τὰ αἰσθητὰ ἀλλὰ καὶ τὰ νοητὰ θηρία, ἐννοῶ τὰ πνευματικὰ θηρία τῆς πονηρίας¹⁶. διότι τέτοια εἶναι τὰ θεῖα χαρίσματα.

14

ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ

Ὁ μέγας λοιπὸν Εὐθύμιος βλέποντας ὅτι ἐνοχλεῖται πάλι ἀπὸ πολλοὺς (διότι ὁ τόπος βρισκόταν κοντὰ στὰ χωριά) εἶπε στὸ μαθητὴ του Δομετιανό.

16. Ἐφ. 6,12.

Δεῦρο, τέκνον, ἐπισκεψώμεθα τὸν ὄσιον Θεόκτιστον
καὶ τοὺς ἀδελφούς.

Καὶ ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ Καπαρβαριχὰ μοναστηρίου ἦλθεν ἐν τῷ
ἀγίῳ τόπῳ, ἐν ᾧ νῦν σὺν Θεῷ ἱδρυταὶ ἡ ἀγία αὐτοῦ μονὴ ὡς
5 ἀπὸ τριῶν σημείων διεστηκότι τοῦ τρισμακαρίου Θεοκτίστου.
Ἦγάπησε δὲ τὸν τόπον τοῦτον σφόδρα διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ὀμα-
λώτερόν τε καὶ ἡσυχον ἐν ταύτῳ καὶ εὐάερον, μάλιστα ὄντα καὶ
ἔρημον τὸ τηνικαῦτα καὶ ἀδιόδετον πρὸ τοῦ κτισθῆναι ἐν τῇ
κατὰ νότον ἐρήμῳ τὰ τοσαῦτα μοναστήρια· νῦν δὲ δίοδος ἐστὶ
10 πάσης τῆς ὑπὸ τῶν αὐτοῦ σπερμάτων πολισθείσης ἐρήμου. Ἐν
τούτῳ τοίνυν τῷ τόπῳ ἐκάθισεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ μετὰ τοῦ μα-
θητοῦ αὐτοῦ ἐν σπηλαίῳ μικρῷ, ἐν ᾧ νῦν ἐστὶν ἡ τοῦ τιμίου αὐ-
τοῦ λειψάνου θήκη.

Ὁ μακαρίτης τοίνυν Θεόκτιστος γνοὺς τὸν μέγαν ἦκειν Εὐθύ-
15 μιον ἀνῆλθε μετὰ σπουδῆς ἀσπάσασθαι αὐτὸν καὶ παρεκάλει
αὐτὸν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ κατελθεῖν. Καὶ πόθῳ τῆς ἐν τῷ τόπῳ
ἡσυχίας οὐ κατεδέξατο, πλὴν ὅτι κατὰ Κυριακὴν τὴν σύναξιν
ἅμα ἐπετέλουν.

ΙΕ

ΠΕΤΡΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΒΕΛΟΥΙΝΩΝ

Ἀκούσας δὲ Ἀσπέβετος, ὁ καὶ Πέτρος, ὅτι διὰ χρόνον ἦλθεν
20 ὁ μέγας Εὐθύμιος, ἔρχεται πρὸς αὐτὸν μετὰ πολλῶν Σαρα-
κηνῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων καὶ παρακαλεῖ
αὐτὸν εἰπεῖν αὐτοῖς λόγον σωτηρίας. Ὁ δὲ ἅγιος γέρων πάν-
τας αὐτοὺς κατηχήσας παρέλαβεν εἰς τὸ κάτω μοναστήριον
καὶ βαπτίσας αὐτοὺς ἔμεινε σὺν αὐτοῖς τὰς ἑπτὰ ἡμέρας καὶ
25 οὕτως ἀνέβη ἔχων αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ· ὁ δὲ Πέτρος
ἐνέγκας τεχνίτας ἐποίησε μέγαν λάκκον δίστομον τὸν μέχρι
τοῦ νῦν σφζόμενον ἐν τῷ κήπῳ καὶ ὠκοδόμησε πλησίον
μαγκιπεῖον καὶ τῷ ἀγίῳ γέροντι ἐποίησε τρία κελλία καὶ εὐ-
κτήριον, ἦτοι ἐκκλησίαν, εἰς τὸ μέσον τῶν κελλίων.

Ἔλα, τέκνο, νὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸν ὄσιο Θεόκτιστο καὶ τοὺς ἀδελφούς.

Βγαίνοντας τότε ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Καπαρβαριχὰ ἦλθε στὸν ἅγιο τόπο ὅπου μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ εἶχε ἰδρυθεῖ πλεόν ἡ ἁγία αὐτοῦ μονή, σὲ ἀπόστασι τριῶν μιλίων ἀπὸ τὸν τόπο τοῦ μακαρίου Θεοκτίστου. Ἀγάπησε μάλιστα πολὺ αὐτὸν τὸν τόπο ἐπειδὴ αὐτὸς ἦταν ὁμαλώτερος καὶ ἡσυχος, καθῶς ἐπίσης ἐνάερος, καὶ κυρίως ἐπειδὴ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, πρὶν νὰ κτισθοῦν στὰ νότια τῆς ἐρήμου τὰ τόσα μοναστήρια, ἦταν ἔρημος κι ἀδιάβατος. Τώρα ὅμως εἶναι πέρασμα γιὰ ὅλη τὴν ἔρημο πού κατοικήθηκε ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους του. Σ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τόπο μὲ τὴν πολλὴ ἡσυχία ἐκάθισε μαζὶ μὲ τὸ μαθητὴ του σ' ἓνα μικρὸ σπήλαιο, ὅπου τώρα βρίσκεται ἡ θήκη τοῦ τιμίου του λειψάνου. Ὁ μακάριος λοιπὸν Θεόκτιστος μὲν πληροφορήθηκε ὅτι ἔφθασε ὁ μέγας Εὐθύμιος ἔτρεξε γρήγορα νὰ τὸν ἀσπασθεῖ καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ κατέβει στὸν τόπο του· καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸν πόθο τῆς ἡσυχίας τοῦ τόπου δὲν ἐδέχθηκε νὰ κατεβαίνει παρὰ μόνο τὴν Κυριακὴ ὅταν ἐτελοῦσαν τὴ σύναξη.

15

ΠΕΤΡΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΒΕΛΟΥΪΝΩΝ

Μὲν ὅμως ἄκουσε ὁ Ἀσπέβετος, ὁ ἀλλιῶς καὶ Πέτρος λεγόμενος, ὅτι ἦλθε νὰ μείνει ὁ μέγας Εὐθύμιος, ἔρχεται πρὸς αὐτὸν μαζὶ μὲ πολλοὺς Σαρακηνοὺς ἄνδρες γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ τοὺς πεῖ λόγο σωτηρίας. Ἔτσι ὁ ἅγιος γέροντας, ἀφοῦ κατήχησε ὅλους αὐτούς, τοὺς πῆρε στὸ κάτω μοναστήρι καὶ ἀφοῦ τοὺς ἐβάπτισε ἔμεινε μαζὶ τοὺς τὶς ἑπτὰ ἡμέρες· καὶ ἔτσι ἀνέβηκε ἔχοντας αὐτούς στὸν τόπο του. Ὁ Πέτρος τότε ἔφερε τεχνίτες καὶ κατασκεύασε μεγάλο δίστομο λάκκο πού σώζεται μέχρι καὶ σήμερα στὸν κῆπο καὶ οἰκοδόμησε κοντὰ μαγκιπεῖον. Πρὸς χάριν τοῦ ἁγίου γέροντα κατασκεύασε τρία κελλιά καὶ εὐκτήριο οἶκο, δηλαδὴ ἐκκλησία στὸ μέσο τῶν κελλιῶν.

Καὶ παρεκάλουν οἱ ποτὲ λύκοι τῆς Ἀραβίας, ἔπειτα τῆς λογικῆς ποιμνης τοῦ Χριστοῦ γενόμενοι, τοῦ μείναι πλησίον αὐτοῦ. Ὁ δὲ φιλέρημος Εὐθύμιος τοῦτο μὲν οὐ κατεδέξατο διὰ τὴν ὄχλησιν (πάνυ γὰρ ἠγάπα τὴν ἡσυχίαν)· λαβὼν δὲ αὐτοὺς
5 εἰς τόπον ἐπιτήδειον λέγει.

Εἰ ὅλως πλησίον μου εἶναι βούλεσθε, μείνατε ἐνταῦθα.

Ἔστι δὲ ὁ τόπος μεταξὺ τῶν δύο μοναστηρίων. Καὶ χαράξας αὐτοῖς ἐκκλησίαν καὶ σκηναὺς κύκλῳ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὴν ἐκκλησίαν καὶ μείναι ἐκεῖ. Καὶ ἐπεσκέπτετο αὐτοὺς
10 πυκνότερον, ἕως οὗ κατέστησεν αὐτοῖς πρεσβύτερον καὶ διακόνους. Ἦλθον δὲ καὶ οἱ πρῶην βαπτισθέντες καὶ ἔμειναν ἐκεῖ καὶ ἄλλοι κατὰ πρόσβασιν ἐρχόμενοι ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ οὕτω πληθυνομένων αὐτῶν σφόδρα καὶ εἰς διαφόρους παρεμβολὰς πλατυνομένων, ἐπιστείλας ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν Εὐ-
15 θύμιος τῷ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιῳ περὶ χειροτονίας ἐπισκόπου καὶ ὑποσχομένῳ αὐτῷ ἀπέστειλεν αὐτῷ Πέτρον τὸν πατέρα Τερέβωνος ὡς ἰκανώτατον γεγονότα ψυχὰς ὀδηγῆσαι πρὸς σωτηρίαν. Καὶ οὕτως ἐν πρώτοις χειροτονεῖται ἐν Παλαιστίνῃ Πέτρος τῶν Παρεμβολῶν ἐπίσκοπος. Καὶ ἦν
20 ἰδεῖν βαρβάρων πλῆθος Σαρακηνῶν παραγινομένων πρὸς τὸν μέγαν Εὐθύμιον καὶ βαπτιζομένων καὶ τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν προσκυνεῖν διδασκομένων. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν Σαρακηνῶν.

IS'

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

Αὐτὸς δὲ ὁ μέγας Εὐθύμιος οὐκ ἠβούλετο κοινόβιον τὸν ἑαυτοῦ
25 τύπον συστήσασθαι, ἀλλ' οὕτε λαύραν· ἀλλ' ὅταν ἤρχοντό τινες πρὸς αὐτὸν βουλόμενοι ἀποτάξασθαι, ἐπέμποντο ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν κάτω μονὴν πρὸς τὸν μακαρίτην Θεόκτιστον, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ προσφέρειν τι βουλόμενοι. Ὅτε δὲ ἠδύοκησεν ὁ Θεὸς οἰκι-

Καὶ τὸν παρακαλοῦσαν οἱ κάποτε λύκοι τῆς Ἀραβίας, ἔπειτα ὁμως ποιμένα τῆς λογικῆς ποιμένης τοῦ Χριστοῦ, νὰ τοὺς δεχθεῖ νὰ μείνουν κοντά του ἐδῶ. Ὁ φιλήρημος ὁμως Εὐθύμιος δὲν δέχθηκε τοῦτο ἐξαιτίας τῆς ἐνοχλήσεως (διότι ἄγαποῦσε πολὺ τὴν ἡσυχία)· τοὺς πῆρε λοιπὸν σὲ κατάλληλο μέρος καὶ τοὺς λέγει.

Ἐὰν κατ' ἀρχὴν θέλετε νὰ εἴστε κοντά μου, μείνετε ἐδῶ.

Ὁ τόπος βρισκόταν ἀνάμεσα στὰ δυὸ μοναστήρια. Καὶ χαράζοντας ἐκκλησία καὶ σκηνὲς γύρω ἀπὸ αὐτὸν γι' αὐτούς, τοὺς ἐπέτρεψε νὰ οἰκοδομήσουν τὴν ἐκκλησία καὶ νὰ μείνουν ἐκεῖ. Καὶ τοὺς ἐπισκεπτόταν συχνότερα, μέχρις ὅτου ἐγκατέστησε σ' αὐτοὺς πρεσβύτερο καὶ διακόνους. Ἦλθαν μάλιστα καὶ ἔμειναν ἐκεῖ ὅσοι ἐβαπτίσθησαν παλιὰ καὶ ἄλλοι ποὺ ἔρχονταν τώρα καὶ ἐβαπτίζονταν ἀπ' αὐτόν. Ἔτσι, ἐπειδὴ πληθύνθηκαν πολὺ αὐτοὶ καὶ διασκορπίσθησαν σὲ διάφορες κατασκηνώσεις, ὁ μέγας πατέρας μας Εὐθύμιος ἔστειλε μήνυμα στὸν πατριάρχη Ἱεροσολύμων Ἰουβενάλιο γιὰ χειροτονία ἐπισκόπου, καὶ ἀφοῦ ἐκεῖνος τοῦ ὑποσχέθηκε τοῦ ἔστειλε τὸν Πέτρο, τὸν πατέρα τοῦ Τερέβωνα, ὡς ἰκανῶτατο νὰ ὀδηγήσει τὶς ψυχὲς στὴ σωτηρία· καὶ ἔτσι ὁ Πέτρος χειροτονεῖται στὴν Παλαιστίνη πρῶτος ἐπίσκοπος τῶν Παρεμβολῶν. Καὶ ἔβλεπε κανεὶς πλῆθος βαρβάρων Σαρακηνῶν νὰ πλησιάζουν τὸν μέγα Εὐθύμιος, νὰ βαπτίζονται καὶ νὰ διδάσκονται τὴν προσκύνηση τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ. Αὐτὰ λοιπὸν ὅσο ἀφορᾷ τοὺς Σαρακηνοὺς.

16

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

Αὐτὸς ὁμως ὁ μέγας Εὐθύμιος δὲν ἠθέλε νὰ καταστήσει τὸν τόπο του κοινόβιο, ἀλλὰ οὔτε καὶ λαύρα· ἔτσι ὅταν ἔρχονταν μερικοὶ πρὸς αὐτὸν ἐπιθυμῶντας νὰ ἀποταχθοῦν, στέλλονταν ἀπὸ αὐτὸν στὴν κάτω μονή, στὸν μακαρίτη Θεόκτιστο, ὅπως ἐπίσης καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἠθελαν νὰ προσφέρουν κάτι. Ὅταν λοι-

σθῆναι τὸν τόπον αὐτοῦ, ἀπέστειλεν ἐν πρώτοις τρεῖς ἀδελφοὺς σαρκικοὺς ἐκ μὲν τῆς Καππαδοκῶν χώρας ὀρμωμένους, ἐν δὲ τῇ Συρίᾳ ἀνατραφέντας καὶ πᾶση συνέσει πνευματικῇ διαπρέποντας, Κοσμᾶν καὶ Χρύσιππον καὶ Γαβριήλιον. Οὕστινας πα-
 5 ρακαλοῦντας αὐτῷ συμμεῖναι οὐ κατεδέξατο· τρία γὰρ ἦν τὰ κωλύοντα, ὃ τε πόθος τῆς ἡσυχίας καὶ τὸ νέον αὐτῶν τῆς ἡλικίας καὶ τὸ εὐνοῦχον εἶναι ἀπὸ γεννήσεως τὸν Γαβριήλιον.
 Καὶ ὁρᾷ τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ τινὰ λέγοντα αὐτῷ.

Δέξαι ἀδελφοὺς τούτους, ὅτι ὁ Θεὸς ἀπέστειλεν αὐ-
 10 τούς, καὶ μηκέτι ἀποστρέψῃς τινὰ θέλοντα σωθῆναι.

Τότε ὁ ἅγιος δεξάμενος αὐτοὺς εἶπε τῷ μείζοντι αὐτῷ Κοσμᾶ.

Ἴδου ἐγώ, καθὼς μοι ἐνετείλατο ὁ Θεός, πεποίηκα·
 τοῦτο οὖν φύλαξα ὥστε τὸν νεώτερόν σου ἀδελφὸν μὴ
 συγχωρῆσαι τοῦ κελλίου προελθεῖν· οὔτε γὰρ δίκαιόν
 15 ἐστὶν ὄψιν γυναικεῖαν ἐν λαύρᾳ διάγειν διὰ τὸν πόλε-
 μον τοῦ ἐχθροῦ, σὲ δὲ νομίζω μὴ χρονίζειν ἐνταῦθα
 μέλλοντα μετὰ χρόνον τὴν ἐν Σκυθοπόλει ποιμαίνειν
 ἐκκλησίαν.

Μετὰ δὲ τούτους ἐδέξατο Δόμνον τινά, ἀπὸ μὲν τῆς Ἀντιοχείων
 20 ὀρμῶμενον, ἀδελφιδὸν δὲ ὄντα Ἰωάννου τοῦ ἀρχιεπισκόπου
 Ἀντιοχείας. Ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς ἡμέραις ἐδέξατο καὶ ἄλλους τρεῖς
 ἀδελφοὺς Μελιτηνοὺς, Συνοδίου ἐκείνου τοῦ ἅμα Ἀκακίῳ ἀνα-
 θρέψαντος τὸν μέγαν Εὐθύμιον ἀνεψιούς, Στέφανον Ἀνδρέαν
 καὶ Γαϊανόν. Καὶ ἄλλους ὁμοίως τρεῖς ἐδέξατο ἀπὸ τῆς Ραιῦθου,
 25 Ἰωάννην πρεσβύτερον καὶ Θαλάσσιον καὶ Ἀνατόλιον, ἐδέξατο
 δὲ καὶ Κυρίωνά τινα ἐκ μὲν τῆς Τιβεριᾶδος ὀρμῶμενον, πρε-
 σβύτερον δὲ ὄντα τοῦ ἐν Σκυθοπόλει σεβασμίου οἴκου τοῦ ἁγίου
 μάρτυρος Βασιλείου. Τούτους τοὺς ἑνδεκα δεξάμενος ἐπέτρεψε
 τῷ ἐπισκόπῳ Πέτρῳ κτίσαι αὐτοῖς μικρὰ κελλία καὶ κοσμηῆσαι
 30 τὴν ἐκκλησίαν παντὶ κόσμῳ καὶ οὕτω τὸν τόπον λαύραν κατέ-
 στησε κατὰ τὸν τύπον Φαρῶν.

πόν εὐδόκησε ὁ Θεὸς νὰ κατοικηθεῖ ὁ τόπος του, ἔστειλε στὴν ἀρχὴ τρεῖς σαρκικούς ἀδελφούς, οἱ ὅποιοι κατάγονταν ἀπὸ τὶς χῶρες τῆς Καππαδοκίας, ἀνατράφηκαν στὴ Συρία καὶ διέπρεπαν μὲ κάθε πνευματικὴ σύνεση, τὸν Κοσμᾶ, τὸν Χρύσιππο καὶ τὸν Γαβριήλιο. Ὅταν αὐτοὶ τὸν παρακάλεσαν νὰ μείνουν μαζί, δὲν τοὺς δέχθηκε· καὶ ἦταν τρία τὰ ἐμπόδια· ὁ πόθος τῆς ἡσυχίας, τὸ νεαρὸ τῆς ἡλικίας τους καὶ τὸ ὅτι ὁ Γαβριήλιος ἦταν εὐνοῦχος ἀπὸ τὴ γέννησή του.

Ἐκείνη τῇ νύχτα βλέπει κάποιον νὰ τοῦ λέγει.

Δέξου αὐτοὺς τοὺς ἀδελφούς, διότι τοὺς ἔστειλε ὁ Θεὸς καὶ ποτὲ πὰ νὰ μὴ ἀποτρέψεις κάποιον ποὺ θέλει νὰ σωθεῖ.

Τότε ὁ ἅγιος τοὺς δέχθηκε καὶ εἶπε στὸ μεγαλύτερό τους, τὸν Κοσμᾶ.

Νά, ἐγὼ ἔπραξα ὅπως μὲ διέταξε ὁ Θεός· αὐτὸ λοιπὸν ἔχε το ὑπ' ὄψη σου καὶ νὰ μὴ ἀφήσεις τὸ νεώτερό σου ἀδελφὸ νὰ περάσει στὸ κελλί· διότι δὲν εἶναι δίκαιο νὰ ζεῖ στὴ λαύρα γυναικεῖα μορφῆ, ἐπειδὴ θὰ μᾶς πολεμήσει ὁ ἐχθρός, καὶ πιστεύω ὅτι ἐσὺ δὲν θὰ πολυχρονίσεις ἐδῶ, ἐπειδὴ πρόκειται νὰ διαποιμάνεις τὴν ἐκκλησία τῆς Σκυθοπόλεως.

Μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς ἐδέχθηκε κάποιον Δόμνο, ποὺ ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια καὶ ἦταν ἀνεψιὸς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας Ἰωάννη. Αὐτὲς μάλιστα τὶς ἡμέρες ἐδέχθηκε καὶ ἄλλους τρεῖς Μελιτηνοὺς ἀδελφούς, ἀνεψιοὺς τοῦ Συνοδίου ἐκείνου ποὺ ἀνάθρεψε τὸν μέγα Εὐθύμιο μαζί μὲ τὸν Ἀκάκιο, τὸν Στέφανο, τὸν Ἀνδρέα καὶ τὸν Γαϊανό. Ἐδέχθηκε ἐπίσης καὶ ἄλλους τρεῖς ἀπὸ τὴ Ραιϊθά, τὸν Ἰωάννη τὸν πρεσβύτερο, τὸν Θαλάσσιο καὶ τὸν Ἀνατόλιο, ὅπως ἐπίσης δέχθηκε καὶ κάποιον Κυρίωνα ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὴν Τιβεριάδα καὶ ἦταν πρεσβύτερος τοῦ σεβασμίου οἴκου τοῦ ἀγίου μάρτυρα Βασιλείου στὴ Σκυθόπολη. Ἀφοῦ ἐδέχθηκε αὐτοὺς τοὺς ἑνδεκα ἀδελφούς, ἐπέτρεψε στὸν ἐπίσκοπο Πέτρο νὰ τοὺς κτίσει μικρὰ κελλιὰ καὶ νὰ στολίσει τὴν ἐκκλησία μὲ κάθε διάκοσμο, καὶ ἔτσι μετέτρεψε τὸν τόπο σὲ λαύρα κατὰ τὸν τύπο τοῦ Φαράν.

Καὶ κατελθὼν Ἰουβενάλιος ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὴν λαύραν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ Πασσαρίωνα τὸν ἐν ἀγίοις, ὄντα τὸ τηνικαῦτα χωρεπίσκοπον καὶ τῶν μοναχῶν ἀρχιμανδρίτην καὶ τὸν πεφωτισμένον Ἠσύχιον τὸν πρεσβύτερον καὶ τῆς ἐκκλησίας διδάσκα-
 5 λον ἐγκαινίζει τὴν τῆς λαύρας ἐκκλησίαν μηνὶ Μαΐῳ ἐβδόμη τῆς ἐνδεκάτης ἰνδικτιῶνος κατὰ τὸν πεντηκοστὸν δεύτερον τῆς τοῦ μεγάλου Εὐθύμιου ἡλικίας χρόνον. Τῆς τοίνυν λαύρας ἐγκαινισθείσης καὶ πρεσβυτέρους ἐχούσης Ἰωάννην καὶ Κυρίωνα, ὁ μὲν ἀρχιεπίσκοπος χειροτονεῖ Δομετιανὸν καὶ Δόμνον διακό-
 10 νους, ὁ δὲ μέγας Εὐθύμιος ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι μάλιστα θεασάμενος σὺν τῷ πατριάρχῃ τὸν τε Ἀβραμιαῖον Πασσαρίωνα καὶ τὸν θεολόγον Ἠσύχιον περιβοήτους ὄντας φωστῆρας καὶ πάσῃ διαλάμποντας τῇ οἴκουμένῃ. Ἄλλ' ὁ μὲν ἐν ἀγίοις Πασσαρίων μήπω τοῦ ἑπταμηνιαίου πληρωθέντος χρόνου ἀνεπαύσα-
 15 το.

ΙΖ'

ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΡΑΒΑΝΙΟΥ

Τοῦ δὲ πατρὸς ἡμῶν Εὐθύμιου τὸν ἑαυτοῦ τόπον λαύραν συνιστᾶν ἀρξαμένου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ δώδεκα ἀδελφῶν ἐν πολλῇ στενώσει τῶν χρειῶν τυγχανόντων, Δομετιανοῦ τὸν πρῶτον χρόνον οἰκονόμου ὑπ' αὐτοῦ προβληθέντος, συνέβη πλήθος Ἀρ-
 20 μενίων ἀνδρῶν ὡσεὶ τετρακοσίων τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τῆς ἀγίας πόλεως ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην κατερχομένων ἐκκλῖναι ἐκ τῆς ὁδοῦ δεξιὰ καὶ παραγενέσθαι εἰς τὴν λαύραν ὡς ἀπὸ συνθήματος, τῆς προνοίας, ὡς οἶμαι, τοῦτο οἰκονομούσης πρὸς τὸ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν καὶ θεόσδοτον χάριν φανερωθῆναι. Οὕστινας ἰδὼν ὁ γέρων
 25 καλεῖ τὸν Δομετιανὸν καὶ λέγει.

Παράθες τοῖς ἀνθρώποις τούτοις φαγεῖν.

Ὁ δὲ λέγει.

Οὐκ ἔχει τὸ κελλάριον, τίμιε πάτερ, πρὸς τὸ χορτασθῆ-

Στὴ λαύρα ἦλθε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰουβενάλιος ἔχοντας μαζί του τὸ ἅγιο Πασσαρίωνα, ποὺ ἦταν τότε χωρεπίσκοπος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῶν μοναχῶν, καὶ τὸν φωτισμένο Ἡσύχιο, τὸν πρεσβύτερο καὶ διδάσκαλο τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐγκαινιάζει τὴν ἐκκλησία τῆς λαύρας τὸν μῆνα Μάιο, τὴν ἐβδόμη τῆς ἐνδεκάτης ἰνδικτιῶνος¹⁷, κατὰ τὸν πεντηκοστὸ δεύτερο χρόνο τῆς ἡλικίας τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου. Μόλις λοιπὸν ἐγκαινιάσθηκε ἡ λαύρα, ποὺ εἶχε πρεσβυτέρους τὸν Ἰωάννη καὶ τὸν Κυρίωνα, ὁ ἀρχιεπίσκοπος χειροτονεῖ τὸν Δομετιανὸ καὶ τὸ Δόμνο διακόνους, ἐνῶ ὁ μέγας Εὐθύμιος ἀγαλλιαζόταν πνευματικὰ βλέποντας κυρίως μαζί με τὸν πατριάρχη τὸν Ἀβραμιαῖο Πασσαρίωνα καὶ τὸν θεολόγο Ἡσύχιο, ποὺ ἦταν περιβόητοι φωστῆρες κι ἔλαμπαν σ' ὀλόκληρη τὴν οἰκουμένη. Ἀλλὰ ὁ ἅγιος Πασσαρίων ἀναπαύθηκε πρὶν νὰ συμπληρωθοῦν ἑπτὰ μῆνες.

17

ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΕΝΟΣ ΚΑΡΑΒΑΝΙΟΥ

Ὅταν ὁμως ὁ πατέρας μας Εὐθύμιος ἄρχισε νὰ ὀργανώνει τὸν τοπο τοῦ σὲ λαύρα καὶ οἱ δώδεκα ἀδελφοὶ ποὺ ἦταν μαζί του ἦταν ἐγκατεστημένοι στενόχωρα, ὁ Δομετιανὸς ὀρίσθηκε ἀπὸ αὐτὸν τὸν πρῶτο χρόνο ὡς δικονόμος. Συνέβηκε τότε πλῆθος Ἀρμενίων ἀνδρῶν, περίπου τετρακόσιοι, ποὺ κατέβαιναν ἀπὸ τὴν ἅγια πόλη στὸν Ἰορδάνη, νὰ παρεκκλίνουν δεξιὰ τοῦ δρόμου καὶ νὰ πλησιάσουν στὴ λαύρα σὰν ἀπὸ σύνθημα, ἐφ' ὅσον τοῦτο, νομίζω, τὸ οἰκονόμησε ἡ πρόνοια γιὰ νὰ φανερωθεῖ ἡ ἀρετὴ του καὶ ἡ θεόσδοτη χάρις. Μόλις τοὺς εἶδε ὁ γέροντας καλεῖ τὸ Δομετιανὸ καὶ τοῦ λέγει.

Δῶσε στοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς νὰ φάγουν.

Κι αὐτὸς λέγει.

Δὲν ἔχει, τίμιε πατέρα, τὸ κελλὶ γιὰ νὰ χορτάσουν οὔτε

428. Τὸ 520 ἔτος τῆς ζωῆς του ἀπὸ τὸν Αὐγούστο τοῦ 428 ἕως τὸν Αὐγούστο τοῦ 429.

ναι δέκα ὀνόματα· πόθεν οὖν ἔχω δοῦναι ἄρτους τῷ τοσοῦτῳ πλήθει;

Ὁ δὲ θεῖος Εὐθύμιος τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος ὑπάρχων ἀνάπλεως εἶπεν.

5 Πορεύου, ὡς εἶπόν σοι, ὅτι τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· φάγονται καὶ καταλείψουσιν.

Ἀπελθὼν οὖν ὁ Δομετιανὸς εἰς τὴν μικρὰν κέλλαν, τὴν παρά τισιν καλουμένην ἀρτοθήκην, ἔνθα ὀλίγα ἔκειντο ψωμῖα, οὐκέτι ἴσχυσεν ἀνοῖξαι τὴν θύραν· θεία γὰρ εὐλογία τὴν κέλλαν ἐπλή-
10 ρωσεν ἕως ἄνω. Καλέσας οὖν τινὰς τῶν ἀνδρῶν ἐξερίζωσε τὴν θύραν καὶ ἐξεχύθησαν τὰ ψωμῖα ἔξω τῆς κέλλης. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ οἴνου καὶ ἐλαίου ἡ αὐτὴ γέγονεν εὐλογία. Καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν καὶ ἐπὶ τρεῖς μῆνας οὐκ ἴσχυσαν πῆξαι τὴν θύραν τοῦ κελλίου. Ὡσπερ γὰρ τὴν ὑδρίαν τοῦ ἀλεύρου καὶ τὸν
15 καμψάκην τοῦ ἐλαίου ἀναβλύζειν τῇ φιλοξένῳ χήρᾳ ἐπένευσεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς τοῦ προφήτου φωνῆς, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ τῷ θείῳ τούτῳ γέροντι τῇ προθυμίᾳ τῆς φιλοξενίας τὴν χορηγίαν τῆς εὐλογίας ἰσόμετρον ἐχαρίσατο.

Ὁ δὲ Δομετιανὸς θαυμάσας ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τοὺς πόδας τοῦ
20 διδασκάλου συγχώρησιν λαβεῖν ἀξιῶν ὡς ἀνθρώπινόν τι παθῶν. Καὶ ὁ γέρον ἀναστήσας αὐτὸν λέγει.

Τέκνον, «ὁ σπείρων ἐν εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θε-
ρίσει. Τῆς οὖν φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθανώμεθα· διὰ ταύτης» γάρ, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος, «ἔλαθόν τινες ξε-
-25 νίσαντες ἀγγέλους». Καὶ θάρσει γε ὅτι ἐὰν ὑμεῖς τε καὶ οἱ μεθ' ὑμᾶς πάντας τοὺς παραβάλλοντας ὑμῖν ξένους τε καὶ ἀδελφοὺς μετὰ πίστεως δεχόμενοι ἀξίως θερα-
πεύσητε, οὐ μῆ ἐγκαταλείπη Κύριος τὸν τόπον τοῦτον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. Τῇ γὰρ τοιαύτῃ θυσίᾳ
30 εὐαρεστεῖται ὁ Θεός.

18. Βλ. Δ' Βασ. 4,44.

19. Ματθ. 15,37.

δέκα ἄνθρωποι· ἀπὸ ποῦ λοιπὸν μπορῶ νὰ δώσω ψωμὶ σὲ τόσο πλῆθος;

Ὁ θεῖος Εὐθύμιος ὅμως γεμάτος ἀπὸ τὸ προφητικὸ χάρισμα εἶπε.

Πήγαινε, ὅπως σοῦ εἶπα, διότι ἔτσι προστάζει τὸ ἅγιο Πνεῦμα· θὰ φάγουν καὶ θὰ ἀφήσουν περίσσευμα¹⁸.

Ἀποχωρώντας τότε ὁ Δομετιανὸς στὸ μικρὸ κελλί, ποῦ ὀνομαζόταν ἀπὸ μερικὸς ἀρτοθήκη, ὅπου βρίσκονταν λίγα ψωμιά, δὲν μπόρεσε ν' ἀνοίξει τὴν πόρτα· ἡ θεία εὐλογία ἐγέμισε τὸ κελλί μέχρι πάνω. Ἐκάλεσε λοιπὸν μερικὸς ἄνδρες, ἔβγαλε τὴν πόρτα καὶ τὰ ψωμιά ξεχύθηκαν ἔξω ἀπὸ τὸ κελλί. Ἡ ἴδια εὐλογία ἔγινε καὶ γιὰ τὸ κρασί καὶ γιὰ τὸ λάδι. Καὶ ἔφαγαν ὅλοι κι ἐχόρτασαν¹⁹, καὶ γιὰ τρεῖς μῆνες δὲν μπορούσαν νὰ κλείσουν τὴν πόρτα τοῦ κελλιοῦ. Διότι, ὅπως ὁ Θεὸς μὲ τὴ φωνὴ τοῦ προφήτη²⁰ ἔνευσε νὰ ἀναβλύσει γιὰ τὴ φιλόξενη χήρα ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου καὶ τὸ δοχεῖο τοῦ ἐλαίου, μὲ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ στὸν θεῖο αὐτὸ γέροντα ἀπὸ τὴν προθυμία τῆς φιλοξενίας, ἐχάρισε τὴ χορηγία τῆς εὐλογίας ἰσόμετρη.

Ὁ Δομετιανὸς λοιπὸν ἐθαύμασε καὶ ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ διδασκάλου παρακαλώντας νὰ συγχωρεθεῖ, ἐπειδὴ ἔπεσε σὲ κάποια ἀνθρώπινη ἀδυναμία· ὁ γέροντας ὅμως τὸν ἐσήκωσε καὶ τοῦ λέγει.

Τέκνον, «αὐτὸς ποῦ ἔσπειρε μὲ εὐλογίες, μὲ εὐλογίες θὰ θερίσει»²¹· νὰ μὴ λησμονοῦμε λοιπὸν τὴ φιλοξενία, διότι γι' αὐτήν, ὅπως λέγει ὁ ἀπόστολος, «ἔτυχε μερικοὶ νὰ φιλοξενήσουν ἀγγέλους»²². Νὰ ἐνθαρρύνεσθε, διότι ἐὰν ἐσεῖς καὶ οἱ γύρω σας δεχθεῖτε πρόθυμα ὄλους τοὺς ξένους καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ποῦ σᾶς πλησιάζουν καὶ τοὺς ὑπηρετήσετε μὲ πίστη, ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἐγκαταλείψει αὐτὸν τὸν τόπο διὰ παντός· διότι ὁ Θεὸς εὐαρεστεῖται μὲ τέτοια θυσία.

20. Δ' Βασ. 7,14.

21. Β' Κορ. 9,6.

22. Ἐβρ. 13,2.

ΙΗ

ΑΥΞΕΝΤΙΟΣ

Ἀπὸ τοῦ εἰρημένου θαύματος ἤρξατο εὐλογεῖσθαι ἡ Λαύρα ἔν τε
 εἰσόδοις καὶ ἐξόδοις καὶ διαφόροις εἵδεσιν. Συνεργία γὰρ Θεοῦ
 πληθυνόντων τῶν ἀδελφῶν καὶ μέχρις πεντήκοντα φθασάντων
 καὶ κελλίων αὐτοῖς κτισθέντων καὶ λειτουργίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
 5 ἐπιτελουμένης ἠναγκάζετο ὁ οἰκονόμος καὶ τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν
 κτήσασθαι· περιεποιήσατο δὲ καὶ κτήνη πρὸς τὴν τῶν πατέρων
 ὑπηρεσίαν. Ἦν δέ τις ἐν τῇ Λαύρᾳ Ἀσιανὸς μὲν τῷ γένει, Αὐ-
 ξέντιος δὲ τῇ κλήσει, ὅστις παρακαλούμενος ὑπὸ τοῦ οἰκονόμου
 τὴν τοῦ κτηνίτου διακονίαν λαβεῖν, χρησιμώτατος καὶ τῇ διακο-
 10 νία πεπονημένος νομισθεὶς, οὐ κατεδέχετο. Ὁ οὖν οἰκονόμος μὴ
 ἀκουσθεὶς παρασκευάζει τοὺς περὶ Ἰωάννην καὶ Κυρίωνα τοὺς
 πρεσβυτέρους παρακαλέσαι τὸν Αὐξέντιον καταδέξασθαι τὴν
 διακονίαν· αὐτὸς δὲ οὐδὲ τούτων παρακαλούντων ἐπέισθη. Τοῦ
 δὲ σαββάτου ἐπιγενομένου ἀναφέρει ὁ οἰκονόμος τῷ μεγάλῳ τὰ
 15 κατὰ τὸν Αὐξέντιον. Πρὸς ὃν μετασταλέντα εἶπεν ὁ μέγας Εὐθύ-
 μιος.

Ἐπάκουσον ἡμῶν, τέκνον, καὶ δέξαι τὴν διακονίαν.

Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο.

Οὐ δύναμαι, τίμιε πάτερ· τρία γὰρ εἰσιν τὰ κωλύοντά
 20 με ταύτην ἐκτελεῖν· πρῶτον μὲν τὸ ἄηθες τῆς χώρας
 καὶ ἡ ἄγνοια τῆς ἐπιχωρίου γλώττης, δεύτερον δὲ ὁ
 φόβος τῆς πορνείας, τρίτον δὲ μήποτε διὰ τοιούτου πε-
 ρισπασμοῦ καὶ μετεωρισμοῦ μηκέτι ἰσχύω καθίσει εἰς
 κελλίον καὶ ἡσυχάσαι.

25 Ὁ δὲ μέγας Εὐθύμιος λέγει.

Παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν μὴ βλαβῆναί σε ὑπ' οὐδενὸς
 τούτων· «οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τῆς ὑπα-
 κοῆς σου», μάλιστα γινώσκων ὅτι διὰ τὸν φόβον αὐ-

18

ΑΥΞΕΝΤΙΟΣ

Ἐκείνο τὸ θαῦμα ἢ Λαύρα ἄρχισε νὰ εὐλογεῖται στὰ ἔσοδα καὶ στὰ ἔξοδα καὶ σὲ διάφορα εἶδη. Ἐπειδὴ μὲ τὴ συνεργασία τοῦ Θεοῦ πληθύνθηκαν οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἔφθασαν τοὺς πενήντα καὶ ἐκτίσθηκαν γι' αὐτοὺς κελλιά καὶ στήν ἐκκλησία ἐτελοῦνταν λειτουργία, ἀναγκάσθηκε ὁ οἰκονόμος νὰ προμηθευθεῖ καὶ τὰ ἀναγκαῖα· ἔτσι προμηθεύθηκε καὶ ζῶα γιὰ νὰ ἐξυπηρετοῦνται οἱ πατέρες. Στὴ Λαύρα ἦταν κάποιος Ἀσιάτης ὀνόματι Αὐξέντιος, πού ἐνῶ παρακλήθηκε ἀπὸ τὸν οἰκονόμο ν' ἀναλάβει τὴ διακονία τοῦ σταυλίτη θεωρούμενος ὅτι ἦταν χρησιμώτατος γιὰ τὴ διακονία αὐτή, ὅμως δὲν δέχθηκε. Ὁ οἰκονόμος, ἀφοῦ δὲν εἰσακούσθηκε, σύστησε στοὺς συνοδοὺς τῶν πρεσβυτέρων Ἰωάννη καὶ Κυρίωνα νὰ παρακαλέσουν τὸν Αὐξέντιο νὰ δεχθεῖ τὸ διακόνημα. Αὐτὸς ὅμως δὲν ἐπείσθηκε οὔτε σ' αὐτοὺς παρ' ὅλο πού τὸν παρακάλεσαν. Μόλις ἔφθασε τὸ Σάββατο, ὁ οἰκονόμος ἀνέφερε τὰ σχετικά μὲ τὸν Αὐξέντιο στὸν μεγάλο. Ὁ μέγας Εὐθύμιος ἀφοῦ προσκλήθηκε ἐκεῖνος τοῦ εἶπε.

Ἄκουσέ μας, τέκνο, καὶ δέξου τὴν διακονία.

Αὐτὸς ἀπάντησε.

Δὲν μπορῶ, τίμιε πατέρα, διότι μ' ἐμποδίζουν νὰ τὴν ἐκτελέσω τρία πράγματα· πρῶτον τὸ ἄγνωστο τῆς περιοχῆς καὶ ἡ ἄγνοια τῆς ἐγχώριας γλώσσας· δεύτερον ὁ φόβος τῆς πορνείας, καὶ τρίτον, μήπως μὲ τέτοιο περισπασμὸ καὶ τέτοια ἀναστάτωση δὲ θὰ μπορέσω πλέον νὰ καθήσω καὶ νὰ ἡσυχάσω σὲ κελλί.

Καὶ ὁ μέγας Εὐθύμιος λέγει.

Θὰ παρακαλοῦμε τὸ Θεὸ νὰ μὴ πειραχθεῖς ἀπὸ κανένα ἀπὸ αὐτά, διότι, «δὲν θὰ φανεῖ ἄδικος ὁ Θεὸς ὥστε νὰ λησμονήσει τὴν ὑπακοή σου»²³, γνωρίζοντας μάλιστα

23. Ἐβδ. 6.10.

τοῦ διακονεῖς τοῖς δούλοις αὐτοῦ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐντο-
λὴν καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ χορηγουμένην ἰσχύν. Ἐκουσον
οὖν τοῦ Κυρίου λέγοντος «οὐκ ἤλθον διακονηθῆναι,
ἀλλὰ διακονῆσαι», καὶ «οὐ ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν,
5 ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός».

Τούτων ἀπάντων λεχθέντων σκληρυνθεὶς ὁ Αὐξέντιος οὐχ ὑπή-
κουσε. Τότε ἐμβριμησάμενος ὁ πραῦτατος Εὐθύμιος λέγει.

Ἡμεῖς μὲν, ὦ τέκνον, ὅπερ νομίζομεν συμφέρειν σοι,
συνεβουλεύσαμεν· σὺ δὲ ἐπιμένων τῇ ἀπειθείᾳ ἤδη
10 ὄψη τίς ὁ τῆς παρακοῆς μισθός.

Παραυτίκα οὖν ὁ Αὐξέντιος τρόμφ δαιμονικῶ συσχεθεὶς ἔπεσεν
ἐπὶ τὴν γῆν. Καὶ οἱ μὲν παρόντες πατέρες παρεκάλουν τὸν μέγαν
ὑπὲρ αὐτοῦ, ὁ δὲ γέρων εἶπε πρὸς αὐτούς.

Νῦν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν ὁ θεῖος πεπλήρωται λό-
15 γος ὁ λέγων· «ἀντιλογίας ἐγείρει πᾶς κακός· ὁ δὲ Κύ-
ριος ἄγγελον ἀνελεήμονα ἐπιπέμψει αὐτῷ».

Καὶ ἐπὶ πλεῖον ὑπὸ τῶν πατέρων δυσωπηθεὶς ὁ συμπαθέστατος
γέρων κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρὸς ἤγειρε καὶ σφραγίσας αὐτὸν
τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ ἀπεκατέστησεν ὑγιῆ. Τότε ὁ Αὐξέντιος
20 προσπεσὼν παρεκάλει λαβεῖν συγγνώμην τῶν παρελθόντων
καὶ εὐχὴν ὑπὲρ ἀσφαλείας τῶν μελλόντων. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ
ἅγιος.

Ὁ μὲν τῆς εὐπειθείας μισθός μέγας, ἐπεὶπερ θέλει ὁ
Θεὸς ὑπακοὴν ὑπὲρ θυσίαν· ἡ δὲ παρακοὴ θάνατον
25 κατεργάζεται.

Καὶ ποιήσας εὐχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἠλόγησεν αὐτόν. Καὶ οὕτως ὁ
Αὐξέντιος ἐδέξατο τὴν διακονίαν μετὰ χαρᾶς καὶ προθυμίας.

24. Ματθ. 20,28.

25. Ἰω. 5,30.

ὅτι ἀπὸ τὸν φόβο αὐτοῦ ὑπηρετεῖς τοὺς δούλους του σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολή του καὶ τὴ δύναμη ποὺ χορηγεῖται ἀπὸ αὐτόν. Ἦκουσε λοιπὸν τὸν Κύριο ποὺ λέγει, «δὲν ἦλθα νὰ διακονηθῶ, ἀλλὰ νὰ διακονήσω²⁴, καὶ δὲν πραγματοποιοῦν τὸ δικό μου θέλημα ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Πατέρα μου ποὺ μ' ἔστειλε»²⁵.

Παρ' ὄλο ποὺ ἐλέχθησαν ὅλα αὐτά, ὁ Αὐξέντιος ἀντιστάθηκε καὶ δὲν ὑπάκουσε· τότε ὁ πραιύτατος Εὐθύμιος ἀγανακτισμένος τοῦ λέγει.

Ἐμεῖς, τέκνο, σὲ συμβουλευσαμε αὐτὸ ποὺ νομίζομε ὅτι σὲ συμφέρει· ἐσὺ ὅμως, ἀφοῦ ἐπιμένεις ἀκόμη στὴν ἀπειθεία, θὰ δεῖς ποιὸς εἶναι ὁ μισθὸς τῆς παρακοῆς.

Ἀμέσως τότε ὁ Αὐξέντιος καταλήφθηκε ἀπὸ δαιμονικὸ τρόμο κι ἔπεσε στὴ γῆ. Οἱ πατέρες ποὺ ἦταν ἐκεῖ παρεκάλεσαν τὸν μεγάλο γι' αὐτόν, κι ὁ γέροντας τοὺς εἶπε.

Τώρα μπροστὰ στὰ μάτια σας ἐκπληρώνεται ὁ θεῖος λόγος ποὺ λέγει, «κάθε κακὸς ἀντιλέγει, ὁ Κύριος ὅμως θὰ στείλει σ' αὐτὸν ἄγγελο ἀνελεήμονα»²⁶.

Καὶ ἀφοῦ ὁ συμπαθέστατος γέροντας φιλοτιμῆθηκε πολὺ ἀπὸ τοὺς πατέρες, τοῦ ἐκράτησε τὸ χέρι, τὸν ἐσήκωσε καὶ σφραγίζοντάς τον παρεκάλεσε νὰ συγχωρεθεῖ γιὰ τὰ παρελθόντα καὶ νὰ πάρει εὐχή γιὰ τὴν ἀσφάλεια τῶν μελλόντων. Καὶ τοῦ λέγει ὁ ἅγιος.

Ὁ μισθὸς τῆς ὑπακοῆς εἶναι μεγάλος, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐπιθυμεῖ τὴν ὑπακοή περισσότερο ἀπὸ τὴ θυσία²⁷· ἡ παρακοή ὅμως φέρει τὸ θάνατο.

Καὶ ἀφοῦ ἔκανε γι' αὐτὸν εὐχή, τὸν εὐλόγησε. Καὶ ἔτσι ὁ Αὐξέντιος ἐδέχθηκε μὲ χαρὰ καὶ προθυμία τὸ διακόνημα.

26. Παροιμ. 17,11.

27. Α' Βασ. 15,22.

ΚΛΗΜΑΤΙΟΣ

Ὁ ἀββᾶς Κυριακὸς ὁ ἀναχωρητῆς ὁ ἐν τῇ λαύρα τοῦ παλαιοῦ Σουκᾶ ταῖς κατὰ Θεὸν ἀρεταῖς διαλάμπων καὶ ἐπὶ ἑβδομήκοντα σχεδὸν χρόνους ἐν αὐτῇ τῇ λαύρα τοῖς μοναχικοῖς κατορθώμασι διαπρέψας, ἀποταξάμενος ἐν τῇ νεότητι ἐν τῷ κοινοβίῳ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου καὶ τοῖς ἐκείνου διαδόχοις ἐπὶ πολὺν χρόνον συναναστραφεὶς καὶ πᾶσαν τὴν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου διαγωγὴν τε καὶ πολιτείαν μαθὼν ἀκριβῶς τὰ πλεῖστα τῶν τῆδε τῇ συγγραφῇ ἐμφερομένων διηγήσεων παρέδωκέ μοι, ἐν οἷς καὶ τοῦτό μοι διηγήσατο ὅτι.

Δύο ἀδελφοὶ τῆς λαύρας, Μάρων καὶ Κλημάτιος καλούμενοι, ἐτοιμασθέντες ἐκ συμφώνου ἀσυμφώνως ἐβούλοντο τῇ νυκτὶ τῆς λαύρας ὑποχωρῆσαι χωρὶς τῆς τοῦ ἀγίου παραθέσεως. Ἦσυχάζοντι δὲ αὐτῷ ἀπεκαλύφθη τὰ κατ' αὐτούς· ἑώρα γὰρ τὸν διάβολον χαλινὸν αὐτοῖς ἐμβάλλοντι καὶ εἰς παγίδα αὐτοῦ ἐλκοντα θανατηφόρον. Καὶ παραυτίκα τούτους μεταστειλάμενος ἐνουθέτει πολλὰ περὶ ὑπομονῆς διεξερχόμενος καὶ πείθων αὐτοὺς ὅτι πανταχοῦ ἀσφαλείας χρεια μετὰ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας, ὅπου δ' ἂν ἐσμεν· καὶ γὰρ ὁ Ἄδὰμ ἐν παραδείσῳ ὧν παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ Ἰὼβ ταύτην ἐφύλαξεν ἐν τῇ κοπρίᾳ καθήμενος. Καὶ ταῦτα δὲ τῇ νοουθεσίᾳ προσετίθει λέγων ὅτι.

Οὐ δεῖ ἡμᾶς τοὺς πονηροὺς παραδέχεσθαι λογισμοὺς λύπην ἡμῖν ἢ μῖσος πρὸς τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐσμεν, καὶ πρὸς τοὺς συνοικοῦντας κατὰ τὸ λεληθὸς ἐμβάλλοντας ἢ ἀκηδῖαν ὑποσπείροντας ἢ τὴν πρὸς ἑτέροισι τόποις μετάβασιν ὑποτιθεμένους, ἀλλὰ χρὴ ἡμᾶς κατὰ πᾶσαν ὥραν νήφειν καὶ ταῖς μεθοδείαις τῶν δαιμόνων τὸν νοῦν ἐφιστάνειν, ἵνα μὴ διὰ τῆς μεταβάσεως ὁ κανὼν ἡμῶν διαλυθῇ· φυτὸν γὰρ συνεχῶς μεταφυτευόμενον

19

ΚΛΗΜΑΤΙΟΣ

Ὁ ἀββᾶς Κυριακὸς ὁ ἀναχωρητὴς διέλαμψε στὶς κατὰ Θεὸν ἀρετὲς στὴ Λαύρα τοῦ παλιοῦ Σουκᾶ καὶ διέπρεψε στὰ μοναχικὰ κατορθώματα ἐπὶ ἑβδομήντα σχεδὸν χρόνια σ' αὐτὴ τὴ Λαύρα, ἀφοῦ ἀποτάχθηκε νέος τὰ ἐγκόσμια στὸ κοινόβιο τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου. Ἐκεῖ συναναστράφηκε γιὰ πολὺ καιρὸ μὲ τοὺς διαδόχους ἐκείνου, πληροφορήθηκε μὲ ἀκρίβεια τὸν χαρακτήρα καὶ τὸν τρόπο ζωῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου καὶ ἔτσι μοῦ παρέδωσε τὶς περισσότερες διηγήσεις πού ἀναφέρονται σ' αὐτὸ τὸ σύγγραμμα. Ἀνάμεσα σ' αὐτὲς μοῦ διηγήθηκε καὶ αὐτό.

Δύο ἀδελφοὶ τῆς λαύρας, ὁ Μάρων καὶ ὁ Κλημάτιος, ἐτοιμάσθηκαν σύμφωνοι μεταξὺ τους καὶ θέλησαν ν' ἀποχωρήσουν ἀσύμφωνα ἀπὸ τὴ Λαύρα τὴ νύκτα, χωρὶς τὴ συγκατάθεση τοῦ ἀγίου· τὴν ὥρα ὅμως πού αὐτὸς ἠσύχαζε τοῦ ἀποκαλύφθηκαν τὰ σχετικὰ μ' αὐτοὺς· ἔβλεπε μάλιστα τὸ διάβολο νὰ τοὺς φορᾶει χαλινάρι καὶ νὰ τοὺς παρασύρει σὲ θανατηφόρα παγίδα. Ἀμέσως, ἀφοῦ τοὺς προσκάλεσε κοντὰ του, τοὺς ἐνουθέτησε, διδάσκοντας πολλὰ καὶ πείθοντάς τους ὅτι παντοῦ, ὅπου κι' ἂν εὐρισκόμαστε, ἔχομε ἀνάγκη ἀπὸ ἀσφάλεια μαζὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ· καὶ παράδειγμα ὁ Ἄδὰμ πού ὄντας στὸν παράδεισο παρέβηκε τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ὁ Ἰῶβ τὴν ἐφύλαξε καὶ ὅταν καθόταν στὴν κοπριά. Πρόσθεσε δὲ καὶ τὰ ἀκόλουθα στὴ νουθεσία, λέγοντας.

Δὲν πρέπει νὰ ἀποδεχόμαστε τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς πού μᾶς ἐμβάλλουν ἀνεπαίσθητα λύπη ἢ μίσος γιὰ τὸν τόπο ὅπου μένομε καὶ γιὰ τοὺς συγκατοίκους, ἢ μᾶς ὑποσπέρνουν ἀκηδία, ἢ μᾶς ὑποβάλλουν τὴ μετάβασή μας σὲ ἄλλους τόπους· ἀλλὰ πρέπει συνέχεια νὰ ἀγρυπνοῦμε καὶ νὰ ἐπιβάλλομε τὸ νοῦ μας στὰ δαιμονικὰ μεθοδεύματα, ὥστε νὰ μὴ καταπατηθεῖ ὁ κανόνας μας μὲ τὴ μετάβαση. Διότι, ὅταν ἓνα φυτὸ μεταφυτεύεται

οὐ δύναται καρποφορῆσαι· ὁμοίως καὶ μοναχὸς οὐ
 καρποφορεῖ μεταβαίνων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Ἐὰν οὖν
 δοκιμάσῃ τις καλὸν ποιῆσαι ἐν ᾧ τόπῳ ἐστίν, καὶ μὴ
 ἰσχύσῃ, μὴ νομίσῃ ὅτι ἀλλαχοῦ δύναται κατορθῶσαι
 5 αὐτό· οὐ γὰρ ὁ τόπος ὁ ζητούμενος, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς
 προαιρέσεως.

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τῶν εἰρημένων ἀκούσατε τινῶν γερόντων
 Αἰγυπτίων διήγημα, ὅπερ ἐμοὶ διηγήσαντο, ὅτι.

Ἄδελφός ἐκάθητο εἰς κοινόβιον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ συνεχῶς ἐκι-
 10 νεῖτο εἰς ὄργην. Καὶ ἀκηδιάσας ἐξῆλθε τοῦ κοινοβίου καὶ ἔμει-
 νεν εἰς τόπον καθ' ἑαυτὸν λογιζόμενος ὅτι ἐν τῷ μὴ ἔχειν πρὸς
 τίνα τι καὶ ἡσυχάζειν παύσεται ἀπ' αὐτοῦ τὸ πάθος τῆς ὄργης.
 Ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν γεμίσαντος αὐτοῦ τὸ βαυκάλιον ὕδατος
 καὶ θέντος αὐτὸ χαμαὶ ἐστράφη· εἶτα δεῦτερον καὶ τρίτον γεμι-
 15 σθὲν πάλιν ἐστράφη. Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἐμπαιχθεὶς ὑπὸ τοῦ δαίμο-
 νος ἐθυμώθη κατὰ τοῦ βαυκαλίου καὶ τούτου δραζᾶμενος ἔκλα-
 σεν αὐτό.

Τούτου δὲ λεχθέντος τοῦ λόγου ὁ Κλημάτιος ἀπὸ πειρασμοῦ τι-
 νος σατανικοῦ ἐγέλασεν. Ὁ δὲ γέρων προσχὼν αὐτῷ ἰταμῶς
 20 λέγει.

Ἐνεπαίχθης ὑπὸ τοῦ δαίμονος, ἀδελφέ· ἀφρόνως καὶ
 ἀπαιδευτῶς ἐκινήθης· εἰς κλαυθμὸν ἐκλήθης, καὶ
 γελαῖς. Οὐκ ἤκουσας τοῦ Κυρίου τοὺς μὲν γελῶντας
 ταλανίζοντος, τοὺς δὲ κλαίοντας μακαρίζοντος; Γίνω-
 25 σκε τοίνυν ὅτι ἀφροσύνη ἐστὶν μοναχῷ λαλεῖν τι ἢ κι-
 νεῖσθαι παρὰ τὸ πρέπον ἢ παρρησιάζεσθαι. Τὴν παρ-
 ρησίαν γὰρ χαλεπωτέραν εἶναι καὶ γεννήτριαν πάντων
 τῶν παθῶν οἱ πατέρες ὀρίζονται.

Καὶ ὁ μὲν ἅγιος ταῦτα εἰπὼν καὶ τὸν Κλημάτιον ἀποστραφεὶς
 30 εἰς τὸ ἐνδότερον αὐτοῦ εἰσῆλθεν κελλίον· ὁ δὲ Κλημάτιος πα-
 ραυτὰ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον τρόμῳ καὶ φρίκῃ συνείχετο. Καὶ ὁ
 Δομετιανὸς θαυμάσας τοῦ ἀγίου πατρὸς τὴν πρέπουσαν πραότη-

συνεχῶς δὲν μπορεῖ νὰ καρποφορήσει· τὸ ἴδιο κι ὁ μοναχὸς δὲν καρποφορεῖ ὅταν πηγαίνει ἀπὸ τόπο σὲ τόπο. Ἐὰν λοιπὸν κάποιος δοκιμάσει νὰ κάνει καλὸ ἐκεῖ ὅπου βρίσκεται καὶ δὲν τὰ καταφέρει, νὰ μὴ νομίσει ὅτι θὰ μπορέσει νὰ τὸ κατορθώσει ἄλλου· διότι δὲν εἶναι ὁ τόπος αὐτὸς ποὺ πρέπει νὰ ζητεῖται, ἀλλὰ ὁ τρόπος τῆς προαιρέσεως.

Γιὰ νὰ ἐπιβεβαιωθοῦν μάλιστα τὰ λεγόμενα, ἀκοῦστε μιὰ ἱστορία μερικῶν Αἰγυπτίων γερόντων ποὺ μοῦ διηγήθηκαν.

Ἐνας ἀδελφὸς ἔμενε σὲ κοινόβιο τῆς Αἰγύπτου καὶ συνεχῶς ἔρρεπε στὸ ἀμάρτημα τῆς ὀργῆς· καὶ ἀπὸ ἀφροντισιὰ ἔφυγε ἀπὸ τὸ κοινόβιο καὶ ἔμεινε κάπου μόνος του, σκεπτόμενος ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν θὰ ἔχει καμμιά ἐπαφὴ μὲ κανέναν καὶ θὰ ἡσυχάζει, θὰ πάψει ἀπ' αὐτὸν τὸ πάθος τῆς ὀργῆς. Μία ἡμέρα μόλις ἐγέμισε τὸ μπουκάλι μὲ νερὸ καὶ τὸ ἄφησε κάτω, ἀναποδογυρίσθηκε καὶ ἄδειασε· κατόπιν, ἀφοῦ τὸ ἐγέμισε γιὰ δεύτερη καὶ τρίτη φορὰ καὶ πάλι ἄδειασε. Ὁ ἀδελφὸς μὲ τὸν ἐμπαιγμὸ τοῦ δαίμονα ἐθύμωσε μὲ τὸ μπουκάλι κι ἀφοῦ τὸ ἄρπαξε, τὸ ἔσπασε. Μόλις τελείωσε ἡ ἱστορία ὁ Κλημάτιος ἀπὸ κάποιον σατανικὸ πειρασμὸ ἐγέλασε· ὁ γέροντας τότε τὸν ἐκύτταξε καὶ τοῦ εἶπε αὐστηρά.

Ἀδελφέ, ἐμπαίχθηκες ἀπὸ τὸ δαίμονα· ἀντέδρασε ἀφρόνως καὶ ἐπιπόλαια· ἐκλήθηκες νὰ κλάψεις, καὶ γελάς²⁸. Δὲν θυμᾶσαι τὸν Κύριο ποὺ ἐλεεινολογοῦσε ἐκείνους ποὺ γελοῦν καὶ ἐμακάριζε αὐτοὺς ποὺ κλαῖνε; Ἐχει ὑπ' ὄψη σου λοιπὸν ὅτι γιὰ τὸν μοναχὸ εἶναι ἀφροσύνη νὰ λέγει κάτι ἢ νὰ συμπεριφέρεται ἄπρεπα ἢ νὰ παρρησιάζεται· διότι οἱ πατέρες πιστεύουν ὅτι ἡ παρρησία εἶναι τὸ χειρότερο ἐλάττωμα καὶ πηγὴ ὄλων τῶν παθῶν.

Ὁ ἅγιος μόλις εἶπε αὐτά, ἀποστράφηκε τὸν Κλημάτιο καὶ ἔφυγε στὸ κελλί του· ὁ Κλημάτιος τὴν ἴδια στιγμὴ ἔπεσε κάτω μὲ τὸ πρόσωπο καὶ κατεχόταν ἀπὸ τρόμο καὶ φρίκη. Ὁ Δομετιανὸς ἐθαύμασε τὴν πρέπουσα πραότητα καὶ τὴν ἀρμόζουσα αὐ-

τα καὶ τὴν καθήκουσαν στυφότητα, συνάξας τινὰς τῶν τιμίων πατέρων εἰσήγαγε σὺν τῷ Μάρωνι παρακαλοῦντας ὑπὲρ τοῦ Κληματίου. Ὁ δὲ μέγας ταῖς τῶν πατέρων παρακλήσεσιν εἶζας ἐξῆλθε καὶ τοῦτον ἀνέστησε κείμενον καὶ τῇ τοῦ σταυροῦ σφρα-
5 γίδι τὴν τε φρίκην ἔθραυσεν καὶ τὸν βρυγμὸν ἔπαυσεν τῶν ὀδόντων καὶ ὑγιῆ αὐτὸν ἀποκαταστήσας ἀπένειμε καὶ τῇ ψυχῇ τὴν ἰατρειάν λέγων.

Πρόσεχε σεαυτῷ ἀκριβῶς τοῦ λοιποῦ καὶ μὴ κατα-
φρόνει θείων λογίων καὶ διδασκαλίας πατέρων καὶ γε-
10 νοῦ ὄλος ὀφθαλμός, καθάπερ ἐπὶ τῶν χερουβὶμ ἤκού-
σαμεν. Οὕτω γὰρ εἶναι ὀφείλει ὁ μοναχός, πάντοθεν ἑαυτὸν περισκοπῶν, καὶ ἀκοίμητον ἔχειν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ φυλακὴν τῆς ψυχῆς τὸ ὄμμα ὡς ἐν μέσῳ παγί-
δων διοδεύων αἰεί.

15 Καὶ ταῖς τοιαύταις διδασκαλίαις ἐπιπλήξας καὶ νουθετήσας αὐ-
τὸν καὶ τοὺς λοιποὺς στηρίξας καὶ τῷ ὑποδείγματι φοβήσας ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ.

Κ'

Ἡ ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΦΕΣΟΥ

(Γ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ)

Τῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ τῆς τοῦ μεγάλου Εὐθύμιου ἡλικίας χρόνῳ γέγονεν ἢ ἐν Ἐφέσῳ πρώτη οἰκουμενικὴ σύνοδος. Τότε
20 δὴ Συνόδιος ἐκεῖνος ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς τίμιος ἀνὴρ ὑπάρχων καὶ πρεσβύτερος τῆς κατὰ Μελιτηνὴν ἀγίας ἐκκλη-
σίας ἐλθὼν εἰς προσκύνησιν τῶν ἁγίων τόπων παρεγένετο εἰς τὴν λαύραν ἀσπάσασθαι μὲν ἐπιθυμῶν τὸν μέγαν Εὐθύμιον,
ἀμα δὲ ἔχων τρεῖς ἀνεψιοὺς ἐν τῇ λαύρᾳ, Στέφανόν τε καὶ Ἄν-
25 δρέαν καὶ Γαϊανόν. Ἀσπασάμενος οὖν τὸν γέροντα διηγήσατο αὐτῷ τὰ κατὰ τὴν ἀσεβεστάτην αἵρεσιν Νεστορίου τοῦ κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ ἐπ' ὀλίγον κρατήσαντος χρόνον τοῦ θρόνου

29. Ἰεζ. 10,12.

30. Τὸ 54ο ἔτος τῆς ἡλικίας του ἀπὸ τὸν Αὐγούστο τοῦ 430 ἕως τὸν Αὐ-
γούστο τοῦ 431.

στηρότητα τοῦ ἁγίου πατρός, καὶ ἀφοῦ συγκέντρωσε μερικοὺς ἀπὸ τοὺς τιμίους πατέρες, τοὺς ἔβαλε μαζὶ μὲ τὸν Μάρωνα νὰ τὸν παρακαλέσουν γιὰ τὸν Κλημάτιο. Ὁ μέγας Εὐθύμιος ἄκουσε τὶς παρακλήσεις τῶν πατέρων, ἐβγήκε ἔξω καὶ τὸν ἐσήκωσε ἀπὸ κάτω μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ σταυροῦ ἔσπασε τὸ ρῖγος καὶ σταμάτησε τὸ τρίξιμο τῶν δοντιῶν, κι ἀφοῦ τὸν ἐθεράπευσε καὶ τοῦ ἔδωσε καὶ ψυχικὴ γιατρειά, τοῦ λέγει.

Στὸ ἐξῆς πρόσεχε καλὰ τὸν ἑαυτὸ σου καὶ νὰ μὴ καταφρονεῖς τοὺς θείους λόγους καὶ τὶς διδασκαλίες τῶν πατέρων, καὶ γίνε ὄλος ὀφθαλμὸς, ὅπως ἀκούσαμε γιὰ τὰ χερουβεὶμ²⁹. διότι ἔτσι ὀφείλει νὰ εἶναι ἓνας μοναχός, νὰ περισκοπεῖ ἀπὸ παντοῦ τὸν ἑαυτὸ του, νὰ ἔχει ἀκοίμητο τὸ μάτι γιὰ τὴ φύλαξη τῆς ψυχῆς του, σὰ νὰ προχωρᾷ μέσα ἀπὸ παγίδες.

Καὶ ἀφοῦ μ' αὐτὲς τὶς διδασκαλίες τὸν ἐπέπληξε καὶ τὸν συμβούλευσε, ἐστήριξε τοὺς ὑπολοίπους, καὶ ἀφοῦ τὸν ἐφόβισε μ' αὐτὸ τὸ παράδειγμα, τὸν ἄφησε ἐν εἰρήνῃ.

20

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΦΕΣΟΥ

(Γ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ)

Κατὰ τὸν πεντηκοστὸ τέταρτο χρόνο τῆς ἡλικίας τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου³⁰ ἔγινε στὴν Ἐφεσο ἡ τρίτη οἰκουμενικὴ σύνοδος³¹. Τότε λοιπὸν ὁ Συνόδιος, ὁ τίμιος ἐκεῖνος ἄνδρας ποὺ ἐμνημονεύθηκε παραπάνω καὶ ποὺ ἦταν πρεσβύτερος τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Μελιτηνῆς, ἦλθε νὰ προσκυνήσει τοὺς ἁγίους τόπους. Παρέμεινε τότε στὴ λαύρα καὶ ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦσε ν' ἀσπασθεῖ τὸν μέγα Εὐθύμιο, κι ἐπειδὴ στὴ λαύρα εἶχε τρεῖς ἀνεψιούς, τὸν Στέφανο, τὸν Ἀνδρέα καὶ τὸν Γαϊανὸ. Μόλις λοιπὸν ἀσπασθῆκε τὸν γέροντα, τοῦ διηγήθηκε τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀσεβεστάτη αἵρεση τοῦ Νεστορίου, ποὺ κατὰ παραχώρηση

31. Ἐννοεῖται ἡ πρώτη σύνοδος στὴν Ἐφεσο ποὺ εἶναι ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἐγινε στίς 19 Νοεμβρίου τοῦ 430.

Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὴν οἰκουμένην ταῖς κακοδιδασκα-
 λίαις αὐτοῦ διαταράζαντος· ἐξηγεῖτο δὲ αὐτῷ καὶ περὶ τοῦ ζήλου
 καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως Κυρίλλου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξαν-
 δρείας καὶ Ἀκακίου ἐπισκόπου Μελιτηνῆς καὶ ὅτι μέλλει κατὰ
 5 τοῦ Νεστορίου σύνοδος οἰκουμενικὴ γίνεσθαι ἐν Ἐφέσῳ. Ἐχά-
 ρη δὲ ὁ ἅγιος ἀκούσας περὶ Ἀκακίου τοῦ τρόπον τινὰ ἐν τῇ νεό-
 τητι ἀναθρέψαντος αὐτόν. Ὁ μὲν οὖν μακαρίτης Συνόδιος συν-
 ταξάμενος αὐτῷ καὶ λαβῶν ἐκ τῆς λαύρας Στέφανον τὸν ἑαυτοῦ
 ἀνεψιὸν ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν καὶ πείθει τὸν ἀρχιεπίσκο-
 10 πον χειροτονῆσαι αὐτόν· ὅστις ἀρχιεπίσκοπος αὐτόν τε καὶ Στέ-
 φανον καὶ Κοσμᾶν τὸν Καππαδόκην διακόνους ἐποίησε τῆς
 ἀγίας Ἀναστάσεως. Τῶν δὲ ἐπισκόπων ἐν τῇ συνόδῳ ἀθροίζο-
 μένων, μελλόντων καὶ τῶν Παλαιστινῶν μετὰ τοῦ ἑαυτῶν ἐξιέ-
 ναι ἀρχιεπισκόπου, ἐνετείλατο ὁ μέγας Εὐθύμιος Πέτρῳ τῷ
 15 τῶν Σαρακηνῶν ἐπισκόπῳ ἀπιόντι εἰς τὴν σύνοδον κατὰ πάντα
 τρόπον ἀκολουθῆσαι Κυρίλλῳ τε τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἀλεξαν-
 δρείας καὶ Ἀκακίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Μελιτηνῆς ὀρθοδόξοις οὖσιν
 καὶ κατὰ τῆς ἀσεβείας ἀγωνιζομένοις.

Τῆς τοίνυν συνόδου ἐν Ἐφέσῳ συναθροισθείσης καὶ Νεστορίου
 20 τοῦ δυσσεβοῦς ὑπ' αὐτῆς καταβληθέντος, Πέτρος ὁ τῶν Σαρα-
 κηνῶν ἐπίσκοπος ἐλθὼν εἰς τὴν Λαύραν πάντα τὰ ἐν τῇ συ-
 νόδῳ συμβάντα καθεξῆς τῷ μεγάλῳ διηγήσατο Εὐθυμίῳ.
 Ὅστις τὰ ὑπὸ τῶν Ἀνατολικῶν γεγονότα μαθὼν ἐλυπήθη σφό-
 δρα περὶ Ἰωάννου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας ὀρθοδόξου
 25 ὄντος καὶ τοῖς Νεστορίου ὑπερμαχοῦσι συναπαχθέντος, Δόμνος
 δὲ ὁ διάκονος λυπηθεὶς κατὰ διάνοιαν διὰ τὸν ἑαυτοῦ θεῖον πα-
 ρεκάλει ἀπολυθῆναι ἕως Ἀντιοχείας ἐπὶ διορθῶσει τοῦ ἑαυτοῦ
 θείου. Ὁ δὲ μέγας Εὐθύμιος οὐ συνεῖδεν ἀπολῦσαι αὐτὸν λέγων.

Μηδαμοῦ ἀπέλθης, τέκνον, ὅτι οὐ συμφέρει σοι. Οὐτε
 30 γὰρ ὁ θεῖός σου τῆς παρουσίας σου χρήζει· εἰ γὰρ καὶ

τοῦ Θεοῦ ἐκράτησε γιὰ λίγο χρόνο τὸ θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐτάραξε τὴν Οἰκουμένη μὲ τις κακοδιασκαλίες του. Τοῦ ἐξήγησε μάλιστα γιὰ τὸ ζῆλο καὶ τὴν ὀρθὴ πίστη τοῦ Κυρίλλου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Ἀκακίου τοῦ ἐπισκόπου Μελιτηνῆς, καὶ ὅτι πρόκειται νὰ γίνεῖ στὴν Ἔφεσο οἰκουμενικὴ σύνοδος. Χάρηκε ὁ ἅγιος μὲν μόνον ἀκούσει γιὰ τὸν Ἀκάκιο πού τὸν ἀνέθρεψε κατὰ κάποιον τρόπο στὴ νεότητά του. Ὁ μακαρὶτης λοιπὸν Σύνοδος, ἀφοῦ συμφώνησε μὲ αὐτόν, ἐπῆρε ἀπὸ τὴ λαύρα τὸν ἀνεψιό του Στέφανο καὶ ἦλθε στὴν ἁγία πόλη, ὅπου πείθει τὸν ἀρχιεπίσκοπο³² νὰ τὸν χειροτονήσῃ· ὁ ἀρχιεπίσκοπος λοιπὸν αὐτὸν τὸν Στέφανο καὶ τὸν Κοσμὰ τὸν Καππαδόκη τοὺς ἔκανε διακόνους τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως. Κι ἐνῶ οἱ ἐπίσκοποι συγκεντρώνονταν στὴ σύνοδο κι ἀναμένονταν νὰ φθάσουν οἱ Παλαιστίνιοι μὲ τὸν ἀρχιεπίσκοπο τους, ὁ μέγας Εὐθύμιος παρήγγειλε στὸν Πέτρο τὸν ἐπίσκοπο τῶν Σαρακηνῶν, πού μετέβαινε στὴ σύνοδο ν' ἀκολουθήσῃ μὲ κάθε τρόπο τὸν Κύριλλο, τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἀλεξανδρείας, καὶ τὸν Ἀκάκιο, τὸν ἐπίσκοπο Μελιτηνῆς, πού ἦταν ὀρθόδοξοι καὶ ἀγωνιστὲς κατὰ τῆς ἀσεβείας.

Ἀφοῦ λοιπὸν συγκροτήθηκε ἡ σύνοδος στὴν Ἔφεσο καὶ καθαιρέθηκε ἀπ' αὐτὴν ὁ δυσεβὴς Νεστόριος, ὁ Πέτρος, ὁ ἐπίσκοπος τῶν Σαρακηνῶν, ἦλθε στὴ Λαύρα καὶ διηγήθηκε στὸν μεγάλο Εὐθύμιο μὲ τὴ σειρά ὅλα τὰ συμβάντα στὴ σύνοδο. Αὐτὸς μόνον ἐπληροφορήθηκε ὅσα ἔγιναν ἀπὸ τοὺς ἀνατολικούς, ἐλυπήθηκε πολὺ γιὰ τὸν Ἰωάννη τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἀντιοχείας, πού ἐνῶ ἦταν ὀρθόδοξος παρασύρθηκε ἀπὸ τοὺς ὑποστηρικτὲς τοῦ Νεστορίου. Ὁ Δόμνος³³ ὁ διάκονος ἐλυπήθηκε ἐκ βάθους γιὰ τὸ θεῖο του καὶ παρεκάλεσε νὰ πάει μέχρι τὴν Ἀντιόχεια γιὰ νὰ τὸν συνετίσει. Ὁ μέγας Εὐθύμιος ὅμως δὲν ἐθεώρησε καλὸ νὰ τὸν ἀφήσῃ καὶ τοῦ εἶπε.

Μὴ φύγεις, τέκνο, δὲν σὲ συμφέρει· ὁ θεῖος σου δὲν ἔχει ἀνάγκη τὴν παρουσία σου· βέβαια παρασύρθηκε

33. Ὁ Δόμνος διαδέχθηκε τὸν θεῖο του τὸ 441 στὴν Ἀντιόχεια, ἀφοῦ αὐτὸς παρασύρθηκε γιὰ ἓνα διάστημα ἀπὸ τοὺς μονοφυσίτες καὶ καταδικάσθηκε ἀπὸ τὸν Διόσκορο Ἀλεξανδρείας ὡς νεστοριανός. Ἐπέστρεψε στὴν ἔρημο τῆς Παλαιστίνης τὸ 449.

πρὸς ὀλίγον τοῖς πονηροῖς συναπήχθη, ἀλλ' ὁ Θεὸς τὴν αὐτοῦ γινώσκων ὀρθότητα οὐ συγχωρεῖ αὐτὸν ἀπολέσθαι, ἀλλὰ μικρὸν ὕστερον τοῦ μέρους τῶν σωζομένων αὐτὸν ἀναδείκνυσι. Καὶ σὺ τοίνυν, τέκνον, ἔαν
 5 ὑπομείνης ἐν ᾧ τόπῳ ἐκλήθης καὶ μὴ ἐνδώσης τοῖς ἀποστῆσαί σε τῆς ἐρήμου βουλομένοις λογισμοῖς, προκόψαι ἔχεις καὶ δοξασθῆναι κατὰ Θεόν· εἰ δὲ ἐμοῦ παρακούσεις, τὴν μὲν τοῦ θείου σου προεδρίαν διαδέξῃ, ταύτην δὲ ὑπὸ πονηρῶν ἀνθρώπων ἀφαιρεθήσῃ τού-
 10 τοις πρότερον ἀκουσίως συναπαχθεῖς.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἐν ἀγίοις Εὐθύμιος· ὁ δὲ Δόμνος τῆς τοῦ ἀγίου πατρὸς ἐντολῆς παρακούσας παραθέσεως χωρὶς ἀπῆλθεν εἰς Ἀντιόχειαν καὶ πάντα τὰ τῆς προρρήσεως ἔπαθεν, ὕστερον μὲν-
 15 τοι ἐλθὼν πρὸς τὸν γέροντα μετενόησεν. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος Ἰουβενάλιος Στέφανον μὲν τὸν Μελιτηνὸν ἐπίσκοπον Ἰαμνίας ἐχειροτόνησε, Κοσμᾶν δὲ τὸν Καππαδόκην χειροτονήσας πρεσβύτερον σταυροφύλακα πεποίηκεν.

ΚΑ'

ΑΡΣΕΝΙΟΣ, ΠΡΟΤΥΠΟΝ

Τούτου τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου οἱ διάδοχοι οἱ καὶ συναναστραφέντες αὐτῷ χρόνον ἰκανὸν διηγοῦντο τῷ ταῦτά μοι διηγησα-
 20 μένω ἀββᾶ Κυριακῷ λέγοντες ὅτι.

Οὐ κατελαβόμεθα αὐτὸν ἐσθίοντα ἢ συντυγχάνοντά τινι χωρὶς μεγάλης ἀνάγκης παρεκτὸς σαββάτου καὶ Κυριακῆς. Οὐκ οἶδαμεν αὐτὸν ποτὲ καθευδήσαντα ἐπὶ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ ποτὲ μὲν καθήμενον τοῦ ὕπνου μικρὸν ἀρπάζωντα, ποτὲ δὲ σχοινίον
 25 κρεμάμενον ἐν γωνίᾳ τῆς στέγης τοῦ κελλίου κρατοῦντα ταῖς δυσὶ χερσὶν ὀλίγον τοῦ ὕπνου μεταλαμβάνοντα διὰ τὴν βίαν τῆς φύσεως, ἴσως τὸ τοῦ μεγάλου Ἀρσενίου ρητὸν ἐπιλέγοντα τό,

Δεῦρο κακὲ δοῦλε.

για λίγο ἀπὸ τοὺς πονηροὺς, ὅμως ὁ Θεὸς γνωρίζοντας τὴν ὀρθότητα αὐτοῦ, δὲν θὰ τὸν ἀφήσει νὰ χαθεῖ, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ λίγο θὰ τὸν ἀναδείξει ἀνάμεσα στοὺς σωζομένους. Καὶ ἐσὺ λοιπὸν, τέκνον, ἐὰν παραμείνεις στὸν τόπο ὅπου ἐκλήθηκες καὶ δὲν ἐνδώσεις στοὺς λογισμοὺς ποὺ θέλουν νὰ σὲ ἀποσπάσουν ἀπὸ τὴν ἔρημο, θὰ προκόψεις καὶ θὰ δοξασθεῖς κατὰ Θεόν. Ἐὰν ὅμως μὲ παρακούσεις, θὰ διαδεχθεῖς μὲν τὴν ἔδρα τοῦ θείου σου, ἀλλὰ θὰ τὴν χάσεις ἀπὸ πονηροὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ προηγουμένως συναπαχθεῖς ἀπὸ αὐτοὺς ἀκουσίως.

Αὐτὰ εἶπε ὁ ἐν ἁγίοις Εὐθύμιος· ὁ Δόμνος ὅμως παράκουσε τὴν ἐντολὴ τοῦ ἁγίου πατρὸς καὶ χωρὶς συγκτάθεση ἔφυγε στὴν Ἀντιόχεια καὶ ἔπαθε ὅλα τὰ προλεχθέντα, κατόπιν ὅμως ἦλθε στὸν γέροντα καὶ μετανόησε. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰουβενάλιος ἐχειροτόνησε τὸν Στέφανο τὸν Μελιτηνὸ ἐπίσκοπο Ἰαμνίας καὶ τὸν Κοσμᾶ τὸν Καππαδόκη, ἀφοῦ τὸν ἐχειροτόνησε πρεσβύτερο, τὸν ἔκανε σταυροφύλακα.

21

ΑΡΣΕΝΙΟΣ.- ΠΡΟΤΥΠΟ

Οἱ διάδοχοι αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, ποὺ τὸν συναναστράφηκαν γιὰ ἀρκετὸ χρόνο, διηγοῦνταν στὸν ἀββᾶ Κυριακό, ποὺ μοῦ τὰ παρέδωσε, λέγοντας.

Δὲν τὸν εἶδαμε νὰ τρῶγει ἢ νὰ συναναστρέφεται μὲ κάποιον χωρὶς μεγάλη ἀνάγκη, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Σάββατο καὶ τὴν Κυριακὴ· δὲν τὸν εἶδαμε ποτὲ νὰ κοιμᾶται πλαγιάζοντας στὸ πλευρὸ του ἀλλὰ πότε νὰ κοιμᾶται ἐλαφρὰ ἐνῶ καθόταν, καὶ πότε νὰ κρατᾶ μὲ τὰ δυὸ χέρια σχοινὶ κρεμασμένο στὴ γωνία τῆς στέγης τοῦ κελλιοῦ γιὰ νὰ κοιμᾶται λίγο ἐξ αἰτίας τῆς φυσικῆς ἀνάγκης, λέγοντας ἐπίσης τὸ ρητὸ τοῦ μεγάλου Ἀρσενίου, τὸ

Βγῆς κακὲ δοῦλε.

Διεβεβαιοῦντο γὰρ καὶ τοῦτο, ὅτι.

*Τὰ κατ' αὐτὸν τὸν μέγαν Ἀρσένιον τὸν πατρικῶ τρόπῳ ἀναθρέψαντά τε καὶ παιδαγωγήσαντα Ἀρκάδιον καὶ Ὀνώριον τοὺς βασιλεῖς καὶ διὰ τοῦτο πατέρα αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀγίων πατέρων
5 ὀνομασθέντα καὶ ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτον ἐρήμῳ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῖς ἀρεταῖς ἀπαστρέπτοντα ἠδέως ἤκουεν ὁ μέγας Εὐθύμιος παρὰ τῶν ἐξ Αἰγύπτου διαφόρως παραβαλλόντων αὐτῶ τιμίων πατέρων διεξερχομένων τὰς ἐκείνου πολιτείας καὶ αὐτὸς ἀκούων πᾶσαν σπουδὴν ἐποιεῖτο τούτου μιμεῖσθαι τὰς ἀρετὰς
10 τὴν τε ἡσυχίαν αὐτοῦ καὶ σιωπὴν καὶ ταπεινοφροσύνην, τὸ τοῦ ἐνδύματος εὐτελὲς καὶ τὴν τῶν βρωμάτων ἀποχὴν καὶ τὴν εἰς πάντα καρτερίαν, τὸ ἑαυτῷ προσέχειν κατὰ τὸ ὑπ' ἐκείνου λεγόμενον,*

Ἀρσένιε, δι' ὃ ἐξῆλθες.

*Ἐξήλου δὲ αὐτοῦ καὶ τὴν κατάνυξιν καὶ τὰ δάκρυα καὶ τὰς παννύχους ἀγρυπνίας, τὸ φιλήρημόν τε καὶ μισόδοξον καὶ μισοσύντηχον, τὸ εἰς προσευχὴν πρόθυμόν τε καὶ εὐτονον, τό τε καὶ συμπαθὲς καὶ διακριτικόν. Ἐπειδὴ τοίνυν πάσῃ σπουδῇ τὴν ἐκείνου ἐμιμήσατο πολιτείαν, καὶ τῶν ἐκείνῳ προσόντων χαρισμάτων ἠξιώθη ἐν ἀπολαύσει γενέσθαι τῆς τε τοῦ παναγίου Πνεύματος μετουσίας καὶ τῆς τοῦ θεοῦ φωτὸς ἐλλάμψεως καὶ τοῦ διορατικοῦ χαρίσματος. Περὶ μέντοι ὧν ὑπερέσχε χαρισμάτων τοῦ τε τῶν ἰαμάτων καὶ τοῦ κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων μαρτυρεῖ τὰ ὁρώμενα ἅπερ μέχρι σήμερον ὁρῶμεν τὴν αὐτοῦ
25 ἀναβλύζουσαν θήκην.*

ΚΒ'

Ο ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΡΟΦΗΤΕΥΕΙ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΑΝ

Περὶ δὲ τοῦ διορατικοῦ χαρίσματος καὶ ὅθεν τὰς τούτου ἀκτῖνας

Ἐπιβεβαιώνουν μάλιστα καὶ τοῦτο.

Ὁ μέγας Εὐθύμιος ἄκουγε μὲ εὐχαρίστηση ἀπὸ τοὺς τιμίους πατέρες τῆς Αἰγύπτου ποὺ τὸν πλησίαζαν μὲ διάφορες εὐκαιρίες γι' αὐτὸν τὸν μέγα Ἀρσένιο ποὺ ἀνάθρεψε καὶ διαπαιδαγώγησε μὲ πατρικὴ στοργή τοὺς βασιλεῖς Ἀρκάδιο καὶ Ὀνώριο καὶ ὀνομάσθηκε γι' αὐτὸ ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρες πατέρας τους, καὶ ποὺ ἄστραψε μὲ τὶς ἀρετὲς κατ' αὐτὸ τὸ χρόνο στὴν ἔρημο τῆς Αἰγύπτου. Ἐκεῖνοι τοῦ διηγοῦνταν τὸν βίο του κι αὐτὸς ἀκούγοντας προσπαθοῦσε μὲ κάθε τρόπο νὰ τὸν μιμηθεῖ στὶς ἀρετὲς, στὴν ἡσυχία του, στὴ σιωπή, στὴν ταπεινοφροσύνη, στὴν εὐτελὴ ἐνδυμασία, στὴν ἀποχὴ ἀπὸ τὶς τροφές, στὴν καρτερία σ' ὅλα, στὸ νὰ προσέχει τὸν ἑαυτό του κατὰ τὸ λεγόμενο ἀπὸ ἐκεῖνον.

Ἀρσένιε, γι' αὐτὸ βγῆκες.

Ζήλευε μάλιστα καὶ τὴν κατάνυξή του, τὰ δάκρυα, τὶς ὀλονύκτιες ἀγρυπνίες, τὸ φιλέρημο, τὸ μισόδοξο, τὸ μισοσύντυχο, τὸ πρόθυμο καὶ εὐτονο γιὰ προσευχή, τὸ συμπαθὲς καὶ τὸ διακριτικό. Ἐπειδὴ λοιπὸν μιμήθηκε μὲ κάθε τρόπο τὸν βίο ἐκείνου³⁴, ἀξιώθηκε καὶ τὰ χαρίσματα ἐκείνου ν' ἀπολαύσει, δηλαδὴ τὴ μετουσία τοῦ παναγίου Πνεύματος, τὴν ἔλλαμψη τοῦ θείου φωτός, καὶ τὸ διορατικὸ χάρισμα. Γιὰ τὰ χαρίσματα δὲ μὲ τὰ ὁποῖα ὑπερεῖχε μαρτυροῦν οἱ ἰάσεις καὶ ὁ πόλεμος τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων, τὰ ὁποῖα βλέπομε μέχρι καὶ σήμερα στὴ λειψανοθήκη του ποὺ ἀναβλύζει.

22

Ο ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΡΟΦΗΤΕΥΕΙ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΑ

Θὰ ἔρθω τώρα νὰ μιλήσω γιὰ τὸ διορατικὸ του χάρισμα, ἀπὸ

34. Ἐποφθέγματα Πατέρων, Ἀρσενίου, ΧΡΗΣΤΟΥ Π., σ. 67-102.

ἐκπέμπειν ἤρξατο καὶ λαμπρότερος φωστὴρ ἀνεδείχθη, ἐρῶν
ἔρχομαι.

Ἀναστάσιός τις κληρικὸς τῆς ἀγίας Ἀναστάσεως σκευοφύλαξ
τε καὶ χωρεπίσκοπος ποιητῆς τε καὶ συναγωνιστῆς γεγονῶς τοῦ
5 ἐν ἀγίοις Πασσαρίωνος ἐπεθύμει τὸν ἅγιον θεάσασθαι Εὐθύ-
μιον. Καὶ ταύτην ἀναθέμενος τὴν ἐπιθυμίαν Φίδω τε τῷ ἐπι-
σκόπῳ Ἰόππης καὶ Κοσμᾶ τῷ σταυροφύλακι κατήλθε πρὸς αὐ-
τὸν σὺν αὐτοῖς ἔχων τὸν ἔκγονον Φίδου τοῦ ἐπισκόπου Φίδον
καὶ αὐτὸν καλούμενον, νέον ὄντα καὶ ἀναγνώστην τῆς Ἀγίας
10 Ἀναστάσεως τὸν καὶ διηγησάμενον τῷ ταῦτά μοι παραδώσαντι
ἀββᾶ Κυριακῷ. Αὐτῶν δὲ ὀδευόντων καὶ τῇ λαύρᾳ ἐγγιζόντων
ἀπεκαλύφθη τῷ ἀγίῳ τὰ κατ' αὐτοὺς καὶ φωνεῖ τὸν Χρύσιππον
οἰκονόμον ὄντα τῆς λαύρας καὶ λέγει αὐτῷ.

Ἐτοίμασον σεαυτόν· ἰδοὺ γὰρ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου ὁ
15 πατριάρχης παραγίνεται.

Αὐτῶν δὲ παραγενομένων συναπαχθεῖς τοῖς τῆς διανοίας
ὀφθαλμοῖς ὁ μέγας Εὐθύμιος ὡς πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων Ἀνα-
στασίῳ συνετύγχανε. Καὶ οἱ μὲν παρόντες ἐν θαύματι ἐγίνοντο,
ὁ δὲ Χρύσιππος ἐγγίσας ἰδίᾳ λέγει τῷ γέροντι.

20 Σεβάσμιε πάτερ, οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα ὁ πατριάρχης·
Ἀναστάσιος γὰρ ὁ σκευοφύλαξ ἐστὶν οὗτος. Σκόπει
γὰρ ὅτι χροακὰ ἱμάτια φορεῖ, ἅπερ ἀδύνατον πα-
τριάρχῃ Ἱεροσολύμων ἐνδύσασθαι.

Ὁ δὲ γέρων θαυμάσας καὶ ἐνεὸς γεγονῶς εἶπε.

25 Πίστευέ μοι, τέκνον, ἕως οὗ ἐλάλησας, ἄσπρα ἱμάτια
ἐθεώρουν αὐτὸν φοροῦντα.

Καὶ λέγει εἰς ἐπήκοον πάντων.

Ὅντως οὐκ ἠπατήθην, ἀλλ' ὅπερ ὁ Θεὸς «προέγνω
καὶ προώρισε», πάντως ἐπιτελέσει· «ἀμεταμέλητα γὰρ
30 αὐτοῦ τὰ χαρίσματα».

ποῦ ἄρχισε νὰ ἐκπέμπει τὶς ἀκτίνες του καὶ ἀναδείχθηκε λαμπρότερος φωστήρας.

Κάποιος Ἀναστάσιος, κληρικὸς καὶ συναγωνιστὴς τοῦ ἐν ἁγίοις Πασσαρίωνος, ἐπιθυμοῦσε νὰ ἰδεῖ τὸν Εὐθύμιο. Ἀνέθεσε λοιπὸν τὴν πραγμάτωση τῆς ἐπιθυμίας του στὸν Φίδο, ἐπίσκοπο τῆς Ἰόπης, καὶ στὸν Κοσμᾶ τὸν σταυροφύλακα καὶ κατέβηκε πρὸς αὐτόν· μαζί μ' αὐτοὺς εἶχε καὶ τὸν ἐγγονὸ τοῦ ἐπισκόπου Φίδου ποῦ ὀνομαζόταν κι αὐτὸς Φίδος, ὁ ὁποῖος ἦταν νεαρὸς καὶ ἀναγνώστης τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως, καὶ διηγῆθηκε αὐτὰ στὸν ἀββᾶ Κυριακὸ ποῦ μοῦ τὰ παρέδωσε. Ἐνῶ δηλαδὴ αὐτοὶ προχωροῦσαν καὶ πλησίαζαν στὴ λαύρα, ἀποκαλύφθηκαν στὸν ἅγιο τὰ σχετικὰ μ' αὐτούς· φωνάζει λοιπὸν τὸν Χρῦσιππο, ποῦ ἦταν οἰκονόμος τῆς λαύρας, καὶ τοῦ λέγει.

Ἐτοιμάσου, διότι μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ σου ἔρχεται κι ὁ πατριάρχης.

Μόλις λοιπὸν ἔφθασαν αὐτοί, ὁ μέγας Εὐθύμιος εἶδε μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὅτι συνάντησε τὸν πατριάρχη Ἱεροσολύμων τὸν Ἀναστάσιο, καὶ ὅσοι ἦσαν παρόντες ἔζησαν ἓνα θαῦμα· ὁ Χρῦσιππος ὁμως ἐπλησίασε ἰδιαιτέρως τὸν γέροντα καὶ τοῦ λέγει.

Σεβάσμιε πατέρα, δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ πατριάρχης· αὐτὸς ἐδῶ εἶναι ὁ Ἀναστάσιος ὁ σκευοφύλακας καὶ σκέψου ὅτι φορᾶ χρωματιστὰ ἐνδύματα ποῦ θὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ τὰ φορέσει ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων.

Ὁ γέροντας μένοντας ἐκπληκτος καὶ ἄναυδος εἶπε.

Πίστεψέ με, τέκνο, ὅσο μιλοῦσες τὸν ἔβλεπα νὰ φορᾶ ἄσπρα ἐνδύματα.

Τότε λέγει ὁ γέροντας γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν ὅλοι.

Πράγματι δὲν ἐξαπατήθηκα, ἀλλὰ «αὐτὸ ποῦ ὁ Θεὸς πρόβλεψε καὶ προώρισε, θὰ τὸ ἐπιτελέσει ὅπωςδήποτε»³⁵ διότι «τὰ χαρίσματα αὐτοῦ εἶναι ἀμεταμέλητα»³⁶.

35. Ρωμ. 8,29.

36. Ρωμ. 11,29.

ΚΓ'

ΤΕΡΕΒΩΝ .

Τερέβων ἐκεῖνος ὁ Σαρακηνὸς γυναῖκα ἐκ τοῦ ἰδίου γένους λαβὼν καὶ ἐπὶ συχνὸν χρόνον συζήσας αὐτῇ οὐκ ἔσχε τέκνον στεῖρας οὔσης αὐτῆς. Ἦντινα ἐνέγκας πρὸς τὸν σημειοφόρον Εὐθύμιον περεκάλει λέγων.

- 5 Οἶδα καὶ πέπεισμαι, τίμιε πάτερ, ὅτι ἐπακούει σου προσευχομένου ὁ Θεός· ποιεῖ γὰρ «τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτόν». Ἐπειδὴ τοίνυν τοσοῦτος παρέδραμε χρόνος καὶ οὐκ ἠξιώθη ἔχειν τέκνον διὰ τὸ ταύτην στεῖραν ὑπάρχειν, καὶ νῦν, δέομαί σου, τίμιε πάτερ, δε-
10 ἤθητι τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ἵνα δωρήσῃται ἡμῖν τέκνον.

Κατανοήσας δὲ ὁ γέρων τὴν πίστιν αὐτῶν ἐσφράγισεν αὐτοὺς τρίτον τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ ἀψάμενος καὶ τῆς κοιλίας τῆς γυναικὸς καὶ λέγει πρὸς αὐτούς.

- 15 Πορεύεσθε χαίροντες ἐν Κυρίῳ· ἰδοὺ γὰρ χαρίζεται ὑμῖν ἡ αὐτοῦ φιλανθρωπία τρεῖς υἱοὺς ἄρρενας.

Πιστεύσαντες δὲ τῷ λόγῳ τοῦ ἁγίου γέροντος ἀπῆλθον μετὰ χαρᾶς εἰς τὰ ἴδια καὶ συνέλαβεν ἡ στεῖρα καὶ ἔτεκε τὸν πρωτότοκον, Πέτρον τὸν πατέρα τοῦ ταῦτα συμφώνως τοῖς γέρουσιν δι-
20 ηγησαμένου μοι Τερέβωνος. Ἐγέννησε δὲ μετὰ Πέτρον καὶ ἄλλους δύο υἱοὺς κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ πνευματοφόρου πατρός.

23

ΤΕΡΕΒΩΝΑΣ

Ὁ Τερέβωνας, ὁ σαρακηνὸς ἐκεῖνος, ἐπῆρε γυναῖκα ἀπὸ τὸ δικό του γένος, καὶ ἐνῶ ἔζησε μαζί της γιὰ ἀρκετὸ καιρὸ δὲν ἀπόκτησε παιδί, ἐπειδὴ ἦταν στείρα. Τὴν ἔφερε λοιπὸν στὸν σημειοφόρο Εὐθύμιο καὶ τὸν παρακαλοῦσε λέγοντας.

Εἶδα καὶ ἐπείσθηκα, τίμιε πατέρα, ὅτι σ' ἀκούει ὁ Θεὸς ὅταν προσεῦχεσαι· «διότι πραγματοποιεῖ τὸ θέλημα αὐτῶν ποὺ τὸν φοβοῦνται»³⁷. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπέρασε τόσοσ καιρὸς καὶ δὲν ἀξιώθηκα ν' ἀποκτήσω παιδί, διότι αὐτὴ εἶναι στείρα, τώρα, σὲ παρακαλῶ, τίμιε πατέρα, νὰ δεηθεῖς στὸν φιλόανθρωπο Θεὸ νὰ μᾶς χαρίσει παιδί.

Βλέποντας ὁ γέροντας τὴν πίστη τους τοὺς ἐσφράγισε τρεῖς φορές μὲ τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ἀγγίζοντας καὶ τὴν κοιλιά τῆς γυναίκα, καὶ τοὺς λέγει.

Πηγαίνετε χαρούμενοι ἐν Κυρίῳ, διότι ἡ φιλανθρωπία του θὰ σᾶς χαρίσει τρεῖς υἱοὺς.

Πιστεῦοντας στὸ λόγο τοῦ ἁγίου γέροντα ἔφυγαν χαρούμενοι γιὰ τὸ σπίτι. Πράγματι ἡ στείρα συνέλαβε καὶ ἐγέννησε τὸν πρωτότοκο Πέτρο, τὸν πατέρα τοῦ Τερέβωνα ποὺ μοῦ διηγήθηκε αὐτὰ τὰ πράγματα σύμφωνα μὲ τοὺς γέροντες. Καὶ μετὰ τὸν Πέτρο ἐγέννησε καὶ ἄλλους δύο γιούς κατὰ τὴν προφητεία τοῦ πνευματοφόρου πατέρα.

37. Ψαλμ. 144,19.

ΚΔ'

ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

Ἄδελφός τις ἦν ἐν τῇ λαύρᾳ Ρωμαῖος μὲν τῷ γένει, Αἰμιλιανὸς δὲ τῇ κλήσει, ὅστις ποτὲ ἐν μιᾷ νυκτὶ διαφανούσης Κυριακῆς ὠχλήθη δεινῶς ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς πορνείας καὶ δι' αἰσchrῶν φαντασιῶν τὸν νοῦν σφοδρῶς διαταράχθη. Τῇ οὖν ὥρᾳ τῆς νυ-
5 κτερινῆς ψαλμωδίας ἐρχομένῳ τῷ ἀγίῳ Εὐθυμίῳ ἐπὶ τὴν ἐκ-
κλησίαν συνηντήθη ἐν τόπῳ σκοτεινῷ· ὁ δὲ γέρον ὄφρανθεὶς
δυσωδίας δαιμονικῆς καὶ ὑποπτεύσας εἶναι τινα δαιμονιώδη
ἐνέργειαν ἐνεφύσησε λέγων.

Καταργήσει σε ὁ Θεός, ἀκάθαρτον πνεῦμα.

10 Καὶ εὐθέως ὁ ἀδελφὸς ἔπεσε δαιμονιῶν καὶ ἀφρίζων· κελεύ-
σας δὲ ὁ ἅγιος ἐνεχθῆναι φῶτα λέγει τοῖς συναχθεῖσι πατράσι.

Θεωρεῖτε τοῦτον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἀπὸ νεότητος μέχρι
τοῦ νῦν καλῶς ἀναχθέντα καὶ ἐν ἀγνεΐᾳ σώματος
βιώσαντα, μικρὸν δὲ συναπαχθέντα τῇ τῆς σαρκὸς
15 ἡδονῇ οὕτω κατακυριευθέντα ὑπὸ τοῦ δαίμονος. Διὰ
τοῦτο αἰεὶ λέγω ὑμῖν· ἀσφαλισώμεθα ἑαυτοὺς ἀπὸ πά-
σης αἰσchrᾶς φαντασίας· οἱ γὰρ πειραζόμενοι ὑπὸ
σωματικῶν ἡδονῶν καὶ μὴ πλησιάζοντες σώμασι
κατὰ διάνοιαν ἐκπορνεύουσι. Πάσῃ τοίνυν φυλακῇ
20 ἕκαστος ὑμῶν τηρεῖτω τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν καὶ «μετὰ
φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν» κατεργαζέ-
σθω.

Ἀκούσατε δὲ ψυχωφελές καὶ ἀληθέστατον διήγημα, ὅπερ διη-
γήσαντό μοι τινὲς γέροντες Αἰγύπτιοι παραβαλόντες μοι περί τι-
25 νος ἀγίου μὲν παρὰ πᾶσι νομιζομένου, ἐν δὲ τῷ κρυπτῷ τῆς
καρδίας κινήματι παροργίζοντος τὸν Θεὸν διὰ τῆς, ὡς οἶμαι,
τῶν αἰσchrῶν λογισμῶν συγκαταθέσεως οὕτω λέγοντες ὅτι.

24

ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

Στὴ λαύρα ἦταν κάποιος ἀδελφὸς Ρωμαῖος στὸ γένος, ὀνομαζόμενος Αἰμιλιανός, ὁ ὁποῖος κάποτε μιὰ νύκτα, ἐνῶ ξημέρωνε Κυριακὴ, ἐνοχλήθηκε φοβερὰ ἀπὸ τὸ δαίμονα τῆς πορνείας καὶ διαταράχθηκε σφόδρα ἡ σκέψη του μὲ αἰσχρῆς φαντασιώσεις. Τὴν ὥρα λοιπὸν τῆς νυκτερινῆς ψαλμωδίας ἐνῶ ὁ μέγας Εὐθύμιος ἐρχόταν στὴν ἐκκλησία, συναντήθηκαν σ' ἓνα σκοτεινὸ μέρος· ὁ γέροντας ὅμως ὀσφραινόμενος δαιμονικὴ δυσωδία καὶ ὑποπτευόμενος ὅτι πρόκειται γιὰ κάποια δαιμονικὴ ἐνέργεια, ἐμφύσησε λέγοντας.

Θὰ σὲ καταργήσει ὁ Θεός, ἀκάθαρτο πνεῦμα.

Κι ἀμέσως ὁ ἀδελφὸς ἔπεσε κάτω δαιμονισμένος κι ἀφρίζοντας. Ὁ ἅγιος διέταξε τότε νὰ φέρουν φῶτα καὶ λέγει στοὺς συγκεντρωμένους πατέρες.

Βλέπετε τοῦτον τὸν ἀδελφὸ ὁ ὁποῖος ἐνῶ ἀπὸ τὴ νεότητά του μέχρι σήμερα πορεύθηκε σωστὰ καὶ ἔζησε μὲ ἀγνὸ σῶμα, παρασύρθηκε ὅμως γιὰ λίγο ἀπὸ τὴ σαρκικὴ ἡδονὴ καὶ ἔτσι κατακυριεύθηκε ἀπὸ τὸ δαίμονα. Γι' αὐτὸ σᾶς λέγω συνέχεια νὰ ἀσφαλιζόμεστε ἀπὸ κάθε αἰσχρὴ φαντασία· διότι ὅσοι πειράζονται ἀπὸ σωματικὲς ἡδονές, κι ἂν ἀκόμη δὲν πλησιάζουν μὲ τὰ σώματα, ἐκπορνεύουν μὲ τὴ διάνοια. Ὁ καθένας μας λοιπὸν ν' ἀσφαλίζει τὴ σκέψη του μὲ κάθε τρόπο καὶ «νὰ κατεργάζεται τὴ σωτηρία του μὲ φόβο καὶ τρόμο»³⁸.

Ἄκουστε τώρα ἓνα ψυχωφελές καὶ ἀληθινὸ διήγημα, τὸ ὁποῖο μοῦ διηγήθηκαν κάποιοι Αἰγύπτιοι γέροντες ποὺ μ' ἐπισκέφθηκαν γιὰ κάποιον ὁ ὁποῖος θεωροῦνταν ἀπὸ ὅλους ἅγιος, ἐνῶ, καθὼς πιστεύω, ἐξόργιζε τὸ Θεὸ μὲ τὴν παραδοχὴ τῶν αἰσχυρῶν λογισμῶν στὸ βάθος τῆς καρδιάς του, λέγοντας.

38. Φιλ. 2,12.

Ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ εἰσελθὼν τις διορατικὸς εὗρεν ἐκεῖνου βαρέως ἀσθενοῦντος πάντας τοὺς πολίτας κλαίοντας καὶ λέγοντας ὅτι.

Ἐὰν οὗτος ὁ ἅγιος τελευτήσῃ, οὐκ ἔστιν ἡμῖν λοιπὸν
5 ἔλπις σωτηρίας· διὰ γὰρ τῆς αὐτοῦ πρεσβείας πάντες ἡμεῖς σωζόμεθα.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ διορατικὸς ἐκεῖνος ἀπέρχεται μετὰ σπουδῆς εὐλογηθῆναι παρ' ἐκεῖνου τοῦ νομιζομένου ἀγίου. Καὶ ὅτε ἤγγισε, βλέπει πολλὴν ἐτοιμασίαν κηρίων καὶ πλήθη πολλὰ κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν καὶ ἕως αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου περιμενονόντων
10 εἰς τὸ κηδεῦσαι αὐτόν. Καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτόν εὗρεν αὐτόν ἔτι ἐμπνέοντα καὶ θεωρήσας τοῖς τῆς διανοίας ὀφθαλμοῖς βλέπει τὸν τάρταρον τοῦ ἕδου μετὰ τριόδοντος πυρίνου χαλάσαντα τὸν τριόδοντα εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ μετὰ πολλῶν βασάνων
15 ἀνασπῶντα αὐτοῦ τὴν ψυχὴν καὶ ἤκουσε φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης.

Ὅν τρόπον οὐκ ἀνέπαυσέ με ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μίαν ἡμέραν, μηδὲ σὺ παύσῃ βασανίζων καὶ ἀνασπῶν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν.

20 Ταῦτα δὲ διηγησάμην, ἵνα ἐναγώνιοι πάντοτε ὦμεν καὶ εὐτρέπισμένοι πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξοδον, μήποτε τῇ φιληδονίᾳ συναπαγόμενοι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου ἀφορήτως ὀδυνηθησώμεθα. Τοῦτον γὰρ τὸν ἀδελφὸν ὃν θεωρεῖτε, πρὸς σωφρονισμὸν ὑμῶν τε καὶ ἐτέρων πολλῶν συνεχώρησεν ὁ
25 Θεὸς κτακυριευθῆναι ὑπὸ τοῦ δαίμονος. Ἀλλὰ δεηθῶμεν τοῦ παιδεύσαντος Θεοῦ καὶ μὴ θανατώσαντος ἐλευθερωθῆναι τὸ πλάσμα αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ ἀκαθάρτου καὶ φιληδόνου πνεύματος. Εὐξαμένου τοίνυν τοῦ θεοφόρου πατρὸς ἐξῆλθεν ὁ δαίμων κρᾶζων καὶ λέγων.

30 Ἐγὼ εἰμι τὸ πνεῦμα τῆς πορνείας.

Καὶ ἐπλήρωσε ὅλον τὸν τόπον δυσωδίας ὡς καιομένου τεαφίου. Καὶ ἀπὸ τότε ἠλευθερώθη ὁ Αἰμιλιανὸς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ λογισμοῦ καὶ ἐγένετο σκεῦος ἐκλογῆς.

Κάποιος διορατικὸς ἦλθε στὴν πόλη του καὶ τὸν εὗρῆκε ν' ἀσθενεῖ βαριά, ἐνῶ ὅλους τοὺς πολίτες νὰ κλαῖνε καὶ νὰ λένε.

Ἐὰν πεθάνει αὐτὸς ὁ ἅγιος, δὲν ὑπάρχει πλέον γιὰ μᾶς ἐλπίδα σωτηρίας· διότι ὅλοι ἐμεῖς σωζόμαστε μὲ τὶς πρεσβεῖες του.

Μόλις τὰ ἄκουσε αὐτὰ ἐκεῖνος ὁ διορατικὸς φεύγει γρήγορα γιὰ νὰ εὐλογηθεῖ ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν θεωρούμενο ἅγιο. Ὅταν πλησίασε, βλέπει μεγάλη ἐτοιμασία κεριῶν καὶ πολλὰ πλήθη κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἀκόμα καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἐπίσκοπο, νὰ περιμένουν νὰ τὸν κηδεύσουν· μόλις τὸν ἐπλησίασε, τὸν εὗρῆκε ν' ἀναπνέει ἀκόμη καὶ κυττάζοντας μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας, βλέπει τὸν τάρταρο τοῦ ἄδη μὲ πύρινο τριόδοντα ποὺ τὸν κατέβασε στὴν καρδιά του καὶ ἀνέσυρε τὴν ψυχὴ του μὲ πολλὰ βάσανα· τότε ἄκουσε φωνὴ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ νὰ λέγει.

Ὅπως ἡ ψυχὴ του δὲν μὲ ἀνάπαυσε οὔτε μία ἡμέρα, ἔτσι καὶ σὺ νὰ μὴ παύσεις νὰ βασανίζεις καὶ νὰ ξεριζώνεις τὴν ψυχὴ του.

Αὐτὰ τὰ διηγήθηκα γιὰ νὰ εἶμαστε πάντοτε ἐναγῶνιοι κι εὐτρεπισμένοι γιὰ τὴν ἔξοδο τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα, ὥστε μὴ τυχὸν παρασυρόμενοι ἀπὸ τὴ φιληδονία ὑποφέρομε ἀφόρητα τὴν ὥρα τοῦ θανάτου. Ἐτσι ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ κατακυριευθεῖ ὁ ἀδελφὸς αὐτὸς ἀπὸ τὸ δαίμονα γιὰ τὸ σωφρονισμὸ τὸν δικό σας καὶ ἄλλων πολλῶν. Ἀλλὰ ἄς παρακαλέσουμε τὸν Θεὸ ποὺ τὸν ἐπαίδευσε καὶ δὲν τὸν ἐθανάτωσε νὰ ἐλευθερωθεῖ τὸ πλάσμα του ἀπὸ τὴν ἐπιβουλή τοῦ ἀκαθάρτου καὶ φιληδόνου πνεύματος. Μόλις λοιπὸν προσευχήθηκε ὁ θεοφόρος πατέρας, ὁ δαίμονας ἐβγῆκε κρᾶζοντας καὶ λέγοντας.

Ἐγὼ εἶμαι τὸ πνεῦμα τῆς πορνείας,

Κι ἐγέμισε ὅλο τὸν τόπο μὲ δυσωδία σὰν ἀπὸ καμμένο τάφο. Καὶ ἀπὸ τότε ἐλευθερώθηκε ὁ Αἰμιλιανὸς ἀπὸ αὐτὸν τὸν λογισμό του καὶ ἔγινε σκεῦος ἐκλογῆς.

ΚΕ'

ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΒΡΟΧΗ

Κατ' αὐτὸν δὴ τὸν χρόνον ἀβροχίας τῇ γῆ ἐπικειμένης καὶ πάντων ὄδυρομένων πληρουμένην θεωρούντων τὴν Μωσαϊκὴν φωνὴν λέγουσαν «ἔσται ὁ οὐρανὸς ὑπὲρ κεφαλῆς σου χαλκοῦς, ἢ δὲ γῆ ὑποκάτω σου σιδηρᾶ», ὁ μακαρίτης τε Θεόκτιστος καὶ
 5 οἱ τῆς λαύρας τοῦ μεγάλου Εὐθύμιου πατέρες στενοχωρούμενοι τῶν λάκκων ὕδωρ μὴ δεξαμένων ἐδυσώπουν τὸν μέγαν Εὐθύμιον δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ περὶ τούτου. Ὁ δὲ οὐκ ἠνείχετο λέγων ὅτι,

10 Βούλεται ὁ Θεὸς διὰ τῆς παιδείας ταύτης σωφρονίσαι ἡμᾶς.

Τούτων οὕτως ἐχόντων συνήχθη ἄπειρον πλῆθος ἐκ τε τῆς ἀγίας πόλεως καὶ τῶν περὶ κωμῶν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ τῶν ἁγίων Θεοφανίων, μάλιστα μαθόντες τὸν μέγαν Εὐθύμιον ἐπὶ τὴν πανέρημον μέλλειν κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐξέρχεσθαι. Οἱ οὖν ἐλθόντες
 15 ἔκραζον τό, Κύριε ἐλέησον, τὰ σταυρία τῶν πλησίον κωμῶν ἔχοντες· ὁ δὲ γέρων ἀκούσας τῶν κραυγῶν καὶ τὸν παρόντα αὐχμὸν αἴτιον εἶναι τούτων μαθὼν ἐξελθὼν πρὸς αὐτοὺς εἶπεν.

20 Τί ζητεῖτε παρ' ἀνθρώπου ἀμαρτωλοῦ; Ἐγώ, τέκνα, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνομιῶν μου οὐκ ἔχω παρρησίαν εὔξασθαι περὶ τούτου· αὐτὸς δὲ ὁ πλάσας ἡμᾶς Θεὸς ἀγαθὸς ἐστὶ καὶ φιλόανθρωπος «καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ». Ἀλλὰ αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν «δυστῶσιν ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ αὐτοῦ». Τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐξοφώσαμεν, τὸν ναὸν αὐτοῦ ἐμίανασαμεν δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις· ἐν πλεονεξίᾳ καὶ φθόνῳ διάγομεν καὶ ἐσμὲν στυγητοὶ μισοῦντες ἀλλήλους, καὶ διὰ τοῦτο ὀργισθεῖς ἐπεισήγαγεν ἡμῖν τὴν

25

ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΒΡΟΧΗ

Τῆ χρονιά αὐτῆ στῆ γῆ ὑπῆρχε ἄνομβρία καὶ ὄλοι ὀδύρονταν νομίζοντας ὅτι ἐκπληρώνεται ἡ μωσαϊκὴ προφητεία ποῦ λέγει, «ὁ οὐρανὸς πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι σου θὰ εἶναι χάλκινος, καὶ ἡ γῆ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια σου σιδερένια»³⁹. Ὁ μακαριστὸς Θεόκτιστος καὶ οἱ πατέρες τῆς Λαύρας τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου στενοχωρημένοι, ἐπειδὴ οἱ λάκκοι δὲν εἶχαν νερό, παρακάλεσαν τὸν μέγα Εὐθύμιο νὰ δεηθεῖ στὸ Θεὸ γι' αὐτό. Ἐκεῖνος δὲν ἐδέχθηκε, λέγοντας.

Ὁ Θεὸς θέλει νὰ μᾶς σωφρονίσει μὲ τὸ παιδεμα αὐτό.

Κι ἐνῶ συνέβαιναν αὐτά, τὴν ὀγδόη ἡμέρα τῶν ἀγίων Θεοφανίων συγκεντρώθηκε ἄπειρο πλῆθος ἀπὸ τὴν ἀγία πόλη καὶ τὰ γύρω χωριά, μάλιστα ἀφοῦ ἔμαθαν ὅτι ὁ μέγας Εὐθύμιος πρόκειται νὰ βγεῖ στὴν πανέρημο, καθὼς συνήθιζε. Μόλις λοιπὸν ἦλθαν ἔκραζαν τὸ «κύριε ἐλέησον», κρατώντας τοὺς σταυροὺς τῶν πλησιεστέρων χωριῶν. Ὁ γέροντας ἀκούγοντας τὶς κραυγὲς καὶ πληροφορούμενος ὅτι αἰτία αὐτῶν ἦταν ἡ παρούσα ξηρασία, ἐβγῆκε πρὸς αὐτοὺς καὶ τοὺς εἶπε.

Τί ζητᾶτε ἀπὸ ἁμαρτωλὸ ἄνθρωπο; ἐγώ, τέκνα, ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἁνομιῶν μου δὲν ἔχω παρρησία νὰ προσευχηθῶ γι' αὐτό. Ὁ Θεός, αὐτὸς ποῦ μᾶς ἔπλασε, εἶναι ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος «καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ του κατευθύνονται σ' ὅλα τὰ δημιουργήματά του»⁴⁰. Οἱ ἁμαρτίες μας ὅμως ὀρθώνονται ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καὶ σ' αὐτόν⁴¹. ἁμαυρώσαμε τὴν εἰκόνα του καὶ ἐμολύναμε τὸ ναό του, ὑποδουλωμένοι σὲ διάφορες ἐπιθυμίες καὶ ἡδονές. Ζοῦμε στὴν πλεονεξία καὶ στὸ φθόνο καὶ εἴμαστε στιγεροὶ μισώντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Ὁ Θεὸς ὀργισμένος ἀπὸ αὐτὸ μᾶς ἔδωσε τούτη τὴ δοκιμασία ὥστε,

39. Δευτ. 28,23.

40. Ψαλμ. 144,5.

παιδείαν ταύτην, ἵνα δι' αὐτῆς σωφρονισθέντες καὶ διὰ μετανοίας βελτιωθέντες προσέλθωμεν τῷ φόβῳ αὐτοῦ καὶ οὕτως ἀκούῃ ἡμῶν. Καὶ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον, «ἐγγὺς Κύριος πᾶσιν τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν
5 ἀληθείᾳ».

Καὶ ταῦτα ἀκούσαντες ἔκραζαν ὁμοθυμαδὸν λέγοντες.

Αὐτός, τίμιε πάτερ, δεήθητι ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ Θεοῦ, πιστεύομεν γὰρ ὅτι ὑπακούει τῆς προσευχῆς σου ὁ Κύριος· «ποιεῖ γὰρ τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτόν».

10 Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις λόγοις ἐπικαμφθεὶς ὁ μέγας Εὐθύμιος, λαβὼν τοὺς παρόντας πατέρας καὶ τῷ λαῷ δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ ἐκτενῶς παραγγείλας εἰσῆλθεν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ μηδὲν ὑποσχόμενος καὶ ρίψας ἑαυτὸν ἐπὶ πρόσωπον ἰκέτευε τὸν Θεὸν μετὰ δακρῦων ἐλεῆσαι τὸ πλάσμα αὐτοῦ καὶ ἐπισκέψασθαι τὴν
15 γῆν ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ μεθύσαι αὐτήν. Εὐχομένου τοίνυν αὐτοῦ αἰφνίδιον ἔπνευσεν ἄνεμος νότιος καὶ ἐπληρώθη ὁ οὐρανὸς νεφελῶν καὶ ἐξεχέθη ὄμβρος πολὺς καὶ γέγονε σφοδρὸς χειμῶν. Τότε ἀναστὰς ὁ ἅγιος καὶ πληρώσας τὴν εὐχὴν ἐξῆλθε καὶ λέγει πρὸς αὐτούς.

20 Ἴδου ἐπήκουσεν ὁ Θεὸς τῆς προσευχῆς ὑμῶν καὶ τὴν αἴτησιν παρέσχεν ὑμῖν· εὐλογῆσαι δὲ ἔχει τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον ὑπὲρ τὰ λοιπὰ ἔτη. Προσέχετε τοίνυν ἀκριβῶς ἑαυτοῖς καὶ δι' ἔργων ἀγαθῶν δοξάσατε τὸν Θεὸν τὸν ποιήσαντα εἰς ἡμᾶς πάντας τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

25 Καὶ οὕτως ἀπέλυσεν αὐτούς· ἔμεινε δὲ ἡ βροχὴ ραγδαίως καταφερομένη, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὸν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατελ-

41. Ἰεζ. 59,2.

42. Ψαλμ. 144,18.

σωφρονισμένοι ἀπὸ αὐτὴν καὶ βελτιωμένοι μὲ τὴ μετάνοια, νὰ προσέλθομε στὸ φόβο αὐτοῦ καὶ ἔτσι νὰ μᾶς ἀκούσει. Κι αὐτὸ σημαίνει τὸ εἰπωμένο, «ὁ Κύριος εἶναι κοντὰ σ' ἐκείνους πὺ τὸν ἐπικαλοῦνται ἀληθινά»⁴².

Ἀκούγοντας τοῦτα ἔκραξαν ὁμόψυχα λέγοντας.

Ἐσὺ ὁ ἴδιος, τίμιε πατέρα, παρακάλεσε τὸ Θεὸ γιὰ μᾶς, διότι πιστεύομε ὅτι ὁ Κύριος ἀκούει τὴν προσευχὴ σου· διότι «πραγματοποιεῖ τὸ θέλημα ἐκείνων πὺ τὸν φοβοῦνται»⁴³.

Μὲ αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια λόγια ὁ μέγας Εὐθύμιος ἐλύγισε καὶ ἐπῆρε τοὺς παρόντες πατέρες καὶ τὸ λαὸ καὶ ἀφοῦ τοὺς παρήγγειλε νὰ προσευχηθοῦν ἐκτενῶς στὸ Θεό, εἰσῆλθε στὸ ναὸ χωρὶς νὰ ὑποσχεθεῖ τίποτε, καὶ γονατίζοντας ἰκέτευε μὲ δάκρυα τὸν Θεὸ νὰ ἐλεήσει τὸ δημιούργημά του καὶ νὰ ἐπισκεφθεῖ τὴ γῆ μὲ ἔλεος καὶ οἰκτιρμοὺς⁴⁴ καὶ νὰ τὴν ποτίσει⁴⁵. Κι ἐνῶ λοιπὸν αὐτὸς προσευχόταν, ἔπνευσε ξαφνικὰ νότιος ἄνεμος, ὁ οὐρανὸς ἐγέμισε σύννεφα, ἔπεσε πολλὴ βροχὴ καὶ ἔγινε σφοδρὴ θύελλα. Τότε σηκώθηκε ὁ ἅγιος καὶ τελειώνοντας τὴν προσευχὴ ἐβγῆκε καὶ τοὺς εἶπε.

Νά, ὁ Θεὸς ἄκουσε τὴν προσευχὴ σας καὶ πρόσφερε τὸ αἴτημά σας· θὰ εὐλογήσει τὸ χρόνο τοῦτο καὶ γιὰ τὰ ὑπόλοιπα ἔτη. Προσέχετε λοιπὸν ἀκριβῶς τοὺς ἑαυτούς σας καὶ δοξάσατε μὲ ἀγαθὰ ἔργα τὸ Θεὸ πὺ πρόσφερε σ' ὅλους ἐμᾶς τὸ ἔλεός του.

Καὶ ἔτσι τοὺς ἄφησε νὰ φύγουν· συνέχισε ὁμως ἡ βροχὴ νὰ πέφτει ραγδαία, ὥστε νὰ μὴ μπορεῖ νὰ κατέβει στὴν ἔρημο γιὰ πολλὰς ἡμέρες. Πράγματι εὐλογήθηκε ὁ χρόνος ἐκεῖνος γιὰ τὰ

43. Ψαλμ. 144,19.

44. Ψαλμ. 64,10.

45. Ψαλμ. 102,4.

θεῖν εἰς τὴν πανέρημον. Εὐλογήθη δὲ ὁ ἐνιαυτὸς ἐκεῖνος ὑπὲρ τὰ λοιπὰ ἔτη κατὰ τὸν λόγον τοῦ πνευματοφόρου πατρός.

KS'

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΖΗΛΟΣ

Ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ ἐπίσκοπος καὶ ἡσυχαστὴς καὶ ὁ ἀββᾶς
Θαλλέλαιος ὁ πρεσβύτερος οἱ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν τῇ λαύρα τοῦ
5 μακαρίου Σάββα ἀγωνιζόμενοι διηγήσατό μοι λέγοντες ὅτιπερ.

Καὶ ὁ μακάριος Σάββας καὶ ἄλλοι πλεῖστοι γέροντες ἐθαύμαζον
τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου τὸν ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμα-
των θερμότατον ζῆλον καίπερ αὐτοῦ πολλῇ τῇ πραότητι καὶ
φρονήματος μετριότητι συζῶντος, καὶ διαβεβαιοῦντο ὅτι πᾶσαν
10 μὲν αἵρεσιν τῷ ὀρθῷ τῆς πίστεως λόγῳ ἐναντιουμένην ἀπε-
στρέφετο, ἐξαιρέτως δὲ τὰς ἐξ ταύτας αἱρέσεις τέλειον μῖσος
ἐμίσει. Τὴν τε γὰρ Μανιχαϊκὴν βδελυρίαν ἐμυσάττετο καὶ τοῖς
τὰ Ὠριγένους φρονοῦσιν πολλοῖς τότε οὖσιν ἐν τοῖς μάλιστα
περὶ Καισάρειαν τόποις καὶ σχήματι δῆθεν εὐλαβείας ἐρχομέ-
15 νοις πρὸς αὐτὸν διεμάχετο γενναίως τὴν παρ' αὐτοῖς μυθευομέ-
νην τῶν νοῶν προὔπαρξιν καὶ τὴν ταύτη ἐπομένην τερατώδη
ἀποκατάστασιν διασύρων παντοίως ἀνέτρεπε καὶ τὰ ἐκ τούτων
ἀναφύομενα ἄθεα καὶ ἀσεβῆ ἐστηλίτευε δόγματα. Τὴν δὲ
'Αρείου διαίρεσιν καὶ Σαβελλίου συναίρεσιν ὁμοίως ἀπεστρέφε-
20 το καὶ τὴν ἐκ διαμέτρου αὐτῶν πονηρίαν καὶ ὁμότιμον ἀσέβειαν
ἐβδελύττετο, διδαχθεὶς ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος μονάδα πρε-
σβεύειν ἐν τριάδι καὶ τριάδα ἐν μονάδι, μονάδα μὲν θεότητι καὶ
οὐσίᾳ καὶ φύσει, οὐχ ὑποστάσει κατὰ Σαβέλλιον, τριάδα δὲ οὐ
φύσεσιν ἢ οὐσίαις κατὰ τὸν Ἄρειον, ἀλλ' ὑποστάσεσιν, ἥτοι
25 ἰδιότησιν ἢ προσώποις συνάπτειν μὲν τῷ τῆς οὐσίας λόγῳ,
διαιρεῖν δὲ ταῖς ὑποστάσεσι. Μίαν γὰρ καὶ μόνην ἐδόξαζεν
ἀδιαίρετον θεότητα, ἄτμητον μὲν οὖσαν τῇ οὐσίᾳ, ἀσύγχυτον δὲ
ταῖς ὑποστάσεσι, ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι γνωρι-
ζομένην. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου ἐξ
30 Ἰσου ἀπεβάλλετο τὴν τε Νεστορίου διαίρεσιν καὶ τὴν σύγχυσιν

ὑπόλοιπα ἔτη, σύμφωνα μὲ τὰ λόγια τοῦ πνευματοφόρου πατέ-
ρα.

26

ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΖΗΛΟΣ

Ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης, ὁ ἐπίσκοπος καὶ ἡσυχαστής, καὶ ὁ ἀββᾶς
Θαλλέλαιος ὁ πρεσβύτερος, πού ἀγωνίζονταν στὴ λαύρα τοῦ
μακαρίου Σάββα, μοῦ διηγήθηκαν καὶ μοῦ εἶπαν.

Ὁ μακάριος Σάββας καὶ πολλοὶ ἄλλοι γέροντες ἐθαύμαζαν τὸν
θερμότατο ζῆλο τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου γιὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ
δόγματα, ἃν καὶ αὐτὸς ζοῦσε μὲ μεγάλη πραότητα καὶ ταπεινὸ
φρόνημα· διαβεβαίωσαν μάλιστα ὅτι ἀποστρεφόταν κάθε αἵρε-
ση πού ἐναντιωνόταν στὴν ὀρθὴ πίστη, ἐξαιρετικὰ ὁμως ἐμι-
σοῦσε πολὺ αὐτὲς τὶς ἕξι αἱρέσεις. Κατ' ἀρχὴν σιχαινόταν τὴ
Μανιχαϊκὴ βδελυρία· ἐπολεμοῦσε γενναῖα ὄσους φρονοῦσαν τὰ
τοῦ Ὠριγένους, καὶ τότε ἦταν πολλοὶ κυρίως γύρω ἀπὸ τὴν
Καيسάρεια, καὶ ἔρχονταν μὲ εὐλαβικὸ δῆθεν σχῆμα πρὸς αὐτόν·
διέσυρε μὲ κάθε τρόπο καὶ ἀνέτρεπε τὴ μυθοπλασία τους γιὰ
τὴν προὔπαρξη τῶν νοῶν καθὼς καὶ τὴν ἀκόλουθη αὐτῆς τερα-
τώδη ἀποκατάσταση· ἐστηλίτευε τέλος τὰ ἄθεα καὶ ἀσεβῆ δόγ-
ματα πού ἀναφύονταν ἀπ' αὐτὲς τὶς διδασκαλίες. Τὸ ἴδιο ἀπο-
στρεφόταν τὴ διαίρεση τοῦ Ἀρείου καὶ τὴ συναίρεση τοῦ Σα-
βελλίου, καθὼς καὶ τὴν ἐκδιαμέτρου αὐτῶν πονηρία καὶ ὁμότι-
μη ἀσέβεια, διότι αὐτὸς ἐδιδάχθηκε ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα νὰ
πρεσβεύει μονάδα σὲ θεότητα σὲ οὐσία καὶ φύση καὶ ὄχι σὲ
ὑπόσταση κατὰ τὸν Σαβέλλιο· Τριάδα δὲ ὄχι στίς φύσεις ἢ τὶς
οὐσίες, κατὰ τὸν Ἀρειο, ἀλλὰ σὲ ὑποστάσεις ἢ ιδιότητες ἢ
πρόσωπα· μὲ ἄλλα λόγια διδάχθηκε νὰ συνάπτει κατὰ τὸ λόγο
τῆς οὐσίας καὶ νὰ διαιρεῖ κατὰ τὶς ὑποστάσεις. Πράγματι δεχό-
ταν μία καὶ μόνη ἀδιαίρετη θεότητα πού εἶναι ἄτμητη κατὰ τὴν
οὐσία, ἀσύγχυτη κατὰ τὶς ὑποστάσεις καὶ ἀναγνωρίζεται στὸν
Πατέρα, στὸν Υἱὸ καὶ στὸ ἅγιο Πνεῦμα. Καὶ ὄχι μόνο αὐτό,
ἀλλὰ ἐξ ἴσου ἀποδοκίμαζε τὴ διαίρεση τοῦ Νεστορίου καὶ τὴ

Εὐτυχοῦς ὁμολογῶν εὐσεβῶς τὸν ἕνα τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος Θεὸν Λόγον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν σαρκωθῆναι ἐκ Πνεύματος ἀγίου καὶ τῆς ἀχράντου Θεοτόκου Μαρίας ἐνανθρωπήσαι τε καὶ ἐξ αὐτῆς ἀνερμηνεύτως γεννηθῆναι.

5 Ὅς ἐστὶν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ συνδοξαζόμενος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι.

Καὶ μίαν αὐτοῦ σύνθετον τὴν ὑπόστασιν ἐγίνωσκεν ἐκ δύο φύσεων θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος καὶ οὔτε μίαν φύσιν ἀπλῆν μετὰ τὴν ἔνωσιν κατὰ τὸν φρενοβλαβῆ Εὐτυχεά οὔτε ἐν δυσὶν
10 ὑποστάσεσι κατὰ τὸν Ἰουδαιοφρόνα Νεστόριον ἐν τῇ κατὰ Χριστὸν παρεδέχετο ὁμολογία, γινώσκων ἀκριβῶς τὴν διαφορὰν τῆς φύσεως καὶ τῆς ὑποστάσεως, ὅτι φύσις μὲν καὶ οὐσία τὸ γενικὸν καὶ κοινὸν σημαίνουσιν, ἡ ὑπόστασις δὲ καὶ τὸ πρόσωπον τὸ ἰδικὸν δεικνύουσι. Τοιγαροῦν αὐτὸς ὁ ἅγιος καθ' ὑπόστασιν
15 τὴν ἔνωσιν ἐν τῇ παρθενικῇ μήτρᾳ ἀφράστως γεγονέναι ἐπίστευεν· ἐν γὰρ τῇ τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑποστάσει τὸ εἶναι ἔσχεν ἢ ἐκ τῆς Παρθένου ληφθεῖσα ἐψυχωμένη σὰρξ καὶ οὐ κατὰ προὔπαρχουσαν ψυχὴν οὔτε κατὰ προδιαπλασθεῖσαν σάρκα. Οὐ γὰρ ἄλλος ὁ Χριστὸς καὶ ἄλλος ὁ Θεὸς Λόγος κατὰ τοὺς πεπλανη-
20 μένους μυθολόγους, ἀλλ' εἷς ἐστὶν καὶ ὁ αὐτὸς Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰ καὶ τῶν συνελθουσῶν φύσεων μὴ ἡγνόηται ἡ διαφορά.

ΚΖ'

ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ

ΘΕΟΛΟΣΙΟΣ

Τῷ ἑβδομηκοστῷ πέμπτῳ τῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἡλικίας χρόνῳ γέγονεν ἢ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος, ἐν ἣ πάντων σχεδὸν
25 τῶν τῆς οἰκουμένης ἀρχιερέων συνελθόντων διὰ τὰ νεωτερισθέντα πρὸ δύο χρόνων ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρέως Διοσκόρου ἐν

σύγχυση τοῦ Εὐτυχοῦς στὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, ὁμολογώντας εὐσεβῶς ὅτι ὁ Ἕνας Θεὸς Λόγος τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος ἐνσαρκώθηκε στὶς ἔσχατες ἡμέρες καὶ ἐνανθρώπησε ἐκ Πνεύματος ἁγίου ἀπὸ τὴν ἄχραντη Θεοτόκο Μαρία, καὶ ὅτι ἐγεννήθηκε ἀνερμήνευτα ἀπὸ αὐτήν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ συνδοξαζόμενος μετὰ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

Σύμφωνα μετὰ τὴν κατὰ Χριστὸν ὁμολογία ἀναγνώριζε μία ὑπόσταση αὐτοῦ, τὴ σύνθετη ἀπὸ δύο φύσεις, τὴν θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ δὲν ἀναγνώριζε οὔτε μία φύση ἀπλή μετὰ τὴν ἔνωση, κατὰ τὸν φρενοβλαβὴ Εὐτυχή, οὔτε δύο ὑποστάσεις κατὰ τὸν Ἰουδαίφρονα Νεστόριο. Ἐγνώριζε ἀκριβῶς τὴ διαφορὰ τῆς φύσεως καὶ τῆς ὑποστάσεως, ὅτι δηλαδὴ φύση καὶ οὐσία σημαίνουν τὸ γενικὸ καὶ τὸ κοινὸ, ἐνῶ ἡ ὑπόσταση καὶ τὸ πρόσωπο δείχνουν τὸ εἰδικόν. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ ἅγιος ἐπίστευε ὅτι ἀφράστως ἔγινε ἡ ἔνωση στὴν παρθενικὴ μήτρα καθ' ὑπόσταση. Διότι ἡ ἐμψυχωμένη σάρκα ποὺ ἐλήφθηκε ἀπὸ τὴν Παρθένο εἶχε τὸ εἶναι στὴν ὑπόσταση τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ ὄχι στὴν προϋπάρχουσα ψυχὴ οὔτε στὴν προδιαπλασμένη σάρκα. Δὲν εἶναι ἄλλος ὁ Χριστὸς καὶ ἄλλος ὁ Θεὸς Λόγος κατὰ τοὺς πλανημένους μυθολόγους, ἀλλὰ εἶναι ἓνας καὶ ὁ αὐτὸς μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ Κύριος ἡμῶν, παρ' ὅλο ποὺ δὲν παραθεωρεῖται ἡ διαφορὰ τῶν συνελθουσῶν φύσεων.

27

ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ

ΘΕΟΛΟΣΙΟΣ

Κατὰ τὸν ἑβδομηκοστὸ πέμπτον χρόνον τῆς ἡλικίας τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἔγινε ἡ σύνοδος τῆς Χαλκηδόνος⁴⁶ στὴν ὁποία συνήλθαν σχεδὸν ὅλοι οἱ ἀρχιερεῖς τῆς οἰκουμένης ἐξ αἰτίας τῶν νεωτερισμῶν ποὺ εἰσῆχθησαν πρὶν δύο χρόνια στὴν Ἐφεσο

Ἐφέσῳ καὶ αὐτὸν Διόσκορον καὶ τοὺς ἄλλους αἵρετικούς τῶν
 ἱερῶν ἐξεωσάντων καταλόγων καὶ τὸν τῆς πίστεως ὄρον ἐκθε-
 μένων παρόντες ἐν τῇ συνόδῳ οἱ τοῦ μεγάλου Εὐθύμιου μαθη-
 τὰὶ Στέφανός τε ὁ ἐπίσκοπος Ἰαμνίας καὶ ὁ τῶν Σαρακηνῶν
 5 ἐπίσκοπος Ἰωάννης, ἥδη Πέτρου τελευτήσαντος καὶ τοῦ μετέ-
 πειτα Αὐξολάου ἐν ἀγανακτήσει ἀπθανόντος ὡς Διοσκόρῳ ἐν
 Ἐφέσῳ συναινέσαντος, οὗτοι τὸν ἐκτεθέντα περὶ τῆς πίστεως
 καὶ ἐκφωνηθέντα ὄρον ὑπὸ τῆς συνόδου λαβόντες ἦλθον δρο-
 μαῖοι πρὸς τὸν μέγαν Εὐθύμιον δεδιότες μὴ ἀγανακτηθῶσιν ὡς
 10 ἠγανακτήθη Αὐξόλαος ἐκ τῆς ληστρικῆς συνόδου παραγενόμε-
 νος.

Τούτους τοίνυν δεξάμενος ὁ πατὴρ ἡμῶν Εὐθύμιος καὶ τῷ περὶ
 πίστεως ὄρῳ ἐντυχῶν ἀπεδέξατο τὴν ἐν αὐτῷ τῆς πίστεως
 ὁμολογίαν ὡς ἀληθῶς ὀρθῆς διανοίας ἐξεταστής. Τῆς δὲ φήμης
 15 διαδραμούσης λεγόντων ὅτι ἐδέξατο ὁ μέγας Εὐθύμιος τὸν ἐν
 Χαλκηδόνι ἐκφωνηθέντα περὶ τῆς πίστεως ὄρον δέξασθαι
 ἡμελλόν ἅπαντες οἱ μοναχοί, εἰ μὴ ἐκῶλυσε Θεοδόσιός τις
 σχήματι μὲν μοναχός, τοῦ δὲ ἀντιχρίστου πρόδρομος. "Ὅστις ἐλ-
 θὼν ἐν Παλαιστίνῃ συναρπάξει μὲν τὴν αὐγούσταν Εὐδοκίαν
 20 τότε παροῦσαν, ὑπάγεται δὲ ἅπαν τὸ μοναχικὸν τῆς ἐν Χαλκη-
 δόνι καταβοῶν συνόδου ὡς τὴν ὀρθὴν ἀνατρεψάσης πίστιν καὶ
 τὸ Νεστορίου δόγμα κυρωσάσης. Καὶ οὕτω ταῖς ἰδίαις μαιφο-
 νίαις χρησάμενος βαρβαρικῷ τρόπῳ τὸν Ἱεροσολύμων πα-
 τριαρχικὸν θρόνον ἀρπάζει καὶ καταστρατεύσας τῶν θείων κα-
 25 νόνων πολλοὺς ἐχειροτόνησεν ἐπισκόπους τῶν ἐπισκόπων ἔτι
 ὄντων ἐν τῇ συνόδῳ, πολλοὺς δὲ φόνους καὶ πολέμους ἐργασά-
 μενος ἴσχυσε πάντως ἐπὶ εἴκοσι μῆνας κρατῆσαι.

ἀπὸ τὸν Ἀλεξανδρέα Διόσκορο⁴⁷. Τὸν Διόσκορο αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους αἵρετικούς τοὺς διέγραψαν ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς καταλόγους καὶ διατύπωσαν τὸν ὄρο τῆς πίστεως. Οἱ μαθηταὶ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ποὺ ἦταν παρόντες στὴν σύνοδο, ὁ Στέφανος, ἐπίσκοπος Ἰαμνίας καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῶν Σαρακηνῶν Ἰωάννης, ἀφοῦ ἤδη ὁ Πέτρος εἶχε πεθάνει, καθὼς καὶ ὁ μετέπειτα Αὐξόλαος, ἀπὸ ἀγανάκτηση, ἐπειδὴ συναίνεσε στὴν Ἔφεσο μὲ τὸν Διόσκορο, αὐτοὶ ἀφοῦ πῆραν τὸν ὄρο τῆς πίστεως ποὺ ἐκτέθηκε καὶ ἐκφωνήθηκε ἀπὸ τὴν σύνοδο, ἤλθαν γρήγορα στὸν μέγα Εὐθύμιος, φοβούμενοι μήπως ἀγανακτήσει ὁ ἅγιος μαζί τους ὅπως ἀγανακτήσει καὶ μὲ τὸν Αὐξόλαο ὅταν ἐκεῖνος ἐπέστρεψε ἀπὸ τὴν ληστρικήν σύνοδο.

Ἀφοῦ λοιπὸν τοὺς ἐδέχθηκε ὁ πατέρας μας Εὐθύμιος, ἐμελέτησε τὸν ὄρο τῆς πίστεως καὶ ὡς ἀληθινὸς ἐξεταστὴς τῆς ὀρθῆς διανοίας ἀποδέχθηκε τὴν ὁμολογία τῆς πίστεως ποὺ περιλαμβάνόταν στὸν ὄρο. Ἡ φήμη ὅτι ὁ μέγας Εὐθύμιος ἐδέχθηκε τὸν ἐκφωνηθέντα στὴν σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας ὄρο διαδόθηκε γρήγορα καὶ ἐπρόκειτο νὰ τὸν δεχθοῦν ὅλοι οἱ μοναχοί, ἐὰν δὲν τοὺς ἐμπόδιζε κάποιος μοναχὸς ὀνόματι Θεοδόσιος, πρόδρομος τοῦ ἀντιχρίστου. Αὐτὸς ἤλθε στὴν Παλαιστίνη, παρέσυρε τὴν αὐγούστα Εὐδοκία ποὺ βρισκόταν ἐκεῖ τότε, καθὼς καὶ ὅλους τοὺς μοναχοὺς, καταφερόμενος μὲ δριμύτητα ἐναντίον τῆς συνόδου τῆς Χαλκηδόνας, ὅτι δῆθεν ἀνέτρεψε τὴν ὀρθὴ πίστη καὶ ἐπεκύρωσε τὸ αἵρετικὸ δόγμα τοῦ Νεστορίου. Ἔτσι μὲ τὶς ἐγκληματικὲς τοῦ ἐνέργειες ἄρπαξε μὲ βαρβαρικὸ τρόπο τὸν πατριαρχικὸ θρόνο τῶν Ἱεροσολύμων καὶ καταστρατήγησε τοὺς θεῖους κανόνες. Ἐχειροτόνησε παράνομα πολλοὺς ἐπίσκοπους, ἐνῶ οἱ κανονικοὶ ἐπίσκοποι βρισκόνταν ἀκόμη στὴν σύνοδο. Προξένησε πολέμους, διέπραξε ἀκόμη καὶ πολλοὺς φόνους καὶ παράμεινε στὸ θρόνο γιὰ εἴκοσι μῆνες ὑπερισχύοντας σ' ὅλους.

47. Πρόκειται γιὰ τὴν Σύνοδο Ἐφέσου τοῦ 449, τὴν λεγομένη «Ληστρική».

Πάντων τοίνυν τότε σχεδὸν τῶν τε πολιτῶν καὶ τῶν τῆς ἐρήμου μοναχῶν τῇ τούτου ἀποστασίᾳ ἐπακολουθησάντων μόνοι οἱ περὶ τὸν μέγαν Εὐθύμιον ἐκ πάσης τῆς ἐρήμου τούτῳ κοινωνῆσαι οὐκ ἠνέσχοντο. Θεοδόσιος δὲ ὡς δεινὸς τοῦτον ὡς περιβόητον μετεστείλατο· τοῦ δὲ μεγάλου Εὐθυμίου εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν εἰσελθεῖν μὴ ἀνασχομένου, ἀποστέλλει πρὸς αὐτὸν ὁ Θεοδόσιος τοὺς τῶν μοναχῶν ἀρχιμανδρίτας Ἐλπίδιόν τε τὸν τοῦ μεγάλου Πασσαρίωνος μαθητὴν καὶ διάδοχον καὶ Γερόντιον τὸν τὴν μακαρίαν Μελάνην διαδεξάμενον, παρακαλῶν τοῦ ἐνωθῆναι αὐτῷ. Παραγενομένων δὲ αὐτῶν καὶ παρακαλεῖν ἀρξαμένων, εἶπεν ὁ μέγας Εὐθύμιος.

Μή μοι γένοιτο ταῖς μιαφονίαις κοινωνῆσαι Θεοδοσίου ἢ τῇ αὐτοῦ ὑποταχθῆναι κακοδοξία.

Οἱ δὲ περὶ Ἐλπίδιον καὶ Γερόντιον ἀπεκρίναντο.

15 Ἄλλὰ τοῖς Νεστορίου δόγμασιν ὀφείλομεν κοινωνῆσαι κυρωθεῖσιν ὑπὸ τῆς νυνὶ συναθροισθείσης ἐν Χαλκηδόνι συνόδου διὰ τῆς ἐν δύο φύσεσι φωνῆς; Ποῦ γὰρ τῆς θείας Γραφῆς ἠκούσαμεν ἢ παρὰ τίνος τῶν ἀγίων πατέρων παρειλήφαμεν ἐν δύο φύσεσι γνωρίζεσθαι
20 τὸν Χριστόν, ὅπερ αὐτὴ διαβεβαιῶσατο;

Ἵπολαβὼν δὲ ὁ μέγας Εὐθύμιος εἶπεν.

Πᾶσι μὲν τοῖς κατὰ μέρος ἐξητασμένοις τε καὶ πεπραγμένοις ὑπὸ ταύτης τῆς συνόδου οὐκ ἐνέτυχον· ὅσον δὲ ἐπὶ τῷ ἐκτεθέντι ὑπ' αὐτῆς ὄρω, οὐδὲν ἔχω
25 κακοδοξίας ταύτην ἐπιμέμφεσθαι. Καὶ γὰρ τῶν τριακοσίων δεκαοκτῶ ἀγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων ἐπαινεῖ τὴν πίστιν καὶ ἔπεσθαι αὐτῇ ὁμολογεῖ καὶ φυλάττειν ἀσάλευτον ταύτην καὶ ἀπαρεγγεῖρητον τοῖς τε κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἑκατὸν πενήκοντα ἀγίοις πατράσιν καὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἔφεσον
30 κατὰ Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς συναχθεῖσιν ἀκολουθεῖν ἐκδιδάσκει. Κύριλλον δὲ τὸν τῆς Ἀλεξανδρέων πρόεδρον σύμμαχον καλεῖ καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως δι-

Ἐνῶ λοιπὸν ὅλοι σχεδὸν οἱ πολῖτες καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς ἐρήμου τὸν ἀκολούθησαν στὴν ἀποστασία του, οἱ μοναχοὶ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἀπ' ὅλη τὴν ἔρημο δὲν ἀνέχθησαν νὰ ἐπικοινωνήσουν μαζί του. Τότε ὁ Θεοδόσιος ὡς ἰσχυρὸς ἔστειλε καὶ ἐκάλεσε τὸν ἅγιο ἐπειδὴ ἦταν περιβόητος. Ὁ μέγας Εὐθύμιος ὅμως δὲν ἐδέχθηκε νὰ μπεῖ στὴν ἀγία πόλη, γι' αὐτὸ ὁ Θεοδόσιος στέλλει σ' αὐτὸν τοὺς ἀρχιμανδρίτες τῶν μοναχῶν Ἐλπίδιο, μαθητὴ καὶ διάδοχο τοῦ μεγάλου Πασσαρίωνος, καὶ τὸν Γερόντιο ποὺ διαδέχθηκε τὴν μακαρία Μελάνη, παρακαλώντας νὰ ἐνωθεῖ μαζί του. Μόλις ὅμως ἔφθασαν καὶ ἄρχισαν νὰ τὸν παρακαλοῦν τοὺς εἶπε ὁ μέγας Εὐθύμιος.

Νὰ μὴ μοῦ τύχει νὰ κοινωνήσω μὲ τὶς ἐγκληματικὲς πράξεις τοῦ Θεοδοσίου ἢ νὰ ὑπακούσω στὴν κακοδοξία του.

Τότε οἱ συνοδοὶ τοῦ Ἐλπιδίου καὶ τοῦ Γεροντίου τοῦ ἀπάντησαν.

Ἔτσι λοιπὸν εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ δεχθοῦμε τὴν κακοδοξία τοῦ Νεστορίου ποὺ ἐπικυρώθηκε ἀπὸ τὴ σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας μὲ τὴ διδασκαλία «ἐν δύο φύσεισιν»; Σὲ ποιό σημεῖο τῆς ἀγίας Γραφῆς ἀκούσαμε ἢ ποιὸν πατέρα παραλάβουμε τὸ ὅτι ὁ Χριστὸς ἀναγνωρίζεται σὲ δύο φύσεις, πράγμα ποὺ αὐτὴ ἐπιβεβαίωσε;

Ἀπαντώντας ὁ μέγας Εὐθύμιος τοὺς εἶπε.

Δὲν πληροφορήθηκα μὲ ἀκρίβεια τὰ ὅσα ἐξετάσθηκαν καὶ ἐπράχθηκαν ἀπὸ αὐτὴ τὴ σύνοδο· ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὸν ὄρο ποὺ διατυπώθηκε ἀπὸ αὐτὴν δὲν ἔχω νὰ τοῦ προσάψω καμμιά κακοδοξία. Πράγματι αὐτὴ ἐπαινεῖ τὴν πίστη τῶν τριακοσίων δεκαοκτῶ ἀγίων πατέρων ποὺ συνῆλθαν στὴ Νίκαια, ὁμολογεῖ ὅτι ἔπεται αὐτῆς καὶ ὅτι τὴν διαφυλάσσει ἀσάλευτη κι ἀμετακίνητη. Καὶ διδάσκει ὅτι ἀκολουθεῖ τὴν πίστη τῶν ἑκατὸν πενήντα ἀγίων πατέρων ποὺ συνῆλθαν στὴν Κωνσταντινούπολη, καὶ ἐκείνων ποὺ συνάχθηκαν στὴν Ἐφεσο γιὰ τὴν καταδίκη τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου. Τὸν Κύριλλο, πρόεδρο τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀλεξανδρέων, τὸν

δάσκαλον ἐπιγράφεται, Θεοτόκον κηρύσσει τὴν ἁγίαν
 Παρθένον καὶ ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι κατὰ σάρκα ὁμολο-
 γεῖ τὸν Μονογενῆ Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπ'
 αὐτὸν ἀναφέρει τὰς δύο γεννήσεις τὴν τε ἄχρονον ἐκ
 5 τοῦ Πατρὸς καὶ ἀσώματον καὶ τὴν ὑπὸ χρόνον ἐκ τῆς
 Παρθένου μητρὸς ἐν σώματι ἐψυχωμένῳ· ἐν δύο φύ-
 σεσι ὁμολογεῖ γνωρίζεσθαι τὸν ἕνα Χριστὸν κατὰ τὴν
 ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι ἔννοιαν, ὅθεν καὶ ἐπιφέρει
 λέγουσα ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρί-
 10 στως διὰ τε τοὺς τολμῶντας διαιρεῖν ἢ χωρίζειν τὴν ἐν
 μήτρᾳ γεγενημένην ἄφρατον καὶ ἀδιάσπατον καθ' ὑπό-
 στασιν ἔνωσιν καὶ διὰ τοὺς κατὰ τροπὴν λέγοντας
 σάρκα γεγενῆσθαι τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον καὶ τοὺς τὴν
 τοῦ Μονογενοῦς σάρκα ὁμοούσιον τῇ θεότητι ἀποφαι-
 15 νομένους καὶ διὰ τοὺς οὐχὶ ἔνωσιν καθ' ὑπόστασιν τοῦ
 Λόγου πρὸς τὴν σάρκα ὁμολογοῦντας, ἀλλὰ σύμφυρσιν
 καὶ σύγχυσιν καὶ συνουσίωσιν ἀσεβῶς τερατευομένους,
 οἵτινές φασι τὴν τε τῆς θεότητος φύσιν καὶ τὴν τῆς
 σαρκὸς μίαν ἀποτελεσθῆναι φύσιν, ὡς κατὰ τὸν ἐκεί-
 20 νων λόγον μηκέτι δύνασθαι τοῦ Χριστοῦ σώζεσθαι
 μήτε τὸ παθητὸν διὰ τὸ ἀπαθὲς αὐτοῦ τῆς θεότητος
 μήτε τὸ ἀπαθὲς διὰ τὸ παθητὸν αὐτοῦ πάλιν τῆς ἀν-
 θρωπότητος. Κατὰ τοῦτον τοίνυν τὸν τῆς ὀρθῆς δια-
 νοίας σκοπὸν τὴν «ἐν δύο» λέξιν τῷ ἑαυτῆς ὄρω ἐνέ-
 25 θηκεν ἡ σύνοδος, οὐχ ὡς ἰδίᾳ καὶ ἀνὰ μέρος χωρίζουσα
 τὸν Χριστόν, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἐν ἑκατέρῳ ὁμολογοῦσα
 καὶ ἐν ταύτῳ τὸ ἑκάτερον. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς ὅταν ταύτης
 ἀκούωμεν λεγούσης ἐν δύο φύσεσι τὸν Χριστόν, οὐ
 διαίρεσιν αὐτὴν τινα ἢ τομὴν ἐπιφέρειν οἰόμεθα τῇ μιᾷ
 30 τοῦ Χριστοῦ συνθέτῳ ὑποστάσει, ἀλλὰ τὴν τῶν φύσε-
 ων διαφορὰν σημαίνειν αὐτὴν γινώσκομεν κατὰ τὸν ἐν
 ἁγίοις Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας ἀρχιερέα λέγοντα,
 οὐχ ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διὰ τὴν
 ἔνωσιν.

καλεῖ σύμμαχο καὶ τὸν ἐπονομάζει διδάσκαλο τῆς ὀρθῆς πίστεως. Ἀνακηρύσσει Θεοτόκο τὴν ἀγία Παρθένο καὶ ὁμολογεῖ ὅτι ἀπὸ αὐτὴν γεννήθηκε κατὰ σάρκα ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἀποδίδει σ' αὐτὸν τὶς δύο γεννήσεις, τὴν ἄχρονη καὶ ἀσώματη ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ τὴν ἐν χρόνῳ ἀπὸ τὴν Παρθένο Μητέρα μὲ ἐμψυχωμένο σῶμα. Ὁμολογεῖ ὅτι ὁ Ἕνας Χριστὸς ἀναγνωρίζεται σὲ δύο φύσεις, τῆ θεία καὶ τὴν ἀνθρωπίνη. Γι' αὐτὸ προσθέτει ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως, γιὰ ἐκείνους πού τολμοῦν νὰ διαιροῦν ἢ νὰ χωρίζουν τὴν ἄφραστη καὶ ἀδιάσπαστη καθ' ὑπόστασις ἔνωσις πού πραγματοποιήθηκε στὴ μήτρα, καὶ γιὰ ἐκείνους πού λέγουν ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐνσαρκώθηκε κατὰ τροπὴ καὶ ἀποφαίνονται τῆ σάρκα τοῦ Μονογενοῦς ὁμοούσια μὲ τὴν θεότητα. Τὸ ὁμολογεῖ ἐπίσης γιὰ ἐκείνους πού δὲν ἀποδέχονται τὸ ὅτι ἡ ἔνωσις τοῦ Λόγου μὲ τὴ σάρκα ἔγινε καθ' ὑπόστασις, ἀλλὰ τερατολογοῦν ἀσεβῶς ὅτι ἔγινε κατὰ σύμφυρση, κατὰ σύγχυσις καὶ κατὰ συνουσίωσις. Αὐτοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ φύσις τῆς θεότητος καὶ ἡ φύσις τῆς σάρκατος ἀποτελοῦν μία φύσις. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὰ λεγόμενά τους δὲν μπορεῖ νὰ διατηρηθεῖ οὔτε τὸ παθητὸ τοῦ Χριστοῦ ἐξ αἰτίας τοῦ ἀπαθοῦς τῆς θεότητός του, οὔτε πάλι τὸ ἀπαθὲς ἐξ αἰτίας τοῦ παθητοῦ τῆς ἀνθρωπότητός του. Μ' αὐτὸν λοιπὸν τὸ σκοπὸ ἡ σύνοδος ἔθεσε στὸν ὄρο τῆς τῆ λέξεως «ἐν δύο», ὄχι σὰ νὰ χωρίζει ἰδιαιτέρως καὶ κατὰ μέρος τὸν Χριστό, ἀλλὰ ὁμολογώντας τὸν ἴδιο Χριστὸ καὶ στὸ ἕνα καὶ στὸ ἄλλο καὶ στὸν ἴδιο καὶ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο. Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἐμεῖς ὅταν τὴν ἀκοῦμε νὰ λέγει «ἐν δύο φύσεσιν ὁ Χριστός», νὰ μὴ σκεφτόμαστε ὅτι αὐτὴ ἐπιφέρει κάποια διαίρεσις ἢ τομὴ στὴ μία σύνθετη ὑπόστασις τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ καταλαβαίνομε ὅτι ἐπισημαίνει τὴ διαφορὰ τῶν φύσεων κατὰ τὴ διδασκαλία τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου, ἀρχιερέως Ἀλεξανδρείας, πού λέγει ὅτι δὲν ἀναιρεῖται ἡ διαφορὰ τῶν φύσεων γιὰ τὴν ἔνωσις⁴⁸.

Ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἁγίου ὁ μὲν Ἑλπίδιος ἀπεδέξατο καὶ τὸν μέγαν Εὐθύμιον ὀρθῶς καὶ εὐσεβῶς πάντα εἰρηκέναι καθωμολόγησεν, εἰ καὶ μὴ παραυτὰ τῆς Θεοδοσίου ἀπέστη κοινωνίας· Γερόντιος δὲ τῇ ἀπειθείᾳ ἐπέμενε καὶ οὕτως ἀσύμφωνοι ἀπολυ-
 5 θέντες ἦλθον πρὸς τὸν ἀποστείλαντα αὐτούς. Καὶ ὁ μὲν Θεοδόσιος πάντων τῶν κατὰ Παλαιστίνην περικρατῆς γεγονῶς ἔσπευδε καὶ τοῦτον τὸν ὑπολειφθέντα μονώτατον τῇ ἐρήμῳ ζωτικὸν σπινθῆρα τῆς εὐσεβείας πιθανωτέροις λόγοις κατασβέσαι, ἀλλὰ τῆς ἐλπίδος ἐψεύσθη καὶ ὡς βέλος ἰσχυροτέρῳ προσ-
 10 πεσὸν ἀπεκρούσθη καὶ ὡς ἄγριον κῶμα θαλάσσης τοιούτῳ προβόλῳ καὶ προστάτῃ τῆς ὀρθῆς πίστεως περιραγεῖς διελύθη. Πλὴν τῶν δελεασμάτων οὐκ ἀφίστατο, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους διαφόρως ἀπέστελλε πείθειν αὐτὸν πειρώμενος. Βλέπων δὲ ὁ μέγας Εὐθύμιος τὴν τοσαύτην Θεοδοσίου ἀναίδειαν παραγγείλας τοῖς
 15 πατράσι τῇ ἀποστασίᾳ μὴ κοινωνῆσαι ἐπὶ τὴν πανέρημον ἀνεχώρησε καὶ τοῦτο γνόντες πολλοὶ τῶν ἀναχωρητῶν τῷ αὐτῷ σκοπῷ ἐπηκολούθησαν.

Ἦν δέ τις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν μέγας ἀναχωρητῆς ἀπὸ μὲν τῆς Λυκίας ὀρμώμενος, Γεράσιμος δὲ καλούμενος, ὅστις ἐν τῇ
 20 ἰδίᾳ πατρίδι τὴν μοναχικὴν κατορθώσας πολιτείαν καὶ πλείστους ἀγῶνας κατὰ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας ἐνδειξάμενος καὶ προσφάτως ἀπὸ τῆς πατρίδος ἐληλυθὼς τὸν ἀναχωρητικὸν μετήρχετο βίον ἐν τῇ περὶ τὸν Ἰορδάνην ἐρήμῳ, οὗτος μετὰ τῶν ἄλλων ἀναχωρητῶν συναπήχθη μὲν τῇ Θεοδοσίου κακοδιδα-
 25 σκαλίᾳ, ἀκούων δὲ παρὰ πάντων σχεδὸν τῶν ἀναχωρητῶν περὶ τῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἀπαστραπτούσης χάριτος ἦλθε πρὸς αὐτὸν εἰς τὸν Ρουβᾶν καὶ μείνας παρ' αὐτῷ ἱκανὸν χρόνον ἐπίσθη συνθέσθαι τῷ ἐκτεθέντι ὄρω ὑπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ ἀποστῆναι τῆς πρὸς Θεοδόσιον κοινωνίας, μετὰ καὶ
 30 ἄλλων ἀναχωρητῶν Πέτρου τε τοῦ ἐπὶ κλην Γουρνίτου καὶ Μάρκου καὶ Ἰούλλωνος καὶ Σιλουανοῦ. Ἐμεινε γὰρ ἐκεῖσε ὁ μέγας Εὐθύμιος ἕως οὗ ἐκποδῶν γέγονεν ὁ Θεοδόσιος.

Λέγοντας αὐτὰ ὁ ἅγιος, ὁ Ἐλπίδιος παραδέχθηκε καὶ ὁμολόγησε ὅτι ὁ μέγας Εὐθύμιος μίλησε ὀρθῶς καὶ εὐσεβῶς γιὰ ὅλα παρ' ὄλο πού δὲν ἀποχωρίσθηκε ἀμέσως ἀπὸ τὸν Θεοδοσίο. Ὁ Γερόντιος ὁμως ἐπέμενε στὴν ἀπειθεία καὶ ἔτσι ἔφυγαν διαφωνώντας γιὰ νὰ ἔλθουν σ' αὐτὸν πού τοὺς ἀπέστειλε. Ὁ Θεοδοσίος βέβαια ἐξουσιάζοντας ὅλη τὴν Παλαιστίνη ἔσπευσε μὲ πειστικούς λόγους νὰ κατασβῆσει κι αὐτὸν τὸν ἐναπομείναντα ὀλομόναχο στὴν ἔρημο ζωτικὸ σπινθήρα τῆς εὐσεβείας, ἀλλὰ διαψεύσθηκε. Ἀποκρούσθηκε σὰν βέλος πού πέφτει σὲ ἰσχυρότερο μέρος, καὶ διαλύθηκε σὰν ἄγριο θαλασσινὸ κύμα πού πέφτει πάνω σὲ τέτοιο προβολέα καὶ προστάτη τῆς ὀρθῆς πίστεως. Δὲν ἄφησε ὁμως τοὺς δελεασμοὺς καὶ προκειμένου νὰ τὸν πείσει, ἔστειλε κι ἄλλους διαφόρους γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό. Βλέποντας ὁμως ὁ Εὐθύμιος τὴν τόσο μεγάλη ἀναίδεια τοῦ Θεοδοσίου, παρήγγειλε στοὺς πατέρες νὰ μὴ κοινωνήσουν μὲ τὴν ἀποστασία καὶ ἀνεχώρησε στὴν πανέρημο. Μαθαίνοντας αὐτὸ πολλοὶ ἀναχωρητὲς τὸν ἀκολούθησαν γιὰ τὸν ἴδιο λόγο.

Κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὑπῆρχε ἓνας μεγάλος ἀναχωρητῆς, ὀνόματι Γεράσιμος, καταγόμενος ἀπὸ τὴ Λυκία, πού ὀλοκλήρωσε τὴ μοναχικὴ του πολιτεία στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα του· κατάφερε πολλοὺς ἀγῶνες κατὰ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας καὶ προσφάτως ἦλθε ἀπὸ τὴν πατρίδα του στὴν ἔρημο τοῦ Ἰορδάνη γιὰ νὰ ζήσει τὸν ἀναχωρητικὸ του βίο. Αὐτὸς μαζί μὲ ἄλλους ἀναχωρητὲς παρασύρθηκε ἀπὸ τὴν κακοδοξία τοῦ Θεοδοσίου, ἀκούγοντας ὁμως ἀπὸ ὄλους σχεδὸν τοὺς ἀναχωρητὲς γιὰ τὴν ἀπαστράπτουσα χάρη τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, ἦλθε νὰ τὸν συναντήσῃ στὸν Ρουβᾶ. Ἐμεινε ἄρκετὸ χρόνο κοντά του καὶ ἐπίσθηκε νὰ δεχθεῖ τὸν ὄρο πού ἐκτέθηκε ἀπὸ τὴ σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας καὶ ν' ἀποσχισθεῖ ἀπὸ τὴν κοινωνία του μὲ τὸν Θεοδοσίο, μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἀναχωρητὲς, τὸν Πέτρο τὸν ἐπικαλούμενο Γουρνίτη, τὸν Μάρκο, τὸν Ἰούλλωνα καὶ τὸν Σιλουανό. Στὸ μέρος αὐτὸ ἔμεινε ὁ μέγας Εὐθύμιος μέχρις ὅτου ἀπομακρύνθηκε ὁ Θεοδοσίος.

ΚΗ'

ΘΕΙΑ ΧΑΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Οὗτος ὁ μέγας καὶ πεφωτισμένος Εὐθύμιος διὰ δύο χρόνων
 ἐπανελθὼν ἀπὸ τοῦ Ρουβᾶ ἐπὶ τὴν λαύραν ἐν ἀγία Κυριακῇ τὴν
 ἀναίμακτον θυσίαν προσέφερε τῷ Θεῷ Δομετιανοῦ ἐστῶτος ἐκ
 δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τὸ λειτουργικὸν κατέχοντας ριπι-
 5 στήριον. Τῆς τοίνυν ἀναφορᾶς ἐπιτελουμένης Τερέβων ὁ Σαρα-
 κηνὸς πλησίον ἰστάμενος τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων τὰς χεῖρας
 ἐπεστηριγμένας τῷ καγκέλλῳ τοῦ ἱερατείου θεωρεῖ αἰφνίδιον
 ὅτι πῦρ οὐρανόθεν κατελθὼν ἐπάνω ἠπλώθη τοῦ θυσιαστηρίου
 ὡς ἐπὶ ὀθόνης καὶ ἐκάλυψε τὸν τε μέγαν Εὐθύμιον καὶ τὸν μα-
 10 καρίτην Δομετιανὸν καὶ διέμεινεν ἀπὸ ἀρχῆς τῆς τρισαγίου δο-
 ξολογίας ἕως συμπληρῶσεως αὐτῆς. Τοῦτο δὲ τὸ θαῦμα οὐδεὶς
 εἶδεν εἰ μὴ οἱ ὄντες τοῦ πυρὸς ἔνδον καὶ ὁ Τερέβων καὶ ὁ Χρυ-
 σίππου ἀδελφὸς Γαβριήλιος εὐνοῦχος ὢν ἀπὸ γεννήσεως καὶ
 διὰ εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν τότε εἰς τὴν ἐκκλησίαν προελθὼν ἐν
 15 πρώτοις, ὡς ἐμοὶ διηγήσατο ὁ ἀββᾶς Κυριακὸς ὁ ἀναχωρητῆς
 παρὰ Τερέβωνος καὶ Γαβριηλίου ταῦτα μαθὼν ἀκριβῶς. Φόβῳ
 τοίνυν συσχεθεὶς ὁ Τερέβων ἔφυγεν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἀπὸ τότε
 οὐκέτι προσέθετο ἐπιστηρίζεσθαι τῷ καγκέλλῳ τοῦ ἱερατείου
 καθ' ἣν εἶχεν συνήθειαν τολμηρῶς καὶ θρασέως τοῦτο ποιῶν
 20 κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας προσκομιδῆς, ἀλλ' ὀπίσω πλησίον τῆς
 θύρας τῆς ἐκκλησίας ἵστατο μετὰ φόβου καὶ εὐλαβείας κατὰ τὴν
 τῆς συνάξεως ὥραν κατὰ τὴν κελεύουσαν ἐντολὴν «εὐσεβεῖς
 ἔσεσθαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ καὶ μὴ καταφρονητάς».

ΚΘ

Διηγήσαντό μοι οἱ πατέρες ὅτι καὶ τοῦτο τὸ χάρισμα ἐδέξατο
 25 παρὰ τοῦ Θεοῦ ὁ πεφωτισμένος Εὐθύμιος ὥστε ἐκ τῆς ὄψεως

28

ΘΕΙΑ ΧΑΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Αὐτὸς ὁ μέγας καὶ φωτισμένος Εὐθύμιος ἐπανῆλθε μετὰ δύο χρόνια ἀπὸ τὸν Ρουβᾶ στὴ λαύρα καὶ πρόσφερε τὴν ἁγία Κυριακὴ τὴν ἀναίμακτη θυσία στὸ Θεό, ἐνῶ ὁ Δομετιανὸς στεκόταν δεξιὰ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ κρατοῦσε τὸ λειτουργικὸ ριπιστήριον. Κι ἐνῶ λοιπὸν τελοῦνταν ἡ ἀναφορά, ὁ Τερέβωνας ὁ Σαρακηνὸς ποὺ στεκόταν κοντὰ στὸ θυσιαστήριον μὲ τὰ χέρια στηριγμένα στὸ κάγκελλο τοῦ ἱερατείου, βλέπει ξαφνικὰ νὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ φωτιὰ καὶ νὰ ἀπλώνεται πάνω ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον σὰ σὲ ὀθόνη καὶ νὰ καλύπτει τὸν μέγα Εὐθύμιον καὶ τὸν μακαρίτη Δομετιανό· αὐτὴ παρέμεινε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς τρισαγίου δοξολογίας μέχρι ποὺ ἐτελείωσε. Τὸ θαῦμα αὐτὸ ὅμως κανεὶς δὲν τὸ εἶδε ἐκτὸς ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ εὐρίσκονταν μέσα στὴ φωτιὰ, ἀπὸ τὸν Τερέβωνα καὶ τὸν Γαβριήλιο ἀδελφὸ τοῦ Χρυσίππου, ποὺ ἦταν εὐνοῦχος ἀπὸ γεννήσεως καὶ εἶχε τότε εἰκοσιπέντε χρόνια στὴν ἐκκλησία, ὅπως μοῦ διηγήθηκε ὁ ἀββᾶς Κυριακὸς ὁ ἀναχωρητὴς ποὺ τὰ ἔμαθε ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν Τερέβωνα καὶ τὸν Γαβριήλιο. Φόβος λοιπὸν ἐκυρίευσε τὸν Τερέβωνα ποὺ ἐτραβήχθηκε πρὸς τὰ πίσω καὶ ἀπὸ τότε ποτὲ δὲν ἐστηρίχθηκε στὸ κάγκελλο τοῦ ἱερατείου, ὅπως συνήθιζε τολμηρὰ καὶ μὲ θράσος νὰ τὸ κάνει κατὰ τὴν ὥρα τῆς θείας προσκομιδῆς· ἀλλὰ κατὰ τὴν ὥρα τῆς συνάξεως στεκόταν μὲ φόβον καὶ εὐλάβειαν πίσω κοντὰ στὴν πόρτα τῆς ἐκκλησίας σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴν ποὺ προτρέπει, «νὰ εἴσθε εὐσεβεῖς οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ὄχι καταφρονητές»⁴⁹.

29

Μοῦ διηγήθηκαν οἱ πατέρες ὅτι καὶ τοῦτο τὸ χάρισμα ἐδέχθηκε ὁ φωτισμένος Εὐθύμιος ἀπὸ τὸ Θεό, ὥστε ἀπὸ τὴν ὄψη τοῦ ἀν-

49. Λευϊτ. 15,31.

τοῦ φαινομένου σώματος θεωρεῖν αὐτὸν τὰς ψυχικὰς κινήσεις καὶ ἐγίνωσκε ποίοις λογισμοῖς παλαίει ἕκαστος καὶ ποίων μὲν περιγίνεται, ὑπὸ ποίων δὲ κατακυριεύεται. Ὁμοίως δὲ καὶ ὅταν προσεκόμιζε τὰ θεῖα δῶρα, ἔβλεπε πλειστάκις τοὺς ἀγγέλους 5 συλλειτουργοῦντας αὐτῷ καὶ διηγεῖτο τοῖς περὶ αὐτὸν κατ' ἰδίαν λέγων ὅτι.

Πλειστάκις ἐθεῶρησα ἐν τῷ διαδιδόναι με τοῖς ἀδελφοῖς τὰ θεῖα μυστήρια τινὰς τῶν προσιόντων ὑπὸ τῆς κοινωνίας φωτιζομένους, τινὰς δὲ ὑπ' αὐτῆς κατακρινομένους καὶ τρόπον τινὰ νεκρουμένους ὡς τοῦ θεοῦ φωτὸς ὄντας ἀναξίους.

Καὶ καθ' ἑκάστην τοῦτο τοῖς ἀδελφοῖς διεμαρτύρατο λέγων.

Προσέχετε ἑαυτοῖς, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, καὶ ἕκαστος ὑμῶν «δοκιμαζέτω ἑαυτὸν καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω», καθὼς φησιν ὁ ἀπόστολος· «ὁ γὰρ ἀναξίως τοῦτο ποιῶν κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει». Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν τῷ Θεῷ προσφέρων ἱερεὺς πρὸ μὲν τοῦ ταύτης ἀρχὴν ποιήσεται, τοῖς πᾶσι διαμαρτύρεται καὶ παραγγέλλει λέγων, «ἄνω σχῶμεν τὸν νοῦν καὶ τὰς καρδίας», καὶ τὴν τοῦ λαοῦ ὑπόσχεσιν δεξάμενος θαρρεῖ προσενέγκαι τῷ Θεῷ τὴν ἀναφορὰν. Ταύτης δὲ ἀπαρτισθείσης τὰς χεῖρας εἰς ὕψος ἐκτείνας φέρων καὶ ὑποδεικνύων τοῖς πᾶσι τὸ οἰκονομηθὲν πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν μυστήριον μετὰ φωνῆς ὑψηλῆς εἰς ἐπήκοον παντὸς τοῦ λαοῦ λέγει· «τὰ ἅγια τοῖς ἀγίοις», ὡς ἂν εἴποι τις· ἐπειδήπερ ἐγώ, φησὶν, ἄνθρωπός εἰμι ὁμοιοπαθῆς ὑμῶν, ἀγνοῶν τὰ ἐκάστω πεπραγμένα τε καὶ μεμελετημένα, διὰ τοῦτο λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ· εἴ 25 τις ὑπὸ γαστριμαργίας ἢ συγκαταθέσεως αἰσχροῶν λογισμῶν βεβρώμωται, εἴ τις ὑπὸ μίσους ἢ μνησικακίας

θρώπου νὰ διακρίνει σ' αὐτὸν τὶς ψυχικὲς κινήσεις, νὰ γνωρίζει μὲ ποιὸς λογισμοὺς παλεύει ὁ καθένας, μὲ ποιὸς καταπιάνεται καὶ ἀπὸ ποιὸς κυριεύεται. Τὸ ἴδιο καὶ ὅταν μετέφερε τὰ θεῖα δῶρα, ἔβλεπε πολλὰς φορὲς τοὺς ἀγγέλους νὰ συλλειτουργοῦν μαζί του, καὶ διηγοῦνταν στοὺς γύρω του ἰδιαίτερος λέγοντας.

Εἶδα πολλὰς φορὲς, ἐνῶ ἔδινα τὰ θεῖα μυστήρια στοὺς ἀδελφούς, μερικοὺς ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους νὰ φωτίζονται ἀπὸ τὴν κοινωνία, καὶ ἄλλους νὰ κατακρίνονται ἀπὸ αὐτὴν καὶ κατὰ κάποιον τρόπο νὰ νεκρώνονται σὰ νὰ ἦταν ἀνάξιοι τοῦ θεοῦ φωτός.

Τοῦτο τὸ γεγονός τὸ ἐξιστοροῦσε καθημερινὰ στοὺς ἀδελφούς λέγοντας.

Προσέχετε τοὺς ἑαυτοὺς σας, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, «καὶ ὁ καθένας σας νὰ δοκιμάζει τὸν ἑαυτό του καὶ κατόπιν νὰ τρώγει ἀπὸ τὸ ἄρτο καὶ νὰ πίνει ἀπὸ τὸ ποτήριον», ὅπως λέγει ὁ ἀπόστολος· «διότι ἐκεῖνος ποὺ τὸ κάνει ἀνάξια, «τρώγει καὶ πίνει κρίμα γιὰ τὸν ἑαυτό του»⁵⁰. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἱερέας ποὺ προσφέρει τὴν ἀνάιμακτη θυσία στὸ Θεό, πρὶν ν' ἀρχίσει αὐτὴν, ἀπευθύνεται σ' ὄλους μας καὶ μᾶς παραγγέλλει λέγοντας, «νὰ ἔχομε στραμμένα τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά μας πρὸς τὰ πάνω» καὶ ἀφοῦ δεχθεῖ τὴν ὑπόσχεση τοῦ λαοῦ μὲ θάρρος προσφέρει στὸ Θεὸ τὴν ἀναφορά. Καὶ ἀφοῦ τελεσθεῖ αὐτὴ καὶ ὑψώσει ψηλὰ τὰ χέρια ἀναφέροντας καὶ ὑποδεικνύοντας σ' ὄλους τὸ μυστήριον ποὺ οἰκονομήθηκε γιὰ τὴ σωτηρία μας, μὲ φωνὴ δυνατὴ γιὰ νὰ τὸν ἀκούσει ὁ λαός, λέγει, τὰ ἅγια στοὺς ἀγίους, ὅπως θὰ ἔλεγε κάποιος· ἐπειδὴ ἐγώ, λέγει, εἶμαι ἄνθρωπος ὁμοιοπαθὴς σας, ἀγνοώντας τὶς πράξεις καὶ τὰ μελήματα τοῦ καθενός, γι' αὐτὸ λέγω καὶ μαρτυρῶ στὸν Κύριον· ἂν κάποιος ἔχει βρωμισθεῖ ἀπὸ γαστριμαργία ἢ ἀπὸ συγκατάθεση αἰσχροῦν λογισμῶν, ἂν ἔχει σκοτισθεῖ ἀπὸ μίσος ἢ μνησικακία, ἂν ἔχει θο-

50. Α' Κορ. 11,28-29.

έσκότῳται, εἴ τις ὑπὸ φθόνου ἢ ὀργῆς τεθόλωται, εἴ τις ὑπὸ ὑπερηφανίας ἢ ἀλαζονείας κεκράτηται, μὴ τολμήσῃ προσελθεῖν τούτῳ τῷ θεῷ καὶ ἀχράντῳ πυρὶ πρὶν ἢ διὰ προσηκούσης μετανοίας ἀπονιψάμενος καθάρσις ἑαυτὸν «ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος», ἀγιωσύνην ἐπιτελών. Τὰ γὰρ ἅγια ταῦτα οὐχὶ τοῖς βεβήλοις, ἀλλὰ τοῖς ἀγίοις. Ὅσοι τοίνυν τῷ ἰδίῳ θαρρεῖτε συνειδότε, «προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ κατασχυνθῆ».

Λ'

ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΕΥΔΟΚΙΑ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΕΥΔΟΚΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΝ

Τῆς δὲ μακαρίας Εὐδοκίας ὑπὸ Θεοδοσίου ἀπατηθείσης καὶ τῆς καθολικῆς κοινωνίας χωρισθείσης καὶ πάσῃ σπουδῇ κρατῦναι καὶ συγκροτῆσαι τοὺς Ἀποσχίστας προθυμουμένης καὶ κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἀγωνιζομένης ἅπαντες οἱ τῆς ἀγίας πόλεως καὶ τῆς ἐρήμου μοναχοὶ τῇ αὐτῇ ἀποστασίᾳ κατεῖχοντο, καίπερ Θεοδοσίου ἐκποδῶν γεγονότος καὶ Ἰουβενάλιου τὸν οἰκεῖον ἀπολαβόντος θρόνον. Αὕτη τοίνυν γράμματα δεξαμένη διαφόρως παρά τε τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς Οὐαλερίου καὶ τοῦ γαμβροῦ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Ὀλυβρίου ἀποστῆναι τῆς τῶν Εὐτυχιανιστῶν κοινωνίας καὶ τῇ Καθολικῇ κοινωνῆσαι Ἐκκλησίᾳ, μάλιστα διὰ τὰ συμβάντα αὐτῇ θλιβερά τότε τοῦ γαμβροῦ αὐτῆς ἐν Ρώμῃ ἀναιρεθέντος κακεῖθεν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἐγγονίων αἰχμαλωτισθέντων εἰς Ἀφρικὴν ἐβαρεῖτο διστάζουσα κατὰ διάνοιαν καὶ οὐ βουλομένη πατῆσαι τὸ ἴδιον συνειδὸς καὶ διὰ προσπάθειαν συγγενείας

λώσει ἀπὸ φθόνου ἢ ὀργῆς, ἐὰν ἔχει νικηθεῖ ἀπὸ ὑπερηφάνειας ἢ ἀλαζονείας, νὰ μὴ τολμήσει νὰ προσέλθει σὲ τούτη τὴ θεία καὶ ἄχραντη φωτιὰ πρὶν νὰ καθαρισθεῖ καὶ νὰ ἀπομιασθεῖ μὲ τὴ μετάνοια «ἀπὸ κάθε μόλυνση σαρκική καὶ πνευματική»⁵¹, ἐκτελώντας ἔργα ἀγιωσύνης. Διότι τὰ ἅγια αὐτὰ μυστήρια δὲν προσιδιάζουν στοὺς βεβήλους, ἀλλὰ στοὺς ἀγίους. Ὅσοι λοιπὸν βλέπετε καθαρὴ τὴ συνείδησή σας, «νὰ προσέλθετε πρὸς αὐτόν καὶ νὰ φωτισθεῖτε, καὶ τὰ πρόσωπά σας νὰ μὴ καταισχυνοῦν»⁵².

30

ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΕΥΔΟΚΙΑ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΕΥΔΟΚΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΡΟΔΟΞΙΑ

Ἀπὸ τὸ Θεοδόσιο ἐξαπατήθηκε καὶ ἡ μακαρία Εὐδοκία, ἡ ὁποία ἀποσχίσθηκε ἀπὸ τὴν καθολικὴ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία· προθυμοποιήθηκε μὲ κάθε σπουδὴ νὰ ἐνδυναμωθοῦν καὶ νὰ συγκροτηθοῦν οἱ Ἀποσχιστὲς καὶ ἀγωνιζόταν ἐναντίον τῶν Ὀρθοδόξων. Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ ὅλοι οἱ μοναχοὶ τῆς ἀγίας πόλεως καὶ τῆς ἐρήμου παρασύρθηκαν σ' αὐτὴν τὴν ἀποστασία, παρ' ὅλο πὺρ ὃ Θεοδόσιος εἶχε ἐκδιωχθεῖ καὶ τὸν θρόνον τοῦ ἀπολάμβανε ὁ Ἰουβενάλιος. Αὐτὴ λοιπὸν ἐδέχθηκε γράμματα ἀπὸ παντοῦ, ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ τῆς Οὐαλέριο, ἀπὸ τὸν γαμβρὸ τῆς θυγατέρας τῆς Ὀλύβριο, πὺρ τῆς ὑπέδειχναν νὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν κοινωνία τῶν Εὐτυχιανιστῶν καὶ νὰ συνταχθεῖ μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία. Τῆς τὰ ὑπέδειξαν κυρίως ἐξ αἰτίας τῶν θλιβερῶν γεγονότων πὺρ συνέβηκαν στὴ Ρώμη· τοῦ γαμβροῦ τῆς, ὃ ὁποῖος ἐδιώχθηκε ἀπὸ κεῖ, καθὼς καὶ τῆς θυγατέρας τῆς καὶ τῶν ἐγγονῶν τῆς, οἱ ὁποῖοι αἰχμαλωτίσθηκαν στὴν Ἀφρικὴ. Ἐστενοχωροῦνταν ὁμοῦ καὶ ἐδίσταζε· δὲν ἤθελε νὰ παραβιάσει τὴ συνείδησή της καὶ νὰ προδώσει, ὅπως ἐνόμιζε, τὴν πίστη τῆς ἐξ αἰτίας τῶν συγγενῶν τῆς· κινούμενη λοιπὸν ἀπὸ

51. Β' Κορ. 7,1.

52. Ψαλμ. 33,6.

προδοῦναι ἦνπερ ἐνόμιζε πίστιν, κινουμένη δὲ τῇ εἰς Θεὸν ἀγάπῃ ἐλογίσατο μᾶλλον τοῖς θεοφόροις σχολάζειν ἀνδράσι καὶ παρ' αὐτῶν τὴν βεβαιότεραν πίστιν καταμαθεῖν.

Καὶ ἀποστέλλει τὸν τιμιώτατον Ἀναστάσιον τὸν χωρεπίσκοπον
5 μετὰ τινων ἀνθρώπων αὐτῆς εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν ἅγιον Συ-
μεώνην τὸν στυλίτην, μέγαν τότε φωστῆρα ὄντα καὶ τῇ οἰκου-
μένη ἐκλάμποντα, σημαίνουσα αὐτῷ διὰ γραμμάτων τὰ τῆς δια-
νοίας καὶ βουλὴν θεάρεστον παρακαλοῦσα λαβεῖν παρ' αὐτοῦ.
Ὁ δὲ ἅγιος Συμεὼν ἐδήλωσεν αὐτῇ λέγων.

10 Γίνωσκε ὅτι ὁ διάβολος ὀρῶν τὸν πλοῦτον τῶν σῶν
ἀρετῶν «ἐξητήσατό σε σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον» καὶ ὁ
λυμεὼν ἐκεῖνος Θεοδόσιος δοχεῖον καὶ ὄργανον τοῦ
πονηροῦ γεγονῶς τὴν θεοφιλῆ σου ψυχὴν ἐζόφωσέ τε
καὶ διετάραξεν. Ἀλλὰ θάρσει· οὐ γὰρ ἐξέλιπέ σου ἡ πί-
15 στις. Ἐγὼ δὲ τοῦτο λίαν τεθαύμακα, ὅτι τὴν πηγὴν ἐγ-
γὺς ἔχουσα καὶ ταύτην ἀγνοοῦσα μακρόθεν τοῦ αὐτοῦ
ὑδατος ἀντλήσαι ἐσπούδασας. Ἐχεις τοίνυν αὐτόθι τὸν
θεοφόρον Εὐθύμιον· ἔπου ταῖς αὐτοῦ διδασκαλίαις καὶ
νουθεσίαις, καὶ σῶζῃ.

20 Ταῦτα ἢ μακαρία ἀκούσασα Εὐδοκία οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ
πρῶτον μὲν μαθοῦσα ὅτι εἰς πόλιν οὐκ ἀνέχεται εἰσιέναι ὁ μέγας
Εὐθύμιος, ἐσπούδασε εἰς τὸν ὑψηλότερον πάσης τῆς ἀνατολικῆς
ἐρήμου τόπον οἰκοδομῆσαι βουλομένη ἐκεῖσε συχνότερον τῆς
θείας αὐτοῦ ἀπολαβεῖν διδασκαλίας. Καὶ ἀποστέλλει Κοσμᾶν τε
25 τὸν σταυροφύλακα καὶ Ἀναστάσιον τὸν χωρεπίσκοπον εἰς ἐπι-
ζητήσιν αὐτοῦ. Οἵτινες ἐλθόντες εἰς τὴν λαύραν καὶ μὴ εὐρόντες
αὐτὸν ἀκούσαντα καὶ ἐπὶ τὸν Ρουβᾶν ἀναχωρήσαντα κατέβησαν
πρὸς αὐτὸν ἔχοντες καὶ τὸν μακαρίτην Θεόκτιστον καὶ λόγῳ
πλείονι παρακαλέσαντες καὶ μόλις πείσαντες ἤγαγον αὐτὸν πρὸς
30 αὐτὴν ἐν τῷ οἰκοδομηθέντι πύργῳ, ἐν ᾧ τόπῳ νῦν ἰδρυταὶ ἢ τοῦ
Σχολαρίου μονή. Ἡ δὲ τὸν ἅγιον θεασαμένη καὶ περιχαρῆς γε-
νομένη προσκυνήσασα αὐτῷ εἶπεν.

θεική ἀγάπη, ἐσκέφθηκε νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τοὺς θεοφόρους ἄνδρες καὶ νὰ πληροφορηθεῖ ἀπὸ αὐτοὺς τὴν ἀσφαλέστερη πίστη.

Ἀποστέλλει λοιπὸν στὴν Ἀντιόχεια τὸν τιμιώτατο Ἀναστάσιο, χωρεπίσκοπο, μὲ μερικοὺς ἀνθρώπους τῆς νὰ συναντήσουν τὸν ἅγιο Συμεῶν τὸν στυλίτη, ποὺ ἦταν τότε μέγας φωστήρας καὶ ἔλαμπε στὴν οἰκουμένη. Τοῦ ἐπισήμανε μὲ γράμμα τὶς σκέψεις τῆς καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ πάρει ἀπὸ αὐτὸν τὴν θεάρεστη γνῶμη του. Ὁ ἅγιος Συμεῶν τότε τῆς ἀπάντησε λέγοντας.

Γνώριζε ὅτι ὁ διάβολος βλέποντας τὸν πλοῦτο τῶν ἀρετῶν σου ἐζήτησε νὰ σὲ κοσκινίσει σὰν τὸ σιτάρι⁵³, καὶ ὁ φθοροποιὸς ἐκεῖνος Θεοδόσιος, ποὺ ἔγινε δοχεῖο καὶ ὄργανο τοῦ πονηροῦ, ἐθόλωσε καὶ διετάραξε τὴ θεοφιλή σου ψυχὴ. Ἔχε ὁμως θάρρος· ἡ πίστη σου δὲν ἐχάθηκε. Ἐγὼ ὁμως ἀπόρησα πολὺ γιὰ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ἐνῶ ἔχεις κοντά σου τὴν πηγὴν, τὴν ἀγνόησες καὶ ἔτρεξες νὰ ἀντλήσεις νερὸ ἀπὸ πολὺ μακριά. Ἔχεις λοιπὸν κοντά σου τὸν θεοφόρο Εὐθύμιον· ἀκολούθησε τὶς διδασκαλίαι καὶ νοουθεσίαι του καὶ θὰ σωθεῖς.

Ἀκούγοντας αὐτὰ ἡ μακαρία Εὐδοκία δὲν ἀμέλησε, ἀλλὰ ἔμαθε πρῶτα ὅτι ὁ μέγας Εὐθύμιος δὲν δέχεται νὰ πάει στὴν πόλη, καὶ κατόπιν ἐπῆγε στὸν ὑψηλότερο τόπο ὅλης τῆς ἀνατολικῆς ἐρήμου, τριάντα στάδια νότια τῆς λαύρας αὐτοῦ καὶ οἰκοδόμησε ἐκεῖ πύργον, ἐπειδὴ ἤθελε ν' ἀπολαμβάνει ἀπὸ ἐκεῖ συχνότερα τὴ θεία διδασκαλία του. Ἀποστέλλει μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὸν Κοσμᾶ τὸν σταυροφύλακα καὶ τὸν Ἀναστάσιο τὸν χωρεπίσκοπο νὰ τὸν ἀναζητήσουν· αὐτοί, ὅταν ἦλθαν στὴ λαύρα, δὲν τὸν εὗρηκαν· ἄκουσαν ὅτι ἀνεχώρησε στὸν Ρουβᾶ καὶ ἔτσι κατέβηκαν πρὸς αὐτόν, ἔχοντας μαζί τους τὸν μακάριο Θεόκτιστο, καὶ τὸν παρακάλεσαν πολὺ· μόλις τὸν ἔπεισαν, τὸν ὁδήγησαν πρὸς αὐτὴν στὸν πύργον, ὅπου τῶρα ἰδρύθηκε ἡ μονὴ τοῦ Σχολαρίου. Αὐτὴ μόλις εἶδε τὸν ἅγιο ἐχάρηκε πολὺ καὶ προσκυνώντας τον τοῦ εἶπε.

53. Λουκᾶ 22,31.32.

Νῦν ἔγνων ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὴν ἐμὴν ἀναξιότη-
τα διὰ τῆς σῆς παρουσίας.

Ὁ δὲ ἅγιος γέρων εὐλογήσας αὐτὴν λέγει.

5 Πρόσεχε σεαυτῇ, τέκνον, τοῦ λοιποῦ· διὰ γὰρ τὸ ὑπα-
χθῆναί σε τῇ Θεοδοσίου πονηρία τὰ πονηρά σοι καὶ
πανέχθιστα συνέβη κατὰ τὴν Ἰταλίαν· ἀπόστηθι τοίνυν
τῆς ἀλόγου φιλονεικίας καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις τρισὶν
ἀγίαις καὶ οἰκουμενικαῖς συνόδοις, τῇ τε ἐν Νικαίᾳ
10 συνελθούσῃ κατὰ Ἀρείου καὶ τῇ ἐν Κωνσταντινουπό-
λει κατὰ Μακεδονίου καὶ τῇ ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον
συνελθούσῃ κατὰ Νεστορίου δέχου καὶ τὸν ἐκφωνη-
θέντα ὄρον ὑπὸ τῆς νυνὶ συναθροισθείσης ἐν Χαλκηδό-
νι οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ ἀφισταμένη τῆς Διοσκό-
15 ρου κοινωνίας Ἰουβενάλιῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ἱεροσολύ-
μων κοινώνησον.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὑπερευζάμενός τε καὶ συνταξάμενος αὐτῇ ἀνε-
χώρησεν. Ἡ δὲ ὑπερθαυμάσασα τὴν τοῦ ἀγίου ἀνδρὸς ἀρετὴν
τὰ παρ' αὐτοῦ ρηθέντα ἔργῳ ἐπλήρωσεν ὡς ἀπὸ στόματος
Θεοῦ ἀκούσασα. Παραυτίκα γὰρ ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει εἰσελθοῦσα
20 καὶ διὰ τῆς μηνύσεως Κοσμᾶ καὶ Ἀναστασίου τῶν πρεσβυτέρων
ἐνωθεῖσα τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἐκοινώνησε τῇ Καθολικῇ Ἐκκλη-
σίᾳ πλῆθος πολὺ λαϊκῶν καὶ μοναχῶν τῶν ὑπὸ Θεοδοσίου
πλανηθέντων διὰ τοῦ καθ' ἑαυτὴν ὑποδείγματος ἐπὶ τὴν καθο-
λικὴν ἐπιστρέψασα κοινωσίαν. Τῶν δὲ δύο ἀρχιμανδριτῶν ὁ
25 μὲν Ἐλπίδιος τὴν ἀπάτην ἀποτιναξάμενος τῇ ἐκκλησίᾳ ἠνώθη,
ὁ δὲ Γερῶντιος ἐπιμείνας τῇ προτέρᾳ ἀλόγῳ ἐνστάσει συναπέ-
στησεν ὀπίσω αὐτοῦ λαὸν ἰκανόν, μεθ' οὗ δύο τινὲς μοναχοὶ ἐκ
τῆς Ἐλπιδίου συνοδίας ἐξέβησαν· ἐπιμείναντες τῇ ἀπάτῃ Μαρ-
κιανὸς καὶ Ρωμανὸς καλούμενοι. Ὡν δ' μὲν περὶ τὴν ἀγίαν
30 Βηθλεέμ, ὃ δὲ ἐπὶ Θεκῶαν τὴν κώμην κοινόβια συνεστήσαντο.

Ἡ μέντοι μακαρία Εὐδοκία τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ σταυροφύλακος
εἰς τὴν λαύραν ὄντας τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου μεταπεμψαμένη
πρεσβυτέρους τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως χειροτονηθῆναι παρε-
σκεύασε καὶ τὸν μὲν Γαβριήλιον προσλαβομένη ἡγούμενον τοῦ

Τώρα εἶδα ὅτι ἐπισκέφθηκε ὁ Θεὸς τὴν ἀναξιοτήτά μου μὲ τὴν παρουσία σου.

Ὁ ἅγιος γέροντας τότε τὴν εὐλόγησε καὶ λέγει.

Πρόσεχε στὸ ἐξῆς τὸν ἑαυτό σου, τέκνο· μὲ τὸ πού παρασύρθηκες στὴν πονηρία τοῦ Θεοδοσίου στὴν Ἰταλία σοῦ συνέβηκαν κακὰ καὶ ὀλέθρια πράγματα· ἀπαρνήσου λοιπὸν τὴν παράλογη φιλονεικία καὶ δέξου τὶς ἄλλες τρεῖς ἅγιες οἰκουμενικὲς συνόδους, τῆς Νικαίας πού συνῆλθε κατὰ τοῦ Ἀρείου, τῆς Κωνσταντινουπόλεως πού συνῆλθε κατὰ τοῦ Μακεδονίου καὶ τῆς Ἐφέσου πού συνῆλθε παλιὰ κατὰ τοῦ Νεστορίου· δέξου τὸν ἐκφωνηθέντα ὄρο τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου πού συνῆλθε στὴν Χαλκηδόνα, καὶ ἀφοῦ ἀπομακρυνθεῖς ἀπὸ τὴν κοινωνία τοῦ Διοσκόρου, κοινώνησε μὲ τὸν Ἰουβενάλιο τὸν ἐπίσκοπο τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἀφοῦ εἶπε αὐτά, προσευχήθηκε, τὴν συμβούλευσε κι ἀποχώρησε. Ἐκείνη ἐθαύμασε τὴν ἀρετὴ τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς κι ἐπραγματοποίησε τὰ λεχθέντα ἀπὸ αὐτόν, σὰ νὰ τὰ ἄκουσε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Θεοῦ. Ἀμέσως λοιπὸν πῆγε στὴν ἁγία πόλη καὶ μὲ μύνημα τῶν πρεσβυτέρων Κοσμᾶ καὶ Ἀναστασίου ἐνώθηκε μὲ τὸν ἀρχιεπίσκοπο καὶ ἐκοινώνησε μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία· τὸ δικό της παράδειγμα, τὴν ἐπιστροφή της δηλαδὴ στὴν καθολικὴ κοινωνία, τὸ ἀκολούθησε μεγάλο πλῆθος μοναχῶν καὶ λαϊκῶν πού εἶχαν πλανηθεῖ ἀπὸ τὸν Θεοδόσιο. Ἀπὸ τοὺς δύο ἀρχιμανδρίτες, ὁ Ἐλπίδιος ἀποτίναξε τὴν ἀπάτη καὶ ἐνώθηκε μὲ τὴν Ἐκκλησία, ἐνῶ ὁ Γερόντιος ἐπέμεινε στὴν προηγούμενη παράλογη ἔνστασις καὶ ἐπῆρε μὲ τὸ μέρος τοῦ πολὺ λαοῦ μαζί του ἀκολούθησαν δύο μοναχοὶ ἀπὸ τὴ συνοδιά τοῦ Ἐλπιδίου καλούμενοι Μαρκιανὸς καὶ Ρωμανὸς πού ἐπέμειναν στὴν ἀπάτη. Ἀπὸ αὐτοὺς ὁ ἕνας ἱδρυσε κοινόβιο στὴν ἁγία Βηθλεὲμ καὶ ὁ ἄλλος στὸ χωριὸ Θεκῶα.

Ἡ μακαρία Εὐδοκία λοιπὸν ἔστειλε καὶ ἐκάλεσε τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ σταυροφύλακα πού βρίσκονταν στὴ λαύρα τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου καὶ τοὺς προετοίμασε νὰ χειροτονηθοῦν πρεσβύτεροι τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως. Τὸν Γαβριήλιο τὸν ἔκανε ἡγούμενο

σεβασμίου οἴκου πεποίηκε τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ
 πρώτου διακόνου Στεφάνου, Χρύσιππος δὲ ἐν τῇ ἁγίᾳ διαπρέ-
 ψας Ἀναστάσει πολλὰ συγγράμματα κατέλειπε πάσης ἀποδοχῆς
 ἄξια. Ἡ δὲ μακαρία Βάσσα Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν Στεφάνου τοῦ
 5 ἐπισκόπου Ἰαμνίας ἐκ τῆς λαύρας τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου μετα-
 στείλαμένη ἠγούμενον αὐτὸν κατέστησε τοῦ ὑπ' αὐτῆς κτισθέν-
 τος μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Μηνᾶ.

ΛΑ'

ΣΑΒΒΑΣ

Τῷ ὀγδοηκοστῷ δευτέρῳ τῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἡλικίας
 χρόνῳ ἦλθε πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος Σάββας παρακαλῶν μεῖναι
 10 παρ' αὐτῷ· ὁ δὲ μέγας Εὐθύμιος τοῦτον δεξάμενος πρὸς ὀλίγον
 μὲν παρέδωκε τῷ ἑαυτοῦ μαθητῇ Δομετιανῷ, μετέπειτα δὲ κα-
 λέσας αὐτὸν λέγει.

Οὐκ ἔστι δίκαιον, τέκνον, νεώτερόν σε ὄντα εἰς λαύραν
 μένειν, μᾶλλον νεωτέροις ἐν κοινοβίῳ λυσιτελεῖ.

15 Πάνυ γὰρ παρεφυλάττετο ὁ μέγας Εὐθύμιος ἐν τῇ ἑαυτοῦ λαύρᾳ
 ἀγένειον δέξασθαι διὰ τὰς τοῦ πονηροῦ ἐνεργείας. Καὶ ἀποστέλ-
 λει αὐτὸν τῷ μακαρίτῃ Θεοκτίστῳ μετὰ τινος τῶν πατέρων
 δηλώσας αὐτῷ ὅτι.

Δέξαι τὸν νεανίαν τοῦτον καὶ πρόσεχε αὐτῷ· ὡς γὰρ
 20 ἐγὼ ὀρώ, διαπρέψαι μέλλει ἐν τῇ μοναχικῇ πολιτείᾳ.

Ἦτις προφητεία οὐ διήμαρτε· μεγάλως γὰρ διέπρεψεν ὁ μακα-
 ρίτης Σάββας καὶ διεδόθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπ' ἄκρων τῆς καθ'
 ἡμᾶς πολιτείας ἕως ἄκρων. Οὐτινος τοὺς ἐπαίνους καὶ τὰ κα-
 τορθώματα οὐ δυνατὸν ἐν παρεκβάσει γραφῆναι, ἀλλ' εἶπερ τῷ
 25 Θεῷ φίλον, τὴν ἐν χερσὶ πραγματείαν εἰς πέρας ἀγαγών, ὀλίγα
 τινὰ περὶ αὐτοῦ ἐν ἰδιαζούσῃ πραγματείᾳ διηγήσομαι. Οὔτε γὰρ
 ἐμοὶ ἀσφαλὲς ἀποκρῦψαντι τὰς ὑπὸ ὀσίων ἀνδρῶν παραδοθεί-
 σας μοι θεαρέστους πράξεις τε καὶ πολιτείας οὔτε δίκαιόν ἐστιν

τοῦ σεβασμίου ναοῦ τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ πρωτοδιακόνου Στεφάνου, ἐνῶ ὁ Χρῦσιππος διέπρεψε στήν Ἁγία Ἀναστασία καὶ ἄφησε πολλὰ συγγράμματα ἄξια καθολικῆς ἀποδοχῆς. Καὶ ἡ μακαρία Βάσσα ἔστειλε καὶ ἐκάλεσε τὸν Ἀνδρέα, ἀδελφὸ τοῦ Στεφάνου, ἐπισκόπου Ἰαμνίας, ἀπὸ τῆ λαύρα τοῦ μεγάλου Εὐθύμιου, καὶ τὸν ἔκανε ἡγούμενο τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Μηνᾶ πὺ ἐκτίσθηκε ἀπὸ αὐτήν.

31

ΣΑΒΒΑΣ

Ὅταν ὁ μέγας Εὐθύμιος ἦταν ὀγδόντα δύο ἐτῶν⁵⁴ ἦλθε πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος Σάββας παρακαλῶντας νὰ μείνει κοντὰ του. Ὁ μέγας Εὐθύμιος τὸν ἐδέχθηκε καὶ στήν ἀρχὴ τὸν παρέδωσε στὸν μαθητὴ του Δομετιανό, κατόπιν ὅμως τὸν ἐκάλεσε καὶ τοῦ λέγει.

Δὲν εἶναι σωστό, τέκνο, νὰ μείνεις στὴ λαύρα ἐπειδὴ εἶσαι νέος· οἱ νέοι ὠφελοῦνται περισσότερο στὸ κοινόβιο.

Πράγματι, ὁ μέγας Εὐθύμιος ἦταν πολὺ ἐπιφυλακτικὸς στὸ νὰ δέχεται ἀγένειο στὴ λαύρα του ἐξ αἰτίας τῶν ἐνεργειῶν τοῦ πονηροῦ. Τὸν στέλνει λοιπὸν στὸν μακαρίτη Θεόκτιστο μὲ κάποιον ἀπὸ τοὺς πατέρες, παραγγέλλοντάς τον.

Δέξου αὐτὸν τὸν νέο καὶ πρόσεχέ τον. Διότι, ὅπως βλέπω, πρόκειται νὰ διαπρέψει στὴ μοναχικὴ πολιτεία.

Κι αὐτὴ ἡ προφητεία δὲν διαψεύσθηκε. Πράγματι, ὁ μακαρίτης Σάββας διέπρεψε πολὺ καὶ τὸ ὄνομά του διαδόθηκε ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς πολιτείας μας. Δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ γράψω ἐκ παραδρομῆς τοὺς ἐπαίνους καὶ τὰ κατορθώματά του, ἀλλὰ ἐὰν θέλει ὁ Θεός, τελειώνοντας τὴν πραγματεία αὐτή, θὰ διηγηθῶ μερικὰ γι' αὐτὸν σὲ ἰδιαίτερη πραγματεία. Γιατὶ οὔτε ἀσφαλὲς εἶναι ν' ἀποκρύψω τίς θεάρεστες πράξεις καὶ πολιτεῖες τῶν ὁσίων

άσεβῶν μὲν βίους παρὰ τοῖς ἔξωθεν τιμᾶσθαι ταῖς μνήμαις, τοὺς δὲ παρ' ἡμῖν εὐσεβεῖα διενεγκόντας σιωπῇ καὶ λήθῃ παραπέμπεσθαι.

ΑΒ'

ΜΑΡΤΥΡΙΟΣ ΚΑΙ ΗΛΙΑΣ

Κατὰ τὸν εἰρημένον χρόνον Λέοντος τοῦ φιλοχρίστου τὴν Μαρ-
 5 κιανοῦ βασιλείαν διαδεξαμένου Τιμόθεός τις ἐπὶ κλην Αἴλουρος τὴν Ἀλεξανδρέων πόλιν διέσεισέ τε καὶ διετάρραξε, Προτέριον τὸν τῆς πόλεως πρόεδρον ἐν τῷ ἀγίῳ βαπτιστηρίῳ κατασφάξας καὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀρπάσας. Ἐντεῦθεν τοίνυν πάσης Αἰγυπτιακῆς διοικήσεως θορύβου καὶ ταραχῆς πληρωθείσης
 10 δύο ἀναχωρηταὶ ἀξιομνημόνευτοι ἐξελθόντες ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Νιτρίας ἦλθον ἐν Παλαιστίνῃ καὶ παρεγένοντο πρὸς τὸν σημειοφόρον Εὐθύμιον ὑπὸ τῆς περὶ αὐτοῦ πανταχόσε διαθεούσης φήμης ἐλκόμενοι, ἔμειναν δὲ παρ' αὐτῷ ἕκαστος ἐν ἰδιάζοντι κελλίῳ. Καὶ ὁ μὲν Καππαδόκης ἦν τῷ γένει, Μαρτύριος δὲ τῷ
 15 ὀνόματι, ὁ δὲ Ἡλίας μὲν ὠνομάζετο, τῆς δὲ Ἀραβίας ὑπῆρχεν. Τούτους τοὺς δύο λίαν ἀγαπήσας ὁ τὸν νοῦν πεφωτισμένος Εὐθύμιος συχνότερον εἰς συντυχίαν προετρέπετο διορατικῶ ὄμματι μᾶλλον προβλέπων ὅτι τὸν τοῦ ἀγίου Ἰακώβου τοῦ ἀποστόλου μέλλουσι διαδέξασθαι θρόνον ἐν ἰδίῳ καιρῷ ἕκαστος αὐτῶν.
 20 Τούτους μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Κουτιλᾶ καὶ τοῦ Ρουβᾶ κατὰ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς ἐλάμβανεν. Οἵτινες διῆγον αὐτόθι σὺν αὐτῷ ἕως τῆς τῶν Βαῖων ἑορτῆς ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν τὸν τε ἀοίδιμον Γεράσιμον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀναχωρητὰς ἐχρομένους κατὰ Κυριακὴν καὶ ἐκ τῶν χει-
 25 ρῶν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου τῶν ἀχράντων μυστηρίων μεταλαμβάνοντας.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ κελλία τῆς λαύρας στενὰ λίαν καὶ ἀπαραμύθητα ὑπῆρχον, οὕτως αὐτὰ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου γενέσθαι κελεύσαντος, χρόνου τινὸς διελθόντος, ὁ μὲν Ἡλίας ἐπὶ τὴν Ἰεριχῶ
 30 κατελθὼν κελλίον ἑαυτῷ ἔξω τῆς πόλεως ὠκοδόμησεν, ἔνθα νῦν ἴδρυται τὰ εὐαγῆ αὐτοῦ καὶ περιφανῆ μοναστήρια, ὁ δὲ

ἀνδρῶν, πού μοῦ παραδόθηκαν, οὔτε εἶναι δίκαιο νὰ τιμοῦνται οἱ μνήμες καὶ οἱ βίοι τῶν ἀσεβῶν ἀπὸ τοὺς ἔξω, ἐνῶ τοὺς δικούς μας ἀνθρώπους πού ἔζησαν μὲ εὐσέβεια νὰ τοὺς ἀφήνομε στὴ σιωπῇ καὶ στὴ λήθη.

32

ΜΑΡΤΥΡΙΟΣ ΚΑΙ ΗΛΙΑΣ

Τὸ χρόνο πού ὁ φιλόχριστος Λέων διαδέχθηκε τὴ βασιλεία τοῦ Μαρκιανοῦ, κάποιος Τιμόθεος, ἐπονομαζόμενος Αἴλουρος, διέσεισε καὶ διετάραξε τὴν Ἀλεξάνδρεια, σφάζοντας τὸν Προτέριο, πρόεδρο τῆς πόλεως, στὸ ἅγιο βαπτιστήριο, καὶ ἀρπάζοντας τὸν πατριαρχικὸ θρόνο. Μὲ τὸ συμβᾶν ἐκεῖνο ἐθορυβήθηκε καὶ ἐταράχθηκε πολὺ ὅλη ἡ αἰγυπτιακὴ διοίκηση, ἐνῶ δύο ἀξιωμαθόνενοι ἀναχωρητὲς ἐξῆλθαν ἀπὸ τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας, ἦλθαν στὴν Παλαιστίνη καὶ πλησίασαν τὸν σημειοφόρο Εὐθύμιο, προσελκυσόμενοι ἀπὸ τὴ φήμη του πού εἶχε διαδοθεῖ παντοῦ· κοντά του ἔμειναν ὁ καθένας σὲ ἰδιαίτερο κελλί· ὁ ἓνας ἦταν Καππαδόκης, ὀνόματι Μαρτύριος, ἐνῶ ὁ ἄλλος, ὀνόματι Ἡλίας, ἦταν ἀπὸ τὴν Ἀραβία. Αὐτοὺς τοὺς δύο λοιπὸν τοὺς ἀγάπησε πολὺ ὁ φωτισμένος στὸ νοῦ Εὐθύμιος καὶ τοὺς προέτρεπε νὰ συναντῶνται συχνότερα, προβλέποντας μᾶλλον μὲ τὸ διορατικὸ του μάτι ὅτι πρόκειται νὰ διαδεχθοῦν τὸ θρόνο τοῦ ἀγίου Ἰακώβου, τοῦ ἀποστόλου, ὁ καθένας στὸν καιρὸ του. Αὐτοὺς ἐπῆρε μαζί του στὴν ἔρημο τοῦ Κουτιλᾶ καὶ τοῦ Ρουβᾶ στὶς δεκατέσσερις Ἰανουαρίου. Ἐκεῖνοι ἔζησαν ἐδῶ μαζί του μέχρι τὴν ἑορτὴ τῶν Βαΐων, ἔχοντας μαζί τους καὶ τὸν ἀοίδιμο Γεράσιμο καὶ τοὺς ὑπολοίπους ἀναχωρητὲς πού ἔρχονταν κάθε Κυριακὴ καὶ μετελάμβαναν τὰ ἄχραντα μυστήρια ἀπὸ τᾶ χέρια τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου.

Ἐπειδὴ ὁμως τὰ κελλιά τῆς λαύρας ἦταν πολὺ στενόχωρα καὶ καθόλου ἀναπαυτικά, καὶ ἔγιναν ἔτσι κατ' ἐντολὴ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, μόλις ἐπέρασε κάποιος χρόνος, ὁ Ἡλίας κατέβηκε στὴν Ἱεριχώ καὶ οἰκοδόμησε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη κελλί γιὰ τὸν ἑαυτό του, ὅπου τῶρα ἰδρύθηκαν τὰ εὐαγῆ καὶ περιφανῆ μονα-

Μαρτύριος εὐρών σπήλαιον κατὰ δυσμὰς τῆς λαύρας ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε ἠσύχαζεν εἰς αὐτό, ἔνθα καὶ μοναστήριον σὺν Θεῷ περιφανέστατον συνεστήσατο.

ΛΓ'

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Τῷ ὀγδοηκοστῷ τρίτῳ τῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἡλικίας
 5 χρόνῳ Ἰουβενάλιος μὲν ὁ ἀρχιεπίσκοπος τὸν τεσσαρακοστὸν
 τέταρτον ἐν τῇ πατριαρχίᾳ πληρώσας ἐνιαυτὸν τέλει τοῦ βίου
 ἐχρήσατο, Ἀναστάσιος δὲ ὁ πολλάκις μνημονευθεὶς ψήφῳ τοῦ
 λαοῦ παντὸς εἰς τὸν τοῦ Ἰακώβου ἀνάγεται θρόνον ἐν ἀρχῇ τοῦ
 Ἰουλίου μηνός. Ὅστις τοῦ θρόνου κρατήσας καὶ τῆς τοῦ μεγά-
 10 λου Εὐθυμίου προφητείας ἀναμνησθεὶς Φίδον τὸν μετ' αὐτοῦ τὸ
 πρὶν κατελθόντα εἰς τὴν λαύραν ἀναγνώστην καὶ τῆς προφη-
 τείας ἀκούσαντα διάκονον τῆς ἀγίας χειροτονήσας Ἀναστάσεως
 ἀπέστειλε σὺν τῷ σταυροφύλακι πρὸς τὸν μέγαν Εὐθύμιον τὴν
 τε τῆς προφητείας μηνύων πλήρωσιν καὶ παρακαλῶν κατελθεῖν
 15 καὶ ἀσπάσασθαι αὐτόν. Ὁ δὲ μέγας ἀντεδήλωσεν Εὐθύμιος λέ-
 γων.

Ἐμοὶ ἐράσμιόν ἐστιν, τιμιώτατε πάτερ, ἀπολαύειν αἰεὶ
 τῆς ὑμετέρας πατρότητος, πλὴν ὅτι τὸ πρὶν δεχόμενος
 ὑμᾶς οὐδαμῶς ὤχλούμην, νῦν δὲ ὑπερβαίνει τὴν ἐμὴν
 20 ἀσθένειαν ἡ παρουσία τῆς ὑμετέρας μακαριότητος. Δυ-
 σωπῶ τοίνυν τὴν ὑμετέραν ἀγιότητα μὴ σκυλῆναι πρὸς
 τὴν ἐμὴν μετριότητα· εἰ δὲ κελεύετε παραγενέσθαι, δέ-
 χομαι μετὰ χαρᾶς. Καὶ εἰ δέξομαι ὑμᾶς, πάντα παρα-
 βάλλοντα δέχομαι καὶ οὐκέτι συγχωροῦμαι καθίσαι ἐν
 25 τῷ τόπῳ τούτῳ.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἀρχιεπίσκοπος διεκρίθη λέγων.

Εἰ θλιῆναι αὐτὸν ὑπάγω, οὐκέτι ἀπέρχομαι.

στήρια του· ὁ Μαρτύριος πάλι εὐρήθηκε δεκαπέντε στάδια δυτικὰ τῆς λαύρας σπήλαιο καὶ ἠσύχαζε σ' αὐτό, ὅπου οἰκοδομήθηκε μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ περιφανέστατο μοναστήρι.

33

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

Κατὰ τὸ ὄγδοηκοστὸ τρίτο ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου⁵⁵ πέθανε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰουβενάλιος, ἀφοῦ συμπλήρωσε τὸ τεσσαρακοστὸ τέταρτο ἔτος στὴν πατριαρχία. Τότε στὴν ἀρχὴ τοῦ μήνα Ἰουλίου ἀνέβηκε στὸ θρόνο τοῦ Ἰακώβου μὲ τὴν ψῆφο ὄλου τοῦ λαοῦ ὁ Ἀναστάσιος ποὺ ἐμνημονεύθηκε πολλές φορές⁵⁶. Αὐτός, ἀφοῦ ἐπῆρε τὸ θρόνο καὶ ἐθυμήθηκε τὴν προφητεία τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, ἐχειροτόνησε διάκονο τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας τὸν ἀναγνώστη Φίδο ποὺ πρωτύτερα κατέβηκε μαζί του στὴ λαύρα κι ἄκουσε τὴν προφητεία. Ἐπειτα τὸν ἔστειλε μαζί μὲ τὸν σταυροφύλακα πρὸς τὸν μεγάλο Εὐθύμιο, ἀναγγέλλοντας τὴν ἐκπλήρωση τῆς προφητείας καὶ παρακαλῶντας νὰ κατεβεῖ καὶ νὰ τὸν ἀσπασθεῖ. Ὁ μέγας Εὐθύμιος ἀντεδήλωσε λέγοντας.

Σ' ἐμένα εἶναι εὐχάριστο, τιμιώτατε πατέρα, ν' ἀπολάβομε πάντοτε τὴν πατρότητά σας, ἀλλ' ὅμως, πρωτύτερα, ὅταν σᾶς δεχόμουν, δὲν ἐνοχλοῦμουν καθόλου, τώρα ὅμως ἡ παρουσία τῆς μακαριότητάς σας ξεπερνᾷ τὴν ἀσθένειά μου. Παρακαλῶ λοιπὸν νὰ μὴ κοπιᾷζει ἡ ἀγιότητά σας πρὸς τὴ μετριότητά μου. Ἄν ὅμως διατάσσετε νὰ ἔλθετε, σᾶς δέχομαι μὲ χαρά. Κι ἂν δεχθῶ ἐσᾶς, δέχομαι κάθε ἐπισκέπτη καὶ δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ καθήσω στὸν τόπο αὐτό.

Ἀκούοντας αὐτὰ ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἶπε μὲ διάκριση.

Ἄν πηγαίνοντας τὸν στενοχωρῶ, δὲν θὰ ὑπάγω.

56. Σύμφωνα μὲ ἄλλες πληροφορίες ὅμως (*Βίος Σάββα*, *Βίος Κυριακοῦ*) ἡ μεταβολὴ αὐτὴ ἐγινε δύο χρόνια ἐνωρίτερα, τὸ 458.

ΛΔ'

ΤΕΡΕΒΩΝ

Τερέβων ὁ Σαρακηνὸς φύλαρχος τῶν Σαρακηνῶν ὑπάρχων ἀπελθὼν εἰς Βόστραν διὰ συμβᾶσαν ἀνάγκην πειρασμῶ περιέπεσεν. Ὑπὸ τινος γὰρ συμφυλάρχου κατασκευασθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ τὴν αὐτόθι ἀρχὴν διέποντος κρατηθεὶς ἐπὶ χρόνον ἐφυλάττετο. Καὶ τοῦτο γνοὺς ὁ μέγας Εὐθύμιος γράφει τῷ τρισμακαρίῳ Ἀντιπάτρῳ τῷ τηνικαῦτα τὴν ἐκκλησίαν Βόστρων ἰθύνοντι καὶ τὰς τῆς θεογνωσίας ἀκτῖνας πανταχοῦ ἐκπέμποντι σπουδὴν ποιήσασθαι ἐλευθερῶσαι τὸν Τερέβωνα τῶν δεσμῶν τοῖς γράμμασιν συναποστείλας τὸν ἀδελφὸν Στεφάνου τοῦ ἐπισκόπου Ἰαμνίας Γαϊανόν. Ὁ δὲ ἐν ἀγίοις Ἀντίπατρος τὰ γράμματα τοῦ μεγάλου δεξάμενος Εὐθυμίου τὸν μὲν Τερέβωνα πάσης καταπλοκῆς ἐλευθερώσας καὶ ἐφοδιάσας τῷ μεγάλῳ Πατρὶ ἀπέστειλε, τὸν δὲ Γαϊανὸν κρατήσας Εὐθυμίου σπέρμα βουλόμενος παρ' ἑαυτῷ ἔχειν ἐπίσκοπον αὐτὸν τῆς πόλεως Μηδάβων ἐχειροτό-
15 νησεν.

ΛΕ'

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΔΟΚΙΑΣ

Ἡ δὲ μακαρία Εὐδοκία ἐκκλησίας μὲν ὅτι πλείστας τῷ Χριστῷ ὤκοδόμησε, μοναστήρια δὲ καὶ πτωχεῖα καὶ γηροκομεῖα τοσαῦτα ἅπερ τῆς ἐμῆς οὐκ ἔστι δυνάμεως ἀριθμεῖν. Μία δὲ τῶν ὑπ' αὐτῆς κτισθεισῶν ἐκκλησιῶν ἀντικρὺς ἔστι τῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου μονῆς ὡς ἀπὸ σταδίων εἴκοσι, ὀνομαζομένη τοῦ ἀγίου Πέτρου. Ἐν ταύτῃ λάκκον μέγαν ἐπιτάξασα γενέσθαι ἐν ταῖς τῆς ἀγίας πεντηκοστῆς ἡμέραις παρεγένετο τὸ ἔργον τοῦ λάκκου ἐπισκέψασθαι καὶ ἀτενίσασα εἶδε τὴν λαύραν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἠπλωμένην ἔχουσαν τὰ κελλία τὰ μοναχικὰ διε-
25 σπαρμένα κατὰ τὴν ἔρημον. Καὶ κατενύγη σφόδρα καὶ τὸ γραφικὸν ἐκεῖνο ἀναλογισαμένη τὸ φάσκον ὡς «καλοὶ οἱ οἴκοι σου

34

ΤΕΡΕΒΩΝ

Ὁ Τερέβων, ὁ Σαρακηνὸς φύλαρχος, πηγαίνοντας γιὰ κάποια ἀνάγκη στὰ Βόστρα, περιέπεσε σὲ πειρασμό. Λόγω σκευωρίας ἀπὸ κάποιον συμφύλαρχο συνελήφθηκε ἀπὸ τὸν ἐκεῖ διοικητὴ καὶ φιλασσοῦταν γιὰ καιρὸ στὴ φυλακὴ. Μαθαίνοντας τοῦτο ὁ μέγας Εὐθύμιος γράφει στὸν τρισμακάριο Ἀντίπατρο, πού διεύθυνε τότε τὴν ἐκκλησία τῶν Βόστρων κι ἐξέπεμπε παντοῦ τὶς ἀκτίνες τῆς θεογνωσίας, νὰ φροντίσει ὥστε νὰ ἐλευθερώσει τὸν Τερέβωνα ἀπὸ τὰ δεσμά. Μὲ τὸ γράμμα συναπέστειλε τὸν Γαϊανό, ἀδελφὸ τοῦ Στεφάνου ἐπισκόπου Ἰαμνίας. Ὁ ἅγιος Ἀντίπατρος, ὅταν ἐδέχθηκε τὰ γράματα τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, ἐλευθέρωσε τὸν Τερέβωνα ἀπὸ κάθε ἐμπλοκὴ καὶ τὸν ἔστειλε ἐφοδιασμένο πρὸς τὸν μέγα πατέρα· ἐκράτησε ὁμως τὸν Γαϊανό, θέλοντας νὰ ἔχει κοντά του σπέρμα τοῦ Εὐθυμίου, καὶ τὸν ἐχειροτόνησε ἐπίσκοπο τῆς πόλεως Μηδάβων.

35

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΔΟΚΙΑΣ

Ἡ μακαρία Εὐδοκία οἰκοδόμησε πάμπολλες ἐκκλησίες στὸν Χριστό, καθῶς καὶ μοναστήρια, πτωχοκομεῖα καὶ γηροκομεῖα τόσα, ὅσα δὲν εἶναι δυνατὸ ν' ἀπαριθμῆσω ἐγώ. Μιὰ ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες πού ἐκτίσσε εἶναι ἀπέναντι ἀπὸ τὴ μονὴ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, σὲ ἀπόσταση εἴκοσι σταδίων, ὀνομαζομένη τοῦ ἀγίου Πέτρου. Παρήγγειλε νὰ γίνῃ σ' αὐτὴν λάκκος καὶ κατὰ τὶς ἡμέρες τῆς ἀγίας Πεντηκοστῆς ἦλθε νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸ ἔργο τοῦ λάκκου· κυττάζοντας λοιπὸν εἶδε τὴ λαύρα τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἀπλωμένη μὲ τὰ μοναχικὰ κελλιά της σκορπισμένα στὴν ἔρημο. Μὲ μεγάλη κατάνυξη καὶ ἀφοῦ ἀναλογίσθηκε ἐκεῖνο τὸ γραφικὸ πού λέγει, «καλοὶ εἶναι οἱ οἴκοι σου, Ἰακώβ, οἱ σκηνές

Ἰακώβ· αἱ σκηναὶ σου, Ἰσραήλ», ἀπέστειλε τὸν ἡγούμενον τοῦ ἁγίου Στεφάνου Γαβριήλιον πρὸς τὸν μέγαν Εὐθύμιον παρακαλοῦσα ἐλθεῖν καὶ ἀπολαῦσαι τῆς αὐτοῦ εὐχῆς καὶ διδασκαλίας. Ὁ δὲ μέγας Εὐθύμιος ἐδήλωσεν αὐτῇ λέγων.

- 5 Ἐμὲ μὲν ἐν σαρκὶ ὄρᾶν ἔτι μὴ προσδοκήσης· σὺ δέ, ὦ τέκνον, τί περισπᾶσαι περὶ πολλά; Καὶ νομίζω σὲ πρὸ χειμῶνος πρὸς Κύριον ἀποδημεῖν. Θέλησον τοίνυν διὰ τοῦ θέρους τούτου ἐπισυνάξαι ἑαυτὴν καὶ πρὸς τὴν ἐξοδὸν ἐτοιμασθῆναι καὶ μὴ προσθήσης ἐν σαρκὶ οὐσα
- 10 ἐμοῦ μνημονεῦσαι μήτε ἐγγράφως μήτε ἀγράφως, περὶ δόσεως λέγω καὶ λήψεως· ἀλλ' ὅτε πρὸς τὸν τῶν πάντων ἀπέλθης δεσπότην, ἐκεῖ μνημόνευσόν μου, ἵνα κάμῃ μετ' εἰρήνης προσλάβηται, ὅταν θέλῃ καὶ ὡς θέλει ἢ αὐτοῦ φιλανθρωπία.

15 Ταῦτα ἀκούσασα ἡ μακαρία ἐλυπήθη σφόδρα, μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει,

Μὴ προσθήσης ἐμοῦ μνημονεῦσαι ἐγγράφως ἢ ἀγράφως.

Ἐβούλετο γὰρ καταλεῖψαι αὐτῷ κατὰ διαθήκας πρόσοδον ἱκανήν. Καὶ δρομαίως ἐπὶ τὴν ἁγίαν πόλιν ὀρμήσασα καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον μεταστειλαμένη καὶ τὰ παρὰ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ρηθέντα διηγησαμένη ἀπλήρωτον ὄντα τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου ἐγκαινισθῆναι παρασκεύασε τῇ πεντεκεδεκάτῃ τοῦ Ἰουνίου μηνὸς καὶ τούτῳ πολλὴν ἀφορίσασα

25 πρόσοδον Κύριον πάσης τῆς διοικήσεως κατέστησε τὸν Γαβριήλιον. Καὶ περιήρχετο πάσας τὰς ὑπ' αὐτῆς κτισθείσας ἐκκλησίας ἐγκαινίζουσα καὶ ἐκάστη ἀρκοῦσαν ἀφορίζουσα πρόσοδον. Τεσσάρων δὲ μηνῶν πληρωθέντων μετὰ τὸν ἐγκαινισμὸν εὐσεβῶς καὶ θεαρέστως διαθεμένη εἰς χειρας Θεοῦ τὸ πνεῦμα παρέ-

30 θετο, μηνὶ Ὀκτωβρίῳ εἰκάδι τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης ἰνδικτιῶνος.

σου, Ἰσραήλ»⁵⁷, ἔστειλε τὸν ἡγούμενο τοῦ ἁγίου Στεφάνου Γαβριήλιο πρὸς τὸν μέγало Εὐθύμιο γιὰ νὰ τὸν παρακαλέσει νὰ ἔλθει καὶ νὰ ἀπολαύσει τὴν εὐχὴ καὶ τὴ διδασκαλία του. Ὁ μέγας Εὐθύμιος τῆς ἐδήλωσε λέγοντας.

Ἐμένα νὰ μὴ με περιμένεις νὰ με δεῖς στὴ σάρκα· ἐσὺ ὁμως, τέκνο, γιὰτί ἀσχολεῖσαι μὲ πολλά; Νομίζω ὅτι πρὶν ἀπὸ τὸ χειμῶνα θ' ἀποδημήσεις πρὸς τὸν Κύριο. Ἀποφάσισε λοιπὸν τοῦτο τὸ καλοκαίρι νὰ αὐτοσυγκεντρωθεῖς καὶ νὰ ἐτοιμασθεῖς πρὸς τὴν ἔξοδο καὶ ὅσο ζεῖς νὰ μὴ συνεχίσεις νὰ με μνημονεύεις οὔτε ἐγγράφως οὔτε ἀγράφως, ἐννοῶ δοσίματα καὶ λήψεις. Ἀλλὰ ὅταν ἀπέλθεις πρὸς τὸν δεσπότη τῶν ὄλων, ἐκεῖ νὰ με μνημονεύσεις, γιὰ νὰ προσλάβει κι ἐμένα εἰρηνικά, ὅταν θέλει καὶ ὅπως θέλει ἡ φιλανθρωπία του.

Ἀκούοντας αὐτὰ ἡ μακαρία γυναίκα ἐλυπήθηκε πολὺ, μάλιστα γιὰ τὸ λόγο ποὺ εἶπε,

Μὴ συνεχίσεις νὰ με μνημονεύεις ἐγγράφως ἢ ἀγγράφως.

Διότι ἤθελε νὰ τοῦ ἀφήσει μὲ διαθήκη ἀρκετὴ πρόσοδο. Ἐτρεξε γρήγορα πρὸς τὴν ἁγία πόλη, προσκάλεσε τὸν ἀρχιεπίσκοπο, τοῦ διηγήθηκε ὅσα εἶπε ὁ μέγας Εὐθύμιος καὶ ἐνέργησε ὥστε νὰ ἐγκαινiasθεῖ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρα Στεφάνου, ποὺ ἦταν ἡμιτελής, κατὰ τὴ δεκάτη πέμπτη τοῦ μηνὸς Ἰουνίου· καί, ἀφοῦ ἐξεχώρισε γι' αὐτὸν πολλὰ ἔσοδα, ἐγκατέστησε κυρίαρχο ὅλης τῆς διοικήσεως τὸν Γαβριήλιο. Περιερχόταν τότε ὅλες τὶς ἐκκλησίες ποὺ ἔκτισε, ἐγκαινιάζοντάς τες καὶ χορηγώντας στὴν κάθε μία ἐπαρκὴ πρόσοδο. Ὅταν συμπληρώθηκαν τέσσερις μῆνες μετὰ τὰ ἐγκαίνια, ἀφοῦ διέθεσε ὅλα εὐσεβῶς καὶ θεαρέστως, παράθεσε τὸ πνεῦμα τῆς στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ στὶς εἴκοσι Ὀκτωβρίου τῆς δεκάτης τετάρτης ἰνδικτιῶνος⁵⁸.

58. Ἡ δεκάτη τετάρτη ἰνδικτιῶνα ἦταν ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 460 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 461. Ἐπομένως ἡ Εὐδοκία πέθανε στὶς 20 Ὀκτωβρίου τοῦ 460.

ΑΣ'

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΑΥΤΟΥ

Τῷ ἐνενηκοστῷ τῆς τοῦ μεγάλου Εὐθύμιου ἡλικίας χρόνῳ ὁ μέγας πατήρ ἡμῶν Θεόκτιστος ἠσθένησεν ἀσθένειαν μεγάλην, εἰς ἣν καὶ ἐκοιμήθη μηνὶ Σεπτεμβρίῳ τρίτῃ ἀρχῇ τῆς πέμπτης Ἰνδικτιῶνος «πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν». Ὁ μέντοι ἡγια-
 5 σμένος Εὐθύμιος κατελθὼν ἐπισκέψασθαι αὐτὸν καὶ βαρέως ἀσθενοῦντα θεασάμενος προσκαρτερήσας ἡμέρας τινὰς τὸν δρόμον τελέσαντα καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκδημήσαντα τὸν τρισμακάριον ἐκήδευσεν. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος γνοὺς τὸν μακάριον τελειωθέντα Θεόκτιστον καὶ τὸν μέγαν Εὐθύμιον τῇ
 10 κηδεῖα προσκαρτεροῦντα προφάσεως δραξάμενος ἀσπάσασθαι αὐτὸν κατέρχεται μετὰ σπουδῆς καὶ τὸ λείψανον τοῦ τιμίου πατρὸς καταθέμενος τὰς χεῖρας τοῦ ἀγίου κρατήσας Εὐθύμιου κατεφίλει λέγων.

Ἀπὸ χρόνου ἐπεθύμουν τὰς ἀγίας ταύτας χεῖρας κατα-
 15 φιλῆσαι, καὶ ἰδοὺ ἤξιώσέ με ὁ Θεός καὶ τὰ νῦν παρακαλῶ σε, τίμιε πάτερ, πρῶτον μὲν εὐχεσθαι τῷ Θεῷ, ὥστε τὴν εἰς ἐμὲ πληρωθεῖσάν σου προφητείαν ἕως τέλους φυλαχθῆναι, ἔπειτα δὲ συνεχῶς γράφειν μοι καὶ κελεύειν περὶ τῶν δοκούντων.

20 Ὁ δὲ μέγας Εὐθύμιος μετὰ τῆς προσούσης αὐτῷ θεόθεν χάριτος ἀπεκρίνατο.

Τοῦτο ἐγὼ τὴν μακαριότητα τὴν σὴν παρακαλῶ μνημονεύειν μου ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν πρεσβείαις.

Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος ἔφη.

25 Τοῦτο ἐγὼ μᾶλλον αἰτῶ καὶ αἰτῶν οὐ παύομαι· οἶδα γὰρ τῶν ἐν σοὶ θείων χαρισμάτων τὴν ἐνέργειαν καὶ τῆς τούτων πεπεύραμαι δυνάμεως.

59. Τὸ 90ο ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἀπὸ τὸν Αὐγούστο τοῦ 466 ἕως τὸν Αὐγούστο τοῦ 467.

60. Δηλαδή ἀπὸ τὴν 3 Σεπτεμβρίου τοῦ 466 ἕως τὴν 31 Αὐγούστου τοῦ 467.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ

Τὸ ἐνενηκοστὸ ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου⁵⁹ ἀσθένησε ὁ μέγας πατέρας μας Θεόκτιστος μεγάλη ἀσθένεια, μὲ τὴν ὁποία καὶ κοιμήθηκε τὴν τρίτη Σεπτεμβρίου στὴν ἀρχὴ τῆς πέμπτης ἰνδικτιῶνος⁶⁰, «γέροντας γεμάτος χρόνια»⁶¹. Ὁ ἅγιος Εὐθύμιος λοιπόν, πού κατέβηκε νὰ τὸν ἐπισκεφθεῖ, τὸν εἶδε βαριά ἀσθενή· ἔμεινε μαζί του μερικὲς ἡμέρες καὶ τέλος ἐκήδευσε τὸν τρισμακάριο ὅταν ἐτελείωσε τὸ δρόμο⁶² καὶ ἐκδήμησε πρὸς τὸ Θεό⁶³. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος, ὅταν ἔμαθε ὅτι ἐτελειώθηκε ὁ μακάριος Θεόκτιστος καὶ ὅτι ὁ μέγας Εὐθύμιος παρέμενε γιὰ τὴν κηδεία, εὐρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ τὸν ἀσπασθεῖ· κατεβαίνει μὲ σπουδὴ καί, ἀφοῦ ἔθαψε τὸ λείψανο τοῦ τιμίου πατρός, ἐπῆρε τὰ χέρια τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου καὶ τὰ κατεφίλησε λέγοντας.

Ἐπιθυμοῦσα ἀπὸ καιρὸ νὰ καταφιλήσω τὰ ἅγια αὐτὰ χέρια, καὶ νά, μὲ ἀξίωσε ὁ Θεός· καὶ τώρα σὲ παρακαλῶ, τίμιε πάτερ, πρῶτα νὰ εὐχέσαι στὸ Θεό, ὥστε ἡ προφητεία σου πού ἐκπληρώθηκε σ' ἐμένα νὰ φυλαχθεῖ ἕως τὸ τέλος, κι ἔπειτα συνεχῶς νὰ μοῦ γράφεις καὶ νὰ μοῦ παραγγέλλεις ὅσα θεωρεῖς σωστά.

Ὁ μέγας Εὐθύμιος ἀποκρίθηκε μὲ τὴ χάρη πού εἶχε ἀπὸ τὸ Θεό.

Ἐγὼ αὐτὸ παρακαλῶ τὴν μακαριότητά σου, νὰ μὲ μνημονεύεις στὶς πρεσβεῖες σου πρὸς τὸ Θεό.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος ὁμῶς εἶπε.

Αὐτὸ ἐγὼ μᾶλλον τὸ ζητῶ καὶ δὲν παύω νὰ τὸ ζητῶ· διότι γνωρίζω τὴν ἐνέργεια τῶν θείων χαρισμάτων πού διαθέτεις κι ἔχω δοκιμάσει τὴ δύναμή τους.

61. Γεν. 25,8.

62. Β' Τιμ. 4,7 ἐ.

63. Β Κορ. 5,8.

Ὁ δὲ γέρον μετὰ ταπεινοφροσύνης ἀπεκρίνατο.

*Συγχώρησόν μοι, τίμιε πάτερ, καὶ δυσωπούμενος·
πρόνοϊαν ποιοῦ τούτου τοῦ μοναστηρίου.*

Καὶ λέγει ὁ ἀρχιεπίσκοπος

5 *Καὶ Θεοκτίστου τοῦ μακαρίου περιόντος σὺ ἦσθα ὁ
τοῦ τόπου τούτου ἀντιλαμβανόμενος ὁ καὶ συστησάμε-
νος αὐτὸν καὶ ἅγιον ἐξ ἀγρίου παραστήσας αὐτὸν τῷ
Χριστῷ τῇ δυνάμει τοῦ ἐν σοὶ ἀγίου Πνεύματος, καὶ
νῦν σοὶ τὰ σὰ παρατίθημι.*

10 *Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ συνταξάμενος αὐτῷ
ἀνῆλθεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Ὁ δὲ μέγας Εὐθύμιος Μάριν τὸν
τοῦ Τερέβωνος θεῖον ἐνάρετον ὄντα καὶ ἤδη προβεβηκότα ἄξιον
κρίνας καὶ ἰκανώτατον ψυχὰς ὁδηγῆσαι πρὸς τὸ θεῖον θέλημα
ἡγούμενον τῆς μονῆς καταστήσας ἀνῆλθεν εἰς τὴν λαύραν αὐ-
15 τοῦ. Ὅστις Μάρις ἐπὶ δύο χρόνους τῇ ἡγουμενίᾳ ἐπιμείνας ἐτε-
λεύτησε καὶ κατελθὼν ὁ μέγας Εὐθύμιος τὸν μὲν ἀββᾶν Μάριν
κατέθετο ἐν τῇ τοῦ μεγάλου Θεοκτίστου θήκῃ, Λογγῖνον δὲ τινα
ἀξιεπάινον κατέστησε τῆς μονῆς ἡγούμενον.*

ΛΖ'

ΚΟΣΜΑΣ - ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ - ΓΑΒΡΙΗΛ

Μετὰ μέντοι τὴν τελευταίαν τοῦ μεγάλου Θεοκτίστου τοῦ ἐπισκό-
20 που Σκυθοπόλεως τελευτήσαντος Ὀλυμπίου χειροτονεῖται Κο-
σμᾶς ὁ σταυροφύλαξ ἐπίσκοπος τῆς αὐτῆς μητροπόλεως καὶ ὁ
Χρύσιππος τὴν τοῦ σταυροφύλακος ἐγχειρίζεται λειτουργίαν, ἵνα
καὶ ἡ περὶ τούτου προφητεία πληρωθῇ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου·
δι' ὃ κάμοι τῷ ἁμαρτωλῷ ἐπῆλθεν ἐν θαύματι γεγονότι εἰπεῖν
25 ἐκεῖνο τὸ γραφικὸν «διότι οὐ μὴ ποιήσῃ Κύριος ὁ Θεὸς πρᾶγμα,
ἐὰν μὴ ἀποκαλύψῃ παιδείαν αὐτοῦ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ
τοὺς προφήτας». Οὗτος τοίνυν ὁ μακαρίτης Κοσμᾶς μεγάλως ἐν

Ὁ γέροντας ἀποκρίθηκε μὲ ταπείνωση.

Συγχώρεσέ με, τίμιε πάτερ, καὶ δέξου νὰ προνοήσεις γιὰ τοῦτο τὸ μοναστήρι.

Καὶ λέγει ὁ ἀρχιεπίσκοπος.

Καὶ ὅταν ἐξοῦσε ὁ μακάριος Θεόκτιστος, ἐσὺ ἦσουν ποὺ περιποιόσουν αὐτὸν τὸν τόπο, ἐσὺ ποὺ τὸν συγκρότησες καὶ ἀπὸ ἄγριο τὸν παρουσίασες ἅγιο στὸ Χριστὸ μὲ τῆ δύναμη τοῦ ἁγίου Πνεύματος ποὺ εἶναι μέσα σου, καὶ τώρα προσφέρω σὲ σένα τὰ δικά σου.

Ἄφοῦ εἶπε αὐτὰ ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ συνευχήθηκε μαζί του ἀνέβηκε στὸν τόπο του. Ὁ δὲ μέγας Εὐθύμιος ἔκρινε τὸν Μάρι, θεῖο του Τερέβωνα, ἐνάρετο καὶ προχωρημένο στὴν ἡλικία πλέον, ἄξιο καὶ ικανώτατο νὰ ὀδηγήσει ψυχὲς πρὸς τὸ θεῖο θέλημα· γι' αὐτὸ τὸν ὄρισε ἡγούμενο τῆς μονῆς καὶ αὐτὸς ἀνέβηκε στὴ λαῦρα του. Ὁ Μάρις, ἀφοῦ ἔμεινε δύο χρόνια στὴν ἡγουμενία, πέθανε· τότε ὁ μέγας Εὐθύμιος κατέβηκε στὴ μονή, ἐνταφίασε τὸν ἀββᾶ Μάρι στὸν τάφο τοῦ μεγάλου Θεοκτίστου καὶ ἔκαμε ἡγούμενο τῆς μονῆς κάποιον Λογγῖνο, ἀξιέπαινο ἄνδρα.

37

ΚΟΣΜΑΣ - ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ - ΓΑΒΡΙΗΛ

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ μεγάλου Θεοκτίστου, ἐπισκόπου τῆς Σκυθοπόλεως, ἀφοῦ πέθανε ὁ Ὀλύμπιος, χειροτονεῖται ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως αὐτῆς ὁ σταυροφύλακας Κοσμᾶς καὶ τὴν ὑπηρεσία τοῦ σταυροφύλακα ἀναλαμβάνει ὁ Χρῦσιππος, γιὰ νὰ ἐκπληρωθεῖ καὶ γι' αὐτὸν ἡ προφητεία τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου. Γι' αὐτὸ μοῦ ἦλθε κι ἐμένα τοῦ ἁμαρτωλοῦ νὰ εἰπῶ μὲ θαυμασμὸ ἐκεῖνο τὸ γραφικὸ, «διότι δὲν θὰ κάμει κάποια πράξη ὁ Κύριος ὁ Θεός, ἂν δὲν ἀποκαλύψει τὴν ἐνέργειά του πρὸς τοὺς δούλους του τοὺς προφήτες»⁶⁴. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ μακαρίτης Κοσμᾶς ἔλαμ-

64. Ἄμως 3,7.

τῆ δευτέρᾳ τῶν Παλαιστινῶν διέλαμψεν ἐπαρχία ἐπὶ τριάκοντα
 χρόνους τὴν αὐτόθι ἐκκλησίαν κρατύνας τε καὶ φαιδρύνας εἰς
 δύναμιν. Ὁ δὲ τούτου ἀδελφὸς Χρῦσιππος δώδεκα χρόνους
 ἀμέμπτως ὑπούργησεν ἐν τῇ τοῦ τιμίου σταυροῦ φυλακῇ, θαν-
 5 μαστὸς συγγραφεὺς γεγονῶς. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Γαβριήλιος πρε-
 σβύτερος, ὡς εἴρηται, τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως καὶ ἡγούμενος
 τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐπὶ εἴκοσι τέσσαρας χρόνους διαμείνας κτί-
 σας ἑαυτῷ μικρὸν μοναστήριον ἐν τῇ ἐξ ἀνατολῶν κοιλάδι τοῦ
 10 σεβασμίου βουνοῦ τῆς ἁγίας Ἀναλήψεως ἀνεχώρει ἐκεῖσε ἀπὸ
 τῆς ὀγδόης ἡμέρας τῶν ἁγίων Θεοφανίων καὶ ἠσύχαζεν ἕως
 τῆς τῶν Βαῖων ἑορτῆς κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ ἁγίου πατρὸς
 ἡμῶν Εὐθυμίου. Καὶ τελευτήσας ἐν αὐτῷ τῷ μοναστηρίῳ ἐν
 ταῖς τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς ἡμέρας ἐτάφη ἐκεῖσε ὀγδοήκοντα
 15 ἔτων γεγονῶς καὶ σημειοφόρος ἀναδειχθεὶς. Εὐφυῆς δὲ λίαν
 ὑπάρχων καὶ φιλομαθῆς ἔμαθεν ὀρθῶς λαλεῖν τε καὶ γράφειν
 κατὰ τε τὴν Ρωμαίων καὶ Ἑλλήνων καὶ Σύρων φωνήν. Καὶ
 ταῦτα μὲν περὶ τῶν μαθητῶν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἐνταῦθα εἴ-
 ρηται· ἐγὼ δὲ ἐπ' αὐτὸν τὸν πατέρα ἡμῶν ἐπανέρχομαι.

ΛΗ'

ΣΑΒΒΑΣ

Διηγῆσαντό μοι ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ ἐπίσκοπος καὶ ἠσυχαστῆς
 20 καὶ ὁ ἀββᾶς Θαλλέλαιος ὁ πρεσβύτερος λέγοντες ὅτι ποτὲ ὄν-
 των ἡμῶν εἰς τὴν πανέρημον διηγεῖτο ἡμῖν ὁ μακαρίτης Σάββας
 λέγων ὅτι.

Ὅτε ἤμην ἐν τῷ κοινοβίῳ, μετὰ τὴν τοῦ μακαρίτου Θεοκτίστου
 κοίμησιν ἀνέβην μετὰ τοῦ ἀββᾶ Λογγίνου τοῦ ἡγουμένου ἡμῶν
 25 πρὸς τὸν μέγαν Εὐθύμιον κατὰ τὸν Ἰανουάριον μῆνα διὰ τὸ
 προπέμψαι αὐτὸν ἐπὶ τὴν πανέρημον. Καὶ πρόθυμόν με θεωρή-
 σας ἔλαβε κάμῃ μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ποιήσαντες εἰς τὸν Ρουβᾶν
 ἡμέρας τινὰς μετὰ τῶν περὶ Μαρτύριον καὶ Ἡλίαν ὄντος αὐτόθι
 σὺν ἡμῖν καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Γερασίου λαβῶν ἐμὲ καὶ τὸν μακα-
 30 ρίτην Δομετιανὸν ὁ μέγας Εὐθύμιος ἐχώρει ἐπὶ τὴν ἐνδοτέραν

ψε δυνατὰ στήν ἐπαρχία τῆς Δεύτερης Παλαιστίνης· ἐπὶ τριά-
ντα χρόνια ἐδυνάμωσε καὶ ἐλάμπρυνε τὴν ἐκεῖ ἐκκλησία. Ὁ
ἀδελφός του Χρύσιππος ὑπηρέτησε ἀμέμπτως δώδεκα χρόνια
στὴ φύλαξη τοῦ τιμίου σταυροῦ καὶ ἀναδείχθηκε σὲ σπουδαῖο
συγγραφέα. Ὁ Γαβριήλιος πού ἐπίσης ἦταν πρεσβύτερος τῆς
Ἁγίας Ἀναστάσεως, ὅπως ἔχει λεχθεῖ, ὡς ἡγούμενος –καὶ
ἔμεινε ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐπὶ εἴκοσι τέσσερα χρό-
νια, ἔκτισε μικρὸ μοναστήρι γιὰ τὸν ἑαυτό του στήν κοιλάδα
πρὸς τὰ ἀνατολικά τοῦ σεβασμίου βουνοῦ τῆς ἁγίας Ἀναλήψε-
ως· ἀναχωροῦσε ἐκεῖ ἀπὸ τὴν ὀγδὴ ἡμέρα τῶν ἁγίων Θεοφα-
νίων καὶ ἠσύχαζε ὡς τὴν ἑορτὴ τῶν Βαΐων σύμφωνα μὲ τὴν πα-
ράδοση τοῦ ἁγίου πατέρα μας Εὐθυμίου. Πέθανε σ' αὐτὸ τὸ μο-
ναστήρι τὶς ἡμέρες τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς καὶ ἐτάφηκε ἐκεῖ
ὅταν ἔγινε ὀγδόντα ἐτῶν καὶ ἀναδείχθηκε σὲ σημειοφόρο.
Ἐπειδὴ ἦταν πολὺ εὐφυῆς καὶ φιλομαθῆς ἔμαθε νὰ ὁμιλεῖ καὶ
νὰ γράφει σωστὰ στὶς γλῶσσες τῶν Ρωμαίων, τῶν Ἑλλήνων
καὶ τῶν Σύρων. Αὐτὰ γράφοντας ἐδῶ περὶ τῶν μαθητῶν τοῦ με-
γάλου Εὐθυμίου. Ἐγὼ ὅμως ἐπανέρχομαι στὸν πατέρα μας.

38

ΣΑΒΒΑΣ

Μοῦ διηγήθηκε ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ ἐπίσκοπος καὶ ἠσυχαστῆς
καὶ ὁ ἀββᾶς Θαλλέλαιος ὁ πρεσβύτερος λέγοντας, πῶς κάποτε,
πού ἤμασταν στήν πανέρημο μᾶς διηγώταν ὁ μακαρίτης Σάββας
τὰ ἐξῆς.

“Ὅταν ἤμουν στὸ κοινόβιο, μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ μακαρίτη Θε-
οκτίστου, ἀνέβηκα μαζί μὲ τὸν ἀββᾶ Λογγῖνο τὸν ἡγούμενό μας
πρὸς τὸν μέγαλο Εὐθύμιο, τὸν Ἰανουάριο μῆνα, γιὰ νὰ τὸν προ-
πέμψομε στήν πανέρημο. Ἐπειδὴ μὲ εἶδε πρόθυμο μὲ ἐπῆρε
μαζί του. Ἀφοῦ κάναμε μερικὲς μέρες στὸν Ρουβᾶ κοντὰ στὸ
Μαρτύριο καὶ τὸν Ἥλια, ἐνῶ μαζί μας ἦταν ἐκεῖ καὶ ὁ ἅγιος Γε-
ράσιμος, ὁ μέγαλος Εὐθύμιος ἐπῆρε ἐμένα καὶ τὸν μακαρίτη
Δομετιανὸ καὶ ἀναχώρησε πρὸς τὴν ἐσωτερικώτερη ἔρημο.

ἔρημον. Καὶ ἐν τῷ ταύτην ἡμᾶς διέρχεσθαι ἤλθομεν εἰς τόπους ἀνύδρους ἐκ ριζῶν μελαγρίων διαιτώμενοι, ἐγὼ δὲ ἔτι ἄπειρος ὢν τῆς ἐν ἐρήμῳ διαγωγῆς ἐδίψησα λίαν, ὥστε ἐκ τῆς πολλῆς δίψης μηκέτι με δύνασθαι βαδίζειν. Στραφεὶς δὲ ὁ μέγας Εὐθύμιος καὶ θεωρήσας με ἐκλείποντα ἐσπλαγχνίσθη καὶ διαχωρίσας ἑαυτῶν ἀφ' ἡμῶν ὡσεὶ λίθου βολὴν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον δεόμενος τοῦ Θεοῦ καὶ λέγων.

Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, δὸς ὕδωρ ἐν γῆ διψώσῃ τὴν δίψαν τοῦ ἀδελφοῦ παραμυθούμενον.

10 Καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν λαβὼν τὸ μικρὸν σκαλίδιον, ὃ ἐπιφερόμεθα διὰ τὰς τῶν μελαγρίων ρίζας, ἔβαλε μικρὸν ὀρύσσειν· ὡς οὖν ἐφάνη ὕδωρ, καλεῖ με καὶ δείκνυσί μοι αὐτὸ καὶ πιὼν καὶ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν ἐδόξασα τὸν Θεὸν τὸν τοιαῦτα θαυματουργοῦντα διὰ τῶν ἀγίων αὐτοῦ.

ΛΘ'

ΘΑΝΑΤΟΣ

15 Πρὸς τοῖς ἄλλοις χαρίσμασιν οἷς ἐκτήσατο ὁ μέγας Εὐθύμιος, καὶ τοῦτο ἐδωρήθη αὐτῷ τὸ προγινῶναι αὐτὸν τὴν τε τῆς κοιμήσεως ἡμέραν καὶ τὸ τί μέλλει συμβαίνειν τῷ ἑαυτοῦ τόπῳ. Ἐγὼ οὖν οὐκ ὀκνήσω καὶ τὰς περὶ τῆς αὐτοῦ κοιμήσεως τῶν πατέρων διηγῆσεις ἐκθέσθαι σαφῶς.

20 Τῇ ὀγδόῃ τοίνυν ἡμέρᾳ τῶν ἀγίων Θεοφανίων, ἐν ἧ μάλιστα ἔθος ἦν αὐτῷ ἐξιέναι ἐπὶ τὴν πανέρημον, συνθελθόντες οἱ τε προπέμψαι αὐτὸν καὶ οἱ ἐξελθεῖν μετ' αὐτοῦ προσδοκῶντες, ἐν οἷς ἦσαν οἱ περὶ Μαρτύριον καὶ Ἡλίαν, θεασάμενοι ὅτι οὐδὲν διετάξατο ἢ ἐτοιμάσατο, ὡς ἦν αὐτῷ ἔθος, λέγουσιν αὐτῷ.

25 Οὐκ ἐξέρχη αὐριον, τίμιε πάτερ;

Ὁ δὲ ἅγιος ἀπεκρίθη λέγων.

Καθὼς περνούσαμε ἀπ' αὐτήν, ἤλθαμε σὲ τόπους ἀνυδρους, τρώγοντας ρίζες μελαγρίων. Ἐγὼ, σὰν ἄπειρος ἀπὸ τῆ διαβίω-
ση στὴν ἔρημο πὺ ἤμουν, ἐδίψασα πολὺ, ὥστε ἀπὸ τὴν πολλὴ
δίψα νὰ μὴ μπορῶ νὰ βαδίσω πιά. Καθὼς ἐστράφηκε πρὸς ἐμέ-
να ὁ μέγας Εὐθύμιος καὶ μὲ εἶδε λιγοθυμισμένο μ' εὐσπλαχνί-
σθηκε· ἀποχωρίσθηκε ἀπὸ μᾶς σὲ ἀπόστασι βολῆς λίθου κι
ἔπεσε μὲ τὸ πρόσωπο κάτω παρακαλῶντας τὸν Θεὸ καὶ λέγο-
ντας.

Κύριε Θεὲ τῶν δυνάμεων, δῶσε νερὸ στὴ διψασμένη
γῆ, γιὰ νὰ ικανοποιήσεις τὴ δίψα τοῦ ἀδελφοῦ.

Μετὰ τὴν εὐχὴ ἐπῆρε τὸ μικρὸ σκαλιστήρι πὺ εἶχαμε γιὰ νὰ
βγάζομε τίς ρίζες τῶν μελαγρίων κι ἄρχισε νὰ σκάβει ἐλαφρά.
Μόλις λοιπὸν φάνηκε νερὸ, μὲ προσκαλεῖ καὶ μοῦ τὸ δείχνει·
ἐγὼ, καθὼς ἤπια, ἤλθα στὸν ἑαυτὸ μου καὶ ἐδόξασα τὸν Θεὸ
πὺ τόσα πράγματα θαυματοργεῖ διὰ τῶν ἀγίων του.

39

ΘΑΝΑΤΟΣ

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα χαρίσματα πὺ ἀπέκτησε ὁ μέγας Εὐθύμιος,
τοῦ δόθηκε καὶ τοῦτο· νὰ προγνωρίσει τὴν ἡμέρα τῆς κοιμήσε-
ως καὶ τί πρόκειται νὰ συμβεῖ στὸν τόπο του. Ἐγὼ δὲν θὰ βαρε-
θῶ νὰ ἐκθέσω σαφῶς καὶ τίς περὶ τῆς κοιμήσεώς του διηγήσεις
τῶν πατέρων.

Τὴν ὄγδῃ λοιπὸν ἡμέρα τῶν ἀγίων Θεοφανίων, κατὰ τὴν
ὁποία συνήθιζε νὰ βγαίνει πρὸς τὴν πανέρημο, συγκεντρώθη-
καν ἐκεῖνοι πὺ ἐπρόκειτο νὰ τὸν προβοδίσουν καὶ ἐκεῖνοι πὺ
ἐλπιζαν νὰ βγοῦν μαζί του, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ἦσαν οἱ συ-
νοδοὶ τοῦ Μαρτυρίου καὶ τοῦ Ἡλίου. Ὅταν εἶδαν ὅτι δὲν εἶχε
τακτοποιήσει οὔτε ἐτοιμάσει τίποτε, ὅπως συνήθιζε, τοῦ εἶπαν.

Δὲν θὰ βγεῖς αὔριο, πάτερ;

Ὁ ἅγιος ἀποκρίθηκε.

Μένω τὴν ἑβδομάδα ταύτην καὶ τῷ Σαββάτῳ ἀπὸ νυκτῶν ἐξέρχομαι,

προμηνύων τὴν ἑαυτοῦ τελευτὴν. Τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐκέλευσε παννυχίδα γενέσθαι τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίου, ἐν ᾗ ἀγρυπνία λαβὼν τοὺς πρεσβυτέρους εἰς τὸ διακονικὸν λέγει αὐτοῖς.

Ἀπὸ τοῦ νῦν ἄλλην ἀγρυπνίαν οὐ ποιῶ μεθ' ὑμῶν ἐν τῷδε τῷ σαρκίῳ. Προσκέκληται γάρ με ὁ Θεός· τοῖνον ἐξελθόντες πέμψατέ μοι Δομετιανὸν καὶ συνάξατέ μοι τὸ πρῶν πάντα ἐνταῦθα τοὺς πατέρας.

Καὶ πάντων παρ' αὐτῷ συναχθέντων εἶπεν.

Ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐγὼ μὲν πορεύομαι εἰς τὴν ὁδὸν τῶν πατέρων μου· ὑμεῖς δὲ ἐὰν ἀγαπᾶτε με, ταύτας φυλάξατε τὰς ἐντολάς. Ἀρχὴν καὶ τέλος πάσης ἀγαθοεργίας τὴν εἰλικρινῆ ἀγάπην διὰ παντὸς κτήσασθε σύνδεσμον οὖσιν τῆς τελειότητος. Ὡσπερ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται βρωθῆναι ἄρτον ἄνευ ἀλός, οὕτως ἀμήχανον χωρὶς ἀγάπης ἀρετὴν κατορθῶσαι. Πᾶσα γὰρ ἀρετὴ δι' ἀγάπης καὶ ταπεινοφροσύνης βεβαιοῦται πείρα καὶ χρόνῳ καὶ χάριτι. Ἡ μὲντοι ταπεινοφροσύνη ὑψοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη τοῦ ὕψους πεσεῖν οὐκ ἐᾷ, ἐπεὶπερ «ὁ μὲν ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθῆσεται», «ἡ δὲ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει». Μείζων δὲ ἐστὶν ἡ ἀγάπη τῆς ταπεινοφροσύνης· διὰ γὰρ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν ὁ Θεὸς Λόγος καθ' ἡμᾶς γεγονώς. Δι' ὃ ὀφείλομεν ἀδιαλείπτως αὐτῷ ἐκ θελήματος ἐξομολογεῖσθαι καὶ ὕμνους ἀναπέμπειν καὶ εὐχαριστίας, μάλιστα ἡμεῖς οἱ πραγμάτων κεχωρισμένοι βιωτικῶν καὶ ποικίλων, οὐ μόνον διὰ τὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ

65. Τὴν νύκτα τῆς 16ῃ πρὸς τὴν 17ῃ Ἰανουαρίου.

66. Κολ. 3,14.

Θὰ μείνω αὐτὴ τὴν ἑβδομάδα καὶ τὸ Σάββατο ἀπὸ νύκτα θὰ βγῶ,

προμηνύοντας τὴν τελευτὴ του. Τὴν τρίτη μέρα παρήγγειλε νὰ γίνει παννυχίδα τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου πατέρα μας Ἀντωνίου⁶⁵. Κατὰ τὴν ἀγρυπνία αὐτὴ ἐπῆρε τοὺς πρεσβυτέρους στὸ διακονικὸ καὶ τοὺς λέγει.

Ἄπὸ τώρα δὲν θὰ κάμω ἀγρυπνία μαζί σας σ' αὐτὸ τὸ σαρκίῳ, διότι μὲ προσκάλεσε ὁ Θεός. Πηγαίνατε λοιπὸν νὰ μοῦ στείλετε τὸν Δομετιανὸ καὶ τὸ πρωὶ νὰ μοῦ συνάξετε ἐδῶ ὄλους τοὺς πατέρες.

Ὄταν συνάχθησαν ὅλοι κοντά του εἶπε.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί μου, ἐγὼ πηγαίνω στὴν ὁδὸ τῶν πατέρων μου· ἐσεῖς ὁμως, ἂν μὲ ἀγαπᾶτε, θὰ φυλάξετε τοῦτες τὶς ἐντολές.

Ὡς ἀρχὴ καὶ τέλος κάθε ἀγαθοεργίας νὰ ἀποκτήσετε διαπαντὸς τὴν εἰλικρινὴ ἀγάπη, πὺ εἶναι σύνδεσμος τῆς τελειότητος⁶⁶. Ὅπως δηλαδὴ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ φαγωθεῖ ἄρτος χωρὶς ἀλάτι, ἔτσι εἶναι ἀδύνατο νὰ κατορθωθεῖ ἀρετὴ χωρὶς ἀγάπη. Πράγματι κάθε ἀρετὴ ἐπιβεβαιώνεται μὲ τὴν ἐμπειρία καὶ τὸ χρόνο καὶ τὴ χάρη. Ἡ ταπεινοφροσύνη ὁμως ἀνυψώνει, ἡ ἀγάπη δὲν ἀφήνει νὰ πέσει κανεὶς ἀπὸ τὸ ὕψος, ἐπειδὴ «ὅποιος ταπεινώνει τὸν ἑαυτὸ του θὰ ὑψωθεῖ»⁶⁷ καὶ «ἡ ἀγάπη ποτὲ δὲν ξεπέφτει»⁶⁸. Καὶ εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ταπεινοφροσύνη ἢ ἀγάπη. Διότι ὁ Θεὸς Λόγος ἐταπεινωσε τὸν ἑαυτὸ του ἐξ αἰτίας τῆς ἀγάπης του πρὸς ἐμᾶς, παίρνοντας ἀνθρώπου μορφή. Γι' αὐτὸ ὀφείλομε νὰ ἐξομολογοῦμαστε σ' αὐτὸν ἀδιαλείπτως μὲ προθυμία καὶ νὰ ἀναπέμπομε ὕμνους κι εὐχαριστίες, καὶ πρὸ πάντων ἐμεῖς πὺ εἶμαστε ἀπομακρυσμένοι ἀπὸ βιωτικὰ καὶ κοσμικὰ πράγματα, ὄχι μόνο ἐξ αἰτίας τῶν ὑποσχέσεων πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ γιὰ χάρη αὐτῆς τῆς ἀπερίσπαστης ζωῆς μας, ἀφοῦ ἔτσι ἐλευθερωθήκαμε

67. Λουκᾶ 18,14.

68. Α' Κορ. 13,8.

αὐτῆς ἡμῶν τῆς ἀπερισπάστου ζωῆς οὕτω τῆς κοσμικῆς ἐλευθερωθέντες συγχύσεως. Δι' ὅπερ τὴν τῆς ψυχῆς καθαρότητα καὶ τὴν τοῦ σώματος ἀγνείαν καὶ τὴν εἰλικρινῆ ἀγάπην πάσῃ σπουδῇ προσοίσωμεν αὐτῶ.

5 Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἠρώτα αὐτοὺς λέγων.

Τίνα βούλεσθε ἔχειν ἡγούμενον;

Οἱ δὲ συμφώνως ἐψηφίσαντο Δομετιανόν. Καὶ λέγει ὁ μέγας Εὐθύμιος.

10 Τοῦτο οὐκ ἔστιν δυνατόν· Δομετιανὸς γὰρ οὐ μένει μετ' ἐμὲ ἐν τῷδε τῷ βίῳ εἰ μὴ ἡμέρας ἑπτά.

Καὶ ἐκπλαγέντες οἱ πατέρες ὅτι οὕτω μετὰ παρρησίας τὰ μέλλοντα προεμήνυεν, Ἥλιαν τινὰ οἰκονόμον τῆς κάτω μονῆς Ἱερικούντιον τῷ γένει αἰτοῦνται ἡγούμενον. Ὁ δὲ μέγας Εὐθύμιος λέγει αὐτῶ ἐπὶ πάντων.

15 Ἴδὸν πάντες οἱ πατέρες ἐψηφίσαντό σε πατέρα ἐαυτῶν καὶ ποιμένα· πρόσεχε τοίνυν σεαυτῶ καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ σου καὶ τοῦτο πρῶτον γίνωσκε, ὅτι εὐδόκησεν ὁ Θεὸς κοινόβιον ταύτην γενέσθαι τὴν λαύραν καὶ τοῦτο γίνεται οὐ μετὰ πολὸν χρόνον.

20 Καὶ διετάξετο ἐν ποίῳ τόπῳ οἰκοδομηθῆναι μέλλει τὸ κοινόβιον καὶ περὶ τῆς τούτου συστάσεως καὶ ξενοδοχίας καὶ τῆς εἰς τὸν τῆς ψαλμωδίας κανόνα σπουδῆς καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀμελεῖν τῶν ἐν θλίψει ἀδελφῶν τῶν μάλιστα ὑπὸ λογισμῶν βαρουμένων, ἀλλὰ διεγείρειν αὐτοὺς ἀεὶ καὶ νουθετεῖν. Καὶ ταῦτα μὲν
25 πρὸς τὸν προβληθέντα ἡγούμενον· κηρύσσει δὲ τοῖς πᾶσι λέγων.

Ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, τὸν πυλεῶνα τοῦ μέλλοντος κτίζεσθαι κοινοβίου μὴ κλείσητε ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου, καὶ τὴν εὐλογίαν χορηγήσει ὑμῖν ὁ Θεός· τὰς ἐντολάς μου ἀτρώτους φυλάξατε καὶ ἐὰν εὖρω παρρησίαν πρὸς τὸν Θεόν, ταύτην πρώτην αἴτησιν αἰτῶ παρ' αὐτοῦ εἶναί με τῷ πνεύματι μεθ' ὑμῶν καὶ τῶν μεθ' ὑμᾶς ἕως τοῦ αἰῶνος.

ἀπὸ τὴν κοσμικὴ σύγχυση. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ πρέπει μὲ κάθε ζῆλο νὰ τοῦ προσφέρομε τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀγνεία τοῦ σώματος καὶ τὴν εἰλικρινῆ ἀγάπη».

Ἄφου εἶπε αὐτὰ, τοὺς ἐρώτησε.

Ποιὸν θέλετε νὰ ἔχετε ἡγούμενο;

Αὐτοὶ ὁμοφώνως ἐψήφισαν τὸν Δομετιναό. Καὶ λέγει ὁ μέγας Εὐθύμιος.

Αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸ, διότι ὁ Δομετιανὸς δὲν θὰ μείνει σ' αὐτὸν τὸν βίο παρὰ μόνον ἑπτὰ ἡμέρες.

Ἐκπληκτοὶ οἱ πατέρες ποὺ προμήνυε τὰ μέλλοντα μὲ τόση παρρησία, ζητοῦν ἡγούμενο κάποιον Ἡλία, οἰκονόμο τῆς κάτω μονῆς, καταγόμενο ἀπὸ τὴν Ἱεριχώ. Ὁ μέγας Εὐθύμιος τοῦ λέγει ἐνώπιον ὄλων.

Νὰ, ὄλοι οἱ πατέρες σὲ ἐψήφισαν πατέρα καὶ ποιμένα τοὺς⁶⁹· πρόσεχε λοιπὸν τὸν ἑαυτὸ σου καὶ ὄλο τὸ ποιμνιό σου, καὶ αὐτὸ πρῶτο γνῶριζε, ὅτι ὁ Θεὸς εὐδόκησε αὐτῇ ἡ λαύρα νὰ γίνῃ κοινόβιο καὶ αὐτὸ θὰ γίνῃ ἔπειτα ἀπὸ λίγο καιρό.

Καὶ ὄρισε σὲ ποιὸν τόπο νὰ οἰκοδομηθεῖ τὸ κοινόβιο καὶ διέταξε τὰ σχετικὰ μὲ τὴ συγκρότησή του καὶ τὴν ξενοδοχία καὶ μὲ τὶς ἀκολουθίας τῆς ψαλμωδίας· παρήγγειλε ἐπίσης νὰ μὴ παραμελοῦν τοὺς θλιμμένους ἀδελφούς, καὶ μάλιστα τοὺς ταλαιπωρημένους ἀπὸ λογισμούς, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀφυπνίζουν πάντοτε καὶ νὰ τοὺς νοθετοῦν. Αὐτὰ εἶπε πρὸς τὸν νεοεκλεγέντα ἡγούμενο. Ἄλλὰ ἐπίσης ἐκήρυξε σὲ ὄλους λέγοντας.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί μου, νὰ μὴ κλείσετε σὲ κανένα ἄνθρωπο τὸν πυλῶνα τοῦ κοινοβίου ποὺ πρόκειται νὰ κτισθεῖ, καὶ ὁ Θεὸς θὰ σᾶς χορηγήσει τὴν εὐλογία του· νὰ φυλάξετε ἀκέραιες τὶς ἐντολές μου, καὶ ἂν εὕρω παρρησία στὸ Θεό, τὸ πρῶτο ποὺ θὰ τοῦ ζητήσω εἶναι νὰ εἶμαι κατὰ τὸ πνεῦμα μαζί σας καὶ μαζί μὲ τοὺς μεταγενεστερούς σας ἕως τὸν αἰῶνα.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσεν ἅπαντας πλὴν Δομετιναοῦ μόνου. Μείνας οὖν τὰς τρεῖς ἡμέρας ἐν τῷ διακονικῷ τῇ νυκτὶ τοῦ Σαββάτου ἐκοιμήθη καὶ «προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν».

Μ'

5 Λέγεται δὲ περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦν τὸ εἶδος αὐτοῦ ἀγγελικόν, ἡ ἕξις ἄπλαστος, τὸ ἦθος πραῦτατον. Ἡ δὲ φαινομένη τοῦ σώματος αὐτοῦ ὄψις στρογγυλοειδῆς τε ὑπῆρχε καὶ φαιδρὰ καὶ λευκὴ καὶ εὐόμματος· ἦν δὲ ὑποκόλοβος τὴν ἡλικίαν καὶ ὀλοπόλιος ἔχων τὸν πώγωνα μέγαν καὶ φθάνοντα ἕως τῆς κοιλίας καὶ ἀσινῆ
 10 πάντα τὰ μέλη αὐτοῦ. Οὕτε γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἢ οἱ ὀδόντες τὸ παράπαν ἐβλάβησαν, ἀλλὰ στερρός τε καὶ πρόθυμος ὢν ἐτελειώθη. Ἡ δὲ τελείωσις αὐτοῦ γέγονε κατὰ τὴν εἰκάδα τοῦ Ἰαννουαρίου μηνὸς τῆς ἐνδεκάτης ἰνδικτιῶνος ἀπὸ μὲν κτίσεως κόσμου, ἀφ' οὐπὲρ χρόνος ἤρξατο τῇ τοῦ ἡλίου φορᾷ μετρεῖσθαι,
 15 ἔτους πέμπτου ἐξηκοστοῦ ἐνακοσιοστοῦ πεντακισχιλιοστοῦ, ἀπὸ δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐκ Παρθένου ἐνανθρωπήσεως καὶ κατὰ σάρκα γεννήσεως ἔτους πέμπτου ἐξηκοστοῦ τετρακοσιοστοῦ κατὰ τοὺς συγγραφέντας χρόνους ὑπὸ τῶν ἀγίων πατέρων Ἰππολύτου τε τοῦ παλαιοῦ καὶ γνωρίμου τῶν ἀποστόλων καὶ
 20 Ἐπιφανίου τοῦ Κυπριώτου καὶ Ἡρωνος τοῦ φιλοσόφου καὶ ὁμολογητοῦ. Ὁ δὲ χρόνος τῆς αὐτοῦ ἐν σαρκὶ ζωῆς οὕτός ἐστιν. Ἐξ ἀποκαλύψεως γεννηθεὶς καὶ τριέτης γεγωνῶς ἀφιερῶθη τῷ Θεῷ ἐν ἀρχῇ τῆς Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου βασιλείας καὶ διεληθὼν διὰ πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν ἦλθεν εἰς Ἱερο-
 25 σόλυμα τῷ εἰκοστῷ ἐνάτῳ ἔτει τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας καὶ ποιήσας ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη ἐξήκοντα ὀκτὼ τελευτᾷ ἐτῶν ἐνενήκοντα ἐπτὰ ἐπὶ τῆς πέμπτης Λέοντος τοῦ βασιλέως ὑπατείας τῷ ἐξκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Φήμη δὲ διαδραμοῦσα καθ' ὅλης τῆς περιχώρου συνήγαγεν ἄπειρον ὄχλον μοναχῶν τε καὶ
 30 λαϊκῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστά-

70. Γεν. 25,8.

71. Ἡ ἐνδεκάτη ἰνδικτιῶνα ἦταν ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 472 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 473. Τὸ ἔτος 5965 ἀπὸ κτίσεως κόσμου πέφτει κατὰ τὴν ἀλεξαν-

Ἄφοῦ εἶπε αὐτά, τοὺς ἀπέλυσε ὄλους ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Δομετιανὸ μόνον. Ἄφοῦ λοιπὸν ἔμεινε τὶς τρεῖς ἡμέρες στὸ διακονικόν, κοιμήθηκε τῆ νύκτα τοῦ Σαββάτου καὶ «προστέθηκε στοὺς πατέρες του, γέροντας γεμάτος χρόνια»⁷⁰.

40

Λέγεται γι' αὐτὸν ὅτι τὸ εἶδος του ἦταν ἀγγελικό, ἡ ἔξη του ἄπλαστη, τὸ ἦθος του πραῖτατο. Ἡ φαινομένη ὄψη τοῦ σώματος του ἦταν στρογγυλοειδῆς καὶ φαιδρή, λευκὴ καὶ καλοθώρητη. Στὸ ἀνάστημα ἦταν κοντὸς καὶ ὀλόασπρος μὲ γενειάδα μεγάλη ποὺ ἔφθανε ὡς τὴν κοιλιὰ του· καὶ ἦταν σὲ ὄλα ἀρτιμελής. Δὲν εἶχαν καθόλου βλαβεῖ οὔτε τὰ μάτια του οὔτε τὰ δόντια του, ἀλλὰ ἦταν στερεὸς καὶ πρόθυμος ὅταν ἐτελειώθηκε. Ἡ τελείωσή του ἐγινε τὴν εἰκοστῆ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου τῆς ἐνδεκάτης ἰνδικτιῶνος, τοῦ ἔτους πέντε χιλιάδες ἐνιακῶσια ἐξήντα πέντε ἀπὸ τὴν κτίση τοῦ κόσμου ἀφ' ὅτου ἄρχισε νὰ μετρίεται ὁ χρόνος μὲ τὴν φορὰ τοῦ ἡλίου, καὶ τοῦ ἔτους τετρακόσια ἐξήντα πέντε ἀπὸ τὴν ἐνανθρώπησι καὶ κατὰ σάρκα γέννησι τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀπὸ τὴν Παρθένο⁷¹, σύμφωνα μὲ τὶς χρονογραφίαι τῶν ἁγίων πατέρων Ἰππολύτου, τοῦ παλαιοῦ καὶ γνωρίμου τῶν Ἀποστόλων, τοῦ Ἐπιφανίου τοῦ Κυπριώτου καὶ τοῦ Ἡρωνοῦ τοῦ φιλοσόφου καὶ ὁμολογητοῦ. Ὁ χρόνος τῆς ζωῆς του στὴ σάρκα εἶναι αὐτὸς.

Γεννημένος κατὰ ἀποκάληψι ὅταν ἐγινε τριῶν ἐτῶν ἀφιερώθηκε στὸ Θεὸ στὴν ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου. Ἄφοῦ ἐπέρασε ἀπὸ ὄλους τοὺς ἐκκλησιαστικὸς βαθμοὺς ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ τὸ εἰκοστὸ ἕνατο ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἔκαμε ἐξήντα ὀκτὼ ἔτη στὴν ἔρημο καὶ πέθανε σὲ ἡλικία ἐνενηντα ἑπτὰ ἐτῶν, τὴν πέμπτη ὑπατεία τοῦ βασιλέα Λέοντα, τὸ δέκατο ἕκτο ἔτος τῆς βασιλείας του⁷². Ἡ φήμη του, διατρέχοντας ὄλη τὴν περίχωρο, συγκέντρωσε ἄπειρο ὄχλο μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ ὁ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάδρινη χρονολογία στὸ 473.

72. Τὸ δέκατο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Λέοντος ἦταν ἀπὸ 7 Φεβρουαρίου τοῦ 472 ἕως 6 Φεβρουαρίου τοῦ 473.

σιος παραλαβὼν πλῆθος κληρικῶν τε καὶ στρατιωτῶν παρεγένετο εἰς τὴν λαύραν, μαθ' οὗ παρῆσαν Χρῦσιππὸς τε καὶ Γαβριήλιος καὶ Φίδος ὁ διάκονος. Συνήχθησαν δὲ πάντοθεν καὶ οἱ τῆς ἐρήμου ἀναχωρηταί, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν Γεράσιμος. Πολλὰ δὲ παράδοξα θαύματα ἐποίησεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἀγίου αὐτοῦ λειψάνου, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ τοὺς παρόντας καὶ μέχρις ὥρας ἐνάτης μὴ ἰσχύειν αὐτὸ καταθέσθαι, ἕως οὗ οἱ στρατιῶται κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐδίωξαν τὸν ὄχλον. Καὶ οὕτως οἱ πατέρες ἐνέβαλον αὐτὸ ἐν 10 γλωσσοκόμῳ καὶ κατέθεντο ἐν τόπῳ τινὶ ἐπιτηδείῳ. Μαρτύριος δὲ καὶ Ἡλίας ἔκλαιόν τε καὶ ἐθρήνουν τὴν στέρησιν τοῦ πατρός. Τούτους ὁ ἀρχιεπίσκοπος διὰ τῆς παραθέσεως Χρυσίππου τοῦ σταυροφύλακος προετρέψατο πυκνάζειν αὐτῷ καὶ καταλείψας ἐν τῇ λαύρᾳ Φίδον τὸν διάκονον ὡς ὀφείλοντα 15 φροντίζειν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ κοιμητηρίου πρὸς τὸ μετατεθῆναι τὸ τίμιον λείψανον εἰς πρέποντα τόπον ἀνελθῶν εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν ἀπέστειλε τεχνίτας καὶ τὴν εἰς τὴν οἰκοδομὴν ὑπουργίαν ἄπασαν.

ΜΑ'

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΔΟΜΕΤΙΑΝΟΥ

Ὁ δὲ μέγας Δομετιανὸς ὁ τοῦ ἀγίου πατρός ἡμῶν γνήσιος μαθη- 20 τῆς, ὁ ἐν κοινοβίῳ εὐδοκιμήσας καὶ ἐν τῇ λαύρᾳ ἀνδραγαθήσας καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις διαπρέψας καὶ ὑπὲρ τὰ πενήκοντα ἔτη τῷ ἀγίῳ πατρὶ διακονησάμενος, ὁ συναθλήσας αὐτῷ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ συμβασιλεύειν ἀξιώθεις ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ, «ὁ εὐάρεστος τῷ Θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις» ἀναδειχθεὶς 25 οὐκ ἀπέστη τοῦ τόπου ἔνθα κατέκειτο τὸ τίμιον λείψανον τοῦ ἀγίου πατρός, ἕως συμπληρώσεως τῶν ἑξ ἡμερῶν. Καὶ τῇ νυκτὶ τῆς ἐβδόμης ἡμέρας ἐπιφαίνεται αὐτῷ ὁ μέγας Εὐθύμιος ἐν δόξῃ μεγάλη φαιδρῷ τῷ προσώπῳ λέγων.

Δεῦρο ἐν τῇ ἡτοιμασμένῃ σοι δόξῃ· δυσωπηθεὶς γὰρ ὁ 30 δεσπότης Χριστὸς ἐχαρίσατό μοι τὸ εἶναί σε σὺν ἐμοί.

σιος, ἀφοῦ παρέλαβε πλῆθος κληρικῶν καὶ στρατιωτῶν, ἔφθασε στὴ λαύρα, ἔχοντας μαζί του καὶ τὸν Χρῦσιππο, τὸν Γαβριήλιο καὶ τὸν διάκονο Φίδο. Συναθροίσθησαν ἀπὸ παντοῦ καὶ οἱ ἀναχωρητὲς τῆς ἐρήμου ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ἦταν καὶ ὁ μέγας πατέρας μας Γεράσιμος. Πολλὰ παράδοξα θαύματα ἔκαμε ὁ Θεὸς διὰ τῶν ἀγίων λειψάνων του, ὥστε νὰ θαυμάζει ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ παρόντες, καὶ μέχρι τῆς ἐνάτης ὥρας νὰ μὴ μποροῦν νὰ τὸ θάψουν, ἕως ὅτου οἱ στρατιῶτες μ' ἐντολὴ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἔδιωξαν τὸ πλῆθος. Τότε οἱ πατέρες τὸν ἔβαλαν μέσα σὲ κάσσα καὶ τὸ ἔθαψαν σὲ κατάλληλο τόπο. Ὁ Μαρτύριος κι ὁ Ἡλίας ἔκλαιαν καὶ θρηνοῦσαν γιὰ τὴ στέρση τοῦ πατέρα. Τούτους κατόπιν προτάσεως τοῦ σταυροφύλακα Χρυσίππου προέτρψε νὰ παραμείνουν κοντὰ του, καί, ἀφοῦ ἄφησε στὴ λαύρα τὸν διάκονο Φίδο, γιὰ νὰ φροντίζει γιὰ τὴν οἰκοδομὴ τοῦ κοιμητηρίου καὶ νὰ μετατεθεῖ τὸ τίμιο λείψανο σὲ πρέποντα τόπο, ἀνέβηκε στὴν ἀγία πόλη καὶ ἔστειλε τεχνίτες καὶ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα γιὰ τὴν οἰκοδομὴ.

41

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΔΟΜΕΤΙΑΝΟΥ

Ὁ μέγας Δομετιανός, ὁ γνήσιος μαθητὴς τοῦ ἀγίου πατέρα μας, ποὺ εὐδοκίμησε στὸ κοινόβιο καὶ ἀνδραγάθησε στὴ λαύρα καὶ διέπρεψε στὶς ἐρήμους καὶ ὑπηρέτησε ἐπάνω ἀπὸ πενήντα ἔτη τὸν ἅγιο πατέρα, ποὺ συνάθλησε μαζί του στὴ γῆ καὶ ἀξιώθηκε νὰ συμβασιλεύει μαζί του στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ποὺ ἀναδείχθηκε «εὐάρεστος στὸ Θεὸ καὶ δόκιμος στοὺς ἀνθρώπους»⁷³, δὲν ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὸν τόπο ὅπου ἔκειτο τὸ τίμιο λείψανο τοῦ ἀγίου πατέρα, ἕως ὅτου συμπληρώθηκαν ἕξι ἡμέρες. Καὶ τὴ νύκτα τῆς ἐβδόμης ἡμέρας τοῦ φανερόνεται ὁ μέγας Εὐθύμιος, ἐνδόξως μὲ φαιδρὸ πρόσωπο λέγοντας.

Ἔλα στὴν ἐτοιμασμένη σου δόξα· διότι ὁ δεσπότης Χριστὸς ἔπειτα ἀπὸ παρακλήσεις μου ἐχάρισε νὰ εἶσαι μαζί μου.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Δομετιανὸς ἐλθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὄπτασίαν τοῖς πατράσι διηγησάμενος ἐκοιμήθη ἐν χαρᾷ.

ΜΒ'

ΤΑΦΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ὁ δὲ διάκονος Φίδος πολλὴν σπουδὴν θέμενος ὠκοδόμησε τὸ κοιμητήριον ἐν τῷ τόπῳ τοῦ σπηλαιίου ἐνθα ἐν ἀρχῇ ἠσύχαζεν ὁ
 5 μέγας Εὐθύμιος. Ὅπερ σπήλαιον καταλύσας ἐν μόνοις τρισὶ
 μηνσὶν ἔκτισεν οἶκον μέγαν καὶ θαυμαστὸν κεκαμαρωμένον. Καὶ
 ἐν μὲν τῷ μέσῳ τὴν τοῦ ἀγίου θήκην πεποίηκεν· ἐκατέρωθεν δὲ
 ἐσκεύασε θήκας ἡγουμένων τε καὶ πρεσβυτέρων καὶ λοιπῶν
 ὁσίων ἀνδρῶν. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος προπέμψας τὴν τε ἐπικει-
 10 μένην πλάκα μετὰ τῆς ἀργυρᾶς χώνης καὶ τὰ κυκλοῦντα κάγ-
 κελλα κατῆλθεν εἰς τὴν λαύραν καὶ μετήνεγκε τὸ τίμιον λείψα-
 νον εἰς τὸν ἐτοιμασθέντα τόπον οἰκείαις βαστάσας χερσὶν καὶ
 τοῦτο καταθέμενος ἀσφαλῶς πρὸς τὸ μηδένα δύνασθαι ἀνοῖξαι
 καὶ λείψανον ἀποσυλῆσαι ἐπέθηκεν τὴν πλάκα πῆξας τὴν
 15 χώνην ὑπεράνω τοῦ στήθους αὐτοῦ. Ἦτις χώνη ἀπὸ τότε μέχρι
 τοῖς σήμερον ἀναβλύζει παντοδαπὰς εὐεργεσίας τοῖς μετὰ πί-
 στεως προσιοῦσι. Γέγονε δὲ ἡ τοῦ λειψάνου μετάθεσις μηνὶ
 Μαΐῳ ἐβδόμῃ. Καὶ οὕτως ὁ ἀρχιεπίσκοπος τὴν σύναξιν ἐπιτε-
 λέσας Μαρτύριον καὶ Ἡλίαν μεθ' ἑαυτοῦ λαβὼν εἰς τὴν ἀγίαν
 20 πόλιν πρεσβυτέρους τῆς Ἀγίας ἐχειροτόνησεν Ἀναστάσεως.

ΜΓ'

Ο ΜΑΡΤΥΡΙΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΕΜΦΑΝΙΣΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Καλεῖ δεῖ με ὁ καιρὸς διηγήσασθαι πῶς ἡ τοῦ μεγάλου Εὐθυ-
 μίου λαύρα εἰς κοινοβίου τάξιν μετεσκευάσθη.

Τοῦ πρώτου ἐνιαυτοῦ πληρουμένου ἀπὸ τῆς Εὐθυμίου τοῦ με-

Μόλις ἄκουσε αὐτὰ ὁ Δομετιανὸς ἦλθε στὴν ἐκκλησία, διηγήθηκε στοὺς πατέρες τὸ ὄραμα καὶ ἐκοιμήθηκε μὲ χαρά.

42

ΤΑΦΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ὁ διάκονος Φίδος μὲ πολὺ ζῆλο οἰκοδόμησε τὸ κοιμητήριον στὸν τόπο τοῦ σπηλαίου, ὅπου ἠσύχαζε ἀρχικὰ ὁ μέγας Εὐθύμιος. Ἀφοῦ ἔρριψε κάτω τὸ σπήλαιον τοῦτο, ἔκτισε μεγάλο καὶ θαυμαστὸ οἶκο καμαρωμένο σὲ τρεῖς μῆνες. Στὴ μέση του ἔκαμε τὸν τάφο τοῦ ἀγίου καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη κατασκεύασε τάφους ἡγουμένων καὶ πρεσβυτέρων καὶ ἄλλων ὁσίων ἀνδρῶν. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος, πού ἔστειλε ἀπὸ πρὶν τὴν πλάκα τοῦ σκεπάσματος μὲ τὴν ἀργυρὴ χοάνη καὶ τὰ γύρω κάγκελα, κατέβηκε στὴ λαύρα καὶ μετέφερε τὸ τίμιον λείψανον στὸν τάφο πού ἐτοιμάσθηκε βαστάζοντάς το μὲ τὰ χέρια του· κι ἀφοῦ τὸ ἔθαψε μὲ ἀσφάλεια, ὥστε κανεὶς νὰ μὴ μπορεῖ ν' ἀνοίξει καὶ νὰ κλείσει τὸν τάφο, ἔβαλε ἐπάνω τὴν πλάκα κι ἔμπηξε τὴ χοάνη ἐπάνω στὸ στήθος του. Αὐτὴ ἡ χοάνη ἀπὸ τότε ὡς σήμερα ἀναβλύζει παντοειδεῖς εὐεργεσίες σὲ ὅσους προσέρχονται μὲ πίστη. Ἡ μετάθεσις τοῦ λειψάνου ἐγένετο τὴν ἐβδόμη Μαΐου. Κι ἔτσι ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ἀφοῦ ἐτέλεσε τὴ σύναξιν, ἐπῆρε μαζί του στὴν ἁγία πόλιν τὸν Μαρτύριον καὶ τὸν Ἡλία καὶ τοὺς χειροτόνησε πρεσβυτέρους τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως.

43

Ο ΜΑΡΤΥΡΙΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Τώρα μὲ προσκαλεῖ ὁ καιρὸς νὰ διηγηθῶ πῶς ἡ λαύρα τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου μετατράπηκε σὲ κοινόβιον.

Ὅταν συμπληρώθηκε ὁ πρῶτος χρόνος ἀπὸ τὴν κοίμησιν τοῦ

γάλου κοιμήσεως ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Λέων Λέοντα τὸν ἐκγονον αὐτοῦ κομιδῇ νήπιον ὄντα διάδοχον τῆς βασιλείας καταλείψας ἐτελεύτησεν. Ὅντινα ἐπ' ὀλίγους μῆνας τῇ βασιλείᾳ ἐπιζήσαντα Ζήνων ὁ γεννήσας αὐτὸν διεδέξατο τελευτήσαντα.

5 Τότε δὴ Βασιλίσκος τις τυραννήσας καὶ τὴν βασιλείαν ἀρπάσας Ζήνωνος ἐπὶ τὴν Ἰσαυρίαν φυγόντος ποιεῖ ἐγκύκλιον κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. Τῷ δὲ ἔκτω τῆς κοιμήσεως τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου χρόνῳ ὁ μὲν ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος ἐτελειώθη ἐν Χριστῷ ἐν ἀρχῇ τοῦ Ἰουλίου μηνός· Ζήνων δὲ ὁ βα-

10 σιλεὺς εἰς τὴν βασιλείαν ὑπέστρεψε Βασιλίσκον χειρωσάμενος. Τότε δὴ Μαρτύριος ὁ ἀνωτέρω πολλάκις μνημονευθεὶς τὴν πατριαρχίαν διαδεξάμενος παρρησιαστικώτερον γράφει τῷ βασιλεῖ Ζήνωνι καὶ Ἀκακίῳ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως περὶ τε τῆς τῶν Ἀποσχιστῶν ἀκαταστασίας καὶ τῶν ὑπ' αὐ-

15 τῶν γενομένων ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει νεωτερισμῶν. Τότε γὰρ οἱ καταλειφθέντες ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει Ἀποσχισταὶ Γερόντιον ἀρχιμανδρίτην ἔχοντες παραπλήσια τῶν πάλαι ὑπὸ Θεοδοσίου τολμηθέντων ἐπεχείρουν διαπράξασθαι τῷ ρηθέντι ἐγκυκλίῳ ἐπεριδόμενοι. Καὶ ἀποστέλλεται Φίδος ὁ διάκονος μετὰ τῶν γραμμα-

20 των ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὅστις Φίδος τὰς τοῦ πατριάρχου δεξάμενος ἀποκρίσεις κατελθὼν εἰς Ἰόππην καὶ ἐπιβὰς πλοίῳ διαπερῶντι εἰς Κούρικον καὶ κατὰ τὸ Παρθενικὸν γεγωνῶς πέλαγος τοῦ πλοίου συναρπασθέντος ναυαγίῳ περιέπεσε νυκτὸς ἐπικειμένης. Καὶ ὁ θέλων αὐτὸν σωθῆναι Θεὸς ὤκονόμησεν

25 ζύλου τινὸς αὐτὸν ἐπιλαβέσθαι. Ἐν τοιαύτῃ οὖν θλίψει καὶ ἀνάγκῃ γεγωνῶς ὑπόμνησιν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου λαβῶν προσηύχετο λέγων.

Ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, ὁ πάντα τὰ δυσχερῆ εὐχερῆ ποιῶν, διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ ὁσίου Εὐθυμίου ἐξελοῦ με

30 ἐκ τῆς φορικτῆς ταύτης καὶ φοβερωτάτης ἀνάγκης.

74. Ὁ Λέων Α' πέθανε τὴν 18 Ἰανουαρίου τοῦ 474, ἀφοῦ τὸ προηγούμενο ἔτος εἶχε κάμει συναυτοκράτορα τὸν ἐγγονὸν τοῦ Λέοντα Β', υἱὸν τῆς θυγατέρας τοῦ Ἀριάδνης καὶ τοῦ Ζήνωνος. Ὁ Ζήνων ἐγενε στίς 29 Ἰανουαρίου 474 συνάρ-

μεγάλου Εύθυμιού ὁ εὐσεβέστατος βασιλέας Λέων πέθανε, ἀφήνοντας διάδοχο τῆς βασιλείας τὸν ἐγγονό του ποὺ ἦταν νήπιος⁷⁴. Αὐτός, ἀφοῦ ἐπέζησε μόνο λίγους μῆνες στὸ βασιλικὸ ἀξίωμα, πέθανε καὶ τὸν διαδέχθηκε ὁ πατέρας του Ζήνων. Τότε λοιπὸν κάποιος Βασιλίσκος ἔγινε τύραννος, ἄρπαξε τὴ βασιλεία τοῦ Ζήνωνος, ὁ ὁποῖος ἔφυγε πρὸς τὴν Ἰσαυρία, κι ἐξέδωσε ἐγκύκλιο ἐναντίον τῆς συνόδου τῆς Χαλκηδόνας. Τὸν ἕκτο χρόνο ἀπὸ τὴν κοίμηση τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου⁷⁵ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος ἐτελειώθηκε, στὴν ἀρχὴ τοῦ Ἰουλίου, ἐνῶ ὁ βασιλέας Ζήνων ἐπέστρεψε στὴν ἐξουσία, ἀφοῦ αἰχμαλώτισε τὸν Βασιλίσκο. Τότε ὁ Μαρτύριος, ποὺ πολλὰς φορὲς ἀναφέρθηκε προηγουμένως, διαδέχθηκε τὴν πατριαρχία· γράφει λοιπὸν θαρραλεώτερα πρὸς τὸν βασιλέα Ζήωνα καὶ τὸν Ἀκάκιο ἀρχιεπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως γιὰ τὴν διαταραχὴ τῶν Ἀποσχιστῶν καὶ γιὰ τὰ κακουργήματα ποὺ ἔγιναν ἀπὸ αὐτοὺς στὴν ἁγία πόλη. Διότι τότε οἱ Ἀποσχιστὲς ποὺ ἔμειναν στὴν ἁγία πόλη, ἔχοντας ἀρχιμανδρίτη τὸν Γερόντιο, ἐπιχειροῦσαν νὰ διαπράξουν παρόμοια μὲ τὰ παλιὰ τολμήματα τοῦ Θεοδοσίου, στηριζόμενοι στὴν ἀναφερθεῖσα Ἐγκύκλιο. Ἀποστέλλεται τότε στὴν Κωνσταντινούπολη ὁ διάκονος Φίδος μὲ τὰ γράμματα. Ὁ Φίδος, ἀφοῦ ἐπῆρε τὶς ἀποκρίσεις τοῦ πατριάρχη, κατέβηκε στὴν Ἰόππη καὶ ἐπιβιβάσθηκε σὲ πλοῖο ποὺ περνοῦσε πρὸς τὸν Κούρικο. Στὸ Παρθενικὸ πέλαγος τὸ πλοῖο συναρπάσθηκε ἀπὸ τὰ κύματα καὶ περιέπεσε σὲ ναυάγιο, τὴν ὥρα ποὺ ἐνύχτωνε. Ὁ Θεὸς ποὺ ἠθελε νὰ σωθεῖ οἰκονόμησε τὰ πράγματα ὥστε νὰ πιασθεῖ ἀπὸ ἓνα ξύλο. Ὅταν ἔφθασε σὲ τέτοια θλίψη καὶ ἀνάγκη, ἐνθυμήθηκε τὸν Θεὸ καὶ τὸν μεγάλο Εὐθύμιο καὶ προσευχήθηκε μὲ τὰ λόγια.

Θεὲ τῶν δυνάμεων, ποὺ κάμνεις εὐκόλα ὅλα τὰ δύσκολα, βγάλε με ἀπὸ αὐτὴ τὴ φρικτὴ καὶ φοβερὴ δυσκολία μὲ τὶς εὐχὰς τοῦ ὁσίου Εὐθυμίου.

χοντος τοῦ υἱοῦ του καὶ τὸν διαδέχθηκε μόλις πέθανε τὸ ἴδιος ἔτος. Τὴν ἐξουσία ἄρπαξε ὁ Βασιλίσκος στὶς ἀρχὰς τοῦ ἐπομένου ἔτους.

75. Τὸ ἕκτο ἔτος ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Εὐθυμίου ἦταν ἀπὸ 21 Ἰανουαρίου τοῦ 478 ἕως 20 Ἰανουαρίου τοῦ 479.

Καὶ πάλιν ἔλεγεν.

Ἄγιε πάτερ Εὐθύμιε, ἰδοὺ καιρὸς βοηθείας· βοήθησόν μοι καὶ λύτρωσαί με ἐκ ταύτης τῆς ἀνάγκης.

Καὶ ταῦτα τῷ Φίδῳ εἰπόντι ἐπιφαίνεται ὁ μέγας Εὐθύμιος περι-
5 πατῶν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ἐμφόβου δὲ τοῦ Φίδου γεγονότος λέγει ὁ μέγας Εὐθύμιος.

Μὴ φοβοῦ· ἐγὼ εἰμι Εὐθύμιος ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος. Γίνωσκε δὲ ὅτι οὐκ ἀστεία ἢ ὀδός σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Οὐδὲ γάρ τινα ὄνησιν φέρει τῇ μητρὶ τῶν ἐκκλη-
10 σιῶν τὸ σὲ νῦν ἀνέρχεσθαι ἐν Κωνσταντινουπόλει. Πορεύου τοίνυν καὶ τῷ μὲν ἀποστείλαντί σε εἶπον.

Τάδε λέγει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Εὐθύμιος· μηδὲν περὶ τῶν Ἀποσχιστῶν τὸ σύνολον μεριμνήσης. Παρὰ γὰρ Κυρίου γίνεται ἐν ταύταις ἡ τελεία ἔνωσις καὶ ἐπὶ τῆς
15 σῆς ἱεραρχίας γενήσεται ἐν Ἱεροσολύμοις μία ποιμνὴ ἐνὸς ποιμένος. Αὐτὸς δὲ ἀπελθε εἰς τὴν ἐμὴν λαύραν καὶ κοινόβιον οἰκοδόμησον ἐν ᾧ τόπῳ τὸ ἐμὸν ᾠκοδόμησας κοιμητήριον, τὰ κελλία πάντα ἐκ θεμελίων καταλύσας· οὐ γὰρ βούλεται ὁ Θεὸς λαύραν εἶναι ἐν
20 ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, κοινόβιον δὲ μᾶλλον τὴν λαύραν γενέσθαι ἠυδόκησεν.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Φίδος συνέθετο τῷ ἀγίῳ οὕτω ποιεῖν, οὐκ ἤδει δὲ ὅτι ἀληθὲς ἐστὶ τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγίου, ἀλλ' ἐδόκει
25 δραμα βλέπειν. Ὁ δὲ μέγας Εὐθύμιος σκεπάσας αὐτὸν τῷ ἑαυτοῦ παλλίῳ ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀναρπασθεὶς ὁ Φίδος καὶ ὡς οἶμαι κατὰ τὸν Ἀμβακοῦ μετάρσιος γεγωνὸς ὡς ἐν ριπῇ ὀφθλμοῦ ἠύρεθη εἰς τὸν αἰγιαλὸν καὶ εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν μηδενὸς τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθανόμενος. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον καὶ τὸ θεόσδοτον ἐκεῖνο παλλίον ἀποθέμενος, ὄπερ
30 ἦν περιβεβλημένος, καὶ τὰ ἴδια ἱμάτια ἐνδυσάμενος, τὸ μὲν παλλίον ἄφαντον γέγονεν, αὐτὸς δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν λέγει.

Νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἀπέστειλε Κύριος τὸν ἅγιον αὐτοῦ καὶ ἐξείλατό με ἀπὸ μικροῦ θανάτου.

Κι ἔλεγε ἐπίσης.

“Αγιε πάτερ Εὐθύμιε, νά, καιρὸς βοηθείας· βοήθησέ με
καὶ λύτρωσέ με ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀνάγκη.

“Ὅταν εἶπε αὐτὰ ὁ Φίδος, τοῦ φανερόνεται ὁ μέγας Εὐθύμιος περιπατώντας ἐπάνω στὰ ὕδατα. Ἐπειδὴ φοβήθηκε, τοῦ λέγει ὁ μέγας Εὐθύμιος.

Μὴ φοβᾶσαι, ἐγὼ εἶμαι ὁ Εὐθύμιος ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ. Νὰ γνωρίζεις ὅτι δὲν εἶναι εὐχάριστη ἡ ὁδὸς σου ἐμπρὸς στὸ Θεό· διότι τὸ ν’ ἀνεβεῖς τώρα στὴν Κωνσταντινούπολη δέ φέρει καμμιά ὠφέλεια στὴ μητέρα τῶν ἐκκλησιῶν. Πήγαινε λοιπὸν καὶ πὲς σ’ αὐτὸν ποὺ σ’ ἔστειλε.

Αὐτὰ λέγει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Εὐθύμιος· νὰ μὴ στενοχωρεθεῖς καθόλου γιὰ τοὺς Ἀποσχιστές· διότι σ’ αὐτὲς γίνεται ἀπὸ τὸν Κύριο ἡ τελεία ἔνωση καὶ ἐπὶ τῆς ἱεραρχίας σου θὰ γίνῃ στὰ Ἱεροσόλυμα μιὰ ποιμνὴ μ’ ἓνα ποιμένα⁷⁶. Ἐσὺ νὰ μεταβεῖς στὴ λαύρα μου καὶ οἰκοδόμησε κοινόβιο στὸν τόπο ὅπου ἔκτισες τὸ κοιμητήριό μου, ἀφοῦ γκρεμίσεις ὅλα τὰ κελλιά ἀπὸ τὰ θεμέλια· διότι ὁ Θεὸς δὲν θέλει νὰ εἶναι λαύρα σ’ ἐκεῖνον τὸν τόπο, ἀλλὰ μᾶλλον εὐδόκησε νὰ γίνῃ κοινόβιο ἢ λαύρα.

“Ὅταν ὁ Φίδος ἄκουσε αὐτὰ συμφώνησε μὲ τὸν ἅγιο νὰ κάμῃ ἔτσι· δὲν ἐγνώριζε ὅμως ὅτι αὐτὸ ποὺ ἔγινε διὰ τοῦ ἁγίου ἦταν ἀληθινό, ἀλλὰ ἐνόμιζε ὅτι ἔβλεπε ὄραμα. Ὁ μέγας Εὐθύμιος τὸν ἐσκέπασε μὲ τὸν μανδύα του καὶ τὸν ἀπέλυσε εἰρηνικά· ὁ Φίδος ἀναρπάχθηκε, καί, ὅπως νομίζω, ἔγινε σὰν τὸν Ἀββακούμ μετάρσιος⁷⁷. ἔτσι βρέθηκε ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ στὸν αἰγιαλὸ καὶ στὴν ἀγία πόλη, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τίποτα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα. Ἐμπῆκε στὸν οἶκο του, ἔβγαλε ἐκεῖνον τὸν θεόσδοτο μανδύα, ποὺ φοροῦσε, καὶ ἐφόρεσε τὰ ἐνδύματά του· τότε ὁ μανδύας ἔγινε ἄφαντος, ἐνῶ αὐτὸς ἦλθε στὸν ἑαυτό του καὶ λέγει.

Τώρα πράγματι γνωρίζω ὅτι ὁ Κύριος ἔστειλε τὸν ἅγιό του καὶ μὲ ἀπάλλαξε ἀπὸ πικρὸ θάνατο.

77. Δανιήλ, Βῆλ καὶ Δράκων 36.

Καὶ ταῦτα διηγησάμενος τῇ ἑαυτοῦ μητρὶ φιλοχρίστῳ οὔσῃ καὶ ἄκούσας παρ' αὐτῆς ὅτι.

῞Οσα συνέθου τῷ ἁγίῳ, ἀνυπερθέτως ποιήσον.

Εἰσελθὼν πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον πάντα καθεξῆς διηγῆσατο.
5 Ὁ δὲ θαυμάσας ἀποκρίθη λέγων.

Οὔτω προφήτης Κυρίου ὁ μέγας Εὐθύμιος. Τοῦτο γὰρ
πᾶσιν ἡμῖν προεῖπε μέλλων ἐν Χριστῷ τελειοῦσθαι.
Ἄπιθι τοίνυν ἐπὶ τὴν τοῦ κοινοβίου οἰκοδομὴν καὶ
ἔχεις κάμῃ συνεργοῦντά σοι ἐν πᾶσιν.

10 Λαβὼν οὖν ὁ Φίδος ἓνα μηχανικὸν καὶ πλῆθος τεχνιτῶν καὶ
ὑπουργίαν πολλὴν κατέβη εἰς τὴν λαύραν καὶ ᾠκοδόμησε τὸ
κοινόβιον καὶ περιετείχισε καὶ ᾠχύρωσεν αὐτό. Καὶ τὴν μὲν πα-
λαιὰν ἐκκλησίαν ἀριστητήριον πεποίηκε καὶ ὑπεράνωθεν τὴν
νέα ᾠκοδόμησεν ἐκκλησίαν, ἔκτισε δὲ καὶ πύργον ἔνδον τοῦ
15 κοινοβίου ὀχυρώτατον ἐν ταῦτῳ καὶ ᾠραιότατον, συνέφθασε δὲ
ἐν τῷ μέσῳ εἶναι τοῦ κοινοβίου τὸ κοιμητήριον.

Τὴν δὲ τοῦ κοινοβίου τοποθεσίαν καλὴν οὔσαν τοῦ ὀρᾶσθαι διὰ
τὴν ἐνάρετον ὀμαλότητα καὶ μοναχοῖς πρὸς ἄσκησιν ἐπιτηδεῖαν
διὰ τὴν τῶν αὐτῆς ἀέρων εὐκρασίαν τε καὶ μεσότητα διαγράψαι
20 τῷ λόγῳ πειράσομαι.

Λόφος τοίνυν ἐστὶ σμικρότατος ἐξ ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως πε-
ριεχόμενος ὑπὸ δύο κοιλάδων σεμνοτάτων συνερχομένων κατὰ
τὸ νότιον μέρος καὶ ἀλλήλαις ἐνουμένων. Ἐπὶ μέντοι τὸ βόρειον
μέρος πεδιάς ἐστὶ λίαν τερπνοτάτη ἐπὶ τρισὶ περί που ἠπλωμένη
25 σταδίοις, τῆς δὲ πεδιάδος πρὸς βορρᾶν χεῖμαρρός ἐστὶ καταφε-
ρόμενος ἐξ αὐτῆς που τῆς ἀνατολικῆς ρίζης τοῦ σεβασμίου βου-
νοῦ τῆς ἀγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναλήψεως. Κατ' αὐτὴν
δὲ τὴν πεδιάδα ὃ τε πύργος ἐστήρικται καὶ τὸ τοῦ κοινοβίου ἐκ-
βάλλει θυρώριον, καὶ ἔστιν ὁ τόπος ὄλος ἡμερος καὶ πάνυ θαυ-
30 μάσιος, μέσους, ᾧς εἴρηται, λαχῶν ἀέρας. Τῶν μὲν γὰρ ψυχρο-
τέρων τόπων ὑπάρχει θερμότερος, τῶν δὲ καυματηρῶν ψυχρό-
τερος· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν λίαν ὑγροτέρων τόπων ὑπάρχει
ξηρότερος καὶ τῶν πάνυ ξηροτέρων ὑγρότερος.

Ἄφοῦ διηγήθηκε αὐτὰ τὰ πράγματα στὴ φιλόχριστη μητέρα του καὶ ἄκουσε ἀπὸ αὐτὴν,

“Ὅσα συμφώνησες μὲ τὸν ἅγιο, νὰ τὰ κάμεις ἀνυπερθέτως,

εἰσῆλθε στὸν ἀρχιεπίσκοπο καὶ τοῦ διηγήθηκε τὰ πάντα μὲ τὴ σειρά. Αὐτὸς ἀποκρίθηκε μὲ θαυμασμό.

Πράγματι ὁ μέγας Εὐθύμιος εἶναι προφήτης τοῦ Κυρίου. Διότι αὐτὸ τὸ εἶπε σὲ ὄλους μας ὅταν ἐπρόκειτο νὰ τελειωθεῖ ἐν Χριστῷ. Πήγαινε λοιπὸν γιὰ τὴν οἰκοδόμηση τοῦ κοινοβίου καὶ θὰ ἔχεις κι ἐμένα νὰ σὲ βοηθῶ σὲ ὅλα.

Ἄφοῦ λοιπὸν ἐπῆρε ὁ Φίδος ἓνα μηχανικὸ, πλῆθος τεχνιτῶν καὶ πολλὰ ἐφόδια, κατέβηκε στὴ λαύρα καὶ οἰκοδόμησε τὸ κοινόβιο, τὸ περιτείχισε καὶ τὸ ὀχύρωσε. Τὴν παλιὰ ἐκκλησία τὴν ἔκαμε τράπεζα κι ἐπάνω ἀπ’ αὐτὴν οἰκοδόμησε τὴν νέα ἐκκλησία· ἔκτισε ἐπίσης καὶ πύργο μέσα στὸ κοινόβιο ὀχυρώτατο καὶ ὠραιότατο καὶ ἐρρυθμίσθηκε ὥστε στὸ μέσο τοῦ κοινοβίου νὰ εἶναι τὸ κοιμητήριον. Θὰ προσπαθῆσω νὰ περιγράψω μὲ λόγια τὴν τοποθεσία τοῦ κοινοβίου, πὺ εἶναι καλὴ στὴ θέα λόγω τῆς στερεᾶς ὀμαλότητος καὶ κατάλληλη στοὺς μοναχοὺς γιὰ ἄσκηση ἐξ αἰτίας τῆς εὐκρασίας καὶ ἡπιότητος τῶν ἀνέμων τῆς.

Εἶναι ἓνας λόφος πολὺ μικρὸς πὺ ὀρίζεται ἀνατολικά καὶ δυτικά ἀπὸ δύο θαυμάσιες κοιλάδες πὺ ἐνώνονται μεταξὺ τους στὸ νότιο μέρος. Ἐπάνω στὸ βόρειο μέρος ὑπάρχει μιὰ τερπνοτάτη πεδιάδα πὺ ἀπλώνεται σὲ τρία περίπου στάδια⁷⁸. Πρὸς βορρᾶ τῆς πεδιάδος ὑπάρχει χεῖμαρρος πὺ κατεβαίνει κάπου ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴ ρίζα τοῦ σεβασμίου βουνοῦ τῆς ἁγίας Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μας. Σ’ αὐτὴν τὴν πεδιάδα στηρίζεται ὁ πύργος καὶ ἀνοίγει ἡ πύλη τοῦ κοινοβίου. “Ὅλος ὁ τόπος εἶναι ἡμερος καὶ θαυμάσιος, ἀφοῦ, ὅπως ἔχει λεχθεῖ, διαθέτει μετρίους ἀέρες. Πράγματι εἶναι θερμότερος ἀπὸ τοὺς ψυχρότερους τόπους, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς καυματηροὺς εἶναι ψυχρότερος. Εἶναι ἐπίσης ξηρότερος ἀπὸ τοὺς πολὺ ὑγροὺς τόπους καὶ ὑγρότερος ἀπὸ τοὺς πολὺ ξηροὺς.

ΜΔ'

ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΒΡΟΧΗ

Πληρωθείσης δὲ τῆς τοῦ κοινοβίου οἰκοδομῆς τε καὶ κοσμήσεως ἐν μόνοις τρισὶν ἔτεσι τῇ πολυχειρία καὶ σπουδῇ ἐβούλοντο οἱ πατέρες κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν καθ' ἣν μετετέθη τὸ τίμιον λείψανον τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ἐν τῷ καινῷ κατετέθη
 5 κοιμητηρίῳ, τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ κοινόβιον ἐγκαινίσαι· ἀλλ' ἐστενοχωροῦντο ὕδωρ μὴ ἔχοντες. Ὀλιγομβρίας γὰρ γενομένης κατ' αὐτὴν τὴν ἔρημον λάκκος ὕδωρ οὐκ ἐδέξατο καὶ τοῦ Μαΐου μηνὸς εἰσεληλυθότος τῆς αὐτῆς ἐρήμου μόλις τῷ χειμῶνι βρεχομένης, ὡς ἴσασιν οἱ πολυχρόνιον πεῖραν αὐτῆς ἐσχηκό-
 10 τες, εἰκότως βροχὴ οὐ προσεδοκᾶτο. Δι' ὃ ἐν ἀπορίᾳ πολλῇ γεγονότες οἱ περὶ τὸν ἡγούμενον Ἡλίαν καὶ τὸν διάκονον Φίδον ἐδήλωσαν τῷ τε ἀββᾶ Λογγίνῳ τῆς κάτω μονῆς καὶ τῷ ἀββᾶ Παύλῳ ἡγουμένῳ ὄντι τῆς Μαρτυρίου μονῆς ἀποστεῖλαι τὰ ἄλογα τῶν ἀμφοτέρων μοναστηρίων, ὅπως μετὰ τῶν ἀλόγων
 15 τῆς ἡμετέρας μονῆς μετακομίσωσιν ὕδωρ ἀπὸ Φαρῶν, καὶ ἠτοιμάζοντο τῇ νυκτὶ ἐξιέναι ἀπὸ τοῦ κρούσματος. Ἐν ἣ νυκτὶ φαίνεται ὁ μέγας Εὐθύμιος τῷ μακαρίτῃ Ἡλίᾳ λέγων.

Τί ποιοῦσιν τὰ ἄλογα σήμερον.

Καὶ εἰπόντι αὐτῷ.

20 Διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἡμᾶς ὕδωρ εἰς Φαρὰν ὑπάγουσιν,

Ἐπετίμησεν λέγων.

Καὶ διὰ τί ἀμελήσαντες οὐκ ἐδεήθητε τοῦ Θεοῦ, ὀλιγόπιστοι; Μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χεὶρ τοῦ Κυρίου δοῦναι ὑμῖν ὕδωρ; Ὁ ἐκ τῆς ἀκροτόμου πέτρας ἐξαγαγὼν ὕδωρ
 25 Θεὸς λαῷ ἀπειθοῦντι καὶ ἀντιλέγοντι, καὶ διψῶντι τῷ

44

ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΒΡΟΧΗ

“Όταν ολοκληρώθηκε ἡ οἰκοδόμησις καὶ ἡ διακόσμησις τοῦ κοινοβίου, σὲ τρία μόνο χρόνια μὲ πολλὰ χέρια καὶ ζῆλο, ἤθελαν οἱ πατέρες νὰ ἐγκαινιάσουν τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ κοινόβιο τὴν ἴδια ἡμέρα πού μετακομίσθηκε τὸ τίμιον λείψανον τοῦ ἁγίου πατέρα μας καὶ κατατέθηκε στὸ νέο κοιμητήριον· ἀλλὰ ἦσαν στενοχωρημένοι πού δὲν εἶχαν νερό. Διότι εἶχε σημειωθεῖ ὀλιγομβρία στὴν ἔρημον αὐτὴ καὶ δὲν μάζεψε νερὸ κανένας λάκκος· εἶχε μπεῖ κιόλας ὁ Μάϊος, ἐνῶ ἡ ἔρημος αὐτὴ βρέχεται μόλις τὸν χειμῶνα, ὅπως γνωρίζουν ὅσοι τὴν ἔχουν γνωρίσει μὲ πολυχρόνια πείρα, καὶ εὐλογα δὲν περίμεναν βροχὴν. Γι’ αὐτό, εὐρισκόμενοι σὲ μεγάλη ἀπορία οἱ γύρω ἀπὸ τὸν ἡγούμενον Ἡλία καὶ τὸν διάκονον Φίδο εἰδοποίησαν τὸν ἀββᾶ Λογγῖνον τῆς κάτω μονῆς καὶ τὸν ἀββᾶ Παῦλον πού ἦταν ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Μαρτυρίου νὰ στείλουν τ’ ἄλογα τῶν δύο μοναστηρίων, γιὰ νὰ μεταφέρουν νερὸ ἀπὸ τὴν Φαρῆς⁷⁹ μαζὶ μὲ τὰ ἄλογα τῆς δικῆς μας μονῆς καὶ ἐτοιμάζονταν νὰ βγοῦν τὴ νύκτα μὲ τὸ κτύπημα. Αὐτὴ τὴ νύκτα ὁμως παρουσιάζεται ὁ μέγας Εὐθύμιος στὸν μακαρίτη Ἡλία λέγοντας.

Τί κάμουν σήμερον τὰ ἄλογα;

Κι ὅταν τοῦ ἀπάντησε,

Ἐπειδὴ δὲν ἔχομε νερὸ πηγαίνουν στὸ Φαράν,

Τὸν ἐπιτήμησε.

Καὶ γιατί ἀμελήσατε νὰ παρακαλέσετε τὸν Θεό, ὀλιγόπιστοι; Μήπως δὲν μπορεῖ τὸ χέρι τοῦ Κυρίου νὰ σᾶς δώσει νερό; Ὁ Θεὸς πού ἐβγαλε νερὸ ἀπὸ τὴν ἀπότομη πέτρα⁸⁰ γιὰ ἓνα λαὸ ἀνυπάκουον καὶ ἀντιρρησίαν⁸¹,

80. Ἐξ. 17,6.

81. Ἦσ. 65,2 – Κριταὶ 15,19.

Σαμψὼν ἀπὸ σιαγόνος ὄνου ἀναβλύσας ὕδωρ οὐ δώσει καὶ ὑμῖν χρήζουσιν; Ναὶ λέγω ὑμῖν δώσει, εἴαν μετὰ πίστεως αἰτήσητε αὐτόν. Μὴ τοίνυν τὰ ἄλογα ἐπὶ τὸ ὕδωρ πέμψητε, ἀλλ' ἐπιρρίψατε ἐπὶ τὸν Θεὸν τὴν
 5 μέριμναν ὑμῶν, καὶ σήμερον πρὸ ὥρας τρίτης γεμοῦνται ὑμῶν οἱ δύο μεγάλοι λάκκοι.

Ἄναστας οὖν καὶ διηγησάμενος τὸ ὄραμα τῷ τε μακαρίτῃ Φίδῳ καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς ἀπέστειλε τὰ ἄλογα εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν. Ὅτε οὖν ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν, ἀνέβη νέφος καὶ ἐξεχέθη ὄμβρος πολλὸς κύκλῳ τοῦ μοναστηρίου καὶ μόνου, καὶ πρὸ ὥρας τρίτης ἐγομώθησαν οἱ δύο μεγάλοι λάκκοι καὶ εὐθὺς ἐπαύσατο ἡ βροχή. Ὁ τοίνυν ἀρχιεπίσκοπος Μαρτύριος γνοὺς τὸ γενόμενον θαῦμα μετὰ πολλῆς δαψιλείας παραγέγονεν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ μοναστηρίου. Καὶ γέγονεν ἡ ἀγρυπνία μετὰ λαμπρᾶς φωταγωγίας καὶ ποιοῦντες τὴν σύναξιν κατέθεντο ὑπὸ τὸ
 10 θυσιαστήριον λείψανα ἀγίων καὶ καλλινίκων μαρτύρων, Ταράχου καὶ Πρόβου καὶ Ἀνδρονίκου, μηνὶ Μαΐῳ ἑβδόμῃ, ἔτους δεκάτου ἀπὸ τῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου κοιμήσεως. Χρόνου δέ τις διελθόντος ὁ διάκονος Φίδος ἐπίσκοπος ἐχειροτονήθη πόλεως Δώρων προσαγορευομένης.
 20

ΜΕ'

ΣΥΝΕΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΣΧΙΣΜΑΤΩΝ

Δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι ἐν τῷ παρόντι λόγῳ ἐπιμνησθῆναι τῆς τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀποσχιστῶν τελείας ἐνώσεως πρὸς τὸ δεῖξαι ἐναργῶς τὰ παρὰ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἐν τῇ θαλάσῃ ρηθέντα εἰς τὸν αὐτὸν πληρωθέντα καιρόν. Τοῦ γὰρ ἀρχιεπισκόπου
 25 Μαρτυρίου τῇ γενομένῃ ἐν τῇ θαλάσῃ ὄπτασι· καὶ ὑποσχέσει τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου πιστεύσαντος καὶ πᾶσαν μέριμναν ἀποτιναξαμένου ὀλίγων ἡμερῶν διελθουσῶν ὁ ἀνωτέρω μνημονευ-

πού γιὰ τὸν διψασμένο Σαμψὼν ἀνέβλυσε νερὸ ἀπὸ τὸ σιαγόνι ὄνου, δὲν θὰ δώσει καὶ σὲ σᾶς πού τὸ χρειάζεσθε; Ναί, σᾶς βεβαιώνω, θὰ σᾶς δώσει, ἂν τὸ ζητήσετε μὲ πίστη. Μὴ στείλετε λοιπὸν τὰ ἄλογα γιὰ τὸ νερό, ἀλλὰ ἀναθέσετε στὸ Θεὸ τὴ φροντίδα σας⁸² καὶ σήμε-
ρα πρὶν ἀπὸ τὴν τρίτη ὥρα θὰ γεμίσουν οἱ δύο μεγάλοι
λάκκοι.

“Ὅταν λοιπὸν σηκώθηκε, διηγήθηκε τὸ ὄραμα στὸν μακαρίτη Φίδο καὶ σὲ ὄλους τοὺς ἄλλους κι ἔστειλε τ’ ἄλογα στοὺς τό-
πους τους. “Ὅταν λοιπὸν ἀνέτειλε ὁ ἥλιος, ἀνέβηκε σύννεφο κι
ἔπεσε πολλὴ βροχὴ μόνο γύρω ἀπὸ τὸ μοναστήρι καὶ πρὶν ἀπὸ
τὴν τρίτη ὥρα γέμισαν οἱ δύο μεγάλοι λάκκοι, κι ἀμέσως στα-
μάτησε ἡ βροχὴ. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μαρτύριος, ὅταν ἔμαθε τὸ
θαῦμα πού ἔγινε, ἦλθε μὲ ἄφθονα ἐφόδια στὰ ἐγκαίνια τοῦ μο-
ναστηρίου. Ἔγινε τότε ἡ ἀγρυπνία μὲ λαμπρὴ φωταγωγία καὶ
ὅταν ἔκαμαν τὴ σύναξη ἔβαλαν κάτω ἀπὸ τὸ θυσιαστήριο λεί-
ψανα ἀγίων καὶ καλλινίκων μαρτύρων, τοῦ Ταράχου, τοῦ Πρό-
βου καὶ τοῦ Ἀνδρονίκου, τὴν ἐβδόμη Μαΐου τοῦ δεκάτου ἔτους
ἀπὸ τὴν κοίμηση τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου⁸³. “Ὅταν πέρασε λίγος
καιρὸς ὁ διάκονος Φίδος ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος τῆς πόλε-
ως πού ὀνομάζεται Δώρα.

45

ΣΥΝΕΝΩΣΗ ΤΩΝ ΣΧΙΣΜΑΤΩΝ

Θεωρῶ ὁμῶς δίκαιο νὰ θυμηθῶ σ’ αὐτὴ τὴν πραγματεία τὴν τε-
λεία ἔνωση τῶν Ἀποσχιστῶν στὰ Ἱεροσόλυμα, γιὰ νὰ δείξω
καθαρὰ ὅτι ἐκεῖνα πού ἐλέχθησαν στὴ θάλασσα ἀπὸ τὸν μεγάλο
Εὐθύμιος ἐκπληρώθηκαν τὸν ἴδιο καιρὸ. Ἀφοῦ ὁ ἀρχιεπίσκοπος
Μαρτύριος ἐπίστευσε στὴν ὀπτασία καὶ ὑπόσχεση τοῦ μεγάλου
Εὐθυμίου πού ἔγινε στὴ θάλασσα καὶ ἐγκατέλειψε κάθε φροντί-
δα, ἔπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες ὁ ἀββᾶς Μαρκιανὸς πού ἐμνημο-

83. Τὸ δέκατο ἔτος μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Εὐθυμίου ἦταν ἀπὸ 20 Ἰανουα-
ρίου τοῦ 482 ἕως 19 Ἰανουαρίου τοῦ 483.

θεὶς ἀββᾶς Μαρκιανὸς ἐν τοῖς περὶ τὴν ἁγίαν Βηθλεὲμ τόποις ἤδη κοινόβιον συστησάμενος πάντας τοὺς Ἀποσχιστὰς αὐτόθι συναθροίσας ἐκ θείας τινὸς ἐπιπνοίας κινήθεις λέγει πρὸς αὐτούς.

- 5 Ἔως πότε, πατέρες, φιλονεικοῦμεν διελεῖν τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, μὴ ἐπιστάμενοι τὸ τέλειον θέλημα τοῦ Θεοῦ; Σκοπήσωμεν τοίνυν ἑαυτοὺς μήπως, οἴομενοι τὴν βασιλικὴν κατέχειν ὁδόν, ἀνοδία ὀδεύομεν. Τὸ γὰρ οἶεσθαι κωλύει τὸ εἶναι. Ἐαυτοὺς τοίνυν δοκιμάσωμεν
- 10 εἴ ἐσμεν ἐν τῇ πίστει, καὶ τῷ ἀποστολικῷ ἀκολουθοῦντες ὑποδείγματι βάλωμεν κλήρους ἐκ προσώπου τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν μοναχῶν καὶ εἰ μὲν ὁ κλῆρος ἐπὶ τοὺς μοναχοὺς ἔλθῃ, μείνωμεν ὅπερ ἐσμέν· εἰ δὲ ἐπὶ τοὺς ἐπισκόπους, τῇ ἐκκλησίᾳ κοινωνήσωμεν.
- 15 Καὶ τούτων οὕτως λεχθέντων ὁμονοήσαντες ἔβαλον τοὺς κλήρους καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ τοὺς ἐπισκόπους. Καὶ πληροφορηθέντες ἅπαντες ἐκ συμφώνου εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν εἰσῆλθον ἐκδεδωκότες ἑαυτοὺς τῇ πρὸς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἐνώσει. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος τούτους δεξάμενος ἐκέλευσε τὰ φῶτα γενέ-
- 20 σθαι τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως καὶ ἐπετέλεσε πάνδημον ἑορτὴν μετὰ παντὸς τοῦ πλήθους τῶν τε μοναχῶν καὶ τῶν πολιτῶν καὶ γέγονεν εὐφροσύνη μεγάλη ἐν ταῖς πολατεταῖς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τῇ τῆς ἐνώσεως χαρᾷ. Καὶ ἐκοινώνησεν ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἀποσχιστῶν πλὴν Γεροντίου τοῦ ἀρχιμανδρίτου τοῦ ἐπὶ τεσ-
- 25 σαρακονταπέντε ἔτη τὰ τῆς μακαρίας Μελάνης μοναστήρια κυβερνήσαντος καὶ Ρωμανοῦ τοῦ ἐπὶ Θεκῶαν μοναστήριον συστησαμένου, οἵτινες τῇ ἀλόγῳ φιλονεικίᾳ ἐμμεΐναντες καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἰδίων ἐκβληθέντες μοναστηρίων ὧδε κάκεῖσε περιφερόμενοι ἐτελεύτησαν ἀκοινωνῆτοι. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως γέ-
- 30 γονεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος.

νεύθηκε παραπάνω, ἀφοῦ εἶχε συστήσει πλέον κοινόβιο στοὺς γύρω ἀπὸ τὴν ἀγία Βηθλεὲμ τόπους, συνάθροισε ὅλους τοὺς Ἀποσχιστῆς ἐκεῖ κινούμενος ἀπὸ κάποια θεία ἔμπνευση, καὶ τοὺς λέγει.

Ἔως πότε, πατέρες, θὰ ἀνταγωνιζόμαστε νὰ διασποῦμε τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀγνοώντας τὸ τέλειο θέλημα τοῦ Θεοῦ; Ἄς ἐξετάσουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας λοιπὸν, μὴπως, νομίζοντας ὅτι βαδίζομε τῇ βασιλικῇ ὁδῷ, παίρνομε ἀπότομο ἀνήφορο. Διότι τὸ νὰ νομίζομε, ἐμποδίζει τὸ νὰ εἴμαστε σ' αὐτῇ. Ἄς ἐξετάσουμε λοιπὸν τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἂν εἴμαστε στὴν πίστη, καὶ ἀκολουθώντας τὸ ἀποστολικὸ ὑπόδειγμα ἃς βάλομε κλήρους⁸⁴ γιὰ λογαριασμὸ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν μοναχῶν· καὶ ἂν ὁ κλῆρος πέσει στοὺς ἐπισκόπους, ἃς κοινωνήσομε μὲ τὴν Ἐκκλησία.

Ὅταν ἐλέχθησαν αὐτά, ὁμονόησαν, ἔβαλαν τοὺς κλήρους κι ἔπεσε ὁ κλῆρος στοὺς ἐπισκόπους. Καὶ ἀφοῦ συμφώνησαν ὅλοι μεταξύ τους, εἰσῆλθαν στὴν ἀγία πόλη, προσφέροντας τοὺς ἑαυτοὺς τους στὴν ἔνωση μὲ τὴν ἀγία Ἐκκλησία. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τότε, ἀφοῦ τοὺς ἐδέχθηκε, διέταξε ν' ἀνάψουν τὰ φῶτα τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως, ἐτέλεσε πάνδημη ἑορτῇ μὲ ὅλο τὸ πλῆθος τῶν μοναχῶν καὶ τῶν πολιτῶν κι ἔγινε μεγάλη εὐφροσύνη στὶς πλατεῖες τῆς Ἱερουσαλήμ γιὰ τὴν χαρὰ τῆς ἐνώσεως. Ὅλο τὸ πλῆθος τῶν Ἀποσχιστῶν ἐκοινώνησε μὲ τὴν Ἐκκλησία ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Γερῶντιο τὸν ἀρχιμανδρίτη ποῦ ἐπὶ σαράντα πέντε ἔτη ἐκυβέρνησε τὰ μοναστήρια τῆς μακαρίας Μελάνης καὶ τὸν Ρωμανὸ ποῦ σύστησε μοναστήρι στὴ Θεκῶα. Αὐτοὶ ἐπέμειναν στὴν παράλογη ἔριδα καὶ γι' αὐτὸ διώχθηκαν ἀπὸ τὰ μοναστήρια τους καί, περιφερόμενοι ἐδῶ κι ἐκεῖ πέθαναν ἀκοινωνῆτοι. Ἔτσι λοιπὸν συνεβηκαν αὐτὰ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ζήνωνος.

84. Πράξ. 1,26.

MS'

ΕΙΣΒΟΛΗ ΒΕΛΟΥΪΝΩΝ

Ἐν δὲ τοῖς Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως χρόνοις αἱ σκηναὶ τῶν Σαρακηνῶν αἱ συστᾶσαι ὑπὸ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου ὑπὸ βαρβάρων ἐρημώθησαν, οἱ δὲ πρῶτοι τῶν ἐν αὐταῖς Σαρακηνῶν ἄλλας σκηνὰς ἔκτισαν πλησίον τῆς τοῦ ἀββᾶ Μαρ-
 5 τυρίου μονῆς ἐκκλησίαν κάκεισε συστησάμενοι. Ἄλλ' οἱ βάρβαροι πάλιν ἐπελθόντες αὐτοῖς κάκεισε τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ αἰχμαλώτισαν· οἱ δὲ λοιποὶ εἰς διαφόρους ἐσκορπίσθησαν κώμας. Γέγονε γὰρ τότε σύγχυσις μεγάλη καὶ φοβερὰ κατὰ τὴν χώραν ταύτην ὑπὸ τῆς ἐπ' ἀδείας τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῆς.

MZ'

ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

10 Ὁ μὲν οὖν μακαρίτης Ἡλίας ὁ καλὸς τῆς Εὐθυμίου ἀγέλης ποιμὴν ἐπὶ τριάκοντα καὶ ὀκτῶ χρόνους τὴν μονὴν κυβερνήσας καὶ πλεῖστα κατορθώματα ἐν αὐτῇ διαπραξάμενος ἐτελεύτησεν. Συμμεωνίου δὲ τινος Ἀπαμέως ἐπὶ τρεῖς χρόνους τῆς αὐτῆς μονῆς κρατήσαντος καὶ ἐν Χριστῷ τελειωθέντος Στέφανός τις Ἄραψ
 15 τῷ γένει τὴν ἡγουμενίαν διεδέξατο, γνήσιον ἀδελφὸν ἔχων Προκόπιον μὲν ὀνομαζόμενον, τῆς δὲ Καισαρέων ἐκκλησίας πρεσβύτερον, οὗτινος τελευτήσαντος πᾶσαν ὁ Στέφανος τὴν γονικὴν περιουσίαν τῷ μοναστηρίῳ προσεκύρωσεν. Ἐν τοῖς αὐτοῦ χρό-
 20 ναῖς Ἀντιοχεὺς τις Καισάριος καλούμενος καὶ ἐν ἀρχαῖς πολιτικαῖς πολλάκις εὐδοκιμήσας ἐλθὼν εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν καὶ χρονοτριβήσας πάθει σωματικῷ περιέπεσε δεινοτάτῳ καὶ ἠνέχθη εἰς τὴν μονὴν καὶ ἐκ τοῦ ἐλαίου τῆς τοῦ σημειοφόρου Εὐθυμίου θήκης ἀλειψάμενος πάσης σωματικῆς ἀθρόως ἀπηλλάγη νό-

46

ΕΙΣΒΟΛΗ ΒΕΛΟΥΪΝΩΝ

Στὰ χρόνια τοῦ βασιλέα Ἀναστασίου οἱ σκηνές τῶν Σαρακη-
νῶν, πού συστήθηκαν ἀπὸ τὸν ἅγιο πατέρα μας Εὐθύμιο, ἐρη-
μώθηκαν ἀπὸ βαρβάρους, ἐνῶ οἱ πρῶτοι ἀπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς
πού ἦσαν σ' αὐτὲς ἔκτισαν ἄλλες σκηνές κοντὰ στὴ μονὴ τοῦ
ἁββᾶ Μαρτυρίου, ὅπου ἐπίσης σύστησαν ἐκκλησία. Ἀλλὰ οἱ
βάρβαροι, ἀφοῦ ἐπέδραμαν πάλι ἐναντίον τους κι ἐκεῖ, ἄλλους
ἐσκότωσαν κι ἄλλους αἰχμαλώτισαν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐσκορπίστη-
καν σὲ διάφορα χωριά. Τότε πράγματι ἔγινε μεγάλη καὶ φοβερὴ
σύγχυση στὴν περιοχὴ ἐκείνη ἀπὸ τὴν χωρὶς ἀντίσταση ἐπι-
δρομὴ τῶν βαρβάρων.

47

ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Ὁ μακαρίτης Ἡλίας λοιπόν, ὁ καλὸς ποιμὴν τῆς ποιμνῆς τοῦ
Εὐθυμίου, ἀφοῦ ἐκυβέρνησε τὴ μονὴ τριάντα ὀκτῶ χρόνια καὶ
ἐπραγματοποίησε πολλὰ κατορθώματα σ' αὐτὴν, πέθανε. Ἐπει-
τα, ἀφοῦ κάποιος Συμεώνιος ἀπὸ τὴν Ἀπάμεια διοίκησε αὐτὴ
τὴ μονὴ τρία χρόνια καὶ ἐτελειώθηκε ἐν Χριστῷ, διαδέχθηκε
τὴν ἡγουμενία κάποιος Στέφανος, Ἄραβας στὴν καταγωγὴ.
Αὐτὸς εἶχε ἓνα γνήσιο ἀδελφὸ, πού ὀνομαζόταν Προκόπιος καὶ
ἦταν πρεσβύτερος τῆς ἐκκλησίας τῶν Καισαρέων. Ὄταν πέθα-
νε ὁ ἀδελφὸς αὐτός, ὁ Στέφανος πρόσφερε ὅλη τὴ γονικὴ πε-
ριουσία στὸ μοναστήρι. Στὰ χρόνια του κάποιος Ἀντιοχεύς,
ὀνομαζόμενος Καισάριος, πού εὐδοκίμησε πολλὰς φορές στὶς
πολιτικὲς ἀρχές, ἦλθε στὴν ἁγία πόλη καὶ ἔμεινε ἀρκετὸ καιρὸ.
Περιέπεσε τότε σὲ δεινότατο σωματικὸ πάθος, μεταφέρθηκε
στὴ μονὴ καί, ἀφοῦ ἀλείφθηκε μὲ ἔλαιο ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ
σημειοφόρου Εὐθυμίου, ἀπαλλάχθηκε ἀμέσως ἀπὸ κάθε σωμα-

σου. Ταύτης οὖν τυχὼν τῆς εὐεργεσίας πολλὴν μὲν προσήνεγκεν
 εὐλογίαν, ἑτέραν δὲ ὑπέσχετο δίδόναι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν.
 Ὅδεῦων δὲ ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν παρέβαλεν ἐν Τριπόλει Στε-
 φάνῳ τῷ ἐπισκόπῳ. Ὡντινι διηγεῖτο περὶ τε τῆς τοῦ μεγάλου
 5 Εὐθυμίου χάριτος καὶ τῆς εἰς αὐτὸν προελθούσης εὐεργεσίας.
 Λεόντιος δὲ τις νεώτερος τοῦ ἐπισκόπου ἀνεψιὸς ἀκούσας καὶ
 ἀναπτρωθεὶς τὴν διάνοιαν ἦλθεν εἰς τὴν μονὴν καὶ ἀπετάξατο.
 Καὶ ἐν τῇ μοναχικῇ προκόψαντι αὐτὸν πολιτεία μεταπεμψάμε-
 νος ὁ ἐπίσκοπος Στέφανος ἡγούμενον πεποίηκε τοῦ σεβασμίου
 10 οἴκου τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λεοντίου καὶ διάδοχον τῆς ἐπισκοπῆς
 οὐ μετὰ πολὺ καταλιπὼν αὐτὸν ἐτελεύτησεν.

ΜΗ'

ΚΛΟΠΗ ΕΙΣ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ

Νεῖλος δὲ τις τοῦ μοναστηρίου πρεσβύτερος ἐπέμπετο εἰς Ἀν-
 τιόχειαν διὰ τὴν ὑποσχεθεῖσαν παρὰ Καισαρίου εὐλογίαν.
 Ὅστις ἐν Τριπόλει κατὰ πάροδον γεγωνῶς καὶ παρὰ Λεοντίῳ
 15 τῷ ἐπισκόπῳ δεξιωθεὶς ἐπίσκοπος χειροτονεῖται Ὁρθωσιάδος.
 Ὁ δὲ πατὴρ ἡμῶν Στέφανος τὴν Εὐθυμίου μονὴν ἀύξήσας καὶ
 πλουτίσας εἰς δύναμιν καὶ ἐξακόσια νομίσματα ἐν χαράγματι ἐκ
 περιουσίας γονικῆς ταύτη καταλιπὼν ἐτελειώθη μηνὶ Ἰανουα-
 ρίῳ εἰκάδι δευτέρᾳ τὸν εἰκοστὸν πρῶτον ἐν τῇ ἡγουμενία
 20 πληρώσας χρόνον. Θωμᾶς δὲ τις Ἀπαμεὺς τὴν Εὐθυμίου ἀγέ-
 λην παραλαβὼν εὐθηνουῖσαν ἠλάττωσεν. Ἐν τοῖς αὐτοῦ χρόνοις
 ἦλθε πάλιν εἰς τὴν μονὴν ὁ ἐνδοξότατος Καισάριος καὶ ὑπ' αὐ-
 τοῦ εἰς ἐστίασιν προτραπεῖς καὶ ἐν τῷ ἀρίστῳ παρ' αὐτοῦ ἀκού-
 σας ὅτι ἔχομεν ἐν τῷ διακονικῷ μερίδας τινὰς τοῦ τιμίου ξύλου
 25 τοῦ πανσέπτου σταυροῦ, ἄσπερ τῷ μοναστηρίῳ Κοσμᾶς τε καὶ
 Χρῦσιππος οἱ σταυροφύλακες κατὰ καιροὺς ἐδωρήσαντο, ἐξ ὧν
 μερίδων ὁ ἡγούμενος Στέφανος ἐνέβαλεν εἰς τὸν παρ' αὐτοῦ γε-
 γονότα τῷ μοναστηρίῳ σταυρὸν ὀλόχρυσόν τε καὶ διάλιθον, εἴ-
 πεν ὁ Καισάριος.

τική νόσο. Ὄταν λοιπὸν ἐπέτυχε αὐτὴν τὴν εὐεργεσία, πρόσφερε πολλὴν εὐλογία⁸⁵ καὶ ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ δίνει κι ἄλλη κάθε χρόνο. Βαδίζοντας πρὸς τὴν Ἀντιόχεια, ἐπισκέφθηκε τὸν ἐπίσκοπο Στέφανο στὴν Τρίπολη. Σ' αὐτὸν διηγήθηκε γιὰ τὴ χάρη τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου καὶ γιὰ τὴν εὐεργεσία ποὺ ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἀπὸ ἐκεῖνον. Κάποιος νεαρὸς Λεόντιος, ἀνεψιὸς τοῦ ἐπισκόπου, ἀκούοντας αὐτὸ καὶ ἀναπτερούμενος στὴ διάνοια, ἦλθε στὴ μονὴ κι ἀπαρνήθηκε τὸν κόσμον. Ἀφοῦ πρόκοψε στὸν μοναχικὸ βίον, ὁ ἐπίσκοπος Στέφανος τὸν προσκάλεσε καὶ τὸν ἔκαμε ἡγούμενον τοῦ σεβασμίου οἴκου τοῦ ἀγίου μάρτυρος Λεοντίου· ἔπειτα ἀπὸ λίγο, ἀφοῦ τὸν ἄφησε διάδοχο τῆς Ἐπισκοπῆς, πέθανε.

48

ΚΛΟΠΗ ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

Ἐνας πρεσβύτερος τοῦ μοναστηρίου, ὀνόματι Νεῖλος, στάλθηκε στὴν Ἀντιόχεια γιὰ τὴν εὐλογία ποὺ εἶχε ὑποσχεθεῖ ὁ Καισάριος. Αὐτὸς λοξοδρομώντας στὴν Τρίπολη καὶ φιλοξενηθεὶς ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Λεόντιο, χειροτονεῖται ἐπίσκοπος τῆς Ὀρθωσιάδας. Ὁ πατέρας μας Στέφανος τότε ἐμεγάλωσε καὶ πλούτισε τὴ μονὴ σὲ δύναμη καὶ ἀφήνοντας σ' αὐτὴν ἑξακόσια χαραγμένα νομίσματα ἀπὸ τὴ γονικὴ περιουσία, ἐτελειώθηκε τὴν εἰκοστὴ δευτέρα Ἰανουαρίου, ἀφοῦ συμπλήρωσε τὸ εἰκοστὸ πρῶτο ἔτος στὴν ἡγεμονία. Τὴν ποιμνὴν τοῦ Εὐθυμίου παρέλαβε κάποιος Θωμᾶς ἀπὸ τὴν Ἀπάμεια ποὺ τὴν ἐλάττωσε. Στὰ χρόνια τοῦ ἦλθε πάλι στὴ μονὴ ὁ ἐνδοξότατος Καισάριος, προσκλήθηκε τότε ἀπὸ αὐτὸν σὲ τράπεζα καὶ κατὰ τὸ πρόγευμα ἄκουσε ἀπὸ αὐτὸν, ὅτι ἔχομε στὸ διακονεῖν ὁ μερικὰ τεμάχια τίμιου ξύλου τοῦ πανσέπτου σταυροῦ. Ἐὰ ὅποια ἐδώρισαν κατὰ καιροὺς στὸ μοναστήρι οἱ σταυροφύλακες Κοσμᾶς καὶ Χρύσιππος. Ἀπὸ τὰ τεμάχια αὐτὰ ὁ ἡγούμενος Στάφανος ἔβαλε μέσα στὸν ὀλόχρυσον καὶ γεμάτον πολυτίμους λίθους σταυρὸν ποὺ ἔκαμε γιὰ τὸ μοναστήρι. Εἶπε τότε ὁ Καισάριος.

Διὰ τὸν Κύριον, ἀξιοθῶμεν προσκυνῆσαι καὶ ἵνα
δώσης ἡμῖν μίαν μερίδα.

Ὁ δὲ ἡγούμενος τοῦτο ποιῆσαι συνθέμενος λαβὼν αὐτοὺς ἐν
ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς μεσημβρίας ἐν τῷ διακονικῷ ἤνοιξε τὰ ἀρ-
5 μάρια τῶν κειμηλίων καὶ προσκυνήσαντες οἱ περὶ Καισάριον
ἔλαβον τὴν μερίδα. Καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ διακο-
νικοῦ κελλίον προετράπησαν εἰς ἀγάπην. Θεόδοτος δὲ τις Γαλά-
της τὴν τοῦ ἀριστητηρίου διακονίαν ἐκπληρῶν τούτοις ὑπηρε-
τει. Ὅστις εἰσερχόμενος διὰ τοῦ διακονικοῦ καὶ ἐξερχόμενος
10 τῶν ἀρμαρίων ἠνεωγμένων τὰ ρηθέντα ἐξακόσια νομίσματα ἐν
τρισὶν ὄντα κοδρίοις ἀπὸ ἐνὸς τῶν ἀρμαρίων κλέψας ἔμεινεν
ὑπηρετῶν. Ὁ μέντοι ἡγούμενος ἀπολῦσαι θέλων τοὺς περὶ Και-
σάριον κλείσας μετὰ θορύβου τὰ ἀρμάρια καὶ μὴ νοήσας τὸ γε-
γονὸς ἀπέλυσεν ἐκείνους μετὰ εὐχῆς. Ὁ δὲ Θεόδοτος ἔωθεν
15 ἀναστὰς προσεποιήσατο τὸν ὀργιζόμενον καὶ κατεβόα τοῦ ἡγου-
μένου λέγων.

Οὐκ ἔνι σωθῆναι εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ὅτι πολὺς αὐ-
τοῦ ἐστὶν ὁ περισπασμός.

Καὶ ἄλλα τινὰ φλυαρήσας ἐξῆλθε τοῦ μοναστηρίου τὸ χρυσίον
20 ἔχων. Ἀνερχόμενος δὲ ἐπὶ τὴν ἀγίαν πόλιν ἄντικρυς τῆς μονῆς
τοῦ ἀββᾶ Μαρτυρίου καθίσας καὶ ἀπὸ ἐνὸς τῶν κοδρίων πεντή-
κοντα νομίσματα λαβὼν ἔθηκεν τὰ τρία ὑποκάτω λίθου μεγά-
λου καὶ σημειωσάμενος τὸν τόπον εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα.
Καὶ μισθωσάμενος ἄλογα ἐπὶ Ἰόππην καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα
25 κατέβη λαβεῖν τὸ χρυσίον. Καὶ ἐγγίσας τῷ λίθῳ ὑπὸ ὄψεως φο-
βερωτάτου ὑποκάτωθεν τοῦ λίθου ἐξελθόντος καταδιωχθεὶς
ἐνεποδίσθη τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Καὶ τῇ ἐξῆς πάλιν κατελθὼν
καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ θηρίου ἐπὶ πολὺ διάστημα καταδιωχθεὶς οὐ
παρεχωρήθη. Τῇ τρίτῃ τοίνυν ἡμέρᾳ πάλιν περὶ τὸν τόπον γεγο-
30 νότα αὐτὸν ἐναερίος τις δύναμις ἐπελθοῦσα ἀσώματος ὡσπερ
βάκλω τινὶ πλήξασα ἔρριψε κατὰ τὴν ὁδὸν ἡμιθανῆ. Λαζαριῶ-
ται δὲ τινες κατὰ τὸν τόπον γενόμενοι τοῦτον ἐρριμμένον εὐρόν-
τες εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν εἰσήγαγον καὶ ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἀπήγα-

Μὲ τὴ χάρη τοῦ Κυρίου, ἃς ἀξιωθοῦμε νὰ προσκυνήσομε καὶ νὰ μᾶς δώσεις μιὰ μερίδα.

Ὁ ἡγούμενος, συμφωνώντας νὰ τὸ κάμει, τοὺς ἐπῆρε ἐκείνη τὴν ὥρα τοῦ μεσημεριοῦ στὸ διακονικὸ καὶ ἀνοίξε τὰ ἀρμάρια τῶν κειμηλίων· οἱ συνοδοὶ τοῦ Καισαρίου προσκύνησαν κι ἐπῆραν τὴ μερίδα. Ἐπειτα ἀφοῦ εἰσῆλθαν στὸ ἐσώτερο κελλί τοῦ διακονικοῦ προσκλήθηκαν στὸ γεῦμα τῆς ἀγάπης. Τότε κάποιος Θεόδοτος Γαλάτης, πὺ εἶχε τὴ διακονία τῆς τράπεζας, τοὺς ὑπηρετοῦσε. Αὐτὸς, μπαίνοντας στὸ διακονικὸ καὶ βγαίνοντας καὶ ἐνῶ τὰ ἀρμάρια ἦσαν ἀνοικτά, ἔκλεψε ἀπὸ ἓνα ἀρμάριο τὰ παραπάνω ἐξακόσια νομίσματα πὺ ἦταν μέσα σὲ τρία βαλάντια κι ἐξακολούθησε νὰ τοὺς ὑπηρετεῖ. Ὁ ἡγούμενος, ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα ν' ἀπολύσει τὴ συνοδεία τοῦ Καισαρίου, ἔκλεισε μὲ θόρυβο τὰ ἀρμάρια καί, χωρὶς νὰ καταλάβει τὸ γεγονός, ἀπέλυσε ἐκείνους μὲ εὐχή. Ὁ Θεοδόσιος, ὅταν ἐσηκώθηκε πρωί, προσποιήθηκε τὸν ὀργισμένο καὶ ἐπέκρινε τὸν ἡγούμενο, λέγοντας.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σωθεῖς σὲ τοῦτον τὸν τόπο, διότι ὑπάρχει πολὺς περισπασμὸς σ' αὐτόν.

Κι ἀφοῦ εἶπε καὶ μερικὲς ἄλλες φλυαρίες, βγῆκε ἀπὸ τὸ μοναστήρι μὲ τὸν χρυσό. Ἀνεβαίνοντας στὴν ἀγία πόλη, ἐκάθησε ἀντίκρυ στὴ μονὴ τοῦ ἀββᾶ Μαρτυρίου, ἐπῆρε ἀπὸ ἓνα βαλάντιο πενήντα νομίσματα κι ἔπειτα ἔβαλε τὰ τρία βαλάντια κάτω ἀπὸ ἓνα μεγάλο λίθο καί, ἀφοῦ ἐσημείωσε τὸν τόπο ἐμπῆκε στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐκεῖ ἐνοίκιασε ἄλογα γιὰ τὴν Ἰόππη, ἔδωσε προκαταβολὴ καὶ κατέβηκε νὰ πάρει τὸ χρυσό. Ὅταν ἔγγισε τὸν λίθο, ἐμποδίσθηκε τὴν ἡμέρα ἐκείνη, διότι καταδιώχθηκε ἀπὸ φοβερῶτατον ὄφι πὺ ἐβγῆκε ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸν λίθο. Τὴν ἐπομένη κατέβηκε πάλι καὶ δὲν κατόρθωσε τίποτε, διότι καταδιώχθηκε πολλὴ ὥρα ἀπὸ τὸ ἴδιο θηρίο. Τὴν τρίτη λοιπὸν μέρα, ὅταν ἦλθε πάλι στὸν τόπο ἐκεῖνο, ἐπέπεσε μιὰ ἐναέρια ἀσώματη δύναμη πὺ τὸν ἐκτύπησε σὰν μὲ ρόπαλο καὶ τὸν ἔριψε μισοπεθαμένο στὸ δρόμο. Μερικοὶ Λαζαριῶτες, πὺ ἔφθασαν σὲ αὐτόν τὸν τόπο καὶ τὸν εὗρηκαν πεταμένο, τὸν μετέφεραν μέσα στὴν ἀγία πόλη καὶ τὸν ἔβαλαν στὸ νοσοκομεῖο.

γον. Ἐν ᾧ χρονοτριβήσας τῶν πόνων ἐπιτεινομένων βλέπει
τινὰ κατ' ὄναρ ἱεροπρεπῆ ὀργίλως πρὸς αὐτὸν λέγοντα.

Ἄδύνατόν σε ἐστὶν τῆς κλίνης ταύτης ἀναστῆναι, εἰ μὴ
τὸ κλαπὲν χρυσίον τῇ Εὐθυμίου μονῇ ἀποδώσης.

5 Τότε μεταστειλάμενος τὸν τοῦ μοναστηρίου ξενοδόχον ὠμολό-
γησε περὶ τοῦ χρυσίου. Καὶ μαθόντες οἱ περὶ τὸν ἡγούμενον
Θωμᾶν καὶ Λεόντιον τὸν δευτεράριον ἀνέβησαν εἰς τὴν ἀγίαν
πόλιν καὶ ἀκούσαντες παρ' αὐτοῦ ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐγγίσει τῷ
τόπῳ ἔνθα ἐστὶν τὸ χρυσίον, διὰ τὸ κατοικοῦν θηρίον, λέγει ὁ
10 ἀββᾶς Λεόντιος.

Ἐλθὲ καὶ δεῖξον ἡμῖν τὸν λίθον μακρόθεν· ἡμεῖς γὰρ
τὸν ὄφιν ἐκεῖνον οὐ φοβούμεθα.

Καὶ λαβόντες αὐτὸν ζῶν ἐπικαθήμενον εἰς τὸν τόπον ἤγαγον
καὶ τὸ μὲν χρυσίον ὑπὸ τὸν λίθον εὖρον πεφυλαγμένον μηδαμῶς
15 τοῦ θηρίου φανέντος, τὸν δε Θεόδοτον ἀβλαβῆ ἀπέλυσαν τῶν
παρ' αὐτοῦ σκορπισθέντων περιφρονῆσαντες. Ὀκτῶ τοίνυν
χρόνους τὴν Εὐθυμίου τοῦ μεγάλου κυβερνήσας μονὴν ὁ Θωμᾶς
ἔτελεύτησε, μηνὶ Μαρτίῳ εἰκάδι πέμπτη τῆς πέμπτης ἰνδικτιῶ-
νος, ἔτους ἑβδομηκοστοῦ τῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου κοιμήσε-
20 ως· Λεόντιος δὲ τὴν ἡγουμενίαν παρέλαβεν ὁ ἐμὲ τὸν ἀμαρτω-
λὸν εἰς τὴν ἐμοὶ σεβασμίαν μονὴν εἰσδεξάμενος.

ΜΘ'

ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΟΝΗΝ

Ἔσα μὲν οὖν περὶ τοῦ θεοφόρου Εὐθυμίου ἤκουσα καὶ ἔγνων
καὶ οἱ πατέρες μου διηγήσαντό μοι, οὐκ ἀπέκρυψα ἀπὸ τῶν τέ-
κνων αὐτῶν εἰς γενεὰν ἑτέραν, ἀλλὰ ἀπήγγειλα καὶ ἀνεγραψά-
25 μιν πρὸς τὸ ταῦτα ταῖς μετέπειτα γενεαῖς παραπεμφθῆναι·
ἀναγκαῖον δὲ ἡγοῦμαι καὶ τὰ ἐπὶ ἐμοῦ γεγονότα θαύματα ἀπὸ
τῆς τούτου θήκης καὶ μνήμης γραφῆ παραδοῦναι ἔτι τῶν εὐερ-

Ἄφοῦ ἔμεινε σ' αὐτὸ καιρὸ, ἐνῶ οἱ πόννοι συνεχίζονταν, βλέπει στὸν ὕπνο του ἓνα ἱεροπρεπῆ ἄνδρα ποῦ τοῦ ἔλεγε μὲ ὀργή.

Εἶναι ἀδύνατο νὰ σηκωθείς ἀπὸ αὐτὴν τὴν κλίνη, ἂν δὲν ἀποδώσεις στὴ μονὴ Εὐθυμίου τὸ κλεμμένο χρυσάφι.

Τότε προσκάλεσε τὸν ξενοδόχο τοῦ μοναστηρίου καὶ τοῦ ὁμολόγησε γιὰ τὸ χρυσάφι. Ὅταν ἔμαθαν οἱ γύρω ἀπὸ τὸν ἡγούμενο Θωμᾶ καὶ τὸν Λεόντιο τὸν δευτεράριο, ἀνέβηκαν στὴν ἀγία πόλη καί, ἐπειδὴ ἄκουσαν νὰ λέγει ὅτι κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ προσεγγίσει στὸν τόπο ὅπου εἶναι τὸ χρυσάφι, ἐξ αἰτίας τοῦ θηρίου ποῦ κατοικεῖ ἐκεῖ, λέγει ὁ ἀββᾶς Λεόντιος.

Ἔλα νὰ μᾶς δείξεις τὸν λίθο ἀπὸ μακριά· διότι ἐμεῖς δὲν φοβούμαστε ἐκεῖνο τὸ φίδι.

Τὸν ἐπῆραν ἐπάνω σὲ ζῶο καὶ τὸν ἔφεραν στὸν τόπο· καὶ τὸ χρυσάφι τὸ εὐρῆκαν φυλαγμένο κάτω ἀπὸ τὸν λίθο, χωρὶς τὸ θηρίο νὰ φανεῖ καθόλου, ἐνῶ τὸν Θεόδοτο τὸν ἀπέλυσαν ἀβλαβή, παραβλέποντας τὰ χρήματα ποῦ εἶχε σκορπίσει. Ὁ Θωμᾶς τότε, ἀφοῦ κυβέρνησε ὀκτῶ χρόνια τὴ μονὴ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, πέθανε στὶς εἰκοσιπέντε Μαρτίου τῆς πέμπτης ἰνδικτιῶνος, κατὰ τὸ ἑβδομηκοστὸ ἔτος ἀπὸ τὴν κοίμησιν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου⁸⁶. Τότε τὴν ἡγεμονία παρέλαβε ὁ Λεόντιος ποῦ ἐδέχθηκε στὴ σεβασμία του μονὴ ἐμένα τὸν ἁμαρτωλό.

49

ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΛΟΥ ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΗΡΙ

Ὅσα λοιπὸν ἄκουσα καὶ ἔμαθα καὶ μοῦ διηγήθηκαν οἱ πατέρες μου γιὰ τὸν θεοφόρο Εὐθύμιο, δὲν τὰ ἔκρυψα ἀπὸ τὰ τέκνα τους γιὰ ἄλλη γενεά, ἀλλὰ τὰ ἀπήγγειλα καὶ τὰ κατέγραψα γιὰ νὰ μεταδοθοῦν στὶς ἐπόμενες γενιές. Θεωρῶ ὅμως ἀναγκαῖο νὰ παραδώσω μὲ γραφὴ καὶ τὰ θαύματα ποῦ ἔγιναν στὸν δικό μου καιρὸ ἀπὸ τὸν τάφο καὶ τὴ μνήμη του, ὅσο ζοῦν ἀκόμη ἐκεῖνοι

86. Εἶναι ἡ 25η Μαρτίου 542.

γετηθέντων περιόντων καὶ τῶν ταῦτα θεασαμένων. Τὰ γὰρ νῦν
 ἐπ' ὄψεσι πάντων ἐκ τῆς αὐτοῦ θήκης προερχόμενα θαύματα οὐ
 μόνον ἀξιοθαύμαστα τυγχάνει, ἀλλὰ καὶ ἀξιομνημόνευτα· πείθει
 γὰρ τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ τοῖς ἤδη περὶ αὐτοῦ ρηθεῖσιν μὴ
 5 ἀπιστεῖν. Ποίῳ δὲ τρόπῳ καὶ χρόνῳ τὴν μονὴν οἰκῆσαι ἠξιώ-
 θην, ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐρῶ. Ἔτους τοίνυν ἐξκαιδεκάτου τῆς
 παρούσης θεοφυλάκτου βασιλείας ἐν κλήρῳ ἐκκλησιαστικῷ
 καταλεγόμενος ἀπεταξάμην ἐν τῷ τῆς ὑμετέρας ἀγιωσύνης εὐα-
 γεῖ μοναστηρίῳ, ὡς καὶ αὐτὸς οἶσθα, ὃ πατέρων ἄριστε καὶ φι-
 10 λοτεκνότητε Γεώργιε, καὶ τοῦ τῶν μοναχῶν σχήματος διὰ τῆς
 ὑμετέρας χειρὸς ἀξιοθεῖς μετὰ εὐχῆς καὶ παραθέσεως ὑμῶν
 ἀπελύθην ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ τὸν Νοέμβριον μῆνα, ἀφορ-
 μῆν μὲν ποιησάμενος τὸν γεγονότα ἐν Ἱεροσολύμοις τῆς νέας
 ἐκκλησίας ἐγκαινισμὸν τῆς πανενδόξου καὶ θεοτόκου Μαρίας,
 15 τὸ δὲ ἀληθὲς εἰπεῖν, ἐπιποθήσας τὴν ἔρημον οἰκῆσαι. Μέλλων
 δὲ ἐξιέναι ἐκ τῆς Σκυθοπολιτῶν μητροπόλεως ἐντολὰς ἔλαβον
 παρὰ τῆς ἐμῆς φιλοχρίστου μητρὸς μηδὲν τὸ σύνολον τῶν εἰς
 ψυχὴν συντεινόντων διαπράξασθαι χωρὶς γνώμης καὶ ἐπιτρο-
 πῆς τοῦ θεσπεσίου ἡσυχαστοῦ Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου οἰκοῦν-
 20 τος ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ μακαρίου Σάββα καὶ πάσαις λάμποντος
 ταῖς κατὰ Θεὸν ἀρεταῖς,

Μήποτε,

Λέγουσά μοι,

25 Τῇ τῶν Ὠριγενιστῶν πλάνῃ συναπαχθεῖς ἐκπέσης ἐκ
 προοιμίων τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ.

Ἐγὼ τοίνυν ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει γεγονῶς καὶ τοὺς ἀγίους καὶ σεβα-
 σμίους προσκυνήσας τόπους σὺν τῷ ζωοποιῷ ξύλῳ τοῦ πανα-
 γίου σταυροῦ καὶ πρὸς τὸν μνημονευθέντα θεσπέσιον ἄνδρα γε-
 νόμενος καὶ ἀκούσας παρ' αὐτοῦ ὅτι,

30 Εἰ βούλη σωθῆναι, τὴν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου οἴκησον
 μονὴν,

Κατῆλθον διὰ τῆς ἐρήμου εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ παρὰ τοῖς ἐκεῖσε
 πατράσι χρονοτριβήσας περὶ τὸν Ἰούλιον μῆνα ἐνεχθεῖς εἰς τὴν
 τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου μονὴν ἐδέχθην ὑπὸ Λεοντίου τοῦ πατρὸς
 τῆς μονῆς.

πού εὐεργετήθηκαν καὶ τὰ εἶδαν. Τὰ θαῦματα πού προέρχονται τώρα ἀπὸ τὸν τάφο του ἐνώπιον ὄλων δὲν εἶναι μόνο ἀξιοθαύμαστα, ἀλλὰ καὶ ἀξιομνημόνευτα· διότι πείθουν τοὺς ἀναγνώστες νὰ μὴ ἀπιστοῦν καὶ σὲ ὅσα ἔχουν ἤδη λεχθεῖ γι' αὐτόν.

Θὰ πῶ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μὲ ποιόν τρόπο καὶ κατὰ ποιόν χρόνο ἀξιώθηκα νὰ κατοικήσω τὴ μονή. Πράγματι καταλεγόμενος στὸν ἐκκλησιαστικὸ κλῆρο κατὰ τὸ δέκατο ἕκτο ἔτος τῆς σημερινῆς θεοφύλακτης βασιλείας⁸⁷, ἀπαρνήθηκα τὸν κόσμον ἐν εὐαγέσ μοναστήρι τῆς ἀγιωσύνης σας, ὅπως γνωρίζεις καὶ σύ, ἄριστε τῶν πατέρων καὶ φιλοτεκνότετε Γεώργιε. Καὶ ἀφοῦ ἀξιώθηκα τοῦ σχήματος τῶν μοναχῶν μὲ τὸ χέρι σας, μοῦ ἐπιτράπηκε νὰ πάω στὰ Ἱεροσόλυμα μὲ τὴν εὐχὴ καὶ σύστασή σας κατὰ τὸν Νοέμβριο μῆνα, μὲ ἀφορμὴ τὰ ἐγκαίνια τῆς νέας ἐκκλησίας τῆς πανένδοξης καὶ Θεοτόκου Μαρίας στὰ Ἱεροσόλυμα, στὴν πραγματικότητά ὅμως ἀπὸ πόθο κατοικήσεως στὴν ἔρημο. Ὅταν ἐπρόκειτο νὰ βγῶ ἀπὸ τὴν μητρόπολη τῶν Σκυθοπολιτῶν, ἐπῆρα ἐντολὲς ἀπὸ τὴν φιλόχριστη μητέρα μου νὰ μὴ πράξω τίποτε ἀπὸ ὅσα ἀναφέρονται στὴν ψυχὴ χωρὶς γνώμη καὶ σύσταση τοῦ θεσπεσίου ἡσυχαστῆ Ἰωάννη τοῦ ἐπισκόπου, πού ἐκατοικοῦσε στὴ λαύρα τοῦ μακαρίου Σάββα καὶ ἔλαμπε μὲ ὄλες τίς κατὰ Θεὸν ἀρετές, λέγοντάς μου,

Μὴ τυχὸν ἀρπαγεῖς ἀπὸ τὴν πλάνη τῶν Ὠριγενιστῶν
καὶ πέσεις ἀπὸ τὸ στήριγμά σου ἀμέσως.

Ἐγὼ λοιπόν, ὅταν ἔφθασα στὴν ἀγία πόλη καὶ ἐπροσκύνησα τοὺς ἀγίους καὶ σεβασμίους τόπους μαζί μὲ τὸ ζωοποιὸ ξύλον τοῦ παναγίου σταυροῦ καὶ ἐπῆγα στὸν ἀναφερθέντα θεσπέσιο ἄνδρα καὶ ἄκουσα ἀπὸ αὐτόν νὰ μοῦ λέγει,

Ἄν θέλεις νὰ σωθεῖς, κατοίκησε στὴ μονὴ τοῦ μεγάλου
Εὐθυμίου,

κατέβηκα μέσω τῆς ἐρήμου στὸν Ἰορδάνη, ἔμεινα κοντὰ στοὺς ἐκεῖ πατέρες λίγο καιρὸ καὶ τὸν Ἰούλιο ὁδηγήθηκα στὴν μονὴ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, ὅπου ἔγινα δεκτὸς ἀπὸ τὸν Λεόντιο, τὸν πατέρα τῆς μονῆς.

87. Τὸ δέκατο ἕκτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἦταν ἀπὸ 1 Ἀπριλίου τοῦ 542 ἕως 31 Μαρτίου τοῦ 543. Ὁ Κύριλλος ἐμπῆκε στὴ μονὴ τοῦ Εὐθυμίου τὸν Ἰούλιο τοῦ 543.

Ν'

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ

Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις ἠνέχθη τις μοναχὸς ἀπὸ τῆς μονῆς τοῦ ἀββᾶ Μαρτυρίου ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου δεινῶς ἐνοχλούμενος, ἀπὸ μὲν τῆς πρώτης Κιλικίας κώμης Τομεσσοῦ ὀρμώμενος, Παῦλος δὲ προσαγορευόμενος, καὶ ἐτέθη ἐν τῷ κοιμητηρίῳ παρὰ τῇ θήκῃ τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου. Οὗτινος μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὀφθέντος ἐν μεσονυκτίῳ καὶ τὸ ἀκαθαρτον πνεῦμα ἀπελάσαντος ἀνελθὼν ὁ Παῦλος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτερινῆς ψαλμωδίας ἐπὶ πάντων ἡμῶν ἐξωμολογεῖτο τῷ Θεῷ κηρύττων τὸ γενόμενον εἰς αὐτὸν θαῦμα. Καὶ γνόντες οἱ τοῦ κοινοβίου αὐτοῦ ἤλθον ἰαθέντα αὐτὸν λαβεῖν· αὐτὸς δὲ οὐ κατεδέξατο, ἀλλὰ μετὰ πάσης προθυμίας ἐξῆει μεθ' ἡμῶν εἰς τὰ ἔργα τοῦ κοινοβίου. Καὶ ποτὲ ὄντων ἡμῶν ἔξω εἰς τὴν ἔρημον συλλογῆς ἔνεκεν μαννουθίων ἠρωτήθη παρ' ἡμῶν ὁ Παῦλος πῶς καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἔπαθε καὶ ποίῳ τρόπῳ ἰάθη. Καὶ τῇ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπῃ θαρρῶν ἀνυποστόλως διηγεῖτο ἡμῖν λέγων.

Ἐγὼ εἰς τὸ κοινόβιον διακονίαν πιστευθεὶς καὶ ἐκ τοῦ σεπτοῦ θυσιαστηρίου τὰ κλειδιά λαβὼν τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον παρωσάμενος τὰ μὲν ἐνοσφισάμην, τὰ δὲ περιφρονήσας ἐσκόρπισα, ἀγνοῶν ὅτι πάντα τὰ τῶν μοναστηρίων καὶ τῶν λοιπῶν εὐαγῶν οἴκων τῷ Θεῷ ἀφιέρωται ὡς ἀπὸ καρποφοριῶν ὄντα. Πληρώσας τοίνυν τὴν διακονίαν καὶ ἀποδοὺς τῷ ἀγίῳ θυσιαστηρίῳ τὰ κλειδιά ὑπὸ τινῶν ἀδελφῶν προετράπην εἰς δεῖπνον καὶ πίων οἶνον εἰς κόρον ἤλθον τοῦ καθευδῆσαι. Καὶ ἄφνω ἐπέρχονται μοι αἰσχροὶ λογισμοὶ καὶ παραδεχόμενόν με εὐρηκότες τὸν νοῦν μου σφοδρῶς διετάραξαν καὶ λοιπὸν οὕτω διεγενόμεν ὡς συμπαρούσης μοι γυναικὸς καὶ συνανακειμένης. Τοῖς τοιοῦτοις οὖν συνδυάζων λογισμοῖς αἰφνιδίον,

φησί,

θεωρῶ τοῦ δαίμονος τὴν ἐνέργειαν ἐρχομένην κατ' ἐμοῦ ὡς νέ-

50

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΛΟΥ

Αὐτὲς τὶς μέρες μεταφέρθηκε ἐκεῖ ἓνας μοναχὸς ἀπὸ τῆ μονῆ τοῦ ἀββᾶ Μαρτυρίου ἐνοχλούμενος φοβερὰ ἀπὸ ἀκάθαρτο πνεῦμα, πὺ καταγόταν ἀπὸ τὸ χωριὸ Τομεσσὸς τῆς Πρώτης Κιλικίας καὶ ὀνομαζόταν Παῦλος· ἐτοποθετήθηκε στὸ κοιμητήριον δίπλα στὸν τάφο τοῦ ἀγίου πατέρα μας Εὐθυμίου. Αὐτὸς ἔπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες ἐφανίσθηκε τὸ μεσονύκτιο κι ἔδιωξε τὸ ἀκάθαρτο πνεῦμα· τότε ὁ Παῦλος ἀνέβηκε στὴν ἐκκλησία κι ἐξομολογήθηκε στὸ Θεὸ ἐνώπιον ὄλων μας, κηρύττοντας τὸ θαῦμα πὺ τοῦ ἔγινε. Ὅταν οἱ τοῦ κοινοβίου τὸ ἔμαθαν, ἦλθαν νὰ τὸν πάρουν θεραπευμένο· αὐτὸς ὅμως δὲν ἐδέχθηκε, ἀλλὰ μὲ ὄλη τὴν προθυμία συμμετεῖχε μαζί μας στὰ ἔργα τοῦ κοινοβίου. Κάποτε πὺ ἡμασταν ἔξω στὴν ἔρημο, γιὰ νὰ μαζέψομε φρύγανα, ἐρωτήσαμε τὸν Παῦλο, πῶς καὶ ἀπὸ ποιά αἰτία τὸ ἔπαθε καὶ μὲ ποιὸ τρόπο ἐθεραπεύθηκε. Κι ἐμπιστευόμενος τὴν ἀγάπη μας, μᾶς διηγήθηκε χωρὶς συστολὴ καὶ μᾶς εἶπε.

Ἐγὼ εἶχα ἀναλάβει διακονία στὸ κοινόβιο· ἐπῆρα τὰ κλειδιά ἀπὸ τὸ σεπτὸ θυσιαστήριον καί, καταφρονώντας τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ, ἄλλα ἔκλεψα κι ἄλλα τὰ ἐσκόρπισα μὲ περιφρόνηση, ἀγνοώντας ὅτι ὅλα τὰ πράγματα τῶν μοναστηριῶν καὶ τῶν ἄλλων σεβασμίων οἴκων εἶναι ἀφιερωμένα στὸ Θεὸ, διότι προέρχονται ἀπὸ καρποφορίες. Ὅταν συμπλήρωσα τὴ διακονία μου κι ἄφησα τὰ κλειδιά στὸ ἅγιον θυσιαστήριον, προσκλήθηκα ἀπὸ μερικοὺς ἀδελφοὺς σὲ δεῖπνο καί, ἀφοῦ ἦπια ἄφθονο κρασί, ἐπῆγα νὰ κοιμηθῶ. Ξαφνικὰ μοῦ ἔρχοντα αἰσχροὶ λογισμοὶ καί, ἐπειδὴ μ' εὐρῆκαν πρόθυμο νὰ τοὺς δεχθῶ, διατάραξαν τὸ νοῦ μου κι ἔτσι ἔφθασα στὸ σημεῖο νὰ φανταστῶ ὅτι ἦταν δίπλα μου μιὰ γυναίκα πὺ ἦταν ξαπλωμένη μαζί μου. Καθὼς ἤμουν παραδομένος σὲ τέτοιους λογισμοὺς,

λέγει,

θεωρῶ τὴν ἐνέργεια τοῦ δαίμονα νὰ ἔρχεται ξαφνικὰ ἐναντίον

φος σκοτεινόν, ἐξ οὗ τὴν διάνοιαν σκοτωθεὶς ἔμεινα παιδευόμενος καὶ βασανιζόμενος ἐπὶ ἡμέρας πλείους ὑπὸ τοῦ δαίμονος. Ὅντινα θρασυνόμενον κατ' ἐμοῦ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας βλέποντες οἱ τοῦ κοινοβίου κατήγαγόν με ἐνταῦθα· ἐγὼ δέ,

5 φησί,

παρ' αὐτῇ τῇ ἀγίᾳ θήκῃ τεθεὶς καὶ παραυτὰ εἰς συναίσθησιν ἐλθὼν ἐδεόμην μετὰ δακρύων τοῦ ἀγίου πατρὸς ἐλευθερῶσαί με τοῦ θλίβοντός με δαίμονος καὶ καθαρῆσαι με τῆς τούτου ἐνεργείας. Τῇ οὖν νυκτὶ ἐν ἣ εἶδετέ με ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐξομολογούμενον, ὡς περὶ ὄραν πέμπτην τῆς νυκτὸς προσηυχόμεν μετὰ οἴκτου καὶ δακρύων, καὶ γίνομαι ὡς ἐν ἐκστάσει καὶ θεωρῶ ὡς ὅτι ἤμην εἰς τόπον ἔνδοξον καὶ φοβερόν, οὗ τὴν δόξαν ἀδύνατόν τινα διηγῆσασθαι, καὶ ἐδόκουν φορεῖν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου κουκούλλιον μελανὸν μαλλωτόν, ὅπερ ἦν κατὰ το γραφικὸν ἐργα-
10 λεῖον ἀκανθῶδες μαλλὴν ἔχων κεντοῦν μὲ σφοδρῶς καὶ δεινῶς βασανίζον. Καὶ τοῦ στόματός μου ἀνοιχθέντος εἶπον.

Ἐλέησόν με, ἄγιε πάτερ Εὐθύμιε, καὶ ἐλευθέρωσόν με ἐκ τῆς ἐπικειμένης μοι συμφορᾶς.

Καὶ παραυτίκα θεωρῶ τὸν ἅγιον φωτὶ ἀπαστράπτοντα, πολὺν
20 τὴν τρίχα, ὑποκόλοβον τὴν ἡλικίαν, ἔχοντα τὸν πώγωνά μέγαν, τὴν ὄψιν στρογγυλοειδῆ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς χαροποιούς, φοροῦντα μαντὶν μελανότερον καὶ κονδότερον τοῦ κολοβίου, κατέχοντα τῇ χειρὶ ράβδον καὶ λέγοντά μοι.

Τί μοι παρενοχλεῖς; Τί θέλεις ἵνα σοι ποιήσω;

25 Ἐμοῦ δὲ μετὰ φόβου εἰρηκότος,

Ἐλεηθῆναι παρακαλῶ,

Ἀπακρίνατό μοι μετὰ στυφότητος.

Ἐπίσθης ὅτι οὐδὲν δύναται λαθεῖν τὸν Θεόν; Ἐμαθες ἀφ' ὧν ἔπαθες, ἡλικὸν κακὸν ἐστὶ καταφρονῆσαι δια-
30 κονίας Χριστοῦ καὶ ὡς ἔτυχε φέρεσθαι ἐν μοναστηρίῳ;

μου σάν σκοτεινὸ νέφος, κι ἀπὸ αὐτὸ σκοτίσθηκε ἡ διάνοιά μου, ὥστε ἔμεινα νὰ παιδεύομαι καὶ νὰ βασανίζομαι ἀπὸ τὸν δαίμονα πολλές ἡμέρες. Βλέποντάς με τότε οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κοινοβίου νὰ ἀποθρασύνομαι κάθε μέρα περισσότερο, μὲ κατέβασαν ἐδῶ. Ἐγὼ τότε,

λέγει,

μόλις τοποθετήθηκα δίπλα σ' αὐτὸν τὸν τάφο, ἤλθα ἀμέσως σὲ συναίσθηση καὶ παρακαλοῦσα μὲ δάκρυα τὸν ἅγιο πατέρα νὰ μὲ ἐλευθερώσει ἀπὸ τὸ δαίμονα ποὺ μ' ἔθλιβε καὶ νὰ μὲ καθαρῖσει ἀπὸ τὴν ἐνέργειά του. Τῆ νύκτα ποὺ μὲ εἶδατε νὰ ἐξομολογοῦμαι στὴν ἐκκλησία, κατὰ τὴν πέμπτη ὥρα τῆς νύκτας⁸⁸ προσευχόμεν μὲ θλίψη καὶ δάκρυα· ἤλθα σὲ ἔκσταση καὶ μοῦ ἐφάνηκε σάν νὰ ἤμουν σὲ τόπο ἔνδοξο καὶ φοβερό, τοῦ ὁποίου τῆ λαμπρότητα εἶναι ἀδύνατο νὰ περιγράψει κανεὶς, καὶ νόμισα ὅτι φορῶ στὴν κεφαλῆ μου ἓνα κουκούλλιο μαῦρο μάλλινο ποὺ σάν τὸ γραφικὸ ἐργαλεῖο εἶχε ἀκανθῶδες μαλλὶ ποὺ μὲ ἐκεντοῦσε δυνατὰ καὶ μὲ ἐβασάνιζε φοβερά. Τότε ἄνοιξα τὸ στόμα μου καὶ εἶπα.

Ἐλέησέ με, ἅγιε πᾶτερ Εὐθύμιε, κι ἐλευθέρωσέ με ἀπὸ τὴ συμφορὰ ποὺ μὲ περιμένει.

Κι ἀμέσως βλέπω τὸν ἅγιο νὰ ἀστράφτει ἀπὸ τὸ φῶς, λευκότριχο, βραχύσωμμο, μὲ μεγάλη γενειάδα, μὲ στρογγυλοειδῆ ὄψη καὶ μάτια χαρούμενα, νὰ φορεῖ μανδύα μαυριδερῶτερο καὶ κοντῶτερο ἀπὸ τὸ κολόβιο, μὲ ράβδο στὸ χέρι, καὶ νὰ μοῦ λέγει.

Γιατί μ' ἐνοχλεῖς; Τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω;

Ὅταν ἐγὼ τοῦ εἶπα μὲ φόβο,

Παρακαλῶ νὰ ἐλεηθῶ,

Μοῦ ἀποκρίθηκε μὲ αὐστηρότητα.

Πίστεψες ὅτι τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸν Θεό; Ἔμαθες ἀπὸ ὅσα ἔπαθες⁸⁹, τί μεγάλο κακὸ εἶναι νὰ καταφρονεῖς τὴ διακονία τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ περι-

88. Γύρω στὰ μεσάνυκτα.

89. Ἐβρ. 5,8.

Ἔγνωνς ἀκριβῶς ὅτι πάντα τὰ ἐν τοῖς μοναστηρίοις
 ἱερὰ τυγχάνει ὡς ὄντα ἀπὸ καρποφοριῶν; Ὡσπερ τοί-
 νων οἱ καρποφοροῦντες μοναστηρίῳ Θεῷ προσφέρου-
 σιν καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνουσι τὸν μισθόν, οὕτως οἱ
 5 κακῶς χρώμενοι τοῖς τῷ Θεῷ προσενεχθεῖσιν αὐτὸν
 ἀδικοῦσιν καὶ παρ' αὐτοῦ ἀξίως παιδεύονται. Εἰ γὰρ ὁ
 Ἀνανίας ἐκεῖνος σὺν τῇ ἑαυτοῦ γυναικὶ ἐκ τῶν ἰδίων
 ὧν τῇ κοινωσίᾳ προσήνεγκαν, νοσφισάμενοι μετὰ το-
 σαύτης κατακρίσεως τῷ κλέμματι ἐναπέθανον, ποίας
 10 τεύξεται συγγνώμης ὁ ἀπὸ ἀλλοτρίας προσφορᾶς νο-
 σφιζόμενος; Πλὴν, ἐὰν διδῶς μοι λόγον τοῦ μηκέτι ἀδι-
 κεῖν πρᾶγμα μοναστηρίῳ διαφέρον, ἀλλὰ καὶ φυλάτ-
 τεις ἑαυτὸν ἀπὸ συνδυασμοῦ αἰσχροῦν λογισμῶν, πα-
 ρακαλεῖται ὁ Θεὸς καὶ ἰᾶται σε. Φιλάνθρωπος γάρ
 15 ἐστὶν καὶ οὐ βούλεται τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς
 τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν· τοῦτο γάρ σοι συνέβη, ὅτι
 διακονίαν ἱερῶν πραγμάτων πιστευθεὶς οὐκ ἐφύλαξας
 τῷ Θεῷ τὰ πιστά, ἀλλὰ παρέδωκας ἑαυτὸν τῇ φιλαρ-
 γυρίᾳ, νοσφισάμενος ἐκ τῶν σοι πιστευθέντων καὶ τῇ
 20 κενοδοξίᾳ σκορπίσας ἀδεῶς τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῇ φιλη-
 δονίᾳ τοῖς αἰσχροῖς συμμεινόμενος λογισμοῖς. Δι' ὃ ἐγ-
 καταλειφθεὶς ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἐκλυδωνίσθης
 τοσοῦτον ὑπὸ τῆς πονηροτάτης τρικυμίας, ὥστε σε
 ναναγίῳ δαιμονικῷ περιπεσεῖν δεινοτάτῳ.

25 Ταῦτα,

φησίν,

ἀκούσας ἐγὼ δέδωκα αὐτῷ λόγον μὴ ἀδικῆσαι ποτὲ μοναστή-
 ριον ἢ ἕτερον εὐκτήριον οἶκον.

φέρεσαι ἄσκοπα στὸ μοναστήρι; Ἐμαθες ἀκριβῶς ὅτι ὅλα τὰ πράγματα ποὺ ὑπάρχουν στὰ μοναστήρια εἶναι ἱερά, διότι προέρχονται ἀπὸ προσφορὲς γιὰ καρποφορίες; Ὅπως λοιπὸν ὅσοι φέρουν καρποὺς τους σὲ μοναστήρι προσφέρουν στὸ Θεὸ καὶ παίρνουν ἀπὸ αὐτὸν τὸ μισθό, ἔτσι ὅσοι κακομεταχειρίζονται τὶς προσφορὲς πρὸς τὸ Θεὸ ἀδικοῦν αὐτὸν τὸν ἴδιο καὶ παιδεύονται ἀπὸ αὐτὸν ἐπάξια. Πράγματι, ἂν ἐκεῖνος ὁ Ἀνανίας μαζί μὲ τὴ γυναῖκα του⁹⁰, ποὺ ἰδιοποιήθηκαν μερικὰ ἀπὸ τὰ δικά τους πράγματα ποὺ προσέφεραν στὴν κοινότητα, πέθαναν ἐξ αἰτίας τῆς κλοπῆς μὲ τὸση κατὰκριση, ποιά συγγνώμη θὰ εὔρει ὅποιος ἰδιοποιεῖται ξένη προσφορά; Ἄν ὅμως μοῦ δώσεις τὸ λόγο σου ὅτι δὲν θὰ ἀδικήσεις ποτὲ σὲ πράγμα ποὺ ἐνδιαφέρει τὸ μοναστήρι, ἀλλὰ καὶ θὰ φυλάξεις τὸν ἑαυτό σου ἀπὸ τὴν παράδοση σ' αἰσχροὺς λογισμοὺς, ὁ Θεὸς ἰκανοποιεῖται καὶ σὲ θεραπεύει· διότι εἶναι φιλόανθρωπος καὶ δὲν θέλει τὸ θάνατο τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν ἐπιστροφή του, γιὰ νὰ ζήσει⁹¹. Πράγματι αὐτὸ σοῦ συνέβηκε, ἐπειδὴ, ἐνῶ σοῦ ἐμπιστεύθηκαν ὑπηρεσία σὲ ἱερά πράγματα, δὲν ἐφύλαξες τὴν πιστότητά σου στὸ Θεὸ, ἀλλὰ παραδόθηκες στὴ φιλαργυρία ἰδιοποιούμενος ἀπὸ τὰ πράγματα ποὺ σοῦ εἶχαν ἐμπιστευθεῖ καὶ στὴν κενοδοξία σκορπίζοντας ἀδίστακτα τὰ πράγματα τοῦ Θεοῦ καὶ στὴ φιληδονία μαινόμενος μαζί μὲ τοὺς αἰσχροὺς λογισμοὺς. Γι' αὐτὸ σ' ἐγκατέλειψε ἡ θεία χάρις κι ἔτσι ἐκλυδωνίσθηκες τόσο πολὺ ἀπὸ τὴν πονηρότατη τρικυμία, ὥστε νὰ περιπέσεις σὲ δεινὸτατο δαιμονικὸ ναυάγιο.

Καθὼς ἄκουσα αὐτὰ ἐγώ,

λέγει,

τοῦ ἔδωσα τὸ λόγο μου ὅτι δὲν θὰ ἀδικήσω ποτὲ μοναστήρι ἢ ἄλλον εὐκτήριο οἶκο.

90. Πράξ. 5,2.5.

91. Ἰεζ. 18,23.

Τότε ἐμβριμησάμενος ὁ ἅγιος καὶ τοῦ κουκουλλίου τοῦ μελανοῦ δραξάμενος μόλις αὐτὸ ἀνέσπασεν ἐκ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς. Ὅπερ ἐφαίνετο ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ὡς μικρὸς Αἰθίωψ πῦρ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἐκπέμπων. Καὶ κατανοήσας θεωρῶ ἐν τῇ γῆ ἔμπροσθεν αὐτοῦ βόθρον βαθύτατον λίαν καὶ φοβερῶτατον, ἐν ᾧ βόθρῳ κατηκόντισεν ὁ ἅγιος τὸν Αἰθίοπα. Καὶ στραφεὶς πρὸς με λέγει μοι.

« Ἴδε ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε», ἀλλὰ πρόσεχε σεαυτῷ, « ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται».

10 Ἐγὼ δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν εὐχαρίστησα τῷ Θεῷ καὶ ἀπὸ τότε οὐδὲν προσήγγισέ μοι πονηρόν.

Ταῦτα ἡμεῖς παρὰ Παύλου ἀκούσαντες τὸν Θεὸν ἐδοξάσαμεν καὶ τὴν χάριν τοῦ σημειοφόρου πατρὸς Εὐθυμίου ἐθαυμάσαμεν.

ΝΑ'

Ὡς ἀπὸ σταδίων δύο τῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου μονῆς δύο λάκκοι μεγάλοι εἰσὶν πάλαι ὑπὸ τῶν Ἀμορραίων, ὡς λόγος, ὀρυχθέντες. Οὗς ὕστερον ὁ μέγας Εὐθύμιος, ἠνίκα ἐν σαρκὶ ὑπῆρχεν, ἀνανεώσας τῷ μὲν ἐνὶ θύραν τῷ στόματι ἐπέθηκε πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν τῆς ἑαυτοῦ λαύρας πατέρων· τὸν δὲ ἕτερον παρεχώρησε τοῖς ὑπ' αὐτοῦ βαπτισθεῖσι Σαρακηνοῖς πρὸς καιρὸν τακτόν. Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις λείψεως ὑδάτων γενομένης ἠσφαλισάμεθα τὸν τοῦ μοναστηρίου λάκκον. Τῶν δὲ δύο φυλάρχων τῶν ὑποσπόνδων Ρωμαίοις Σαρακηνῶν Ἀρέθα καὶ Ἀσουάδου κατ' ἀλλήλων ἀσπόνδως κινουμένων καὶ ἀκαταστασίας οὔσης βάρβαροι διασπαρέντες κατὰ τὴν ἔρημον ταύτην πολλὰ ἀθέμιτα ἔπραξαν, ἅπερ ἴσασιν οἱ πολλοί. Ἐν μιᾷ τοίνυν καθημένων ἡμῶν ἔμπροσθεν τοῦ θυρωρίου ἔρχονται ἄφνω δύο τῶν βαρβάρων μετὰ τινος Χριστιανοῦ Σαρακηνοῦ Θαλαβᾶ καλουμένου τοῦ σπέρματος ὄντος τῶν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου βαπτισθέντων πάλαι Σαρακηνῶν, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν βάρβαρόν τινα δεινῶς δαιμονιζόμενον. Καὶ ἔλεγεν ἡμῖν ὁ Θαλαβᾶς ὅτι.

Τότε ὁ ἅγιος βόγγησε, ἔπιασε τὸ μαῦρο κουκούλλιο καὶ μὲ δυσκολία τὸ ἔβγαλε ἀπὸ τὴν κεφαλὴ μου· καὶ φαινόταν αὐτὸ στὸ χέρι του σὰν μικρὸς Αἰθίοπας ποὺ ἐξέπεμπε ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς φωτιά. Ἐπρόσεξα κι εἶδα στὴ γῆ ἐμπρὸς του ἓνα βαθύτατο καὶ φοβερῶτατο βόθρο, μέσα στὸν ὁποῖο ὁ ἅγιος ἐπέταξε τὸν Αἰθίοπα. Ἐπειτα ἐστράφηκε πρὸς ἐμένα καὶ μοῦ εἶπε.

«Νά, ἔγινες ὑγιής· νὰ μὴ ἀμαρτάνεις», ἀλλὰ νὰ προσέχεις τὸν ἑαυτό σου «νὰ μὴ σοῦ συμβεῖ τίποτε χειρότερο»⁹².

Ἐγὼ ἐρχόμενος στὸν ἑαυτό μου, εὐχαρίστησα τὸ Θεὸ κι ἀπὸ τότε δὲν μ' ἄγγισε κανένα πονηρό.

Ὅταν ἀκούσαμε αὐτὰ ἀπὸ τὸν Παῦλο, ἐδοξάσαμε τὸν Θεὸ καὶ ἐθαυμάσαμε τὴ χάρη τοῦ σημειοφόρου πατέρα Εὐθυμίου.

51

Δύο στάδια ἀπὸ τὴ μονὴ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ὑπάρχουν δύο μεγάλοι λάκκοι ποὺ ἀνοίχθηκαν παλαιὰ ἀπὸ τοὺς Ἀμορραίους, ὅπως λέγουν. Τοὺς λάκκους ἀνανέωσε ὕστερα ὁ μέγας Εὐθύμιος ὅταν ζοῦσε ἀκόμη· στὸ στόμιο τοῦ ἑνὸς ἔβαλε θύρα, γιὰ νὰ ἐξυπηρετοῦνται οἱ πατέρες τῆς λαύρας του· τὸν ἄλλο παραχώρησε στοὺς Σαρακηνοὺς ποὺ ἐβαπτίσθηκαν ἀπὸ αὐτὸν γιὰ ὀρισμένο καιρὸ. Αὐτὲς τὶς ἡμέρες, ἐπειδὴ παρουσιάσθηκε ἔλλειψη νεροῦ, ἀσφαλίσαμε τὸν λάκκο τοῦ μοναστηρίου. Ἐπειδὴ οἱ δύο ὑπόσπονδοι στοὺς Ρωμαίους φύλαρχοι τῶν Σαρακηνῶν Ἀρέθης καὶ Ἀσουάδος κινοῦνταν ὁ ἓνας κατὰ τοῦ ἄλλου μανιωδῶς καὶ παρατηρήθηκε ἀκαταστασία, βάρβαροι ἐσκορπίσθηκαν σ' αὐτὴν τὴν περιοχὴ κι ἔκαμαν πολλὰς παρανομίες, ποὺ γνωρίζουν πολλοί. Μία μέρα λοιπόν, ποὺ ἐμεῖς ἐκαθόμεσταν μπροστὰ στὸ θυρωρεῖο, ἔρχονται ξαφνικὰ δύο βάρβαροι μαζί μ' ἓνα χριστιανὸ Σαρακηνό, λεγόμενο Θαλαβᾶ, προερχόμενο ἀπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς ποὺ εἶχαν βαπτισθεῖ παλαιὰ ἀπὸ τὸν μέγало Εὐθύμιος, ἔχοντας μαζί τους ἓνα βάρβαρο ποὺ δαιμονιζόταν δεινῶς. Καὶ μᾶς ἔλεγε ὁ Θαλαβᾶς.

Τούτων ἐλθόντων ποτίσαι τὰς ἰδίας καμήλους καὶ τὸν
 τῆς μονῆς λάκκον ἠσφαλισμένον εὐρόντων, οὗτος βαρ-
 βαρικώτερον κινήθεις λαβὼν λίθον μέγαν ἔκλασε τὴν
 θύραν καὶ ἅμα τῷ ταύτην κλασθῆναι κρουσθεὶς ὑπὸ
 5 δαίμονος ἔπεσε καὶ ἔμεινε σπαράσσων ἑαυτόν.

Ταύτης τῆς συμφορᾶς τὴν αἰτίαν μαθὼν διὰ τοῦ τόπου, φησὶν,
 παριῶν εἶπον αὐτοῖς.

Φέρετε αὐτὸν εἰς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου καὶ γνῶτε καὶ
 ἴδετε ὅτι οὐκ ἐνδέχεται τινὰ ἀδικοῦντα πρᾶγμα τῆς αὐ-
 10 τοῦ μονῆς λαθεῖν.

Ταῦτα ἡμεῖς παρὰ Θαλαβᾶ ἀκούσαντες τὸν πάσχοντα εἰς τὸ
 κοιμητήριον καταγαγόντες ἐθήκαμεν παρὰ τῇ θήκῃ τοῦ ἁγίου
 πατρὸς· καὶ ταύτη προσκαρτερήσαντα αὐτὸν ἐκαθάρισεν ὁ ἅγιος
 τῆς τοῦ δαίμονος ἐνεργείας καὶ ψυχικῶς ἐφώτισεν. Ἔγνωμεν
 15 γὰρ τοῦτον μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀξιοθέντα τοῦ ἁγίου βαπτίσμα-
 τος.

NB'0

Ὁ μνημονευθεὶς Θαλαβᾶς ἐν τῷ Λαζαρίῳ οἰκῶν θυγατέρα
 ἀδελφοῦ ἰδίου ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου ἐνοχλουμένην κατε-
 νέγκας εἰς τὸ μοναστήριον καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας προσκαρτερή-
 20 σας αὐτῇ ἀλειφομένη καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκ τοῦ ἁγιάσματος
 τῆς τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου θήκης τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
 σπαραχθεῖσαν αὐτὴν καὶ ἀποθεραπευθεῖσαν καὶ τελείως καθα-
 ρισθεῖσαν ἀπολαβὼν αὐτὴν ἀπῆλθε μετὰ χαρᾶς εἰς τὰ ἴδια.

NG'

Ἄλλου Σαρακηνοῦ τοῦ αὐτοῦ κτήματος ὀρμωμένου, Ἀργῶβ
 25 καλουμένου, νέμων ὁ υἱὸς πρόβατα κατὰ τὴν ἔρημον ὑπὸ δαίμο-
 νος ληφθεὶς μετὰ κραυγῆς τὸν ἅγιον ἐπεκαλεῖτο Εὐθύμιον.
 Ὅστις τὴν ὄψιν ἔχων ὑπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος ἐξεστραμμέ-

Ὅταν αὐτοὶ ἦλθαν νὰ ποτίσουν τὶς καμήλες τους κι εὐ-
 ρῆκαν τὸ λάκκο τῆς μονῆς ἀσφαλισμένο, αὐτὸς ὁ δαι-
 μονισμένος βάρβαρος, συμπεριφερόμενος βαρβαρικώ-
 τερα, ἐπῆρε μεγάλο λίθο καὶ ἔσπασε τὴ θύρα· ἀλλὰ μό-
 λις ἔσπασε ἡ θύρα αὐτῆ, κτυπημένος ἀπὸ δαίμονα, ἔπε-
 σε κι ἔμεινε ἐκεῖ σπαράσσοντας.

Ἄφοῦ ἔμαθα τὴν αἰτία αὐτῆς τῆς συμφορᾶς ἐπιτοπίως, λέγει,
 διότι ἤμουν παρών, τοὺς εἶπα.

Φέρετέ τον στὴ μονὴ τοῦ ἀγίου, γιὰ νὰ μάθετε καὶ ἰδεῖ-
 τε ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ τοῦ ξεφύγει κάποιος ποὺ
 ἀδικεῖ πράγμα τῆς μονῆς του.

Ὅταν ἀκούσαμε ἐμεῖς αὐτὰ ἀπὸ τὸν Θαλαβᾶ κατεβάσαμε τὸν
 ἄρρωστο στὸ κοιμητήριον, τὸν ἐβάλαμε κοντὰ στὸν τάφο τοῦ
 ἀγίου πατρὸς κι ἀφοῦ αὐτὸς ἔμεινε σ' αὐτόν, τὸν ἐκαθάρισε ὁ
 ἅγιος ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τοῦ δαίμονα καὶ τὸν ἐφώτισε ψυχικῶς.
 Ἐμάθαμε ὅτι αὐτὸς ἔπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες ἀξιώθηκε τὸ ἅγιο
 βάπτισμα.

52

Ὁ Θαλαβᾶς, ποὺ μνημονεύσαμε, κατοικοῦσε στὸ Λαζάριο κι
 ἔφερε στὸ μοναστήρι θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ του ποὺ ἐνοχλοῦ-
 νταν ἀπὸ ἀκάθαρτο πνεῦμα. Ἐμεινε κοντὰ τῆς τρεῖς ἡμέρες καὶ
 κάθε ἡμέρα αὐτῆ ἀλειφόταν ἀπὸ τὸ ἀγίασμα τοῦ τάφου τοῦ
 ἀγίου πατέρα μας Εὐθυμίου. Τὴν τρίτη ἡμέρα ἀφοῦ ἡ νέα ἔспа-
 ράχθηκε, ἐθεραπεύθηκε καὶ καθαρίσθηκε τελείως. Τὴν ἐπῆρε
 τότε κι ἔφυγε μὲ χαρὰ στὸ σπίτι του.

53

Ἐνὸς ἄλλου Σαρακηνοῦ, ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὸ ἴδιο ἀγρόκτημα,
 καὶ ὀνομαζόταν Ἀργώβ, ὁ υἱὸς ἔβοσκε τὰ πρόβατα στὴν ἔρημο·
 αὐτὸς ὅταν καταλήφθηκε ἀπὸ πνεῦμα ἐπικαλέσθηκε τὸν ἅγιο
 Εὐθύμιον. Εἶχε τὸ πρόσωπο στραβωμένο ἀπὸ τὸ πονηρὸ πνεῦμα,

νην ἐνεχθεις εἰς τὴν μονὴν καὶ τεθεις πρὸς τῇ θήκῃ τοῦ σημειοφόρου πατρὸς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις καὶ τοῦ δαίμονος ἐκαθαρίσθη καὶ τὴν τῆς ὄψεως διαστροφὴν ἀνωρθώθη.

ΝΔ'

Γυνὴ τις ἀπὸ Βηταβουδισσῶν τῆς κώμης καθημένη ἐν τῷ οἴκῳ
5 τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μεσημβρίας ἐκρούσθη ὑπὸ δαίμονος χαλεπωτάτου καὶ ἔμεινε σεληνιαζομένη ἐπὶ ἑπτὰ μῆνας. Ὁ δὲ ταύτης ἀνὴρ ἐπένθει καὶ ἐσκυθρώπαζεν ἐπὶ τῇ ἀφορήτῳ συμφορᾷ τῆς ἰδίας γυναικός, ἔννοιαν δὲ λαβὼν περὶ τοῦ ἀγίου κατήγαγεν αὐτὴν εἰς τὸ μοναστήριον. Καὶ διὰ τὸ μὴ εἰσέρχεσθαι γυναῖκα ἐν-
10 δον ἔμεινεν ἡ γυνὴ τρία νυχθήμερα ἔμπροσθεν τοῦ μοναστηρίου νηστεύουσα καὶ προσευχομένη ἐκτενωδῶς καὶ καθ' ἑσπέραν λαμβάνουσα ἀγίασμα ἀπὸ τῆς τοῦ ἀγίου θήκης καὶ τὸ ὕδωρ τῆς ἀσβέστου αὐτοῦ κανδήλας πίνουσα. Καὶ οὕτως ἠλευθερώθη ἀπὸ τοῦ δαίμονος φανέντος αὐτῇ τῇ τρίτῃ νυκτὶ τοῦ ἀγίου καὶ εἰ-
15 πόντος.

« Ἴδε ὑγιῆς γέγονας », πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.

Καὶ ἀπὸ τότε κατέρχεται εὐγνωμόνως κατ' ἐνιαυτὸν εἰς τὸ μοναστήριον εὐχαριστοῦσα τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀγίῳ καὶ καταφιλοῦσα τὴν φλιὰν τοῦ θυρωρίου καὶ ποιοῦσα ὑπὲρ εὐχαριστίας τοῖς ἐν
20 τῷ μοναστηρίῳ πατράσιν ἀγάπην.

ΝΕ'

Ἔστι τις ἀδελφὸς ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῷ μὲν γένει Γαλάτης, τῇ δὲ προσηγορίᾳ Προκόπιος. Ὅστις πρὸ πολλῶν ἐτῶν πνεῦμα πονηρὸν ἔσχεν ἔνδον κεκρυμμένον ἀεὶ ἐκφοβοῦν αὐτὸν καὶ ἄλλα τινὰ ἐνεργοῦν εἰς αὐτόν, ὡς αὐτὸς ἡμῖν διηγῆσατο. Ὅτε οὖν
25 ἐδέχθη εἰς τὴν μονὴν καὶ τὴν τοῦ ἀγίου προσεκύνησε θήκην, ἠλέγχθη τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τὸ ἐμφανὲς ἠνέχθη καὶ ὁ Προκόπιος ἐφανερώθη δαιμονιῶν. Καὶ ἐρρίπτετο πυκνῶς καὶ ἐδεσμεῖτο τὴν γλῶσσαν καὶ οὐ συνεχωρεῖτο λαλεῖν ἡμῖν· εἰ δὲ πάνυ ἐβιά-

ἀλλὰ ὅταν μεταφέρθηκε στὴ μονὴ καὶ τοποθετήθηκε κοντὰ στὸν τάφο τοῦ σημειοφόρου πατέρα, σὲ λίγες ἡμέρες καὶ ἀπὸ τὸν δαίμονα ἐκαθαρίσθηκε καὶ τὸ πρόσωπό του διορθώθηκε ἀπὸ τὴ διαστροφή.

54

Κάποια γυναίκα ἀπὸ τὸ χωριὸ Βηταβουδισσῶν, ἐνῶ καθόταν στὸ σπίτι τοῦ ἀνδρα της τὸ μεσημέρι, ἐκτυπήθηκε ἀπὸ φοβερὸ δαίμονα κι ἔμεινε σεληνιαζομένη γιὰ ἑπτὰ μῆνες. Ὁ ἀνδρας της, πὺ ἐπενθοῦσε καὶ ἀγωνιοῦσε γιὰ τὴν ἀφόρητη συμφορὰ τῆς γυναίκας του, ὅταν ἔμαθε γιὰ τὸν ἅγιο, τὴν κατέβασε στὸ μοναστήρι. Κι ἐπειδὴ δὲν ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος στὶς γυναῖκες, ἔμεινε ἡ γυναίκα τρία ἡμερόνυχτα ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ μοναστήρι νηστεύοντας καὶ προσευχομένη ἐκτενῶς, παίρνοντας καθημερινὰ ἀγίασμα ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ ἀγίου καὶ πίνοντας τὸ νερὸ τῆς ἄσβεστης κανδήλας του. Κι ἔτσι ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὸ δαίμονα, ἀφοῦ τῆς παρουσιάσθηκε ὁ ἅγιος τὴν τρίτη ἡμέρα καὶ τῆς εἶπε.

«Νά, ἔγινες ὑγιής»⁹³, πῆγαινε στὸ σπίτι σου.

Καὶ ἀπὸ τότε κατεβαίνει μὲ εὐγνωμοσύνη κάθε χρόνο στὸ μοναστήρι, εὐχαριστώντας τὸ Θεὸ καὶ τὸν ἅγιο, καταφιλώντας τὶς παραστάδες τῆς πύλης καὶ προσφέροντας γιὰ εὐχαριστία γεῦμα ἀγάπης στοὺς πατέρες τοῦ μοναστηριοῦ.

55

Ἐπάρχει στὸ μοναστήρι ἓνας ἀδελφός, Γαλάτης στὴν καταγωγή, μὲ τὸ ὄνομα Προκόπιος. Πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια εἶχε κρυμμένο μέσα του πνεῦμα πονηρό, πὺ τὸν ἐφοβέριζε καὶ τοῦ ἐνεργοῦσε κι' ἄλλα δεινά, ὅπως μᾶς διηγήθηκε ὁ ἴδιος. Ὅταν λοιπὸν ἔγινε δεκτὸς στὴ μονὴ καὶ προσκύνησε τὸν τάφο τοῦ ἀγίου, τὸ πνεῦμα ἐλέγχθηκε κι' ἦλθε στὴν ἐπιφάνεια, καὶ ὁ Προκόπιος ἐφανερώθηκε ὅτι ἦταν δαιμονισμένος. Συχνὰ ριχνόταν κάτω, δενόταν ἢ γλώσσα του καὶ δὲν τοῦ ἐπιτρεπόταν νὰ μᾶς ὁμιλεῖ·

ζετο, Γαλατιστὶ ἐφθέγγετο. Καὶ τί πολλὰ λέγω; Καὶ τοῦτον ἐθε-
 ράπευσεν ὁ ἅγιος καὶ τὸν δαίμονα ἀπήλασε καὶ τὸν δεσμὸν τῆς
 γλώσσης διέλυσεν. Ὅστις καὶ μέχρι τοῦ νῦν μένει ἐν τῷ μονα-
 στηρίῳ σωφροσύνη καὶ ὑπομονῇ διαπρέπων μετὰ πάσης σε-
 5 μνότητος καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ φέρων κατὰ
 δύναμιν.

NS'

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καθεζομένων ἡμῶν καὶ μαλωὰν καθαρι-
 ζόντων εἰς τὸ θυρώριον θεωροῦμέν τινα ξενικὸν ροίζῳ μεγάλῳ
 ἐλαυνόμενον ὑπὸ πνεύματος πικροτάτου καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τὸ
 10 μοναστήριον. Ἐκραζε δὲ αὐταῖς λέξεσι καὶ ἔλεγεν οὕτως.

Τί ἐμοὶ καὶ σοί, δοῦλε τοῦ Θεοῦ Εὐθύμιε; Ποῦ μὲ ἔλ-
 κεις; Οὐκ ἐξέρχομαι.

Καὶ οὕτως ἔρριψεν αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ θυρωρίου. Ἀναστάν-
 τες δὲ ἡμεῖς σὺν τῷ θυρωρῷ Βαβυλᾷ λεγομένῳ μόλις μετὰ βίας
 15 ἰσχύσαμεν τοῦτον καταγαγεῖν εἰς τὸ κοιμητήριον κράζοντα καὶ
 οὕτω λέγοντα.

Τί ἀποφέρετέ με πρὸς τὸν πολέμιόν μου; τί λαμβάνετε
 με πρὸς τὸν ἐχθρόν μου; τί σύρετέ με πρὸς τὸν καίοντά
 με; Ὡ βία· οὐ πορεύομαι μεθ' ὑμῶν· ἐξέρχομαι, οὐ
 20 μένω.

Καὶ οὕτω μετὰ κόπου κατενεχθέντα τὸν ξενικὸν ἔρριψε πάλιν
 ἐπὶ τὴν θήκην τοῦ ἀγίου, ὥστε κεῖσθαι ἄφωνον ἕως ἐσπέρας.
 Ὅστις πρῶτὸν ἀνέστη καὶ ἐγεύσατο φρονῶν καὶ συνετῶς διαλε-
 γόμενος, ἐλευθερωθεὶς παντοίως πάσης δαιμονικῆς ἐνεργείας.
 25 Καὶ ἐρωτηθεὶς παρ' ἡμῶν λεγόντων αὐτῷ.

Πῶς ἦλθες ἐνταῦθα καὶ τί ἔκραζες χθές;

Ἀπεκρίνατο λέγων ὅτι.

Οὐκ οἶδα τί λέγετε οὐδὲ πῶς ἦλθον ὧδε.

Καὶ ταῦτα ἡμεῖς ἀκούσαντες τὸν Θεὸν ἐδοξάσαμεν τὸν δοξάζον-
 30 τα τοὺς αὐτὸν ἀγαπῶντας.

κι' ἄν βιαζόταν πολύ, ὁμιλοῦσε γαλατινά. Καὶ τί λέγω πολλά; Καὶ αὐτὸν τὸν ἐθεράπευσε ὁ ἅγιος, ἀπομάκρυνε τὸν δαίμονα κι' ἔλυσε τὸ δεσμὸ τῆς γλώσσας. Αὐτὸς μένει ὡς σήμερα στὸ μοναστήρι, διακρινόμενος μὲ ὅλη τὴ σεμνότητα γιὰ τὴ σωφροσύνη καὶ τὴν ὑπομονὴ καὶ γενικὰ ὑπομένει κατὰ δύναμη τὸν ζυγὸ τοῦ Χριστοῦ.

56

Μία μέρα, ἐνῶ καθόμασταν στὸ θυρωρεῖο καὶ καθαρίζαμε μαλώ⁹⁴, βλέπομε κάποιον ξένο νὰ διώκεται ἀπὸ πικρότατο πνεῦμα μὲ μεγάλη ὄρμη καὶ νὰ ἔρχεται πρὸς τὸ μοναστήρι. Ἐκραζε μὲ τὶς ἴδιες αὐτὲς λέξεις καὶ ἔλεγε.

«Τί δουλειὰ ἔχεις ἐσὺ μ' ἐμένα», δοῦλε τοῦ Θεοῦ Εὐθύμιε; Ποῦ μὲ τραβᾷς; Δὲν βγαίνω.

Κι ἔτσι τὸν ἔρριψε ἐμπρὸς στὸ θυρωρεῖο. Ἐμεῖς σηκωθήκαμε μαζὶ μὲ τὸ θυρωρό, Βαβυλᾶ λεγόμενο, καὶ μόλις μετὰ βίας κατορθώσαμε νὰ τὸν κατεβάσομε στὸ κοιμητήριο, ἐνῶ ἔκραζε κι' ἔλεγε.

Τί μὲ μεταφέρετε πρὸς τὸν πολέμιό μου; Τί μὲ πηγαίνετε πρὸς τὸν ἐχθρό μου; Τί μὲ σύρετε σ' αὐτὸν ποὺ μὲ καίει; Ὡ βία· δὲν πηγαίνω μαζὶ σας, βγαίνω, δὲν θὰ μείνω.

Κι ἔτσι κατέβασαν μὲ κόπο τὸν ξενικὸ καὶ τὸν ἔρριψαν πάλι στὸν τάφο τοῦ ἀγίου, ὥστε νὰ εἶναι ξαπλωμένος ἄφωνος ὡς τὸ βράδυ. Τὸ πρωὶ σηκώθηκε κι' ἔφαγε, ἐνῶ ἦταν φρόνιμος καὶ συζητοῦσε μὲ σύνεση, ἐλευθερωμένος τελείως ἀπὸ κάθε δαιμονικὴ ἐνέργεια. Ὅταν ἐρωτήθηκε ἀπὸ μᾶς καὶ τοῦ εἶπαμε,

Πῶς ἦλθες ἐδῶ καὶ τί ἔκραζες χθές;

Ἀποκρίθηκε καὶ εἶπε.

Δὲν γνωρίζω τί λέγετε οὔτε πῶς ἦλθα ἐδῶ.

Καθὼς ἀκούσαμε αὐτὰ τὰ πράγματα ἐμεῖς, ἐδοξάσαμε τὸν Θεὸ ποὺ δοξάζει αὐτοὺς ποὺ τὸν ἀγαποῦν.

ΝΖ'

Ἦν τις πρεσβύτερος ἐν τῷ μοναστηρίῳ Ἀχθάβιος ὀνομαζόμενος ἀπὸ Βητακαβέων τῆς ἀπὸ δώδεκα σημείων τῆς Γαζαίων διακειμένης κώμης ὀρμώμενος, ὅστις τεσσαράκοντα πέντε χρόνους ἐν τῇ μονῇ πληρώσας τῶν τοῦ Κυρίου ἐντολῶν ἐργάτης
 5 ἀνεδείχθη ἀνεπαίσχυντος. Τούτου τοίνυν τοῦ ἀββᾶ Ἀχθαβίου ἀδελφός τις ἐστὶ γνήσιος ἐν τῇ μνημονευθείσῃ κώμῃ Ρωμανὸς καλούμενος. Οὗτινος Ρωμανοῦ τὰ διαφέροντα ἀνὴρ τις φθόνῳ σατανικῷ κατεχόμενος ἐπειρᾶτο διαρπάσαι. Καὶ τοῦ σκοποῦ ἀποτυχῶν, ἀπομανεὶς κατ' αὐτοῦ, ἀπέρχεται ἐν Ἐλευθεροπόλει
 10 καὶ προσομιλεῖ γόητί τινι, ἐπιθυμῶν ἀποκτεῖναι τὸν ἄνδρα. Καὶ ὁ μὲν γόης λαβὼν τὸ ἱκανὸν ἐχρήσατο ταῖς διαβολικαῖς μαγανίαις, ὁ δὲ Ρωμανὸς ἐξελθὼν ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγρῷ μετὰ τινῶν ἐργατῶν κάκεϊ ναρκιάσας εἰσήχθη εἰς τὸν ἴδιον οἶκον καὶ τῆς νόσου κατὰ μικρὸν προκοψάσας ὑδρωπιάσας παρείθη καὶ μεθ'
 15 ἡμέρας ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἀπεγνώσθη. Τῶν δὲ συγγενῶν παρακαθεζομένων αὐτῷ καὶ κλαιόντων, ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς παρεκάλεσεν ἅπαντας ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτοῦ καὶ στρέψας ἑαυτὸν πρὸς τὸν τοῖχον, καθάπερ ὁ μέγας ἐκεῖνος Ἐζεκίας ποτέ, προσηύξατο λέγων.

20 Ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, ὁ εἰπὼν «ὅταν ἀποστραφεῖς στενάξης, τότε σωθήσῃ», αὐτὸς ἐπιβλέψας ἐπ' ἐμὲ τὸν ἀνάξιον ἐξελοῦ με ἐκ τῆς ἐπικειμένης μοι συμφορᾶς.

Καὶ πάλιν ἔλεγεν.

25 Ἄγιε πάτερ Εὐθύμιε, ποιήσον ἔλεος εἰς ἐμὲ καὶ δεήθητι τοῦ Θεοῦ λυτρωθῆναί με ἐκ τῆσδε τῆς πικροτάτης νόσου.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα εἰπὼν καὶ εὐξάμενος γίνεται ἐν ἐκστάσει καὶ θεωρεῖ τινα μοναχὸν ὀλοπόλιον λέγοντα αὐτῷ.

Τί θέλεις ἵνα ποιήσω σοι;

95. Β' Τιμ. 2,15.

96. Δ' Βασ. 20, 2.

Στὸ μοναστήρι ἦταν κάποιος πρεσβύτερος, ὀνομαζόμενος Ἀχθάβιος καὶ προερχόμενος ἀπὸ τὸ χωριὸ τῶν Βητακαβέων, ποὺ ἀπέχει δώδεκα μίλια ἀπὸ τὴν πόλη τῶν Γαζέων. Συμπλήρωσε σαράντα πέντε χρόνια στὴ μονή καὶ ἀναδείχθηκε ἀνεπαίσχυντος ἐργάτης τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου⁹⁵. Αὐτοῦ λοιπὸν τοῦ ἀββᾶ Ἀχθαβίου ἕνας γνήσιος ἀδελφὸς ζεῖ στὸ χωριὸ ποὺ ἐμνημονεύθηκε, ὀνομαζόμενος Ρωμανός. Τὴν παρουσία αὐτοῦ τοῦ Ρωμανοῦ ἐπιχειροῦσε ν' ἀρπάξει κάποιος ἄνθρωπος κατεχόμενος ἀπὸ σατανικὸ φθόνο. Ὅταν ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ του ἐξεμάνη ἐναντίον του· πηγαίνει στὴν Ἐλευθερόπολη καὶ συναναστρέφεται κάποιον γόητα ἐπιθυμώντας νὰ σκοτώσει τὸν ἄνδρα. Ὁ γόης, ἀφοῦ ἐπῆρε τὴν ἀμοιβή, ἐχρησιμοποίησε τὶς διαβολικὲς μαγανεῖες. Ὁ Ρωμανὸς ἐβγήκε στὸν ἀγρό του μὲ μερικὸς ἐργάτες, ὅπου καταλήφθηκε ἀπὸ νάρκη καὶ ὀδηγήθηκε στὸ σπίτι του· καθὼς λίγο λίγο προχωροῦσε ἡ ἀρρώστια, ὑδρωπίασε καὶ παράλυσε, κι' ἔπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες τὸν ἀπέλπισαν οἱ ἰατροί. Ἐνῶ ὁ συγγενεῖς του κάθονταν δίπλα του κι' ἔκλαιαν, ἀνοιξε τὰ μάτια του καὶ παρακάλεσε ὄλους νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ δωμάτιό του· ἐστράφηκε τότε πρὸς τὸν τοῖχο, ὅπως παλιὰ ὁ μεγάλος ἐκεῖνος Ἐζεκίας⁹⁶, καὶ προσευχήθηκε λέγοντας.

Ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων ποὺ εἶπε, «ὅταν γυρίσεις καὶ στενάξεις, τότε θὰ σωθεῖς»⁹⁷, ἐσὺ ἐπίβλεψε σ' ἐμένα τὸν ἀνάξιο καὶ βγάλε με ἀπὸ τὴν ἐπικείμενη συμφορά.

Κι' ἔλεγε πάλι.

Ἄγιε πᾶτερ Εὐθύμιε, δεῖξε ἔλεος σ' ἐμένα, καὶ ἰκέτηυσε τὸ Θεὸ νὰ μὲ λυτρώσει ἀπὸ τοῦτη τὴν πικρότατη νόσο.

Ἀφοῦ εἶπε αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια κι' εὐχήθηκε περιέρχεται σὲ ἔκσταση καὶ βλέπει ἕνα ὀλόασπρο μοναχὸ νὰ τοῦ λέγει.

Τί θέλεις νὰ σοῦ κάμω;

97. Ἦσ. 30,15.

Ὁ δὲ φόβῳ καὶ χαρᾷ καὶ συσχεθεὶς λέγει.

Τίς εἶ σύ, δέσποτα;

Καὶ φησιν πρὸς αὐτόν.

Ἐγὼ εἰμὶ Εὐθύμιος ὁ νῦν μετὰ πίστεως κληθεὶς παρὰ
5 σοῦ· μὴ οὖν δειλιάσης, ἀλλὰ δεῖξόν μοι τί πάσχεις.

Τοῦ δὲ τὴν κοιλίαν ὑποδείξαντος τοὺς δακτύλους εἰς ὀρθὸν συ-
ζεύξας ὁ φανεὶς καὶ ὡσπερ ξίφει διχοτομήσας τὸν τόπον ἐξή-
νεγκεν ἐκ τῆς γαστρὸς πέταλον κασσιτέρινον ἔχον χαρακτῆράς
τινας καὶ τίθησιν αὐτὸ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐπὶ τραπέζιου τινός. Καὶ
10 τὸν τόπον τῇ χειρὶ καταμάξας ἀπῆλειψε τὸ διχοτόμημα καὶ ἀπε-
θράπευσε καὶ λέγει αὐτῷ.

Τοῦτό σοι συνέβη, ἐπειδὴ πολλῶν παρελθουσῶν ἡμε-
ρῶν οὔτε εἰς ἐκκλησίαν εἰσῆλθες οὔτε τοῖς θείοις προσ-
ῆλθες μυστηρίοις, καὶ διὰ τοῦτο κατεδυναστεύθης.
15 Ἀπελθὼν γάρ τις εἰς Ἐλευθερόπολιν δαίμονας κατὰ
σοῦ ἐμισθώσατο, οἵτινες σοῦ ἀμελοῦντος τῆς ἑαυτοῦ
σωτηρίας κατὰ σοῦ ἴσχυσαν. Ἴδου τοίνυν ἠλέησέ σε ὁ
Θεός· μηκέτι ἀμέλει τῆς προσευχῆς σου.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀφανῆς ἐγένετο· ὁ δὲ Ρωμανὸς εἰς ἑαυτὸν ἐλ-
20 θὼν παραυτίκα ἀναστάς ἐξέκρινε πᾶσαν τὴν νοσοποιὸν αἰτίαν
καὶ ἀπεκατέστη ὑγιῆς καὶ καλέσας τοὺς ἰδίους πάντα τὰ τῆς
ὀπτασίας ἐξηγήσατο. Οἵτινες τὴν τοσαύτην ἄθρόαν μεταβολὴν
θεασάμενοι ἐδόξασαν τὸν Θεὸν τὸν παρέχοντα τοιαῦτα τοῖς
ἀγίοις χαρίσματα. Ὁ μέντοι Ρωμανὸς λαβὼν αὐτοὺς ἦλθεν εἰς
25 τὴν μονὴν καὶ προσκυνήσας τὴν θήκην τοῦ σημειοφόρου πατρὸς
Εὐθυμίου ἐξηγεῖτο ταῦτα πάντα τῷ τε μακαρίτῃ Ἀχθαβίῳ καὶ
τῷ ἡγουμένῳ καὶ πᾶσιν ἡμῖν καὶ οὕτω τὴν θαυματουργίαν
κηρύξας ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια. Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν τῆς θαυμα-
τουργίας ἡμέραν πάνδημον ἑορτὴν ἐν αὐτῇ τῇ κώμῃ μνήμην
30 ποιούμενος τῆς διὰ τοῦ θεοφόρου Εὐθυμίου εἰς αὐτὸν προελθου-
σης εὐεργεσίας.

Αὐτὸς τότε, κατειλημμένος ἀπὸ φόβο καὶ χαρά, λέγει.

Ποιὸς εἶσαι ἐσύ, Κύριε;

Κι' ἐκεῖνος λέγει πρὸς αὐτόν.

Ἐγὼ εἶμαι ὁ Εὐθύμιος πού τῶρα προσκλήθηκα ἀπὸ σένα μὲ πίστη· μὴ δειλιάσεις λοιπόν, ἀλλὰ δεῖξε μου τί πάσχεις.

Ὅταν ἐκεῖνος τοῦ ἔδειξε τὴν κοιλιά, αὐτὸς πού ἐφάνηκε σύζευξε τὰ δάκτυλα ὀρθια, ἐδιχοτόμησε σὰν μὲ ξίφος τὸν τόπο κι' ἔβγαλε ἀπὸ τὴν γαστέρα κασσιτέρινο πέταλο πού εἶχε κάποια γράμματα καὶ τὸ τοποθετεῖ ἐμπρὸς του ἐπάνω σ' ἓνα τραπέζι. Ἄφου ἔσφουγγισε τὸν τόπο μὲ τὸ χέρι ἀπάλειψε τὸ ἄνοιγμα, τὸ ἐθεράπευσε καὶ τοῦ λέγει.

Αὐτὸ σοῦ συνέβηκε, ἐπειδὴ ἐπέρασαν πολλές ἡμέρες καὶ οὔτε στὴν ἐκκλησία ἐμπῆκες οὔτε τῶν θείων μυστηρίων μετέλαβες, καὶ γι' αὐτὸ καταδυναστεύθηκες. Διότι κάποιος πού ἐπῆγε στὴν Ἐλευθερόπολη ἐμίσθωσε ἐναντίον σου δαίμονες, οἱ ὁποῖοι λόγῳ τῆς ἀμελείας σου γιὰ τὴ σωτηρία σου σὲ κατέβαλαν. Νὰ λοιπόν σὲ ἐλέησε ὁ Θεός· νὰ μὴ ἀμελεῖς πλέον γιὰ τὴ σωτηρία σου.

Ἄφου εἶπε αὐτά, ἔγινε ἀφανής. Ὁ Ρωμανὸς τότε ἦλθε στὸν ἑαυτό του, σηκώθηκε ἀμέσως, ἔβγαλε ἀπὸ πάνω του ὄλη τὴ νοσοποιὸ αἰτία, ἀποκαταστάθηκε στὴ ὑγεία του, κάλεσε τοὺς δικοὺς του καὶ τοὺς ἐξήγησε ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ὀπτασία. Αὐτοί, καθὼς εἶδαν τὴν τόσο ἀπότομη μεταβολή, ἐδόξασαν τὸν Θεὸ πού παρέχει στοὺς ἀγίους τέτοια χαρίσματα. Ὁ Ρωμανὸς ὁμως τοὺς ἐπῆρε κι ἦλθε στὴ μονή· ἀφου προσκύνησε τὸν τάφο τοῦ σημειοφόρου πατέρα Εὐθυμίου, ἐξήγησε ὅλα αὐτὰ στὸν μακαρίτη Ἀχθάβιο καὶ στὸν ἡγούμενο καὶ σὲ ὄλους ἐμᾶς· ἔτσι ἐκήρυξε τὴ θαυματουργία καὶ ἐπέστρεψε στὸν τόπο του. Τὴν ἡμέρα ἀκριβῶς τῆς θαυματουργίας τελεῖ δημόσια ἑορτὴ στὸ χωριό, πρὸς μνήμη τῆς εὐεργεσίας πού ἔγινε σ' αὐτόν μέσω τοῦ θεοφόρου Εὐθυμίου.

NH'

Ἀπὸ σταδίων δέκα τῆς λαύρας Φαρῶν κώμη τίς ἐστὶ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος Φαρὰν καλουμένη, ὅθεν, ὡς οἶμαι, καὶ ἡ λαύρα τὴν ἐπωνυμίαν ἐδέξατο. Ἀνὴρ δέ τις ἐκ ταύτης ὀρμώμενος τῆς κώμης, Κυριακὸς καλούμενος, ποιμνιον ἔχων ἐν τῇ ἐρήμῳ
 5 βοσκόμενον, ἔλαβε καὶ παρὰ τινος πτωχοῦ τῆς αὐτῆς κώμης δέκα θρέμματα πρὸς τὸ τῇ ἰδίᾳ ποιμνῇ ταῦτα συμβόσκειν συμφώνου τινὸς μεταξὺ αὐτῶν προελθόντος. Χρόνου δὲ διελθόντος ὁ μὲν πτωχὸς ὑπὸ τινος χρείας κατεπειγόμενος πωλῆσαι τὰ ἴδια ἠβουλήθη θρέμματα, ὁ δὲ Κυριακὸς ὀκτῶ ἀντὶ τῶν δέκα παρεῖ-
 10 χε. Τοῦ δὲ λέγοντος δέκα εἶναι τὰ παρ' αὐτοῦ παρασχεθέντα θρέμματα ἠρνεῖτο ὁ Κυριακός. Φιλονικούντων τοίνυν αὐτῶν καὶ διαμαχομένων, μεσίται τινες μεταξὺ γεγονότες ὄρκον αὐτοῖς προέτειναν διαλῦσαι τὴν μάχην βουλόμενοι. Τοῦ οὖν Κυριακοῦ ὀμνύειν καταδεξαμένου ὁ πτωχὸς εἰς τὴν θήκην τοῦ ἀγίου Εὐ-
 15 θυμίου ἤτει τὸν ὄρκον γενέσθαι. Καὶ δὴ τάξαντες ἡμέρας ἤρχοντο ἐπὶ τὸ μοναστήριον καὶ φθασάντων αὐτῶν τὴν βασιλικὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχώ, ὡς διηγῆσατο ὕστερον ὁ τὸν ὄρκον δεξάμενος, ἀναφανέντος τοῦ μοναστηρίου βλέπων ἐκεῖνον ἐκδιδόντα ἑαυτὸν τῇ ἐπιπορκίᾳ δια-
 20 κριθεὶς λέγει αὐτῷ.

Ἔγωμεν ὑποστρέψωμεν, ἀδελφέ· ἰδοὺ ἐπληροφορή-
 θην ἐφ' ὅσον ἐφθάσαμεν ἕως ᾧδε ἐλθεῖν.

Ὁ δὲ οὐκ ἠνέσχετο ὑποστρέψαι. Ὡς οὖν εἰσῆλθον ἐν τῷ μοναστηρίῳ, ὤμοσεν ὁ ἐλεεινὸς κατὰ τῆς θήκης τοῦ σεβασμίου πα-
 25 τρὸς καὶ ἐξῆλθε τοῦ μοναστηρίου μηδὲν κακὸν ἔχων. Ἐνόμιζε δὲ λαθεῖν τὸν Θεόν, μᾶλλον δὲ αὐτὸς λήθην λαβὼν τοῦ Θεοῦ ὡς ἀληθῶς ἄφρων «εἶπεν ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· οὐκ ἔστιν Θεός». Τῆς οὖν μιᾶς ἡμέρας παρελθούσης τῇ δευτέρᾳ νυκτὶ περὶ ὧραν ἕκτην ἀνέκειτο μόνος εἰς τὸν ἴδιον οἶκον γρηγορῶν καὶ λογι-
 30 σμοῖς ματαίοις ἐνασχολούμενος, καὶ θεωρεῖ ἄφνω τὴν θύραν

58

Δέκα στάδια ἀπὸ τῆ λαύρα τῶν Φαρῶν ὑπάρχει ἓνα χωριὸ πρὸς τὰ ἀνατολικά, ὀνομαζόμενον Φαράν, ἀπὸ τὸ ὁποῖο, νομίζω, ἐπῆρε τὴν ὀνομασία καὶ ἡ λαύρα. Κάποιος ἄνδρας καταγόμενος ἀπ' αὐτὸ τὸ χωριό, Κυριακὸς στὸ ὄνομα, εἶχε ποῖμνιο πού τὸ ἔβοσκε στὴν ἔρημο κι' ἐπῆρε ἀπὸ κάποιον φτωχὸ τοῦ ἴδιου χωριοῦ δέκα πρόβατα, γιὰ νὰ βόσκουν μαζὶ μὲ τὸ ποῖμνιό του, ἔπειτα ἀπὸ συμφωνία τους. Ὅταν πέρασε καιρὸς, ὁ πτωχὸς πιεζόμενος ἀπὸ κάποια ἀνάγκη θέλησε νὰ πωλήσει τὰ πρόβατά του, ἀλλὰ ὁ Κυριακὸς τοῦ ἔδινε ὀκτῶ ἀπὸ τὰ δέκα. Κι' ἐνῶ αὐτὸς ἔλεγε ὅτι τὰ πρόβατα πού ἔφερε αὐτὸς ἦταν δέκα, ὁ Κυριακὸς τὸ ἀρνιόταν. Ἐνῶ λοιπὸν αὐτοὶ φιλονεικοῦσαν καὶ μάχονταν, ἦλθαν ἀνάμεσά τους μερικοὶ μεσίτες καὶ θέλοντας νὰ διαλύσουν τὴ διαμάχη τοὺς πρότειναν ὄρκο. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Κυριακὸς ἐδέχθηκε νὰ ὀρκισθοῦν, ὁ πτωχὸς ἐζήτησε νὰ γίνῃ ὁ ὄρκος στὸν τάφο τοῦ ἀγίου Εὐθυμίου. Ὅρισαν λοιπὸν τὴν ἡμέρα καὶ ἐξεκίνησαν γιὰ τὸ μοναστήρι. Ὅταν ἔφθασαν στὸ δημόσιο δρόμο πού κατεβαίνει ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ πρὸς τὴν Ἱεριχώ, ὅπως διηγήθηκε ὕστερα ἐκεῖνος πού ἐδέχθηκε τὸν ὄρκο, μόλις ἐφάνηκε τὸ μοναστήρι, βλέποντας ἐκεῖνον νὰ βαδίζει στὴν ἐπιτορκία, τοῦ λέγει μὲ διάκριση.

Ἐμπρός, ἄς ἐπιστρέψουμε ἀδελφέ, ἔχω διαβεβαιωθεῖ, ἐφ' ὅσον προφθάσαμε νὰ ἔλθομε ὡς ἐδῶ.

Ἐκεῖνος ὅμως δὲν δεχόταν νὰ ἐπιστρέψουν. Καθὼς λοιπὸν ἐμπῆκαν στὸ μοναστήρι, ὀρκίσθηκε ὁ ἔλεεινὸς μπροστὰ στὸν τάφο τοῦ σεβασμίου πατέρα κι' ἐβγήκε ἀπὸ τὸ μοναστήρι χωρὶς νὰ ἔχει τίποτε κακό. Ἐνόμιζε ὅτι θὰ διέφευγε τὴν προσοχὴ τοῦ Θεοῦ ἢ μᾶλλον αὐτὸς, λησμονώντας τὸ Θεὸ σὰν ἀληθινὰ «ἄφρων εἶπε στὴν καρδιά του, δὲν ὑπάρχει Θεός»⁹⁸. Ὅταν πέρασε μιὰ ἡμέρα, κατὰ τὴ δεύτερη νύκτα τὸ μεσηνύκτι ἦταν ξαπλωμένος μόνος στὸ σπῖτι του, ἄγρυπνος καὶ ἀσχολοῦμενος μὲ μάταιους λογισμούς, ξαφνικὰ βλέπει τὴ θύρα τοῦ σπιτιοῦ ν'

98. Ψαλμ. 13,1.

τοῦ οἴκου αὐτομάτως ἀνοιγομένην καί τινα γέροντα μοναχὸν εἰσερχόμενον, φωτὶ λάμποντα καὶ τὸν οἶκον φωτίζοντα, πέντε νεωτέρους ἔχοντα καὶ ράβδον τῇ χειρὶ κατέχοντα καὶ λέγοντα πρὸς αὐτὸν αὐστηρᾷ τῇ φωνῇ καὶ βλοσυρῶ τῷ βλέμματι.

5 Εἶπέ, ἀνέλπιστε τῶν ἀνθρώπων, τί ἀπῆλθες ποιῆσαι εἰς τὴν Εὐθυμίου μονήν;

Ὡς οὖν ἐκεῖνος ἐφिमώθη μηδὲν εἰς ἀπολογία ἐύρων, εἶπεν ὁ ἅγιος τοῖς νεωτέροις.

Ἐπάρατε αὐτόν.

10 Οἱ δὲ εὐθέως κρατήσαντες αὐτὸν ἔτειναν ἐκ τεσσάρων. Καὶ δίδωσι τῷ πέμπτῳ τὴν ἐν τῇ χειρὶ ράβδον λέγων.

Τύπτε αὐτὸν καὶ λέγε· μὴ, ἐπίορκος· μὴ, ἀποστερητής· μὴ καταφρόνει τῆς τοῦ Θεοῦ ἀνεξικακίας.

Ὡς δὲ ἐπὶ πλεόν τυπτόμενος ἐβασανίζετο, λέγει ὁ ἅγιος τῷ τύ-
15 πτοντι.

Καλῶς ἔχει.

Καὶ κρατήσας αὐτὸν ἀπὸ τῶν τριχῶν λέγει αὐτῷ.

Ἔγνωσ, ἀνόσιε, ὅτι ἔστιν Θεὸς ἀποδιδούς ἐκάστῳ τὰ πρὸς ἀξίαν; Ἴδου δὴ «ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου»
20 ἀπαιτοῦμεν «ἀπὸ σοῦ, ἃ δὲ ἀπεστέρησας, τί νῦν ἔσται»; Ἐπειδὴ οὖν τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ κατεφρόνησας, ἐθησαύρισας σεαυτῷ τὴν ὀργὴν ταύτην, ἵνα ἀπὸ σοῦ μάθωσιν ἅπαντες μηδένα ἀποστερεῖν μηδὲ ὄλως εἰς ὄρκον ἑαυτοῦς ἐκδιδόναι, εἰ καὶ ἀληθεύ-
25 εἰν μέλλουσιν.

Καὶ οὕτως ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ φόβῳ συσχεθεὶς ἔκραξε λέγων.

Ἐλεήσατέ με διὰ τὸν Θεόν.

Καὶ συναχθέντες πρὸς αὐτὸν οἱ ἐγγύτατοι τὰ τε συμβάντα ἀκού-
30 σαντες καὶ τὸν νῶτον σεσηπότα ἀπὸ τῶν πληγῶν θεωρήσαντες

ἀνοίγει καὶ νὰ μπαίνει μέσα ἕνας γέροντας μοναχός, νὰ λάμπει ἀπὸ φῶς καὶ νὰ φωτίζει τὸν οἶκο. Εἶχε μαζί του πέντε νέους καὶ κρατοῦσε στὸ χέρι ράβδο κι' ἔλεγε πρὸς αὐτὸν μὲ αὐστηρὴ φωνὴ καὶ βλοσυρὸ βλέμμα.

Πές, ἀπελπισμένε ἄνθρωπε, τί ἐπήγες νὰ κάμεις στὴ μονὴ τοῦ Εὐθυμίου;

Καθὼς λοιπὸν ἐκεῖνος ἐφιμώθηκε καὶ μὴ εὐρίσκοντας τίποτε ν' ἀπολογηθεῖ, εἶπε ὁ ἅγιος στοὺς νεωτέρους.

Σηκῶστέ τον.

Οἱ τέσσερις ἀπὸ αὐτοὺς τὸν ἐκράτησαν καὶ τὸν ἐτέντωσαν. Κι' ἔδωσε στὸν πέμπτο τὴ ράβδο ποὺ εἶχε στὰ χέρια του λέγοντας.

Κτύπα τον καὶ λέγε· 'νὰ μὴ εἶσαι ἐπίορκος, νὰ μὴ εἶσαι ἀποστερητής, νὰ μὴ καταφρονεῖς τὴν ἀνεξικακία τοῦ Θεοῦ'.

Καθὼς βασανίζόταν μὲ κτυπήματα πολλὴ ὥρα, λέγει ὁ ἅγιος σ' αὐτὸν ποὺ ἐκτυποῦσε.

Ἄρκετά.

Ἄφου ἔπιασε τὸν Κυριακὸ ἀπὸ τὰ μαλλιά τοῦ λέγει.

Ἔμαθες, ἀνόσιε, ὅτι ὑπάρχει Θεὸς ποὺ ἀποδίδει στὸν καθένα τὰ ἀντάξια; Νὰ λοιπὸν, αὐτὴ τὴ νύκτα ἀπαιτοῦμε τὴ ζωὴ σου· ὅσα λοιπὸν ἀποστέρησες, ποιανοῦ θὰ εἶναι;⁹⁹ Ἐπειδὴ λοιπὸν καταφρόνησες τὴν ἀνοχὴ καὶ τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ, ἐπέσυρες γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου αὐτὴ τὴν ὀργή, γιὰ νὰ μάθουν ἀπὸ σένα ὄλοι νὰ μὴ ἀποστεροῦν κανένα μήτε νὰ φθάνουν καθόλου σὲ ὄρκο, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται νὰ τὸν τηρήσουν¹.

Κι' ἔτσι ἔφυγαν ἀπ' αὐτόν. Αὐτός, κατελιημμένος ἀπὸ φόβο, ἔκραξε.

Γιὰ τὸ Θεό, ἐλεῆστε με.

Οἱ στενοὶ συγγενεῖς του ποὺ ἐμαζεύθηκαν σ' αὐτόν, ὅταν ἄκουσαν τὰ συμβάντα καὶ εἶδαν τὰ ὀπίσθιά του μελανιασμένα ἀπὸ

1. Ρωμ. 2,4 ἐ.

έφοβήθησαν φόβον μέγαν. Ὅντινα παρακαλέσαντα ἀπενεχθῆ-
 ναι εἰς τὴν μονὴν καὶ πολλὰ ἡμαρτηκέναί κατα τοῦ ἀγίου τόπου
 καθομολογήσαντα ἐπιθήσαντες ὄνω δύο σακκίων ἀχύρου μέσον
 ἤγαγον εἰς τὴν μονὴν καὶ διηγησάμενοι ἡμῖν πάντα τὰ συμβεβη-
 5 κότα ἔδειξαν καὶ τὰς ἐν τῷ νώτῳ πληγὰς καὶ εἶδομεν τὸν
 νῶτον αὐτοῦ ὄντα ὡς ἀπὸ βουνέυρων πολλῶν. Διὰ τοῦτο φόβῳ
 συσχεθέντες οἱ τοῦ μοναστηρίου ἀπὸ τότε οὐ συγχωροῦσίν τινα,
 ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς, ὀρκίζεῖν ἢ ὀμνύειν ἐν τῇ τοῦ ἀγίου πατρὸς
 θήκῃ. Ἐκεῖνοι δὲ μίαν ἡμέραν ποιήσαντες ἐν τῷ μοναστηρίῳ
 10 καὶ μὴ ἰσχύσαντες ἐν τῷ κοιμητηρίῳ κοιμηῆσαι αὐτὸν τῆς γασ-
 τρὸς λυομένης αὐτοῦ καὶ αἰμορροούσης καὶ τοῦ στόματος
 ἐμοῦντος πυκνότερον λαβόντες αὐτὸν ἡμιθανῆ ἀπῆλθον καὶ τῇ
 ἐξῆς ἐτελεύτησεν, ὑπόδειγμα μελλόντων ἐπιορκεῖν γεγονώς.

ΝΘ'

Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις ἤλθέ τις ἀποδημητῆς ξενικὸς εἰς τὸ
 15 μοναστήριον καὶ φιλοφρόνως ξενοδοχηθεὶς περὶ τὸ μεσονύκτιον
 καταβὰς εἰς τὸ κοιμητήριον τὴν ἀργυρᾶν χώνην τοῦ σημειοφό-
 ρου πατρὸς ἀπερίζωσε καὶ ταύτην λαβὼν συνεξῆλθε τοῖς ἀλό-
 γοις τοῦ μοναστηρίου ἐν αὐτῇ τῇ νυκτί. Προκόπιος δὲ ὁ πρῶην
 ἴαθεις ὑπὸ τοῦ ἀγίου τὴν τοῦ θυρωρίου διακονίαν πεπιστευμένος
 20 ἐξελθὼν πρῶτὸν εὔρε τὸν τὴν χώνην κλέψαντα ἐστηλωμένον καὶ
 τρόπον τινὰ προσηλωμένον ἔμπροσθεν τοῦ μοναστηρίου καὶ
 μαθὼν τῆς στηλώσεως τὴν αἰτίαν εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν μο-
 νήν. Ὅστις ὡμολόγησεν ἡμῖν ὅτι.

Διάστημα μιλίων τριάκοντα σχεδὸν περιπατήσας καὶ
 25 ἱκανῶς συγκλασθεὶς τὰ μεθόρια τοῦ μοναστηρίου οὐκ
 ἴσχυσα παρελθεῖν.

Ἡμεῖς δὲ τὴν χώνην λαβόντες τὴν μὲν δυνάμιν τε καὶ ἀνεξικα-
 κίαν τοῦ σημειοφόρου πατρὸς ἡμῶν ἐθαυμάσαμεν, τὸν δὲ ἄνδρα
 ἐφοδιάσαντες, ἐνδεῆ ὄντα, ἀπελύσαμεν.

τις πληγές, ἐφοβήθησαν παρὰ πολὺ. Ὄταν τοὺς παρακάλεσε νὰ μεταφερθεῖ στὴ μονὴ καὶ ὁμολόγησε ὅτι πολλὰ ἀμάρτησε ἀπέναντι στὸν ἅγιο τόπο, τὸν ἔβαλαν σὲ ἓναν ὄνο, ἀνάμεσα σὲ δύο σακκιά μὲ ἄχυρο, καὶ τὸν ἔφεραν στὴ μονή. Ἀφοῦ μᾶς διηγήθηκαν ὅλα τὰ συμβάντα, μᾶς ἔδειξαν τὶς πληγές στὰ ὀπίσθια καὶ εἶδαμε τὰ ὀπίσθιά του σὰ νὰ ἀποτελοῦνταν ἀπὸ πολλὰ βούνευρα. Γι' αὐτὸ οἱ ἄνθρωποι τοῦ μοναστηριοῦ, κατειλημμένοι ἀπὸ φόβο, ἀπὸ τότε δὲν ἐπιτρέπουν σὲ κανένα, ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτούς, νὰ ὀρκίζονται ἢ νὰ ὀρκίζονται στὸν τάφο τοῦ ἁγίου πατέρα. Ἐκεῖνοι ὁμῶς, ἀφοῦ ἔμειναν μιὰ μέρα στὸ μοναστήρι καὶ δὲν κατόρθωσαν νὰ τὸν κοιμίσουν στὸ μοναστήρι, διότι ἡ κοιλιὰ του λυνόταν καὶ αἱμορροοῦσε καὶ τὸ στόμα του ἔκαμε πυκνὰ ἐμετό, τὸν ἐπῆραν ἡμιθανή κι' ἔφυγαν· τὴν ἐπομένη ἡμέρα πέθανε, γινόμενος ὑπόδειγμα γιὰ ἐκείνους ποὺ θὰ θελήσουν στὸ μέλλον νὰ ἐπιορκήσουν.

59

Αὐτὲς τὶς ἡμέρες ἦλθε κάποιος ξένος ἐπισκέπτης στὸ μοναστήρι. Ἀφοῦ φιλοξενήθηκε φιλοφρόνως κατὰ τὰ μεσάνυκτα κατέβηκε στὸ κοιμητήριο, ξερρίζωσε τὴν ἀργυρὴ χοάνη τοῦ σημειοφόρου πατέρα καὶ τὴν ἴδια νύκτα ἔφυγε παίρνοντάς την μαζί μὲ τὰ ἄλογα τοῦ μοναστηριοῦ. Ὁ Προκόπιος, ποὺ εἶχε θεραπευθεῖ προηγουμένως ἀπὸ τὸν ἅγιο καὶ εἶχε τὸ διακόνημα τοῦ θυρωροῦ, ὅταν ἐβγήκε τὸ πρωὶ εὗρηκε τὸν κλέπτη τῆς χοάνης στηλωμένο καὶ κατὰ κάποιον τρόπο καρφωμένο ἐμπρὸς στὸ μοναστήρι, κι' ὅταν ἄκουσε τὴν αἰτία τῆς στηλώσεως τὸν ἔφερε μέσα στὴ μονή. Αὐτὸς μᾶς ὁμολόγησε λέγοντας.

Ἄν καὶ ἐπερπάτησα ἀπόσταση σχεδὸν τριάντα μιλίων καὶ κατατσακίσθηκα ἀρκετά, δὲν μπόρεσα νὰ περάσω τὰ ὄρια τοῦ μοναστηριοῦ.

Ἐμεῖς, ἀφοῦ ἐπῆραμε τὴν χοάνη, ἐθαυμάσαμε τὴ δύναμη καὶ ἀνεξικακία τοῦ σημειοφόρου πατέρα μας, ἐνῶ ἀπελύσαμε τὸν ἄνδρα ἀφοῦ τὸν ἐφοδιάσαμε, διότι ἦταν φτωχός.

Ε'

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΗΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΥΡΙΛΛΟΝ

Ταῦτα ὀλίγα ἐκ πολλῶν ἀναλεξάμενος ἀνεγραψάμην, ἅπερ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐώρακα, συνάψας αὐτὰ τοῖς ἐξ ἀκοῆς ἀναγραφεῖσι περὶ τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας τοῦ πατρὸς ἡμῶν πρὸς τὸ γνῶναι τοὺς τε ἐντυγχάνοντας καὶ τὴν ὁσιότητα τὴν σὴν τὴν τῆς παρε-
 5 δρευούσης τῇ Εὐθύμιου θήκη θείας χάριτος δύναμιν καὶ ἀναλο-
 γίσασθαι ὅτιπερ μαρτυρεῖ τῇ λαμπρότητι τῆς ἐκείνου ἐν σαρκὶ πολιτείας τὰ μετὰ τὴν αὐτοῦ κοίμησιν ἐνεργούμενα θαύματα. Οὐ μόνον γὰρ ἠνίκα ἐν σαρκὶ ὑπῆρχεν ἐθαυματούργει ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν, ὅτε τοῖς ἀγγέλοις
 10 ἀνεμίχθη, μεγάλας ἐν ἡμῖν ἐργάζεται θαυματουργίας καὶ ἐν ἀμείνονι λήξει ὑπάρχων οὐκ ἀπέστη ἡμῶν, ἀλλὰ μετὰ μείζονος βοηθείας κήδεταί τε καὶ ἐπιμελεῖται ἡμῶν. Ὅθεν κἀγὼ ὁ ἀνάξιος αὐτοῦ δοῦλος πλειστάκις παρ' αὐτοῦ εὐεργετηθεὶς ψυχικῶς τε καὶ σωματικῶς καὶ βλέπων τὰς ἐκ τῆς θήκης αὐτοῦ ἀναβλυ-
 15 ζούσας εὐεργεσίας κατὰ διάνοιαν ἐκπληττόμενος ἐλογιζόμην ὅτι.

ἼΑρα πῶς παρελθὼν τὸν ἀνθρώπινον τοῦτον βίον καὶ ἐν τίσιν εὐαρεστήσας τῷ Θεῷ κατορθώμασιν ὁ ἅγιος οὗτος Εὐθύμιος τοιαύτης θείας τετύχηκε χάριτος;

Ἐντεῦθεν θερμότητι μοι ἐπῆλθεν ἐπιθυμία τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν καὶ διαγωγὴν καταμαθεῖν καὶ ἀναγράψασθαι, καὶ διερῶτων ἐπιμελῶς τοὺς κατὰ τὴν ἔρημον ταύτην θεοφόρους τε καὶ ἀρχαιοτάτους πατέρας τὰ περὶ Εὐθύμιου μὲν τοῦ μεγάλου ἀκριβῶς ἀκοῆ μεμαθηκότας, τοῦ δὲ πανευφήμου Σάββα συγ-
 25 χρόνους τε καὶ συναγωνιστὰς γεγονότας, καὶ ὅσα παρ' ἐκάστου τούτων μαθεῖν καὶ ἀναλέξασθαι ἴσχυσα, οὐ μόνον τὰ Εὐθυμίου τῷ μεγάλῳ τεθαυματουργημένα τε καὶ πεπολιτευμένα, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τοῦ ἐν ἀγίοις Σάββα πολιτείας τε καὶ διαγωγῆς ἀναμειγμένα ἐν διαφόροις χάρταις ἀνεγραψάμην ἀτάκτοις τισὶ καὶ

60

ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΥΡΙΛΛΟ

Αὐτὰ τὰ ὀλίγα κατέγραψα, διαλέγοντάς τα ἀνάμεσα ἀπὸ πολλά, τὰ ὅποια εἶδα μὲ τὰ μάτια μου, συνάπτοντάς τα σὲ ὅσα ἀπὸ ἀκούσματα ἐγράφηκαν παραπάνω γιὰ τὴν πολιτεία τοῦ πατέρα μας στὴ σάρκα, γιὰ νὰ γνωρίσουν οἱ ἀναγνῶστες καὶ ἡ ὁσιότης σου τὴ δύναμη τῆς θείας χάριτος ποὺ παρεδρεύει στὸν τάφο τοῦ Εὐθυμίου καὶ ν' ἀναλογισθοῦν ὅτι τὰ μετὰ τὴν κοίμησή του ἐνεργούμενα θαύματα μαρτυροῦν τὴ λαμπρότητα τῆς πολιτείας ἐκείνου κατὰ τὴν ἐγκόσμια ζωὴ. Διότι δὲν ἐθαυματουργοῦσε ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους μόνο ὅταν ἐζοῦσε μὲ τὴ σάρκα, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατό του, ὅταν ἀναμίχθηκε μὲ τοὺς ἀγγέλους, ἐνεργεῖ ἀνάμεσά μας μεγάλες θαυματοουργίες καί, ἐνῶ εὐρίσκεται σὲ ἀνώτερη θέση, δὲν ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ μᾶς· ἀντίθετα μᾶς φροντίζει καὶ μᾶς περιποιεῖται μὲ μεγαλύτερη βοήθεια. Γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ ὁ ἀνάξιος δοῦλος του, ποὺ πολλὰς φορὲς εὐεργετήθηκα ἀπὸ αὐτὸν ψυχικῶς καὶ σωματικῶς καὶ βλέπω τὶς εὐεργεσίες, ποὺ ἀναβλύζουν ἀπὸ τὸν τάφο του, ἐκπληττόμενος κατὰ διάνοια, σκεπτόμουν.

ἼΑραγε πῶς ἐπέρασε τὸν ἀνθρώπινο τοῦτο βίον καὶ μὲ ποιά κατορθώματα εὐαρέστησε τὸν Θεὸ ὁ ἅγιος αὐτὸς Εὐθύμιος, ὥστε νὰ ἐπιτύχει τέτοια θεία χάρις;

Ἔτσι μοῦ ἦλθε θερμοτάτη ἐπιθυμία νὰ πληροφορηθῶ καὶ νὰ καταγράψω τὴν ἐγκόσμια πολιτεία καὶ διαβίωσή του· ἐρωτοῦσα προσεκτικῶς τοὺς εὐρισκομένους σ' αὐτὴν τὴν ἔρημο θεοφόρους καὶ ἀρχαιοτάτους πατέρες, οἱ ὅποιοι ἐγνώριζαν ἐξ ἀκοῆς ἀκριβῶς τὰ σχετικὰ μὲ τὸν μέγα Εὐθύμιον, ἐνῶ τοῦ πανευφήμου Σάββα ἦταν σύγχρονοι καὶ συναγωνιστές. Καὶ ὅσα μπόρεσα νὰ μάθω καὶ νὰ συγκεντρώσω ἀπὸ τὸ καθένα τους, ὄχι μόνο τὰ θαύματα καὶ τὶς πράξεις τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, ἀλλὰ καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὴν πολιτεία καὶ διαγωγή του τὰ κατέγραψα ἀνακα-

συγκεχυμένοις διηγήμασιν.

Ὀλίγον δέ τινος χρόνου διελθόντος καὶ τῆς οἰκουμενικῆς ἀγίας πέμπτης συνόδου ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθείσης καὶ τῶν Ὁριγένους καὶ Νεστορίου δογμάτων ὑπ' αὐτῆς ἀναθεματισθέντων οἱ προενοικοῦντες τὴν Νέαν λαύραν τῆς Ὁριγένους αἰρέσεως ἀντιλαμβανόμενοι τῆς τε καθολικῆς κοινωνίας ἀπέστησαν καὶ τῆς Νέας λαύρας ἐδιώχθησαν. Ἐν ἧ Νέα Λαύρα ὀρθόδοξοι πατέρες ἐκείνων ἀναχωρησάντων κατωκίσθησαν ἔκ τε τῆς λαύρας τοῦ μακαρίου Σάββα καὶ ἐτέρων εὐαγῶν καὶ ἀνεπιλήπτων μοναστηρίων. Τότε δὴ γνώμη καὶ ἐπιτροπῇ τοῦ θεσπεσίου Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου καὶ ἡσυχαστοῦ ἀποστάς τοῦ κοινοβίου τὴν Νέαν ὤκησα λαύραν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς περὶ Εὐθύμιου καὶ Σάββα ἐγγεγραμμένους χάρτας καὶ κελευσθεῖς παρὰ τῆς ὑμετέρας ὀσιότητος μαθούσης περὶ τῶν εἰρημένων χαρτῶν τὰ τούτοις ἐμφερόμενα κεφάλαια ἀρμοδίως συντάξαι μετὰ τῆς ἐνδεχομένης φράσεώς τε καὶ συντάξεως καὶ ταῦτα αὐτῇ ἀποστεῖλαι ἔμεινα περὶ που δύο χρόνους ἐν ταύτῃ ἡσυχάζων τῇ Νέα λαύρα καὶ τῆς εἰς τοὺς χάρτας ἀδολεσχίας μὴ ἀφιστάμενος. Καὶ ἀρχὴν τῆς συντάξεως ἠπόρουν ποιήσασθαι καὶ ὡς ἰδιώτης καὶ μὴδ' ὄλως ἀχθεῖς διὰ παιδείας τῆς ἔξωθεν καὶ ὡς ἄπειρος τῶν θείων λογίων καὶ βραδύγλωστος· ἀλλ' ὁ τῶν θαυμασίων Θεὸς ὁ πᾶσιν τε γλῶσσαν ἐμπήξας καὶ τοῖς ἀπόροις πόρον διδοὺς καὶ τὰ δυσχερῆ τῶν πραγμάτων ἐξομαλίζων καὶ τὰς τῶν μογγιλάλων γλώσσας τρανὰς ἐργαζόμενος παράδοξόν τι πεποίηκε καὶ ἐπὶ τῇ ἐμῇ ταπεινώσει δι' Εὐθύμιου καὶ Σάββα τῶν θεραπόντων αὐτοῦ ἐμοῦ ἐξ ἀπορίας λόγων τε καὶ φράσεων ἤδη καὶ καταλιπεῖν τοὺς χάρτας διενθυμηθέντος, πλὴν προσευχῆ καὶ δεήσει θερμοτάτη χρωμένου.

Ἐν μιᾷ γὰρ τῶν ἡμερῶν ἐπὶ τῆς συνήθους καθέδρας καθιστῶτί μοι καὶ τοὺς χάρτας μετὰ χειρας ἔχοντι περὶ δευτέραν ὥραν τῆς ἡμέρας ἐπιφαίνονται μοι ὕπνω κατασχεθέντι οἱ ὄσιοι πατέρες Εὐθύμιός τε καὶ Σάββας μετὰ στολῆς ἱεροπρεποῦς τῆς συνήθους αὐτοῖς. Καὶ ἤκουσα τοῦ ἐν ἀγίοις Σάββα πρὸς τὸν μέγαν Εὐθύμιον λέγοντος.

Ἴδου δὴ ὁ Κύριλλος, σοῦ τοὺς χάρτας ἔχει μετὰ χειρας

τωμένα σὲ διάφορα χαρτιὰ σὰν ἄτακτα καὶ συγκεχυμένα διηγήματα.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγο χρόνο συναθροίσθηκε ἡ ἀγία πέμπτη οἰκουμένη συνόδος στὴ Κωνσταντινούπολη καὶ ἀναθεματίσθηκαν ἀπ' αὐτὴν τὰ δόγματα τοῦ Ὁριγένους καὶ τοῦ Νεστορίου, οἱ τρόφιμοι τῆς Νέας Λαύρας, ποὺ ἦταν ὁπαδοὶ τῆς αἰρέσεως τοῦ Ὁριγένους, ἀποστάτησαν ἀπὸ τὴν καθολικὴ κοινωνία καὶ διώχθηκαν ἀπὸ τὴ Νέα Λαύρα. Σ' αὐτὴν τὴ Νέα Λαύρα, ὅταν ἀναχώρησαν ἐκεῖνοι, ἐγκαταστάθηκαν ὀρθόδοξοι πατέρες ἀπὸ τὴ λαύρα τοῦ ἀγίου Σάββα καὶ ἀπὸ ἄλλα σεβαστὰ καὶ ἀνεπίληπτα μοναστήρια. Τότε λοιπὸν μὲ γνώμη καὶ σύσταση τοῦ θεσπεσίου Ἰωάννη, τοῦ ἐπισκόπου καὶ ἡσυχαστῆ, ἐγὼ ἔφυγα ἀπὸ τὸ κοινόβιο καὶ κατοίκησα στὴ Νέα Λαύρα, ἔχοντας μαζί μου τὰ χαρτιὰ ποὺ ἦσαν γραμμένα τὰ σχετικὰ μὲ τὸν Εὐθύμιο καὶ τὸν Σάββα. Ὅταν ἡ ὀσιότητά σας, ποὺ ἔμαθε γιὰ τὰ χαρτιὰ αὐτά, πρόσταξε νὰ συντάξω καταλλήλως τὰ σχετικὰ μὲ αὐτοὺς κεφάλαια μὲ τὴν ἀρμόζουσα φράση καὶ σύνταξη καὶ νὰ τῆς τὰ στείλω, ἔμεινα περίπου δυὸ χρόνια ἡσυχάζοντας σ' αὐτὴν τὴ Νέα Λαύρα, χωρὶς νὰ διακόψω τὴν ἐνασχόληση μὲ τὰ χαρτιὰ. Δυσκολευόμουν, πῶς ν' ἀρχίσω τὴ σύνταξη, διότι ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἤμουν ἰδιώτης καὶ δὲν εἶχα μορφωθεῖ μὲ τὴν ἔξω παιδεία, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἤμουν ἄπειρος τῶν θείων λογίων καὶ βραδύγλωσσος. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς τῶν θαυμασίων ἔργων, ποὺ σ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους ἔμπηξε γλῶσσα καὶ δίνει πόρο στὰ ἄπορα, ποὺ ἐξομαλύνει τὶς δυσχέρειες τῶν πραγμάτων καὶ καθιστᾷ δυνατὲς τὶς γλῶσσες τῶν μογγιλάλων, ἔκαμε κάτι παράδοξο καὶ μὲ τὴν ταπεινότητά μου μέσω τοῦ Εὐθυμίου καὶ τοῦ Σάββα τῶν ὑπηρετῶν του, σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ ἐγὼ ἀπὸ στέρηση λόγου καὶ φράσεων σκεπτόμουν ἀκόμη καὶ νὰ ἐγκαταλείψω τὰ χαρτιὰ, ἀλλὰ χρησιμοποιοῦσα θερμοτάτη προσευχὴ καὶ δέηση.

Πράγματι μιὰ μέρα ποὺ καθόμουν στὸ συνηθισμένο κάθισμα κι' εἶχα στὰ χέρια μου τὰ χαρτιὰ, τὴ δεύτερη ὥρα τῆς ἡμέρας, ἐνῶ μὲ εἶχε πιάσει ὕπνος, μοῦ ἐμφανίζονται οἱ ὄσιοι πατέρες Εὐθύμιος καὶ Σάββας μὲ τὴ συνηθισμένη τους ἱεροπρεπὴ στολὴ. Ἄκουσα τότε τὸν ἅγιο Σάββα νὰ λέγει πρὸς τὸν μέγα Εὐθύμιο.

Νὰ λοιπὸν, ὁ Κύριλλος ἔχει τὰ χαρτιὰ σου στὰ χέρια

καὶ σπουδὴν ἐνδείκνυται θερμοτάτην καὶ τοσοῦτον πο-
νήσας καὶ μοχθήσας ἀρχὴν συντάξεως ποιήσασθαι οὐκ
ἰσχύει.

Ὁ δὲ μέγας πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη Εὐθύμιος.

- 5 Πῶς γὰρ δυνήσεται τὴν περι ἡμῶν ποιήσασθαι σύντα-
ξιν μήπω εἰληφῶς προσφόρου λόγου χάριν ἐν ἀνοίξει
τοῦ στόματος;

Τοῦ δὲ ἐν ἀγίοις Σάββα εἰπόντος.

Καὶ δὸς αὐτῷ, πάτερ, τὴν χάριν,

- 10 Ἐπινεύσας ὁ μέγας Εὐθύμιος καὶ ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ κόλπου ἀλάβα-
στρον ἀργυροῦν μετὰ μήλης ἐξαγαγὼν καὶ ἐμβάψας τὴν μήλην
ἐκ τοῦ ἀλαβάστρου δέδωκε τρίτον εἰς τὸ στόμα μου. Τοῦ δὲ ἐμ-
βληθέντος διὰ τῆς μήλης τὸ μὲν εἶδος ὑπῆρχεν ἐλαίου, ἡ δὲ γεῦ-
σις γλυκύτερα ἐτύγχανε μέλιτος καὶ ὄντως τοῦ θείου λογίου
15 δῆλωσις· «ὡς γλυκεῖα» γὰρ φησιν «τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγια
σου· ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου», ὥστε με ἐκ τῆς ἀφάτου ἐκεί-
νης γλυκύτητος διωπνισθέντα ἔτι τὴν πνευματικὴν ἐκείνην εὐω-
δίαν τε καὶ γλυκύτητα ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ τοῦ στόματος ἔχοντα
ἀρχὴν εὐθὺς τοῦ προοιμίου τῆς παρούσης ποιήσασθαι συγγρα-
20 φῆς. Καὶ οὕτω τῇ τοιαύτῃ χάριτι τὸν περὶ Εὐθυμίου τοῦ μεγά-
λου διεξῆλθον λόγον, ἐπειγόμενος τῇ τοιαύτῃ χάριτι ἐπερειδόμε-
νος τὴν ὑπόσχεσιν πληρῶσαι καὶ τὰ περὶ τῆς τοῦ οὐρανοπολί-
του Σάββα πολιτείας τε καὶ διαγωγῆς ἐν δευτέρῳ διηγῆσασθαι
λόγῳ.
- 25 Ἀξιῶ δὲ τοὺς ἀμφοτέρους αὐτοὺς πρὸς τῇ δοθείσῃ χάριτι καὶ
πρεσβείαν ὑπὲρ ἐμοῦ ποιήσασθαι καὶ ἰλασμόν τῶν ἐμοὶ ἐπται-
σμένων αἰτῆσαι πρὸς τὸ ἐμὲ τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἔλεεινὸν καὶ
ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ ἀναστάσει ἀκαταίσχυτον διατηρη-
θῆναι καὶ εὐρεῖν ἔλεος ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ.
- 30 Αὐτῷ ἡ δόξα σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

καὶ δείχνει θερμότατο ζῆλο, ἀλλά, ἂν καὶ τόσο πολὺ ἐκοπίασε καὶ ἐμόχθησε δὲν μπορεῖ νὰ κάμει ἔναρξη τῆς συντάξεως.

Ὁ μέγας Εὐθύμιος τοῦ ἀποκρίθηκε.

Πῶς θὰ μπορέσει νὰ κάμει τὴν ἐκθεση γιὰ μᾶς, ἀφοῦ ἀκόμα δὲν ἐπῆρε τὴ χάρη τοῦ καταλλήλου λόγου, ὅταν ἀνοίγει τὸ στόμα του²;

Ὅταν ὁ ἅγιος Σάβας εἶπε,

Δός του τὴ χάρη, πάτερ,

Ὁ μέγας Εὐθύμιος συμφώνησε καὶ ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόλπο του ἓνα ἀργυρὸ ἀλάβαστρο μὲ μήλη³ καί, ἀφοῦ βύθισε τὴ μήλη στὸ ἀλάβαστρο, τοῦ ἔδωσε τρεῖς φορὲς στὸ στόμα μου. Τὸ πρᾶγμα ποὺ μεταδόθηκε μὲ τὴ μήλη εἶχε μορφή ἐλαίου καὶ γεύση γλυκύτερη ἀπὸ τὸ μέλι καὶ στὴν πραγματικότητα ἐδήλωνε τὸ θεῖο λόγο· διότι λέγει, «πόσο γλυκὰ εἶναι τὰ λόγια σου στὸ λάρυγγά μου· εἶναι ἀνώτερα ἀπὸ μέλι στὸ στόμα μου»⁴. ἔτσι ὥστε, ὅταν ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἄφατη γλυκύτητα ἀφυπνίσθηκα, εἶχα ἀκόμη τὴν πνευματικὴ ἐκείνη εὐωδιὰ καὶ γλυκύτητα ἐπάνω στὰ χεῖλη καὶ στὸ στόμα. Κι' ἀμέσως ἄρχισα νὰ συντάσσω τὸ προοίμιο τούτης τῆς συγγραφῆς. Κι' ἔτσι μὲ τὴ χάρη αὐτὴ ἐτελείωσα τὴν πραγματεία περὶ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, ἐπειγόμενος μὲ τὸ στήριγμα αὐτῆς τῆς χάριτος νὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεση καὶ νὰ διηγηθῶ σὲ δεύτερη πραγματεία τὰ σχετικὰ μὲ τὴν πολιτεία καὶ διαγωγή τοῦ οὐρανοπολίτη Σάββα.

Καὶ τώρα παρακαλῶ καὶ τοὺς δύο αὐτοὺς ἐκτὸς ἀπὸ τὴ χάρη ποὺ μοῦ ἔδωσαν, νὰ κάμουν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πρεσβεία καὶ νὰ ζητήσουν κάθαρση τῶν πταισμάτων μου, ὥστε ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ ἐλεεινὸς ἐγὼ νὰ διατηρηθῶ ἀκαταίσχυντος κι' ἐδῶ καὶ στὴ μέλλουσα ἀνάστασις καὶ νὰ εὕρω ἔλεος ἐμπρὸς στὸ βῆμα τοῦ Χριστοῦ. Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

2. Ἐφεσ. 6,19.

3. Στέλεχος μὲ τὸ ὄποιο ἐπαιρναν σταγόνες μύρου, καθετήρας.

4. Ψαλμ. 118,103.

ΒΙΟΣ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΣΑΒΒΑ

ΒΙΟΣ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΣΑΒΒΑ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

«Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» ὁ διεγείρας τὴν ὑμετέραν ἐπ' ἄρετῇ τελειότητα ἐπιτάξαι τῇ ἐμῇ οὐδενίᾳ ἀναγράπτους αὐτῇ ἀποστεῖλαι τὰς θεαρέστους τῶν προωδευκότων ἀγίων πατέρων ἡμῶν Εὐθυμίου καὶ Σάββα
5 ἀναστροφᾶς ὁ καὶ ἐμοὶ τῷ ἐλεεινῷ κατὰ τὴν ἄφατον αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν σταγόνα λόγου δι' αὐτῶν ἐπιστάξας ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου πρὸς τὸ ὑπουργῆσαι τῇ τοιαύτῃ ὀνησιφόρῳ ἐπιταγῇ. Ἦδη μὲν οὖν εἴρηται μοι περὶ Εὐθυμίου τοῦ σεβασμίου πατρὸς μικρά τινα πάνυ καὶ τῆς ἐκείνου μεγαλονοίας ἀνάξια·
10 οὔτε γὰρ ἀνευρεῖν πλείονα ἡδυνήθην ὀγδοηκοστοῦ ἤδη χρόνου παρεληλυθότος τῆς ἐκείνου πρὸς Θεὸν ἀναλύσεως, ὡς γε καὶ αὐτὰ τὰ ὀλίγα συνερανισάμην μόλις ὧδέ τε κάκειῖσε περιθέων καὶ περιαθροίζων αὐτὰ καὶ συλλέγων ὡσπερ ἔκ τινος βυθοῦ τοῦ μακροῦ χρόνου καὶ τῆς λήθης ἀναλεγόμενος, ἵνα μὴ ἐξίτηλα
15 τῷ χρόνῳ γένηται ἡμῖν τὰ περὶ ἐκείνου ψυχωφελῆ διηγήματα. Νυνὶ δὲ κέκληκέ με ὁ καιρὸς εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὸ ἐλλεῖπον τοῖς παρ' ὑμῶν ἐπιταχθεῖσιν καὶ ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ πολυθρυλήτου πατρὸς ἡμῶν Σάββα συγγράψασθαι, ἅπερ φροντίσας καὶ πονήσας ἀνελεξάμην παρ' ἀληθευόντων ὁσίων ἀνδρῶν φοιτητῶν τε
20 αὐτοῦ καὶ συναγωνιστῶν γεγονότων καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὴν ἐκείνου μιμουμένων πολιτείαν καὶ φωτιζόντων ἡμῶν τὰ κατὰ Θεὸν διαβήματα. Τοῦτο γὰρ πεποιηκέναι ἤδη ἐν τῷ προλαβόντι ὑπε-

ΒΙΟΣ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΜΑΣ ΣΑΒΒΑ

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

«Εὐλογητὸς εἶναι ὁ Θεὸς καὶ πατέρας τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ»¹ πὺ παρακίνησε τὴν τελειότητά σας στὴν ἀρετὴ νὰ διατάξει τὴ μηδαμινότητά μου νὰ τῆς στείλει τὶς θεάρεστες πράξεις τῶν ἁγίων πατέρων μας Εὐθυμίου καὶ Σάββα πὺ προηγήθηκαν στὸ δρόμο τῆς ἀναπαύσεως· πὺ ἐστάλαξε καὶ σέ μένα τὸν ἔλεεινό, κατὰ τὴν ἀνέκφραστη εὐσπλαχνία του, μιὰ σταγόνα λόγου δι' αὐτῶν, ὥστε «ἀνοίγοντας τὸ στόμα μου»² νὰ ἐκτελέσω αὐτὴν τὴν ὠφέλιμη ἐντολή. Καὶ ἤδη ἔχω ἐκθέσει μερικὰ πράγματα περὶ τοῦ Εὐθυμίου τοῦ σεβασμίου πατέρα, λίγα καὶ ἀνάξια τῆς μεγαλονοίας ἐκείνου. Διότι δὲν μπόρεσα νὰ εὔρω περισσότερα, ἀφοῦ ἐπέρασαν πιά ὀγδόντα χρόνια ἀπὸ τὴν μετάβαση ἐκείνου πρὸς τὸν Θεό, ὥστε κι' αὐτὰ τὰ λίγα τὰ ἐμάζεψα μὲ δυσκολία, τρέχοντας ἐδῶ κι' ἐκεῖ, συναθροίζοντας καὶ συλλέγοντάς τα, σὰ νὰ τὰ ἀνέσυρα ἀπὸ κάποιον βυθὸ τῆς πολυκαιρίας καὶ τῆς λησμονιᾶς, γιὰ νὰ μὴ μᾶς ἀφανισθοῦν ἀπὸ τὸ χρόνο τὰ ψυχωφελῆ γιὰ ἐκεῖνον διηγήματα.

Τώρα ὁμως μὲ καλεῖ ὁ καιρὸς νὰ συμπληρώσω ὅσα λείπουν ἀπὸ τὴν παραγγελία σας καὶ νὰ ἐκθέσω λίγα πράγματα περὶ τοῦ πολυθρυλήτου πατέρα μας Σάββα, τὰ ὁποῖα μὲ φροντίδα καὶ κόπο συνέλεξα ἀπὸ ἀληθινὰ ὀσίους ἄνδρες, πὺ εἶχαν γίνει φοιτητὲς καὶ συναγωνιστὲς του, μιμοῦνται ἕως σήμερα τὴν πολιτεία ἐκείνου καὶ φωτίζουν τὰ κατὰ Θεὸν διαβήματά μας. Ἄλλωστε στὸ προηγούμενο βιβλίο ὑποσχέθηκα νὰ τὸ κάμω αὐτό.

2. Ἐφ. 6,19.

σχόμην λόγω, πλὴν ὅτι τὴν μὲν ἑμαυτοῦ ἰδιωτείαν καὶ ἀναξιό-
τητα οὐκ ἀγνοῶ, μείζοσι δὲ ἑμβατεύω οὐ θρασεῖα χρώμενος
γνώμη, ἀλλὰ τὸν τε τῆς παρακοῆς κίνδυνον ὑφορώμενος καὶ
τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἐννοῶν ἀπειλὴν τὴν λέγουσαν, «δοῦλε πο-
10 νηρὲ καὶ ὀκνηρέ, ἔδει σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζί-
ταις».

Δυσωπῶ τοίνυν τοὺς ἐντευζομένους τοῖσδε τοῖς πόνοις καὶ τὴν
ὀσιότητα τὴν σὴν, ᾧ πατέρων ἄριστε καὶ φιλοτεκνότητε Γεώρ-
γιε, πρῶτον μὲν τὸν δεσπότην δυσωπῆσαι Χριστὸν συγγνώμης
10 ἀξιοθῆναί με τὸν ἔλεεινὸν ἐπὶ τῷ πεφραλισμένῳ μου βίῳ καὶ
τοῖς πολλοῖς μου ἀμαρτήμασιν, ἔπειτα δὲ μηδενὶ ἀπιστεῖν τῶν
τε ἤδη προλεχθέντων καὶ τῶν νυνὶ ρηθησομένων. Διὰ γὰρ τοῦτο
καὶ χρόνων ἀκριβείας καὶ τόπων καὶ προσώπων καὶ ὀνομάτων
ἐμνημόνευσα πρὸς τὸ ἐγγύθεν ἔχειν τε καὶ ποιεῖσθαι τὴν τῆς
15 ἀληθείας περὶ τούτων ἐξέτασιν. Τοιγαροῦν ἐντεῦθεν βοηθοῦντα
καὶ συνεργοῦντα τὸν Θεὸν ἔχειν πιστεύσας τοῦ περὶ Σάββα λό-
γου ποιήσομαι τὴν ἀρχήν.

Α'

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΓΟΝΕΙΣ

Οὗτος ὁ τῆς ἐπουρανίου μητροπόλεως γεγωνὸς πολίτης Σάββας
πατρίδος μὲν ὑπῆρχε τῆς Καππαδοκῶν χώρας Μουταλάσκης
20 τῆς κώμης ὑπὸ μητρόπολιν τελούσης τὴν Καισαρέων, ἀγνώ-
στου μὲν τὸ πρὶν οὐσης διὰ σμικρότητα καὶ ταπεινότητα, πᾶσι
δὲ περιφανεστάτης γενομένης διὰ τὸν ἐξ αὐτῆς βλαστήσαντα
θεῖον τοῦτον νεανίαν, ἐπεὶ καὶ ἡ Ἀρμαθαῖμ, ἄσημός τε καὶ εὐτε-
λεστάτη οὔσα τὸ πρὶν, περίφημος γέγονε πάση τῇ κτίσει ἀφ' οὔ-
25 περ ἐξ αὐτῆς ἔφυ ὁ ἐκ βρέφους ἀνακείμενος τῷ Θεῷ Σαμουήλ.
Γονέων δὲ ἐτύγχανε Χριστιανῶν τε καὶ εὐγενεστάτων Ἰωάννου
καὶ Σοφίας προσαγορευομένων, ἀφ' ὧν ἐγεννήθη, ὡς ἐκ τῆς
ἀκριβείας τῶν τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνων διέγνωμεν σαφῶς, ἐπὶ
τῆς ἑπτακαιδεκάτης Θεοδοσίου ὑπατείας. Καὶ μετ' οὐ πολὺ πα-

3. Ματθ. 25,26 ἐ.

4. Α' Βασ. 1,1.

Καὶ βέβαια δὲν ἀγνοῶ τὴν ἀπαιδευσία καὶ ἀναξιότητά μου καὶ ἀναλαμβάνω μεγαλύτερα θέματα ὄχι ἀπὸ θρασύτητα γνώμης, ἀλλὰ διότι ἀντιλαμβάνομαι τὸν κίνδυνο τῆς παρακοῆς καὶ σκέπτομαι τὴ φοβερὴ ἐκείνη ἀπειλὴ ποὺ λέγει, «δοῦλε πονηρῆ καὶ ὀκνηρέ, ἔπρεπε νὰ βάλεις τὸ χρῆμα μου στοὺς τραπεζίτες»³.

Παρακαλῶ λοιπὸν αὐτοὺς ποὺ θὰ διαβάσουν αὐτὸ τὸ πόνημα καὶ τὴν ὀσιότητά σου, ἄριστε τῶν πατέρων καὶ φιλοτεκνότετε Γεώργιε, πρῶτα νὰ παρακαλέσετε τὸν δεσπότη Χριστὸ ν' ἀξιωθῶ συγγνώμης ἐγὼ ὁ ἔλεινός γιὰ τὸν φαῦλο βίο μου καὶ γιὰ τὰ πολλὰ μου ἀμαρτήματα, κι ἔπειτα νὰ μὴ ἀπιστεῖτε σὲ τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐγράφηκαν ἤδη καὶ θὰ γραφοῦν τώρα. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἀνέφερα μὲ ἀκρίβεια χρόνους καὶ τόπους, πρόσωπα καὶ ὀνόματα, ὥστε νὰ ἔχετε ἀπὸ κοντὰ στὴ διάθεσή σας τὸν ἔλεγχο τῆς ἀληθείας γι' αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἐπομένως πιστεύοντας ἀπὸ αὐτὰ ὅτι ἔχω τὸν Θεὸ βοηθὸ καὶ συνεργό, ἀρχίζω τὴν πραγματεία περὶ τοῦ Σάββα.

1

ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΓΟΝΕΙΣ

Αὐτὸς ὁ Σάββας, ποὺ ἔγινε πολίτης τῆς ἐπουράνιας μητροπόλεως, εἶχε πατρίδα τὸ χωριὸ Μουταλάσκη, τῆς χώρας τῶν Καππαδοκῶν, εὐρισκόμενο στὴ μητρόπολη τῆς Καισαρείας. Αὐτὸ τὸ χωριὸ ἦταν πρωτύτερα ἄγνωστο ἐξ αἰτίας τῆς μικρότητας καὶ τῆς ταπεινότητάς του, ἀλλὰ ἔγινε σὲ ὄλους περιφανέστατο ἀπὸ αὐτὸν τὸν θεῖο νεανία ποὺ ἐβλάστησε ἀπ' αὐτὴν· καὶ ἔτσι καὶ ἡ Ἀρμαθαῖμ, ἐνῶ πρωτύτερα ἦταν ἄσημη καὶ εὐτελής, ἔγινε σὲ ὄλη τὴν οἰκουμένη περίφημη, ἀφ' ὅτου ἐφύτρωσε ἀπ' αὐτὴν ὁ Σαμουήλ ποὺ ἀπὸ βρέφος ἀφοσιώθηκε στὸ Θεό⁴. Οἱ γονεῖς του ἦσαν εὐγενέστατοι Χριστιανοί, ὀνομαζόμενοι Ἰωάννης καὶ Σοφία. Ὅπως ὑπολογίσαμε ἀκριβῶς ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ζωῆς του, γεννήθηκε ἀπ' αὐτοὺς τὴν δεκάτη ἐβδόμη ὑπατεία τοῦ Θεοδοσίου⁵. Ἐπειτα ἀπὸ λίγο καιρὸ, ἀφοῦ ὁ πατέρας του ἐστρα-

5. Ἡ δεκάτη ἐβδόμη ὑπατεία τοῦ τότε αὐτοκράτορος Θεοδοσίου Β' ἐπεφτε στὸ ἔτος 439.

τὸς στρατευθέντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν νουμέρῳ τῷ Ἰσαύρων
 προσαγορευομένῳ καὶ μετὰ τῆς συμβίου τῆς Καππαδοκῶν με-
 τοικήσαντος χώρας καταλιμπάνεται ἐκ Θεοῦ οἰκονομίας ὁ ἱερὸς
 οὗτος νεανίας πενταέτης ὢν σχεδὸν τὴν ἡλικίαν ἐν τῇ μνημονευ-
 5 θείσῃ κώμῃ Μουταλάσκων μετὰ τῶν γονικῶν αὐτοῦ πραγμά-
 των παρὰ τῷ ἑαυτοῦ ἐκ μητρὸς θείῳ Ἑρμῖᾳ καλουμένῳ, ἔχοντι
 γυναῖκα κακότροπον, οὐπὲρ ἔνεκεν ἀθυμήσας ἀναχωρεῖ πρὸς
 Γρηγόριόν τινὰ ἐκ πατρὸς θεῖον ὡς ἀπὸ τριῶν σημείων οἰκοῦν-
 τα ἐν κώμῃ Σκανδῶ καλουμένη.

B'

ΕΙΣ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΩΝ ΦΛΑΒΙΑΝΩΝ

10 Ὀλίγου δέ τινος χρόνου διελθόντος καὶ τῶν αὐτοῦ θείων Ἑρμῖα
 τε καὶ Γρηγορίου περὶ τε αὐτοῦ καὶ τῶν γονικῶν αὐτοῦ πρὸς
 ἀλλήλους διαμαχομένων ὁ Σάββας προωρισμένος ὢν ὑπὸ τοῦ
 Θεοῦ ἐκ μήτρας καὶ προεγνωσμένος πρὸ διαπλάσεως κατὰ τὸν
 μέγαν προφήτην Ἰερεμίαν πάντων ὁμοῦ τῶν τοῦ βίου περιφρο-
 15 νήσας ἐκδέδωκεν ἑαυτὸν μοναστηρίῳ Φλαβιαναῖς μὲν καλου-
 μένῳ, εἴκοσι δὲ σταδίους διέχοντι τῆς κώμης Μουταλάσκης.
 Καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου εἰσδεχθεὶς καὶ τῇ αὐτόθι συνοδίᾳ
 ἐναρίθμιος γεγωνῶς τὴν τῆς μοναχικῆς πολιτείας ἐξεπαιδεύθη
 ἀκρίβειαν καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τό τε ψαλτήριον ἐκμανθάνει καὶ
 20 τὴν λοιπὴν τοῦ κοινοβιακοῦ κανόνος κατάστασιν.

Τῶν δὲ εἰρημένων αὐτοῦ θείων εἰς σύμβασιν ἐλθόντων καὶ πει-
 ραθέντων πλειστάκις τοῦ μοναστηρίου αὐτὸν ἀποστῆσαι πρὸς
 τό, φησὶν, ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἑαυτοῦ γονικῶν χωρίων καὶ εἰς
 ἐπιγαμβρίαν ἐκκαλουμένων, αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ φρουρούμενος
 25 ἐξελέξατο μᾶλλον παραριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἢ περ-
 τοῖς κοσμικοῖς θορύβοις ἑαυτὸν ἐπιδιδόναι. Ὅθεν οὐ κατεδέξα-

6. Τρία μίλια δηλαδή. Σημεῖα ἦσαν οἱ λίθινοι δεῖκτες τῶν μιλίων.

τεύθηκε στὴν Ἀλεξάνδρεια, στὴ λεγομένη μονάδα τῶν Ἰσαύρων, καὶ μετοίκησε μὲ τὴ σύζυγό του ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Καππαδοκῶν, τὸ μικρὸ αὐτὸ ἱερὸ παιδί κατὰ τὴν οἰκονομία τοῦ Θεοῦ, σὲ ἡλικία πέντε περίπου ἐτῶν, ἔμεινε μαζί μὲ τὰ πράγματα τῶν γονέων του στὸ χωριὸ ποὺ μνημονεύθηκε παραπάνω Μουταλάσκη, κοντὰ στὸν ἀπὸ μητέρα θεῖο του Ἑρμία ποὺ εἶχε μιὰ κακὴ τροπὴ γυναίκα. Στενοχωρημένος ὁ μικρὸς ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς γυναίκας ἀναχώρησε πρὸς κάποιον Γρηγόριο, θεῖο ἀπὸ τὸν πατέρα του ποὺ κατοικοῦσε σὲ ἀπόσταση τρία σημεῖα⁶, στὸ χωριὸ Σκανδό.

2

ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΩΝ ΦΛΑΒΙΑΝΩΝ

Ἄφοῦ ἐπέρασε λίγος χρόνος, ἐνῶ οἱ θεῖοι του Ἑρμίας καὶ Γρηγόριος ἐμάλωναν μεταξύ τους τόσο γι' αὐτὸν ὅσο καὶ γιὰ τὰ πράγματα τῶν γονέων του, ὁ Σάββας, προορισμένος ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τῆς μητέρας του καὶ προγνωσμένος πρὶν ἀκόμη διαπλασθεῖ, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ προφήτη Ἰερεμία⁷, περιφρόνησε ὅλα μαζί τὰ πράγματα τοῦ βίου. Προσηλθε στὸ μοναστήρι τῶν Φλαβιανῶν, ποὺ ἀπεῖχε εἴκοσι στάδια ἀπὸ τὸ χωριὸ Μουταλάσκη⁸. Ἐγινε δεκτὸς ἀπὸ τὸν ἡγούμενο, συγκαταλέχθηκε στὴν ἐκεῖ συνοδία καὶ ἐκπαιδεύθηκε μὲ ἀκρίβεια τὸν τρόπο τοῦ μοναχικοῦ βίου καὶ σὲ λίγο χρόνο μαθαίνει τὸ ψαλτήριο καὶ τὴν ἄλλη διάταξη τοῦ κοινοβιακοῦ κανόνα.

Οἱ θεῖοι του ποὺ προαναφέρθηκαν ἤλθαν σὲ συμβιβασμὸ καὶ προσπάθησαν πολλὰς φορές νὰ τὸν ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὸ μοναστήρι, λέγει, γιὰ νὰ πάρει τὰ κτήματα τῶν γονέων του. Κι' ἐνῶ τὸν προέτρεπαν σὲ γάμο, αὐτός, φρουρούμενος ἀπὸ τὸν Θεό, προτίμησε μᾶλλον καὶ νὰ παραπεταχθῆ στὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ⁹ παρὰ νὰ ἐκδοθεῖ στοὺς κοσμικοὺς θορύβους. Ἔτσι δὲν ἐδέχθη-

7. Ἰερ. 1,5.

8. Τριάμισυ χιλιόμετρα περίπου.

9. Ψαλμ. 83,11.

το παντελῶς τῆς σεμνῆς ἐκείνης πολιτείας ἀποστῆναι, τὴν εὐαγγελικὴν ἀπόφασιν ἐννοῶν τοῦ Κυρίου λέγοντος, «οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν», ἐνθυμούμενος καὶ ἐν ἑαυτῷ τὰ τοιαῦτα λέγων.

Ἐγὼ τοὺς συμβουλευόντάς μοι τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ ἀποστῆναι ὡς ἀπὸ ὄφρων φεύγω· «φθείρουσι γὰρ ἤθη χρηστὰ ὀμιλῖαι κακαί». Καὶ φοβοῦμαι μήποτε τῷ ἐνδελεχισμῷ χαυνωθεὶς κατάραν ἀπενέγκωμαι τοῦ προφήτου λέγοντος, «ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου».

Τοιοῦτος ἦν ἐκ παιδὸς πρὸς τὸν τῆς εὐσεβείας πόθον ὁ Σάβας.

Γ'

Τούτῳ ποτὲ εἰς τὸν κῆπον τοῦ μοναστηρίου ἐργαζομένῳ ἐπιθυμία τις ἐπῆλθε φαγεῖν μῆλον φανὲν ὠραῖον καὶ λίαν τερπνότατον πρὸ τῆς ὠρισμένης ὥρας. Ὅστις ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἐξαφθεὶς ἀφείλατο μὲν τοῦ δένδρου τὸ μῆλον, ἐπιλογισάμενος δὲ ἐκράτησεν ἑαυτοῦ γενναίως, ἐπετίμα δὲ ἑαυτῷ εὐσεβεῖ λογισμῷ λέγων.

Ὁραῖος ἦν εἰς ὄρασιν καὶ καλὸς εἰς βρῶσιν ὁ ἐμὲ θανατώσας καρπὸς διὰ τοῦ Ἀδάμ, αὐτοῦ προτιμήσαντος τοῦ νοητοῦ κάλλους τὸ τοῖς σαρκίνοις ὀφθαλμοῖς φανὲν τερπνὸν καὶ τῶν πνευματικῶν ἀπολαύσεων τὴν πλησιονὴν τῆς γαστρὸς τιμιωτέραν θεμένου, δι' οὗ καὶ ὁ θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε. Μὴ τοίνυν ἀπονέυσω τοῦ κάλλους τῆς ἐγκρατείας ψυχικῷ τινι νυσταγμῷ βαρηθεὶς· ὥσπερ γὰρ πάσης καρποφορίας προηγεῖται ἄνθος, οὕτως ἡ ἐγκράτεια πάσης προηγεῖται ἀγαθοεργίας.

10. Λουκᾶ 9,62.

11. Α' Κορ. 15,33.

κε καθόλου ν' απομακρυνθεῖ ἀπὸ ἐκείνη τὴ σεμνὴ πολιτεία, σκεπτόμενος τὴν εὐαγγελικὴ διακήρυξη τοῦ Κυρίου ποὺ λέγει, «κανεῖς, ὅταν βάλει τὸ χέρι του στὸ ἀλέτρι καὶ στραφεῖ πρὸς τὰ πίσω δὲν εἶναι εὐπρόσδεκτος στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»¹⁰, καὶ ἐνθυμούμενος αὐτὰ καὶ λέγοντας μέσα του

Ἐγὼ ἀποφεύγω σὰν φίδια αὐτοὺς ποὺ μὲ συμβουλεύουν ν' απομακρυνθῶ ἀπὸ τὴν ὁδὸ τοῦ Κυρίου, διότι «οἱ κακὲς συναναστροφές φθείρουν τὰ χρηστὰ ἤθη»¹¹. Καὶ φοβοῦμαι μήπως, χαννωμένος ἀπὸ τὴν πολυκινησίαν δεχθῶ τὴν κατάρα τοῦ προφήτη ποὺ λέγει, «ἐπικατάραιοι εἶναι ὅσοι παρεκκλίνουν ἀπὸ τὶς ἐντολές σου»¹².

Τέτοιος ἦταν ἀπὸ παιδὶ ὁ Σάββας πρὸς τὸν πόθο τῆς εὐσεβείας.

3

Ὅταν κάποτε ἐργαζόταν στὸν κῆπο τοῦ μοναστηριοῦ, τοῦ ἤλθε ἐπιθυμία νὰ φάγει ἓνα μῆλο ποὺ τοῦ ἐφάνηκε ὠραῖο καὶ πολὺ νόστιμο, πρὶν ἀπὸ τὴν κανονισμένη ὥρα. Ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία ἀναμμένος ἔκοψε τὸ μῆλο ἀπὸ τὸ δένδρο, ἀλλὰ ἀπὸ περίσκεψη συγκρατήθηκε γενναῖα καὶ ἐπιτίμησε τὸν ἑαυτό του μὲ εὐσεβῆ λογισμό λέγοντας.

Ὁραῖος ἦταν στὴν ὄψη καὶ καλὸς στὴ βρώση ὁ καρπὸς ποὺ μὲ θανάτωσε διὰ τοῦ Ἀδάμ³, ὁ ὁποῖος προτίμησε ἀντὶ τοῦ νοητοῦ κάλλους ἐκεῖνο ποὺ τοῦ ἐφάνηκε νόστιμο στὴ σάρκινα μάτια, καὶ ἀντὶ τῶν πνευματικῶν ἀπολαύσεων ἐθεώρησε πολυτιμότερο τὸ χόρτασμα τῆς κοιλιᾶς· κι' ἔτσι ἐπῆλθε στὸν κόσμον ὁ θάνατος. Ἄς μὴ ἀπαρνηθῶ λοιπὸν τὸ κάλλος τῆς ἐγκρατείας¹⁴, βαρηνμένος ἀπὸ κάποιον ψυχικὸ νυσταγμὸ. Ὅπως πραγματικὰ σὲ κάθε καρποφορία προηγεῖται τὸ ἄνθος, ἔτσι ἡ ἐγκράτεια προηγεῖται κάθε ἀγαθοεργίας.

12. Ψαλμ. 118,21.

13. Γεν. 3,6.

14. Σοφ. Σολ. 2,24.

Καὶ οὕτως τῷ κρείττονι λογισμῷ τὴν ἐπιθυμίαν νικήσας ἔρριψε τὸ μῆλον χαμαὶ καὶ τοῖς ἑαυτοῦ κατεπάτει ποσὶν συγκαταπατῶν τῷ μῆλῳ καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ δίδωσιν ἑαυτῷ ἀπὸ τότε νομοθεσίαν τοιαύτην τοῦ μέχρι θανάτου τῆ τοῦ μῆλου βρώσει μὴ κε-
10 χρῆσθαι.

Δ'

Ἐντεῦθεν δύναμιν ἐξ ὕψους λαβὼν τῆ ἐγκρατεία ἑαυτὸν ἐπεδί-
δου ὡς τοὺς πονηροὺς ἀναστελλούση λογισμοὺς καὶ τὴν τοῦ
ὑπνου ἀνακοπτούση βαρύτητα, πρὸς δὲ τῆ ἐγκρατεία καὶ σωμα-
τικῶς ἐκοπία μεμνημένος τῆς πρὸς τὸν Θεὸν λεγούσης δαυιτι-
10 κῆς μελωδίας· «ἴδε τὴν ταπεινῶσίν μου καὶ τὸν κόπον μου καὶ
ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου». Δι' ὃ πάση σπουδῇ καὶ προθυ-
μία τὴν μὲν ψυχὴν ἐταπείνου τῆ ἀσιτία, τὸ δὲ σῶμα κόπῳ καὶ
μόχθῳ ἐδάμαζε. Καὶ ἐξήκοντα ἢ καὶ ἐβδομήκοντα συναγωνι-
στὰς ἔχων ἐν τῷ εἰρημένῳ Φλαβιαναῖς μοναστηρίῳ ὑπερηκόν-
15 τισεν ἅπαντας τῆ τε ταπεινοφροσύνη καὶ ὑπακοῇ καὶ τοῖς ὑπὲρ
εὐσεβείας πόνοις.

Ε'

Καὶ τοῦτο δὲ φέρεται ἐν τοῖς περὶ τῶν παιδικῶν αὐτοῦ ἀγωνι-
σμάτων διηγήμασιν ὅτι.

Ὁ ἀρτοκόπος τοῦ μοναστηρίου ἐν ὄρῳ χειμῶνος ἀπλώσας τὰ
20 ἑαυτοῦ βραχέντα ἱμάτια ἔνδον ἐν τῇ θέρμῃ τοῦ φούρνου πρὸς τὸ
αὐτὰ ξηρανθῆναι, ἡλίου μὴ ἐπιφαίνοντος, ἐπελάθετο καὶ μετὰ
μίαν ἡμέραν ἄρτων λειψάντων τινὲς τῶν πατέρων ἐπιταγέντες
εἰργάζοντο εἰς τὸ ἀρτοκοπεῖον, μεθ' ὧν ὑπῆρχεν ὁ θαυμάσιος
Σάββας. Αὐτῶν δὲ τὸν φούρνον ὑποκαιόντων ὑπομνησθεῖς ὁ
25 μάγκιψ καὶ ταραχθεὶς περὶ τῶν ἱματίων μεγάλης φλογὸς γενο-
μένης καὶ μηδενὸς εἰσελθεῖν τολμῶντος μεγάλου ὄντος τοῦ

Κι' ἔτσι νικώντας τὴν ἐπιθυμία μὲ τὸν ἀνώτερο λογισμό ἔρριψε τὸ μῆλο κάτω καὶ τὸ καταπάτησε μὲ τὰ πόδια του, καταπατώντας μαζί μὲ τὸ μῆλο καὶ τὴν ἐπιθυμία, κι' ἀπὸ τότε ἔβαλε τέτοιο κανόνα στὸν ἑαυτό του, νὰ μὴ φάγει μῆλο μέχρι πού νὰ πεθάνει.

4

Ἄφοῦ ἔτσι ἐπῆρε δύναμη ἀπὸ τὸν Θεὸ¹⁵, ἐπιδόθηκε στὴν ἐγκράτεια, διότι αὐτὴ ἀναστέλλει τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς καὶ ἀνακόπτει τὴ βαρῦτητα τοῦ ὕπνου· ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν ἐγκράτεια ἐκοπίαζε ἐνθουμούμενος τὴ δαβιδικὴ μελωδία πού λέγει πρὸς τὸ Θεό· «δὲς τὴν ταπείνωσή μου καὶ τὸν κόπο μου καὶ συγχώρεσε ὅλες τὶς ἁμαρτίες μου»¹⁶. Γι' αὐτὸ μὲ κάθε ζῆλο καὶ προθυμία ἐταπείωνε τὴν ψυχὴ μὲ τὴν ἀσιτία καὶ ἐδάμαζε τὸ σῶμα μὲ τὸν κόπο καὶ μόχθο. Κι' ἔχοντας ἐξήντα ἢ ἑβδομήντα συναγωνιστὲς στὸ μοναστήρι τῶν Φλαβιανῶν πού ἀναφέραμε ἐξεπέρασε ὅλους αὐτοὺς στὴν ταπεινοφροσύνη καὶ ὑπακοή καὶ στοὺς κόπους ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας.

5

Στὶς διηγήσεις γιὰ τὰ παιδικὰ του ἀγωνίσματα φέρεται καὶ αὐτό.

Ὁ ἄρτοκόπος τοῦ μοναστηριοῦ σὲ ἐποχὴ τοῦ χειμῶνα ἄπλωσε τὰ ἐνδύματά του πού εἶχαν βραχεῖ στὴ ζέστη τοῦ φούρνου γιὰ νὰ ξηραθοῦν, ἀφοῦ δὲν φαινόταν ἥλιος· τὰ ἐλησμόνησε ὅμως καὶ ἔπειτα ἀπὸ μιὰ ἡμέρα, πού ἔλειψαν τὰ ψωμιά, μερικοὶ πατέρες ἐργάζονταν στὸ ἄρτοκοπεῖο κατ' ἐντολή, κι' ἀνάμεσά τους ἦταν ὁ θαυμάσιος Σάββας. Καθὼς αὐτοὶ ἔκαιαν τὸ φούρνο ὁ ἄρτοποιὸς ἐθυμήθηκε καὶ ἐταράχθηκε γιὰ τὰ ἐνδύματά του. Ἐπειδὴ ἡ φλόγα ἦταν δυνατὴ καὶ κανεὶς δὲν ἐτολμοῦσε νὰ μπεῖ στὸ φούρνο, καθὼς ἦταν μεγάλος καὶ εἶχε καεῖ δυνατά, ὁ νεα-

16. Ψαλμ. 24,18.

φούρνου καὶ ἰκανῶς, ὡς ἔφθην εἰπὼν, ὑποκαέντος, ὁ νεανίας
 πρεσβύτης πίστει ἀδιστάκτῳ κραταιωθείς καὶ τῷ σημείῳ τοῦ
 σταυροῦ ἑαυτὸν καθοπλίσας εἰσεπήδησεν εἰς τὸν φούρνον καὶ
 λαβὼν τὰ ἱμάτια ἐξῆλθεν ἀβλαβής. Οἱ δὲ πατέρες τὸ παράδοξον
 10 τοῦτο θαῦμα ἰδόντες ἐδόξαζον τὸν Θεὸν λέγοντες.

Ἄρα ὁποῖος ἔσται ὁ νεανίας οὗτος, τοσαύτης χάριτος
 ἐκ πρώτης ἡλικίας ἀξιώθεις;

Ταῦτα δὲ διεξῆλθον παρὰ Γρηγορίου τοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἀνε-
 ψιοῦ αὐτοῦ παραλαβὼν, ἐπιδειξάτω δὲ τοῖς ἐντυγχάνουσι βουλό-
 10 μενος ὁποῖος ἦν ἐκ παιδὸς τῇ τε πίστει καὶ τῇ συνέσει καὶ τοῖς
 ἀρίστοις πλεονεκτήμασι.

ΣΤ'

ΤΑΞΙΔΙ ΕΙΣ ΤΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ

Ἀπὸ δόξης τοίνυν εἰς δόξαν προκόπτειν ἐπειγόμενος καὶ ἀναβά-
 σεις ἐν τῇ καρδίᾳ διατιθέμενος δέκα χρόνους πληρώσας ἐν
 αὐτῷ τῷ μοναστηρίῳ ἐπιθυμίαν θεάρεστον εἰσδέχεται τὸ τὴν
 ἀγίαν πόλιν καταλαβεῖν καὶ ἡσυχάσαι ἐν τῇ περὶ αὐτὴν ἐρήμῳ.
 15 Ἔδει γὰρ δι' αὐτοῦ ταύτην πολισθῆναι καὶ τὰς ἐπ' αὐτῇ τοῦ με-
 γαλοφώνου Ἡσαΐου πληρωθῆναι προφητείας. Καὶ προσελθὼν
 τῷ ἀρχιμανδρίτῃ ἐδυσώπει ἀπολυθῆναι μετ' εὐχῆς. Τῷ δὲ μὴ
 βουληθέντι θεία τις ἀποκαλύπτεται ὄπτασία λέγουσα.

Ἀπόλυσον τὸν Σάββαν, «ἵνα μοι λατρεύσῃ ἐν τῇ ἐ-
 20 ρήμῳ».

Τότε ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦτον προσκαλεσάμενος ἐν μυστηρίῳ
 λέγει.

Ἐγὼ μὲν, ὦ τέκνον, ὑπὸ θείας ὄπτασίας ἐπιτραπείς
 ἀπολύω σε· σὺ δὲ μηδενὸς τῆς συνοδίας γινώσκοντος
 25 ἄπιθι ἐν εἰρήνῃ καὶ Κύριος ἔστω μετὰ σοῦ.

Καὶ οὕτως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὀδηγούμενος ἔρχεται εἰς Ἱεροσόλυμα

ροπρεσβύτερης δυναμωμένος με ἀδίστακτη πίστη καὶ ὀπλισμένος με τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ἐπήδησε μέσα στὸ φούρνο καί, ἀφοῦ ἐπῆρε τὰ ἐνδύματα, ἐβγῆκε ἀβλαβής. Οἱ πατέρες ποὺ εἶδαν τὸ παράδοξο τοῦτο θαῦμα ἐδόξαζαν τὸ Θεὸ λέγοντας.

Ἔραγε ποιὸς εἶναι τοῦτος ὁ νεαρὸς ποὺ ἀξιώθηκε τέτοια χάρη ἀπὸ τὴν πρώτη του ἡλικία;

Αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο τὸ ἐξέθεσα παίρνοντας πληροφορίες ἀπὸ τὸν Γρηγόριο, τὸν πρεσβύτερο καὶ ἀνεψιό του, θέλοντας νὰ δείξω στοὺς ἀναγνώστες ποιὸς ἦταν ἀπὸ τὴν παιδικὴ ἡλικία στὴν πίστη καὶ στὴ σύνεση καὶ στὰ ἄριστα πλεονεκτήματα.

6

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ

Ἐπρόκοπτε λοιπὸν γρήγορα ἀπὸ δόξα σὲ δόξα καὶ ἀνέβαινε ψηλὰ μετὰ τὴν καρδιά του¹⁷. Ὄταν συμπλήρωσε δέκα χρόνια σ' αὐτὸ τὸ μοναστήρι τοῦ ἦλθε θεάρεστη ἐπιθυμία νὰ μεταβεῖ στὴν ἁγία πόλη καὶ νὰ ἡσυχάσει στὴν γύρω ἀπὸ αὐτὴν ἔρημο. Ἔπρεπε πραγματικὰ δι' αὐτοῦ νὰ ἐποικισθεῖ αὐτὴ ἡ ἔρημος καὶ νὰ ἐκπληρωθοῦν οἱ προφητεῖες τοῦ μεγαλοφωνοτάτου Ἡσαΐά¹⁸. Προσῆλθε λοιπὸν στὸν ἀρχιμανδρίτη καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τὸν ἀφήσει νὰ φύγει μετὰ τὴν εὐχὴς του. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ἐκεῖνος δὲν ἠθέλε τοῦ φανερώθηκε θεία ὄπτασία ποὺ ἔλεγε.

Ἄφησε τὸν Σάββα νὰ φύγει, «γιὰ νὰ με λατρεύσει στὴν ἔρημο»¹⁹.

Τότε ὁ ἀρχιμανδρίτης τὸν προσκάλεσε μυστικὰ καὶ τοῦ εἶπε.

Ἐγώ, τέκνο μου, σὲ ἀφήνω νὰ φύγεις, διότι μοῦ ἔγινε σύσταση ἀπὸ θεία ὄπτασία· ἐσὺ τώρα πήγαινε μετὰ εἰρήνη, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζεις κανένας ἀπὸ τὴ συνοδία, καὶ ὁ Κύριος νὰ εἶναι μαζί σου.

Κι' ἔτσι ὀδηγοῦμενος ἀπὸ τὸν Θεὸ ἔρχεται στὰ Ἱεροσόλυμα σὲ

19. Ἐξ. 7,16.

ὀκτωκαιδέκατον ἔτος ἄγων τῆς ἡλικίας περὶ τὸ τέλος τῆς εὐσεβοῦς Μαρκιανοῦ βασιλείας καὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἱεραρχίας Ἰουβενάλιου. Καὶ δεξιούται παρά τινι Καππαδόκη γέροντι ἐν τῷ τοῦ ἐν ἀγίοις Πασσαρίωνος μοναστηρίῳ τὸ τηνικαῦτα κυβερνωμένῳ ὑπὸ τοῦ Ἐλπιδίου τοῦ ἀρχιμανδρίτου. Ἐν ᾧ παραχειμάσας ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Σάββας καὶ ὑπὸ τοῦ γέροντος προτραπείς αὐτόθι καταταγῆναι οὐκ ἠνέσχετο, ὁμοίως δὲ ὑπὸ ἄλλων εἰς διαφόρους τόπους ταγμάτων τε καὶ διαρίων ἐλκόμενος, φιλήσυχος ὢν ἐκ παιδότην καὶ τῷ Θεῷ ἀνακείμενος, οὐδενὶ
10 παντελῶς συναπήχθη.

Ζ'

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΥΘΥΜΙΟΝ

Ἀκούων δὲ παρὰ πάντων σχεδὸν τὰ κατὰ τὸν θεῖον Εὐθύμιον ἐναθλοῦντα τὸ τηνικαῦτα ἐν τῇ ἐξ ἀνατολῶν τῆς ἀγίας πόλεως ἐρήμῳ καὶ φωστῆρος δίκην ἐκλάμποντα καὶ τὰς τῶν θαυμάτων ἀκτῖνας πανταχοῦ ἐκπέμποντα καὶ ἀναπτρωθεὶς τὴν διάνοιαν
15 ἐπεπόθησε τὸν ἅγιον θεάσασθαι. Καὶ προσελθὼν τῷ μακαρίτῃ Ἐλπιδίῳ καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῷ ἀναθέμενος μετ' εὐχῆς καὶ τινος ὑποδεικνύοντος ἀπελύθη. Καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν ὑποδειχθέντα τόπον καὶ τοῖς ἐκεῖσε πατράσι προσκαρτερήσας τῷ Σαββάτῳ θεωρήσας τὸν μέγαν Εὐθύμιον ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐρχόμενον
20 παρεκάλει μετὰ δακρύων τοῖς ὑπ' αὐτὸν συναριθμῖος γενέσθαι. Ὁ δὲ μέγας Εὐθύμιος ἐνουθέτει αὐτὸν λέγων.

Τέκνον, οὐ νομίζω δίκαιον εἶναι νεώτερόν σε ὄντα εἰς λαύραν μένειν· οὔτε γὰρ τῇ λαύρῃ ὄνησιν φέρει τὸ νεώτερον ἔχειν οὔτε νεωτέρῳ πρέπει ἐν μέσῳ εἶναι ἀναχωρητῶν.
25 Ἀπελθε τοίνυν, τέκνον, εἰς τὴν κάτω μονὴν πρὸς τὸν ἀββᾶν Θεόκτιστον καὶ ἔχεις πάνυ ὠφεληθῆναι.

Ὁ δὲ μακάριος ἀπεκρίθη Σάββας.

ἡλικία δέκα ὀκτῶ ἐτῶν πρὸς τὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Μαρκιανοῦ καὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Ἰουβενάλιου στὰ Ἱεροσόλυμα²⁰. Γίνεται δεκτὸς ἀπὸ ἓνα Καππαδόκη γέροντα στὸ μοναστήρι τοῦ ἁγίου Πασσαρίωνος ποῦ εἶχε τότε προϊστάμενο τὸν ἀρχιμανδρίτη Ἐλπίδιο. Ἀφοῦ παραχρῆμασε σ' αὐτὸ ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Σάββας, ἂν καὶ ὁ γέροντας τὸν προέτρεψε νὰ καταταγεῖ ἐκεῖ, αὐτὸς δὲν ἐδέχθηκε. Ἐπίσης, ἂν καὶ προσκαλοῦνταν ἀπὸ πολλοὺς σὲ διαφόρους τῶπους ἀδελφότητες καὶ κελλιά, ἐπειδὴ ἦταν ἀπὸ παιδὶ φιλήσυχος καὶ ἀφιερωμένος στὸ Θεό, δὲν προσχώρησε σὲ κανένα.

7

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΣΤΟΝ ΕΥΘΥΜΙΟ

Ὁ Σάββας, ἀκούοντας ἀπὸ ὄλους σχεδὸν τὰ σχετικά μὲ τὸν θεῖο Εὐθύμιο ποῦ ἀθλοῦσε τότε στὴν ἔρημο ἀνατολικά τῆς ἁγίας Πόλεως, ποῦ ἔλαμπε σὰν φωστήρας καὶ ἐξέπεμπε τὶς ἀκτίνες τῶν θαυμάτων του παντοῦ, μὲ ἀναπτερωμένη διάνοια ἐπόθησε νὰ ἰδεῖ τὸν ἅγιο. Προσῆλθε λοιπὸν στὸν μακαρίτη Ἐλπίδιο, στὸν ὁποῖο ἀνέφερε τὴν ἐπιθυμία του· κι' αὐτὸς τοῦ ἔδωσε τὴν εὐχὴ καὶ ἓνα ὁδηγό. Ὅταν ἦλθε στὸν τόπο ποῦ τοῦ ὑποδείχθηκε, ἔμεινε μαζί μὲ τοὺς ἐκεῖ πατέρες. Τὸ Σάββατο, μόλις εἶδε τὸν μέγα Εὐθύμιο νὰ ἔρχεται στὴν ἐκκλησία, τὸν παρακάλεσε μὲ δάκρυα νὰ τὸν δεχθεῖ ἀνάμεσα στοὺς μοναχοὺς του. Τότε ὁ μέγας Εὐθύμιος τὸν ἐνουθέτησε μὲ τοὺς λόγους.

Τέκνο μου, δὲν θεωρῶ σωστὸ σὲ τέτοια νεαρὴ ἡλικία νὰ μένεις σὲ λαῦρα· διότι οὔτε ἡ λαῦρα ὠφελεῖται ἀπὸ τὸ νὰ ἔχει κάποιον νεαρὸ οὔτε ὁ νεαρὸς εἶναι πρέπον νὰ ζεῖ ἀνάμεσα σὲ ἀναχωρητές. Πήγαινε λοιπὸν, τέκνο μου, στὴν κάτω μονὴ πρὸς τὸν ἀββᾶ Θεόκτιστο καὶ θὰ ὠφεληθεῖς πολὺ.

Τότε ὁ μακάριος Σάββας ἀποκρίθηκε.

20. Ἀφοῦ ἐγεννήθηκε τὸ 439, στὰ Ἱεροσόλυμα πρέπει νὰ μετέβηκε τὸ 456.

Γινώσκω, τίμιε πάτερ, ὅτι ὁ πάντων προνοητῆς Θεὸς σωθῆναί με βουλόμενος ὠδήγησέ με εἰς τὰς ἀγίας σου χειῖρας ἐλθεῖν· ὡς ἂν μοι κελεύῃς, ποιῶ.

Τότε ὁ μέγας Εὐθύμιος τῷ μακαρίτῃ αὐτὸν ἀπέστειλε Θεο-
 5 κτίστῳ, δηλώσας αὐτῷ ποιεῖσθαι αὐτοῦ φροντίδα ὡς μέλλον-
 τος τῆ τοῦ Χριστοῦ χάριτι ἐν τῇ μοναχικῇ διαπρέψαι πολιτεία.
 Τοῦτο δὲ οὐκ ἀσκόπως, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, ὁ μέγας πεποίηκεν
 Εὐθύμιος, ἀλλὰ διορατικῶ ὁμματι μᾶλλον προβλέπων πάντων
 τῶν ἐν Παλαιστίνῃ ἀναχωρητῶν ἀρχιμανδρίτην αὐτὸν μέλλειν
 10 ἔσεσθαι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν μεγίστην τε καὶ περιφανεστάτην
 λαύραν τὴν ὑπερέχουσαν πασῶν τῶν ἐν Παλαιστίνῃ λαυρῶν
 συνιστᾶν μέλλοντα καὶ ἔσεσθαι αὐτὸν ἀρχηγέτην τε καὶ νομοθέ-
 την πάντων τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀναχωρούντων, ἐκ τοῦ καθ' ἑαυ-
 τὸν ὑποδείγματος νομοθεσίαν αὐτῷ δίδωσι μὴ δέχεσθαι ἐν
 15 λαύρᾳ ἀγένειον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ἄλλων λαυρῶν ἡγουμένοις
 τὸν τοιοῦτον παραδιδόναι νόμον παλαιὸν ὄντα καὶ παρὰ τοῖς ἀρ-
 χαίοις πατράσι κρατήσαντα· πρόδηλον δὲ ὅτι πᾶν τὸ ἀρχαιότητι
 διαφέρων αἰδέσιμον.

Η'

ΕΙΣ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ

Γεγονῶς δὲ ὑπὸ τὸν μακαρίτην Θεόκτιστον ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάβ-
 20 βας ἐκδέδωκε μὲν ἑαυτὸν ὄλον τῷ Θεῷ· ἅπερ δὲ εἶχεν ἀπὸ τῶν
 ιδίων αὐτοῦ, δέδωκεν εἰς τὰς τοῦ ἡγουμένου χειῖρας καὶ ἀποδύε-
 ται πρὸς τοὺς ἀγῶνας, κόπῳ μὲν σωματικῷ διημερεύων, ἄυ-
 πνος δὲ ἐν ταῖς τοῦ Θεοῦ δοξολογίαις διανυκτερεύων, τὴν τα-
 πεινοφροσύνην καὶ τὴν ὑπακοὴν ρίζαν καὶ θεμέλιον τῆς ἑαυτοῦ
 25 πολιτείας ποιούμενος, ἐπιτήδειος ὢν ἐν τῷ κανόνι τῆς θείας
 λειτουργίας καὶ προθυμότατος, πρὸ πάντων ἐν ἐκκλησίᾳ εἰσερ-
 χόμενος καὶ πάντων ὕστερον ἐξερχόμενος. Πρὸς δὲ τοῖς ψυχι-
 κοῖς ἀνδραγαθήμασιν ὑπῆρχε καὶ τῷ σώματι εὐμεγέθης καὶ γεν-
 ναῖος, καὶ πάντων πρὸς ἕν φορτίον μαννουθίων ἐν τῇ ἐρήμῳ
 30 κοπτόντων καὶ τῷ κοινοβίῳ ἀποκομιζόντων, αὐτὸς τρία φορτία

Γνωρίζω, τίμιε πάτερ, ὅτι ὁ προνοητὴς τῶν πάντων Θεὸς θέλοντας νὰ σωθῶ με ὁδήγησε στὰ ἅγια χέρια σου· θὰ κάμω, ὅπως με διατάσσεις.

Τότε ὁ μέγας Εὐθύμιος τὸν ἔστειλε στὸν μακαρίτη Θεόκτιστο, ἀφοῦ τοῦ συνέστησε νὰ φροντίσει γι' αὐτὸν με τὴν πεποίθησι ὅτι πρόκειται μὲ τὴ χάρι τοῦ Χριστοῦ νὰ διαπρέψει στὴ μοναχικὴ πολιτεία. Τοῦτο, ὅπως νομίζω ἐγώ, δὲν τὸ ἔκαμε ἄσκοπα ὁ μέγας Εὐθύμιος, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε μᾶλλον διότι προέβλεψε μὲ τὸ διορατικὸ μάτι του ὅτι ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἀρχιμανδρίτης ὄλων τῶν ἀναχωρητῶν τῆς Παλαιστίνης καθὼς ἐπίσης καὶ ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἰδρῦσει τὴ μεγαλύτερη καὶ περιφανέστερη λαύρα, ποὺ ὑπερέχει ὄλων τῶν λαυρῶν στὴν Παλαιστίνη, καὶ νὰ εἶναι ἀρχηγὸς καὶ νομοθέτης ὄλων ἐκείνων ποὺ ἀναχωροῦν μεμονωμένως, καὶ ἔτσι τοῦ ἔδωσε μὲ τὸ παράδειγμά του κανονισμό, νὰ μὴ δέχεται στὴ λαύρα ἀγένειον, ἀλλὰ καὶ νὰ παραδώσει τὸν κανόνα αὐτό, ποὺ εἶναι παλαιὸς καὶ ἐπικρατοῦσε στοὺς ἀρχαίους πατέρες. Καὶ εἶναι πρόδηλο, ὅτι κάθετι ποὺ διακρίνεται γιὰ τὴν ἀρχαιότητά του εἶναι ἀξιοσέβαστο.

8

ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ

Ὅταν ὁ πατέρας μας Σάββας ἐτάχθηκε ὑπὸ τις ὁδηγίες τοῦ μακαρίτη Θεοκτίστου παρέδωσε τὸν ἑαυτό του ὀλόκληρο στὸ Θεό· καὶ ὅσα εἶχε ἀπὸ τὰ δικά του τὰ ἔδωσε στὰ χέρια τοῦ ἡγουμένου. Ἀποδύεται στοὺς ἀγῶνες, περνώντας τὴν ἡμέρα μὲ σωματικοὺς κόπους καὶ τὴ νύκτα μὲ δοξολογίες τοῦ Θεοῦ. Εἶχε ρίζα καὶ θεμέλιο τῆς διαγωγῆς του τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ τὴν ὑπακοή, ὄντας ἐπιτήδειος στὴν ἀκολουθία τῆς θείας λειτουργίας καὶ προθυμότατος, μπαίνοντας στὴν ἐκκλησία πρὶν ἀπὸ ὄλους καὶ βγαίνοντας ὕστερα ἀπὸ ὄλους. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ψυχικὰ ἀνδραγαθήματα ἦταν μεγαλόσωμος καὶ γενναῖος, κι' ἐνῶ ὄλοι ἔκοβαν στὴν ἔρημο ἓνα φόρτωμα δεμάτια καὶ τὰ ἔφεραν στὸ κοινόβιο, αὐτὸς ἔφερε τρία φορτώματα τὴν ἡμέρα. Ἐπὶ πλέον

καθ' ἡμέραν κόπτων ἀπεκόμιζε. Καὶ πρὸς τούτοις τοῖς τοῦ κοινοβίου διακονηταῖς προθύμως ἐβοήθει ὑδροφορῶν καὶ ξύλα κομίζων καὶ τὰ ἄλλα πάντα διακονῶν. Γέγονε μέντοι καὶ ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον βουρδωνάριος, καὶ ἄλλας δὲ διαφόρους διακονίας
5 ἐγχειρισθεὶς ἀνεπιλήπτως καὶ ἀκαταγνώστως διετέλεσεν, ὥστε θαυμάζειν τοὺς τοῦ κοινοβίου πατέρας τὴν τοσαύτην ἐν νεαζούσῃ ἡλικίᾳ ἀρετὴν τε καὶ ἐπιτηδειότητα.

Θ'

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΝ

Ἦ δέ τις ἀδελφὸς ἐν τῷ κοινοβίῳ Ἀλεξανδρεὺς μὲν τῷ γένει, Ἰωάννης δὲ τῇ κλήσει, ὅστις ἐπὶ συχνὸν χρόνον ἐδυσώπει τὸν
10 ἐν ἀγίοις Θεόκτιστον ἀπολυθῆναι ἐπὶ Ἀλεξάνδρειαν πρὸς τὸ τὰ γονικὰ αὐτοῦ πράγματα διαθεῖναι καλῶς, μαθῶν τετελευτηκέναι τοὺς ἑαυτοῦ γονεῖς. Καὶ ἀπολυθεὶς παρεκάλει λαβεῖν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ἀββᾶν Σάββαν ὡς γνήσιον καὶ πιστὸν καὶ κακοπαθῆσαι δυνάμενον. Ὁ μὲν οὖν μακαρίτης Θεόκτιστος ταῖς τοῦ
15 Ἰωάννου παρακλήσεσιν εἷζας ἀποστέλλει μετ' αὐτοῦ τὸν ἀββᾶν Σάββαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν· αὐτῶν δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γεγονότων καὶ περὶ τὴν τῶν Ἰωάννου γονικῶν πραγμάτων ζήτησιν ἀδολεσχοῦντων ἀνεγνωρίσθη ὁ μακαρίτης Σάββας Σοφία τε τῇ μητρὶ καὶ Ἰωάννη τῷ Πατρὶ Κόνωνι μετονομασθέντι καὶ τοῦ τῶν
20 Ἰσαύρων νομέρου κρατοῦντι. Καὶ προτραπεῖς ὑπ' αὐτῶν αὐτόθι μεῖναι καὶ στρατεύεσθαι καὶ πρεσβύτερον τοῦ νομέρου γενέσθαι ἀποπεμψάμενος αὐτοὺς ἔλεγεν.

Ἐγὼ μὲν ἐστρατεύθην τῷ παμβασιλεῖ Θεῷ καὶ τὴν στρατείαν αὐτοῦ ἀθετῆσαι οὐ δύναμαι, τοὺς δὲ ἀποστῆσαι με ταύτης ἐπιχειροῦντας γονεῖς λέγειν οὐκ ἀνέχομαι. Ἐμμένω γὰρ τῇ αὐτοῦ ὁμολογίᾳ ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς, τελειωθῆναι ἐλπίζων ἐν τῇ σεμνῇ τῆς ἀσκήσεως πολιτείᾳ.

Ὡς οὖν πολλὰ μηχανησάμενοι οὐκ ἴσχυσαν χαυνῶσαι αὐτοῦ τὸν

βοηθοῦσε πρόθυμα τοὺς διακονητῆς τοῦ κοινοβίου φέροντάς τους νερὸ καὶ ξύλα καὶ ὑπηρετώντας σὲ ὅλα τὰ ἄλλα. Ἔγινε ὁμως καὶ γι' ἄρκετον χρόνο ἡμιονηγός. Καὶ ὅλες τὶς διαφορὲς ἄλλες ὑπηρεσίαις πού τοῦ ἀνέθεσαν τὶς ἐκτέλεσε ἄψογα καὶ σωστά, ὥστε νὰ θαυμάζουν οἱ πατέρες τοῦ κοινοβίου τὴν τόσο μεγάλη ἀρετὴ καὶ ἐπιτηδειότητα σὲ νεαρὴ ἡλικία.

9

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Στὸ κοινόβιο ζοῦσε ἓνας ἀδελφὸς ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια, ὀνομαζόμενος Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἔμαθε ὅτι πέθαναν οἱ γονεῖς του, παρακαλοῦσε τὸν ἅγιο Θεόκτιστο ἄρκετὸ χρόνο νὰ τὸν ἀφήσει νὰ μεταβεῖ στὴν Ἀλεξάνδρεια, γιὰ νὰ διαθέσει καλὰ τὴν περιουσία τῶν γονιῶν του. Ὄταν τοῦ ἐπιτράπηκε αὐτό, παρακαλοῦσε νὰ πάρει μαζί του τὸν ἀββᾶ Σάββα, ὡς γνήσιο καὶ πιστὸ ἄνθρωπο καὶ πρόθυμο νὰ κακοπαθήσει. Ὁ μακαρίτης λοιπὸν Θεόκτιστος ὑποχωρῶντας στὶς παρακλήσεις στέλλει μαζί του τὸν ἀββᾶ Σάββα στὴν Ἀλεξάνδρεια. Ὄταν ἔφθασαν στὴν Ἀλεξάνδρεια κι' ἀσχολοῦνταν μὲ τὴν ἀναζήτησι τῶν γονικῶν περιουσιακῶν στοιχείων τοῦ Ἰωάννη, ἀναγνωρίσθηκε ὁ Σάββας ἀπὸ τὴν μητέρα του Σοφία καὶ τὸν πατέρα του Ἰωάννη, πού μετονομασμένος σὲ Κόνωνα διοικοῦσε τὴ στρατιωτικὴ μονάδα τῶν Ἰσαύρων. Αὐτοὶ τοῦ συνέστησαν νὰ μείνει ἐκεῖ, νὰ στρατευθεῖ καὶ νὰ γίνῃ πρεσβύτερος τῆς μονάδας, ἀλλ' ὁ ἴδιος ἀρνήθηκε λέγοντας.

Ἐγὼ ἐστρατεύθηκα στὸν παμβασιλέα Θεὸ καὶ δὲν μπορῶ νὰ ἀθετήσω τὴ στρατολογία του, καὶ τοὺς γονεῖς πού ἐπιχειροῦν νὰ μὲ ἀπομακρύνουν ἀπὸ αὐτὴν δὲν τοὺς ἐπιτρέπω νὰ μοῦ τὸ λέγουν. Ἐμμένω στὴν ὁμολογία μου πρὸς αὐτὸν ὡς τὴν τελευταία ἀναπνοή μου, ἐλπίζοντας νὰ τελειωθῶ στὴ σεμνὴ πολιτεία τῆς ἀσκήσεως.

Καθὼς λοιπὸν παρ' ὅλα τὰ μηχανεύματά τους δὲν μπόρεσαν ν'

λογισμὸν καὶ κρατῆσαι παρ' ἑαυτοῖς, εἴκοσι νομίσματα παρείχον αὐτῷ εἰς ἀνάλωμα. Ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο, ἰδὼν δὲ αὐτοὺς σφόδρα λυπηθέντας, λαβὼν τρία νομίσματα μόνα διὰ τὸ θεραπεῦσαι αὐτούς, ἐξῆλθεν εὐθέως ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἅμα τῷ συναποστα-
5 λέντι αὐτῷ Ἰωάννη καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ κοινόβιον τὰ τρία νομίσματα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ μεγάλου δέδωκε Θεοκτίστου.

I'

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ

Αὐτοῦ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ κοινοβίῳ ἤδη τὸν δέκατον διατελοῦντος ἐνιαυτὸν συνέβη τελευτῆσαι τὸν τρισμακάριον Θεόκτιστον τρίτη τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς τῆς τετάρτης ἰνδικτιῶνος, ὁ δὲ μέγας
10 Εὐθύμιος ἐκεῖσε κατελθὼν καὶ τὸ νικηφόρον κηδεύσας σῶμα Μάριν τινὰ ἀξιοθαύμαστον διάδοχον τῆς ἡγουμενίας κατέστησεν. Ὅντινα ἐπὶ δύο χρόνους τῆς μονῆς κρατήσαντα καὶ θεαρέστως τελειωθέντα πάλιν ὁ μέγας κατελθὼν Εὐθύμιος καὶ ἐν τῇ τοῦ μακαρίτου Θεοκτίστου σορῷ καταθέμενος Λογγίνῳ τινὶ
15 ἐναρέτῳ τὴν τοῦ κοινοβίου ἐγχειρίζει προστασίαν. Τότε δὴ ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας τὸν τριακοστὸν τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας πληρώσας χρόνον καὶ πάντας τοὺς ἐν τῷ κοινοβίῳ προβεβηκότας ὑπερακοντίσας τῇ τε νηστείᾳ καὶ ἀγρυπνίᾳ καὶ τῇ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ὑπακοῇ παρεκάλεσε τὸν ἀββᾶν Λογγῖνον ἐπιτρέψαι
20 αὐτῷ ἡσυχάσαι ἐν σπηλαίῳ ὄντι ἔξωθεν τοῦ κοινοβίου εἰς τὸν κατὰ νότον κρημνόν. Ὅστις ἀββᾶς Λογγῖνος θεωρῶν αὐτοῦ τὴν διαφέρουσαν ἀρετὴν τό τε εὐσταθὲς τοῦ ἤθους καὶ τὸ καθαρὸν τοῦ τρόπου καὶ τὸ ἐν ταῖς προσευχαῖς σπουδαῖόν τε καὶ σύντονον καὶ ἀνεπενέγκας τὰ κατ' αὐτὸν τῷ μεγάλῳ Εὐθυμίῳ καὶ
25 ἀκούσας ὅτι,

Μὴ ἐμποδίσης αὐτὸν τοῦ ἀγωνίσασθαι ὡς βούλεται,

ἀποχαυνώσουν τὸ λογισμό του καὶ νὰ τὸν κρατήσουν κοντά τους, τοῦ ἔδωσαν εἴκοσι νομίσματα γιὰ τὰ ἔξοδά του. Αὐτὸς ὁμως δὲν τὰ ἐδέχθηκε, ἀλλ' ἐπειδὴ τοὺς εἶδε πολὺ στενοχωρημένους, ἐπῆρε τρία νομίσματα γιὰ νὰ τοὺς ἱκανοποιήσει κι' ἔφυγε ἀμέσως ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια μαζί με τὸν Ἰωάννη πού εἶχε ταξιδέψει μαζί του. Ὅταν ἦλθε στὸ κοινόβιο ἔδωσε τὰ τρία νομίσματα στὰ χέρια τοῦ μεγάλου Θεοκτίστου.

10

ΘΑΝΑΤΟΣ ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ

Κατὰ τὸ δέκατο ἔτος ἀπὸ τὴν ἐγκατάστασή του στὸ κοινόβιο συνέβηκε ν' ἀποθάνει ὁ τρισμακάριος Θεόκτιστος, τὴν τρίτη τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου τῆς τετάρτης ἰνδικτιῶνος²¹. Ὁ μέγας Εὐθύμιος, πού κατέβηκε ἐκεῖ καὶ ἐκήδευε τὸ νικηφόρο σῶμα ὥρισε διάδοχό του στὴν ἡγεμονία κάποιον Μάρι, ἄνθρωπο ἀξιοθαύμαστο. Αὐτὸς ἐκράτησε τὴ διεύθυνση τῆς μονῆς δύο χρόνια καὶ ἐτελειώθηκε θεάρεστα. Πάλι κατέβηκε ὁ μέγας Εὐθύμιος καὶ κατέθεσε τὸ σῶμα του στὸν τάφο τοῦ μακαρίτη Θεοκτίστου· συγχρόνως ἀνέθεσε τὴν ἡγουμενία τοῦ κοινοβίου σ' ἓνα ἐνάρετο ἄνδρα, τὸν Λογγῖνο. Τότε λοιπὸν ὁ πατέρας μας Σάββας, ἀφοῦ συμπλήρωσε τὸ τριακοστὸ ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ ξεπέρασε ὅλους τοὺς παλαιότερους στὸ κοινόβιο στὴ νηστεία καὶ τὴν ἀγρυπνία, στὴ ταπεινοφροσύνη καὶ στὴν ὑπακοή, παρακάλεσε τὸν ἀββᾶ Λογγῖνο νὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ ἡσυχάσει σ' ἓνα σπήλαιο πού ἦταν ἔξω ἀπὸ τὸ κοινόβιο στὸν γκρεμὸ πρὸς τὰ νότια. Ὁ ἀββᾶς Λογγῖνος, παρατηρώντας τὴν ἐξαιρετὴ ἀρετὴ, τὴ σταθερότητα τοῦ ἤθους, τὴν καθαρότητα τοῦ τρόπου, τὸν ζῆλο καὶ τὴν ἐπιμονὴ στὶς προσευχές, ἀνέφερε τὰ σχετικὰ μετ' αὐτὸν στὸν μέγα Εὐθύμιο καὶ ὅταν ἄκουσε ἀπ' αὐτὸν νὰ τοῦ λέγει,

Μὴ τὸν ἐμποδίσῃς ν' ἀγωνισθεῖ ὅπως θέλει,

21. Στὸν Βίο Εὐθυμίου 36 λέγεται ἀκριβέστερα «μηνὶ Σεπτεμβρίῳ τρίτῃ ἀρχῇ τῆς πέμπτῃς ἰνδικτιῶνος». Δηλαδή τὴν 3 Σεπτεμβρίου τοῦ 466.

Ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὰς πέντε τῆς ἑβδομάδος ἡμέρας ἡσυχάζειν ἐν τῷ ρηθέντι σπηλαίῳ. Ὁ δὲ πατὴρ ἡμῶν Σάββας τὴν περιπόθητον δεξάμενος ἐπιτροπῆν ἔμεινεν ἐπὶ πέντε χρόνους τοιαύτην ἔχων διαγωγὴν· κατὰ τὴν ἑσπέραν τὴν μετὰ τὴν Κυριακὴν ἐξήρχετο τοῦ κοινοβίου ἔχων θαλλοὺς βαΐων, τὴν χρεῖαν τῆς ἑβδομάδος, καὶ διέμεινε τὰς πέντε ἡμέρας μηδενὸς τὸ σύνολον μεταλαμβάνων καὶ τῷ Σαββάτῳ ἔωθεν ἤρχετο εἰς τὸ κοινόβιον φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τῶν πέντε ἡμερῶν τὸ ἐργόχειρον πεντήκοντα μαλάκια πεπληρωμένα.

ΙΑ'

ΤΑΞΙΑΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΕΥΘΥΜΙΟΝ

Ταύτην ἔχειν αὐτὸν τὴν πολιτείαν γνοὺς ὁ μέγας Εὐθύμιος ἐλάμβανεν αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ κατὰ τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς εἰς τὴν πανέρημον τοῦ Ρουβᾶ ἄμα Δομετιανῷ τῷ μακαρίῳ, πληροφορίαν ἔχων εἰς αὐτὸν καὶ παιδαριογέροντα αὐτὸν ὀνομάζων, καὶ ὡς καλὸς παιδοτρίβης προεβίβαζεν αὐτὸν καὶ ἐγύμναζεν εἰς ὑψηλοτέρας ἀρετάς. Αὐτόθι γὰρ διετέλουν ἕως τῆς τῶν Βαΐων ἑορτῆς πάσης ἀνθρωπίνης χωριζόμενοι συναναστροφῆς. Ἐξῆλθε δὲ ποτε ὁ μέγας Εὐθύμιος ἐκ τοῦ Ρουβᾶ τὴν ἔρημον διοδεῦσαι βουλόμενος τὴν ἐπέκεινα τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης πρὸς μεσημβρίαν ἐπομένους, ἔχων Δομετιανὸν καὶ Σάββαν. Καὶ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τόπους ἀνύδρους καὶ χροισάντων σφοδροῦ καύσωνος ὄντος διψήσας λίαν ὁ μακάριος Σάββας ἔπεσε μηκέτι ἰσχύων βαδίσαι τῆς ἐν τῷ βάθει τῶν σπλάγχων, ὡς οἶμαι, ὑγρότητος ὑπὸ τοῦ σφοδροῦ καύσωνος ἀναλωθείσης. Ὁ δὲ γέρον σπλαγχνισθεὶς καὶ διαχωρίσας ἑαυτὸν ὡσεὶ λίθου βολὴν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον δεόμενος τοῦ Θεοῦ καὶ λέγων.

Κύριε ὁ Θεός, δὸς ὕδωρ ἐν γῆ διψώσῃ τὴν τοῦ νεωτέρου δίψαν παραμυθούμενον.

Καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν καλέσας αὐτὸν καὶ τρίτον τῷ σκαλιδίῳ ὀρύξας ἔδειξεν αὐτῷ ὕδωρ ζῶν καὶ πῶν ὁ Σάββας ἦλθεν εἰς

τοῦ ἐπέτρεψε τὶς πέντε ἡμέρες τῆς ἐβδομάδας νὰ ἠσυχάζει στὸ σπήλαιο πὺ ἀναφέρθηκε. Ὁ πατέρας μας λοιπὸν Σάββας, ἀφοῦ πῆρε τὴν ἄδεια, ἔμεινε πέντε χρόνια μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ζωῆς· τὴν ἐσπέρα τῆς Κυριακῆς ἐβγαίνει ἀπὸ τὸ κοινόβιο, ἔχοντας μαζί του ὄσα φοινικόφυλλα χρειάζονται γιὰ τὴν ἐργασία τῆς ἐβδομάδας· ἔμεινε στὸ σπήλαιο τὶς πέντε ἡμέρες χωρὶς νὰ τρώγει ἀπολύτως τίποτε καὶ τὸ Σάββατο τὸ πρωὶ ἐρχόταν στὸ κοινόβιο φέροντας τὸ ἐργόχειρο τῶν πέντε ἡμερῶν, πενήντα ὀλόκληρα καλαθάκια.

11

ΤΑΞΙΔΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΕΥΘΥΜΙΟ

Ὅταν ὁ μέγας Εὐθύμιος ἔμαθε αὐτὴ τὴ διαγωγή, τὸν ἔπαιρνε μαζί του τὴν δεκάτη τετάρτη ἡμέρα τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου στὴν πανέρημο τοῦ Ρουβᾶ, μαζί μὲ τὸν μακάριο Δομετιανό, ἔχοντας σ' αὐτὸν πεποίθησι καὶ ὀνομάζοντάς τον παιδαριογέροντα, καὶ σὰν καλὸς προπονητὴς τὸν προβίβαζε καὶ τὸν ἐγύμναζε σὲ ὑψηλότερες ἀρετές. Ἔμειναν ἐκεῖ ὡς τὴν ἐορτὴ τῶν Βαΐων μακριὰ ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη συναναστροφή. Κάποτε ὁ μέγας Εὐθύμιος ἐβγήκε ἀπὸ τὴν ἔρημο τοῦ Ρουβᾶ θέλοντας νὰ περιοδεύσει τὴν περιοχὴ πέρα ἀπὸ τὴν Νεκρὰ Θάλασσα πρὸς τὰ νότια, ἔχοντας συνοδοὺς τὸν Δομετιανὸ καὶ τὸν Σάββα. Ἐπειδὴ ἦλθαν σὲ τόπους ἀνύδρους καὶ καθυστεροῦσαν πολὺ, σὲ περίοδο καύσωνα, ὁ μακάριος Σάββας ἀπὸ τὴν πολλὴ δίψα ἔπεσε κάτω μὴ μπορώντας νὰ βαδίσει, διότι νομίζω, ἀπὸ τὸ δυνατὸ καύσωνα εἶχε ξοδευθεῖ ὄλη ἡ ὑγρασία στὸ βάθος τῶν σπλάγχχνων. Ὁ γέροντας σπλαχνικὰ ἀποσπάσθηκε σὲ ἀπόστασι βολῆς λίθου, ἔπεσε μὲ τὸ πρόσωπο κάτω παρακαλώντας τὸ Θεὸ καὶ λέγοντας.

Κύριε, ὁ Θεός, δῶσε ὕδωρ στὴ διψασμένη γῆ γιὰ νὰ ἀνακουφίσει τὴ δίψα τοῦ νεαροῦ.

Μετὰ τὴν εὐχὴ τὸν κάλεσε καί, ἀφοῦ ἔσκαψε τρεῖς φορές μὲ τὸ σκαλιστήρι, τοῦ ἔδειξε ζωντανὸ νερό. Ὁ Σάββας ἤπιε, ἦλθε στὸν ἑαυτὸ του κι ἀπὸ τότε ἐπῆρε δύναμη γιὰ νὰ ὑποφέρει τὶς

ἑαυτὸν καὶ ἐξ ἐκείνου δύναμιν θεϊαν ἐδέξατο πρὸς τὸ ὑποφέρειν τὰ δυσχερῆ τῆς ἐν ἐρήμῳ διαγωγῆς. Ὀλίγου δέ τινος χρόνου παριππεύσαντος ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν Εὐθύμιος ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκοιμήθη καὶ ὑπνώσε τοῦ Κυρίου κατὰ μόνας ἐπ' ἐλπίδι
5 κατοικίσαντος αὐτὸν ἔτους πεντεκαιδεκάτου τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἱεραρχίας Ἀναστασίου.

ΙΒ'

ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Τότε δὴ ὁ μακάριος Σάββας τοῦ τριακοστοῦ πέμπτου τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας χρόνου πληρωθέντος θεασάμενος τὴν τοῦ κοινοβίου
10 διαγωγὴν ἀλλασσομένην, ἅτε δὴ τῶν τῆς μονῆς πατέρων τελειωθέντων, ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὴν ἀνατολικὴν ἔρημον τοῦ ἐν ἀγίοις Γερασίμου τὸ τηνικαῦτα φωστῆρος δίκην ἐκλάμποντος καὶ ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἰορδάνην ἐρήμῳ τὰ τῆς εὐσεβείας σπείροντος σπέρματα. Τοῦ μέντοι πατρὸς ἡμῶν Σάββα ἐν τῇ κατὰ τὸν
15 Κουτιλᾶν καὶ τὸν Ρουβᾶν διάγοντος ἐρήμῳ καὶ τὸ δαυϊτικὸν ἐκεῖνο λόγιον ἔργῳ ψάλλοντος τὸ «ἰδοὺ ἐμάκρυνα φυγαδεύων καὶ ἠύλισθην ἐν τῇ ἐρήμῳ» καὶ τῇ τε ἡσυχίᾳ καὶ ἀσιτίᾳ καὶ ταῖς ἀπαύστοις προσευχαῖς σχολάζοντος καὶ τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν «ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον» Θεοῦ καὶ τῶν θείων ἐργαζομένου
20 κατὰ τὸ γεγραμμένον «σχολάσατε καὶ γνῶτε ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός», φθονήσας ὁ διάβολος πολλοὺς ἐπενόει κατ' αὐτοῦ πειρασμούς, βουλόμενος αὐτὸν τῆς τοιαύτης ἀποστῆσαι διαγωγῆς. Καὶ ποτὲ μὲν ἀνακειμένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ψάμμου ἐν μεσονυκτίῳ μετασχηματισθεὶς εἰς ὄφεις καὶ σκορπίους ἐπειρᾶτο ἐκφοβεῖν
25 αὐτόν, ὃ δὲ μικρὸν δειλιάσας ἐνόησεν τοῦ διαβόλου τὴν πονηρίαν καὶ κατασφραγισάμενος καὶ τὴν δειλίαν ἀποτιναξάμενος ἀνέστη θαρρῶν καὶ λέγων.

Ἵσταν καὶ ἰσχύσης φοβῆσαί με, «τότε ἠττηθήση», ὅτι

22. Ψαλμ. 4,9 ἐ.

23. Ὁ Εὐθύμιος πέθανε στίς 20 Ἰανουαρίου 473. Βλ. Βίο Εὐθυμίου 40. Τὸ δέκατο πέμπτο ἔτος τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Ἀναστασίου ἦταν ἀπὸ τὸν Ἰούλιο τοῦ 472 ἕως τὸν Ἰούλιο τοῦ 473.

δυσχέρειες τῆς διαγωγῆς στήν ἔρημο. Ἄφοῦ ἐπέρασε λίγος χρόνος ὁ μέγας πατέρας μας Εὐθύμιος ἐκοιμῆθηκε στὸν τόπο του καὶ ὕπνωσε, ἐνῶ ὁ Κύριος τὸν ἐτοποθέτησε χωριστὰ μὲ τὴν ἐλπίδα²² τῆς ἀναστάσεως κατὰ τὸ δέκατο πέμπτο ἔτος τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Ἀναστασίου στὰ Ἱεροσόλυμα²³.

12

ΑΝΑΧΩΡΗΤΗΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Τότε λοιπὸν ὁ μέγας Σάββας, ποὺ εἶχε συμπληρώσει τὸ τριακοστὸ πέμπτο ἔτος τῆς ἡλικίας του²⁴, βλέποντας νὰ ἀλλάσσει ὁ τρόπος ζωῆς στὸ κοινόβιο, ἐφ' ὅσον οἱ πατέρες τῆς μονῆς τελειώθηκαν, ἀναχώρησε στήν ἀνατολικὴ ἔρημο, τὴν ἐποχὴ ποὺ ἔλαμπε σὰν ἀστέρι κι ἔσπειρε στήν ἔρημο τοῦ Ἰορδάνη τὰ σπέρματα τῆς εὐσεβείας ὁ ἅγιος Γεράσιμος. Ἐνῶ ὁμως ὁ πατέρας μας Σάββας ἐζοῦσε στήν ἔρημο τοῦ Κουτιλᾶ καὶ τοῦ Ρουβᾶ κι' ἔψαλλε ἔμπρακτα ἐκεῖνο τὸ Δαβιδικὸ λόγιο, «ίδού, ἀπομακρύνθηκα σὰν φυγὰς καὶ ἐγκαταστάθηκα στήν ἔρημο»²⁵ καὶ ἦταν ἀφοσιωμένος στήν ἡσυχία καὶ τὴν ἀσιτία καὶ τὶς ἀτελείωτες προσευχὲς καὶ καθιστοῦσε τὴ διάνοιά του «καθρέφτη ἀκηλίδωτο»²⁶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν θείων, κατὰ τὸ γραμμένο «ἀφοσιώθεϊτε καὶ γνωρίστε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεός», ὁ διάβολος ἀπὸ φθόνον ἐπινόησε ἐναντίον του πολλοὺς πειρασμούς, θέλοντας νὰ τὸν ἀποσπάσει ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴ διαγωγή.

Κάποτε λοιπὸν, ἐνῶ ἦταν ξαπλωμένος στήν ἄμμο τὰ μεσάνυκτα ἐπιχείρησε μετασχηματισμένος σὲ φίδια καὶ σκορπιοὺς νὰ τὸν ἐκφοβίσει, κι' αὐτός, ἀφοῦ ἐδείλιασε λίγο, κατάλαβε τὴν πονηρία τοῦ Διαβόλου, σταυροκοπήθηκε καὶ ἀφοῦ ἀποτίναξε τὴ δειλία, σηκώθηκε μὲ θάρρος λέγοντας.

Ὅταν κατορθώσεις νὰ μὲ φοβίσεις, «τότε θὰ ἦτ-

24. Τὸ ἔτος 474 συμπλήρωσε ὁ Σάββας τὸ 35ο ἔτος.

25. Ψαλμ. 54,8.

26. Σοφ. Σολ. 7,26.

μετ' ἐμοῦ Κύριος ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ δοὺς ἡμῖν τὴν κατὰ σοῦ δυναστείαν εἰπὼν, «ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ».

5 Καὶ ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος ἀφανῆ παραυτίκα γέγονασι τὰ ἰοβόλα θηρία. Ἄλλοτε πάλιν φαίνεται αὐτῷ ὁ σατανᾶς ἐν ὁμοιώματι λέοντος φοβερωτάτου ἐπερχομέθηρίου ὄρμην θεασάμενος ἔλεγεν.

10 Εἰ μὲν ἔλαβες ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ, μὴ ἀναμείνης· εἰ δὲ μή γε, τί μάτην κοπιᾷς; Ἐμὲ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἀποστῆσαι οὐ μὴ ἰσχύσης. Αὐτὸς γὰρ θαρρεῖν παρεκελεύσατό μοι λέγων· «ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβῆση καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα».

Καὶ τούτων λεχθέντων εὐθέως τὸ τοιοῦτον θηρίον γέγονεν
15 ἀφαντον καὶ ἀπὸ τότε ὑπέταξεν αὐτῷ ὁ Θεὸς πᾶν ἰοβόλον τε καὶ σαρκοβόρον θηρίον καὶ τοῖς τοιούτοις ἐν ταῖς ἐρήμοις συναστρεφόμενος οὐκ ἠδικοῖτο.

ΙΓ'

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΗΜΟΝ

Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον συνηντήθη τέσσαρσιν Σαρακηνοῖς πεινῶσιν καὶ ἐκλείπουσιν. Καὶ τούτοις συμπαθήσας ἐπέτρεψε
20 καθίσαι καὶ ἐκένωσε τὸ ἑαυτοῦ μηλωτᾶριον ἔμπροσθεν αὐτῶν μηδὲν ἕτερον ἔχον πλὴν ρίζας μελαγρίων καὶ καρδίας καλάμων. Καὶ οἱ μὲν βάρβαροι φαγόντες καὶ χορτασθέντες περιεργασάμενοι ἐν ποίῳ σπηλαίῳ τοῦ Ρουβᾶ μένει, εὐπορήσαντες μεθ' ἡμέρας ἤνεγκαν αὐτῷ ἄρτους καὶ τυρία καὶ φοίνικας· ὁ δὲ πατήρ

τηθείς»²⁷, διότι ὁ Κύριος ὁ Θεὸς πού μᾶς ἔδωσε τὴ δύναμη ἐναντίον σου εἶναι μαζί μου, καθὼς εἶπε, «νά, σᾶς ἔδωσα ἐξουσία νὰ πατεῖτε ἐπάνω σὲ φίδια καὶ σκορπιούς καὶ ἐπάνω σὲ ὅλη τὴ δύναμη τοῦ ἐχθροῦ»²⁸.

Καί, καθὼς ἔλεγε τοῦτο, τὰ δηλητηριώδη ζῶα ἐξαφανίσθηκαν ἀμέσως. Ἄλλοτε πάλι τοῦ ἐφάνηκε ὁ Σατανᾶς μὲ τὴ μορφὴ λεονταριοῦ φοβερωτάτου, πού ἐρχόταν ἐναντίον του καὶ τὸν ἀπειλοῦσε μὲ ἀγριάδα. Ἐκεῖνος ὁμως, ὅταν εἶδε τὴ φοβερὴ ὀρμὴ τοῦ θηρίου, ἔλεγε.

Ἄν ἔλαβες ἐξουσία ἐναντίον μου, μὴ καθυστερήσεις ἂν δὲν ἔλαβες, τί κοπιᾶζεις μάταια; Διότι δὲν θᾶ κατορθώσεις νὰ μὲ ἀπομακρύνεις ἀπὸ τὸ Θεό, πού μοῦ παρήγγειλε νὰ ἔχω θάρρος, λέγοντας, «θὰ ἀνεβεῖς ἐπάνω σὲ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκο καὶ θὰ καταπατήσεις λιοντάρη καὶ δράκοντα»²⁹.

Κι' ὅταν ἀκούσθηκαν αὐτά, τὸ θηρίο αὐτὸ ἔγινε ἄφαντο. Κι' ἀπὸ τότε ὁ Θεὸς ὑπέταξε σ' αὐτὸν κάθε ἰοβόλο καὶ σαρκοβόρο θηρίο κι' ἐνῶ συναναστρεφόταν μὲ αὐτὰ στὶς ἐρήμους, δὲν πάθαινε τίποτε.

13

ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΟ

Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ συναντήθηκε μὲ τέσσερις Σαρακηνοὺς πού πεινοῦσαν κι' ἐκόντευαν νὰ πεθάνουν. Ἀπὸ συμπάθεια πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἔβαλε νὰ καθήσουν καὶ ἄδειασε μπροστά τους τὸ δερμάτινο σακκούλι του, πού δὲν εἶχε τίποτε ἄλλο ἀπὸ ρίζες χορταρικῶν μελαγρίων καὶ ψίχα καλάμων. Οἱ βάρβαροι, ἀφοῦ ἔφαγαν καὶ ἐχόρτασαν καὶ παρατήρησαν σὲ ποιό σπήλαιο μένει τοῦ Ρουβᾶ, ὅταν ἔπειτα ἀπὸ ἡμέρες ἀπέκτησαν χρήματα, τοῦ ἔφεραν ψωμιὰ καὶ τυριὰ καὶ φοινίκια. Ὁ πατέρας μας Σάββας

28. Λουκᾶ 10,19.

29. Ψαλμ. 90,13.

ἡμῶν Σάββας τὴν τῶν βαρβάρων εὐγνωμοσύνην θαυμάσας καὶ
κατανυγεῖς ἔλεγε μετὰ δακρῦν.

Οἴμοι ψυχὴ μου! πόσῃν ἔθεντο οὗτοι οἱ βάρβαροι
σπουδὴν τῆς μηδὲν οὔσης θεραπείας τὴν χάριν ἀντα-
5 μείψασθαι· τί ποιήσωμεν ἡμεῖς οἱ ἔλεεινοὶ καὶ ἀγνώ-
μονες, οἱ τοσοῦτων θείων χαρισμάτων καὶ δωρεῶν
καθ' ἡμέραν τοῦ Θεοῦ ἀπολαύοντες καὶ οὕτως ἐν ἀμε-
λείᾳ καὶ ραθυμίᾳ τὸν ἑαυτῶν ἀναλίσκοντες βίον, μὴ
σπουδάζοντες εὐχαριστεῖν τῷ δωρησαμένῳ Θεῷ διὰ
10 τῆς ἐργασίας τῶν θείων αὐτοῦ ἐντολῶν καὶ τοῦ ἀδια-
λείπτως προσφέρειν «αὐτῷ καρπὸν χειλέων ὁμολο-
γούντων τὸ ὄνομα αὐτοῦ»;

Καὶ ἐπέμενε ἐπὶ χρόνον τῇ αὐτῇ κατανύξει διημερεύων καὶ
διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ αὐτοῦ.

ΙΔ'

15 Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ κατὰ τὸν Ρουβᾶν ἐρήμῳ ἦλθε πρὸς αὐτὸν
μοναχὸς τις ἀξιομνημόνευτος, Ἄνθος προσαγορευόμενος, καὶ
συνέμεινε αὐτῷ, ὅστις καὶ τῷ τρισμακαρίῳ ἀββᾷ Θεοδο-
σίῳ ἐπὶ χρόνον ἐν τῇ τοῦ Καθίσματος ἐκκλησίᾳ συνανεστρά-
φη. Αὐτῶν τοίνυν ἐν τῇ αὐτῇ διαγόντων ἐρήμῳ ἐπέρριψαν
20 κατ' αὐτῶν Σαρακηνοὶ τὸν ἀριθμὸν ἕξ, τῷ ἦθει βάρβαροι, τῇ
γνώμῃ κακοποιοί, οἵτινες κακοηθείᾳ φερόμενοι προέπεμψαν
ἓνα ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ πειρᾶσαι τοὺς μακαρίους, ἴσως τοῦτο βου-
λευσάμενοι, ὥστε ἐπελθεῖν καὶ τοὺς ἀμφοτέρους αἰχμαλωτί-
σαι, εἰ τῷ ἐνὶ ἐναντιωθῶσιν. Οἱ δὲ μακάριοι πατέρες τὴν
25 ἀνάγκην ἑωρακότες καὶ μὴδ' ὄλως εἰς δειλίαν καταπεσόντες,
ἀλλὰ τῷ τῆς ψυχῆς ὀμματι πρὸς Θεὸν ἀναδραμόντες, προσηύ-
χοντο ἐκτενωῶς τῆς τῶν ἀλιτηρίων ἐκείνων βαρβάρων ἐπιβου-
λῆς λυτρωθῆναι. Καὶ παραχρῆμα ἠνοιχθη ἡ γῆ καὶ κατέπτε
τὸν πειράζειν αὐτοὺς θέλοντα βάρβαρον· οἱ δὲ λοιποὶ τὸ φο-
30 βερὸν θαῦμα ἑωρακότες καὶ δειλίᾳ συσχεθέντες ἔφυγον. Καὶ

τότε μὲ θαυμασμὸ καὶ συγκίνηση πρὸς τὴν εὐγνωμοσύνη τῶν βαρβάρων ἔλεγε μὲ δάκρυα.

Ἄλλοίμονο, ψυχὴ μου, πόση φροντίδα κατέβαλαν αὐτοὶ οἱ βάρβαροι γιὰ ν' ἀνταμείψουν τὴ χάρη γιὰ τὴν ἀσήμαντη περιποίηση· τί νὰ κάμομε ἑμεῖς οἱ ἔλεεινοὶ καὶ ἀγνώμονες, πὺ ἐνῶ καθημερινὰ ἀπολαύομε τόσα θεῖα χαρίσματα καὶ δωρήματα τοῦ Θεοῦ, περνοῦμε μὲ τόση ἀμέλεια καὶ ραθυμία τὸν βίον μας, χωρὶς νὰ φροντίζομε νὰ εὐχαριστήσομε τὸ Θεὸ πὺ μᾶς τὰ ἐδώρησε, μὲ τὴν ἐκτέλεση τῶν θείων τοῦ ἐντολῶν καὶ μὲ τὴν ἀδιάλειπτη προσφορὰ «σ' αὐτὸν καρποῦ χειλέων πὺ ὁμολογοῦν τὸ ὄνομά του»³⁰;

Καὶ συνέχισε πολὺν χρόνον νὰ περνᾷ νύκτα καὶ ἡμέρα στὴν προσευχὴ τοῦ μὲ τὴν ἴδια κατάνυξη.

14

Σ' αὐτὴν τὴν ἔρημο τοῦ Ρουβᾶ ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἓνας ἀξιωματικὸς μοναχὸς, ὀνομαζόμενος Ἄνθος, κι' ἔμεινε μαζί του. Αὐτὸς ὁ μοναχὸς συναναστράφηκε ἀρκετὸν καιρὸ καὶ μὲ τὸν τρισμακάριο ἀββᾶ Θεοδόσιο στὴν ἐκκλησία τοῦ Καθίσματος³¹. Καθὼς λοιπὸν ἔμεναν σ' αὐτὴν τὴν ἔρημο ἐπιτέθηκαν ἐναντίον τοῦ ἔξι Σαρακηνοῖ, βάρβαροι στὰ ἦθη καὶ κακοποιοὶ στὴ γνώμη. Αὐτοὶ μὲ κακοήθη πρόθεση ἔστειλαν πρῶτα ἓνα ἀπὸ αὐτοὺς γιὰ νὰ πειράξει τοὺς μακάριους ἄνδρες, ἴσως σκεπτόμενοι τοῦτο· ἂν ἐναντιωθοῦν οἱ μακάριοι πρὸς τὸν ἓνα νὰ ἐπιτεθοῦν ὅλοι καὶ νὰ τοὺς αἰχμαλωτίσουν. Οἱ μακάριοι πατέρες, βλέποντας τὴν ἀνάγκη, δὲν καταλήφθηκαν ἀπὸ δειλία, ἀλλὰ ἀνυψώθηκαν πρὸς τὸν Θεὸ μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς καὶ προσεύχονταν ἐκτενῶς νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ τὴν ἐπιβουλή ἐκείνων τῶν ἀλιτηρίων βαρβάρων. Κι' ἀμέσως ἀνοίχθηκε ἡ γῆ καὶ κατάπιε τὸν βάρβαρο πὺ ἠθελε νὰ τοὺς πειράξει. Οἱ ἄλλοι βάρβαροι βλέποντας τὸ φοβερὸ θαῦμα τρομοκρατήθηκαν καὶ ἔφυγαν.

30. Ἐβρ. 13,15.

31. Ἀρ. 16,32.

ἀπὸ τότε θεῖον ἐδέξατο χάρισμα ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας πρὸς τὸ μὴ ποιεῖσθαι ἐπιβουλὰς βαρβάρων. Τότε δὴ ἐν πρῶτοις διὰ τῆς τοῦ μακαρίου Ἰανθοῦ συναναστροφῆς ἐγνωρίσθη ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας τῷ μακαρίτῃ ἀββᾶ Θεοδοσίῳ πρὸ τῆς συστάσεως
5 τῆς κατ' αὐτὸν εὐαγεστάτης καὶ περιφανεστάτης μονῆς.

ΙΕ'

ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

Τετραετῆ δὲ χρόνον ἐν ἐκείναις ταῖς ἐρήμοις διατελέσαντι τῷ ἀγίῳ πατρὶ ἡμῶν Σάββα καὶ περιερχομένῳ τοὺς λοιποὺς ἐρημοτέρους τόπους, γενομένῳ αὐτῷ εἰς τὸν ὑψηλότατον βουνὸν ἔνθα ποτὲ ἡ μακαρία Εὐδοκία τῆς διδασκαλίας τοῦ μεγάλου ἀπήλαυσεν Εὐθυμίου, καὶ τῇ πρὸς Θεὸν δεήσει διανυκτερεύοντι,
10 ἐπιφαίνεται μορφή τις ἀγγελικὴ ἐν ἐσθῆτι ἀστραπούση, δεικνύουσα αὐτῷ κατὰ νότον τοῦ αὐτοῦ βουνοῦ χεῖμαρρόν τινα ἀπὸ τοῦ Σιλῶαμ καταφερόμενον καὶ λέγουσα.

Ὅλωσ βούλη τὴν ἔρημον ταύτην πολίσαι, στῆθι καὶ κατὰ ἀνατολὰς τοῦ χεῖμαρρου ἐκείνου, οὗ ὄραξ ἄντικρυς σπήλαιον ἀνεπηρέαστον, ἀνελθε καὶ οἴκησον εἰς
15 αὐτό, καὶ ὁ παρέχων «τοῖς κτήνεσιν τροφὴν αὐτῶν καὶ τοῖς νεοσσοῖς τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν» αὐτός σου προνοήσεται.

Καὶ ἕως μὲν τούτου ἡ ὄπτασία· αὐτὸς δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν καὶ
20 τὸν κατὰ νότον ὑποδειχθέντα θεασάμενος χεῖμαρρον καὶ περιχαρῆς γεγωνῶς κατῆλθεν ἐκ τοῦ βουνοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὀδηγούμενος εὔρε τὸ σπήλαιον καθὼς ἐλαλήθη αὐτῷ ἐν τῇ ὄπτασίᾳ.

Καὶ ἀνελθὼν ᾤκησεν εἰς αὐτὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ τεσσαρακοστοῦ τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας χρόνου, ἐν ᾧ χρόνῳ ὁ μὲν ἀρχιεπίσκοπος Ἱερο-
25 σολύμων Ἀναστάσιος τὸν ἐννεακαιδέκατον ἐν τῇ πατριαρχίᾳ

32. Ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοκία, σύζυγος τοῦ Θεοδοσίου Β', πού ἀπὸ τὸ 439 κί' ἔπειτα ἔζησε σάν μοναχή.

Ἐκ τούτου ὁ πατήρας μας Σάββας δέχθηκε θεῖο χάρισμα νὰ μὴ πτοεῖται ἀπὸ ἐπιβουλὰς βαρβάρων. Τότε λοιπὸν ὁ πατήρας μας Σάββας γνωρίσθηκε γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τὸν μακαρίτη ἀββᾶ Θεοδόσιο, διὰ τῆς συναναστροφῆς τοῦ μακαρίου Ἀνθοῦ, πρὶν ἀπὸ τὴ σύστασι τῆς σεβάσμιας καὶ ἐνδοξῆς μονῆς του.

15

ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

Ἐπειδὴ ἐπέρασε τέσσερα χρόνια σ' ἐκεῖνες τὶς ἐρήμους ὁ ἅγιος πατήρας μας Σάββας, καθὼς περιόδευε τοὺς ἄλλους ἐρημότερους τόπους, ἔφθασε κάποτε στὸ ψηλότερο βουνό, ὅπου κάποτε ἡ μακαρία Εὐδοκία³² ἀπήλαυσε τὴ διδασκαλία τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, καὶ ἐνῶ ἀγρυπνοῦσε προσευχόμενος πρὸς τὸ Θεό, τοῦ παρουσιάσθηκε κάποια ἀγγελικὴ μορφή μὲ ἀστραφτερὰ φορέματα. Ἡ μορφή τοῦ ἔδειξε πρὸς τὸ νότο τοῦ ἴδιου βουνοῦ ἓνα χεῖμαρρο πὺ κατέβαινε ἀπὸ τὸ Σιλῶαμ κι' ἔλεγε.

Ἐάν τυχὸν θέλεις νὰ ἐποικίσεις τὴν ἐρημο τούτη, σταμάτα καὶ στὰ ἀνατολικά ἐκεῖνου τοῦ χεῖμαρρου, ὅπου βλέπεις ἀπέναντι ἓνα ἀσφαλὲς σπήλαιον, ἀνέβα καὶ κατοίκησε σ' αὐτό, κι' ἐκεῖνος πὺ παρέχει «στὰ κτήνη τὴν τροφή τους καὶ στὰ πουλάκια τῶν κοράκων πὺ τὸν ἐπικαλοῦνται ὁμοίως»³³ αὐτὸς θὰ προνοήσει καὶ γιὰ σένα.

Ἡ ὄπτασις ἔφθανε ὡς αὐτὸ τὸ σημεῖον. Αὐτὸς τότε, μόλις συνῆλθε κι' εἶδε τὸν χεῖμαρρο πὺ τοῦ ὑποδείχθηκε πρὸς τὸ νότο, ἔγινε χαρούμενος, κατέβηκε ἀπὸ τὸ βουνὸ καὶ ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸ Θεὸ εὗρηκε τὸ σπήλαιον, ὅπως εἶχε ἀκούσει στὴν ὄπτασι.

Ἀνέβηκε λοιπὸν καὶ κατοίκησε σ' αὐτὸ στίς ἀρχὰς τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του³⁴, δηλαδὴ τὸ ἔτος πὺ πέθανε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἱεροσολύμων Ἀναστάσιος, ἀφοῦ συμπλήρωσε

33. Ψαλμ. 146,9.

34. Δηλαδὴ κατὰ τὸ ἔτος 478. Βλ. *Βίος Εὐθυμίου* 43.

πληρώσας ἐνιαυτὸν ἐτελεύτησεν ἐν ἀρχῇ τοῦ Ἰουλίου μηνός,
 Μαρτύριον διάδοχον καταλείψας, Ζήνων δὲ ὁ τῶν Ρωμαίων
 αὐτοκράτωρ τὸν τύραννον φονεύσας Βασιλίσκον ἐπὶ εἴκοσι
 μῆνας τυραννήσαντα τὴν οἰκείαν ἀπέλαβε βασιλείαν. Τότε δὲ ὁ
 5 πατὴρ ἡμῶν Σάββας τὸ εἰρημένον οἰκήσας σπήλαιον διὰ τὴν
 τῆς ἀναβάσεως δυσχέρειαν σχοινίον περὶ τὸ στόμιον κρεμάσας
 δι' αὐτοῦ ἀνήρχετο καὶ κατήρχετο· εἶχε δὲ τὸ ὕδωρ ὡς ἀπὸ στα-
 δίων δεκαπέντε ἀπὸ λάκκου Ἑπταστόμου ἐπιλεγομένου. Χρό-
 νου δὲ τινος διελθόντος καὶ τεσσάρων Σαρακηνῶν ἐπελθόντων
 10 τῷ τόπῳ καὶ εἰς τὸ σπήλαιον μὴ δυνηθέντων ἀνιέναι, θεωρή-
 σας ὁ ἡγιασμένος Σάββας ἄνωθεν καὶ τὸ σχοινίον χαλάσας ἐπέ-
 τρεψεν αὐτοῖς ἀνελθεῖν. Οἵτινες βάρβαροι ἀνελθόντες καὶ μηδὲν
 αὐτῷ εὐρηκότες ἐθαύμασαν τὴν αὐτοῦ ἀκτημοσύνην καὶ ἀρετὴν
 καὶ ἀναχωρήσαντες ἤρχοντο δι' ἡμερῶν πρὸς αὐτὸν φέροντες
 15 ἄρτους ξηροῦς καὶ τυρία καὶ φοίνικας καὶ εἴ τι ἕτερον ἐνέπιπτεν
 αὐτοῖς.

IS'

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

Ἐποίησε δὲ ἐν τῷ χειμάρρῳ τούτῳ μόνος ἔτη πέντε καθ' ἑαυ-
 τὸν ἐν ἡσυχίᾳ ὀμιλῶν τῷ Θεῷ καὶ τὸ τῆς διανοίας ὀπτικὸν ἐκ-
 καθαίρων πρὸς τὸ «ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυ-
 20 ρίου» κατοπτρίζεσθαι, ἠττηθέντων ἤδη τῶν πονηρῶν πνευμά-
 των ταῖς τε ἀπαύστοις προσευχαῖς καὶ τῇ πρὸς Θεὸν ἐγγύτητι.
 Καὶ οὕτω λοιπὸν τῷ τεσσαρακοστῷ πέμπτῳ τῆς ἑαυτοῦ ἡλι-
 κίας χρόνῳ ψυχῶν προστασίαν παρὰ Θεοῦ πιστεύεται προτρα-
 πεῖς ὑπὸ τοῦ θείου λόγου μὴ τοῖς ἠττημένοις ἐχθροῖς μάτην προσ-
 25 ασχολεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πολεμικῆς ἐξεως μετασκευάσαι τὰς
 τῆς ψυχῆς δυνάμεις ἐπὶ τὸ γεωργεῖν τοὺς ὑλομανοῦντας τοῖς τῆς
 κακίας λογισμοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν πολλῶν, ἐν τῷ λέγειν τὸν

τὸ δέκατο ἕνατο ἔτος στὴν πατριαρχία, κατὰ τὴν ἀρχὴ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου, ἀφήνοντας διάδοχο τὸν Μαρτύριο. Ἦταν ἡ ἐποχὴ πού ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Ρωμαίων Ζήνων ἀφοῦ ἐφόνευσε τὸν τύραννο Βασιλίσκο πού ἐκυβέρνησε εἴκοσι μῆνες, ἀνέκτησε τὴ βασιλεία του. Τότε λοιπὸν ὁ πατέρας μας Σάββας κατοίκησε τὸ σπήλαιο πού ἀνέφερα. Ἐπειδὴ ἡ ἀνάβαση ἦταν δύσκολη, κρέμασε γύρω στὸ στόμιό του σχοινί, μὲ τὸ ὁποῖο ἀνέβαινε καὶ κατέβαινε. Ἐπαιρνε νερὸ ἀπὸ ἓνα λάκκο λεγόμενο Ἐπτάστομο σὲ ἀπόσταση δεκαπέντε σταδίων³⁵. Ὄταν ἐπέρασε λίγος χρόνος, ἦλθαν τέσσερις Σαρακηνοὶ στὸν τόπο κι ἐπειδὴ δὲν μπόρεσαν ν' ἀνεβοῦν στὸ σπήλαιο, μόλις τὸ εἶδε αὐτὸ ὁ ἁγιασμένος Σάββας ἀπὸ ἐπάνω, ἔρριξε τὸ σχοινί καὶ τοὺς ἐπέτρεψε ν' ἀνεβοῦν. Αὐτοὶ οἱ βάρβαροι, ὅταν ἀνέβηκαν καὶ δὲν εὗρηκαν τίποτε σ' αὐτόν, ἐθαύμασαν γιὰ τὴν ἀκτημοσύνη καὶ τὴν ἀρετὴ του καὶ ἀφοῦ ἀναχώρησαν, ἔρχονταν κατὰ καιροὺς σ' αὐτόν φέροντάς του ἄρτους ξηροὺς καὶ τυριά καὶ φοινίκια καὶ ὅ,τι ἄλλο τοὺς τύχαινε.

16

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

Σ' αὐτόν τὸν χειμάρρο πέρασε μόνος του πέντε χρόνια, συνομιλώντας ἰδιαίτερος μὲ τὸ Θεό, καθαρίζοντας τὸ διορατικὸ τῆς διάνοιάς του γιὰ «νᾱ κατοπτρίζεται τὴ δόξα τοῦ Κυρίου μὲ ἀκάλυπτο πρόσωπο»³⁶, ἀφοῦ τώρα πλέον εἶχαν ἠττηθεῖ τὰ πονηρὰ πνεύματα μὲ τὶς ἄπαστες προσευχὰς καὶ τὴν ἐγγύτητα πρὸς τὸ Θεό. Κι' ἔτσι λοιπὸν κατὰ τὸ τεσσαρακοστὸ ἔτος τῆς ἡλικίας του³⁷ ὁ Θεὸς τοῦ ἐμπιστεύθηκε προστασία ψυχῶν, ἀφοῦ ἐπῆρε τὴν προτροπὴ ἀπὸ τὸν θεῖο λόγο νὰ μὴ ἀσχολεῖται πλέον μὲ τοὺς ἠττημένους ἐχθρούς, ἀλλὰ νὰ μετασκευάσει τὶς δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν πολεμικὴ ἔξη στὴν καλλιέργεια ἐκείνων πού εἶναι γεμάτη ἀπὸ τοὺς λογισμοὺς τῆς κακίας, γιὰ ὠφέλεια τῶν

36. Β' Κορ. 3,18.

37. Τὸ ἔτος 483.

προφήτην· «συγκόψατε τὰς μαχαίρας ὑμῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰς ζιβύνας εἰς δρέπανα».

Καὶ ἤρξατο πάντας δέχεσθαι τοὺς ἐρχομένους πρὸς αὐτόν. Πλεῖστοι τοίνυν τῶν διεσπαρμένων ἀναχωρητῶν καὶ τῶν βο-
 5 σκῶν ἐλθόντες συνέμενον αὐτῷ, ἐν οἷς ἦσαν ὁ τε ἐν ἀγίοις Ἰω-
 ἀννης ὁ τῆς Νέας Λαύρας ὕστερον ἠγησάμενος, καὶ ὁ μακαρίτης
 Ἰάκωβος ὁ τὴν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ τῶν Πυργίων λαύραν μετὰ ταῦτα
 συστησάμενος, καὶ ὁ ἐν μοναχικοῖς κατορθώμασιν αἰδέσιμος
 Σευηριανὸς ὁ τὴν περὶ Καπαρβαριχὰ μονὴν μετὰ χρόνον οἰκοδο-
 10 μήσας, καὶ ὁ μέγας Φιρμῖνος ὁ ἐπὶ τὰ μέρη Μαχμᾶς λαύραν συ-
 στησάμενος, πρὸς τούτοις καὶ Ἰουλιανὸς ὁ ἐπίκλην Κυρτὸς ὁ
 τὴν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ τοῦ Νεελκεραβᾶ προσαγορευομένην λαύραν
 περιποιησάμενος, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς «ὧν τὰ ὀνόματα ἐν
 βίβλῳ ζωῆς». Καὶ ἐκάστω τούτων ἐρχομένῳ πρὸς αὐτόν πα-
 15 ρεῖχεν ἐπιτήδειον τόπον ἔχοντα μικρὸν κελλίον καὶ σπήλαιον
 καὶ ἔφθασε τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι ἢ αὐτοῦ συνοδία μέχρις ἑβδομή-
 κοντα ὀνομάτων, πάντων θεοπνεύστων, πάντων χριστοφόρων,
 οὐδὲς ἐάν τις καλέσειε χορὸν ἀγγέλων ἢ δῆμον ἀθλητῶν ἢ πόλιν
 εὐσεβῶν ἢ ἑβδομήκοντα ἀποστόλων νέον χορὸν, οὐ διαμαρτή-
 20 σει τοῦ πρέποντος. Καὶ ἦν ἠγούμενος αὐτῶν καὶ ὁδηγὸς καὶ πο-
 μὴν.

Καὶ κτίζει ἐν πρώτοις ἐν τῷ βουνῷ τῷ ἐν τῇ βορινῇ ἀρχῇ τοῦ
 χειμάρρου μετὰ τὴν κάμψιν πύργον, δράξασθαι τοῦ τόπου βου-
 λόμενος ἀπαραλήπτου ὄντος. Ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν ἐποιήσατο συν-
 25 ιστᾶν τὴν λαύραν τῇ τοῦ ὀδηγοῦντος αὐτὸν ἀγίου Πνεύματος
 χάριτι καὶ συνεργείᾳ. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τοῦ χειμάρρου μικρὸν εὐ-
 κτήριον ὠκοδόμησεν, ἐν ᾧ θυσιαστήριον ἔπηξεν ἡγιασμένον,
 καὶ ὅτε τινὰ ξένον παραβάλλοντα ἐδέχετο χειροτονίαν ἔχοντα
 πρεσβυτέρου, ἐποίει αὐτὸν ἐκτελεῖν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τὴν ἀναφο-
 30 ράν. Οὐ γὰρ κατεδέχετο αὐτὸς χειροτονίαν λαβεῖν· εἶχε γὰρ πρα-
 ὄτητα πολλὴν καὶ ταπεινοφροσύνην ἀληθινήν, μιμούμενος ἐν
 τούτῳ Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν τὸν ἑαυτὸν παρασχόντα τοῖς
 βουλομένοις εἰς μίμησιν, φήσαντα· «μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός
 εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ». Πρὸς τοῦτο τὸ ὑπόδειγμα βλέπων

πολλῶν, ὅπως λέγει καὶ ὁ προφήτης: «μετατρέψτε τὰ μαχαίρια σας σὲ ἄροτρα καὶ τὰ ἀκόντια σας σὲ δρεπάνια»³⁸.

Καὶ ἄρχισε νὰ δέχεται ὄλους ὅσοι ἔρχονταν πρὸς αὐτόν. Πολλοὶ λοιπὸν ἀπὸ τοὺς σκορπισμένους ἀναχωρητὲς καὶ τοὺς βοσκοὺς ἦλθαν κι' ἔμειναν μαζί του, κι' ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἦσαν ὁ ἅγιος Ἰωάννης πὺ ἀργότερα ἠγουμένευσε στὴ Νέα Λαύρα, ὁ μακαρίτης Ἰάκωβος πὺ ἀργότερα ἰδρυσε τὴ Λαύρα τῶν Πυργίων στὸν Ἰορδάνη, ὁ ἀξιοσέβαστος γιὰ τὰ μοναχικὰ πὺ ἔπειτα ἀπὸ καιρὸ οἰκοδόμησε τὴν μονὴ ἔξω ἀπὸ τὴν Καπαρβαριχά, ὁ μέγας Φιρμίνος πὺ συνέστησε λαύρα στὰ μέρη τῆς Μαχμᾶς, κι' ἐπὶ πλεόν ὁ Ἰουλιανὸς πὺ ἐπονομαζόταν Κυρτὸς πὺ ἔκαμε δική του τὴ Λαύρα πὺ λέγεται τοῦ Νεελκεραβᾶ καὶ ἄλλοι μαζί μὲ αὐτούς, «τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶναι γραμμένα στὸ βιβλίον τῆς ζωῆς»³⁹. Στὸν καθένα τους, ὅταν ἐρχόταν, ἔδινε ἓνα τόπο κατάλληλο μὲ μικρὸ κελλί καὶ σπήλαιον κι' ἔφθασε ἡ συνοδία του μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ ἕως ἑβδομήντα ὀνόματα, πὺ ἦταν ὄλα θεόπνευστα, ὄλοι χριστοφόροι· ἂν κανεὶς τοὺς ἀποκαλοῦσε αὐτοὺς χορὸ ἀγγέλων ἢ ὀμάδα ἀθλητῶν ἢ πόλη εὐσεβῶν ἢ νέον χορὸ ἑβδομήντα ἀποστόλων, δὲν θᾶ ἀστοχοῦσε. Καὶ αὐτὸς ἦταν ἠγούμενός τους καὶ ὀδηγὸς καὶ ποιμὴν.

Καὶ πρῶτα πρῶτα κτίζει στὸ βουνὸ πὺ εἶναι στὴ βορινὴ πλευρὰ τοῦ χειμάρρου μετὰ τὴ στροφὴ ἓνα πύργον, θέλοντας νὰ πιάσει τὸν τόπον πὺ ἦταν ἀπρόσιτος. Ἀπ' αὐτὸ ἄρχισε νὰ ἰδρύει τὴ λαύρα μὲ τὴ χάρη καὶ συνέργεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος πὺ τὸν ὀδηγοῦσε. Στὴ μέση τοῦ χειμάρρου οἰκοδόμησε ἓνα μικρὸ εὐκτήριο οἶκον, στὸν ὁποῖον ἔπηξε ἁγιασμένο θυσιαστήριον· κι' ὅταν ἔδεχόταν κάποιον ξένον ἐπισκέπτη πὺ εἶχε χειροτονία πρεσβυτέρου τὸν ἔβαζε νὰ τελεῖ τὴ λειτουργία στὸν εὐκτήριο. Διότι δὲν ἔδεχόταν ὁ ἴδιος νὰ λάβει χειροτονία, ἐπειδὴ εἶχε πολλὴ πραότητα καὶ ἀληθινὴ ταπεινοφροσύνη, μιμούμενος σὲ τοῦτον τὸν Χριστόν, τὸν ἀληθινὸν Θεόν, πὺ ἔδωσε τὸν ἑαυτό του γιὰ μίμηση σ' ἐκείνους πὺ θέλουν, λέγοντας: «μάθετε ἀπὸμένα ὅτι εἶμαι πράος καὶ ταπεινὸς στὴν καρδιά»⁴⁰. Πρὸς ἓνα τέτοιο ὑπόδειγμα κυττάζοντας ἑταπείνωνε τὸν ἑαυτό του, καθι-

39. Φιλ. 4,3.

40. Ματθ. 11,29.

έταπείνου έαυτὸν πάντων τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐλάχιστον καὶ ὑπηρε-
 την έαυτὸν καθιστῶν. Ἐνα δὲ ἕκαστον αὐτῶν ὡς πάντων ἐν
 πείρᾳ γεγρονῶς ἐδίδασκε καὶ ἐνουθέτει στῆναι γενναίως πρὸς
 τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου καὶ μηδ' ὄλως ἐνδοῦναι ἢ λύπη τινὶ
 5 καταπίπτειν ἐκ τῆς ποικίλης τῶν δαιμόνων πονηρίας.

Δεῖ γάρ, ἔλεγε, τὸν κεκαθαρμένον καὶ έαυτὸν τῷ Θεῷ
 καθιερώσαντα τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν περι-
 πεφράχθαι. Ἀνάνδρου γὰρ ψυχῆς ἐστὶν ἴδιον τὸ ὑποπί-
 πτειν τοῖς λυπηροῖς.

10 Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις καὶ λόγοις τὰς ψυχὰς αὐτῶν
 ἔτρεφε καὶ ἀρδεύων οὐ διελίμπανε καὶ πτερὰ αὐτοῖς ἐδίδου καὶ
 πέτασθαι αὐτοὺς ἐδίδασκε καὶ τὸν οὐρανὸν ὑπερβαίνειν παρε-
 σκεύαζεν.

ΙΖ'

ΠΗΓΗ

Αὐτῶν δὲ στενουμένων διὰ τὴν τοῦ ὕδατος χρειαίαν ἠύχετο ἐν μιᾷ
 15 νυκτὶ λέγων.

Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, εἴ ἐστὶν σὸν θέλημα οἰκι-
 σθῆναι τὸν τόπον τοῦτον εἰς δόξαν τοῦ ἀγίου σου ὀνό-
 ματος, καταξίωσον προνοήσασθαι ἡμῖν ὀλίγην τινὰ
 ὕδατος παραμυθίαν.

20 Ταῦτα αὐτοῦ ἐν τῷ μικρῷ εὐκτηρίῳ εὐχομένου ἠκούσθη κτύ-
 πος ὀνάγρου ἀποτελούμενος κάτω ἐν τῷ χειμάρρῳ καὶ παρακύ-
 ψας, πληροσελήνου ὄντος, θεωρεῖ τὸν ὄναγρον τοῖς έαυτοῦ πο-
 σὶν ὀρύσσοντα τὴν γῆν ἐπὶ πολὺ. Καὶ μετὰ τὸ ὀρύξαι ἱκανὸν
 ὄρυγμα κατενόει αὐτὸν ἄνωθεν παραθέντα τῷ ὀρύγματι τὸ στό-
 25 μα καὶ πίνοντα. Καὶ λογισάμενος ὅτι μᾶλλον ὁ Θεὸς ἐπισκεψά-
 μενος ὕδωρ τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἐξήγαγεν, κατέβη εὐθέως καὶ
 τὸν τόπον ὀρύξας εὔρεν ὕδωρ ζῶν, καὶ ἰδοὺ μέχρι τοῦ νῦν ἔστι
 τὸ ὕδωρ κατὰ τὸ μέσον τῆς λαύρας πολλὴν παραμυθίαν τοῖς πα-

στώντας τον ελάχιστο και υπηρέτη τῶν πάντων. Ἐπειδὴ εἶχε πείρα τῶν πάντων ἐδίδασκε καὶ ἐνουθετοῦσε τὸν καθένα τους νὰ ἀντιστέκονται γενναῖα στὶς μεθοδεύσεις τοῦ Διαβόλου⁴¹ καὶ νὰ μὴν ὑποχωροῦν καθόλου οὔτε νὰ περιπίπτουν σὲ καμμιά λύπη ἀπὸ τὴν ποικίλη πονηρία τῶν δαιμόνων. Διότι ἔλεγε.

Αὐτὸς ποὺ ἔχει καθαρθεῖ καὶ ἀφιερῶσει τὸν ἑαυτό του στὸ Θεὸ πρέπει νὰ εἶναι περιφραγμένος μὲ τὴν ἐλπίδα τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν. Γνώρισμα τῆς ἀνανδρῆς ψυχῆς εἶναι νὰ ὑποπίπτει στὰ λυπηρά.

Μὲ αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια ἔργα καὶ λόγια ἔτρεφε τὶς ψυχές τους καὶ δὲν ἔπαυε νὰ τοὺς ποτίζει, τοὺς ἔδινε φτερά, τοὺς ἐδίδασκε νὰ πετοῦν καὶ τοὺς ἐγύμναζε νὰ ξεπερνοῦν τὸν οὐρανό.

17

ΠΗΓΗ

Ἐπειδὴ δυσκολεύονταν ἀπὸ τὴν ἔλλειψη νεροῦ μιά νύκτα προσευχήθηκε λέγοντας.

Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων· ἂν εἶναι θέλημά σου νὰ οἰκισθεῖ αὐτὸς ὁ τόπος γιὰ τὴ δόξα τοῦ ἀγίου σου ὀνόματος καταξίωσε νὰ προνοηθεῖ γιὰ χάρη μας λίγη παρηγοριὰ ὕδατος.

Ἐνῶ αὐτὸς εὐχόταν αὐτὰ στὸ μικρὸ ἐκκλησάκι, ἀκούσθηκε κρότος ὀνάγρου ποὺ ἐντοπιζόταν κάτω στὸ χεῖμαρρο καί, καθὼς ἦταν πανσέληνος, ἔσκυψε καὶ εἶδε τὸν ὄναγρο νὰ σκάβει μὲ τὰ πόδια του τὴ γῆ σὲ μεγάλο βάθος. Καὶ ἀφοῦ ἄνοιξε ἀρκετὸ ὄρυγμα, ἀντλήφθηκε τὸν ὄναγρο ἀπὸ ἄνω νὰ φέρει τὸ στόμα του στὸ ὄρυγμα καὶ νὰ πίνει. Ἐσκέφθηκε ὅτι μᾶλλον ὁ Θεός, φροντίζοντας, ἔβγαλε νερὸ γιὰ τοὺς δούλους του· κατέβηκε ἀμέσως καὶ σκάβοντας εὗρηκε νερὸ ζωντανό, καὶ μάλιστα τὸ νερὸ ὑπάρχει καὶ σήμερα στὴ μέση τῆς λαύρας, παρέχοντας πολλὴ παρηγοριὰ στοὺς πατέρες. Καὶ οὔτε τὸν χειμῶνα περισ-

41. Ἐφεσ. 6,11.

τράσι παρέχον. Καὶ οὔτε ἐν χειμῶνι περαιοσσεύει οὔτε ἐν θέρει ὑπὸ πάντων σχεδὸν ἀντλούμενον διαλείπει.

ΙΗ'

ΣΠΗΛΑΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἐν ἄλλῃ δὲ νυκτὶ ὁ μακάριος Σάββας ἐξῆλθε τοῦ σπηλαίου αὐτοῦ καὶ διεκίνει εἰς τὸν χειμάρρον μόνος στιχολογῶν ψαλμοὺς Δαυιτικούς, καὶ ὁρᾷ ἄφνω ἐν τῷ δυτικῷ τοῦ χειμάρρου κρημνῷ, ἔνθα νῦν κατάκειται τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον ἀνὰ μέ-
5 σον τῶν νυνὶ ὄντων δύο ἐκκλησιῶν, στῦλον πυρὸς ἐπεστηριγμένον «ἐν τῇ γῆ, οὗ ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν». Ὁ δὲ θεασάμενος τὸ φοβερὸν τοῦτο θέαμα καὶ ἔμφοβος ἐν ταυτῷ καὶ περιχαρῆς γεγονῶς, ἐλογίζετο τὰ τῇ Γραφῇ εἰρημένα περὶ τῆς τῷ πατριάρχῃ Ἰακῶβ φανείσης κλίμακος λέγων.

10 «Ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστιν τοῦτο ἀλλ' ἡ οἶκος Θεοῦ».

Καὶ διακαρτερήσας τῇ προσευχῇ ἐν τῷ τόπῳ ἕως τοῦ διαφαινομένου ἀνέβη μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἰδεῖν τὸν τόπον ἔνθα ὁ στῦλος τοῦ πυρὸς ἐδείχθη, καὶ εὔρε σπήλαιον μέγα τε καὶ
15 θαυμαστὸν ἐκκλησίας Θεοῦ ἐκτύπωμα ἔχον. Κατὰ γὰρ τὸ ἀνατολικὸν μέρος κόγχη ἐστὶν θεόκτιστος καὶ κατὰ τὸ βόρειον μέρος οἶκον εὔρε μέγαν διακονικοῦ τάξιν ἐπέχοντα· ἐκ δὲ τοῦ νότου τὴν εἴσοδον πλατεῖαν καὶ τὴν φωταγωγίαν ἰκανῶς εἰσδεχομένην ἐκ τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος. Τοῦτο τὸ ἄντρον θείᾳ συνεργείᾳ
20 κοσμήσας ἐκεῖσε τὸν κανόνα ἐπέτρεψε γίνεσθαι κατὰ Σάββατον καὶ Κυριακῆν. Καὶ οὕτω κατὰ μικρὸν τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργείᾳ ἐπληθύνθη ἡ συνοδία καὶ ἔφθασε μέχρις ἑκατὸν πενήκοντα πατέρων τὸν ἀριθμὸν.

Τῆς οὖν συνοδίας πληθυνομένης καὶ διαφορῶν κελλίων ἔνθεν
25 καὶ ἔνθεν τοῦ χειμάρρου κτιζομένων λοιπὸν καὶ κτήνη ἐκτήσατο πρὸς τε σύστασιν τῆς λαύρας καὶ ὑπηρεσίαν τῶν κατοικούν-

σεύει οὔτε τὸ καλοκαίρι, ἂν καὶ ἀντλεῖται σχεδὸν ἀπὸ ὄλους, στερεύει.

18

ΣΠΗΛΑΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Μία ἄλλη νύκτα ὁ μακάριος Σάββας ἐβγῆκε ἀπὸ τὸ σπήλαιό του καὶ ἐκινήθηκε πρὸς τὸν χειμάρρο μόνος του, στιχολογώντας Δαβιδικοὺς ψαλμούς. Ξαφνικᾶ βλέπει στὸν δυτικὸ κρημνὸ τοῦ χειμάρρου, ὅπου τώρα κατάκειται τὸ τίμιο λείψανό του, ἀνάμεσα στὶς δύο ἐκκλησίες πού ὑπάρχουν τώρα, ἓνα στῦλο φωτιᾶς στηριγμένο στὴ γῆ, τοῦ ὁποίου ἡ κεφαλὴ ἔφθανε στὸν οὐρανό⁴². Αὐτός, βλέποντας τὸ φοβερὸ τοῦτο θέαμα φοβήθηκε συγχρόνως καὶ χάρηκε, διότι ἐσκέφθηκε τὰ λεγόμενα στὴ Γραφή γιὰ τὴν κλίμακα πού φάνηκε στὸν πατριάρχη Ἰακώβ, κι' εἶπε.

«Πόσο φοβερός εἶναι αὐτός ὁ τόπος· τοῦτο δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ οἶκος Θεοῦ»⁴³.

Καὶ παρέμεινε προσευχόμενος σ' αὐτὸν τὸν τόπο μέχρι πού ἔφεξε ἡ ἡμέρα, ὅποτε ἀνέβηκε μὲ φόβο καὶ μεγάλη χαρά, γιὰ νὰ ἰδεῖ τὸν τόπο ὅπου ἐδείχθηκε ὁ στῦλος τοῦ πυρός, κι' εὐρῆκε ἓνα μεγάλο καὶ θαυμαστὸ σπήλαιο πού εἶχε τὸν τύπο ἐκκλησίας. Στὸ ἀνατολικὸ μέρος ὑπάρχει θεόκτιστη κόγχη, στὸ βόρειο μέρος εὐρῆκε χῶρο μεγάλο πού εἶχε τὸ σχῆμα τοῦ διακονικοῦ, ἐνῶ στὴ νότια πλευρὰ εἶδε πλατεῖα εἴσοδο πού δεχόταν ἀρκετὴ φωταγωγία ἀπὸ τὴν ἡλιακὴ ἀκτίνα. Ἀφοῦ μὲ τὴν θεία συνεργία διακόσμησε τὸ σπήλαιο, παράγγειλε νὰ γίνεται ἐκεῖ ἡ ἀκολουθία κατὰ τὸ Σάββατο καὶ τὴν Κυριακή⁴⁴. Κι' ἔτσι σιγὰ σιγὰ μὲ τὴν συνεργία τοῦ Θεοῦ πληθύνθηκε ἡ συνοδία καὶ ἔφθασε ἕως τὸν ἀριθμὸ τῶν ἑκατὸν πενήντα πατέρων.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ συνοδία αὐξανόταν καὶ διάφορα κελλιὰ κτίζονταν ἀπὸ τὶς δύο πλευρὰς τοῦ χειμάρρου, τότε ἀπέκτησε καὶ κτήνη τόσο γιὰ τὴ λειτουργία τῆς λαύρας ὅσο καὶ γιὰ τὴν ὑπη-

43. Γεν. 28,17.

των ἐν αὐτῇ. Πρόνοιαν γὰρ αὐτῶν ἐποιεῖτο πρὸς τὸ ἔχειν αὐτοὺς ἔνδον τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ τούτου ἕνεκεν ἐπὶ τὸν κόσμον ἀναγκάζονται ἐξιέναι οἱ βουλόμενοι ἀναχωρεῖν τῶν ἔξω θορύβων. Αὐτοὶ δὲ ἐκουσίως ὑπ' αὐτοῦ ποιμαινόμενοι καὶ ὁδη-
 5 γούμενοι ἐκαρποφόρουν ἀξίως τῆς κλήσεως καὶ πρὸ τῆς ἐλπιζομένης ἀφθαρσίας τὸ σῶμα πνευματικὸν ἀπετέλουν. Τὸ μέντοι εἰρημένον ἄντρον, τουτέστι τὴν θεόκτιστον ἐκκλησίαν, ἐγκαινί-
 σαι ὑπερέθετο διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι χειροτονηθῆναι πρεσβύτερον ἢ ὄλως κληρικὸν προβαλέσθαι. Ἔλεγε γὰρ ὅτι.

10 Τῆς φιλαρχίας ἀρχὴ καὶ ρίζα ἐστὶν ἡ τοῦ κληρωθῆναι ἐπιθυμία.

Ἔστι δὲ ὑπεράνω τῆς θεοκτίστου ἐκκλησίας πέτρα ἀκρότομος καὶ ὑψηλοτάτη λίαν, ἐφ' ἣ ὠκοδόμησεν ἑαυτῷ ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας πύργον, ἀνάβασιν κρυπτὴν ἔνδον τοῦ ἁγίου ἄντρου ὡς
 15 ἐπὶ κοχλίου εὐρῶν ἀπὸ τοῦ διακονικοῦ ἐπὶ τὸν πύργον, καὶ εἰς αὐτὸν ἔμενε χάριν τοῦ κανόνος καὶ τῆς λοιπῆς διοικήσεως.

Πολλαχοῦ μὲν οὖν τῆς περὶ αὐτοῦ φήμης διαθεούσης πλεῖστοι ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πολλὰ προσφέροντες αὐτῷ, μάλιστα ὁρῶν-
 τες τὴν τε ἀγγελικὴν αὐτοῦ πολιτείαν καὶ τὴν αὐλὸν διαγωγὴν· ὁ
 20 δὲ μακαρίτης τὰ πλεῖστα τῶν προσφερομένων εἰς οἰκοδομὰς μᾶλλον καὶ εἰς σύστασιν τοῦ τόπου ἀνήλυσκεν. Καὶ ὅπερ εὐάρεστον ἐνόμιζεν εἶναι τῷ Θεῷ, τοῦτο ἐποίει καὶ οὐδεὶς τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐτόλμα ἐν τινὶ ἐναντιωθῆναι αὐτῷ, Μαρτυρίου τὸ τηνικαῦτα τὴν ἱεραρχίαν ἐγκεχειρισμένου καὶ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ
 25 μεγάλου Εὐθυμίου γινώσκοντος αὐτὸν καὶ σφόδρα ἀγαπῶντος.

ΙΘ'

ΣΤΑΣΙΣ

Τοῦ δὲ ἐν ἁγίοις Μαρτυρίου τὸν ὄγδοον ἐν τῇ πατριαρχίᾳ διατε-

44. Κανὼν ἐδῶ σημαίνει τὴν ἀκολουθία τῆς ἀγρυπνίας, ποὺ ἄρχιζε τὸ βράδυ τοῦ Σαββάτου καὶ ἐτελείωνε μὲ τὴ λειτουργία τῆς Κυριακῆς.

45. Ὁ Μαρτύριος εἶχε καταλάβει τὸν πατριαρχικὸ θρόνον Ἱεροσολύμων

ρεσία τῶν κατοικούντων σ' αὐτήν. Διότι προνόησε νὰ ἔχουν αὐτοὶ μέσα τὰ χρειαζόμενα, ὥστε νὰ μὴ ἀναγκάζονται νὰ βγαίνουν στὸν κόσμον γι' αὐτὸν τὸ λόγο ἐκεῖνοι ποὺ θέλουν ν' ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς θορύβους. Αὐτοὶ πάλι, ποιμαίνόμενοι ἀπὸ αὐτὸν ἐκουσίως καὶ καθοδηγούμενοι καρποφοροῦσαν ἐπαξίως τῆς κλήσεως καὶ εἶχαν καταστήσει τὸ σῶμα τους πνευματικὸ πρὶν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐλπιζομένη ἀφθαρσία. Τὸ σπήλαιον ποὺ ἀναφέρθηκε παραπάνω, δηλαδὴ τῆ θεόκτιση ἐκκλησία, ἀνέβαλε νὰ τὴν ἐγκαινιάσει, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ χειροτονηθεῖ πρεσβύτερος ἢ γενικῶς νὰ γίνεи κληρικός. Διότι ἔλεγε.

Τῆς φιλαρχίας ἀρχὴ καὶ ρίζα εἶναι ἡ ἐπιθυμία νὰ πάρει ἀξίωμα κληρικό.

Ἐπάνω σ' αὐτήν οἰκοδόμησε ὁ πατέρας μας Σάββας ἓνα πύργον γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, ἀφοῦ εὗρῆκε μιὰ κρυφὴ ἄνοδος μέσα στὸ ἅγιον σπήλαιον σὰν κοιλία ἀπὸ τὸ διακονικὸ ὡς τὸν πύργον ἐπάνω· καὶ σ' αὐτὸν ἔμενε γιὰ χάρι τῆς ἀκολουθίας καὶ τῆς ἄλλης διοικήσεως.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ φήμη τοῦ περιέτρεχε παντοῦ πολλοὶ ἔρχονταν σ' αὐτὸν προσφέροντάς του πολλὰ πράγματα, βλέποντας μάλιστα τὴν ἀγγελικὴν του πολιτείαν καὶ τὴν αὐτῆς διαγωγὴν του. Ὁ μακάριος βέβαια ἐξόδευε τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ προσφερόμενα μᾶλλον σὲ οἰκοδομὰς καὶ στὴ συγκρότησιν τοῦ τόπου, κι' ὅ,τι ἐνόμιζε νὰ εἶναι εὐάρεστο στὸ Θεό, αὐτὸ ἔπραττε, καὶ κανένας ἀπὸ τοὺς ἀκολουθοῦντας δὲν ἐτολμοῦσε νὰ τοῦ ἐναντιωθεῖ σὲ κάτι. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὴν ἀρχιερατικὴν ἐξουσίαν κατεῖχε ὁ Μαρτύριος, ποὺ τὸν ἐγνώριζε ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου καὶ τὸν ἀγαποῦσε πολὺ⁴⁵.

Ὅταν ὁ ἅγιος Μαρτύριος, κατὰ τὸ ὄγδοον ἔτος τῆς πατριαρχίας τὸν Ἰούλιον τοῦ 478.

λοῦντος ἐνιαυτὸν πρὸς τὸν Θεὸν ἐκδημήσαντος μηνὶ Ἀπριλίῳ
 τρισκαιδεκάτῃ τῆς ἐνάτης ἰνδικτιῶνος καὶ Σαλουστίου τὴν ἱε-
 ραρχίαν διαδεξαμένου τῷ τεσσαρακοστῷ ὀγδόῳ τῆς τοῦ πατρὸς
 ἡμῶν Σάββα ἡλικίας χρόνῳ ἐνεφύησάν τινες ἐν τῇ αὐτοῦ λαύρᾳ
 5 σαρκικοὶ τῷ φρονήματι καὶ κατὰ τὴν Γραφὴν «πνεῦμα μὴ ἔχον-
 τες»· οἵτινες ἐπὶ χρόνον ἰκανὸν συσκευὴν ποιησάμενοι ἔθλιβον
 αὐτὸν παντοίως. Ἐνδέχεται γὰρ καὶ τὸν Ἰούδαν ἐν τοῖς ἀποστό-
 λοις ἑᾶσθαι καὶ μετὰ Ἐλισσαίου τὸν Γιεζεὶ ἕως καιροῦ καὶ τὸν
 Ἡσαῦ ἐκ τοῦ Ἰσαὰκ γεννηθῆναι καὶ ἀδελφὸν εἶναι τοῦ Ἄβελ
 10 τὸν Κάιν.

Οὗτοι τοίνυν, περὶ ὧν ὁ λόγος, ὁμονοήσαντες ἀνέρχονται ἐν τῇ
 ἀγίᾳ πόλει καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ προσέρχονται Σαλουστίῳ λα-
 βεῖν παρακαλοῦντες ἡγούμενον. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος λέγει πρὸς
 αὐτούς.

15 Ποίου τόπου ἐστέ;

Οἱ δὲ εἶπον.

Εἰς χεῖμαρρόν τινα τῆς ἐρήμου οἰκοῦμεν.

Καὶ φησιν ὁ ἀρχιεπίσκοπος.

Εἰς ποῖον χεῖμαρρον;

20 Οἱ δὲ στενούμενοι λέγουσιν.

Εἰς τὸν παρά τισιν τοῦ ἀββᾶ Σάββα καλούμενον.

Καὶ λέγει ὁ ἀρχιεπίσκοπος.

Καὶ ὁ ἀββᾶς Σάββας ποῦ ἐστιν;

Λέγουσιν αὐτῷ ἐκεῖνοι.

25 Ἄνικανός ἐστιν διοικῆσαι τὸν τόπον διὰ τὴν πολλὴν
 ἀγροικότητα αὐτοῦ. Ἴνα δὲ καὶ τοῦτο εἴπωμεν, οὔτε
 αὐτὸς χειροτονίαν ἔχει οὔτε ἄλλον συνεχώρησε κληρι-
 κὸν γενέσθαι καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα ὀνομάτων συνο-
 δίαν πῶς δύναται κυβερνήσαι;

46. Τὸ ὀγδοο ἔτος τῆς πατριαρχίας τοῦ Μαρτυρίου ἦταν ἀπὸ τὸν Ἰούλιο
 τοῦ 485 ἕως τὸν Ἰούλιο τοῦ 486. Πρέπει λοιπὸν ὁ Μαρτύριος νὰ πέθανε στίς 13
 Ἀπριλίου τοῦ 486, ὅμως τότε ἦταν ὀγδόη ἰνδικτιῶνα καὶ ὄχι ἐνάτη. Ὁ Σάββας

του, ἐξεδήμησε πρὸς τὸν Κύριο, στὶς 13 Ἀπριλίου τῆς ἐνάτης ἰνδικτιῶνος, καὶ τὸν διαδέχθηκε στὴν ἔδρα ὁ Σαλούστιος κατὰ τὸ τεσσαρακοστὸ ὄγδοο ἔτος τῆς ἡλικίας του πατέρα μας Σάββα⁴⁶, φύτρωσαν στὴ λαύρα του μερικοὶ ἄνθρωποι σαρκικοὶ κατὰ τὸ φρόνημα καὶ «στερούμενοι Πνεῦμα»⁴⁷, σύμφωνα μὲ τὴ Γραφή. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ μὲ ραδιουργίες ποὺ ἐκράτησαν ἀρκετὸ χρόνο τὸν στενοχωροῦσαν μὲ κάθε τρόπο. Διότι ἐνδέχεται νὰ ἀφεθεῖ ἀνάμσα στοὺς Ἀποστόλους καὶ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ Γιεζεὶ μὲ τὸν Ἐλισσαῖο^{47α} γιὰ ἓνα χρονικὸ διάστημα καὶ ἀπὸ τὸν Ἰσαὰκ νὰ γεννηθεῖ ὁ Ἡσαῦ καὶ ὁ Κάϊν νὰ εἶναι ἀδελφὸς τοῦ Ἄβελ.

Αὐτοὶ λοιπόν, γιὰ τοὺς ὁποίους ὁμιλῶ, συνεννοημένοι ἀνέβηκαν στὴν ἀγία πόλη καὶ προσέρχονται στὸν ἀρχιεπίσκοπο Σαλούστιο, παρακαλώντας νὰ λάβουν ἡγούμενο. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοὺς ἐρωτᾷ.

Ἐκείνοι εἶπαν·

Ἐκεῖνοι εἶπαν.

Κατοικοῦμε σ' ἓνα χεῖμαρρο τῆς ἐρήμου.

Κι' ἐρωτᾷ ὁ ἀρχιεπίσκοπος.

Σὲ ποιό χεῖμαρρο;

Ἐκεῖνοι στενοχωρημένοι λέγουν.

Στὸ χεῖμαρρο ποὺ μερικοὶ ὀνομάζουν τοῦ ἀββᾶ Σάββα.

Λέγει τότε ὁ ἀρχιεπίσκοπος.

Καὶ ὁ ἀββᾶς Σάββας ποῦ εἶναι;

Τοῦ λέγουν ἐκεῖνοι.

Εἶναι ἀνίκανος νὰ διοικήσει τὸν τόπο ἀπὸ τὴν πολλὴ ἀπαιδευσία. Πρέπει νὰ προσθέσομε μάλιστα ὅτι οὔτε αὐτὸς ἔχει χειροτονία οὔτε σ' ἄλλον ἐπέτρεψε νὰ γίνεῖ κληρικός· πῶς λοιπὸν μπορεῖ νὰ κυβερνήσει ἀδελφότητα ἑκατὸν πενήντα προσώπων;

διήγνε τὸ 48ο ἔτος τῆς ἡλικίας του τὸ 486.

47. Ἰούδα 19.

47α. Δ' Βασ. 5,20 ἐέ.

Κυρικὸς δὲ τις ἀξιομνημόνευτος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος
 ὑπάρχων τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως καὶ σταυροφύλαξ παρῶν τότε
 καὶ τῶν λεχθέντων ἐπακούσας εἶπε πρὸς αὐτούς.

5 Ὑμεῖς αὐτὸν ἐδέξασθε εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς
 μᾶλλον ἐδέξατο ὑμᾶς;

Οἱ δὲ εἶπον.

Αὐτὸς μὲν ἡμᾶς ἐδέξατο, ἀγροικότερος δὲ ὢν κυβερνη-
 σαι ἡμᾶς ἀδυνατεῖ, πληθυνθέντων ἡμῶν.

Καὶ λέγει πάλιν ὁ τρισμακάριος Κυρικὸς.

10 Εἰ ἐκεῖνος, ὡς ὑμεῖς φατε, ἐν τῷ τόπῳ συνήγαγεν ὑμᾶς
 καὶ τὸν τόπον ἔρημον ὄντα ἐπόλισε, πόσω μᾶλλον τόν
 τε πολισθέντα τόπον καὶ ὑμᾶς εἰς ἐν συναχθέντας κυ-
 βερνήσει; Ὁ γὰρ συνεργήσας αὐτῷ Θεὸς εἰς τὸ συναγα-
 γεῖν ὑμᾶς καὶ τὸν τόπον συστήσασθαι, πολλῷ μᾶλλον
 15 καὶ εἰς τὸ κυβερνᾶν συνεργήσει.

Τότε ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀπέλυσεν αὐτοὺς λέγων.

Ὑπάγετε τέως, σκέψασθε, καὶ τῇ ἐξῆς μετέρχεσθε.

Καὶ μεταστειλάμενος ὡς ἐπ' ἄλλῳ τινὶ τὸν μακάριον Σάββαν,
 μεταπεμψάμενος δὲ καὶ τοὺς κατηγόρους, κατ' ὄφθαλμοὺς αὐ-
 20 τῶν χειροτονεῖ αὐτὸν πρεσβύτερον καὶ λέγει αὐτοῖς.

Ἴδοὺ ἔχετε τὸν πατέρα ὑμῶν καὶ τῆς καθ' ὑμᾶς λαύρας
 ἡγούμενον, ὄνπερ ὁ Θεὸς ἄνωθεν ἐψηφίσατο καὶ οὐκ
 ἄνθρωπος. Ἐγὼ γὰρ μόνον χειροθετήσας τὴν θεῖαν
 ἐκύρωσα ψῆφον.

25 Καὶ ταῦτα εἰπὼν λαβὼν τὸν τε μακαρίτην Σάββαν καὶ αὐτοὺς
 ἐκείνους κατῆλθεν εἰς τὴν λαύραν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν μνημο-
 νευθέντα σταυροφύλακα Κυρικὸν καὶ τὴν θεόκτιστον ἐκκλησίαν
 ἐγκαινίσας θυσιαστήριον ἡγιασμένον ἐν τῇ θεοκτίστῳ κόγχῃ
 κατέπηξε, πλεῖστα λείψανα ἀγίων καὶ καλλινίκων μαρτύρων
 30 ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον καταθέμενος, μηνὶ Δεκεμβρίῳ δωδεκάτη

Ἐνας ἀξιόλογος κληρικός, ὁ Κυρικός, πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως καὶ σταυροφύλακας, πού ἦταν τότε παρῶν καὶ ἄκουσε τὰ λεχθέντα τοὺς ἐρώτησε.

Ἔσεῖς τὸν ἐδεχθήκατε σ' ἐκεῖνον τὸν τόπο ἢ μᾶλλον αὐτὸς σᾶς ἐδέχθηκε;

Ἐκεῖνοι ἀπάντησαν.

Αὐτὸς βέβαια μᾶς ἐδέχθηκε. Ἐπειδὴ ὁμως εἶναι πολὺ ἀπαίδευτος, ἀδυνατεῖ νὰ μᾶς κυβερνήσει, τώρα πού αὐξηθήκαμε.

Καὶ λέγει πάλι ὁ τρισμακάριος Κυρικός.

Ἄν ἐκεῖνος, ὅπως λέγετε ἐσεῖς, σᾶς συγκέντρωσε στὸν τόπο καὶ τὸν τόπο ἐκεῖνον πού ἦταν ἔρημος τὸν ἔκαμε κατοικήσιμο, πόσο μᾶλλον θὰ κυβερνήσει τὸν ἐποικισμένο τόπο καὶ σᾶς πού ἐμαζευθήκατε σὲ μιὰ ἀδελφότητα; Πραγματικά, ὁ Θεὸς πού συνήργησε ὥστε νὰ σᾶς συγκεντρώσει καὶ νὰ συγκροτήσῃ τὸν τόπο, πολὺ περισσότερο θὰ συνεργήσῃ στὴν διακυβέρνησή του.

Τότε ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοὺς ἀπέλυσε λέγοντας.

Πηγαίνει τώρα, σκεφθεῖτε καὶ ἐλάτε πάλι αὐριο.

Ἐστειλε τότε καὶ κάλεσε τὸν μακάριο Σάββα γιὰ κάποια ἄλλη τάχα ὑπόθεση, προσκάλεσε ἐπίσης καὶ τοὺς κατηγόρους· καὶ τότε τὸν χειροτονεῖ ἐμπρὸς στὰ μάτια τοὺς πρεσβύτερο καὶ τοὺς λέγει.

Νά, ἔχετε τὸν πατέρα σας καὶ ἡγούμενο τῆς λαύρας σας, τὸν ὁποῖο ἐψῆφισε ὁ Θεὸς ἀπὸ ἐπάνω καὶ ὄχι ἄνθρωπος· ἐγὼ ἀπλῶς χειροθετώντας τοῦ ἐπεκύρωσα τὴν θεῖα ψῆφο.

Καὶ ἀφοῦ εἶπε τοῦτα τὰ λόγια, ἐπῆρε τὸν μακαρίτη Σάββα καὶ ἐκεῖνους τοὺς ἴδιους, καὶ κατέβηκε στὴ λαύρα ἔχοντας μαζί του τὸν ἀναφερθέντα σταυροφύλακα Κυρικόν· ἐγκαινίασε τὴ θεόκτιστη ἐκκλησία, ἔπηξε στὴ θεόκτιστη κόγχη ἀγιασμένο θυσιαστήριο, κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐτοποθέτησε πολλὰ λείψανα ἁγίων καὶ καλλινίκων μαρτύρων, στὶς δώδεκα τοῦ μηνὸς Δε-

τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης ἰνδικτιῶνος, πεντηκοστῶ τρίτῳ τῆς τοῦ μακαρίου Σάββα ἡλικίας χρόνῳ, ἐν ᾧ χρόνῳ Ζήνωνος τοῦ βασιλέως τελευτήσαντος Ἀναστάσιος τὴν βασιλείαν παρέλαβεν.

Κ'

ΑΡΜΕΝΙΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΑΥΡΑΝ

Καθ' ὃν χρόνον ἐδέχθη εἰς τὴν λαύραν ἀνὴρ τις θεοφόρος καὶ
 5 θείοις χαρίσμασιν ἠγλαϊσμένος τῷ μὲν γένει Ἀρμένιος, τῇ δὲ
 προσηγορίᾳ Ἰερεμίας, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ δύο μαθητὰς ὁμοτρό-
 πους τε καὶ συναγωνιστάς, Πέτρον καὶ Παῦλον προσαγορευο-
 μένους. Ἐπὶ τούτοις ἐχάρη λίαν ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας ὡς εὐ-
 λαβέσιν οὖσιν καὶ δέδωκεν αὐτοῖς σπήλαιον καὶ μικρὸν κελλίον
 10 πρὸς βορρᾶν τοῦ αὐτοῦ σπηλαίου ἔνθα καὶ ἐν πρώτοις ἔμεινεν,
 ὅτε ἦν μόνος ἐν τῷ χειμάρρῳ. Καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ἐν τῷ
 μικρῷ εὐκτηρίῳ ἀρμενιστὶ ἐπιτελεῖν τὸν κανόνα τῆς ψαλμωδίας
 τῷ τε Σαββάτῳ καὶ τῇ Κυριακῇ. Καὶ οὕτω κατὰ μικρὸν οἱ Ἀρ-
 μένιοι ἐπληθύνθησαν ἐν τῇ λαύρᾳ· εἰς δὲ τῶν μνημονευθέντων
 15 μαθητῶν τοῦ μακαρίου Ἰερεμίου Παῦλος ὁ θεσπέσιος μέχρι τοῦ
 νῦν ταῖς κατὰ Θεὸν ἀρεταῖς ἐν τῇ Μεγίστῃ Ααύρᾳ διαπρέπων
 πολλά τε θαυμάσια περὶ αὐτοῦ διηγεῖται καὶ πλεῖστα τῶν τῆδε
 τῆ συγγραφῆ ἐμφερομένων ἐμοὶ παραδέδωκεν.

ΚΑ'

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ χρόνον καθ' ὃν ἡ θεόκτιστος ἐκκλησία ἐνε-
 20 καινίσθη, ἤγαγε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς τὴν λαύραν τὸν θεσπέ-
 σιον πατέρα ἡμῶν Ἰωάννην τὸν ἐπίσκοπον καὶ ἡσυχαστὴν τὸν

48. Ἡ 14ῃ ἰνδικτιῶνα εἶναι ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 490 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 491. Ὁ Ζήνων πέθανε στίς 9 Ἀπριλίου τοῦ 491 καὶ ὁ Ἀναστάσιος στέφθη-

κεμβρίου τῆς δεκάτης τετάρτης ἰνδικτιῶνος, κατὰ τὸ πεντηκοστό τρίτο ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ μακαρίου Σάββα⁴⁸, ἀκριβῶς τὸν χρόνο πού ὁ βασιλέας Ζήνων πέθανε καὶ ὁ Ἀναστάσιος παρέλαβε τὴ βασιλεία.

20

ΑΡΜΕΝΙΟΣ ΣΤΗ ΛΑΥΡΑ

Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ ἐγίνε δεκτὸς στὴ λαύρα ἓνας θεοφόρος ἄνδρας, ἀγλαϊσμένος μὲ θεῖα χαρίσματα, Ἀρμένιος στὴν καταγωγὴ καὶ ὀνομαζόμενος Ἰερεμίας. Εἶχε μαζί του δύο μαθητὲς ὁμοτρόπους καὶ συναγωνιστὲς πού λέγονταν Πέτρος καὶ Παῦλος. Ὁ πατέρας μας Σάββας ἐχάρηκε πολὺ γι' αὐτούς, ἐπειδὴ ἦταν εὐλαβεῖς, καὶ τοὺς ἔδωσε σπῆλαιο καὶ μικρὸ κελλί πρὸς τὰ βόρια τοῦ δικοῦ του σπηλαίου, ὅπου διέμεινε στὴν ἀρχή, ὅταν ἦταν μόνος του στὸ χεῖμαρρο. Καὶ τοὺς ἐπέτρεψε νὰ τελοῦν ἀρμενιστὶ τὴν ἀκουλουθία τῆς ψαλμωδίας καὶ τὸ Σάββατο καὶ τὴν Κυριακὴ στὸ μικρὸ ἐκκλησιάκι. Κι' ἔτσι σιγὰ σιγὰ οἱ Ἀρμένιοι ἐπληθύνθηκαν στὴ λαύρα. Ἐνας ἀπὸ τοὺς μαθητὲς τοῦ μακαρίου Ἰερεμία πού ἀναφέρθηκαν, ὁ θεσπέσιος Παῦλος, πού διαπρέπει ὡς σήμερα μὲ τὶς ἀρετὲς του κατὰ Θεὸν στὴ Μεγίστη Λαύρα⁴⁹, διηγεῖται πολλὰ θαυμάσια γι' αὐτὸν καὶ μοῦ παρέδωσε πολλὰ ἀπὸ ὅσα περιγράφονται σ' αὐτὴ τὴ συγγραφὴ.

21

ΙΩΑΝΝΗΣ ΗΣΥΧΑΣΤΗΣ

Κατὰ τὸν ἴδιο λοιπὸν χρόνο, κατὰ τὸν ὁποῖο ἐγκαινιάσθηκε ἡ θεόκτιστη ἐκκλησία, ὁδήγησε τὸ ἅγιο Πνεῦμα στὴ λαύρα τὸν θεσπέσιο πατέρα μας Ἰωάννη, τὸν ἐπίσκοπο καὶ ἡσυχαστὴ, πού

κε μετὰ δύο ἡμέρες.

49. Πρόκειται φυσικὰ γιὰ τὴ Λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα στὴν Παλαιστίνη.

τὰ πλεῖστα περὶ Εὐθυμίου καὶ Σάββα ὀνησιφόρων διηγημάτων ἐμοὶ παραδεδωκότα καὶ εἰς τὸ ταῦτά με ἀναγράψασθαι διεγείροντα. Ὅντινα ὁ ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Σάββας τοῖς ἐν τῇ λαύρᾳ ἐναρίθμιον πεποίηκε, τριάκοντα μὲν καὶ ὀκτῶ ἐτῶν τὴν
 5 ἡλικίαν ἄγοντα, ναὸν δὲ ἡγιασμένον τοῦ παναγίου Πνεύματος γεγονότα καὶ τοῖς θείοις κομῶντα χαρίσμασιν φωτοφόρον τε ὑπάρχοντα καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐν σαρκὶ ὄντα καὶ ἀγγελικῶς βιοῦντα καὶ φωτίζοντα ἡμῶν τὰ κατὰ Θεὸν διαβήματα. Οὐτινος τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ κατορθώματα οὐ δυνατὸν νῦν ἐν παρεκβάσει
 10 γραφῆναι, ἀλλ' εἶπερ τῷ Θεῷ φίλον, τὴν ἐν χερσὶν πραγματείαν εἰς πέρας ἀγαγών, ὀλίγα τινὰ περὶ αὐτοῦ τὰ τε πᾶσιν σχεδὸν πρόδηλα καὶ ἄπερ τῆς ἀγίας αὐτοῦ ἀκήκοα διηγουμένης γλώττης, ἐν ἰδιαζούσῃ πραγματεία διηγῆσομαι πολλὰ ὄντα καὶ δυνατά. Οὐτε γὰρ δίκαιόν ἐστι ταῦτα σιωπῇ καὶ λήθῃ παραπέμ-
 15 πεσθαι αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν καθ' ἡμᾶς πολιτείαν περιφήμου καὶ περιβοήτου διὰ τὸν βίον καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν ὑπάρχοντος.

ΚΒ'

ΤΑΞΙΔΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΗΜΟΝ ΔΙΑ ΝΗΣΤΕΙΑΝ

Οὗτος ὁ πολὺς ἐν ἀρετῇ ἡσυχαστὴς καὶ ἐπίσκοπος Ἰωάννης διηγήσατό μοι λέγων ὅτι.

20 Ὁ ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Σάββας διὰ σπουδῆς εἶχε παντοίως ἀκολουθεῖν τῇ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου διαγωγῇ. Ἐπειδὴ οὖν ἐκείνῳ εἶθιστο κατὰ τὴν τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς προθεσμίαν ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὴν πανέρημον κάκεῖσε διατελεῖν τὴν τεσσαρακοστήν, μικρόν τι τοῦ ἔθους ὑπαλλάξας μετὰ τὴν τοῦ ἀγίου Ἀν-
 25 τωνίου μνήμην ἀπήρχετο καὶ ἐπετέλει τὴν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου μνήμην τὴν κατὰ τὴν εἰκάδα τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς ἐπιτελουμένην, εἶθ' οὕτως ἀνεχώρει ἐπὶ τὴν πανέρημον πάσης ἀνθρωπίνης συναναστροφῆς ἀφιστῶν ἑαυτὸν ἕως τῆς τῶν Βαῖων

μοῦ παρέδωσε τὰ περισσότερα ψυχοφελῆ διηγήματα περὶ τοῦ Εὐθυμίου καὶ τοῦ Σάββα καὶ μὲ παρακίνησε νὰ γράψω αὐτὰ τὰ πράγματα. Τοῦτον ἐνέγραψε ὁ ἅγιος πατέρας μας Σάββας στὰ μέλη τῆς λαύρας· ἦταν ἡλικίας τριάντα ὀκτῶ ἐτῶν, εἶχε γίνει ἁγιασμένος ναὸς τοῦ παναγίου Πνεύματος, ἦταν στολισμένος μὲ τὰ θεῖα χαρίσματα καὶ φωτοφόρος, καὶ εὕρισκόμενος ἀκόμη στὴ σάρκα ζεῖ ἀγγελικὰ καὶ φωτίζει τὰ διαβήματά μας κατὰ Θεό. Τὶς ἀρετὲς καὶ τὰ κατορθώματα αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ περιγράψομε τώρα σὲ παρέκβαση, ἀλλὰ, ἂν εἶναι ἀρεστὸ στὸ Θεό, ὅταν τελειώσω τὴν παρούσα πραγματεία, θὰ διηγηθῶ σὲ ἰδιαίτερη πραγματεία μερικὰ πράγματα γι' αὐτόν, ὅσα εἶναι σὲ ὅλους σχεδὸν φανερὰ καὶ ὅσα ἄκουσα νὰ τὰ διηγεῖται μὲ τὴ γλῶσσα του· κι' εἶναι πολλὰ καὶ σπουδαῖα. Πράγματι οὔτε δίκαιο εἶναι νὰ παραπέμψομε αὐτὰ τὰ πράγματα στὴ σιωπὴ καὶ τὴ λήθη, ἀφοῦ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος σὲ ὄλη, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε, τὴν διαγωγὴ τοῦ τρόπου μας εἶναι περίφημος καὶ περιβόητος γιὰ τὸ βίον καὶ τὴν ἀρετὴν.

22

ΤΑΞΙΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΟ ΓΙΑ ΝΗΣΤΕΙΑ

Αὐτὸς ὁ μέγας στὴν ἀρετὴ ἡσυχαστὴς καὶ ἐπίσκοπος Ἰωάννης μοῦ διηγήθηκε λέγοντας.

Ὁ ἅγιος πατέρας μας Σάββας ἐφρόντιζε μὲ κάθε τρόπο ν' ἀκολουθεῖ τὴ διαγωγὴ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκεῖνος εἶχε συνήθεια τὴν ὀρισμένη περίοδο τοῦ μήνα Ἰανουαρίου ν' ἀναχωρεῖ στὴν πανέρημο κι' ἐκεῖ νὰ περνᾷ τὴν Τεσσαρακοστήν, ἀλλάζοντας λίγο τὸ ἔθιμο, ἀναχωροῦσε μετὰ τὴ μνήμη τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου⁵⁰ ἐπιτελοῦσε τὴ μνήμη τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου κατὰ τὴν εἰκοστὴ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, κι' ἔπειτα ἀναχωροῦσε στὴν πανέρημο, ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη συναναστροφή, ὡς τὴν ἑορτὴ τῶν Βαΐων κι' ἔτσι ἔκαμε κάθε χρό-

50. Τὴν 17 Ἰανουαρίου.

έορτῆς καὶ οὕτως έποίει σχεδόν κατ' ένιαυτόν. Καθ' όν τοίνυν
 εἶρηται τρόπον έξελθών καὶ περι τὴν Νεκράν θάλασσαν έρημον
 διοδεύων τὴν ἐπὶ Ζώραρα εἶδεν έν τῇ θαλάσση νῆσόν τινα χέρ-
 σον καὶ σμικροτάτην καὶ έπεθύμησεν εἰσελθεῖν καὶ ήσυχάσαι
 5 εἰς αὐτὴν τὰς τῶν νηστειῶν ήμέρας. Καὶ έν τῷ αὐτόν εἰσέρχε-
 σθαι συνέβη έξ έπιβουλῆς καὶ φθόνου δαιμόνων καταπεσεῖν αὐ-
 τόν εἰς τόπον τινὰ τῆς θαλάσσης σομφώδη καὶ θερμῆς τινος αἰ-
 θάλης άναδοθείσης κατεφλέχθη αὐτοῦ ή ὄψις μετὰ τῆς γενειά-
 δος καὶ έτέρων τοῦ σώματος μερῶν, ὥστε αὐτόν ἐπὶ ήμέρας
 10 πλείους κείσθαι ἄφωνον, ἄχρις οὗ τις θεία δύναμις έπιστᾶσα ἰά-
 σατο αὐτόν καὶ κατὰ τῶν άκαθάρτων ένίσχυσε πνευμάτων,
 πλὴν ὅτι άπό τότε τῆς γενειάδος, ὡς εἶρηται, καταφλεχθείσης
 καὶ μηκέτι αύξησιν δεξαμένης, διέμεινε σπανός, ὥστε αὐτόν
 μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ήμερῶν έλθόντα εἰς τὴν λαύραν μῆ
 15 γνωρισθῆναι ὑπὸ τῶν πατέρων, εἰ μὴ άπό τῆς φωνῆς καὶ τοῦ
 ἤθους. Καὶ ηὐχαρίστει τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ τῶν γενειῶν άφαιρέσει
 θεῖαν οἰκονομίαν ταύτην εἶναι λογισάμενος πρὸς τὸ ταπεινοῦ-
 σθαι καὶ μὴ έναβρύνεσθαι ἐπὶ κόμη γενειάδος.

ΚΓ'

Κατὰ δὲ τὸν έξῆς χρόνον έξῆλθε κατὰ τὸ εἰωθός αὐτῷ ἐπὶ τὴν
 20 πανέρημον μετὰ τινος μαθητοῦ Ἄγαπητοῦ καλουμένου καὶ ὀλί-
 γων ήμερῶν διελθουσῶν έθηκεν έαυτόν έν μιᾷ τῶν νυκτῶν ὁ
 Ἄγαπητός ὑπτιον άπό τοῦ κόπου καὶ τῆς άσιτίας. Καὶ αὐτοῦ κα-
 θευδήσαντος καὶ τοῦ μακαρίου Σάββα κατὰ νοῦν προσευχομέ-
 νου λέων παμμεγεθέστατος έλθών ὡσφραίνετο τοῦ Ἄγαπητοῦ
 25 άπό ποδῶν ἔως κεφαλῆς. Καὶ ὁ μὲν πατήρ ήμῶν Σάββας έδέε-
 το τοῦ Θεοῦ περι αὐτοῦ, ὁ δὲ λέων ὑπὸ τῆς εὐχῆς τοῦ γέροντος
 ὡς ὑπὸ μάστιγος διωκόμενος τῇ οὐρᾷ τὴν ὄψιν τοῦ Ἄγαπητοῦ
 ἠρέμα πλήξας καὶ διυπνίσας ὤχετο. Ὁ μὲν οὖν Ἄγαπητός τοὺς
 ὀφθαλμοὺς άνοίξας καὶ τὸν λέοντα φοβερῶτατον θεωρήσας
 30 φόβῳ συσχεθεῖς άνέστη καὶ τῷ διδασκάλῳ προσέφυγεν, ὁ δὲ
 μέγας πρεσβύτης προσλαβόμενος αὐτόν ένουθέτει λέγων.

Ἄπόστησον τὸν πολὺν ὑπνον άπό τῶν ὀφθαλμῶν σου

νο σχεδόν. Ὄταν λοιπὸν κάποτε ἐξῆλθε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο καὶ περιόδευε τὴν ἔρημο στὴ Νεκρὰ θάλασσα, στὴν περιοχὴ Ζῶαρα, εἶδε στὴ θάλασσα μιὰ νῆσο ἔρημη καὶ μικρὴ, κι ἐπιθύμησε νὰ πάει καὶ νὰ ἡσυχάσει σ' αὐτὴν τὶς ἡμέρες τῶν νηστειῶν. Ὄταν ἔμπαινε συνέβηκε ἀπὸ ἐπιβουλή καὶ φθόνου τῶν δαιμόνων νὰ καταπέσει σ' ἓναν τόπο τῆς θάλασσας πηλώδη, καὶ καθὼς ἀναδόθηκε ζεστὴ καπνία φλογίσθηκε ἡ ὄψη του μαζί με τὴ γενειάδα καὶ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος, ὥστε νὰ κατάκειται ἐπὶ πολλὰς μέρες ἄφωνος, ἕως ὅτου ἦλθε σ' αὐτὸν θεία δύναμη, τὸν ἐθεράπευσε καὶ τὸν ἐνίσχυσε ἐναντίον τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων. Πάντως ὅμως ἀπὸ τότε, ἀφοῦ, ὅπως ἐλέχθηκε, κήκε ἡ γενειάδα του καὶ δὲν ξαναφύτρωσε πλέον, ἔμεινε γιὰ πάντα σπανός, ὥστε, ὅταν μετὰ τὴ συμπλήρωση τῶν ἡμερῶν ἦλθε στὴ λαύρα, δὲν τὸν ἀναγνώρισαν οἱ πατέρες παρὰ μόνο ἀπὸ τὴ φωνὴ καὶ τοὺς τρόπους. Κι' εὐχαριστοῦσε τὸν Θεὸ γιὰ τὴν ἀφαίρεση τῶν γενειῶν, θεωρώντας ὅτι αὐτὴ ἦταν θεία οἰκονομία, γιὰ νὰ ταπεινωθεῖ καὶ νὰ μὴ καμαρώνει γιὰ τὴ διατήρηση γενειάδας.

23

Τὸν ἐπόμενο χρόνο ἐξῆλθε κατὰ τὴ συνήθειά του στὴν πανέρημο μαζί με κάποιον μαθητὴ λεγόμενο Ἀγαπητό· ἀφοῦ ἐπέρασαν μερικὲς ἡμέρες ὁ Ἀγαπητὸς μιὰ νύκτα ἐξάπλωσε ὑπτίως ἀπὸ τὸν κόπο καὶ τὴν ἀσιτία. Καθὼς αὐτὸς ἐκοιμήθηκε καὶ ὁ μακάριος Σάββας προσευχόταν νοερῶς ἦλθε ἓνα πελώριο λιοντάρι καὶ ἄρχισε νὰ ὀσφραίνεται τὸν Ἀγαπητὸ ἀπὸ τὴν κεφαλὴ ἕως τὰ πόδια. Καὶ ὁ πατέρας μας Σάββας παρακαλοῦσε γι' αὐτὸν τὸν Θεό, τὸ λιοντάρι πάλι, διωκόμενο ἀπὸ τὴν εὐχὴ τοῦ γέροντα σὰν μὲ μαστίγιον, ἀπομακρύνθηκε, ἀφοῦ ἐκτύπησε ἐλαφρὰ μὲ τὴν οὐρὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἀγαπητοῦ καὶ τὸν ἐξύπνισε. Ὁ Ἀγαπητὸς λοιπὸν, μόλις ἀνοιξε τὰ μάτια κι' ἀντίκρουσε τὸ φοβερώτατο λιοντάρι, καταλήφθηκε ἀπὸ φόβον, σηκώθηκε κι' ἔτρεξε πρὸς τὸν διδάσκαλον. Τότε ὁ μέγας γέροντας τὸν ἐπῆρε καὶ τὸν ἐνουθέτησε λέγοντας.

Διῶξε τὸν πολὺ ὕπνον ἀπὸ τὰ μάτια σου καὶ τὴν ἀμέλεια

καὶ τὴν ἀμέλειαν ἀπὸ τῆς καρδίας σου, «ἵνα σφῶζη ὡσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων καὶ ὡσπερ ὄρνεον ἐκ παγίδος».

ΚΔ'

Καὶ τοῦτο δέ μοι ὁ θεσπέσιος ἡσυχαστὴς διηγήσατο ὅτι.

5 Ἐν ἄλλῳ καιρῷ μέλλων ἐξιέναι ἐπὶ τὴν πανέρημον δέδωκεν Ἀγαπητῷ τὸ μηλωτάριον, ἔχον δέκα σχιζία ἄρτου ξηροῦ ὡς ἀπὸ δέκα οὐγκιῶν σταθμὸν ἔχοντα. Καὶ ἐξελθόντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην καὶ ὀδεύσαντες παρὰ τὸ χειλὸς τοῦ Ἰορδάνου πρὸς δυσμάς, ἐπὶ τὰ ἀρκτῶα μέρη πορευόμενοι, ἦλθον εἰς τόπον
10 τινὰ κρημνώδη, ἐφ' ᾧ ὑπεράνω σπήλαιον ὑπῆρχεν. Κατανυγεῖς δὲ ὁ μακάριος Σάββας, μᾶλλον τοῦ Θεοῦ αὐτῷ ἀποκαλύψαντος, λαβὼν Ἀγαπητὸν ἀνέβη μετὰ δυσχερείας καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸ σπήλαιον εὔρον ἕνδον ἀναχωρητὴν τινα διορατικόν. Εὐχῆς δὲ ὑπὸ τῶν ἀμφοτέρων γενομένης τρόπον τινὰ θαυμάσας ὁ ἀναχω-
15 ρητῆς εἶπεν.

Σάββα δοῦλε τοῦ Θεοῦ, τίς σοι τὸν τόπον τοῦτον ὑπέδειξεν; Ἴδου γὰρ ἔχω σὺν Θεῷ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ χρόνους ἐν τούτῳ τῷ σπηλαίῳ καὶ ἀνθρώπῳ τὸ παράπαν οὐ συνέτυχον. Καὶ νῦν αὐτὸς πῶς ἦλθες ἐνταῦθα;

20 Ὁ δὲ μακαρίτης Σάββας ἔφη αὐτῷ.

Ὁ Θεὸς ὁ ἀποκαλύψας σοι τὸ ὄνομά μου αὐτὸς κάμοι τὸν τόπον ὑπέδειξεν.

Καὶ αὐτῶν ἀσπασαμένων ἀλλήλους ἐξῆλθον οἱ περὶ τὸν Σάββαν καὶ ἐπὶ πολὺ ὀδεύσαντες καὶ διαπεράσαντες μεταξὺ τῆς θαλάσσης Τιβεριάδος καὶ τοῦ Ἰορδάνου καὶ εὐξάμενοι εἰς τὸν Χορσίαν
25 καὶ τὴν Ἐπτάπηγον καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς αὐτόθι σεβασμίους τό-

τῆς καρδιᾶς σου, «γιά νά σωθεῖς σάν δορκάδα ἀπό τὸ βρόχο καὶ σάν ὄρνεο ἀπό τὴν παγίδα»⁵¹.

24

Ὁ θεσπέσιος ἡσυχαστῆς μου διηγήθηκε καὶ αὐτὸ.

Σὲ μιὰ ἄλλη περίσταση, ἐνῶ ἐπρόκειτο νὰ βγῆ πρὸς τὴν πανέρημο, ἔδωσε στὸν Ἀγαπητὸ τὸ μηλωτάριο⁵², ποὺ εἶχε δέκα κομμάτια ἄρτο, βάρους περίπου δέκα οὐγκιῶν. Ὅταν ἐβγῆκαν ὄρμησαν πρὸς τὸν Ἰορδάνη καί, ἀφοῦ ἐβάδισαν στὴ δυτικὴ ὄχθη τοῦ Ἰορδάνη, προχωρώντας πρὸς τὸ βορρᾶ, ἦλθαν σ' ἓνα τόπο κρημνώδη, πάνω ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἦταν ἓνα σπήλαιο. Ὁ μακάριος Σάββας, ἐπειδὴ αἰσθάνθηκε κατάνυξη ἢ μᾶλλον ἐπειδὴ ὁ Θεὸς τοῦ τὸ ἀποκάλυψε, ἐπῆρε τὸν Ἀγαπητὸ κι' ἀνέβηκε μὲ δυσκολία· ὅταν ἐμπῆκαν στὸ σπήλαιο εὐρῆκαν μέσα ἓνα διορατικὸ ἀναχωρητῆ. Ἀφοῦ κι' οἱ δύο εὐχήθηκαν ὁ ἀναχωρητῆς εἶπε μὲ κάποιο θαυμασμὸ.

Σάββα, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, ποιός σου ὑπέδειξε αὐτὸν τὸν τόπο. Νά, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἔχω τριάντα ὀκτῶ χρόνια σ' αὐτὸ τὸ σπήλαιο καὶ δὲν συνάντησα κανένα ἄνθρωπο. Καὶ τώρα πῶς ἦλθες ἐσὺ ἐδῶ;

Ὁ μακαρίτης Σάββας τότε τοῦ εἶπε.

Ὁ Θεὸς ποῦ σου ἀπεκάλυψε τὸ ὄνομά μου, αὐτὸς ὑπέδειξε καὶ σὲ μένα τὸν τόπο.

Καὶ ἀφοῦ ἀποχαιρετήθηκαν ἐβγῆκαν ἔξω οἱ γύρω ἀπὸ τὸν Σάββα, καὶ ἀφοῦ ἐβάδισαν πολὺ κι' ἐπέρασαν ἀνάμεσα ἀπὸ τὴ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος καὶ τὸν Ἰορδάνη, προσευχήθηκαν στὸν Χορσία καὶ στὴν Ἐπτάπηγο καὶ στοὺς ἄλλους ἐκεῖ σεβασμίους

51. Παροιμ. 6,5.

52. Σακκούλι ἀπὸ προβειά.

πους καὶ ἕως Πανιάδος ὑποστρέφουσιν. Καὶ ἐλθόντων αὐτῶν κατὰ τὸ σπήλαιον τοῦ ἀναχωρητοῦ λέγει ὁ μακαρίτης Σάββας.

Ἀνέλθωμεν δὴ, ἀδελφέ, καὶ ἀσπασώμεθα τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ.

5 Καὶ ἀνελθόντες εὗρον αὐτὸν κλίναντα τὰ γόνατα ἐπὶ ἀνατολάς. Καὶ νομίσας ὁ γέρων ὅτι προσεύχεται, ἐξεδέξατο ἐπὶ πολὺ· ὡς δὲ ἡ ἡμέρα παρήλθε καὶ οὐκ ἠγείρετο, λέγει ὁ μακαρίτης.

Παράθου ἡμᾶς τῷ Χριστῷ, πάτερ.

Καὶ αὐτοῦ μὴ ἀποκριναμένου ἐγγίσας καὶ ἀψάμενος αὐτοῦ, εὗ-
10 ρεν αὐτὸν τελειωθέντα. Καὶ λέγει.

Δεῦρο, τέκνον, κηδεύσωμεν αὐτόν· εἰς γὰρ τοῦτο ἡμᾶς ἀπέστειλεν ὁ Θεός.

Καὶ προσκυνήσαντες τὸ σῶμα καὶ πληρώσαντες ἐπ' αὐτῷ τὸν συνήθη κανόνα ἐν αὐτῷ κατέθεντο τῷ σπηλαίῳ καὶ τοῦτο φρά-
15 ζαντες λίθοις μεγάλοις, διήνυον τὴν ἑαυτῶν ὁδόν. Καὶ οὕτως ἦλθον εἰς τὴν λαύραν τῷ Σαββάτῳ τῶν Βαΐων, πάσας δὲ τὰς ἡμέρας τῶν νηστειῶν διετέλει ἄσιτος, τῇ κατὰ Σάββατον καὶ Κυριακὴν ἀρκούμενος κοινωνίᾳ. Τὰ μέντοι δέκα σχιζία ἄπερ ἦν λαβῶν, τὴν τοῦ Ἀγαπητοῦ χρεῖαν ἐπλήρωσαν.

ΚΕ'

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

20 Κατὰ τὸν μνημονευθέντα τοῦ ἐγκαινισμοῦ τῆς θεοκτίστου ἐκκλησίας χρόνον Ἰωάννης, ὁ ἐπικληθεὶς Κόνων, ὁ πατὴρ τοῦ ἀββᾶ ἡμῶν Σάββα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐτελεύτησε, πλεῖστα δυνηθεὶς καὶ διαπρέψας ἐν τῷ τῶν Ἰσαύρων νομέρῳ. Ἡ δὲ μακαρία Σοφία ἤδη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, μαθοῦσα περι-

τόπους καὶ ἕως τὴν Πανάδα, ἐπέστρεψαν⁵³. Καί, ὅταν ἦλθαν κοντὰ στὸ σπήλαιο τοῦ ἀναχωρητῆ, λέγει ὁ μακαρίτης Σάββας.

Ἄς ἀνεβοῦμε λοιπὸν, ἀδελφέ, νὰ χαιρετήσομε τὸν δοῦλο τοῦ Θεοῦ.

Ἄνέβηκαν καὶ τὸν εὐρῆκαν νὰ κλίνει τὰ γόνατα πρὸς τὴν ἀνατολή. Ὁ γέροντας νομίζοντας ὅτι προσεύχεται, περίμενε πολλὴ ὥρα. Ἐπειδὴ ὁμως ἐπέρασε ἡ ἡμέρα καὶ δὲν σηκωνόταν, λέγει ὁ μακαρίτης.

Ἄνάθεσέ μας στὸν Χριστό, πάτερ.

Κι' ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ἀποκρινόταν, πλησιάζοντας τὸν ἔγγιξε καὶ τὸν εὐρῆκε νεκρό. Καὶ λέγει.

Ἐλα, τέκνο, νὰ τὸν κηδεύσομε· διότι γι' αὐτὸ μᾶς ἔστειλε ὁ Θεός.

Κι' ἀφοῦ προσκύνησαν τὸ σῶμα καὶ ἐτέλεσαν τὴ συνηθισμένη ἀκολουθία, τὸ ἔθαψαν στὸ ἴδιο τὸ σπήλαιο, τὸ ὁποῖο ἔφραξαν μὲ μεγάλα λιθάρια. Ἐπειτα ἐπῆραν τὸ δρόμο τους. Κι' ἔτσι ἦλθαν στὴ λαύρα τὸ Σάββατο τῶν Βαΐων. Ὅλες τὶς ἡμέρες τῶν νηστειῶν ἦταν ἄσιτος, ἀρκούμενος στὴν κοινωνία κατὰ Σάββατο καὶ Κυριακή. Οἱ δέκα φέτες λοιπὸν ἀπὸ τὸ ψωμί, ποῦ εἶχε πάρει, ἐκάλυψαν τὴν ἀνάγκη τοῦ Ἀγαπητοῦ.

25

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

Κατὰ τὸ χρόνο τοῦ ἐγκαινιασμοῦ τῆς θεόκτιστης ἐκκλησίας, ποῦ ἀναφέραμε, ὁ Ἰωάννης ποῦ ὀνομάσθηκε Κόνων, ὁ πατέρας τοῦ γέροντά μας Σάββα πέθανε στὴν Ἀλεξάνδρεια, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ σπουδαῖα κατορθώματα στὴν μονάδα τῶν Ἰσαύρων. Ἡ μακαρία Σοφία, περασμένη ἤδη στὰ χρόνια, ὅταν ἔμαθε ὅτι ὁ

53. Ἐδῶ λέγεται «οἱ περὶ τὸν Σάββαν», σὰν νὰ εἶναι μαζί του κι ἄλλοι ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀγαπητό.

βόητον ἐν μοναχικοῖς κατορθώμασιν τὸν ἑαυτῆς υἱὸν Σάββαν
 γεγονότα, πάντα τὰ ἑαυτῆς διαπωλήσασα ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα
 χρυσίον ἱκανὸν ἐπιφερομένη. Ἦντινα ὁ μακαρίτης δεξάμενος
 Σάββας καὶ ἀποτάξασθαι πᾶσιν τοῖς τοῦ κόσμου παρασκευάσας
 5 μετ' ὀλίγον χρόνον κοιμηθεῖσαν αὐτὴν ἐκήδευσε καὶ κατέθετο ἐν
 θήκαις ὀσίαις, τὴν δὲ αὐτῆς περιουσίαν τῇ ἑαυτοῦ προσεκύρωσε
 λαύρα. Ἐξ ἧς περιουσίας τό τε ἐν Ἱεριχῶ ξενοδοχεῖον περιποι-
 ῆσατο σὺν τοῖς αὐτόθι παραδεισίοις ὕδωρ αὐτοῖς ὠνησάμενος
 καὶ τὸ ἐν τῇ λαύρα ἔκτισε ξενοδοχεῖον πρὸς τὴν τῶν πατέρων
 10 ὑπηρεσίαν καὶ ἄλλα πλεῖστα κατορθώματα διεπράξατο.

KS'

ΚΤΙΡΙΑ

Τοῦ δὲ ξενοδοχείου τῆς λαύρας κτιζομένου ἀπέστειλεν ὁ πατὴρ
 ἡμῶν Σάβας ἀδελφόν τινα εἰς τὴν Ἱεριχῶ ξύλα ἐνέγκαι ἐργάσι-
 μα μετὰ τῶν τῆς λαύρας ἀλόγων. Ὅστις ἀδελφὸς κατελθὼν
 καὶ τὰ ἄλογα φορτώσας ἤρχετο διὰ τῆς ἐρήμου εἰς τὴν λαύραν,
 15 καύσωνος δὲ τότε σφοδροτάτου γεγονότος ἐδίψησε λίαν καὶ
 ὀλιγοψυχῆσας κατὰ τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ ἔπεσεν. Καὶ ὑπόμνησιν
 τοῦ ἀγίου γέροντος λαβῶν ηὔξατο λέγων.

Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ ἀββᾶ μου Σάββα, μὴ με ἐγκαταλείπης.

Καὶ εὐθέως ὁ ἐν στύλῳ νεφέλης ποτὲ ὀδηγήσας τὸν Ἰσραὴλ
 20 Θεὸς καὶ τούτου εἰς σκέπην νεφέλην διεπέτασε δρόσον αὐτῶ
 ἀναψύξεως παρέχουσαν καὶ ἐνδυναμοῦσαν. Καὶ οὕτως ἔχων
 τὴν νεφέλην ἀκολουθοῦσαν ἦλθεν εἰς τὴν λαύραν.

υιός της Σάββας ἔγινε περιβόητος μὲ τὰ μοναχικά του κατορθώματα, ἐπούλησε ὅλα τὰ ὑπάρχοντά της καὶ ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα φέροντας ἄρκετὸ χρυσάφι. Ὁ μακαρίτης Σάββας τὴν δέχθηκε καὶ τὴν προετοίμασε ν' ἀπαρνηθεῖ ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου· κι' ὅταν ἔπειτα ἀπὸ λίγο καιρὸ ἐκοιμήθηκε, τὴν ἐκήδευσε καὶ τὴν κατέθεσε σὲ ὄσιους τάφους, ἐνῶ τὴν περιουσία πρόσφερε στὴ λαύρα του. Ἀπ' αὐτὴν τὴν περιουσία πρῶτα ἰδρυσε τὸ ξενοδοχεῖο⁵⁴ στὴν Ἱεριχώ μὲ τοὺς ἐκεῖ κήπους, γιὰ τοὺς ὁποίους ἐξασφάλισε νερὸ κι' ἔπειτα τὸ ξενοδοχεῖο στὴ λαύρα γιὰ τὴν ὑπηρεσία τῶν πατέρων, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ἔργα ἐξετέλεσε.

26

ΚΤΙΡΙΑ

Ὅταν κτιζόταν τὸ ξενοδοχεῖο τῆς λαύρας ἔστειλε ὁ πατέρας μας Σάββας ἓνα ἀδελφὸ στὴν Ἱεριχώ γιὰ νὰ φέρει ξύλα ἐργάσιμα μὲ τὰ ἄλογα τῆς λαύρας. Αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς κατέβηκε, ἐφόρτωσε τὰ ἄλογα, κι' ἐρχόταν ἀπὸ τὴν ἔρημο πρὸς τὴ λαύρα. Ἐπειδὴ τότε ἔγινε φοβερὴ ζέστη, ἐδίψασε πολὺ, λιγοθύμησε καὶ ἔπεσε στὴ μέση τοῦ δρόμου. Ἔλαβε τότε ὑπενθύμιση τοῦ ἀγίου γέροντα καὶ προσευχήθηκε λέγοντας.

Κύριε, ὁ Θεὸς τοῦ ἀββᾶ μου Σάββα, μὴ μὲ ἐγκαταλείπεις.

Κι' ἀμέσως ὁ Θεὸς ποὺ κάποτε ὁδήγησε τὸν Ἰσραὴλ μὲ στύλη νεφέλης ἄπλωσε καὶ γι' αὐτὸν νεφέλη νὰ τὸν σκεπάσει ποὺ τοῦ πρόσφερε δροσιὰ ἀναψύξεως καὶ τὸν ἐνδυνάμωσε. Κι' ἔτσι μὲ τὴ συνοδεία τῆς νεφέλης ἦλθε στὴ λαύρα.

54. Ξενοδοχεῖο ἐκείνη τὴν ἐποχὴ σήμαινε ξενώνα καὶ νοσοκομεῖο μαζί.

ΚΖ'

ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΝ

Τῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ τῆς τοῦ μεγάλου Σάββα ἡλικίας χρόνῳ, δευτέρῳ δὲ ἔτει τοῦ ἐγκαινισμοῦ τῆς θεοκτίστου ἐκκλησίας καὶ τῆς τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου ἐν τῇ λαύρα παρουσίας, τῇ εἰκάδι πρώτη τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς πεντεκαιδεκάτης ἰνδικτιῶνος, ἦλθεν ὁ ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Σάββας εἰς τὸν τοῦ Καστελλίου βουνὸν ὡς ἀπὸ εἴκοσι σταδίων ὄντα τῆς λαύρας κατὰ τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἀρκτῶον μέρος. Ἦν δὲ ὁ βουνὸς ἐκεῖνος φοβερός τε καὶ ἄβατος διὰ τὸ πλῆθος τῶν εἰς αὐτὸν ἐμφωλευόντων δαιμόνων, ὅθεν οὐδεὶς ἐτόλμα τῶν κατὰ τὴν ἔρημον ποιμένων προσεγγίσει τῷ τόπῳ. Ὁ μὲν οὖν σεβάσμιος οὗτος πρεσβύτης τὸν ὑψιστον θέμενος καταφυγὴν ἑαυτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἐλαίου τοῦ πανσέπτου Σταυροῦ ἐπιράνας τὸν τόπον ἔμεινεν αὐτόθι τὰς ἡμέρας τῆς τεσσαρακοστῆς καὶ ταῖς ἀπαύστοις προσευχαῖς καὶ ταῖς θεαῖς δοξολογίαις ἡμερώθη ὁ τόπος.

15 Πολλὰς δὲ θλίψεις ὑπέμεινεν ἐν ἐκείνῳ τῷ βουνῷ ὑπὸ τῶν δαιμόνων, πλὴν ὅτι αὐτὸς μὲν ὡς ἄνθρωπος δειλανδρήσας ἠβουλήθη ἀναχωρῆσαι, ἀλλ' ὁ τῷ μεγάλῳ ἀββᾷ Ἀντωνίῳ ἐπιφανεῖς ποτε καὶ τούτῳ ἐπεφάνη θαρρεῖν παρακελευόμενος τῇ τοῦ σταυροῦ δυνάμει. Καὶ οὕτω θάρσος λαβὼν τῇ πίστει καὶ τῇ
20 ὑπομονῇ περιεγένετο τῆς τῶν δαιμόνων θράσύτητος· αὐτοῦ γὰρ ἐγκαρτεροῦντος τῇ ἀνενδότηῳ προσευχῇ καὶ τῇ ἀσιτία περὶ τὸ τέλος τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐν μιᾷ νυκτὶ ἀγρυπνοῦντος αὐτοῦ καὶ δεομένου τοῦ Θεοῦ καθαρισθῆναι τὸν τόπον ἀπὸ τῶν ἐμφωλευόντων ἀκαθάρτων πνευμάτων ἤρξαντο ἄφνω οἱ δαίμο-
25 νες κτύπον ἀποτελεῖν καὶ φαντασίας δεικνύειν, ποτὲ μὲν ἐρπετῶν καὶ θηρίων, ποτὲ δὲ κοράκων ὁμοιώματα, βουλόμενοι αὐτὸν ταῖς τοιαύταις ἐκφοβῆσαι φαντασίαις. Ὡς δὲ οὐκ ἴσχυσαν αὐτοῦ τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντος, ἐξῆλθον ἐκεῖθεν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ βοῶντες καὶ λέγοντες.

55. Τὸ πεντηκοστὸ τέταρτο ἔτος τοῦ ἀγίου Σάββα ἦταν τὸ 492, ἡ ἰνδικτιῶνα δεκάτη πέμπτη ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 491 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 492.

56. Δηλαδή 3.600 μέτρα.

ΚΑΣΤΕΛΛΙΟ

Κατὰ τὸ πεντηκοστὸ τέταρτο ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ μεγάλου Σάββα⁵⁵, δεύτερο ἔτος τοῦ ἐγκαινιασμοῦ τῆς θεόκτιστης ἐκκλησίας καὶ τῆς παρουσίας τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννη στὴ λαύρα, τὴν εἰκοστὴ πρώτη τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου τῆς δεκάτης πέμπτης Ἰνδικτιῶνος, ἦλθε ὁ ἅγιος πατέρας μας Σάββας στὸ βουνὸ τοῦ Καστελλίου ποὺ ἀπεῖχε εἴκοσι στάδια ἀπὸ τὴ λαύρα⁵⁶ πρὸς τὸ βορειανατολικὸ μέρος. Ἐκεῖνο τὸ βουνὸ ἦταν φοβερὸ καὶ ἄβατο ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν δαιμόνων ποὺ φώληαζαν σ' αὐτό· γι' αὐτὸ κανένας ἀπὸ τοὺς ποιμένες τῆς ἐρήμου δὲν ἐτολμοῦσε νὰ πλησιάσει στὸν τόπο. Ὁ σεβάσμιος λοιπὸν τοῦτος πρεσβύτες, ἀφοῦ ἔβαλε καταφύγιό του τὸν Ὑψιστο⁵⁷ καὶ ἔρανε τὸν τόπο μὲ τὸ ἔλαιο τοῦ πανσέπτου Σταυροῦ, ἔμεινε ἐδῶ τὶς ἡμέρες τῆς Τεσσαρακοστῆς· καὶ ὁ τόπος ἠμέρευε μὲ τὶς ἀκατάπαυστες προσευχὰς καὶ τὶς θεῖες δοξολογίες.

Σ' ἐκεῖνο τὸ βουνὸ δοκίμασε πολλὰς θλίψεις ἀπὸ τοὺς δαίμονες· κι' αὐτὸς βέβαια σὰν ἄνθρωπος ἐδειλίασε καὶ θέλησε ν' ἀναχωρήσει, ἀλλ' ἐκεῖνος ποὺ παρουσιάσθηκε κάποτε στὸν μεγάλο ἀββᾶ Ἀντώνιο⁵⁸, παρουσιάσθηκε τώρα καὶ σ' αὐτόν, προτρέποντάς τον νὰ ἔχει ἐμπιστοσύνη στὴ δύναμη τοῦ Σταυροῦ. Καὶ παίρνοντας ἔτσι θάρρος μὲ τὴν πίστη καὶ ὑπομονὴ ἐνίκησε τὴ θρασύτητα τῶν δαιμόνων. Πράγματι, ἐνῶ αὐτὸς ἦταν ἀφοσιωμένος στὴν ἀνένδοτη προσευχὴ καὶ στὴν ἀσιτία στὸ τέλος τῶν σαράντα ἡμερῶν μιὰ νύκτα καθὼς ἀγρυπνοῦσε καὶ παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ νὰ καθαρισθεῖ ὁ τόπος ἀπὸ τὰ φωλιασμένα ἀκάθαρτα πνεύματα ἄρχισαν ξαφνικὰ οἱ δαίμονες νὰ κτυποῦν καὶ νὰ παρουσιάζουν φαντασίες, ὁμοιώματα ἄλλοτε ἐρπετῶν καὶ θηρίων, ἄλλοτε κορακιῶν, θέλοντας νὰ τὸν τρομοκρατήσουν μὲ τέτοιες φαντασίες. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν μπόρεσαν, διότι αὐτὸς ἐπέμενε στὴν προσευχὴ, ἐβγῆκαν ἀπὸ ἐκεῖ φωνάζοντας καὶ λέγοντας μὲ ἀνθρώπινη λαλιά.

57. Ψαλμ. 90.9

58. Μ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Βίος Ἀντωνίου 10.

Ὡ βία ἀπὸ σοῦ, Σάββα· οὐκ ἀρκεῖ σοι ὁ χεῖμαρρος ὁ πολισθεῖς παρὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ τῷ τόπῳ ἡμῶν ἐπέβης. Ἴδου ὑποχωροῦμεν τῶν ἰδίων ἡμῶν· ἀντιστῆναι γάρ σοι οὐ δυνάμεθα ἔχοντι τὸν Θεὸν ὑπέρμαχον.

5 Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα λέγοντες ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ ὄρους ἐκείνου ὁμοθυμαδὸν ἐν αὐτῷ τῷ μεσονυκτίῳ ὡς πλῆθος κοράκων φαινόμενοι μετὰ κτύπου τινὸς καὶ θορύβου ἀτάκτου.

Καὶ ποιμένες ἦσαν κατὰ τὴν περὶ τὸ ὄρος ἐκεῖνο ἔρημον ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες τὴν ἑαυτῶν ποιμνὴν· οἵτινες τὸν τῶν
10 κοράκων θόρυβον βλέποντες καὶ τῶν φωνῶν ἀκούοντες καὶ λίαν φοβηθέντες ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους ὡς.

Μᾶλλον ἅγιοί τινες ἄνδρες μένουσιν ἐν τῷ Καστελλίῳ καὶ τὰ ἐκεῖσε οἰκοῦντα δαιμόνια ἐφυγάδευσαν· ἀλλὰ διέλθωμεν δὴ ἕως τοῦ βουνοῦ καὶ ἴδωμεν τί τὸ γεγ-
15 νός, καὶ εἴ εἰσιν ἐκεῖσε ἄνδρες ἅγιοι, προσκυνήσωμεν αὐτούς.

Καὶ γενομένης πρωίας ἀνέβησαν εἰς τὸν τοῦ Καστελλίου βουνὸν καὶ εὐρόντες τὸν ἅγιον πρεσβύτερον μονώτατον διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα τῇ νυκτὶ εἶδον καὶ ἤκουσαν. Ὁ δὲ ἅγιος εἶπε πρὸς αὐτούς.

20 Ὑπάγετε, τέκνα, ἐν εἰρήνῃ καὶ «τὸν φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε».

Καὶ οὕτω θαρσοποιήσας αὐτοὺς ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ.

Πληρωθεισῶν δὲ τῶν ἡμερῶν τῶν νηστειῶν ἦλθεν εἰς τὴν λαύραν καὶ ποιήσας τὴν τοῦ Πάσχα ἐροτὴν ἔλαβέ τινας τῶν πα-
25 τέρων καὶ ἦλθεν εἰς τὸ Καστέλλιον καὶ ἤρξατο ἀνακαθαίρειν τὸν τόπον καὶ κτίζειν κελλία ἐκ τῆς εὐρεθείσης ὕλης. Ἐν τῷ οὖν ἀνακαθαίρειν αὐτοὺς εὐρίσκουσιν ὑποκάτωθεν τῆς ὕλης οἶκον βιωτικὸν μέγαν ἀπὸ λίθων θαυμαστῶν κεκαμαρωμένον. Ὅντι-
να ἐκχοίσας καὶ διακοσμήσας ἐκκλησίαν πεποίηκε καὶ ἐκ τού-
30 του λοιπὸν ἐσκέψατο κοινόβιον τὸν τόπον ποιῆσαι, ὅπερ καὶ γέγονεν.

Τί ἐκβιασμός ἀπὸ σένα, Σάββα! Δὲν σοῦ ἀρκεῖ ὁ χεῖμαρρος πὸ τὸν ἐποίκισες, ἀλλ' ἐπάτησες καὶ τὸν δικό μας τόπο. Νά, ὑποχωροῦμε ἀπὸ τὰ σπίτια μας· ἐπειδὴ δὲν μποροῦμε ν' ἀντισταθοῦμε διότι ἔχεις τὸν Θεὸ ὑπέρμαχο.

Λέγοντας αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια, ἀναχώρησαν ὄλοι μαζί ἀπὸ τὸ ὄρος ἐκεῖνο τὰ ἴδια μεσάνυκτα, φαινόμενοι σὰν πλήθος κορακιῶν μὲ κτυπήματα καὶ θόρυβο ἄτακτο.

Ἐπῆρχαν στὴν ἔρημο γύρω ἀπὸ τὸ ὄρος ἐκεῖνο ποιμένες πὸ ἔμεναν στὴν ὑπαιθρο καὶ φύλαγαν τὸ ποίμνιό τους. Βλέποντας τὸ θόρυβο τῶν κορακιῶν καὶ ἀκούοντας τὶς φωνές, ἔλεγαν φοβισμένα ἀναμεταξύ τους.

Μᾶλλον κάποιοι ἅγιοι ἄνδρες μένουν στὸ Καστέλλι καὶ ἐφυγάδευσαν τὰ δαιμόνια πὸ ἔμεναν ἐκεῖ. Ἦς προχωρίσομε λοιπὸν ὡς τὸ βουνὸ γιὰ νὰ δοῦμε τί συνέβηκε, καὶ ἂν ὑπάρχουν ἐκεῖ ἅγιοι ἄνδρες, ἂς τοὺς προσκυνήσομε.

Ὅταν ἐξημέρωσε ἀνέβηκαν στὸ βουνὸ τοῦ Καστελλιοῦ, ὅπου εὐρῆκαν τὸν ἅγιο γέροντα ἐντελῶς μόνο καὶ τοῦ διηγήθηκαν ὅσα εἶδαν καὶ ἄκουσαν τὴ νύκτα. Ὁ ἅγιος τοὺς εἶπε.

Πηγαίνετε, τέκνα, μὲ εἰρήνη καὶ «μὴ φοβηθεῖτε τὸ φόβο τους»⁵⁹.

Κι' ἀφοῦ ἔτσι τοὺς ἐνθάρρυνε, τοὺς ἀπέλυσε μὲ εἰρήνη.

Ὅταν συμπληρώθηκαν οἱ ἡμέρες τῶν νηστειῶν, ἦλθε στὴ λαύρα, κι' ἀφοῦ ἔκαμε τὴν ἑορτὴ τοῦ Πάσχα⁶⁰, ἐπῆρε μερικοὺς πατέρες κι' ἦλθε στὸ Καστέλλι κι' ἄρχισε νὰ καθαρίζει τὸν τόπο καὶ νὰ κτίζει κελλιά ἀπὸ τὴν ξυλεῖα πὸ εὐρέθηκε. Καθὼς λοιπὸν ἐκαθάριζαν εὐρίσκουν κάτω ἀπὸ τὰ ὑλικά μεγάλο κοσμικὸ οἶκημα μὲ καμάρα, κατασκευασμένο ἀπὸ θαυμασίους λίθους. Ἀφοῦ τὸ ἐξέχωσε καὶ τὸ ἐστόλισε τὸ ἔκαμε ἐκκλησία καὶ ἀπὸ τότε ἐσκέφθηκε νὰ καταστήσει τὸν τόπο κοινόβιο, πράγμα πὸ ἔγινε.

59. Α' Πέτρ. 3,14.

60. Νύκτα τοῦ Πάσχα τοῦ 492, 5 Ἀπριλίου.

Αὐτοῦ δὲ ἐν τούτῳ τῷ Καστελλίῳ κοπιῶντος μετὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ μηδὲν ἔχοντος τῶν πρὸς τροφήν ἐπιτηδείων περὶ τὸν Αὔγουστον μῆνα ἀποκαλύπτεται τῷ ἐν ἀγίοις ἀββᾶ Μαρκιανῷ περὶ τὴν ἀγίαν κοινοβιαρχοῦντι Βηθλεὲμ τὰ κατὰ τὸν θεῖον πρεσβύτην. Ἐώρα γὰρ ἐν μιᾷ νυκτὶ μορφὴν τινα ἀγγελικὴν ἀπαστράπτουσαν καὶ λέγουσαν πρὸς αὐτόν.

Ἴδου σύ, Μαρκιανέ, καθέζη ἐν ἀνέσει ἔχων πάντα τὰ πρὸς τροφήν τοῦ σώματος· ὁ δὲ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Σάββας κοπιᾷ ἐν τῷ Καστελλίῳ μετὰ τινῶν ἀδελφῶν διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην πεινῶν καὶ μηδενὸς τῶν ἐπιτηδείων πρὸς τροφήν εὐπορῶν. Ἀλλὰ θέλησον ἀνυπερθέτως ἀποστεῖλαι αὐτοῖς τροφάς, ἵνα μὴ ἀθυμῆσωσιν.

Ὁ δὲ μέγας Μαρκιανὸς αὐτίκα διαναστᾶς ἐκέλευσε στρωθῆναι τὰ τοῦ κοινοβίου ἄλογα καὶ ταῦτα φορτώσας διάφορα ἀναλώματα ἀπέστειλεν εἰς τὸ Καστέλλιον μετὰ ἀδελφῶν. Οὕστινας ἀδελφοὺς μετὰ τοῦ φόρτου ὁ θεῖος δεξάμενος πρεσβύτης τὰς εὐχαριστηρίους φωνὰς τοῦ τε Δαυὶδ καὶ τοῦ Δανιὴλ ἐπὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐπισκοπῇ ἐμελέτα προσφόρως καὶ γέγονε περὶ τὴν τοῦ κοινοβίου οἰκοδομὴν προθυμότερος· ὁ μέντοι ἐν ἀγίοις Μαρκιανὸς μετὰ τὴν εἰρημένην ἀποκάλυψιν τέσσαρας μῆνας ἐπιβιώσας εἰς τὸν ἀγήρω καὶ ἄλυπον μετέστη βίον, μηνὶ Νοεμβρίῳ εἰκάδι τρίτῃ τῆς πρώτης Ἰνδικτιῶνος.

Καὶ οὗτος μὲν ἐστὶν ὁ τῆς τοῦ Καστελλίου συστάσεως καὶ τῆς τοῦ θεοῦ Μαρκιανοῦ τελευτῆς ἀκριβέστατος χρόνος· ὁ δὲ μέγας πατὴρ ἡμῶν Σάββας πληροφορηθεὶς θεραπεύεσθαι τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ κόπῳ ἐπλήρωσε τὴν τοῦ κοινοβίου οἰκοδομὴν σπουδῇ πολλῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος. Καὶ συνοδίαν ἱκανὴν αὐτόθι περιποιησάμενος Παῦλόν τινα ἀρχαῖον ἀναχωρητὴν ἅμα Θεοδώρῳ μαθητῇ αὐτοῦ διοικητὴν τοῦ τόπου κατέστησεν. Τοῦ δὲ Παύλου τελειωθέντος κρατήσας τῆς διοικήσεως ὁ Θεόδωρος τὸν τε ἴδιον ἀδελφὸν Σέργιον καὶ Παῦλον τὸν ἑαυτοῦ θεῖον προσελάβετο, Μελιτηνοὺς ὄντας τῷ γένει· οἵτινες κατὰ καιροὺς

Καθὼς ὁμως αὐτὸς ἐκοπίαζε σ' αὐτὸ τὸ Καστέλλι μαζί με τοὺς ἀδελφούς καὶ δὲν εἶχε τίποτε ἀπὸ τὰ ἐφόδια ποὺ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τροφή, κατὰ τὸ μήνα Αὐγούστο ἀποκαλύπτονται στὸν ἅγιο ἄββᾶ Μαρκιανό, ποὺ κοινοβιαρχοῦσε γύρω ἀπὸ τὴν ἁγία Βηθλεέμ, τὰ σχετικὰ μετὸν θεῖο γέροντα. Πράγματι μιὰ νύκτα εἶδε μορφή ἀγγελικὴ ποὺ ἄστραφτε καὶ τοῦ ἔλεγε.

Ἐσύ, Μαρκιανέ, κάθεσαι σὲ ἄνεση, ἔχοντας ὅλα τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὴν τροφή τοῦ σώματος· ὁμως ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Σάββας κοπιάζει στὸ Καστέλλι μαζί με μερικὸς ἀδελφούς ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό, πεινώντας καὶ μὴ ἔχοντας κανένα ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τροφή. Θέλησε λοιπὸν νὰ τοὺς στείλεις τροφὲς ἀνυπερθέτως, γιὰ νὰ μὴ λιγοθυμήσουν.

Ὁ μέγας Μαρκιανὸς σηκώθηκε ἀμέσως καὶ διέταξε νὰ στρωθοῦν τὰ ἄλογα τοῦ κοινοβίου καί, ἀφοῦ τὰ ἐφόρτωσε μετὰ διάφορα τρόφιμα, τὰ ἔστειλε στὸ Καστέλλι μετὰ ἀδελφούς. Ὅταν ὁ θεῖος πρεσβύτερος ἐδέχθηκε αὐτοὺς τοὺς ἀδελφούς μετὰ τὸ φορτίο, ἐμελέτησε προσφόρως τοὺς εὐχαριστηρίους λόγους τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Δανιὴλ γιὰ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ κι' ἐγίνε προθυμότερος γιὰ τὴν οἰκοδομὴ τοῦ κοινοβίου. Ὁ ἀνάμεσα στοὺς ἁγίους Μαρκιανὸς ὁμως, ἀφοῦ ἐπεβίωσε τέσσερις μῆνες μετὰ τὴν παραπάνω ἀποκάλυψη, μεταφέρθηκε στὸν ἀγῆραστο καὶ ἄλυπο βίο τὴν εἰκοστὴ τρίτη τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου, τῆς πρώτης ἰνδικτιῶνος⁶¹.

Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀκριβὴς χρόνος τῆς συστάσεως τοῦ Καστελλίου καὶ τοῦ θανάτου τοῦ θεῖου Μαρκιανοῦ. Ὁ μέγας πατέρας μας Σάββας, ὅταν βεβαιώθηκε ὅτι δοξάζεται ὁ Θεὸς μετὸν κόπο του συμπλήρωσε πολὺ γρήγορα καὶ πρόθυμα τὴν οἰκοδομὴ τοῦ κοινοβίου. Καί, ἀφοῦ ἐγκατέστησε ἐδῶ ἰκανὴ συνοδία, διόρισε διοικητὴ τοῦ τόπου κάποιον ἀρχαῖο ἀναχωρητὴ μαζί μετὸν μαθητὴ τοῦ Θεόδωρου. Ὅταν πέθανε ὁ Παῦλος, τὴ διοίκησις κράτησε ὁ Θεόδωρος, ὁ ὁποῖος προσέλαβε τὸν ἀδελφὸ του Σέργιο καὶ τὸν θεῖο του Παῦλο, ποὺ ἦσαν Μελιτηνοὶ στὴν καταγωγὴ.

61. Ἰνδικτιῶν πρώτη = 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 492 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 493.

τοῦ Καστελλίου καλῶς ἠγησάμενοι τῆς τε Ἀμαθούντων καὶ τοῦ Ἀιλᾶ τὰς ἱεραρχίας διεδέξαντο. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Καστελλίου.

ΚΗ'

Ὁ δὲ πατὴρ ἡμῶν Σάββας τὸ τοῦ Καστελλίου κοινόβιον συστη-
 5 σάμενος πᾶσαν σπουδὴν ἐποιεῖτο καταφυτεῦσαι εἰς αὐτὸ ἄνδρας
 προβεβηκότας καὶ ἐν μοναχικῇ πολιτείᾳ διαπρέποντας. Καὶ
 ὅταν κοσμικούς τινες ἐδέχετο, ἀποτάξασθαι βουλομένους, οὔτε
 εἰς τὸ Καστέλλιον οὔτε εἰς τὴν λαύραν εἰς κελλίον ἠφίει αὐτοὺς
 οἰκῆσαι, ἀλλὰ μικρὸν κοινόβιον κατὰ τὸ ἀρκτῶον μέρος τῆς
 10 λαύρας συστασάμενος καὶ ἄνδρας εἰς αὐτὸ ἐστυμμένους καὶ
 νηφαλέους καταστήσας, ἐκεῖσε τοὺς ἀποτασσομένους μένειν
 ἐκέλευσεν, ἕως οὗ τὸ τε ψαλτήριον μάθωσι καὶ τὸν τῆς ψαλ-
 μωδίας κανόνα καὶ τὴν μοναχικὴν παιδευθῶσιν ἀκρίβειαν, αὐ-
 τοῦ πάντοτε λέγοντος ὅτι.

15 Δεῖ εἶναι τὸν κελλιῶτην μοναχὸν διακριτικὸν καὶ σπου-
 दाῖον, ἀγωνιστὴν, νηφάλεον, σώφρονα, κῶσμιον, διδα-
 κτικὸν οὐ διδασκαλίας χρῆζοντα, ἰκανὸν ὄντα τὰ τε
 μέλη πάντα τοῦ σώματος χαλιναγωγῆσαι καὶ τὸν νοῦν
 τηρεῖν ἀσφαλῶς. Τὸν γὰρ τοιοῦτον μονότροπον οἶδα
 20 τὴν Γραφὴν ὀνομάζουσαν, ἐν τῷ λέγειν «Κύριος κατοι-
 κίζει μονοτρόπους ἐν οἴκῳ».

Ὅτε δὲ ἐδοκίμαζεν τοὺς ἀποταξομένους τὸν τε τῆς ψαλμωδίας
 κανόνα ἀκριβῶς μεμαθηκότας καὶ ἰκανοὺς γεγονότας τὸν ἐαυ-
 τῶν νοῦν τηρεῖν καὶ καθαριεῦειν τῆς τῶν κοσμικῶν μνήμης τὴν
 25 διάνοιαν καὶ πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους λογισμοὺς ἀνταγωνίζεσθαι,
 τότε παρεῖχεν αὐτοῖς κελλία εἰς τὴν λαύραν· εἰ δὲ εἶεν δυνατοί,
 ἐπέτρεπεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι, διαβεβαιούμενος καὶ λέγων ὅτι.

Αὐτοὶ οἱ δύο, ἀφοῦ διοίκησαν καλὰ τὸ Καστέλλι, ἐδέχθησαν ἀργότερα τὶς ἐπισκοπικὲς ἔδρες τῶν Ἀμαθούτων καὶ τοῦ Ἰαλᾶ. Αὐτὰ περὶ τοῦ Καστελλίου.

28

Ὁ πατέρας μας Σάββας, ἀφοῦ συνέστησε τὸ κοινόβιο τοῦ Καστελλίου, κατέβαλε κάθε προσπάθεια νὰ ἐγκαταστήσει σ' αὐτὸ ἄνδρες ἡλικιωμένους καὶ διαπρεπεῖς στὴ μοναχικὴ πολιτεία. Κι' ὅταν δεχόταν μερικὸς κοσμικούς, ποὺ ἤθελαν νὰ ἀπαρνηθοῦν τὸν κόσμον, δὲν τοὺς ἄφηνε νὰ κατοικήσουν οὔτε στὸ Καστέλλι οὔτε σὲ κελλι τῆς λαύρας ἀλλ' ἔδωσε ἓνα μικρὸ κοινόβιο στὸ βόρειο μέρος τῆς λαύρας κι' ἐγκατέστησε σ' αὐτὸ ἄνδρες αὐστηροὺς καὶ νηφάλιους. Ἐκεῖ παρήγγειλε νὰ μένουν οἱ ἀποτασσόμενοι, ἕως ὅτου μάθουν τὸ ψαλτήρι καὶ τὸν κανόνα τῆς ψαλμωδίας καὶ παιδευθοῦν στὴ μοναχικὴ ἀκρίβεια, λέγοντας πάντοτε αὐτός.

Ὁ κελλιῶτης πρέπει νὰ εἶναι διακριτικὸς καὶ ζηλωτῆς μοναχός, ἀγωνιστῆς, νηφάλιος, σώφρων, κόσμιος, διδασκτικὸς, ποὺ νὰ μὴ ἔχει ἀνάγκη νὰ διδαχθεῖ, ἰκανὸς νὰ χαλιναγωγεῖ ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος⁶² καὶ νὰ τηρεῖ τὸν νοῦ ἀσφαλτοῦ· διότι γνωρίζω ὅτι αὐτὸν τὸν ὀνομάζει μονότροπο ἢ Γραφή, λέγοντας· «Ὁ Κύριος ἐγκαθιστᾶ στὸν οἶκο μονοτρόπους»⁶³.

Ὅταν διεπίστωνε ὅτι οἱ ἀποτασσόμενοι εἶχαν μάθει τὸν κανόνα τῆς ψαλμωδίας ἀκριβῶς κι' εἶχαν γίνῃ ἰκανοὶ νὰ τηροῦν τὸν νοῦ τους καὶ νὰ καθαρίζουν τὴ διάνοια ἀπὸ τὴ μνήμη τῶν κοσμικῶν πραγμάτων καὶ ν' ἀνταγωνίζονται πρὸς τοὺς ξένους λογισμούς, τότε τοὺς παραχωροῦσε κελλιὰ στὴ λαύρα. Ἄν δὲν ἦταν δυνατοί, τοὺς ἐπέτρεπε νὰ οἰκοδομήσουν, διαβεβαιώνοντας καὶ λέγοντας.

62. Ἰακ. 3,2.

63. Ψαλμ. 67,7.

Ὅστις ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ κτίσει κελλίον ἢ ἐπικτίσει, οὕτως ἐστὶν ὡς ἐκκλησίαν Θεοῦ κτίζων.

ΚΘ'

ΣΑΒΒΑΣ ΚΑΙ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ

Ταῦτα ποιῶν καὶ διδάσκων ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας ἀγενεῖω παντελῶς οὐ συνεχώρει συνοικῆσαι τῇ ὑπ' αὐτὸν συνοδίᾳ μὴ
 5 πληρώσαντι τὴν ὄψιν τῶν γενεῶν διὰ τὰ σκάνδαλα τοῦ πονηροῦ, καὶ εἴ ποτέ τινα ἀγένειον ἐν ἀτελεῖ ὄντα τῇ ἡλικίᾳ βουλόμενον ἀποτάξασθαι ἐδέχετο, ἐδεξιοῦτο καὶ τῷ τρισμακαρίῳ ἀπέστελλεν ἀββᾶ Θεοδοσίῳ ἐκ τῆς τοῦ Καθίσματος ἤδη ἐκκλησίας ἀναχωρήσαντι καὶ ὑπὸ Μαρίνου τοῦ τὴν Φωτεινοῦ λεγομένην
 10 συστησαμένου μονὴν καὶ Λουκᾶ τοῦ Μετωπινοῦ τῶν πάλαι ὑπὸ τοῦ ὀσίου Εὐθυμίου παιδευθέντων εἰς μοναχικὴν τελειότητα προβιβασθέντι καὶ ὡς ἀπὸ τριάκοντα πέντε σταδίων τῆς λαύρας οἰκῆσαντι πρὸς δυσμὰς καὶ κοινόβιον αὐτόθι τῇ τοῦ Χριστοῦ συνεργείᾳ συνιστῶντι περιφανέστατον.
 15 Καὶ ὁ μὲν πατὴρ ἡμῶν Σάββας ἀποστέλλων, ὡς εἴρηται, ἀδελφὸν τῷ μεγάλῳ ἀββᾶ Θεοδοσίῳ πρῶτον τὰ τοιαῦτα αὐτὸν ἐνουθέτει λέγων.

Τέκνον, ἀπρεπὲς ἐστὶ, μᾶλλον δὲ ἐπιβλαβὲς τὸ τὴν τοιαύτην λαύραν ἀγένειον ἔχειν τινά· τοῦτο δὲ καὶ οἱ
 20 ἀρχαῖοι τῆς Σκήτεως πατέρες ἐνομοθέτησαν καὶ ἐμοὶ παραδέδωκαν οἱ περὶ τὸν μέγαν πατέρα ἡμῶν Εὐθύμιον. Βουλευθέντα με γὰρ τὴν αὐτοῦ λαύραν οἰκῆσαι ἀγένειον θεασάμενος τῷ μακαρίτῃ ἀπέστειλεν Θεοκτίστῳ λέγων, ὅτι 'ἄτοπὸν ἐστὶ καὶ ἐπιβλαβὲς ἀγένειον
 25 ἐν λαύρᾳ οἰκεῖν. Καὶ αὐτὸς ἀπιθὶ πρὸς τὸν ἀββᾶν Θεοδόσιον κάκεῖσε χρησιμεύσεις'.

“Οποῖος σὲ τοῦτον τὸν τόπο κτίσει ἢ ἐπισκευάσει κελ-
λί, εἶναι σὰν νὰ κτίζει ἐκκλησία Θεοῦ.

29

ΣΑΒΒΑΣ ΚΑΙ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ

Αὐτὰ κάμοντας καὶ διδάσκοντας ὁ πατέρας μας Σάββας, δὲν ἐπέτρεπε καθόλου νὰ συγκατοικήσει στὴ συνοδία τοῦ ἀγένειος, ποὺ δὲν ἐγέμισε τὸ πρόσωπό του γένεια ἐξ αἰτίας τῶν σκανδά-
λων τοῦ πονηροῦ. Καὶ ἂν καμμιά φορὰ παρασιαζόταν κάποιος ἀγένειος ἀτελῆς στὴν ἡλικία, ποὺ ἤθελε ν’ ἀποταχθεῖ, τὸν δε-
χόταν καὶ τὸν ἔστελνε στὸν τρισμακάριο ἄββᾶ Θεοδόσιο. Ὁ Θεοδόσιος εἶχε πλέον ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τοῦ Κα-
θίσματος καὶ εἶχε προβιβασθεῖ σὲ μοναχικὴ τελειότητα ἀπὸ τὸν Μαρίνο, ποὺ σύστησε τὴ μονὴ ποὺ ὀνομαζόταν τοῦ Φωτεινοῦ καὶ ἀπὸ τὸν Λουκᾶ τὸν Μετωπικό, ποὺ ἦσαν ἐκπαιδευμένοι πα-
λαιὰ ἀπὸ τὸν ὄσιο Εὐθύμιο. Τώρα κατοίκησε ἕως τριάντα πέντε στάδια πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς λαύρας⁶⁴ καὶ μὲ τῆ συνεργία τοῦ Θεοῦ συνέστησε ἐδῶ κοινόβιο περιφανέστατο.

Ὁ πατέρας μας Σάββας λοιπόν, ἀποστέλλοντας, ὅπως ἔχει λε-
χθεῖ, ἀδελφὸ στὸν μεγάλο ἄββᾶ Θεοδόσιο, πρῶτα τὸν ἐνουθε-
τοῦσε σχετικὰ λέγοντας.

Τέκνο μου, εἶναι ἀπρεπὲς ἢ μᾶλλον ἐπιβλαβὲς νὰ ἔχει κανεὶς ἀγένειον σὲ τέτοια λαύρα. Αὐτὸ τὸ πράγμα τὸ ἐνομοθέτησαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι πατέρες τῆς Σκήτεως καὶ σὲ μένα τὸ παρέδωσαν οἱ συνοδοὶ τοῦ μεγάλου πατέρα μας Εὐθυμίου. Πράγματι, ὅταν θέλησα νὰ ἐγκαταστα-
θῶ στὴ λαύρα του, μόλις μὲ εἶδε ἀγένειον, μ’ ἔστειλε στὸν μακαρίτη Θεόκτιστο, λέγοντας ὅτι εἶναι ἄτοπο καὶ ἐπιβλαβὲς νὰ κατοικεῖ ἀγένειος μέσα στὴ λαύρα. Κι’ ἐσὺ πήγαινε πρὸς τὸν ἄββᾶ Θεοδόσιο κι’ ἐκεῖ θὰ χρησιμεύσεις.

64. Τριάντα πέντε στάδια εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ ἑξὶ χιλιόμετρα.

Ὁ δὲ μέγας ἀββᾶς Θεοδόσιος δεχόμενος τὸν παρ' αὐτοῦ πεμ-
φθέντα ἀδελφὸν ἔσπευδε πᾶσιν τρόποις θεραπεύειν αὐτὸν διὰ
τὸν ἀποστείλαντα. Γεγόνασι γὰρ ὁμόψυχοι καὶ ὁμόφρονες πνέ-
οντες ἀλλήλους μᾶλλον ἢ τὸν ἀέρα, ὥστε τὴν κατὰ Θεὸν αὐτῶν
5 ὁμόνοιάν τε καὶ συμφωνίαν τοὺς Ἱεροσολυμίτας καλεῖν ἀποστο-
λικὴν ζυγὴν νέαν Πέτρου καὶ Ἰωάννου.

Α'

Ὅθεν τοὺς ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἀρχιμανδρίτας καὶ τῶν μοναχῶν
ἐξάρχους πεποίηκεν ὁ ἐν ἀγίοις ἀρχιεπίσκοπος Σαλούστιος μέλ-
λων ἐν Χριστῷ τελειοῦσθαι αἰτηθεὶς παρὰ παντὸς τοῦ μοναχι-
10 κοῦ σχήματος· τίς δὲ ἡ αἰτία γέγονε τῆς τούτων προβολῆς, δι'
ὀλίγων ἐρῶ.

Ἐλπιδίου καὶ Ἡλία τῶν τοῦ ἐν ἀγίοις Πασσαρίωνος διαδόχων
τελευτησάντων ἀρχιμανδριτῶν κατὰ διαδοχὴν ὄντων καὶ Λαζάρου
τινὸς τὴν ἐκείνων ἡγεμονίαν διαδεξαμένου, ὁμοίως δὲ καὶ
15 Γεροντίου τοῦ τὴν μακαρίαν Μελάνην διαδεξαμένου ἀποσχί-
σαντος τῆς καθολικῆς κοινωνίας καὶ τελευτήσαντος καὶ τινος
Ἀναστασίου τὴν ἡγεμονίαν διαδεξαμένου ἀναρχία τις ἦν καὶ πο-
λυαρχία ἐν τοῖς μοναχοῖς τὸ τηνικαῦτα ἐκράτει, ἐξ ὧν πέφυκε
γεννᾶσθαι ἀταξία τε καὶ στάσις. Ὅθεν ἐν συγχύσει τοῦ μοναχι-
20 κοῦ ὑπάρχοντος, Λαζάρου ἤδη καὶ Ἀναστασίου τῶν κατὰ δια-
δοχὴν ἀρχιμανδριτῶν ἐξησθενηκότων ἐκ τοῦ τόνου τῆς μοναχι-
κῆς ἀκριβείας καὶ ταῖς γηΐναις φροντίσι καὶ κοσμικαῖς προσό-
δοις προσασχοληθέντων, ὅτε μάλιστα καὶ Ἀναστασίου τὴν βα-
σιλείαν Ζήνωνος διαδεξαμένου καὶ τοῖς Ἀποσχισταῖς παρρη-
25 σίαν δεδωκότος, τότε διαναστὰς ὁ ἐν ἀγίοις Σαλούστιος τὸν
ἀνωτέρω μνημονευθέντα ἀββᾶν Μαρκιανὸν ἀρχιμανδρίτην πε-
ποίηκεν.

Ὀλίγου δὲ χρόνου παρελθόντος καὶ Μαρκιανοῦ ἐν Χριστῷ κοι-
μηθέντος πάντων τῶν τῆς ἐρήμου μοναχῶν ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ
30 παρὰ τῷ πατριάρχῃ ἀρρωστοῦντι συναθροισθέντων προεβλή-

Ὁ μέγας Θεοδόσιος μὲ τῆ σειρά του, δεχόμενος τὸν ἀδελφὸ πού τοῦ στελλόταν ἔσπευδε μὲ ὄλους τοὺς τρόπους νὰ τὸν περιποιεῖται πρὸς χάριν αὐτοῦ πού τὸν ἔστειλε. Εἶχαν γίνοι ὁμόψυχοι καὶ ὁμόφρονες· ἀνέπνεαν μᾶλλον ὁ ἓνας τὸν ἄλλον παρὰ τὸν ἀέρα, ὥστε οἱ Ἱεροσολυμίτες νὰ ὀνομάζουιν τὴν κατὰ Θεὸν ὁμόνοια καὶ συμφωνία τους νέο ἀποστολικὸ ζευγάρι Πέτρου καὶ Ἰωάννη.

30

Γι' αὐτοὺς ὁ ἅγιος ἀρχιεπίσκοπος Σαλούστιος κατέστησε καὶ τοὺς δύο ἀρχιμανδρίτες καὶ ἐξάρχους τῶν μοναχῶν, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ τελειωθεῖ ἐν Χριστῶ, ἔπειτα ἀπὸ αἴτηση ὄλου τοῦ μοναχικοῦ κόσμου. Τὸ ποιά ἦταν αἰτία τῆς προαγωγῆς του, θὰ τὸ ἀναφέρω μὲ λίγα λόγια.

Ὅταν πέθαναν ὁ Ἐλπίδιος καὶ ὁ Ἡλίας, πού ἦσαν ἀρχιμανδρίτες διάδοχοι τοῦ ἀγίου Πασσαρίωνος στή σειρά, καὶ διαδέχθηκε τὴν ἡγεσία τους κάποιος Λάζαρος, ἐπίσης ἀφοῦ πέθανε ὁ Γερόντιος πού εἶχε διαδεχθεῖ τὴν μακαρία Μελανία καὶ ἀπέσχισε τὴν καθολικὴ κοινωνία, καὶ τὴν ἡγεσία ἀνέλαβε κάποιος Ἀναστάσιος, ἦταν κάποια ἀναρχία κι' ἐπικράτησε τότε πολυαρχία ἀνάμεσα στοὺς μοναχοὺς, καταστάσεις πού προκαλοῦν συνήθως ἀταξία καὶ στάση. Ὁ μοναχικὸς κόσμος ἦταν σὲ ἀναστάτωση, ἀφοῦ τώρα ὁ Λάζαρος κι' ὁ Ἀναστάσιος, οἱ διαδοχικοὶ ἀρχιμανδρίτες, εἶχαν μειώσει τὸν τόνο τῆς μοναχικῆς ἀκριβείας κι' ἀσχολοῦνταν μὲ τὶς γήινες φροντίδες καὶ τὶς κοσμικὲς προσόδους. Ὅταν μάλιστα τὴ βασιλεία διαδέχθηκε ἀπὸ τὸν Ζήνωνα ὁ Ἀναστάσιος κι' ἔδωσε στοὺς Ἀποσχιστὲς ἐλευθέρια δράσεως, τότε σηκώθηκε ὁ ἅγιος Σαλούστιος καὶ ἔκαμε ἀρχιμανδρίτη τὸν παραπάνω ἀναφερόμενο ἀββᾶ Μαρκιανό.

Ἀφοῦ ἐπέρασε λίγος χρόνος κι' ὁ Μαρκιανὸς ἐκοιμήθηκε ἐν Χριστῶ, ὄλοι οἱ μοναχοὶ τῆς ἐρήμου ἦσαν συγκεντρωμένοι στὸ ἐπισκοπεῖο γύρω στὸν ἄρρωστο πατριάρχη. Τότε μὲ κοινῇ

θησαν κατὰ κοινήν ψῆφον Θεοδόσιος καὶ Σάββας ἀρχιμανδρῖται καὶ ἔξαρχοι πάντων τῶν ὑπὸ τὴν ἀγίαν πόλιν μοναστηρίων, ὡς ἐρημιῖται καὶ ἀκτῆμονες βίῳ καὶ λόγῳ κεκοσμημένοι καὶ τοῖς θείοις κομῶντες χαρίσμασιν. Ἀπὸ τότε τοίνυν ὁ μὲν ἀββᾶς Θεο-
 5 δόσιος ἀρχηγὸς γέγονε καὶ ἀρχιμανδρίτης παντὸς τοῦ κοινοβια-
 κοῦ κανόνος, ἔχων μετ' αὐτὸν δευτερεύοντα τῆς τῶν κοινοβια-
 κῶν καταστάσεως φροντίδων τὸν ἐν ἀγίοις ἀββᾶν Παῦλον τὸν
 τῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου μονῆς ἡγούμενον· ὁ δὲ πατὴρ
 ἡμῶν Σάββας ἄρχων κατεστάθη καὶ νομοθέτης παντὸς τοῦ
 10 ἀναχωρητικοῦ βίου καὶ πάντων τῶν ἐν τοῖς κέλλαις ζῶῃν προ-
 αιρουμένων.

ΛΑ'

ΗΛΙΑΣ Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Τοῦ μέντοι ἀρχιεπισκόπου Σαλουστίου ἐπὶ ὀκτῶ χρόνους καὶ
 μῆνας τρεῖς τοῦ Ἱεροσολύμων θρόνου κρατήσαντος καὶ ἐν
 Χριστῷ κοιμηθέντος μηνὶ Ἰουλίῳ εἰκάδι τρίτῃ τῆς δευτέρας ἰν-
 15 δικτιῶνος, Ἡλίας ὁ πλειστάκις ἐν τῷ περὶ τοῦ ὀσίου Εὐθυμίου
 λόγῳ μνημονευθεὶς τὴν πατριαρχίαν διεδέξατο τῷ πεντηκοστῷ
 ἔκτῳ τῆς τοῦ μακαρίου Σάββα ἡλικίας χρόνῳ. Ὅστις πατριάρ-
 χης Ἡλίας ὠκοδόμησεν μοναστήριον πλησίον τοῦ ἐπισκοπείου
 καὶ ἐν αὐτῷ περισυνήγαγε τοὺς τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως σπου-
 20 δαίους εἰς τοὺς περὶ τὸν πύργον τοῦ Δαυὶδ τόπους διεσπαρμέ-
 νους, κελλία ἐκάστῳ αὐτῶν διανείμας πᾶσαν σωματικὴν ἀνά-
 παυσιν ἔχοντα. Αὐτῶν δέ, ὡς εἴρηται, συναθροισθέντων ὁ πα-
 τὴρ ἡμῶν Σάββας διάφορα παρ' αὐτῶν ἀγοράσας κελλία, ξενο-
 δοχεῖον ταῦτα τῇ λαύρῳ πεποίηκεν. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλα κατὰ τὸ
 25 βόρειον μέρος τῶν ἀγορασθέντων κελλίων, ἅπερ ἐβούλετο ἀγο-
 ράσαι εἰς λόγον ξένων μοναχῶν. Καὶ ἰκανῆς χρυσίου ποσότητος

ψηφο προβλήθηκαν ὁ Θεοδόσιος καὶ ὁ Σάββας γιὰ ἀρχιμανδρίτες καὶ ἐξαρχοὶ ὄλων τῶν μοναστηριῶν ποὺ ἦταν κάτω ἀπὸ τὴν ἁγία πόλη Ἱερουσαλήμ ὡς ἐρημίτες καὶ ἀκτῆμονες, στολισμένοι μὲ ἀρετὴ καὶ λόγῳ καὶ προικισμένοι μὲ θεῖα χαρίσματα. Ἀπὸ τότε λοιπὸν ὁ ἀββᾶς Θεοδόσιος ἐγίνε ἀρχηγὸς καὶ ἀρχιμανδρίτης ὄλου τοῦ κοινοβιακοῦ συστήματος, ἔχοντας μαζί του δεύτερον γιὰ τὴν κατάστασι τῶν κοινοβιακῶν φροντίδων τὸν μεταξὺ τῶν ἁγίων ἀββᾶ Παῦλο, τὸν ἡγούμενο τῆς μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου, ἐνῶ ὁ πατέρας μας Σάββας ὀρίσθηκε ἀρχηγὸς καὶ νομοθέτης ὄλου τοῦ ἀναχωρητικοῦ συστήματος καὶ ὄλων ἐκείνων ποὺ προτιμοῦσαν νὰ ζοῦν στὰ κελλιά.

31

ΗΛΙΑΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ὄταν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σαλούστιος, ἀφοῦ ἐκράτησε τὸ θρόνο τῶν Ἱεροσολύμων ὀκτὼ χρόνια καὶ τρεῖς μῆνες, ἐκοιμήθηκε τὴν δεκάτη τρίτη τοῦ μηνὸς Ἰουλίου, δεύτερη ἰνδικτιῶνα, παρέλαβε τὴν πατριαρχία ὁ Ἡλίας, ποὺ ἐμνημονεύθηκε πολλὰ φορὲς στὴν πραγματεία τοῦ Μακαρίου Σάββα⁶⁵. Αὐτὸς ὁ πατριάρχης Ἡλίας οἰκοδόμησε μοναστήρι κοντὰ στὸ ἐπισκοπεῖο καὶ συγκέντρωσε σ' αὐτὸ τοὺς φροντιστὲς τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως ποὺ ἦσαν διεσπαρμένοι στοὺς τόπους γύρω ἀπὸ τὸν πύργο τοῦ Δαβίδ, μοιράζοντας στὸν καθένα ἀπὸ αὐτοὺς κελλιά ποὺ προσφέρονταν γιὰ κάθε σωματικὴ ἀνάπαυσι. Ὄταν συγκεντρώθηκαν αὐτοί, ὅπως ἀναφέρθηκε, ὁ πατέρας μας Σάββας ἀγόρασε ἀπ' αὐτοὺς διάφορα κελλιά, ποὺ τὰ μετέτρεψε σὲ ξενοδοχεῖο τῆς λαύρας⁶⁶. Ἦταν ἐπίσης καὶ ἄλλα στὸ βόρειο μέρος τῶν κελλιῶν ποὺ ἀγοράσθηκαν, τὰ ὁποῖα ἤθελε ν' ἀγοράσει γιὰ λογαριασμὸ ξένων μοναχῶν. Ἐπειδὴ ὅμως χρειαζόταν μεγάλη τροσότητα χρημάτων, αὐτὸς δὲν εἶχε παρὰ μόνο ἓνα σημῖσι-

65. Ἡ ἰνδικτιῶνα αὐτὴ ἐπεφτε ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 493 μέχρι 31 Αὐγούστου τοῦ 494. Τὸ πεντηκοστὸ ἕκτο ἔτος τοῦ Σάββα ἦταν τὸ 494.

66. Ξενώνα καὶ νοσοκομεῖο μαζί.

ζητουμένης οὐκ εἶχε πλὴν ἐνὸς σημισίου καὶ τῇ εἰς Θεὸς πίστει ἐπερειδόμενος δέδωκε τὸ σημίσιον ἀρραβῶνα λέγων.

Εἰ μὴ αὐριὸν σε πληρώσω, ἀπολῶ τὸν ἀρραβῶνα.

Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον αὐτοῦ περὶ
 5 τούτου ἐνθυμουμένου καὶ κατὰ διάνοιαν προσευχομένου ἔρχεται
 τις πρὸς αὐτὸν ξενικὸς ἄγνωστος παντελῶς καὶ δίδωσιν αὐτῷ
 ἑκατὸν ἑβδομηκοντα νομίσματα καὶ παραυτίκα ἀναχωρεῖ μηδὲ
 τὴν οἰκείαν ἀπαγγείλας προσηγορίαν. Ὁ δὲ μακαρίτης θαυμά-
 σασ τὴν τοῦ Θεοῦ ταχεῖαν ἀντίληψιν δέδωκε τὸ τίμημα τῶν
 10 κελλίων καὶ καθίστησιν ξενοδοχεῖον ἕτερον πρὸς τὴν τῶν ἐρχο-
 μένων ἀπὸ ξένης μοναχῶν ἀνάπαυσιν. Ἦν δὲ καὶ τῷ Καστελ-
 λίῳ περιποιησάμενος ξενοδοχεῖα δύο ἐν τε τῇ ἀγίᾳ πόλει οὐ μα-
 κρὰν τοῦ πύργου τοῦ Δαυὶδ καὶ ἐν Ἱεριχῶ ἐν ἐνὶ τῶν ὠνηθέν-
 των παρ' αὐτοῦ παραδεισίων.

ΑΒ'

ΑΡΜΕΝΙΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΑΥΡΑΝ - ΤΡΙΣΑΓΙΟΝ

15 Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τῷ πατρὶ ἡμῶν δύο
 ἀδελφοὺς κατὰ σάρκα ἐκ τῆς μὲν Ἰσαυρίας ὀρμωμένους, Θεό-
 δουλον δὲ καὶ Γελάσιον προσαγορευομένους, οὔστινας, ὡς ἔμοι-
 γε δοκεῖ, Βεσελεὴλ καὶ Ἐλιὰβ τοὺς ἀρχιτέκτονας τῆς σκηνῆς εἰ
 καλέσειέ τις, οὐχ ἁμαρτήσῃ. Τούτους γὰρ ἔχων ὁ παρ' ἡμῖν
 20 νέος Μωυσῆς τὰ τε λείποντα εἰς τὴν ἑαυτοῦ περιφανεστάτην
 ἔκτισε λαύραν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν εὐαγῆ μοναστήρια. Καὶ
 πρῶτον μὲν ἔκτισε μαγκιπεῖον καὶ νοσοκομεῖον ἐν τῇ λαύρᾳ καὶ
 ὑπεράνω τὴν μεγάλην ὠκοδόμησεν ἐκκλησίαν τῆς πανυμνήτου
 θεοτόκου καὶ ἀπειπαρθένου Μαρίας, τῆς θεοκτίστου ἐκκλησίας
 25 στενοχωρούσης τὴν συνοδίαν πληθύνουσαν καὶ τῶν Ἀρμενίων
 πληθυνθέντων καὶ ἐν τῷ μικρῷ εὐκτηρίῳ στενοχωρουμένων.

σιο⁶⁷. Στηριζόμενος στήν πίστη πρὸς τὸ Θεὸ ἔδωσε ἀρραβώνα τὸ σημίσσιο, λέγοντας.

Ἐάν δὲ σὲ πληρώσω αὖριο, θὰ χάσω τὸν ἀρραβώνα.

Τὴν ἴδια μέρα, πρὶν ἀνατεῖλει ὁ ἥλιος, ἐνῶ αὐτὸς ἐσκεπτόταν τὸ θέμα καὶ προσευχόταν νοερῶς, ἔρχεται πρὸς αὐτὸν κάποιος ξένος, ἐντελῶς ἄγνωστος, καὶ τοῦ δίνει ἑκατὸν ἑβδομήντα νομίσματα καὶ ἀναχωρεῖ ἀμέσως, χωρὶς νὰ ἀναφέρει οὔτε κἂν τὸ ὄνομά του. Ὁ μακαρίτης θαυμάζοντας τὴ γρήγορη βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἔδωσε τὴν ἀξία τῶν κελλιῶν καὶ ἰδρύει ἄλλο ξενοδοχεῖο γιὰ τὴν ἀνάπαυση τῶν μοναχῶν ποῦ ἔρχονταν ἀπὸ τὰ ξένα⁶⁸. Ὁργάνωσε ἐξάλλου καὶ στὸ Καστέλλι ἄλλα δύο ξενοδοχεῖα, ἓνα ἄλλο στήν ἀγία πόλη, ὄχι μακριὰ ἀπὸ τὸν πύργο τοῦ Δαβὶδ καὶ ἓνα στήν Ἱεριχὼ σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς κήπους ποῦ εἶχε ἀγοράσει.

32

ΑΡΜΕΝΙΟΣ ΣΤΗ ΛΑΥΡΑ - ΤΡΙΣΑΓΙΟ

Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ ἔστειλε ὁ Θεὸς στὸν πατέρα μας δύο ἀδελφούς κατὰ σάρκα ποῦ προέρχονταν ἀπὸ τὴν Ἰσαυρία, κι' ὀνομάζονταν Θεόδουλος καὶ Γελάσιος, τοὺς ὁποίους δὲν θ' ἀστοχοῦσε κανεὶς, νομίζω, ἂν τοὺς ὀνόμαζε Βεσελεὴλ καὶ Ἐλιάβ⁶⁹, τοὺς ἀρχιτέκτοντες τῆς σκηνῆς. Μὲ τὴ βοήθεια αὐτῶν ὁ δικὸς μας νέος Μωυσῆς ἔκτισε ὅσα ἔλειπαν στήν περίλαμπρη λαύρα του καὶ στὰ γύρω ἀπὸ αὐτὴν εὐαγὴ μοναστήρια. Πρῶτα ἔκτισε τὸ ἀρτοποιεῖο καὶ νοσοκομεῖο στὴ λαύρα καὶ ἐπάνω ἀπὸ αὐτὰ οἰκοδόμησε τὴ μεγάλη ἐκκλησία τῆς πανύμνητης Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, διότι ἡ θεόκτιστη ἐκκλησία ἦταν στενὴ γιὰ τὴν πληθυνόμενη συνοδία, ἐνῶ καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἐπίσης πληθύνονταν καὶ στενοχωροῦνταν στὸ μικρὸ παρεκκλήσι. Ἀνά-

68. Καὶ ἦσαν πολλοὶ οἱ προσκυνηταὶ μοναχοί. Τὰ ξενοδοχεῖα εἶναι στὸ χῶρο ὅπου εὐρίσκονται καὶ τῶρα τὰ ξενοδοχεῖα καὶ ἄλλα κτίρια τοῦ ὀρθοδόξου πατριαρχείου.

69. Ἐξόδου 31,2. 6.

Ἄνα μέσον δὲ τῶν ἀμφοτέρων ἐκκλησιῶν μεσίαυλον πεποίη-
 κεν, ἔνθα πρῶην εἶδε τὴν τοῦ στύλου πυρὸς ὄπτασιαν· ἐποίησε
 δὲ καὶ δοχεῖα ὑδάτων μέγιστα ἐν τῷ χειμάρρῳ. Τῆς οὖν μεγά-
 λης ἐκκλησίας οἰκοδομηθείσης καὶ κόσμῳ παντὶ διακοσμηθεί-
 5 σης κατελθὼν ὁ ἐν ἀγίοις Ἡλίας ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὴν λαύραν
 ταύτην ἐνεκαίνισε καὶ θυσιαστήριον ἡγιασμένον κατέπηξεν ἐν
 τρίτῳ μηνὶ Ἰουλίῳ πρώτη τῆς ἐνάτης ἰνδικτιῶνος, ἐξηκοστῷ δὲ
 τρίτῳ τῆς τοῦ μεγάλου Σάββα ἡλικίας χρόνῳ.

Τότε οὖν τοὺς μὲν Ἀρμενίους μετέστησεν ἀπὸ τοῦ μικροῦ εὐ-
 10 κτηρίου πρὸς τὸ ἐπιτελεῖν τὸν τῆς ψαλμωδίας κανόνα τῆ τῶν
 Ἀρμενίων διαλέκτῳ εἰς τὴν θεόκτιστον ἐκκλησίαν, παρεγγυή-
 σας αὐτοῖς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν λοιπὴν ἀκολουθίαν ἐν ταῖς συν-
 άξεσιν Ἀρμενιστὶ καθ' ἑαυτοὺς λέγειν καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς
 θείας προσκομιδῆς ἔρχεσθαι μετὰ τῶν Ἑλληνισταρίων καὶ τῶν
 15 θείων μεταλαμβάνειν μυστηρίων· ἐπειδὴ δὲ τινες αὐτῶν λέγειν
 ἐπεχείρησαν τὸν τρισάγιον ὕμνον μετὰ τῆς ὑπὸ Πέτρου τοῦ ἐπί-
 κλην Κναφέως ἐπινοηθείσης προσθήκης τοῦ «ὁ σταυρωθεὶς δι'
 ἡμᾶς» ἀγανακτήσας εἰκότως ὁ θεῖος πρεσβύτερος ἑλληνιστὶ τοῦ-
 τον αὐτοὺς ψάλλειν τὸν ὕμνον ἐκέλευσε κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς
 20 Καθολικῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν καὶ οὐ κατὰ τὴν τοῦ ρηθέν-
 τος Πέτρου καινοτομίαν τοῦ τὰ Εὐτυχοῦς φρονήσαντος καὶ ἐκ
 δευτέρου τυραννικῷ τρόπῳ τοῦ Ἀντιοχείας θρόνου κρατήσαν-
 τος καὶ ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἐκβληθέντος καὶ πάλιν
 ἐκ τρίτου μετὰ τὴν ἐν Ἰσαυρίᾳ γεγενημένην τοῦ Ἰλλοῦ τυραν-
 25 νίδα ἐπὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος βασιλικῇ ἀβθεντίᾳ τοῦ αὐτοῦ
 θρόνου κρατήσαντος ἀθέσμως μὴ λυθέντων τῶν κατ' αὐτοῦ γε-
 γονότων ἀναθεμάτων καὶ πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν ἐκταράξαντος
 καὶ ὑπὸ τοῦ πάπα Ρώμης Φιλικὸς ἀναθεματισθέντος διὰ τε τὴν
 ἑτεροδοξίαν καὶ τὴν εἰρημένην τῷ τρισαγίῳ προσθήκην. Ὅθεν
 30 δικαίως καὶ εὐσεβῶς ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας τὴν ὑπ' ἐκείνου ἐπι-
 νοηθεῖσαν προσθήκην ἀπώσαμένος τῇ ἐκκλησιαστικῇ εἶπετο
 παραδόσει. Ἐθέσπισε δὲ ὥστε κατὰ μὲν Σάββατον τὴν σύναξιν
 εἰς τὴν θεόκτιστον ἐκκλησίαν γίνεσθαι, κατὰ δὲ Κυριακὴν εἰς
 τὴν τῆς Θεοτόκου ἐπιτελεῖσθαι ἐκκλησίαν καὶ ἀπαραλείπτως

μεσα στις δυο ἐκκλησίες ἔκαμε αἶθριο, ἐκεῖ ὅπου εἶδε πρωτύτερα τὴν ὄπτασία τοῦ στύλου πυρός· κατασκεύασε ἐπίσης στὸ χείμαρρο μεγάλες δεξαμενές. Ὅταν λοιπὸν οἰκοδομήθηκε ἡ μεγάλη ἐκκλησία καὶ διακοσμήθηκε μὲ κάθε τρόπο, κατέβηκε σ' αὐτὴν τὴ λαύρα ὁ μεταξὺ τῶν ἁγίων Ἡλίας ἀρχιεπίσκοπος· ἐγκαινίασε τὴν ἐκκλησία καὶ ἔπηξε σ' αὐτὴν ἁγιασμένο θυσιαστήριο, τὴν πρώτη τοῦ μηνὸς Ἰουλίου τῆς ἐνάτης ἰνδικτιῶνος⁷⁰, τὸ ἐξηκοστὸ τρίτο ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ μεγάλου Σάββα.

Τότε λοιπὸν μετέφερε τοὺς Ἀρμένιους ἀπὸ τὸ μικρὸ παρεκκλήσι στὴ θεόκτιστη ἐκκλησία, γιὰ νὰ τελοῦν τὴν ἀκολουθία τῆς ψαλμωδίας στὴ γλώσσα τῶν Ἀρμενίων. Τοὺς ἐπέτρεψε νὰ τελοῦν χωριστὰ ἀρμενιστὶ τὰ μεγαλυνάρια καὶ τὴν ἄλλη ἀκολουθία, ἀλλὰ στὴν ὥρα τῆς θείας προσκομιδῆς νὰ ἔρχονται μαζί μὲ τοὺς ἐλληνισταρίους καὶ νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεῖα μυστήρια. Ἐπειδὴ μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐπιχείρησαν νὰ ἀπαγγέλλουν τὸν τρισάγιο ὕμνο μὲ τὴν προσθήκη ποὺ ἐπινοήθηκε ἀπὸ τὸν Πέτρο τὸν Κναφέα «ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς», ὁ θεῖος πρεσβύτερος εὐλόγως ἀγανάκτησε καὶ διέταξε νὰ ψάλλουν τὸν ὕμνο τοῦτο ἐλληνιστὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία παράδοση τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι κατὰ τὴν καινοτομία τοῦ Πέτρου ποὺ ἀναφέραμε. Ὁ Πέτρος αὐτὸς ἀκολουθοῦσε τὶς δοξασίες τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ εἶχε καταλάβει γιὰ δευτέρη φορὰ τὸν θρόνο τῆς Ἀντιοχείας βιαίως, καὶ ἀφοῦ ἐκδιώχθηκε ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς κατέλαβε πάλι γιὰ τρίτη φορὰ τὸν ἴδιο θρόνο μετὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ Ἰλλοῦ στὴν Ἰσαυρία ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ζήνωνος μὲ βασιλικὴ ἐξουσία παρανόμως, ἀφοῦ δὲν ἐλύθησαν τὰ ἐναντίον του γενόμενα ἀναθέματα. Ἐτάραξε ὅλη τὴν Ἀνατολή καὶ ἀναθεματίσθηκε ἀπὸ τὸν πάπα Ρώμης Φήλικα τόσο γιὰ τὴν ἑτεροδοξία του ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἀναφερθεῖσα προσθήκη στὸ τρισάγιο. Γι' αὐτὸ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ὁ πατέρας μας Σάββας, ἀφοῦ ἀπέριψε τὴν προσθήκη ποὺ ἐπινόησε ἐκεῖνος, ἀκολούθησε τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοση. Ἐθέσπισε τὸ Σάββατο νὰ γίνεται ἡ σύναξις στὴ θεόκτιστη ἐκκλησία καὶ κατὰ τὴν Κυριακὴ νὰ τελεῖται στὴν ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου καὶ χωρὶς πα-

70. Ἡ ἐνάτη ἰνδικτιῶνα ἔπεφτε ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 500 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 501. Τὸ 63ο ἔτος τοῦ Σάββα ἔπεφτε στὸ ἔτος 501.

ἀπὸ ὄψε̄ ἕως πρῶτὶ ἀγρυπνίαν ἐν ἀμφοτέραις γίνεσθαι ταῖς ἐκκλη-
σίαις κατὰ τε Κυριακὴν καὶ Δεσποτικὴν ἑορτὴν.

ΛΓ'

ΣΤΑΣΙΣ

Αὐτοῦ τοίνυν τῆ τοῦ Θεοῦ χάριτι ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὴν τε λαύραν
πλατύναντος καὶ τὴν συνοδίαν ἀυξήσαντος καὶ τὸ τοῦ Καστελ-
5 λίου κοινόβιον συστησαμένου καὶ πάντων τῶν λοιπῶν λαυρῶν
καὶ ἀναχωρητῶν ἐξαρχοῦντος οἱ ἀνωτέρω μνημονευθέντες μα-
θηταὶ αὐτοῦ καὶ κατήγοροι τῆ τοῦ Καστελλίου συστάσει μᾶλλον
φθονήσαντες ἄλλους τε τῆς συνοδίας ὑπονοθεύσαντες καὶ τεσ-
σαράκοντα γεγονότες ἕκ τινος σκαιοῦ δαίμονος συστροφᾶς κατ'
10 αὐτοῦ ἐποιοῦντο. Ὁ δὲ πατὴρ ἡμῶν Σάββας πρᾶϋς μὲν ὑπάρ-
χων πρὸς ἀνθρώπους, μαχητὴς δὲ πρὸς δαίμονας, παραχωρή-
σας αὐτοῖς ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὰ μέρη Σκυθοπόλεως καὶ ἐκάθισεν
εἰς ἔρημον τόπον παρὰ τὸν λεγόμενον ποταμὸν Γαδάρων καὶ
ἔμεινεν ἐκεῖσε ἐν σπηλαίῳ ἐπὶ χρόνον ὀλίγον, ἐν ᾧ εἰώθει λέων
15 παμμεγεθέστατος ἀναχωρεῖν. Ὅστις λέων περὶ τὸ μεσονύκτιον
ἐλθὼν εὔρε τὸν μακαρίτην καθεύδοντα καὶ λαβόμενος τοῦ κεν-
τωνίου αὐτοῦ τῷ στόματι εἴλκεν αὐτὸν ἐξῶσαι τοῦ σπηλαίου
φιλονεικῶν. Τὸν δὲ ἀναστάντα καὶ τῆς νυκτερινῆς ψαλμωδίας
ἀρξάμενον, ἐξελθὼν ὁ λέων ἐξεδέχετο ἔξω τοῦ σπηλαίου· τοῦ
20 δὲ πρεσβύτου τὸν κανόνα πληρώσαντος καὶ κατακλιθέντος ἐν
ᾧ τόπῳ εἰώθει ὁ λέων κατακλίνεσθαι, πάλι ἐσελθὼν καὶ τοῦ
κεντωνίου αὐτοῦ λαβόμενος εἴλκεν ἐξῶσαι αὐτὸν τοῦ σπηλαίου
πειρώμενος. Τοῦ τοίνυν λέοντος κατεπείγοντος αὐτὸν ἐξελθεῖν
τοῦ σπηλαίου, λέγει πρὸς αὐτὸν θαρσαλέῳ τῷ φρονήματι ὁ πρε-
25 σβύτης.

Τὸ μὲν σπήλαιον εὐρύχωρόν ἐστιν δυνάμενον ἀφθόνως
τοὺς ἀμφοτέρους ὑποδέξασθαι· εἷς γὰρ τῶν ἀμφοτέρων
ἡμῶν ὁ δημιουργός. Σὺ δὲ εἰ μὲν βούλη, μένε αὐτοῦ· εἰ

ράλειψη νὰ γίνεται καὶ στὶς δύο ἐκκλησίες ἀπὸ τὸ βράδυ ἕως τὸ πρωὶ ἀγρυπνία κάθε Κυριακὴ καὶ δεσποτικὴ ἑορτῆ.

33

ΣΤΑΣΙΣ

Ἐνῶ αὐτὸς μὲ τῆ χάρη τοῦ Θεοῦ σὲ λίγο χρόνο ἐπλάτυνε τὴ λαύρα καὶ αὐξήσε τὴ συνοδία καὶ σύστησε τὸ κοινόβιο τοῦ Καστελλίου κι' ἦταν ἡγέτης ὄλων τῶν ὑπολοίπων λαυρῶν καὶ ἀναχωρητῶν, οἱ παραπάνω μνημονευθέντες μαθητές του καὶ κατήγοροι, μᾶλλον ἀπὸ φθόνο γιὰ τὴν σύσταση τοῦ Καστελλίου, παρέσυραν καὶ ἄλλους ἀπὸ τὴ συνοδία καί, ἀφοῦ ἔγιναν σαράντα, ἔκαμαν στάση ἐναντίον του ὑπὸ τὴν ἐπήρεια βάνουσου δαίμονα. Ὁ πατέρας μας Σάββας, πού ἦταν πρῶτος πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ μαχητὴς πρὸς τοὺς δαίμονες, ὑποχωρώντας σ' αὐτοὺς ἀναχώρησε πρὸς τὰ μέρη τῆς Σκυθοπόλεως καὶ ἐκάθησε σ' ἓνα ἔρημο τόπο κοντὰ στὸν λεγόμενον ποταμὸ τῶν Γαδάρων· κι' ἔμεινε ἐκεῖ γιὰ λίγον καιρὸ μέσα σὲ σπήλαιον, στὸ ὁποῖο συνήθιζε ν' ἀναπαύεται ἓνα λιοντάρι. Τὸ λιοντάρι, ὅταν ἦλθε τὰ μεσάνυκτα εὐρῆκε τὸν μακαρίτη νὰ κοιμᾶται, τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ τριμμένο ράσο μὲ τὸ στόμα καὶ τὸν ἔσυρε θέλοντας νὰ τὸν βγάλει ἀπὸ τὸ σπήλαιον. Κι' ὅταν αὐτὸς σηκώθηκε καὶ ἄρχισε τὴ νυκτερινὴ ψαλμωδία, τὸ λιοντάρι ἐβγῆκε καὶ τὸν περιμένε ἔξω ἀπὸ τὸ σπήλαιον· ἀφοῦ ἔπειτα ὁ γέροντας συμπλήρωσε τὸν κανόνα καὶ ξάπλωσε στὸν τόπο πού συνήθιζε νὰ ξαπλώνει τὸ λιοντάρι, πάλι ἐμπῆκε μέσα, τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ παλιόρασο καὶ τὸν τραβοῦσε προσπαθώντας νὰ τὸν βγάλει ἀπὸ τὸ σπήλαιον. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ λιοντάρι τὸν ἐπίεζε νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ σπήλαιον λέγει πρὸς αὐτὸ ὁ γέροντας μὲ θαρραλέο φρόνημα.

Τὸ σπήλαιον εἶναι εὐρύχωρον καὶ μπορεῖ ἄνετα νὰ μᾶς χωρέσει καὶ τοὺς δύο, διότι ἓνας εἶναι καὶ τῶν δύο μας ὁ δημιουργός. Ἐσὺ ὁμως, ἂν θέλεις, μένε αὐτοῦ· ἀλ-

δὲ μή γε, ἀναχῶρησον. Ἐγὼ γὰρ χειρὶ Θεοῦ ἐπλάσθην
καὶ τῆ αὐτοῦ εἰκόνι τετίμημαι.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ λέων καὶ τρόπον τινὰ αἰδεσθεὶς ἀνεχῶρησεν.

ΛΔ'

Ο ΣΑΒΒΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΗΜΟΝ ΤΩΝ ΓΑΔΑΡΩΝ

Αὐτοῦ δὲ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐπισήμου αὐτόθι γεγονότος ἤρχοντο
5 τινὲς πρὸς αὐτὸν τῶν Σκυθοπολιτῶν καὶ τῶν Γαδαρηνῶν, ἐν
οἷς νεώτερός τις Σκυθοπολίτης ὀνόματι Βασίλειος προσγενῆς
ὑπάρχων Σευήρου καὶ Σωφρονίου τῶν αὐτόθι περιβοήτων θεία
κινηθεὶς κατανύξει ἦλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἀπετάξατο καὶ τὴν
ἀσκητικὴν ἐπαιδεύετο ἀκρίβειαν. Περὶ οὗ Βασιλείου λησταὶ τι-
10 νες μαθόντες ἐπῆλθον αὐτοῖς ἄφνω ἐν μεσονυκτίῳ χρήματα
ἔχειν τὸν Βασίλειον ὑποπτεύοντες καὶ μηδὲν αὐτοῖς τοῦ αἰῶνος
τούτου εὐρηκότες ἀπῆλθον οἰκοδομηθέντες, τὴν αὐτῶν πολι-
τείαν καὶ ἀκτημοσύνην καταμαθόντες. Καὶ συναντῶσι δυσὶ λέ-
ουσι παμμεγεθεστάτοις, ἔμφοβοι δὲ γενόμενοι ὥρκισαν τοὺς θῆ-
15 ρας οὕτω λέγοντες.

Τὰς εὐχὰς τοῦ ἀββᾶ Σάββα, οὔτινος νῦν τὴν ἀρετὴν
ἐθαυμάσαμεν, ἀπόστητε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ἵνα περάσωμεν.

Καὶ οἱ μὲν θῆρες τὸ ὄνομα τοῦ ἀββᾶ Σάββα ἀκούσαντες ὡς ὑπὸ
μάστιγός τινος ἐλαυνόμενοι ἔφυγον, οἱ δὲ λησταὶ ἀγασθέντες τῷ
20 θαύματι ἐλογίσαντο ὅτι ὄντως δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὁ γέρων,
ὅστις καὶ μὴ παρῶν θαυματουργεῖ, καὶ ὑπέστρεψαν ὁμοθυμαδὸν
πρὸς αὐτὸν καὶ προσπεσόντες αὐτῷ τὸ γεγονὸς θαῦμα διηγῆ-
σαντο. Καὶ συνθέμενοι τῷ Θεῷ μηκέτι ἀδικῆσαι ἄνθρωπον
ἀπετάξαντο πάση παρανομίᾳ καὶ ταῖς ἰδίαις ἀπὸ τότε ἐσχόλαζον
25 γεωργίαις. Τούτου δὲ διαφημισθέντος συνέτρεχον πρὸς αὐτὸν
πολλοί· ἦν γὰρ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις κελλίον δειμιάμενος καὶ ἄλ-

λιῶς ἀναχώρησε. Διότι ἐγὼ ἐπλάσθηκα ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχω τιμηθεῖ μὲ τὴν εἰκόνα του.

Ἄκουοντας αὐτὰ τὸ λιοντάρι καὶ κατὰ κάποιον τρόπο αἰσθανόμενο σεβασμὸν, ἀναχώρησε.

34

Ο ΣΑΒΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΟ ΤΩΝ ΓΑΔΑΡΩΝ

Σὲ λίγες μέρες ἔγινε ἐδῶ διάσημος. Ἔτσι ἔρχονταν πρὸς αὐτὸν μερικοὶ Σκυθοπολίτες καὶ Γαδαρηνοί, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ἦταν ἓνας Σκυθοπολίτης, ὀνομαζόμενος Βασίλειος, συγγενῆς τῶν ἐκεῖ φημισμένων ἀνδρῶν Σευήρου καὶ Σωφρονίου. Κινημένος αὐτὸς ἀπὸ θεία κατάνυξη ἦλθε πρὸς αὐτόν, ἀποτάχθηκε τὸν κόσμον καὶ ἐμάθαινε τὴν ἀσκητικὴ ἀκρίβεια. Ὅταν ἔμαθαν γι' αὐτὸν τὸ Βασίλειον κάποιοι ληστὲς ἐπιτέθηκαν ἐναντίον τους ξαφνικὰ τὰ μεσάνυκτα, ὑποπτευόμενοι ὅτι ἔχει χρήματα ὁ Βασίλειος· ἀφοῦ δὲν εὗρήκαν σ' αὐτοὺς τίποτε ἀπὸ τὸν αἰῶνα τοῦτον, ἀναχώρησαν οἰκοδομημένοι, διότι πληροφορήθηκαν γιὰ τὴ διαγωγή καὶ ἀκτημοσύνη τους. Καὶ συναντοῦν δύο μεγάλα λιοντάρια· γεμάτοι φόβον ὄρκισαν τὰ θηρία λέγοντας αὐτά.

Νὰ ἔχετε τὶς εὐχὰς τοῦ ἀββᾶ Σάββα, τοῦ ὁποίου θαυμάσαμε τώρα τὴν ἀρετὴν, παραμερίσετε ἀπὸ τὸ δρόμον, γιὰ νὰ περάσομε.

Τὰ θηρία, μόλις ἄκουσαν τὸ ὄνομα τοῦ ἀββᾶ Σάββα ἔφυγαν σὰν νὰ τὰ ἐκνηγοῦσαν μὲ μαστίγιον, ἐνῶ οἱ ληστὲς, ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὸ θαῦμα, βεβαιώθηκαν ὅτι πράγματι ὁ γέροντας εἶναι δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ καὶ ὅταν δὲν εἶναι παρῶν θαυματουργεῖ, καὶ ἐπέστρεψαν ὅλοι μαζὶ πρὸς αὐτόν καὶ πέφτοντας στὰ πόδια του διηγῆθηκαν τὸ θαῦμα ποῦ ἔγινε. Καί, ἀφοῦ ὑποσχέθηκαν στὸ Θεὸν νὰ μὴ ἀδικήσουν πλέον ἄνθρωπον ἀπαρνήθηκαν κάθε παρανομία καὶ ἀπὸ τότε ἀσχολήθηκαν στίς καλλιέργειάς τους. Ὅταν διαδόθηκε αὐτὸ ἔτρεχαν πολλοὶ πρὸς αὐτόν· διότι σὲ λί-

λους δύο ἀδελφοὺς περιποιησάμενος. Ὡς οὖν εἶδεν ἑαυτὸν ὑπὸ τῶν κοσμικῶν ὀχλούμενον, ἀνεχώρησε λάθρα παραθέμενος τῷ Θεῷ τοὺς ἀδελφούς. Ὡντινων τῷ χρόνῳ τελειωθέντων Εὐμάθιος τις Ἰσαυρος τὸ αὐτὸ κελλίον διαδεξάμενος κοινόβιον πε-
5 ποίηκε καὶ συνοδίαν εἰς αὐτὸ περιποιήσατο. Ἐξ ἧς συνοδίας ἐστὶν ὁ τίμιος ἀββᾶς Ταράσιος ὁ τὴν Εὐθυμίου ἀρετὴν καὶ ἡγεμονίαν διαδεξάμενος, Ἰσαυρος ὢν καὶ αὐτὸς τῷ γένει καὶ ἐν μοναχικοῖς κατορθώμασιν βιωσάμενος.

ΛΕ'

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΗΛΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΣΑΒΒΑΣ

Ὁ μάντοι ἡγιασμένος Σάββας ἐλθὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ λαύραν εὔρε
10 τοὺς μνημονευθέντας τεσσαράκοντα τοὺς πρὸς τὴν τοῦ κακοῦ μετουσίαν ἐπιτηδεῖους ὑπονοθεύσαντας καὶ ἐξήκοντα γεγονότας. Καὶ ἐλυπεῖτο καὶ ἔκλαιεν ἰκανῶς διὰ τὴν ἐγγινομένην τῇ ἑαυτοῦ συνοδίᾳ βλάβην καὶ ἐθαύμαζε πῶς εὐζήλωτον καὶ πρόχειρον ἢ μοχθηρία ραδίως τοὺς χαύνους ἐπισπωμένη. Καὶ πρῶτον μὲν
15 ἀντετίθει τῷ ἐκείνων θυμῷ τὴν μακροθυμίαν, τῷ μίσει τὴν ἀγάπην, πνευματικῇ συνέσει καὶ ἀκεραιότητι τὸν ἑαυτοῦ λόγον ρυθμίζων· ἔπειτα δὲ βλέπων αὐτοὺς τῇ πονηρίᾳ ἀνδρειομένους καὶ ἀναισχυντία κεχρημένους καὶ μὴ ἀνεχομένους ἐν τῇ ταπεινῇ ὁδῷ τοῦ Χριστοῦ βαδίζειν, ἀλλὰ προφασιζομένους «προφάσεις
20 ἐν ἀμαρτίαις» καὶ λόγους ἀνευρίσκοντας συνηγόρους τοῖς πάθεσι, δίδωσι τόπον τῇ ὀργῇ καὶ ἀναχωρεῖ ἐπὶ τὰ μέρη Νικοπόλεως καὶ ἡσυχάζει αὐτόθι ἐπὶ πλείους ἡμέρας ὑποκάτω μιᾶς κερατέας ἐκ τῶν κερατίων διαιτώμενος. Καὶ μαθὼν ὁ τοῦ τόπου ἐπίτροπος ἐξῆλθε πρὸς αὐτὸν καὶ κτίζει αὐτῷ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ
25 κελλίον καὶ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις τὸ κελλίον ἐκεῖνο κοινόβιον γέγονε τῇ τοῦ Χριστοῦ συνεργείᾳ καὶ χάριτι.

γες ἡμέρες ἔκτισε κελλί καὶ ἀπέκτησε ἄλλους δύο ἀδελφούς. Καθὼς λοιπὸν εἶδε ὅτι ἐνοχλοῦνταν ἀπὸ τοὺς κοσμικούς, ἀναχώρησε κρυφὰ παραδίδοντας τοὺς ἀδελφούς στὸ Θεό. Ὅταν αὐτοὶ ἔπειτα ἀπὸ καιρὸ ἐτελειώθηκαν τὸ κελλί αὐτὸ τὸ διαδέχθηκε κάποιος Εὐμάθιος Ἰσαυρος, τὸ ἔκαμε κοινόβιο καὶ σύστησε σ' αὐτὸ συνοδία. Ἀπὸ τῆ συνοδία αὐτὴ εἶναι ὁ τίμιος ἀββᾶς Ταρᾶσιος ποὺ διαδέχθηκε τὴν ἀρετὴ καὶ ἡγεμονία τοῦ Εὐμαθίου, ποὺ ἦταν καὶ αὐτὸς Ἰσαυρος καὶ ἔζησε μὲ μοναχικὰ κατορθώματα.

35

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΗΛΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΣΑΒΒΑΣ

Ὁ ἁγιασμένος Σάββας λοιπὸν ἦλθε στὴ λαύρα του, ὅπου εὐρήθηκε τοὺς σαράντα μοναχοὺς, ποὺ ἀναφέρθηκαν νὰ ἔχουν παρασύρει τοὺς καταλλήλους πρὸς τὴ μετοχὴ τοῦ κακοῦ, κι' ἔτσι ἔγιναν ἐξήντα. Ἦταν λυπημένος κι' ἔκλαιε ἀπὸ στενοχώρια γιὰ τὴ βλάβη ποὺ ἔγινε στὴ συνοδία του καὶ ἐθαύμαζε πόσο ζηλευτὸ καὶ πρόχειρο πράγμα εἶναι ἡ μοχθήρια, παρασύροντας εὐκολὰ τοὺς χαύνους. Πρῶτα πρῶτα ἀντιπαρέθεσε στὸ θυμὸ ἐκείνων τὴ μακροθυμία, στὸ μίσος τὴν ἀγάπη, ρυθμίζοντας τὸ λόγο του μὲ πνευματικὴ σύνεση καὶ ἀκεραιότητα. Ἐπειτα βλέποντάς τους νὰ εἶναι ἀνδρειωμένοι μὲ τὴν πονηρία καὶ ἀναίσχυντοι καὶ νὰ μὴ ἀνέχονται νὰ βαδίζουν στὸν ταπεινὸ δρόμο τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ νὰ προφασίζονται προφάσεις ἀμαρτωλῆς⁷¹ καὶ νὰ εὐρίσκουν λόγους συνηγόρους τῶν παθῶν τους, δίνει τόπο στὴν ὀργή⁷² καὶ ἀναχωρεῖ πρὸς τὰ μέρη τῆς Νικοπόλεως· ἐκεῖ ἡσυχάζει πολλὰς ἡμέρας κάτω ἀπὸ μιὰ κερατέα τρεφόμενος μὲ κερᾶτια. Ὅταν ἔμαθε αὐτὰ τὰ πράγματα ὁ ἐπίτροπος τοῦ τόπου ἐβγήκε πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ κτίζει σ' αὐτὸν τὸν τόπο κελλί καὶ σὲ λίγες ἡμέρες ἐκεῖνο τὸ κελλί ἔγινε κοινόβιο μὲ τὴ συνεργία καὶ τὴ χάρι τοῦ Χριστοῦ.

71. Ψαλμ. 140,4.

72. Ρωμ. 12,19.

Αὐτοῦ τοίνυν ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις ὄντος οἱ γεννάδες ἐκεῖνοι τῆς χρονίας αὐτοῦ ἀπουσίας δραξάμενοι διαφημίζουσιν εἰς τὴν λαύραν ὅτι ὁ ἀββᾶς ἡμῶν τὰς ἐρήμους περιερχόμενος θηριάλωτος γέγονε, καὶ συναρπάσαντες τοὺς λοιποὺς εἰσέρχονται εἰς τὴν
5 ἀγίαν πόλιν πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις ἀρχιεπίσκοπον Ἡλίαν λέγοντες, ὅτι.

Ὁ ἀββᾶς ἡμῶν εἰς τὴν περὶ τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν ἀναχωρῶν ἔρημον λεοντόβρωτος γέγονεν· ἀλλὰ κέλευσον δοῦναι ἡμῖν ἡγοῦμενον.

10 Ὁ δὲ ἀληθῶς τοῦ Θεοῦ ἱεράρχης Ἡλίας, γινώσκων ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ ἐν ἀγίοις Εὐθυμίου τὴν ἐκ νεότητος τοῦ θείου Σάββα ἀναστροφὴν, ἀπεκρίνατο πρὸς αὐτοὺς λέγων.

Ἐγὼ μὲν ὑμῖν οὐ πιστεύω· οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ ἄδικος ὁ Θεὸς παριδεῖν τὸν δοῦλον αὐτοῦ θηριάλωτον γενέσθαι·
15 ἀλλ' ὑπάγετε, μᾶλλον τὸν ἀββᾶν ὑμῶν ζητήσατε ἢ ἡσυχάσατε ἕως οὗ ὁ Θεὸς φανερώσῃ αὐτόν.

Τῆς οὖν ἡμέρας τῶν ἐγκαινίων φθασᾶσης κατὰ τὴν τῶν ἡγουμένων συνήθειαν ἀνέρχεται εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν μετὰ τινων ἀδελφῶν τοῦ περὶ Νικόπολιν μοναστηρίου· ἦν γὰρ ἐκεῖ, ὡς εἰ-
20 ρηται, μοναστήριον συστησάμενος καὶ ἀδελφοὺς εἰς αὐτὸ περιποιησάμενος. Συνήργει γὰρ αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ πράγματι. Καὶ εἰσέρχεται μετὰ τινων ἡγουμένων πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον. Ὅντινα πρεσβύτην ὁ πατριάρχης θεασάμενος καὶ περιχαρῆς γεγονῶς λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν παρεκάλει
25 εἰς τὴν ἰδίαν ὑποστρέψαι λαύραν. Τοῦ δὲ συγχωρηθῆναι παρακαλοῦντος καὶ μηδ' ὄλως ἀνεχομένου, κινήθεις ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν.

Πίστευε ὅτι ἐὰν μὴ ὑπακούσης τῆς τε παρακλήσεώς μου καὶ συμβουλίας, οὐκέτι ὄψῃ τὸ πρόσωπόν μου.
30 Οὐδὲ γὰρ φέρω ὄρᾶν τοὺς κόπους σου ὑπὸ ἄλλων διοικουμένους.

“Όταν λοιπόν αὐτὸς ἦταν σ’ ἐκείνους τοὺς τόπους οἱ γενναῖοι ἐκεῖνοι, ἐπωφελοῦμενοι τῆς μακρᾶς ἀπουσίας του, διέδωσαν στὴ λαύρα ὅτι ὁ ἀββᾶς μας, καθὼς τριγύριζε στὶς ἐρήμους, καταβροχθίσθηκε ἀπὸ θηρία καὶ παρασύροντας τοὺς ἄλλους εἰσέρχονται στὴν ἀγία πόλη πρὸς τὸν ἅγιο ἀρχιεπίσκοπο Ἡλία καὶ τοῦ λέγουν.

‘Ο ἀββᾶς μας εὐρισκόμενος σὲ ἀναχώρηση γύρω στὴ Νεκρὰ θάλασσα ἔγινε λεοντόβρωτος· δῶσε λοιπόν ἐντολὴ νὰ μᾶς δοθεῖ ἡγούμενος.

‘Ο ἀληθινὸς ἱεράρχης τοῦ Θεοῦ Ἡλίας, γνωρίζοντας ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου τὴ διαγωγή τοῦ θείου Σάββα ἀπὸ τὴ νεανικὴ του ἡλικία, ἀποκρίθηκε πρὸς αὐτοὺς.

Ἐγὼ δὲν σᾶς πιστεύω, διότι γνωρίζω ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἄδικος⁷³, ὥστε νὰ παραβλέψει νὰ γίνεῖ ὁ δοῦλος του βορᾶ τῶν θηρίων· πηγαίνετε λοιπόν νὰ ἀναζητήσετε μᾶλλον τὸν ἀββᾶ σας ἢ ἡσυχάσετε ἕως ὅτου τὸν φανερώσει.

“Όταν λοιπόν ἔφθασε ἡ ἡμέρα τῶν ἐγκαινίων κατὰ τὴ συνήθεια τῶν ἡγουμένων ἀνέρχεται στὴν ἀγία πόλη μαζὶ μὲ μερικοὺς ἀδελφοὺς τοῦ μοναστηριοῦ κοντὰ στὴ Νικόπολη· διότι, ὅπως ἔχει λεχθεῖ, ἐκεῖ εἶχε συστήσει μοναστήρι καὶ εἶχε ἐγκαταστήσει σ’ αὐτὸ ἀδελφοὺς. Ὁ Θεὸς γινόταν συνεργὸς του σὲ κάθε καιρὸ καὶ τόπο καὶ πράγμα. Καὶ εἰσέρχεται μαζὶ μὲ κάποιους ἡγουμένους πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπο. “Όταν ὁ πατριάρχης εἶδε τὸν γέροντα, ἐγέμισε χαρὰ, τὸν ἐπῆρε ἰδιαιτέρως καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ ἐπιστρέψει στὴ λαύρα του. Ἐπειδὴ ὅμως αὐτὸς παρακαλοῦσε νὰ τοῦ συγχωρηθεῖ ἡ ἄρνηση καὶ δὲν ἐδεχόταν τὴ συμβουλή, ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἶπε ζωηρᾶ.

Πίστευε ὅτι ἂν δὲν ὑπακούσεις στὴν παράκληση καὶ συμβουλή μου, δὲν θὰ ἰδεῖς πλέον τὸ πρόσωπό μου. Διότι δὲν ὑποφέρω νὰ βλέπω τοὺς κόπους σου νὰ διοικοῦνται ἀπὸ ἄλλους.

73. Ἐβρ. 6,10.

Ταῦτα τοῦ ἀρχιεπισκόπου εἰπόντος ὁ πατήρ ἡμῶν Σάββας ὑπέ-
 σχετο μὲν εἶξαι τῇ αὐτοῦ κελεύσει, ἀναγκάζεται δὲ τὴν ἀκατα-
 στασίαν ἐξειπεῖν τῶν φατριασάντων ἐξήκοντα καὶ τὴν φιλοτά-
 ραχον αὐτῶν γινώμην. Τότε διαναστὰς ὁ πατριάρχης γράφει
 5 πρὸς τοὺς ἐν τῇ λαύρᾳ ἐπιστολὴν οὕτως ἔχουσαν.

Γινώσκεις ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, ὅτι ὁ πα-
 τὴρ ὑμῶν ζῆ καὶ λεοντόβρωτος οὐ γέγονεν. Εἰς τὴν
 ἑορτὴν γὰρ ἦλθε πρὸς με καὶ κατασχὼν αὐτὸν συνεῖδον
 μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν τὴν ἑαυτοῦ λαύραν, ἦνπερ αὐτὸς
 10 μετὰ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας κοπιάσας συνεστήσατο.
 Θελήσατε οὖν τοῦτον μετὰ τῆς ὀφειλομένης δέξασθαι
 τιμῆς καὶ πᾶσι τρόποις ὑποταγῆναι αὐτῷ. Οὕτε γὰρ
 ὑμεῖς αὐτὸν ἐπελέξασθε, ἀλλ' αὐτὸς ὑμᾶς ἐδέξατο· δι' ὃ
 ἀνάγκη ὑμῖν ὑποταγῆναι αὐτῷ. Εἰ δέ τινες ἐξ ὑμῶν ἀ-
 15 θάδεις εἰσὶν καὶ ὑπερήφανοι καὶ ἀπειθεῖς καὶ οὐκ ἀνέ-
 χονται ταπεινωθῆναι, μὴ μείνωσιν αὐτόθι. Οὐκ ἐνδέχε-
 ται γὰρ αὐτὸν μὴ ἀπολαβεῖν τὸν ἴδιον τόπον.

Ὁ τοίνυν πατήρ ἡμῶν Σάββας παρακούειν μὴ γινώσκων, τινὰ
 τῶν μετ' αὐτοῦ μαθητῶν Νικοπολίτην τῷ γένει Σευῆρον ὀνόμα-
 20 τι ἡγούμενον τοῦ περὶ Νικόπολιν μοναστηρίου πεποίηκεν, ὄντι-
 να ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη τὸ αὐτὸ μοναστήριον κυβερνήσαντα Δόμνος
 διεδέξατο τελευτήσαντα. Ὅστις μετὰ πολὺν χρόνον Σαβάρωνά
 τινα καταλείψας διάδοχον ἐτελεύτησεν. Ὅντινα Σαβάρωνα γι-
 νώσκομεν αὐτόθι γηράσαντα καὶ μέχρι τοῦ νῦν τοῦ τόπου κρα-
 25 τοῦντα.

ΑΣ'

ΙΑΡΥΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΩΡΙΓΕΝΙΣΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΑΥΡΑΝ

Ὁ δὲ ἡγιασμένος Σάββας τὰ γράμματα τοῦ πατριάρχου λαβὼν
 κατῆλθεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ λαύραν, καὶ τῶν γραμμάτων ἐπὶ ἐκ-

Ἄφοῦ ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἶπε αὐτὰ ὁ πατέρας μας Σάββας ὑποσχέθηκε νὰ ὑποχωρήσει στὴν ἐντολή του, ἀναγκάζεται ὅμως νὰ ἀναφέρει τὴν ἀκαταστασία τῶν ἐξήντα στασιαστῶν καὶ τὴ φιλοτάραχη γνώμη τους. Τότε ὁ πατριάρχης σηκώθηκε κι' ἔγραψε πρὸς τοὺς εὐρισκομένους στὴ λαύρα τὰ ἐξῆς.

Θέλω νὰ γνωρίζετε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅτι ὁ πατέρας σας ζεῖ καὶ δὲν ἔγινε λεοντόβρωτος. Διότι ἦλθε κατὰ τὴν ἑορτὴ σ' ἐμένα· τὸν ἐκράτησα καὶ τὸν ἔπεισα νὰ μὴ ἐγκαταλείψει τὴ λαύρα του ποὺ αὐτός, κοπιάζοντας καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, συνέστησε. Θελήσετε λοιπὸν νὰ τὸν δεχθεῖτε μὲ τὴν ὀφειλομένη τιμὴ καὶ νὰ ὑποταχθεῖτε σ' αὐτὸν μὲ κάθε τρόπο. Διότι δὲν τὸν ἐπιλέξατε ἐσεῖς, ἀλλ' αὐτὸς σᾶς ἐδέχθηκε. Ἐὰν ὅμως μερικοὶ ἀπὸ σᾶς εἶναι αὐθάδεις καὶ ὑπερήφανοι καὶ ἀπειθεῖς καὶ δὲν ἀνέχονται νὰ ταπεινωθοῦν, νὰ μὴ μείνουν αὐτοῦ. Διότι δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ μὴ παραλάβει αὐτὸς τὸν τόπο του.

Ὁ πατέρας μας λοιπὸν Σάββας, μὴ γνωρίζοντας νὰ παρακούει ἔκαμε κάποιον μαθητὴ του, Νικοπολίτη στὴν καταγωγὴ καὶ ὀνομαζόμενον Σευῆρο, ἡγούμενον τῆς μονῆς στὴ Νικόπολη. Αὐτόν, ἀφοῦ διοίκησε τὸ μοναστήρι ἀρκετὰ χρόνια καὶ πέθανε, διαδέχθηκε ὁ Δόμνος, ποὺ ἄφησε διάδοχό του κάποιον Σαβάρωνα, ὅταν πέθανε ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ χρόνια. Γνωρίζομε ὅτι ὁ Σαβάρων ἐγέρασε αὐτοῦ καὶ εἶναι προῖστάμενος τοῦ τόπου ὧς σήμερα.

36

ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΩΡΙΓΕΝΙΣΤΕΣ ΣΤΗ ΛΑΥΡΑ

Ὁ ἁγιασμένος Σάββας, ἀφοῦ ἔλαβε τὰ γράμματα τοῦ πατριάρχου κατέβηκε στὴ λαύρα του. Ὅταν τὰ γράμματα ἀναγνώσθησαν

κλησίας ἀναγνωσθέντων ἀγανακτήσαντες οἱ γεννάδες ἐκεῖνοι καὶ ὑπὸ τῆς ἑαυτῶν τυλφωθέντες κακίας σύστρεμμα ποιήσαντες ὁμοθυμαδὸν οἱ ἐξήκοντα κατὰ τοῦ ἀγίου πατρὸς ὡς εἰς πόλεμον παρατάσσονται. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἠτοιμάζοντο τῶν ὄλων
 5 τὰ τε ἱμάτια καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἅπασαν, οἱ δὲ λοιποὶ λαβόντες πέλυκας, ἄμας τε καὶ ὄρυκτῆρας καὶ μοχλοὺς ἀνέρχονται εἰς τὸν πύργον αὐτοῦ καὶ καταστρέφουσιν αὐτὸν ἕως ἐδάφους μετὰ πλείστης μανίας καὶ ρίπτουσι τὰ τε ξύλα καὶ τοὺς λίθους αὐτοῦ κάτω εἰς τὸν χεῖμαρρον. Καὶ ἀναχωροῦσι μετὰ τῆς ἀποσκευῆς
 10 αὐτῶν καὶ ἔρχονται εἰς τὴν λαύραν τοῦ Σουκᾶ καὶ παρεκάλουν μεῖναι αὐτόθι. Καὶ μαθὼν ὁ ἐν ἀγίοις Ἀκυλῖνος ὁ τηνικαῦτα τὴν τοῦ Σουκᾶ ἡγεμονίαν ἐγκεχειρισμένος τὰ κατ' αὐτοὺς ἀπώσάμενος αὐτοὺς οὐκ ἐδέξατο. Αὐτοὶ δὲ μὴ δεχθέντες ἀνεχώρησαν εἰς τὸν κατὰ νότον Θεκῶων χεῖμαρρον, εἰς ὃν ἔμειναν εὐρόντες
 15 ὕδωρ καὶ ἴχνη κελλίων ὑπὸ τῶν Ἀποσχιστῶν πάλαι οἰκοδομηθέντων καὶ κτίσαντες ἑαυτοῖς κελλία, Νέαν Λαύραν τὴν τοποθεσίαν ὠνόμασαν. Τούτων οὕτως ἀναχωρησάντων ἐκ τῆς τοῦ πρεσβύτου λαύρας οἱ λοιποὶ ἐκαρποφόρου τῷ Θεῷ τὴν τῆς καρδίας καθαρότητα ἀνεμποδίστως ὥσπερ σῖτος αὐξανόμενος
 20 τῶν ζιζανίων ἐκριζωθέντων.

Ὀλίγου δὲ τινος χρόνου διελθόντος γνοὺς ὁ ἐν ἀγίοις Σάββας ποῦ καταμένουσιν οἱ λειποτακτήσαντες μαθηταὶ αὐτοῦ, τὰ τε τῆς λαύρας καὶ τοῦ Καστελλίου ἄλογα ἀναλωμάτων πεφορτωμένα λαβὼν ἄπεισι πρὸς αὐτοὺς ἐκεῖσε. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν τοῦ
 25 τον θεωρήσαντες ἐρχόμενον ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους.

Ἴδου καὶ ἐνταῦθα ὁ στραβὸς ἤκει.

Ὁ δὲ ἅγιος πρεσβύτες κατανοήσας αὐτοὺς ἐν πολλῇ ὄντας στενοχωρία ἐκ τοῦ μήτε ἐκκλησίαν ἔχειν μήτε κεφαλὴν, ἀλλ' εἰς τὸ προφητεῖον τὸ ἐν Θεκῶοις τοῦ ἀγίου Ἀμῶς κατὰ Κυριακὴν κοι-
 30 νωνοῦντας καὶ τῇ ἀταξίᾳ τῆς ἀναρχίας κεχρημένους καὶ πρὸς ἀλλήλους λοιπὸν διαμαχομένους καὶ στασιάζοντας, σπλαγχνισθεὶς εἰς αὐτοὺς ἀναφέρει τὰ κατ' αὐτοὺς τῷ πατριάρχῃ καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν συγκροτῆσαι αὐτούς. Ὅστις πατριάρχης δοὺς αὐτῷ ἀπὸ χειρὸς χρυσίου λίτραν μίαν παρέσχεν αὐτῷ καὶ τὴν

στην ἐκκλησία ἀγανακτισμένοι ἐκεῖνοι οἱ γενναῖοι καὶ τυφλωμένοι ἀπὸ τὴν κακία τους, οἱ ἐξήντα, ἔκαμαν ὁμαδικὴ διαμαρτυρία καὶ παρατάχθηκαν ἐνατίον τοῦ ἁγίου πατέρα σὰν σὲ πόλεμο. Ἄλλοι ἀπ' αὐτοὺς ἐτοίμασαν τὰ ἐνδύματα καὶ τὶς ἀποσκευές τοῦ συνόλου, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι μὲ πελέκια, λουριά, ἀξίνες καὶ μοχλοὺς ἀνεβαίνουν στὸν πύργο του καὶ τὸν καταστρέφουν μὲ πολλὴ μανία ἕως τὸ ἔδαφος, καὶ ρίχουν τὰ ξύλα καὶ τὰ λιθάρια του κάτω στὸ χεῖμαρρο. Ἀναχωροῦν τότε μὲ τὶς ἀποσκευές τους κι' ἔρχονται στὴ λαύρα τοῦ Σουκᾶ, καὶ παρακαλοῦσαν νὰ μείνουν ἐδῶ. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἅγιος Ἀκυλῖνος, ποὺ ἡγουμένευε τότε στὴ λαύρα τοῦ Σουκᾶ, ἔμαθε τὰ σχετικὰ μὲ αὐτούς, τοὺς ἀπομάκρυνε καὶ δὲν τοὺς ἐδέχθηκε. Αὐτοὶ τότε, ἀφοῦ δὲν ἔγιναν δεκτοί, ἀναχώρησαν στὸ χεῖμαρρο τῶν Θεκῶων πρὸς τὸ νότο. Ἐκεῖ ἔμειναν, ἀφοῦ εὐρήκαν νερὸ καὶ ἴχνη κελλιῶν ποὺ εἶχαν οἰκοδομηθεῖ παλαιὰ ἀπὸ τοὺς Ἀποσχιστές· ἐκτισαν γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς τους κελλιὰ καὶ ὀνόμασαν τὴν τοποθεσία Νέα Λαύρα. Ὅταν ἀναχώρησαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἔτσι ἀπὸ τὴ Λαύρα τοῦ γέροντα οἱ ἄλλοι καρποφοροῦσαν πρὸς τὸ Θεὸ τὴν καθαρότητα τῆς καρδιᾶς ἀνεμπόδιστα, σὰν σιτάρι αὐξανόμενο μετὰ τὴν ἐκρίζωση τῶν ζιζανίων.

Ὁ ἅγιος Σάββας, ἀφοῦ ἔπειτα ἀπὸ λίγον καιρὸ ἔμαθε ποῦ μένουν οἱ λιποτάκτες μαθητές του, ἐπῆρε τὰ ἄλογα τῆς Λαύρας καὶ τοῦ Καστελλιοῦ φορτωμένα τρῶφιμα καὶ ἀναχώρησε πρὸς αὐτοὺς ἐκεῖ. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτούς, ὅταν τὸν εἶδαν νὰ ἔρχεται, ἔλεγαν μεταξύ τους.

Νά, ἔρχεται κι' ἐδῶ ὁ στραβός.

Ὁ ἅγιος γέροντας ἀντιλήφθηκε ὅτι ἦταν σὲ στενοχώρια, ἐπειδὴ οὔτε ἐκκλησία εἶχαν οὔτε κεφαλὴ, ἀλλὰ κοιωνοῦσαν κάθε Κυριακὴ σὲ προφητεῖο τοῦ ἁγίου Ἀμῶς στὴ Θεκῶα, ἀντιλήφθηκε ἐπίσης ὅτι εὐρίσκονταν στὴν ἀταξία τῆς ἀναρχίας καὶ γι' αὐτὸ μάχονταν καὶ στασίαζαν μεταξύ τους. Τοὺς σπλαγχνίσθηκε λοιπὸν καὶ ἀνέφερε γιὰ τὴν κατάστασή τους στὸν πατριάρχη καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ τοὺς ὀργανώσει. Ὁ πατριάρχης, ἀφοῦ τοῦ ἔδωσε στὸ χέρι μιὰ λίτρα χρυσό, τοῦ παραχώρησε τὴν ἐξουσία

έξουσίαν τοῦ τόπου ἐκείνου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ οἰκούντων ὡς τῆς αὐτοῦ συνοδίας ὄντων.

Ὁ μὲν οὖν θεῖος πρεσβύτες κατῆλθε πρὸς αὐτοὺς ἔχων τεχνίτας καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα καὶ ποιήσας μῆνας πέντε παρ' αὐτοῖς
 5 ὠκοδόμησεν αὐτοῖς ἀρτοκοπεῖον καὶ ἐκκλησίαν, ἣντινα διακοσμήσας ἐνεκαίνισε τῷ ἐξηκοστῷ ἐνάτῳ τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας χρόνῳ. Καὶ μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς ἑαυτοῦ λαύρας τὸν ἀνωτέρω μνημονευθέντα ἀναχωρητὴν Ἰωάννην, Ἑλλαδικὸν μὲν ὄντα τῷ γένει, προφητικὸν δὲ χάρισμα κεκτημένον, καθίστησιν αὐτὸν
 10 τῆς Νέας Λαύρας ἡγούμενον. Ὅστις Ἰωάννης θεοφορούμενος προεφήτευσεν τὰ τῇ αὐτῇ Νέα Λαύρα συμβάντα ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις. Μέλλων γὰρ ἐν Κυρίῳ τελειοῦσθαι καὶ τῶν ἀρχηγῶν τῆς συνοδίας πρὸς αὐτὸν καθεζομένων σύνδακρυς γεγονῶς εἶπεν.

15 Ἴδου ἡμέραι ἐλεύσονται καὶ ὑψωθήσονται σφόδρα οἱ τοῦ τόπου τούτου οἰκήτορες καὶ τῆς ὀρθῆς ἀποστήσονται πίστεως καὶ ταπεινωθήσεται τὸ ὕψος αὐτῶν καὶ ἐν τῇ θράσει αὐτῶν διωχθήσονται.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν εἰς τὸν τῆς καταπαύσεως λιμένα κατήντησεν,
 20 ἐπὶ ἑπτὰς χρόνους τὴν αὐτὴν λαύραν θεαρέστως κυβερνήσας καὶ σημειοφόρος ἀναδειχθεὶς. Οἱ δὲ ἐκεῖσε πατέρες τῇ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Σάββα συμβουλίᾳ χρησάμενοι προβάλλονται τινα Ρωμαῖον ἀπλούστατον καὶ ἀκτήμονα, Παῦλον ὀνομαζόμενον, ταῖς κατὰ Θεὸν ἀρεταῖς ἀπαστράπτοντα.

25 Καὶ ὁ μὲν ἀββᾶς Παῦλος ἐπὶ ἕξ μῆνας τῆς Νέας Λαύρας ἄκων κρατήσας φυγὰς ὤχετο ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν καὶ μετέπειτα ἐλθὼν ἐπὶ Καπαρβαριχᾶ ἐτελειώθη πρὸς τὸν ἀνωτέρω μνημονευθέντα Σευηριανὸν κοινόβιον αὐτόθι οἰκοδομοῦντα· οἱ δὲ τῆς Νέας Λαύρας πατέρες ἐμήνυσαν τῷ θείῳ πρεσβύτῃ τὴν τοῦ Παύλου
 30 φυγὴν καὶ πολλὰ παρακαλέσαντες ἔλαβον ἡγούμενον τὸν ἀνωτέρω μνημονευθέντα Ἀγαπητὸν τὸν αὐτοῦ μαθητὴν. Ὅστις Ἀγαπητὸς τὴν τῆς Νέας Λαύρας ἡγεμονίαν δεξάμενος εὔρε τέσσαρας μοναχοὺς ἐν τῇ συνοδίᾳ ὑπὸ τοῦ ἀπλουστάτου Παύλου εἰσδεχθέντας αὐτόθι τὰ κατ' αὐτοὺς μὴ ἐπισταμένου ψιθυρίζον·

τοῦ τόπου ἐκείνου καὶ τῶν κατοίκων του, ἀφοῦ προέρχονταν ἀπὸ τὴ συνοδία του.

Ὁ θεῖος λοιπὸν γέροντας κατέβηκε πρὸς αὐτοὺς μὲ τεχνίτες καὶ ὅλα τὰ ἐφόδια· ἔμεινε κοντά τους πέντε μῆνες καὶ τοὺς ἔκτισε ἀρτοποιεῖο καὶ ἐκκλησία, πού τὴν διακόσμησε καὶ τὴν ἐγκαινίασε τὸ ἐξηκοστὸ ἔνατο ἔτος τῆς ἡλικίας του⁷⁴. Προσκάλεσε ἔπειτα ἀπὸ τὴ Λαύρα του τὸν παραπάνω μνημονευμένο ἀναχωρητὴ Ἰωάννη, πού ἦταν ἐλλαδικὸς στὴν καταγωγὴ κι' εἶχε προφητικὸ χάρισμα, καὶ αὐτὸν ἔκαμε ἡγούμενο τῆς Νέας Λαύρας. Ὁ Ἰωάννης αὐτός, θεοφορούμενος, ἐπροφήτευσε τὰ συμβάντα σ' αὐτὴ τὴν Νέα Λαύρα κατὰ τοὺς χρόνους αὐτούς. Ὃταν δηλαδὴ ἐπρόκειτο νὰ τελειωθεῖ ἐν Κυρίῳ καὶ ἐνῶ οἱ ἀρχηγοὶ τῆς συνοδίας κάθονταν δίπλα του, εἶπε δακρυσμένος.

Θὰ ἔλθουν ἡμέρες πού οἱ κάτοικοι αὐτοῦ τοῦ τόπου θὰ ξεσηκωθοῦν καὶ θ' ἀποστατήσουν ἀπὸ τὴν ὀρθὴ πίστη· τὸ ὕψος τους θὰ χαμηλώσει καὶ γιὰ τὸ θράσος τους θὰ διωχθοῦν.

Κι' ἀφοῦ εἶπε αὐτά, κατήντησε στὸν λιμένα τῆς καταπαύσεως, ἀφοῦ ἐκυβέρνησε αὐτὴ τὴ λαύρα θεάρεστα ἑπτὰ χρόνια κι' ἀναδείχθηκε σὲ σημειοφόρο. Οἱ ἐκεῖ τότε πατέρες ἔπειτα ἀπὸ συμβουλὴ τοῦ πατέρα μας Σάββα προβάλλουν κάποιον Ρωμαῖο, ἀπλὸν καὶ ἀκτήμονα, ὀνομαζόμενο Παῦλο, πού ἄστραφτε μὲ τὶς ἀρετὲς κατὰ Θεόν.

Ὁ ἀββᾶς Παῦλος, ἀφοῦ διοίκησε ἐπὶ ἕξι μῆνες τὴ Νέα Λαύρα ἀκουσίως, ἔφυγε στὴν Ἀραβία κι' ἀργότερα, ἀφοῦ ἦλθε στὸν Καπαρβαριχά, πρὸς τὸν παραπάνω ἀναφερόμενο Σεβηριανὸ πού οἰκοδομοῦσε αὐτοῦ κοινόβιο, ἐτελειώθηκε. Οἱ πατέρες τῆς Νέας Λαύρας διεμήνυσαν στὸν θεῖο γέροντα τὴ φυγὴ τοῦ Παύλου καὶ ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ παρακλήσεις ἐπῆραν ἡγούμενο τὸν παραπάνω μνημονευθέντα Ἀγαπητό, τὸν μαθητὴ του. Ὁ Ἀγαπητὸς αὐτός, ἀφοῦ ἐδέχθηκε τὴν ἡγουμενία τῆς Νέας Λαύρας, εὐρῆκε τέσσερις μοναχοὺς στὴ συνοδία πού ἔγιναν ἐδῶ δεκτοὶ ἀπὸ τὸν ἀπλούστατο Παῦλο, πού δὲν ἐγνώριζε τὶς σκέψεις

74. Τὸ 69ο ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ Σάββα συμπίπτει μὲ τὸ 507.

τας ἐν κρυπτῷ τὰ Ὠριγένους δόγματα, ὧν πρῶτος ὑπῆρχεν
 ἀνὴρ τις Παλαιστίνος, Νόννος καλούμενος, ὅστις χριστιανίζειν
 προσποιούμενος καὶ εὐλάβειαν ὑποκρινόμενος τὰ τῶν ἀθέων
 Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων καὶ Μανιχαίων δόγματα ἐφρόνει τὰ
 5 ὑπὸ Ὠριγένους καὶ Εὐαγρίου καὶ Διδύμου περὶ προϋπάρξεως
 μεμυθολογημένα. Καὶ δεδιὼς ὁ μακαρίτης Ἀγαπητὸς μήπως
 διανεμηθῆ εἰς ἑτέρους ἢ τῆς αἵρέσεως λύμη, γνώμης γενόμενος
 τοῦ ἐν ἀγίοις ἀρχιεπισκόπου Ἡλία καὶ ἐπιτραπεῖς τούτους τῆς
 Νέας Λαύρας ἐξέωθεν. Οἵτινες ἐξεωθέντες ἀπῆλθον εἰς τὴν πε-
 10 διάδα τὰ πονηρὰ αὐτόθι ζιζάνια κατασπεύροντες· χρόνου δὲ δια-
 δραμόντος καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου κατασκευασθέντος, ὡς μι-
 κρὸν ὕστερον λεχθήσεται, ἐλθόντες οἱ περὶ τὸν Νόννον ἐν τῇ ἀγίᾳ
 πόλει παρεκάλουν τὸν τὴν πατριαρχίαν διαδεξάμενον ἐπιτρέψαι
 μεῖναι αὐτοὺς εἰς τὴν Νέαν Λαύραν. Ὅστις συνέσει θεία κο-
 15 σμούμενος τὸν τε ἐν ἀγίοις Σάββαν καὶ τὸν μακαρίτην Ἀγαπη-
 τὸν μεταστειλάμενος ἠρώτα εἰ δυνατόν δεχθῆναι αὐτούς. Τοῦ δὲ
 Ἀγαπητοῦ εἰπόντος ὅτι,

20 Ἐπὶ λύμη τῆς συνοδίας τὰ Ὠριγένεια ἀνακινουῖσι δό-
 γματα καὶ αἰροῦμαι μᾶλλον ἄπὸ τοῦ τόπου γενέσθαι ἢ τῇ
 ἐμοὶ ἐγχειρισθείσῃ συνοδίᾳ τούτους ἐγκαταμιῖζαι,

Εἶπεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος.

Ἀγαθὰ καὶ θεάρεστα ἐβουλεύσω.

Γνόντες οὖν ἐκεῖνοι ὅτι οὐ προσίεται αὐτοὺς ὁ ἀρχιεπίσκοπος,
 ἀπῆλθον πάλιν εἰς τὴν πεδιάδα. Τοῦ δὲ μακαρίου Ἀγαπητοῦ τὴν
 25 Νέαν Λαύραν ἐπὶ πέντε χρόνους κυβερνήσαντος καλῶς καὶ τε-
 λευτήσαντος προβάλλονται οἱ Νεολαυρίται Μάμαν τινὰ ἡγούμε-
 νον. Τότε οἱ περὶ Νόννον ἀκούσαντες τὴν τε τοῦ Ἀγαπητοῦ τε-
 λευτὴν καὶ τὴν τοῦ Μάμα προβολὴν ἦλθον καὶ ὑπὸ τοῦ Μάμα
 λανθανόντως ἐδέχθησαν εἰς τὴν Νέαν Λαύραν, ἔχοντες μὲν ἐν
 30 τῇ ψυχῇ τὸ πονηρὸν ἐμμελέτημα, ἀνέκφορον δὲ παντελῶς εἰς
 μοναχῶν ἀκοήν, φόβῳ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα. Αὐ-
 τοῦ γὰρ περιόντος μία τῆς πίστεως ὁμολογία ὑπῆρχε ἐν πᾶσι
 τοῖς κατὰ τὴν ἔρημον μοναχοῖς.

τους. Αὐτοὶ ψιθύριζαν στὰ κρυφὰ τὶς δοξασίαι τοῦ Ὁριγένη. Πρῶτος ἀπ' αὐτοὺς ἦταν ἕνας Παλαιστίνος, ὀνομαζόμενος Νόννος, πού προσποιούμενος ὅτι χριστιανίζει καὶ ὑποκρινόμενος εὐλάβεια, δεχόταν τὰ δόγματα τῶν ἀθέων Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων καὶ Μανιχαίων, πού μυθολογοῦσαν περὶ προϋπάρξεως ὁ Ὁριγένης, ὁ Εὐάγριος καὶ ὁ Δίδυμος. Φοβούμενος ὁ μακαρίτης, μήπως ἡ ἀρρώστια τῆς αἰρέσεως διαδοθεῖ σὲ ἄλλους, ἀφοῦ ἐπῆρε τὴ γνώμη τοῦ ἁγίου ἀρχιεπισκόπου Ἡλία καὶ τὴν ἄδεια τοὺς ἀπεμάκρυνε ἀπὸ τῆ Νέα Λαύρα. Αὐτοί, ὅταν ἀπομακρύνθηκαν, ἀναχώρησαν στὴν πεδιάδα, διασπείροντας ἐκεῖ τὰ πονηρὰ ζιζάνια. Ἐπειτα ἀπὸ καιρὸ, ἀφοῦ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἡλίας ἔπεσε θῦμα ραδιουργίας, ὅπως θὰ λεχθεῖ λίγο ἀργότερα, ἦλθαν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Νόννου στὴν ἁγία πόλη καὶ παρακάλεσαν τὸν διάδοχο τῆς πατριαρχίας νὰ τοὺς ἐπιτρέψει νὰ μείνουν στὴ Νέα Λαύρα. Αὐτός, στολισμένος μὲ θεία σύνεση, προσκάλεσε τόσο τὸν ἅγιο Σάββα ὅσο καὶ τὸν μακαρίτη Ἀγαπητὸ καὶ ἐρώτησε ἂν εἶναι δυνατὸ νὰ τοὺς δεχθοῦν. Ὅταν ὁ Ἀγαπητὸς εἶπε,

Αὐτοὶ ἀνακινοῦν τὰ ὠριγενιστικὰ δόγματα πρὸς ζημία τῆς συνοδίας καὶ προτιμῶ μᾶλλον νὰ ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὸν τόπο παρὰ νὰ ἀνακατεύσω τούτους μὲ τὴν συνοδία πού μοῦ παραδόθηκε,

Εἶπε ὁ ἀρχιεπίσκοπος.

Ἀγαθὰ καὶ θεάρεστα σκέφθηκες.

Ὅταν ἐκεῖνοι ἐπληροφορήθηκαν ὅτι δὲν τοὺς δέχεται ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ἀναχώρησαν πάλι στὴν πεδιάδα. Ἀφοῦ ὁ μακάριος Ἀγαπητὸς ἐκυβέρνησε πέντε χρόνια καλῶς τὴ Νέα Λαύρα καὶ πέθανε, οἱ Νεολαυριῖτες προβάλλουν κάποιον Μάμα ὡς ἡγούμενο. Οἱ γύρω ἀπὸ τὸν Νόννο ὅταν ἔμαθαν τὸ θάνατο τοῦ Ἀγαπητοῦ καὶ τὴν ἐκλογή τοῦ Μάμα, ἦλθαν κι' ἐγιναν σιωπηρὰ δεκτοὶ ἀπὸ τὸν Μάμα στὴ Νέα Λαύρα, ἔχοντας στὴν ψυχὴ τὸ πονηρὸ φρόνημα, ἀλλὰ ἀνέκφραστο ἐντελῶς πρὸς τὴν ἀκοή τῶν μοναχῶν ἀπὸ τὸν φόβο τοῦ ἁγίου πατέρα μας Σάββα. Διότι, ὅσο ζοῦσε αὐτός, μία μόνο ὁμολογία πίστεως ὑπῆρχε σὲ ὄλους τοὺς μοναχοὺς τῆς ἐρήμου.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν Νεολαυριτῶν τέως εἰρήσθω· ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὴν ἀκόλουθον ἐξήγησιν τῶν τοῦ θεοῦ πρεσβύτου κατορθωμάτων ἐπανέρχομαι.

ΛΖ'

ΚΟΙΝΟΒΙΟΝ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

Λαμπρὰ τοῦ πεφωτισμένου πατρὸς ἡμῶν Σάββα τὰ θεῖα χαρίσματα· ἡ μὲν γὰρ πολιτεία ἔνδοξος, ὁ δὲ βίος ἐνάρετος καὶ ἡ πίστις ὀρθόδοξος. Καὶ τοῦτο μὲν ἐκ μέρους ἤδη διὰ τῶν εἰρημένων ἀπεδείχθη· ἐντελέστερον δὲ διὰ τῶν ρηθησομένων ἀποδειχθήσεται εὐοδοῦντος τοῦ Θεοῦ Λόγου τὸν λόγον.

Οὗτος τοίνυν ὁ ἡγιασμένος Σάββας ἤδη τροπαιοφόρος ἀναδειχθεὶς ἐν τῷ Καστελλίῳ κατὰ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας ἕτερον εὐσεβείας καταγώγιον τῇ συνεργείᾳ τοῦ ἐν αὐτῷ ἀγίου Πνεύματος ἀναδείκνυσι πολίται τὴν ἔρημον ἐπειγόμενος. Μετὰ γὰρ τὴν τῶν γεννάδων ἐκείνων ἀναχώρησιν καὶ τὴν τῆς Νέας Λαύρας σύστασιν τοῦ διαβόλου παγιδεῦσαι θελήσαντος τοὺς τοῦ Σάββα μαθητὰς καὶ ὑπὸ τοῦ Σάββα παγιδευθέντος, ἕτερον πάλιν κατ' αὐτοῦ ὁ Σάββας ἀνίστησι τρόπαιον. Ἐπανελθὼν γὰρ ἐκ τῆς Νέας Λαύρας καὶ ὀλίγας ἡμέρας ἡσυχάσας περὶ τὸν τῆς νηστείας καιρὸν, λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ Παῦλόν τινα γέροντα πλείστοις κατορθώμασι διαπρέψαντα ἔρχεται εἰς τινὰ χεῖμαρρον τῆς Μεγίστης Λαύρας, ἀπέχοντα σταδίου δεκαπέντε, πλησίον τοῦ Καστελλίου κατὰ δυσμάς. Καὶ εὐρῶν ἐν τῷ βορεινῷ κρημνῷ σπήλαιον μέγα τε καὶ ἀνηπερέαστον ᾤκησε μετὰ Παύλου εἰς αὐτὸ ἕως τῆς τῶν Βαῖων ἑορτῆς· μετὰ δὲ τὸ Πάσχα λαβὼν Θεόδουλον καὶ Γελάσιον καὶ αὐτὸν τὸν Παῦλον καὶ ἑτέρους σὺν αὐτοῖς ἔρχεται εἰς τὸν τόπον καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τοῦ Θεοῦ συνεργήσαντος τὸ μὲν σπήλαιον ἐκκλησίαν πεποίηκε, κατὰ δὲ πρόσβασιν κοινόβιον περιφανέστατον αὐτόθι συνεστήσατο τοῦ Σπηλαίου

Ἄρκετὰ εἶναι αὐτὰ ποὺ ἔχουν λεχθεῖ τώρα περὶ τῶν Νεολαυριτῶν. Ἐγὼ ὁμως ἐπανερχομαι στὴν συνέχεια τῆς ἐκθέσεως τῶν κατορθωμάτων τοῦ θεοῦ γέροντα.

37

ΚΟΙΝΟΒΙΟ ΤΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

Λαμπρὰ εἶναι τὰ θεῖα χαρίσματα τοῦ φωτισμένου πατέρα μας Σάββα. Ἡ πολιτεία του ἦταν ἐνδοξη, ὁ βίος του ἐνάρετος καὶ ἡ πίστη του ὀρθόδοξη. Τοῦτο βέβαια ἀποδείχθηκε μερικῶς μὲ τὰ ὅσα λέχθηκαν, θὰ ἀποδειχθεῖ τελειότερα ὁμως ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ θὰ λεχθοῦν, καθὼς ὁ Θεὸς Λόγος θὰ εὐοδῶνει τὸν λόγο.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ ἀγιασμένος Σάββας, ἀφοῦ ἀναδείχθηκε κιόλας τροπαιοφόρος στὸ Καστέλλι κατὰ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας⁷⁵ ἀναδεικνύει καὶ ἄλλο καταγώγιον εὐσεβείας μὲ τὴ συνεργία τοῦ ἁγίου Πνεύματος ποὺ ἦταν μέσα του, σπεύδοντας νὰ ἐποικίσει τὴν ἔρημο. Πράγματι μετὰ τὴν ἀναχώρηση ἐκείνων τῶν γενναίων καὶ τὴ σύσταση τῆς Νέας Λαύρας ὁ Διάβολος θέλησε νὰ παγιδεύσει τοὺς μαθητὲς τοῦ Σάββα, ἀλλὰ παγιδεύθηκε αὐτὸς ἀπὸ τὸν Σάββα ποὺ ἀνέστησε πάλι ἄλλο τρόπαιον ἐναντίον του. Ἀφοῦ δηλαδὴ ἐπανῆλθε ἀπὸ τὴ Νέα Λαύρα καὶ ἡσύχασε λίγες μέρες, στὴν περίοδο τῆς νηστείας ἐπῆρε κάποιον γέροντα Παῦλο, ποὺ διέπρεψε μὲ πολλὰ κατορθώματα· ἔρχεται σ' ἓνα χεῖμαρρο τῆς Μεγίστης Λαύρας, ποὺ ἀπεῖχε ἀπ' αὐτὴν δεκαπέντε στάδια⁷⁶, κοντὰ στὸ Καστέλλι πρὸς τὰ δυτικά. Εὐρίσκοντας στὸ βορεινὸ κρημνὸ ἓνα σπήλαιον μεγάλο καὶ ἀπρόσβλητο, κατοίκησε σ' αὐτὸ μαζὶ μὲ τὸν Παῦλο ὡς τὴν ἑορτὴ τῶν Βαΐων. Μετὰ τὸ Πάσχα ἐπῆρε τὸν Θεόδουλο, τὸν Γελάσιο, τὸν ἴδιο Παῦλο καὶ ἄλλους μαζὶ μὲ αὐτοὺς κι' ἔρχεται στὸν τόπο, καὶ γιὰ νὰ τὸ πῶ σύντομα, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἔκαμε τὸ σπήλαιον ἐκκλησία, ἐνῶ στὴν ἀνηφοριὰ συνέστησε ἐδῶ λα-

75. Ἐφεσ. 6,12.

76. Δηλαδὴ περίπου 2700 μέτρα.

αὐτὸ ἐπονομάσας. Καὶ τὸν μὲν μακαρίτην Παῦλον διοικητὴν τοῦ τόπου κατέστησε, παρασχὼν αὐτῷ ἐκ τῆς λαύρας τρεῖς ἀδελφούς, Γεῶργιον καὶ Κυριακὸν καὶ Εὐστάθιον, καὶ τοῦ Θεοῦ εὐδοκήσαντος ἠϋξήθη ὁ τόπος καὶ ἐπλατύνθη σφόδρα.

5 Καὶ τί τὰ πολλὰ λέγω; Πρόκειται γὰρ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν τὸ τοῦ Σπηλαιίου κοινόβιον, ὅπερ μετὰ μυρίων ἰδρώτων ὑπὸ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα συνέστη. Τοῦ δὲ μακαρίτου Παύλου ἐν Χριστῷ τελευτήσαντος διεδέξαντο κατὰ καιροῦς τὴν ἡγεμονίαν Κυριακὸς καὶ Εὐστάθιος καὶ μετὰ τὴν τούτων ἀποβίωσιν
10 Σέργιος τὴν ἡγεμονίαν διεδέξατο. Ὁ γὰρ Γεώργιος ἀποσταλεὶς εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ζωίλῳ συντυχὼν ἐπίσκοπος τοῦ Πηλουσίου ἐχειροτονήθη. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς μονῆς τῆς τὴν τοῦ Σπηλαιίου ἐπωνυμίαν δεξαμένης.

Μαρκιανὸς δὲ τις πρεσβύτερος τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως καὶ
15 ἡγούμενος τῆς ἀγίας Σιῶν πυκνότερον προέβαλλε τῷ ἐν ἀγίοις πατρὶ ἡμῶν Σάββα, πολλὰ τε προσφέρων αὐτῷ καὶ οἰκείαις χερσὶ πίστει φερόμενος μετὰ τῶν παιδίων αὐτοῦ Ἀντωνίου καὶ Ἰωάννου, κάμνων καὶ βοηθῶν τοῖς κοπιῶσιν ἐν ταῖς τῶν εἰρημένων εὐαγῶν τόπων οἰκοδομαῖς· τοσαύτη ἦν ἡ τοῦ ἀνδρὸς πίστις. Ὀν-
20 τινὰ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἡλίας ἀγαπήσας ἐπίσκοπον ἐχειροτόνησε Σεβαστῆς καὶ τῆς Ἀσκαλωνιτῶν ἐκκλησίας τὸν Ἀντώνιον, τὸν δὲ Ἰωάννην διάκονον πεποίηκε τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως. Ἄλλ' ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν τῶν τοῦ θείου πρεσβύτου κατορθωμάτων ἐπανιτέον.

ΛΗ'

25 Τὸν ἐν τῷ ὑψηλοτέρῳ πάσης τῆς ἀνατολικῆς ἐρήμου βουνῷ οἰκοδομηθέντα πύργον ὑπὸ τῆς μακαρίας Εὐδοκίας, ὡς ἤδη μοι εἴρηται ἐν τῷ περὶ Εὐθυμίου λόγῳ, διεδέξαντο μὲν τινες μοναχοὶ τῆς Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς μανίας ὑπασπισταὶ καὶ τούτων

77. Πρώτη ἔνωση ἐννοεῖται ἡ προσπάθεια ποὺ καταβλήθηκε μὲ τὸ ἐνωτικὸ τὸ 482. Δεύτερη ἔνωση ἐπὶ πατριαρχίας Ζωΐλου 540–551.

μπρὸ κοινόβιο, πὸ τὸ ὄνόμασε τοῦ Σπηλαίου. Ἐγκατέστησε τὸν μακαρίτη Παῦλο διηγητὴ τοῦ τόπου, στὸν ὁποῖο ἔδωσε ἀπὸ τῆ λαύρα τρεῖς ἀδελφούς, τὸν Γεώργιο, τὸν Κυριακὸ καὶ τὸν Εὐστάθιο, καὶ μὲ τῆ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ὁ τόπος αὐξήθηκε καὶ πλατύνθηκε ὑπερβολικά.

Καὶ τί τὰ θέλω τὰ πολλὰ λόγια; Διότι μπροστὰ στὰ μάτια μας εἶναι τὸ κοινόβιο τοῦ Σπηλαίου, τὸ ὁποῖο συστήθηκε μὲ μύριους ἰδρωῶτες ἀπὸ τὸν ἅγιο πατέρα μας Σάββα. Μετὰ τὸν θάνατο ἐν Χριστῷ τοῦ μακαρίτη Παύλου διαδέχθηκαν κατὰ καιροὺς τὴν ἡγουμενία ὁ Κυριακὸς καὶ ὁ Εὐστάθιος καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωση τούτων τὴν διαδέχθηκε ὁ Σέργιος. Διότι ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἐκείνους ἀδελφούς, ὁ Γεώργιος πὸ εἶχε σταλεῖ στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ συνδέθηκε μὲ τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ζωῖλο, ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος Πηλουσίου. Αὐτὰ περὶ τῆς μονῆς πὸ ἐπῆρε τὸ ὄνομα τοῦ Σπηλαίου.

Κάποιος ὁμῶς Μαρκιανός, πρεσβύτερος τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως καὶ ἡγούμενος τῆς ἀγίας Σιών, ἐπισκεπτόταν συχνὰ τὸν ἅγιο πατέρα μας Σάββα, προσφέροντας σ' αὐτὸν πολλὰ καὶ γεμάτος πίστη ἐκοπίαζε καὶ ἐβοηθοῦσε τοὺς ἐργαζομένους στὶς οἰκοδομὲς τῶν τόπων πὸ ἀναφέρθηκαν μαζί μὲ τὰ παιδιά του Ἀντώνιο καὶ Ἰωάννη. Τόση ἦταν ἡ πίστη τοῦ ἀνδρα αὐτοῦ. Ἐκτιμῶντας τὸν ἰδιαίτερα ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἡλίας τὸν ἐχειροτόνησε ἐπίσκοπο Σεβαστῆς καὶ τὸν Ἀντώνιο ἐχειροτόνησε ἐπίσκοπο τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀσκαλωνιτῶν, ἐνῶ τὸν Ἰωάννη κατέστησε διάκονο τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως. Ἀλλὰ ὡς ἐπανεέλθομε στὴν ἐξήγηση τῶν κατορθωμάτων τοῦ θείου γέροντα.

38

Τὸν πύργο πὸ εἶχε οἰκοδομηθεῖ ἀπὸ τῆ μακαρία Εὐδοκία στὸ ὑψηλότερο βουνὸ τῆς ἀνατολικῆς ἐρήμου, ὅπως ἀνέφερα ἤδη στὴν πραγματεία περὶ τοῦ Εὐθυμίου, ἐκληρονόμησαν μερικοὶ μοναχοὶ πὸ ἦσαν ὑπερασπιστὲς τῆς μανίας τοῦ Διοσκόρου καὶ

ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐνώσει μετὰ Γεροντίου καὶ Ρωμανοῦ διωχθέντων, ἕτεροι δύο μοναχοὶ τῆς Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς αἰρέσεως ὑπέρμαχοι τὴν τοῦ αὐτοῦ πύργου οἴκησιν διεδέξαντο, μὴ ὁμολογοῦντες κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν Θεοτόκον τὴν ἁγίαν
 5 Παρθένον Μαρίαν, ἀλλ' οὐδὲ ἓνα εἶναι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος ἐπρέσβευον Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Τούτους τοιγαροῦν ἔχων ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν Σάββας κατὰ κορυφῆς τῶν τριῶν αὐτοῦ μοναστηρίου ἐλυπεῖτο καὶ ἐδυσφόρει σφόδρα περὶ αὐτῶν. Συνέβη γὰρ αὐτὸν ἐν αὐταῖς ταῖς ἡμέραις ὄραμα τοιόνδε
 10 θεάσασθαι.

Ἐώρα ἑαυτὸν συνάξεως ἐπιτελουμένης ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ἀναστάσει καὶ τούτους αὐτοὺς ὑπὸ τινων ραβδοφόρων ἐκβαλλομένους μετὰ πλείστης ἀπειλῆς, ἑαυτὸν δὲ παρακαλοῦντα τοὺς ραβδοφόρους συγχωρῆσαι αὐτοῖς κοινωνῆσαι. Πρὸς ὃν αὐστηρᾷ τῇ
 15 φωνῇ ἀπεκρίναντο λέγοντες.

Οὐκ ἐξὸν αὐτοὺς κοινωνῆσαι· Ἰουδαῖοι γὰρ ὑπάρχουσι, μὴ ὁμολογοῦντες Θεὸν ἀληθινὸν εἶναι τὸν Χριστὸν καὶ Θεοτόκον τὴν ἁγίαν Μαρίαν.

Ἀπὸ τότε οὖν συμπαθείσας αὐτοῖς ὁ πρεσβύτερος ἐδέετο τοῦ Θεοῦ
 20 ἔκτενῶς ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτοὺς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καὶ ἀνανῆσαι ἐκ τῆς Νεστορίου αἰρέσεως. Καὶ ἔμεινεν ἐπὶ χρόνον πυκνάζων αὐτοῖς παρακαλῶν, νουθετῶν τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα διεξερχόμενος. Καὶ οὕτως ὁ Πατὴρ ἡμῶν Σάββας πολλὰ μὲν ταῖς εὐχαῖς, πολλὰ δὲ ταῖς νουθεσίαις κοπιάσας συνεργήσαντος τοῦ Θεοῦ παρεσκεύασεν αὐτοὺς τὰ μὲν Νεστορίου δόγματα ἀναθεματίσαι, τῇ δὲ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ κοινωνῆσαι.
 25 Καὶ οὕτω λαβὼν αὐτοὺς τῷ μακαρίτῃ παρέθετο Θεοδοσίῳ· τινὰ δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀξιοθαύμαστον Βυζάντιον μὲν τῷ γένει, Ἰωάννην δὲ τῇ κλήσει, ἀπὸ τῆς πρώτης τῶν σχολαρίων
 30 σχολῆς εἰς τὸν μοναδικὸν μεταστάντα βίον καὶ ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ τὴν μοναχικὴν κατορθώσαντα πολιτείαν, διοικητὴν καὶ

τοῦ Εὐτυχοῦς. Ὅταν αὐτοὶ κατὰ τὴ δεύτερη ἔνωση⁷⁷ ἐδιώχθη-
καν μαζί με τὸν Γερόντιο καὶ τὸ Ρωμανό, ἐξασφάλισαν τὴν κα-
τοίκηση στὸν ἴδιο πύργο ἄλλα δύο μοναχοί, ὑπέρμαχοι τῆς αἰ-
ρέσεως τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου, οἱ ὁποῖοι δὲν ὁμολογοῦσαν
αὐθεντικῶς καὶ ἀληθινὰ Θεοτόκο τὴν ἀγία Παρθένο Μαρία,
ἀλλὰ ἐπίσης δὲν ἐδέχονταν ὅτι ὁ Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς εἶ-
ναι ἓνα πρόσωπο τῆς ἀγίας καὶ ὁμοούσιας Τριάδος. Ἐχοντας
λοιπὸ αὐτοὺς ὁ μέγας πατέρας μας Σάββας ἐπικεφαλῆς τῶν
τριῶν μοναστηριῶν ἐλυπώταν καὶ δυσφοροῦσε ὑπερβολικὰ γι'
αὐτούς. Διότι συνέβηκε νὰ δεῖ αὐτές τινες μέρες τὸ ἐξῆς ὄραμα.

Ἐβλεπε τὸν ἑαυτό του νὰ εἶναι στὴν Ἁγία Ἀνάσταση, σὲ ὥρα
ποῦ ἐτελοῦνταν σύναξη, καὶ αὐτοὺς τοὺς τρεῖς νὰ διώχνο-
νται ἀπὸ ραβδοφόρους με πολλὴ ἀπειλή· αὐτὸς παρακαλοῦσε
τοὺς ραβδοφόρους νὰ τοὺς ἐπιτρέψει νὰ κοινωνήσουν. Ἐκεῖνοι
ἀποκρίθηκαν πρὸς αὐτὸν με ἀυστηρῆ φωνή.

Δὲν τοὺς ἐπιτρέπεται νὰ κοινωνήσουν, διότι εἶναι Ἰου-
δαῖοι, ἀφοῦ δὲν ὁμολογοῦν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεὸς
ἀληθινὸς καὶ ὅτι ἡ ἀγία Μαρία εἶναι Θεοτόκος.

Ἀπὸ τότε λοιπὸν ὁ γέροντας, ἀπὸ συμπάθεια πρὸς αὐτούς, πα-
ρακαλοῦσε τὸ Θεὸ ἐκτενῶς ὑπὲρ αὐτῶν, γιὰ νὰ λάβουν ἐπίγνω-
ση ἀληθείας καὶ νὰ ἀνανήψουν ἀπὸ τὴν αἵρεση τοῦ Νεστορίου.
Κι' ἔμεινε γιὰ καιρὸ ἐπισκεπτόμενος αὐτούς, παρακαλώντας,
νουθετώντας, διδάσκοντας τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας. Ἔτσι ὁ
πατέρας μας Σάββας, ἀφοῦ ἐκοπίασε πολὺ με τινες εὐχές καὶ πολὺ
με τινες νουθεσίες, με τὴ συνεργία τοῦ Θεοῦ, τοὺς παρασκεύασε
ὥστε ν' ἀναθεματίσουν τὰ δόγματα τοῦ Νεστορίου καὶ νὰ κοι-
νωνήσουν με τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία.

Καὶ τότε τοὺς ἐπῆρε καὶ τοὺς ὀδήγησε στὸν Θεοδόσιο. Ἐναν
ἀξιοθαύμαστο ἀπὸ τοὺς μαθητές του, Βυζάντιο στὴν καταγωγὴ
καὶ Ἰωάννη στὸ ὄνομα, ποῦ ἀπὸ τὴν πρώτη σχολὴ τῶν σχολα-
ρίων⁷⁸ μεταπήδησε στὸ μοναχικὸ βίον καὶ διεξήγαγε τὴ μοναχι-
κὴ ἄσκηση στὴ Μεγίστη Λαύρα, τὸν κατέστησε διοικητὴ καὶ

78. Σχολὴ σχολαρίων στὰ βυζαντινὰ χρόνια ἐσήμαινε τάγμα τῆς ἀνακτο-
ρικῆς φρουρᾶς.

ἡγούμενον τοῦ πύργου ἐκείνου κατέστησεν, ὡς φρονήσει θεία
 κεκοσμημένον καὶ τοῦ τόπου ἀντιλαμβάνεσθαι ἰκανώτατον, πα-
 ρασχῶν αὐτῷ ἀδελφοὺς ἐκ τῆς λαύρας καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα
 ἀνερχόμενός τε ἐκεῖσε καὶ κοπιῶν καὶ φροντίδα ποιούμενος,
 5 ἕως οὗ συνεργεία τοῦ Θεοῦ κοινόβιον τὸν πύργον πεποίηκεν.
 Ἐν ᾧ κοινοβίῳ πολλὴν συνοδίαν ὁ σχολάριος περιεποιήσατο,
 ἐξ ἧς συνοδίας ἐστὶν ὁ τίμιος Ἀβράμιος ὁ Κρατίας ἐπίσκοπος.
 Καὶ ὁ μὲν σχολάριος τριάκοντα πέντε χρόνους ἐν αὐτῷ τῷ μο-
 ναστηρίῳ διατελέσας μοναχικοῖς κατορθώμασι καὶ ὀρθοδόξοις
 10 δόγμασι διέπρεψεν· ὁ δὲ ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Σάββας πολλὰ
 ἐν τῇ οἰκοδομῇ καὶ συστάσει τοῦ αὐτοῦ κεκοπίακε κοινοβίου
 καὶ μέχρι τελευτῆς ἐπισκεπτόμενος καὶ εὐεργετῶν τὸν τόπον οὐ
 διελίμπανεν.

ΛΘ'

Μοναχός τις ἐκ τῆς Μεγίστης Λαύρας Ἱεροσολυμίτης μὲν τῷ
 15 γένει, Ἰάκωβος δὲ τῇ κλήσει, αὐθαδεῖα χρησάμενος ἅμα τῷ
 ἐξελθεῖν τὸν μέγαν ἐπὶ τὴν πανέρημον λαβῶν τινὰς τῆς Λαύρας
 ἀρχὴν ἐποίησατο παρὰ τὸν ἀνωτέρω μνημονευθέντα Ἐπτάστο-
 μον λάκκον κτίζειν εὐκτήριον μικρὸν καὶ κελλία, λαύραν προσ-
 δοκῶν αὐτόθι συστήσασθαι. Τῶν δὲ πατέρων τῆς Λαύρας ἀγα-
 20 νακτησάντων καὶ κωλυόντων τὸ ἔργον ἐψεύσατο λέγων.

Τοῦ ἀγίου πατρὸς εἶναι τὴν κέλευσιν.

Οἱ δὲ πατέρες τοῦτο ἀκούσαντες ἐλυπήθησαν μὲν, τὸ δὲ ἔργον
 οὐκ ἐκώλυσαν. Ὁ δὲ μέγας πατὴρ ἐλθὼν περὶ τὴν ἑορτὴν τό τε
 ἔργον θεασάμενος καὶ τὸν Ἰάκωβον μεταπεμψάμενος λέγει.

25 Οὐκ ἔστιν τὸ ἔργον σου θεάρεστον, τέκνον, τὸ ἐτέραν
 λαύραν συστήσασθαι ἐν τοῖς τῆς Λαύρας τόποις, μάλι-
 στα τῶν τῆς Λαύρας πατέρων μὴ συνευδοκούντων,

ηγούμενο τοῦ Πύργου, διότι ἦταν στολισμένος μεθεὶς φρόνηση καὶ ἰκανώτατος νὰ φροντίζει γιὰ τὸν τόπο. Τοῦ παρέδωσε ἀδελφοὺς ἀπὸ τῆ λαύρα καὶ ὅλα τὰ ἐπιτήδεια, ἀνέβαινε ἐκεῖ, ἐκοπίαζε, κατέβαλε φροντίδες, ἕως ὅτου μετὰ τὴ συνεργία τοῦ Θεοῦ ἔκαμε τὸν πύργο κοινόβιο. Στὸ κοινόβιο αὐτὸ ὁ σχολάριος κατάρτισε μεγάλη συνοδία, ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχεται ὁ ἐντιμος Ἀβραάμιος ὁ ἐπίσκοπος τῆς Κρατίας. Καὶ ὁ μὲν σχολάριος, ποὺ ἔμεινε σ' αὐτὸ τὸ μοναστήρι τριάντα πέντα χρόνια, διέπρεψε στὰ μοναχικὰ κατορθώματα καὶ τὰ ὀρθόδοξα δόγματα. Ὁ δὲ ἅγιος πατέρας μας Σάββας ἐκοπίασε πολὺ στὴν οἰκοδομὴ καὶ συγκρότηση τοῦ ἴδιου κοινοβίου· καὶ δὲν ἔπαυσε νὰ ἐπισκέπτεται καὶ νὰ εὐεργετῆ τὸν τόπο ὡς τὸ θάνατό του.

39

Ο ΜΟΝΑΧΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἐνας μοναχὸς ἀπὸ τῆ Μεγίστη Λαύρα, ἱεροσολυμίτης στὴν καταγωγή, ὀνομαζόμενος Ἰάκωβος, ἐπιδεικνύοντας αὐθάδεια, μόλις ἐξῆλθε ὁ μέγας πρὸς τὴν πανέρημο ἐπῆρε μερικοὺς ἀπὸ τῆ λαύρα καὶ ἄρχισε νὰ κτίζει μικρὸ παρεκκλήσι καὶ κελλιὰ κοντὰ στὸν παραπάνω μνημονευθέντα Ἐπτάστομο λάκκο, σκοπεύοντας νὰ συστήσει ἐδῶ λαύρα. Ἐπειδὴ οἱ πατέρες τῆς λαύρας ἀγανάκτησαν κι' ἐμπόδιζαν τὸ ἔργο, αὐτὸς ἐψεύσθηκε λέγοντας,

Εἶναι ἐντολὴ τοῦ ἁγίου πατέρα.

Οἱ πατέρες, καθὼς ἄκουσαν αὐτὸ λυπήθηκαν βέβαια, ἀλλὰ δὲν ἐμπόδισαν τὸ ἔργο. Ὁ μέγας πατέρας, ποὺ ἦλθε γιὰ τὴν ἑορτὴ, ὅταν εἶδε τὸ ἔργο, προσκάλεσε τὸν Ἰάκωβο καὶ εἶπε.

Δὲν εἶναι τὸ ἔργο σου θεάρεστο, τέκνο, νὰ συστήσεις ἄλλη λαύρα μέσα στοὺς τόπους τῆς λαύρας, καὶ μάλιστα χωρὶς τῆ συναίνεση τῶν πατέρων τῆς λαύρας, ποὺ

ἀλλὰ καὶ λίαν ταρασσομένων διὰ τὸ κατὰ τὴν ὁδὸν εἶ-
 ναι καὶ παρὰ τὸν ἡμέτερον λάκκον. Εἰ δὲ καὶ λέγοι τις
 ὑπὸ τὴν Λαύραν μέλλειν ἔσεσθαι τὸ οἰκοδόμημα, ἀλλ'
 οὐ τοσοῦτον βούλομαι ἐκτεῖναι τὴν Λαύραν. Πλὴν
 5 ἄκουε τί ὁ προφήτης συμβουλεύει τοῖς δι' ἀπειρίαν ἢ
 ἀπόνοιαν ἐγχειροῦσιν τοῖς ὑπὲρ ἀξίαν καὶ δύναμιν·
 «συγκόψατε τὰ ἄροτρα ὑμῶν εἰς ρομφαίας καὶ τὰ δρέ-
 πανα ὑμῶν εἰς σειρομάστας». Τί γὰρ ὄφελος γεωργίας
 πολέμου τὴν γῆν κατέχοντος; Καὶ αὐτὸς τοίνυν μήπω
 10 τὰ σαρκικὰ πάθη καὶ τα ψυχικὰ νικήσας πῶς ἑτέρους
 παιδεύσεις ἔτι ὑπὸ ἡδονῆς καὶ κενῆς δόξης κρατούμε-
 νος;

Τοῦ δὲ Ἰακώβου τούτοις ἀντιλέγοντος καὶ μὴ ἀνεχομένου, λέγει
 ὁ γέρον πρὸς αὐτόν.

15 Ἐγὼ μὲν, τέκνον, ὅπερ νομίζω συμφέρειν σοι, συμ-
 βουλεύω· ἐπειδὴ δὲ ἐπιμένεις τῇ ἀπειθείᾳ, ἤδη διὰ πεί-
 ρας μαθήσῃ ὅτι ἀληθῶς ἡ Γραφή λέγει· «ἀντιλογίας
 ἐγείρει πᾶς κακός, ὁ δὲ Κύριος ἄγγελον ἀνελεήμονα
 ἐπιπέμπει αὐτῷ».

20 Καὶ ταῦτα τοῦ ἀγίου εἰρηκότος καὶ ἐπὶ τὸ πυργίον αὐτοῦ ἀναχω-
 ρήσαντος φρίκη καὶ πυρετῶ δεινοτάτῳ συσχεθεὶς ὁ Ἰάκωβος
 καὶ ἐπὶ ἑπτὰ μῆνας ὑπὸ τῆς νόσου βασανισθεὶς ἀπεγνώσθη περὶ
 τὸν Νοέμβριον μῆνα καὶ παρακάλεσε τοὺς πατέρας βασταχθῆ-
 ναι καὶ ἀπενεχθῆναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Λαύρας καὶ τεθῆναι
 25 παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἀγίου πρὸς τὸ συγχωρήσεως ἀξιωθῆναι
 πρὶν ἀποθανεῖν. Καὶ τούτου γεγονότος λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ἅγιος.

Ἔγνωσ τίς ὁ μισθὸς τῆς ἀθαρθείας καὶ ἀντιλογίας;
 Ἐπαιδεύθης ὑπὸ τῆς ἀλαζονείας σου;

Τοῦ δὲ μόλις δυνηθέντος ἀνοῖξαι τὸ στόμα καὶ εἰπεῖν,

30 Συγχώρησόν μοι, πάτερ,

Λέγει ὁ ἅγιος.

Ὁ Θεὸς συγχωρήσει σοι.

έταράχθηκαν πολύ, διότι εἶναι στὸ δρόμο καὶ κοντὰ στὸ λάκκο μας. Ἐὰν βέβαια εἶπαι κανεὶς ὅτι πρόκειται τὸ οἰκοδόμημα νὰ εἶναι καὶ κάτω ἀπὸ τὴ λαύρα, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν θέλω νὰ ἐκτείνω τὴ λαύρα τόσο πολύ. Ὅμως, ἄκουσε τί συμβουλεύει ὁ προφήτης ἐκείνους ποὺ ἀπὸ ἀπειρία καὶ ἀφροσύνη ἐπιχειροῦν πράγματα ἐπάνω ἀπὸ ἀξία καὶ δύναμη· «κατασκευάστε ἀπὸ τὰ ἄροτρά σας ρομφαῖες καὶ ἀπὸ τὰ δρεπάνια σας λόγχες»⁷⁹. διότι τί χρειάζεται ἡ γεωργία ὅταν τὴ γῆ κατέχει πόλεμος; Κι' ἐσὺ λοιπόν, ἀφοῦ ἀκόμη δὲν ἐνίκησες τὰ σαρκικὰ καὶ τὰ ψυχικὰ πάθη, πῶς θὰ παιδεύσεις ἄλλους, ἐνῶ κατέχεσαι ἀπὸ ἡδονὴ καὶ κενοδοξία;

Καθὼς ὅμως ὁ Ἰάκωβος ἀντέλεγε σ' αὐτὰ καὶ δὲν τὰ ἀνεχόταν, τοῦ λέγει ὁ γέροντας.

Ἐγὼ, τέκνο μου, σὲ συμβουλεύω ὅ,τι θεωρῶ συμφέρον σου· ἐπειδὴ ὅμως ἐπιμένεις στὴν ἀπειθεία, τώρα θὰ μάθεις μὲ τὴν πείρα ὅτι σωστὰ λέγει ἡ Γραφὴ· «ἀντιλογίης σηκώνει κάθε κακός, ἐνῶ ὁ Κύριος τοῦ στέλλει ἀνελεῆμονα ἄγγελο»⁸⁰.

Ἀφοῦ ὁ ἅγιος εἶπε αὐτὰ κι' ἀνεχώρησε στὸ πυργίσκο του, ὁ Ἰάκωβος καταλήφθηκε ἀπὸ ρῖγος καὶ πυρετὸ δεινότατο· βασανιζόμενος ἑπτὰ μῆνες ἀπὸ τὴ νόσο, ἀπελπίσθηκε γύρω στὸ Νοέμβριο μῆνα καὶ παρακάλεσε τοὺς πατέρες, νὰ βασταχθεῖ καὶ νὰ ὀδηγηθεῖ στὴν ἐκκλησία τῆς λαύρας καὶ νὰ τοποθετηθεῖ δίπλα στὰ πόδια τοῦ ἁγίου γιὰ νὰ συγχωρηθεῖ πρὶν πεθάνει. Κι' ὅταν ἔγινε αὐτό, τοῦ λέγει ὁ ἅγιος.

Κατάλαβες ποιός εἶναι ὁ μισθὸς τῆς ἀυθαδείας κι' ἀντιλογίας; ἐπαιδεύθηκες ἀπὸ τὴν ἀλαζονεῖα σου;

Ὅταν αὐτός, μόλις μπορώντας ν' ἀνοίξει τὸ στόμα, εἶπε,

Συγχώρεσέ με, πάτερ,

Λέγει ὁ ἅγιος.

Ὁ Θεὸς νὰ σὲ συγχωρέσει.

79. Ἰωήλ 4,10.

80. Παροιμ. 17,11.

Καὶ δοὺς αὐτῷ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτόν, ἐπιτρέψας αὐτῷ τῶν ἀχράντων μεταλαβεῖν μυστηρίων. Ὁ δὲ τούτων μεταλαβὼν παυτικά καὶ τροφῆς μετέλαβε καὶ ἐνισχύθη, ὥστε θαυμάζειν ἅπαντας τὴν ἀθρόαν Ἰακώβου μεταβολήν. Ἀπὸ τότε οὖν οὐκέτι
 5 εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἐκείνην ὑπέστρεψεν. Καὶ ὁ μὲν ἀρχιεπίσκοπος Ἡλίας ταῦτα μαθὼν ἀπέστειλέ τινας καὶ τὴν οἰκοδομὴν Ἰακώβου κατέστρεψεν, ὁ δὲ ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Σάββας λαβὼν τινὰς τῆς λαύρας ἐπιτηδεῖους ὡς ἀπὸ πέντε σταδίων πρὸς βορρᾶν τῆς καταστραφείσης οἰκοδομῆς κτίζει εὐκτήριον καὶ κελλία
 10 κύκλω· καὶ καταστήσας τινὰς τῆς Μεγίστης Λαύρας ἐκεῖσε διοικητὰς Παῦλον καὶ Ἀνδρέαν προσαγορευομένους, ἀδελφοὺς ὄντας κατὰ σάρκα καὶ Ἑλλαδικοὺς τῷ γένει, καὶ ἄλλους ἀδελφοὺς αὐτόθι φυτεύσας λαύραν τὸν τόπον συνεστήσατο, Ἐπτάστομον ταύτην ἐπονομάσας. Τὴν μέντοι τοποθεσίαν αὐτῆς εἵλη-
 15 φε παρά τινος Ζανάγωνος καλουμένου ἀπὸ Βηταβουδισσῶν τῆς κώμης ὀρμωμένου. Καὶ ἐφρόντιζε τοῦ τόπου δεόντως καὶ ὅτε ἐγίνετο εἰς τὴν Μεγίστην Λαύραν ἀγάπη, ἔπεμπε καὶ τοῖς αὐτόθι τὰς εὐλογίας, πολλὴν ποιούμενος τοῦ τόπου φροντίδα.

Μ'

Χρόνου δὲ τινος παριππεύσαντος ὁ μνημονευθεὶς Ἰάκωβος τὴν
 20 τοῦ ξενοδοχείου τῆς Μεγίστης Λαύρας διακονίαν λαβὼν ἠναγκάζετο μαγειρεύειν τοῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ συλλογῆς ἔνεκεν μαννουθίων ἐξερχομένοις. Αὐτοῦ δὲ ποτε ἐψήσαντος φάβα εἰς πλῆθος τὸ παρ' ἡμῖν πισάριον λεγόμενον καὶ περισσεύσαντος ἐπὶ μίαν καὶ δευτέραν ἡμέραν καὶ ὕστερον ἀπὸ τῆς θυρίδος ἐπὶ τὸν χεῖ-
 25 μαρρον ρίψαντος τὸν περισσευθέν, κατανοήσας ὁ γέρων ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ πυργίου καὶ κατελθὼν λαθραίως καὶ καθαρῶς ἐπισυνάξας τὸ ριφὲν πισάριον ἔλαβε καὶ τοῦτο ἀπλώσας ἐξήρανε. Τοῦ δὲ χρόνου προκόψαντος προτρέπεται μονώτατον εἰς ἐστίασιν τὸν Ἰάκωβον πληρώσαντα τὴν διακονίαν κάκεῖνο τὸ ξηρὸν
 30 πισάριον μαγειρεύσας καὶ καλῶς ἀρτύσας παρέθηκεν. Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν εἶπεν ὁ γέρων.

Τοῦ ἔδωσε τότε τὸ χέρι του καὶ τὸν ἐσήκωσε, ἐπιτρέποντάς τον νὰ μεταλάβει τὰ ἄχραντα μυστήρια. Κι' αὐτός, ἀφοῦ μετέλαβε ἀπ' αὐτά, ἀμέσως μετέλαβε τροφή κι' ἐνισχύθηκε, ὥστε ὅλοι νὰ θαυμάζουν τὴν ἀπότομη ἀλλαγὴ τοῦ Ἰακώβου. Ἀπὸ τότε λοιπὸν δὲν ἐπέστρεψε πλέον σ' ἐκείνη τὴν οἰκοδομὴ. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἡλίας, ἀφοῦ ἔμαθε αὐτά, ἔστειλε μερικοὺς καὶ κατέστρεψε τὴν οἰκοδομὴ τοῦ Ἰακώβου, ἐνῶ ὁ ἅγιος πατέρας μας Σάββας, ἀφοῦ ἐπῆρε μερικοὺς ἀπὸ τὴ λαύρα καταλλήλως ἔκτισε παρεκκλήσι καὶ κελλιά γύρω του πέντε περίπου στάδια βορείως τῆς καταστραφείσης οἰκοδομῆς. Ἐγκατέστησε ἐκεῖ μερικοὺς ἄνδρες τῆς Μεγίστης Λαύρας ὡς διοικητές, ὀνομαζομένους Παῦλο καὶ Ἀνδρέα, ἀδελφοὺς κατὰ σάρκα καὶ καταγομένους ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐφύτευσε ἐκεῖ ἄλλους ἀδελφούς· ἔτσι συνέστησε στὸν τόπο αὐτὸ λαύρα πού τὴν ὀνόμασε Ἐπτάστομο. Τὴν τοποθεσίαν αὐτὴ τὴν ἐπῆρε ἀπὸ κάποιον Ζανάγωνα πού καταγόταν ἀπὸ τὴν κώμη τῶν Βηταβουδισσῶν. Φρόντιζε γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ τόπου καὶ ὅταν γινόταν ἀγάπη στὴ Μεγίστη Λαύρα, ἔστειλε κι' ἐκεῖ τὶς εὐλογίες, δείχνοντας πολλὴ φροντίδα γιὰ τὸν τόπο.

40

Ὅταν πέρασε κάμποσος χρόνος, ὁ παραπάνω Ἰάκωβος, πού ἀνέλαβε τὴ διακονία τοῦ ξενοδοχείου τῆς Μεγίστης Λαύρας, ἀναγκαζόταν νὰ μαγειρεῦει γιὰ ὅσους ἔβγαιναν στὴν ἔρημο νὰ μαζεύσουν φρύγανα. Ὅταν κάποτε ἔψησε φάβα, πού ἐμεῖς τὸ ὀνομάζομε πισάριο⁸¹, σὲ μεγάλη ποσότητα, καὶ ἐπερίσσευσε μιὰ δυὸ μέρες, καὶ ἔπειτα ἔρριψε ἀπὸ τὸ παράθυρο τὸ περίσσευμα στὸ χεῖμαρρο, ὁ γέροντας ἀντιλήφθηκε τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τὸν πυργίσκο του, κατέβηκε κρυφὰ καὶ μάζευσε καθαρὸ τὸ πεταμένο πισάριο, τὸ μετέφερε, τὸ ἄπλωσε καὶ τὸ ἐξήρανε. Μὲ τὸν καιρὸ προσκάλεσε τὸν Ἰάκωβο σὲ γεῦμα, ἀφοῦ ἐτελείωσε τὴ διακονία του, καὶ παρέθεσε ἐκεῖνο τὸ ξηρὸ πισάριο, ἀφοῦ τὸ ἔμαγειρεψε καὶ τὸ ἄρτυσε καλά. Καθῶς ἔτρωγαν, εἶπε ὁ γέροντας.

Σύγγνωθί μοι, ἀδελφέ, ὅτι οὐκ οἶδα ἀρτύειν καλῶς καὶ ἴσως οὐκ ἐθεραπεύθης ἐπὶ τῷ φαγίῳ.

Τοῦ δὲ εἰπόντος ὅτι,

Λίαν ἐθεραπεύθην, τίμιε πάτερ, καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου τοιούτου οὐ μετέσχον ἡδυτάτου φαγίου,

Ἄπεκρίνατο λέγων ὁ πρεσβύτης.

Πίστευέ μοι, τέκνον, ἐκεῖνό ἐστιν τὸ ριφέν ὑπὸ σοῦ πισάριον ἀπὸ τοῦ ξενοδοχείου εἰς τὸν χεῖμαρρον· γίνωσκε δὲ τοῦτο ὅτι ὁ μὴ δυνάμενος χαλκίον ὀσπρέου οἰκονομῆσαι πρὸς τὸ τὴν χρεῖαν τῶν ὑπ' αὐτὸν ποιῆσαι καὶ τί ποτε τοῦ ὀσπρέου μὴ ἀπολέσαι συνοδίαν κυβερνῆσαι οὐ δύναται, καθὼς ὁ ἀπόστολος λέγει· «εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται;».

Καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰάκωβος καὶ πολλὰ ὠφεληθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ.

ΜΑ'

Οὗτος αὐτὸς ὁ Ἰάκωβος εἰς τὸ ἑαυτοῦ κελλίον ἡσυχάζων ἐπειράσθη δεινῶς ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς πορνείας καὶ ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον ἀγωνισάμενος καὶ πρὸς τὸν ἀγῶνα ἀκηδιάσας τῆς ἐκ τοῦ δαίμονος πυρώσεως ἐπὶ πλεῖον ἐκταθείσης εἴτε ἄγνοιαν ἔχων εἴτε λήθην λαβὼν τῶν εἰρημένων τοῖς θείοις καὶ ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι μάχαιραν λαβὼν ἐξέτεμεν ἀφειδῶς τοὺς ἑαυτοῦ διδύμους. Καὶ μὴ ἐνέγκας τὴν τε τοῦ αἵματος ρύσιν καὶ τὰς ἀλγηδόνας ἔβαλε προσκαλεῖσθαι τοὺς γείτοντας. Οἵτινες συνελθόντες τό τε πάθος θεασάμενοι καὶ ἰατρὸν τινα τῆς λαύρας προσκαλεσάμενοι ἐπεμελοῦντο αὐτοῦ. Ὅπερ γνοὺς ὁ ἡγιασμένος Σάββας ὑγιωθέντα τὸν Ἰάκωβον ὡς αὐτοφονευτὴν γεγονότα τῆς Λαύρας ἐδίωξεν, ὄντινα εἰς τὴν μονὴν ὁ μέγας δεξάμενος

Μὲ συγχωρεῖς, ἀδελφέ, πὺ δὲν γνωρίζω νὰ ἀρτύω καλὰ κι' ἴσως δὲν ἱκανοποιήθηκες μὲ τὸ φαγί.

“Ὅταν αὐτὸς εἶπε,

Πολὺ ἱκανοποιήθηκα, τίμιε πάτερ, καὶ πολὺν καιρὸ δὲν ἔδοκίμασα τόσο γλυκὸ φαγί,

Ἐποκρίθηκε ὁ γέροντας.

Πίστευσέ με, τέκνο, εἶναι ἐκεῖνο τὸ πεταμένο ἀπὸ σένα πιαρὶο ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο στὸ χεῖμαρρο. Νὰ γνωρίζεις τοῦτο, ὅτι ὅποιος δὲν μπορεῖ νὰ οἰκονομήσει ἓνα δοχεῖο ὀσπρίων γιὰ νὰ ἱκανοποιήσει τὶς ἀνάγκες τῶν κάτω ἀπὸ τὶς φροντίδες του καὶ νὰ μὴ χάσει τίποτε ἀπὸ τὰ ὀσπρια, δὲν μπορεῖ νὰ κυβερνήσει συνοδία, ὅπως λέγει καὶ ὁ ἀπόστολος· «ἂν κανεὶς δὲν ξέρει νὰ προΐσταται τοῦ οἴκου του, πῶς θὰ ἐπιμεληθεῖ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ;⁸²».

“Ὅταν ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Ἰάκωβος ἔφυγε στὸ κελλί του πολὺ ὄφελιμένος.

41

Αὐτὸς ὁ Ἰάκωβος, ἐνῶ ἠσύχαζε στὸ κελλί του, ἐπειράσθηκε φοβερὰ ἀπὸ τὸν δαίμονα τῆς πορνείας· ἀγωνίσθηκε ἄρκετὸ χρόνο, ἀλλὰ ἔπειτα ἀδιαφόρησε, ὅταν ἢ ἀπὸ τὸν δαίμονα πύρωσι αὐξήθηκε ὑπερβολικὰ. Τότε, εἴτε ἀπὸ ἄγνοια εἴτε ἀπὸ λησμονιὰ τῶν λεγομένων στοὺς θεῖους καὶ ἐκκλησιαστικούς κανόνες⁸³, ἐπῆρε μαχαίρι καὶ ἀπέκοψε ἀλύπητα τοὺς διδύμους του. Ἐπειδὴ δὲν μποροῦσε νὰ ὑποφέρει τὴ ρύση τοῦ αἵματος καὶ τοὺς πόνους ἔβαλε νὰ προσκληθοῦν οἱ γείτονες. Αὐτοί, ὅταν προσῆλθαν κι' εἶδαν τὸ πάθημα, προσκάλεσαν ἓνα γιατρὸ τῆς λαύρας καὶ τὸν περιποιήθηκαν. Ὁ ἅγιος Σάββας πὺ ἔμαθε αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο, μόλις ἐθεραπεύθηκε ὁ Ἰάκωβος, τὸν ἐδιώξε ἀπὸ τὴ λαύρα ὡς αὐτοφονευτή. Τὸν ἐδέχθηκε στὴ μονή του ὁ

82. Α Τιμ. 3,5.

83. Κανὼν Νικαίας 1. Ἀποστολικοὶ Κανόνες 22 ἐ.

Θεοδόσιος καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἐρευνήσας κατήγαγεν εἰς τὴν Λαύ-
 ραν καὶ παρεκάλεσε τὸν γέροντα δέξασθαι αὐτὸν μετὰ τῆς προσ-
 ηκούσης ἐπιτιμίας· ὁ δὲ ἡγιασμένος Σάββας δέδωκεν αὐτῷ
 ἐντολὰς ἡσυχάζειν εἰς τὸ ἴδιον κελλίον καὶ μηδαμοῦ προῖέναι
 5 μῆτε μὴν τινα δέξασθαι εἰς συντυχίαν παρεκτὸς μόνου τοῦ ὑπη-
 ρετοῦντος αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἰάκωβος τὴν τοῦ γέροντος δεξάμενος
 ἐντολὴν ἐδέετο τοῦ Θεοῦ μετὰ δακρῦων ἐπὶ συχνὸν χρόνον. Καὶ
 ἀποκαλύφθη τῷ γέροντι ὅτι ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιαν Ἰακώβου
 ἐδέξατο. Ἐώρα γὰρ ἄνδρα τινὰ φωτοφόρον δεικνύοντα αὐτῷ
 10 νεκρὸν τινα κείμενον ἔμπροσθεν Ἰακώβου εἰς εὐχὴν ἰσταμένου.
 Οὗτινος ἀκούσαντος ὅτι.

Εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχή, Ἰάκωβε, ἀλλ' ἔκτεινον
 τὴν χεῖρά σου καὶ ἀνάστησον τὸν κείμενον.

Καὶ αὐτοῦ ἀναστήσαντος τὸν νεκρὸν λέγει ὁ φωτοφόρος τῷ γέ-
 15 ροντι.

Ἴδου ὁ νεκρὸς ἀνέστη· λῦσον καὶ αὐτὸν τὸν ἐπικείμε-
 νον τῷ ἀναστήσαντι δεσμόν.

Ὁ δὲ γέρων εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν καὶ διακρίνας τὴν ὄπτασίαν ἐπέ-
 τρεψε προελθεῖν τὸν Ἰάκωβον εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὅστις ἐλθὼν
 20 ἠσπάσατο αὐτὸν καὶ τοὺς πατέρας, ἀνελθὼν δὲ καὶ πρὸς τὸν
 μακαρίτην Θεοδόσιον καὶ τοῦτον ἀσπασάμενος τῇ ἐβδόμῃ
 ἡμέρᾳ μετὰ τὴν ὄπτασίαν ἐτελεύτησεν ἐν χαρᾷ.

MB'

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΖΑΝΝΟΥ

Δύο ἀδελφοὶ σαρκικοὶ ἦσαν ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ καὶ ἀληθῶς
 κατὰ Θεὸν ἀδελφὰ φρονοῦντες ἐκ τῶν περὶ τὴν Χεβρῶν ὀρμώ-
 25 μενοι τόπων Ζάννος καὶ Βενιαμὶν προσαγορευόμενοι καὶ ταῖς
 κατὰ Θεὸν ἀρεταῖς κομῶντες. Οὗτοι συμφώνως παρεκάλεσαν
 τὸν ἡγιασμένον Σάββαν δοῦναι αὐτοῖς κελλίον ἀναχωρητικόν,
 ὅπερ ἦν αὐτὸς ἑαυτῷ οἰκοδομήσας ὡς ἀπὸ δεκαπέντε σταδίων
 τῆς Λαύρας διακείμενον πρὸς λίβα. Ὁ δὲ μέγας πρεσβύτης γι-
 30 νῶσκων αὐτοὺς ἐργάτας ὄντας Θεοῦ εἶξε τῇ αἰτήσει καὶ δέδω-

μεγάλος Θεοδόσιος πού ὅταν ἐξέτασε τὰ συμβάντα σ' αὐτόν, τὸν κατέβασε στὴ λαύρα καὶ παρεκάλεσε τὸν γέροντα νὰ τὸν δεχθεῖ μὲ τὴν κατάλληλη τιμωρία. Ὁ ἅγιος Σάββας τοῦ ἔδωσε ἐντολὲς νὰ ἡσυχάζει στὸ κελλί του καὶ νὰ μὴ βγαίνει πουθενὰ οὔτε νὰ δέχεται κανένα σὲ συνάντηση ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ὑπηρέτη του μόνο. Ὁ Ἰάκωβος, δεχόμενος τὴν ἐντολὴ τοῦ γέροντα, προσευχόταν στὸ Θεὸ μὲ δάκρυα πολὺ χρόνο. Ἀποκαλύφθηκε τότε στὸν γέροντα ὅτι ὁ Θεὸς δέχθηκε τὴ μετάνοια τοῦ Ἰακώβου. Πράγματι εἶδε ἓνα φωτοφόρο ἄνδρα νὰ τοῦ δείχνει ἓνα νεκρὸ ξαπλωμένο μπροστὰ στὸν Ἰάκωβο πού προσευχόταν ὄρθιος. Αὐτὸς ἄκουσε τότε.

Εἰσακούσθηκε ἡ προσευχὴ σου, Ἰάκωβε, ἀλλὰ ἄπλωσε τὸ χέρι σου καὶ σήκωσε τὸν ξαπλωμένο.

Τὸν ἐσήκωσε καὶ τότε λέει ὁ φωτοφόρος στὸν γέροντα.

Νά, ὁ νεκρὸς ἀναστήθηκε, λῦσε καὶ σὺ τὰ δεσμὰ πού εἶναι ἐπάνω στὸν ἀναστήσαντα.

Ὁ γέροντας, ὅταν συνῆλθε καὶ κατάλαβε τὴν ὄπτασία, ἐπέτρεψε στὸν Ἰάκωβο νὰ προσέλθει στὴν ἐκκλησία. Αὐτὸς ἦλθε καὶ ἀσπασθηκε αὐτόν καὶ τοὺς πατέρες, ἀνέβηκε ἐπίσης στὸν μακαρίτη Θεοδόσιο καὶ τὸν ἀσπασθηκε, καὶ τὴν ἑβδόμη μέρα μετὰ τὴν ὄπτασία πέθανε μὲ χαρά.

42

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΖΑΝΝΟΥ

Στὴ Μεγίστη Λαύρα ἦσαν δύο σαρκικοὶ ἀδελφοί, πού εἶχαν πράγματι κατὰ Θεὸν ἀδελφικὰ φρονήματα. Προέρχονταν ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Χεβρών, ὀνομαζόμενοι Ζάννος καὶ Βενιαμὶν κι' ἦταν στολισμένοι μὲ τὶς θεῖες ἀρετές. Αὐτοὶ παρακάλεσαν μαζὶ τὸν ἁγιασμένο Σάββα νὰ τοὺς δώσει ἀναχωρητικὸ κελλί, πού αὐτὸς εἶχε οἰκοδομήσει γιὰ τὸν ἑαυτό του εὕρισκόμενο πρὸς τὸ νότο, δεκαπέντε στάδια μακριὰ ἀπὸ τὴ λαύρα. Ὁ μέγας γέροντας, γνωρίζοντας ὅτι αὐτοὶ εἶναι ἐργάτες τοῦ Θεοῦ ἐδέχθηκε

κεν αὐτοῖς τὸ κελλίον. Καὶ ἔμειναν κατέχοντες αὐτό τε τὸ ἀναχωρητικὸν κελλίον καὶ τὸ ἐν τῇ Λαύρα ἴδιον αὐτῶν. Αὐτοὶ μὲν οὖν εἰς τὸ ἀναχωρητικὸν ἐκεῖνο κοπιάσαντες κελλίον καὶ μοχθήσαντες κοινόβιον αὐτὸ συνεστήσαντο τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς 5 ἡμῶν Σάββα συμβοηθοῦντος αὐτοῖς κατὰ τὰ ἀναλώματα καὶ τὴν λοιπὴν ὑπουργίαν ἐπιχορηγοῦντος. Ἀδελφῶν δὲ αὐτόθι συναχθέντων οἰκοδομηθῆναι τὴν ἐκκλησίαν φροντίσας ἐνεκαίνισε καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἄλλων αὐτοῦ κοινοβίων παρέδωκεν ἐκεῖσε. Ὅπερ κοινόβιον μέχρι τοῦ νῦν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι ἀνθεῖ τὴν 10 τοῦ μακαρίου Ζάννου ἐπωνυμίαν λαχόν.

ΜΓ'

ΑΝΘΙΜΟΣ

Γέρων τις ἦν ἐν τῇ λαύρα ἐν πολλοῖς μοναχικοῖς κατορθώμασι διανύσας τὸν ἑαυτοῦ βίον, τῆς μὲν Βιθυνίας ὀρμώμενος, Ἄνθιμος δὲ προσαγορευόμενος. Οὕτως ἐν ἀρχῇ κτίσας ἑαυτῷ μικρὸν κελλίον ἀντιπέρα τοῦ χειμάρρου κατὰ ἀνατολὰς ἄντικρυς τοῦ 15 πύργου τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα καὶ ἐπὶ τριάκοντα ἔτη μείνας ἐν αὐτῷ περὶ τὸ γῆρας ἠσθένησε καὶ γέγονε κλινήρης. Ὁ δὲ μακαρίτης Σάββας βλέπων αὐτὸν εἰς βαθυτάτην ἐλάσαντα σωματικὴν ἀσθένειαν παρεκάλει αὐτὸν πλησίον τῆς ἐκκλησίας λαβεῖν κελλίον πρὸς τὸ ἀκόπως δύνασθαι τινα ὑπηρετεῖν αὐτῷ. 20 Ὁ δὲ γέρων οὐκ ἐβούλετο λέγων.

Πιστεύω τῷ Θεῷ ὅτι ἐν τῷ κελλίῳ ἐν ᾧ ἐξ ἀρχῆς ἠξιώθην μεῖναι, ἐν αὐτῷ λαμβάνει τὴν ψυχὴν μου ὁ κτίσας αὐτὴν Θεός.

Χρόνου δὲ τινος διελθόντος ἐν μιᾷ νυκτὶ ἀναστὰς ὁ ἅγιος πρὸ 25 τῆς τοῦ κρούσματος ὥρας ἤκουσε φωνὴν ψαλμωδίας ὡς ἀπὸ πολλοῦ ὄχλου γινομένην καὶ ἐνόμισεν ὅτι παρὰ γνώμην αὐτοῦ τὸ παρὰ συνήθειαν γίνεται. Καὶ κατελθὼν μετὰ σπουδῆς εὔρε τὴν ἐκκλησίαν ἠσφαλισμένην. Εἶτα πάλιν ἀνελθὼν εἰς τὸν πύρ-

τὴν αἴτησιν καὶ τοὺς ἔδωκε τὸ κελλί. Κι ἔτσι κατεῖχαν αὐτὸ τὸ ἀναχωρητικὸ κελλί καὶ τὸ δικό τους στὴ λαύρα. Ἄφοῦ λοιπὸν ἐκοπίασαν καὶ ἐμόχθησαν οἱ ἴδιοι σ' ἐκεῖνο τὸ ἀναχωρητικὸ κελλί τὸ συγκρότησαν σὲ κοινόβιο, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἁγίου πατέρα μας Σάββα, πὺ ἐπιχορηγοῦσε τὰ ἔξοδα καὶ τὴν ἄλλη ὑπηρεσία. Ἄφοῦ συνάχθησαν ἐκεῖ ἀδελφοί, ἐφρόντισε νὰ οἰκοδομηθεῖ ἐκκλησία πὺ ἐγκαινίασε καὶ τοὺς παρέδωσε τὸν κανονισμὸ τῶν ἄλλων κοινοβίων του. Τὸ κοινόβιο αὐτὸ μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ ἀκμάζει ὡς τώρα, ἔχοντας τὴν ἐπωνυμία τοῦ μακαρίου Ζάννου.

43

ΑΝΘΙΜΟΣ

Ἦταν ἓνας γέροντας στὴ λαύρα πὺ ἐπέρασε τὸν βίο του μὲ πολλὰ μοναχικὰ κατορθώματα, καταγόμενος ἀπὸ τὴ Βιθυνία καὶ ὀνομαζόμενος Ἄνθιμος. Ἄφοῦ ἔκτισε στὴν ἀρχὴ γιὰ τὸν ἑαυτό του ἓνα μικρὸ κελλί πέρα ἀπὸ τὸν χεῖμαρρο, στ' ἀνατολικά, ἀντίκρυ ἀπὸ τὸν πύργο τοῦ ἁγίου πατρός μας Σάββα κι' ἔμεινε σ' αὐτὸ τριάντα χρόνια, στὰ γεράματα ἀσθένησε κι' ἔγινε κλινῆρης. Ὁ μακαρίτης Σάββας, βλέποντάς τον νὰ ἔχει φθάσει σὲ βαθύτατη σωματικὴ ἀσθένεια, τὸν παρακάλεσε νὰ πάρει κελλί κοντὰ στὴν ἐκκλησία, γιὰ νὰ μπορεῖ ἀκόπως κάποιος νὰ τὸν ἐξυπηρετεῖ. Ὁ γέροντας ὁμως δὲν ἤθελε, λέγοντας.

Πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς πὺ ἔκτισε τὴν ψυχὴ μου θέλει νὰ τὴν λάβει στὸ κελλί πὺ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀξιώθηκα νὰ μείνω.

Ἐπειτα ἀπὸ καιρὸ μιὰ νύκτα ὁ ἅγιος ἐσηκώθηκε πρὶν ἀπὸ τὸ κτύπημα τῆς ὥρας· ἄκουσε φωνὴ ψαλμωδίας σὰν νὰ ἔβγαινε ἀπὸ πολὺ πλῆθος καὶ νόμισε ὅτι τελεῖται ἡ ἀκολουθία στὴν ἐκκλησία γιὰ κάποιο συμβάν· κι' ἀποροῦσε πὺ χωρὶς τὴ γνώμη του γίνεται τὸ ἀσυνήθιστο αὐτό. Ὅταν κατέβηκε βιαστικά, εὐρῆκε τὴν ἐκκλησία ἀσφαλισμένη. Καθὼς ἀνέβηκε πάλι στὸν

γον ἤκουσε πλήθους ψαλλόντων μετὰ μέλους ἡδυφώνου τοῦτον μόνον τὸ στίχον ὅτι.

«Διελεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἤχου ἑορταζόντων».

Καὶ γνοὺς πόθεν γίνεται ὁ τῆς ψαλμωδίας ἤχος, ἐξυπνίζει τὸν κανονάρχην καὶ ποιεῖ αὐτὸν κροῦσαι καὶ ἀπέρχεται μετὰ θυμιάματος καὶ κηρῶν εἰς τὸ κελλίον τοῦ γέροντος καὶ οὐδένα εὐρίσκει, εἰ μὴ αὐτὸν τελειωθέντα. Καὶ ἐθαύμασαν ἅπαντες οἱ μετὰ
10 τοῦ γέροντος ἐλθόντες καὶ κηδεύσαντες τὸ τίμιον λείψανον ἡγαγον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ πληρώσαντες τὸν συνήθη κανόνα ἐπ' αὐτῷ κατέθεντο ἐν θήκαις ὁσίαις, δοξάζοντες τὸν Θεὸν τὸν δοξάζοντα τοὺς ἀγίους αὐτοῦ.

ΜΔ'

ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΣ

Ἀδελφός τις ἐκ τῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου μονῆς τῷ μὲν γέ-
15 νει Ἀσιανός, τῇ δὲ προσηγορίᾳ Ἀφροδίσιος, τὴν τῶν βορδουναρίων διακονίαν ἐγχειρισθεὶς τὸν τοῦ βορδονίου γόμον, τουτέστιν δώδεκα μοδίους σίτου μόνος ἐκ τῆς γῆς κουφίζων τοῖς ἑαυτοῦ ἐπετίθει ὤμοις· τῷ γὰρ μεγέθει τοῦ σώματος πάντας τοὺς τοῦ κοινοβίου ὑπερέβαλε. Συνέβη δὲ αὐτὸν ποτὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ὀρ-
20 γισθέντα τύψαι τῇ χειρὶ τὴν τοῦ βόρδονος ὄψιν καὶ συντριῖψαι αὐτήν. Οὕτινος παρατίκα πεσόντος καὶ ἀποθανόντος ὁ Ἀφροδίσιος τὸν τε τοῦ ἀλόγου φόρτον καὶ τὸ σάγμα ἐπὶ τῶν ὤμων ἄρας ἦλθεν εἰς τὴν μονήν. Καὶ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου διωχθεὶς διὰ τὸν τοῦ ἀλόγου φόνον κατέρχεται εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ
25 τὸ σφάλμα αὐτοῦ ἀνατίθησιν τῷ ἐν ἀγίοις Ἰωάννῃ τῷ Αἰγυπτίῳ ἐν τῷ Χουζιβᾶ τὸ τηνικαῦτα ταῖς ἀρεταῖς ἀπαστράπτουσι. Καὶ ἀκούσας παρ' αὐτοῦ ὅτι,

Εἰ θέλεις σωθῆναι, ἄπελθε πρὸς τὸν ἀββᾶν ἡμῶν
Σάββαν καὶ ὁ λέγει σοι, ποιήσον,

πύργο ἄκουσε πλήθος νὰ ψάλλουν μὲ γλυκεῖα μελωδία αὐτὸ τὸ στίχο μόνο.

«Θὰ περάσω σὲ τόπο σκηνῆς θαυμασίας ἕως τὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ μὲ φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ δοξολογήσεως, ἤχο ἑορταστῶν»⁸⁴.

Ἐπειδὴ κατάλαβε ἀπὸ ποῦ γίνεται ὁ ἦχος τῆς ψαλμωδίας, ξυπνίζει τὸν κανονάρχη καὶ τὸν βάζει νὰ κτυπήσει καὶ πηγαίνει μὲ θυμίαμα καὶ κεριὰ στὸ κελλί τοῦ γέροντα, καὶ δὲν εὐρίσκει κανένα ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιο τελειωμένο. Καὶ ἐθαύμασαν ὅλοι ὅσοι ἦλθαν μαζί μὲ τὸν γέροντα καὶ ἀφοῦ ἐτοίμασαν τὸ τίμιο λείψανο τὸ ἔφεραν στὴν ἐκκλησία· ἐτέλεσαν σ' αὐτὸ τὴ συνηθισμένη ἀκολουθία καὶ τὸ κατέθεσαν σὲ ὀσιες θῆκες, δοξάζοντας τὸ Θεὸ ποῦ δοξάζει τοὺς ἀγίους του.

44

ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΣ

Ἕνας ἀδελφὸς ἀπὸ τὴ μονὴ τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου, στὴν καταγωγὴ Ἀσιανὸς καὶ στ' ὄνομα Ἀφροδίσιος, εἶχε ἀναλάβει τὴ διακονία τῶν ἀγωγιατῶν. Τοποθετοῦσε στοὺς ὤμους του τὸ φορτίο τοῦ ἀλόγου, δηλαδὴ δώδεκα μόδια σιτάρι, σηκώνοντάς το μόνος ἀπὸ τὴ γῆ· διότι ξεπερνοῦσε ὅλους τοὺς ἄνδρες τοῦ κοινοβίου στὸ μέγεθος τοῦ σώματος. Συνέβηκε κάποτε ὀργισμένος στὸ δρόμο νὰ κτυπήσει μὲ τὸ χέρι τὸ πρόσωπο τοῦ ἀλόγου καὶ νὰ τὸ συντρίψει. Καθὼς τὸ ἄλογο ἔπεσε ἀμέσως καὶ πέθανε, ὁ Ἀφροδίσιος ἐσήκωσε στοὺς ὤμους τὸ φορτίο τοῦ ἀλόγου καὶ τὸ σάγμα κι' ἦλθε στὴ μονή. Ἐπειδὴ ἐδιώχθηκε ἀπὸ τὸν μεγάλο Θεοδόσιο γιὰ τὸν φόνο τοῦ ἀλόγου, κατέρχεται στὸν Ἰορδάνη καὶ ἀναφέρει τὸ σφάλμα του στὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Αἰγύπτιο, στὸ Χουζιβᾶ, ποῦ τότε ἄστραφτε μὲ τίς ἀρετές του. Ὅταν ἄκουσε ἀπ' αὐτόν,

Ἐάν θέλεις νὰ σωθεῖς πήγαινε πρὸς τὸν ἀββᾶ μας Σάββα κι' ὅ,τι σοῦ πεῖ, κάνε το,

Ἔρχεται μετὰ σπουδῆς πρὸς αὐτόν, ὁμολογῶν τὸ σφάλμα καὶ παρακαλῶν λόγον σωτηρίας ἀκοῦσαι παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ πατὴρ ἡμῶν Σάββας δίδωσιν αὐτῷ κελλίον λέγων.

5   Στοιίησον τῷ κελλίῳ σου καὶ ἄλλῳ κελλίῳ μὴ παρα-
βάλης μηδὲ τῆς λαύρας ἐξέλθης καὶ ἐγκρατῆς γενοῦ
γλώσσης καὶ κοιλίας καὶ σφύζῃ.

Ταύτην τὴν ἐντολὴν δεξάμενος ὁ Ἀφροδίσιος καὶ ἐν μηδενὶ αὐ-
τὴν ἀλογῆσας ἐπὶ τριάκοντα ἔτη οὔτε τῆς λαύρας ἐξῆλθεν οὔτε
εἰς κελλίον παρέβαλεν, οὐκ ἐκτήσατό ποτε χύτραν ἢ χαλκίον ἢ
10 μαγειρεῖον ἢ χαλάδριον, οὐ μετέλαβεν οἴνου ἢ εὐκρατος, οὐκ
ἐκτήσατο δύο χιτῶνας, ἀλλ' ἐν στιβαδίῳ μὲν ἐκάθευδεν, ἐπὶ
ψιαθίου καὶ κεντωνίου, λαμβάνων δὲ βάρια παρὰ τοῦ οἰκονόμου,
ἐνενηκοντα μαλάκια πεπληρωμένα καθ' ἕκαστον μῆνα παρεῖχε
τῷ ξενοδόχῳ. Τὰ δὲ περισσευόμενα ἐψητᾶ εἶτε λάχανον εἶτε
15 ὄσπρεον εἶτε ψευδοτρόφιον, ταῦτα λαμβάνων ἀπετίθετο εἰς μίαν
λεκάνην καὶ ἐκ τῆς λεκάνης ἐλάμβανε καθ' ἡμέραν μικρὸν καὶ
αὐτῷ ἤρκειτο. Καὶ εἰ ὤζεσεν τὸ ἐν τῇ λεκάνῃ ἢ σκώληκας
ἐποίησεν, οὐκ ἔρριπτεν τοῦτο, ἀλλὰ μόνον προσετίθει τὰ περισ-
σευόμενα ἐψητᾶ. Ὁ πάνυχος δὲ αὐτοῦ κλαυθμὸς οὐκ ἤφιε τοὺς
20 γείτονας ἀνεθῆναι. Ἐν ταύτῃ τοίνυν τῇ πολιτείᾳ τριάκοντα, ὡς
εἴρηται, χρόνους πληρώσας μηδέποτε ἀσθενήσας ἢ ἀκηδιάσας ἢ
βλαβεῖς τὸν στόμαχον, διορατικοῦ ἠξιώθη χαρίσματος καὶ τὴν
ἡμέραν προέγνω τῆς ἑαυτοῦ τελευτῆς πρὸ ἑβδομάδος. Καὶ ἐλ-
θὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν παρεκάλει τὸν πατέρα ἡμῶν Σάββαν
25 ἀπολυθῆναι πρὸς μίαν ἡμέραν ἐπὶ τὴν μονὴν τοῦ μακαρίου Θεο-
δοσίου· ὁ δὲ γέρων γνοὺς ὅτι ἠγγικεν αὐτοῦ ἡ ἡμέρα, ἀποστέλ-
λει Θεόδουλον τὸν Γελασίου ἀδελφὸν πρεσβύτερον ὄντα μετ'
αὐτοῦ δηλώσας τῷ μακαρίτῃ Θεοδοσίῳ.

Ἴδου ἄνθρωπόν ποτε τὸν Ἀφροδίσιον δεξάμενος νῦν
30   χάριτι Χριστοῦ ἀπέστειλά σοι αὐτὸν ἄγγελον.

Ὁ μὲν οὖν μακαρίτης Θεοδόσιος τοῦτον μετὰ χαρᾶς δεξάμενος

Ἔρχεται γρήγορα πρὸς αὐτόν, ὁμολογώντας τὸ σφάλμα του καὶ παρακαλώντας ν' ἀκούσει ἀπ' αὐτὸν λόγο σωτηρίας. Ὁ πατέρας μας Σάββας τοῦ ἔδωσε κελλί, λέγοντας.

Μεῖνε στὸ κελλί σου κι' ἄλλο κελλί νὰ μὴ ἐπισκεφθεῖς μήτε νὰ βγεῖς ἀπὸ τὴ Λαύρα· νὰ γίνεις ἐγκρατὴς στὴ γλώσσα καὶ τὴν κοιλιᾶ, καὶ θὰ σωθεῖς.

Δεχόμενος αὐτὴ τὴν ἐντολὴ ὁ Ἀφροδίσιος καὶ μὴ παραβαίνοντάς τὴν σὲ τίποτε ἐπὶ τριάντα χρόνια οὔτε ἀπὸ τὴ Λαύρα βγῆκε οὔτε ἄλλον ἐπισκέφθηκε, δὲν ἀπόκτησε ποτὲ χύτρα ἢ χάλκωμα ἢ μαγειρεῖο ἢ χαλάδριο, δὲν ἤπιε οἶνο ἢ κρασί, δὲν ἀπέκτησε δυὸ χειτῶνες· ἀλλὰ κοιμώταν σὲ στιβάδι⁸⁵, ἐπάνω σὲ ψάθα καὶ κουρέλια, καὶ παίρνοντας τὰ βάρια ἀπὸ τὸν οἰκονόμο ἔδινε στὸν οἰκονόμο κάθε μῆνα ἐνενήντα καλαθάκια ὀλόκληρα. Τὰ περισσευόμενα ψημένα φαγητά, εἴτε λάχανα εἴτε ὄσπρια εἴτε ψευδοφάγια, παίρνοντάς τα τὰ ἐτοποθετοῦσε σὲ μιὰ λεκάνη, κι' ἔπαιρνε ἀπ' αὐτὴν καθημερινῶς μικρὴ ποσότητα κι' ἀρκοῦνταν σ' αὐτήν. Ἄν τὸ περιεχόμενο τῆς λεκάνης ἔπαιρνε μυρουδιά ἢ ἔκανε σκουλήκια, δὲν τὸ ἐπετοῦσε, ἀλλὰ μόνο πρόσθετε τὰ ψημένα περισσεύματα. Ὁ ὀλονύκτιος κλαυθμὸς δὲν ἄφηνε τοὺς γείτονες νὰ ἠσυχάσουν.

Ἄφοῦ, ὅπως ἔχει λεχθεῖ, συμπλήρωσε τριάντα χρόνια σ' αὐτὴ τὴ διαγωγή, χωρὶς ποτὲ ν' ἀσθενήσει ἢ νὰ βαρεθεῖ ἢ νὰ βλαβεῖ στὸ στομάχι, ἀξιώθηκε διορατικὸ χάρισμα καὶ πρόβλεψε τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου του μιὰ ἐβδομάδα ἐνωρίτερα. Ἦλθε στὴν ἐκκλησία καὶ παρακάλεσε τὸν πατέρα μας Σάββα ν' ἀπολυθεῖ γιὰ μιὰ μέρα πρὸς τὴ μονὴ τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου. Ὁ γέροντας, ποὺ ἀντιλήφθηκε ὅτι πλησιάζει ἡ ἡμέρα του, ἀποστέλλει τὸν Θεόδουλο, ἀδελφὸ τοῦ Γελασίου, ποὺ ἦταν πρεσβύτερος, μαζί του, γιὰ νὰ δηλώσει στὸν μακαρίτη Θεοδόσιο.

Νὰ, ἐνῶ κάποτε ἐδέχθηκα τὸν Ἀφροδίσιο ἄνθρωπο, τώρα μὲ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ σοῦ τὸν ἀποστέλλω ἄγγελο.

Ὁ μακαρίτης λοιπὸν Θεοδόσιος, ἀφοῦ τὸν ἐδέχθηκε μὲ χαρά,

85. Στρῶμα ἀπὸ ἄχυρα.

ἠσπάσατο καὶ φιλοφρόνως εἰς συνεστίασιν προτρεψάμενος ἀπέ-
 λυσεν ἐν εἰρήνῃ, ὁ δὲ Ἀφροδίσιος ἐλθὼν εἰς τὴν λαύραν καὶ μι-
 κρόν τι νοσήσας ἐτελεύτησεν ἐν χαρᾷ. Ὅντινα οἱ πατέρες
 κηδεύσαντες ἔθαψαν μετὰ τῶν πρεσβυτέρων· ὁ μέντοι μακαρί-
 5 τῆς Σάββας παρὰ πλάγιον ἐκέλευσε τεθῆναι τὸ τίμιον αὐτοῦ λεί-
 ψανον πρὸς τὸ γνωρίζεσθαι ἐπὶ χρόνον καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπὸ
 τῶν κατερχομένων ἐν αὐτῇ τῇ θήκῃ πατέρων.

ΜΕ'

ΜΕΔΑΒΑ

Μεδαβὰ πόλις ἐστὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου κατὰ ἀνατολὰς ὑπὸ τὴν
 Ἀραβίαν τελοῦσα, ἧς οἱ οἰκῆτορες ἤρχοντο πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις
 10 πατέρα ἡμῶν Σάββαν πλείστας ψυχικὰς εὐεργεσίας ἀρυόμενοι
 καὶ καρποφοροῦντες τοῖς κοινοβίοις αὐτοῦ καὶ λαύραις σῖτον
 καὶ ὄσπρεον. Ἐξ ὧν ἦν τις Γερόντιος καλούμενος, ὅστις σωμα-
 τικὴν ἀσθένειαν περικείμενος καὶ διὰ ταύτην εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν
 χρονίσας, ἐπεθύμησεν εὔξασθαι εἰς τὴν Ἀγίαν Ἀνάληψιν. Καὶ
 15 ζῶν τινὶ ἐπικαθίσας ἀπήει ἔχων τοὺς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν.
 Περὶ δὲ τὴν τοῦ ὄρους ἀνάβασιν τοῦ ἀλόγου ἔκ τινος συμβάντος
 σκιασθέντος ἔπεσεν ὁ Γερόντιος καὶ οὕτως ἐκλάσθη, ὥστε ἐλ-
 θόντα τὸν κηρωματίτην τῆς αὐτοῦ ἀπογνῶναι θεραπείας. Πορ-
 φύριος δὲ τις μικρότερος τούτου ἀδελφὸς μηδενὶ μηδὲν εἰρηκῶς
 20 κατέρχεται εἰς τὴν λαύραν, παρακαλῶν τὸν ἐν ἀγίοις Σάββαν
 ἀνελθεῖν καὶ ἐπισκέψασθαι τὸν Γερόντιον. Ὅστις πρεσβύτης
 τὴν ἐπελθοῦσαν τῷ Γεροντίῳ συμφορὰν ἀκούσας καὶ σφόδρα
 λυπηθεὶς αὐτίκα εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν ἀνῆλθε καὶ ἐλθὼν πρὸς τὸν
 Γερόντιον καὶ εὐχὴν ἐκτενῆ ὑπὲρ αὐτοῦ ποιήσας καὶ ἔλαιον τοῦ

τὸν ἀσπάσθηκε καὶ μετὰ φιλοξενία τοῦ σὲ συνεστίαση τὸν ἀπέλυσε εἰρηνικά. Ὁ Ἀφροδίσιος ἦλθε στὴ λαύρα κι' ἔπειτα ἀπὸ σύντομη ἀρρώστια πέθανε μὲ χαρά. Οἱ πατέρες, ἀφοῦ τοῦ ἔκαμαν τὴν κηδευτικὴ ἀκολουθία, τὸν ἔθαψαν μαζί μὲ τοὺς πρεσβυτέρους. Ὁ μακαρίτης ὁμῶς Σάββας παρήγγειλε νὰ τοποθετηθεῖ πλάγια τὸ τίμιο λείψανό του, γιὰ ν' ἀναγνωρίζεται πολὺν καιρὸ καὶ νὰ προσκυνεῖται ἀπὸ τοὺς πατέρες ποὺ κατέρχονταν σ' αὐτὸ τὸ κοιμητήριο.

45

ΜΕΔΑΒΑ

Τὰ Μεδαβὰ εἶναι πόλη πέρα ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη, ἀνατολικά, καὶ ὑπάγεται στὴ διοίκηση τῆς Ἀραβίας, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἔρχονταν πρὸς τὸν ἅγιο πατέρα μας Σάββα γιὰ νὰ ἀντλήσουν πολλὰς ψυχικὰς εὐεργεσίες, φέροντας στὰ κοινόβια καὶ τὶς λαύρες τοῦ σιτάρι καὶ ὄσπρια. Ἀνάμεσά τους ἦταν κάποιος Γερόντιος, ποὺ ἔχοντας σωματικὴ ἀσθένεια, ἐξ αἰτίας τῆς καθυστέρησε στὴν ἀγία πόλη κι ἐπιθύμησε νὰ προσευχηθεῖ στὴν ἀγία Ἀνάληψη. Ἀναχώρησε λοιπὸν καθισμένος ἐπάνω σ' ἓνα ζῶο μαζί μὲ τοὺς συνοδοὺς ποὺ τὸν ὑπηρετοῦσαν. Στὴν ἀνάβαση τοῦ ὄρους τὸ ἄλογο ἐσκιάχθηκε ἀπὸ κάποιο συμβάν, ὁ Γερόντιος ἔπεσε κι ἔτσι ἔπαθε κάταγμα, ὥστε ὅταν ἦλθε ὁ κηρωματίτης γιατρὸς⁸⁶ ἀπελπίσθηκε γιὰ τὴ θεραπεία του. Ὁ Πορφύριος, μικρότερος ἀδελφὸς αὐτοῦ, χωρὶς νὰ εἰπεῖ τίποτε σὲ κανένα, κατεβαίνει στὴ Λαύρα, ὅπου παρακαλεῖ τὸν ἅγιο Σάββα ν' ἀνεβεῖ καὶ νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸν Γερόντιο. Ὁ πρεσβύτερος, ἀκούοντας τὴ συμφορὰ ποὺ εὐρῆκε τὸν Γερόντιο καὶ πολὺ λυπημένος, ἀμέσως ἀνέβηκε στὴν ἀγία πόλη, ἦλθε πρὸς τὸν Γερόντιο, ἔκα-

86. Ὁ ἱατρὸς ποὺ ἔκαμε νάρθηκα μὲ κερὶ γιὰ τὴν θεραπεία τῶν καταγμάτων.

ἀγίου Σταυροῦ ἀλείψας αὐτὸν ὑγιῆ ἀπεκατέστησεν, ὥστε τοὺς πάντας θαυμάζειν ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ἀθρόα μεταβολῇ καὶ παραδόξῳ θαυματουργίᾳ.

MS'

Χρόνου δὲ πολλοῦ διαδραμόντος ὁ τούτου τοῦ Γεροντίου υἱός, 5 ὀνόματι Θωμᾶς, παραβαλὼν τῷ ἐν Ἰεριχώ τῆς Μεγίστης Λαύρας ξενοδοχείῳ ὀψίας βραδείας οἴσης ἐν τῷ τῆς λιμοῦ καιρῷ εὔρεν αὐτόθι τὸν ἐν ἀγίοις Σάββαν καὶ Θεόδωρον καὶ Παῦλον τοὺς τοῦ Καστελλίου καὶ τοῦ Σπηλαιίου διοικητάς. Ὁ μὲ οὖν μακαρίτης Σάββας τοῦτον ἰδὼν καὶ περιχαρῆς γενόμενος λέγει τῷ 10 ξενοδόχῳ.

Ποίησον ἡμῖν δεῖπνον.

Αὐτῶν δὲ δειπνούντων ἐρωτηθεὶς ὁ ξενοδόχος εἰ ἔχει οἶνον, ἀπεκρίνατο μὴδ' ὄλως ἔχειν, κολοκύθιον δὲ ὄξους ἔλεγεν ἔχειν ἐπὶ τὸ ἀρτύειν τὸ δσπρεον. Καὶ λέγει ὁ ἅγιος.

15 Φέρε μοι ἐνταῦθα τὸ κολοκύνθιον· καὶ εὐλογητὸς Κύριος ὅτι ἔχομεν εὐφρανθῆναι ἐξ αὐτοῦ. Ὁ γὰρ τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον μεταβαλὼν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν αὐτὸς καὶ τὸ ὄξος εἰς οἶνον μεταβάλλαι δυνατὸς ἐστίν.

Ταῦτα τοῦ ἀγίου εἰρηκότος καὶ τοῦ κολοκυνθίου ἐνεχθέντος εὐ- 20 ρέθη τὸ ὄξος εἰς οἶνον καλὸν μεταβληθέν. Καὶ ἐξέστη ὁ Θωμᾶς ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τοῦ θαύματος καὶ λέγει ὁ μακάριος Σάββας τῷ ξενοδόχῳ.

Φέρε λαμπρὰ τάχιον καὶ βάλε θυμίαμα· ἐπισκοπὴ γὰρ θεία γέγονεν ἡμῖν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην.

25 Εὐλογήθη δὲ ὁ τοῦ κολοκυνθίου οἶνος τοσοῦτον, ὥστε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἅπαντας πλουσίως πίνειν ἀπ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Θωμᾶς ἀγασθεὶς τῇ θαυματουργίᾳ παρεκάλεσε τὸν γέροντα λαβεῖν τὸ κολοκύθιον εἰς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον· τοῦ δὲ ἀγίου τὸ κολοκύνθιον δεδωκότος λαβὼν ὁ Θωμᾶς ἀπῆλθε. Καὶ ἔμεινεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πε- 30 ρισσευθέντος οἶνου πίνων αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἕως Μεδα-

με γι' αὐτὸν ἐκτενὴ προσευχὴ καὶ τὸν ἄλειψε μὲ ἔλαιο ἀπὸ τὸν ἅγιο Σταυρό· ἔτσι τοῦ ἀποκατέστησε τὴν ὑγεία, ὥστε ὄλοι νὰ θαυμάζουν γιὰ τὴν τόσο γρήγορη μεταβολὴ καὶ παράδοξη θαυματουργία.

46

Ἐπειτα ἀπὸ πολλὸν καιρὸ ὁ υἱὸς αὐτοῦ τοῦ Γεροντίου, ὀνομαζόμενος Θωμᾶς, καθὼς ἐπισκέφθηκε τὸ ξενοδοχεῖο τῆς Μεγίστης Λαύρας στὴν Ἱεριχώ, περασμένο βράδυ, τὴν ἐποχὴ τοῦ λιμοῦ, εὗρῆκε ἐκεῖ τὸν ἅγιο Σάββα, τὸν Θεόδωρο καὶ τὸν Παῦλο, τοὺς ἡγουμένους τοῦ Καστελλίου καὶ τοῦ Σπηλαίου. Ὁ μακαρίτης λοιπὸν Σάββας, ὅταν τὸν εἶδε, λέγει στὸν ξενοδόχο χαρούμενος.

Ἐτοιμάσέ μας δεῖπνο.

Καθὼς δειπνοῦσαν, ὁ ξενοδόχος στὴν ἐρώτησι, ἂν ἔχει οἶνο, ἀπάντησε, ὅτι δὲν ἔχει καθόλου, εἶπε ὅμως ὅτι ἔχει κολοκύθι μὲ ζύδι γιὰ νὰ ἀρτύει τὰ ὄσπρια. Λέγει τότε ὁ ἅγιος.

Φέρε μου ἐδῶ τὸ κολοκύθι, κι ἄς εἶναι εὐλογητὸς ὁ Κύριος πού ἔχομε νὰ εὐφρανθοῦμε ἀπὸ αὐτό. Διότι ὁ Χριστὸς ὁ Θεὸς μας πού μετέβαλε τὸ ὕδωρ σὲ οἶνο, αὐτὸς εἶναι ἰκανὸς νὰ μεταβάλλει καὶ τὸ ζύδι σὲ οἶνο.

Ἄφοῦ ὁ ἅγιος εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια καὶ προσκομίσθηκε τὸ κολοκύθι, εὐρέθηκε τὸ ζύδι ἀλλαγμένο σὲ καλὸ οἶνο. Καταλήφθηκε ἀπὸ ἐκπληξῆς ὁ Θωμᾶς γιὰ τὸ παράδοξο τοῦ θαύματος καὶ λέγει ὁ μακαρίτης Σάββας στὸν ξενοδόχο.

Φέρε γρήγορα λαμπάδες καὶ βάλε θυμίαμα, διότι τούτη τὴν ὥρα μᾶς ἔγινε θεία ἐπίσκεψη.

Ὁ οἶνος τοῦ κολοκυθιοῦ εὐλογήθηκε τόσο πολὺ, ὥστε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρες νὰ πίνουν ἀπὸ αὐτὸν πλούσια ὄλοι. Ὁ Θωμᾶς τότε, ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴ θαυματουργία, παρακάλεσε τὸ γέροντα νὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ πάρει τὸ κολοκύθι στὸ σπίτι του· ὅταν ὁ ἅγιος τοῦ τὸ ἔδωσε τὸ ἐπῆρε κι ἀναχώρησε. Ἀπὸ τὸ περίσσευμα τοῦ οἴνου σ' αὐτὸ ἔπινε ὁ Θωμᾶς καὶ οἱ συνοδοὶ του ὡς τὰ Μεδαβά.

βῶν. Ταῦτα δέ μοι διηγήσατο ὁ ἀββᾶς Γερόντιος ὁ νῦν τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου διοικῆσαι λαχὼν, τοῦ μὲν Θωμᾶ υἱὸς ὑπάρχων, τοῦ δὲ Γεροντίου ἑγγονος, προστεθηκῶς καὶ τοῦτο τῇ διηγήσει λέγων ὅτι.

- 5 Εἶχομεν τοῦτο τὸ κολοκύνθιον εἰς τὸν οἶκον ἡμῶν ἐπὶ ἔτη πολλὰ καὶ ὅταν τις ἡσθένει, ἐγέμιζον αὐτὸ ὕδατος οἱ τοῦ οἴκου καὶ τὸν ἀσθενοῦντα ἐρράντιζον καὶ αὐτὸς ὁ ραντισμὸς τὸν κάμνοντα πάσης σωματικῆς ἐκούφιζε νόσου.

MZ'

- 10 Οὗτος ὁ τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῆς Σάββας ὀδεύων ποτὲ μετὰ τινος μαθητοῦ ἀπὸ τῆς Ἰεριχῶ ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην συνηντήθη κοσμικοῖς τισίν, ἐν οἷς νεᾶνις τις ὑπῆρχεν πιθανῆ. Ἐκείνων δὲ παρελθόντων θέλων ὁ γέρων δοκιμάσαι τὸν μαθητὴν λέγει.

- 15 Ποταπή ἐστὶν ἢ παρελθοῦσα κόρη καὶ ἐστὶν μονόφθαλμος;

Καὶ λέγει ὁ ἀδελφός.

Οὐχί, πάτερ, τοὺς δύο ὀφθαλμοὺς ἔχει.

Ὁ δὲ γέρων φησὶν.

Ἡπατήθης, τέκνον· μονόφθαλμος γάρ ἐστίν.

- 20 Ὁ δὲ διεβεβαιοῦτο μετὰ ἀκριβείας εἰδέναί μὴ εἶναι αὐτὴν μονόφθαλμον, ἀλλὰ καὶ λίαν εὐόμματον. Καὶ λέγει ὁ γέρων.

Πόθεν σοι τὸ σαφῶς εἰδέναί;

Ὁ δὲ εἶπεν.

- 25 Ἐγώ, πάτερ, ἐπιμελῶς προσέσχον καὶ ἔγνων ὅτι ἀμφοτερόφθαλμός ἐστίν.

Τότε λέγει ὁ γέρων.

Καὶ ποῦ τέθειται παρὰ σοὶ τὸ παράγγελμα τὸ λέγον· μὴ

Αὐτὰ μοῦ τὰ διηγήθηκε ὁ ἀββᾶς Γερόντιος, ὁ ὁποῖος ἔλαχε τώρα νὰ διοικεῖ τὴ μονὴ τοῦ ἀγίου Εὐθυμίου, καὶ εἶναι τοῦ Θωμᾶ υἱὸς κι ἐκείνου τοῦ Γεροντίου ἐγγονός. Πρόσθεσε μάλιστα στὴ διήγηση καὶ αὐτό.

Εἶχαμε αὐτὸ τὸ κολοκύθι στὸ σπίτι μας πολλὰ χρόνια καὶ ὅταν κάποιος ἀσθενοῦσε, τὸ ἐγέμιζαν νερό οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ, ἐρράντιζαν τὸν ἀσθενὴ κι αὐτὸς ὁ ραντισμὸς ἀνακούφιζε τὸν ἄρρωστο ἀπὸ κάθε σωματικὴ νόσο.

47

Αὐτὸς ὁ ἀγωνιστὴς τῆς εὐσεβείας Σάββας, βαδίζοντας κάποτε μ' ἓνα μαθητὴ τοῦ ἀπὸ τὴν Ἱεριχὼ στὸν Ἰορδάνη συναντήθηκε μὲ κάποιους κοσμικοὺς, ἀνάμεσα στοὺς ὁποῖους ἦταν καὶ μιὰ νέα ἐλκυστικὴ. Ὅταν πέρασαν ἐκεῖνοι, ὁ γέροντας θέλοντας νὰ δοκιμάσει τὸν μαθητὴ λέγει.

Τί λογιῆς εἶναι ἡ κόρη ποὺ πέρασε κι εἶναι μονόφθαλμη;

Καὶ λέγει ὁ ἀδελός.

Ὅχι, πάτερ, ἔχει καὶ τὰ δύο μάτια.

Ὁ γέροντας λέγει.

Ἀπατήθηκες, τέκνο· διότι εἶναι μονόφθαλμη.

Ἐκεῖνος ὅμως διεβεβαίωνε ὅτι γνωρίζει μὲ ἀκρίβεια ὅτι δὲν εἶναι μονόφθαλμη, ἀλλὰ ἔχει καὶ πολὺ ὁμορφα μάτια. Λέγει τότε ὁ γέροντας.

Ἀπὸ ποῦ τὸ γνωρίζεις τόσο σαφῶς;

Ἐκεῖνος ἀπάντησε.

Ἐγώ, πάτερ, πρόσεξα ἐπιμελῶς καὶ εἶδα ὅτι ἔχει καὶ τὰ δύο μάτια.

Τότε λέγει ὁ γέροντας.

Καὶ ποῦ ἔχεις βάλει ἐσὺ τὸ παράγγελμα ποὺ λέγει, νὰ

ἐρείσης σὸν ὄμμα πρὸς αὐτὴν καὶ «μὴ συναρπασθῆς
σοῖς βλεφάροις» φλέγον τὸ πάθος ἐκ περιέργου θεάς;
Καὶ πέπεισο· ἀπὸ τοῦ νῦν οὐ μενεῖς μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ
κελλίῳ, διὰ τὸ μὴ τηρεῖν σε τοὺς ὀφθαλμούς σου ὡς
5 πρέπει.

Καὶ ἀποστέλλει αὐτὸν εἰς τὸ Καστέλλιν καὶ ποιήσαντα ἐκεῖσε
χρόνον ἰκανὸν καὶ παιδευθέντα πάση φυλακῇ τηρεῖν τοὺς τε
ὀφθαλμούς καὶ τὴν διάνοιαν, ἐδέξατο αὐτὸν κελλιώτην εἰς τὴν
λαύραν.

ΜΗ'

10 Ὁ μάγειρος τῆς λαύρας ἤψησέ ποτε κολοκύνθια εἰς λόγον τεχνι-
τῶν καὶ τῇ ὥρᾳ τοῦ φαγεῖν γευσάμενος εὔρεν αὐτὰ πικρά. Καὶ
στενοχωρηθεὶς μὴ ἔχων ἄλλο τι παραθεῖναι αὐτοῖς ἀπελθὼν
δρομαίως προσέπεσε τῷ γέροντι τὸ συμβὰν ἀπαγγέλλων. Ὁ δὲ
ἅγιος ἐλθὼν καὶ σφραγίσας τὸ χαλκίον τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ
15 λέγει τῷ μαγείρῳ.

Πορεύου, εὐλογητὸς Κύριος· παράθες εἰς τὰ τραπέζια.
Καὶ παραχρῆμα ἐγλυκάνθησαν τὰ κολοκύνθια καὶ ἔφα-
γον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν.

ΜΘ'

Ο ΣΥΡΟΣ ΦΛΑΙΝ

Τούτῳ τῷ ἀγίῳ πρεσβύτῃ πορευομένῳ ποτὲ ἀπὸ τοῦ Ρουβᾶ ἐπὶ
20 τὸν καλαμῶνα τοῦ Ἰορδάνου συνηντήθη λέων παμμεγεθέστατος
χωλαίνων καὶ προσπεσὼν ἐδεικνυεν αὐτῷ τὸν πόδα, νεύματι
παρακαλῶν ὠφελείας τυχεῖν. Ὁ δὲ πατὴρ ἡμῶν Σάββας κατα-
νοήσας τὴν τοῦ θηρίου ὀδύνην καθίσας καὶ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ
ἐπιλαβόμενος σκόλοπα ἐμπεπαρμένον ἐξήγαγεν ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ
25 κουφισθεὶς τῆς ὀδύνης ὁ λέων ἀναστὰς ὄχρετο καὶ ἀπὸ τότε τὰς

μὴ στηρίζεις σ' αὐτὴν τὴ ματιά σου καὶ «νὰ μὴ συναρπασθεῖς ἀπὸ αὐτὴν μὲ τὰ μάτια σου»⁸⁷; Τὸ πάθος ἀπὸ τὴν περίεργη θεὰ εἶναι φλογερό. Καὶ νὰ τὸ ξέρεις· ἀπὸ τώρα δὲ θὰ μείνεις μαζί μου στὸ κελλί, διότι δὲν τηρεῖς τοὺς ὀφθαλμούς σου ὅπως πρέπει.

Τὸν στέλλει τότε στὸ Καστέλλι καί, ἀφοῦ ἔκαμε ἐκεῖ ἀρκετὸ χρόνο καὶ ἐπαιδεύθηκε νὰ τηρεῖ τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ τὴ διάνοια μὲ κάθε φυλακὴ, τὸν ἐδέχθηκε κελλιῶτῃ στὴ λαύρα.

48

Ὁ μάγειρας τῆς λαύρας ἔψησε κάποτε κολοκύθια γιὰ τοὺς τεχνίτες καὶ τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ, καθὼς τὰ γεύθηκε, τὰ εὐρῆκε πικρά. Στενοχωρημένος ποὺ δὲν εἶχε τίποτε ἄλλο νὰ τοὺς παραθέσει, ἔτρεξε γρήγορα καὶ ἐγονάτισε στὸν γέροντα λέγοντάς του γιὰ τὸ συμβάν. Ὁ ἅγιος, ὅταν ἦλθε, ἐσφράγισε τὴ χύτρα μὲ τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ καὶ λέγει στὸ μάγειρα.

Πήγαινε, εὐλογητὸς ὁ Κύριος· παράθεσε στὰ τραπέζια.

Καὶ ἀμέσως γλυκάνθηκαν τὰ κολοκύθια, ἔφαγαν ὄλοι καὶ ἐχόρτασαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεό⁸⁸.

49

Ο ΣΥΡΟΣ ΦΛΑΒΙΟΣ

Ὁ ἅγιος αὐτὸς γέροντας βαδίζοντας κάποτε ἀπὸ τὸν Ρουβᾶ στὸν καλαμώννα τοῦ Ἰορδάνη συνάντησε πελώριο λιοντάρι, ποὺ χῶλαινε κι ἔπεσε κάτω δείχνοντάς του τὸ πόδι καὶ παρακαλῶντας μὲ νεῦμα νὰ ἐπιτύχει ὠφέλεια. Ὁ πατέρας μας Σάββας κατάλαβε τὸν πόνο τοῦ θηρίου, κάθησε, ἔπιασε τὸ πόδι του κι ἔβγαλε ἀπὸ αὐτὸ ἓνα ἀγκάθι ποὺ εἶχε προκαλέσει οἴδημα. Ἀνακουφισμένο τὸ λιοντάρι ἀπὸ τὸν πόνο, ἐσηκώθηκε κι ἔφυγε,

87. Παροιμ. 9,18α. 6,25.

88. Μάρκ. 6,42.

τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας ἠκολούθει τῷ γέροντι εὐνοϊκὴν δουλείαν ἀποπληρῶν.

Εἶχε δὲ τότε ὁ ἡγιασμένος πρεσβύτης μαθητὴν τινα σύρον Φλαῖν καλούμενον κάτω εἰς τὸν Ρουβᾶν ἔχοντα ὄνον πρὸς ὑπερσίαν. Καὶ ὅτε ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς ἀπόκρισιν, ἐπέτρεπε τῷ λέοντι φυλάττειν αὐτοῦ τὸν ὄνον. Ὁ μὲν οὖν λέων κατὰ πρῶν τοῦ ὄνου τὴν φορβέαν τῷ στόματι λαμβάνων ἀπήρχετο καὶ ὄλην τὴν ἡμέραν ἔβοσκε καὶ περὶ ὄψιαν ποτίζων ἤρχετο ἔχων αὐτόν. Ἡμερῶν δὲ τινῶν διελθοῦσῶν καὶ τοῦ λέοντος τὴν τοιαύτην διακονίαν ἀποπληροῦντος, ἀποσταλεῖς εἰς ἀπόκρισιν ὁ Φλαῖς καὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἀμελήσας τάχα ἐπάρσει τινὶ περιπεσῶν καὶ διὰ τοῦτο ἐγκαταλειφθεὶς ἔπεσεν εἰς πορνείαν. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ὁ λέων τὸν ὄνον συντρίψας βρῶμα ἑαυτοῦ πεποίηκε. Καὶ τοῦτο γνοὺς ὁ Φλαῖς ἐπέγνω αἰτίαν οὕσαν τοῦ βρωθῆναι τὸν ὄνον τὴν ἑαυτοῦ ἀμαρτίαν καὶ μηκέτι τολμήσας φανῆναι τῷ γέροντι ἀπέγνω ἑαυτοῦ κακῶς ποιῶν. Καὶ ἀπελθὼν ἔμεινεν εἰς τὸ ἴδιον χωρίον τὴν ἑαυτοῦ ἀμαρτίαν πενθῶν, πλὴν ὅτι ὁ θεῖος πρεσβύτης τὴν δεσποτικὴν φιλανθρωπίαν μιμούμενος οὐ περιεφρόνησεν αὐτοῦ, ἀλλὰ πολλὰ ζητήσας αὐτὸν καὶ εὐρῶν τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι καὶ νουθετήσας αὐτόν καὶ παρακαλέσας καὶ τοῦ πτώματος διαναστήσας ἔσωσεν αὐτόν, ἐγκλείσαντα ἑαυτὸν καὶ μετανοήσαντα ἐκ ψυχῆς καὶ εὐαρεστήσαντα τῷ Θεῷ μεγάλως.

N'

ΘΥΜΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΝ

ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ

Τῷ ἑβδομηκοστῷ τρίτῳ τῆς τοῦ μεγάλου Σάββα ἡλικίας χρόνῳ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἡλίας τινὰς τῶν ἡγουμένων βουλευθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποστεῖλαι μεταπεμψάμενος τὸν πατέρα ἡμῶν Σάββαν ἐδυσώπει αὐτὸν ἀνελθεῖν μετ' αὐτῶν καὶ πάσῃ δυνάμει ἀγωνίσασθαι ἀτάραχον τὴν μητέρα τῶν ἐκκλησιῶν διαφυλαχθῆναι, τοῦ βασιλέως Ἀναστασίου σφοδρῶς ἀγανα-

καὶ ἀπὸ τότε τὶς ἡμέρες τῆς Τεσσαρακοστῆς ἀκολουθοῦσε τὸ γέροντα ἐκτελώντας εὐγνώμονα ὑπηρεσία.

Ὁ ἀγαπημένος πρεσβύτες εἶχε τότε κάτω στὸν Ρουβᾶ ἓνα μαθητὴ Σύρο ποὺ λεγόταν Φλάϊν καὶ διατηροῦσε ἓνα ὄνο γιὰ ὑπηρεσία. Ὅταν τὸν ἔστειλε σὲ ἀποστολή, αὐτὸς ἄφηνε στὸ λιοντάρι τὴ φροντίδα νὰ φυλάγει τὸν ὄνο του. Τὸ λιοντάρι λοιπόν, ἀφοῦ ἔπαιρνε μὲ τὸ στόμα τὸ καπίστρι τοῦ ὄνου, ἔφευγε κι ἔβοσκε ὅλη τὴν ἡμέρα καὶ τὸ βράδυ, ποτίζοντας, ἐρχόταν ἔχοντάς τον. Ἀφοῦ ἐπέρασαν μερικὲς ἡμέρες καὶ τὸ λιοντάρι ἐκτελοῦσε αὐτὴν τὴν ὑπηρεσία, ὁ Φλάϊς στάλθηκε σὲ ἀποστολή· ἀπὸ ἔπαρση ἀμέλησε γιὰ τὴ σωτηρία του καὶ ἐγκαταλελειμμένος γι' αὐτὸ ἔπεσε σὲ πορνεία. Τὴν ἴδια μέρα τὸ λιοντάρι καταβρόχθισε τὸν ὄνο. Μαθαίνοντας αὐτὸ ὁ Φλάϊς ἀντιλήφθηκε ὅτι αἰτία ποὺ καταφαγώθηκε ὁ ὄνος ἦταν ἡ ἀμαρτία του· κι ἐπειδὴ δὲν ἐτόλμησε νὰ παρουσιασθεῖ στὸν γέροντα, ἀπελπίσθηκε, κακῶς πράττοντας. Ἐφυγε τότε καὶ ἔμεινε στὸ χωριό του, πενθώντας γιὰ τὴν ἀμαρτία του· μόνο ποὺ ὁ θεῖος πρεσβύτες, μιμούμενος τὴ δεσποτικὴ φιλανθρωπία, δὲν τὸν περιφρόνησε· τὸν ἀναζήτησε ἐπίμονα καί, ὅταν τὸν εὗρε, τὸν ἐνουθέτησε, τὸν παρηγόρησε, τὸν ἐσήκωσε ἀπὸ τὴν πτώση καὶ ἔτσι τὸν ἔσωσε. Ἀφοῦ ἐγκλείσθηκε μέσα, μετανόησε καὶ εὐαρέστησε τὸν Θεὸ μέγαν.

50

ΘΥΜΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΝΑΝΤΙΟΝ

ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Τὸ ἑβδομηκοστὸ τρίτο ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ μεγάλου Σάββα⁸⁹ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἡλίας, θέλοντας νὰ στείλει στὴν Κωνσταντινούπολη μερικοὺς ἡγουμένους, προσκάλεσε τὸν πατέρα μας Σάββα ν' ἀνεβεῖ μαζί μ' αὐτοὺς καὶ ν' ἀγωνισθεῖ μὲ ὅλη τὴ δύναμή του, γιὰ νὰ διαφυλαχθεῖ ἀδιατάρακτη ἡ μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνῶ ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος ἦταν ἀγανακτισμένος

89. Τὸ 73ο ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ Σάββα συμπίπτει μὲ τὸ 511.

κτοῦντος καὶ πᾶσαν τὴν κατὰ Παλαιστίνην ἐκκλησιαστικὴν κατὰστασιν ἀνατρέψαι καὶ συγχέειν πειρωμένου. Τίς δὲ ἡ αἰτία τῆς τοῦ βασιλέως κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου μανίας τε καὶ ἀγανακτήσεως, ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς δι' ὀλίγων ἐρῶ.

- 5 Τοῦ μακαρίου Ἡλίας τῆς Ἱεροσολύμων ἱεραρχίας κρατήσαντος τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς Ἀναστασίου βασιλείας συνεκέχυτο ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία τριχῆ διαιρεθεῖσα, τῶν μὲν κατὰ τὴν Ρώμην ἀρχιερέων διαφορομένων πρὸς τοὺς κατὰ τὸ Βυζάντιον διὰ τὸ ἐντετάχθαι τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τὴν προσηγορίαν Ἀκακίου ἐπι-
 10 σκόπου γεγονότος Κωνσταντινουπόλεως ὡς μὴ τῆ αὐτῶν ἀκριβείᾳ ἀκολουθήσαντος, τῶν δὲ κατὰ τὸ Βυζάντιον διαφορομένων πρὸς τοὺς κατὰ Ἀλεξάνδρειαν ὡς ἀναθεματίζοντας τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον καὶ τὴν τοῦ ὑπ' αὐτῆς καθαιρεθέντος Διοσκόρου κοινωνίαν προσιεμένους.
- 15 Ὁ μὲν οὖν Ἡλίας τὸν τοῦ Βυζαντίου μόνον εἶχε κοινωνικὸν Εὐφήμιον τῶν Δυτικῶν, ὡς εἴρηται, ἀποσχισάντων καὶ τοῦ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν Παλλαδίου πρὸς χάριν βασιλέως τὰ ἐν Χαλκηδόνι δογματισθέντα ἀναθεματίσαντος καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν Ἀλεξανδρέων προσιεμένου. Τότε τοίνυν Εὐφήμιον τὸν
 20 Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον τὰ ἐν Χαλκηδόνι δογματισθέντα συνοδικῶς κυρώσαντα καθεῖλε τῆς ἐπισκοπῆς συκοφαντία περιβαλὼν. Τῶν δὲ κατὰ Ἀλεξάνδρειαν καὶ Ἀντιόχειαν συναινέσαντων τῇ Εὐφημίου ἐκβολῇ ὁ Ἡλίας οὕτω τὸν δεύτερον πληρώσας ἐνιαυτὸν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ συναινέσει οὐκ ἠνέσχετο, εὐ-
 25 ρῶν μέντοι ὀρθόδοξον τὸν χειροτονηθέντα Μακεδόνιον ἐκ τῶν αὐτοῦ συνοδικῶν τοῦτον κοινωνικὸν εἰσεδέξατο καὶ τοῦτο ἐν προοιμίῳ οὐ μικρῶς τὸν βασιλέα διετάραξεν. Ἦν τοίνυν ὁμόνοια Μακεδονίου καὶ Ἡλία, Φλαβιανοῦ δὲ μετὰ τελευτὴν Παλλαδίου τῆς Ἀντιοχέων κρατήσαντος καὶ τούτοις ἐνωθέντος οὐκ
 30 ἤνεγκεν ὁ κατὰ μόνης τῆς εὐσεβείας θρασὺς βασιλεὺς τὴν τούτων

90. Τρίτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἀναστασίου ἦταν ἀπὸ 11 Ἀπριλίου τοῦ 493 ἕως 10 Ἀπριλίου τοῦ 494. Ὁ Ἡλίας εἶχε ἀνέλθει στὴν ἔδρα τὴν 23ῃ Ἰουλίου τοῦ 494.

καὶ προσπαθοῦσε νὰ ἀνατρέψει καὶ νὰ συγχύσει ὅλη τὴν ἐκκλησιαστικὴ κατάσταση στὴν Παλαιστίνη. Ποιὰ ἦταν ἡ αἰτία τῆς μανίας καὶ ἀγανακτήσεως τοῦ βασιλέως κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου, θὰ τὸ εἰπῶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ σύντομα.

Ὅταν ὁ μακάριος Ἡλίας κατέλαβε τὴν ἀρχιεπισκοπὴ τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τὸ τρίτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἀναστασίου⁹⁰, συγκλονίσθηκε ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ καὶ διαιρέθηκε σὲ τρία, διότι οἱ ἀρχιερεῖς τῆς δικαιοδοσίας τῆς Ρώμης διαφωνοῦσαν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ Βυζαντίου, ἐπειδὴ εἶχε ἐνταχθεῖ στὰ ἱερὰ δίπτυχα τὸ ὄνομα τοῦ Ἀκακίου, πὺ διετέλεσε ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ δὲν ἀκολούθησε τὴ δικὴ του δογματικὴ ἀκρίβεια, ἐνῶ οἱ τοῦ Βυζαντίου διαφωνοῦσαν πρὸς τοὺς τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐπειδὴ αὐτοὶ ἀναθεμάτιζαν τὴ σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας καὶ δέχονταν τὴν κοινωνία τοῦ Διοσκόρου πὺ εἶχε καθαιρεθεῖ ἀπὸ αὐτὴν.

Ὁ Ἡλίας λοιπὸν εἶχε κοινωνό του μόνο τὸν Εὐφῆμιο τοῦ Βυζαντίου, ἐνῶ οἱ δυτικοί, ὅπως ἔχει λεχθεῖ, εἶχαν ἀποσχίσει τὸν Παλλάδιο Ἀντιοχείας, ἐπειδὴ γιὰ χάρη τοῦ βασιλέως εἶχε ἀναθεματίσει τὶς ἀποφάσεις τῆς Χαλκηδόνας καὶ ἐδεχόταν τὴν κοινωνία τῶν Ἀλεξανδρέων. Τότε λοιπὸν ὁ βασιλέας καθαίρεσε ἀπὸ τὴν ἀρχιεπισκοπὴ ἔπειτα ἀπὸ συκοφαντίες τὸν Εὐφῆμιο ἐπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως, πὺ ἐπικύρωσε συνοδικῶς τὶς ἀποφάσεις τῆς Χαλκηδόνας. Ἐνῶ οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Ἀντιοχείας συμφώνησαν μὲ τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ Εὐφημίου, ὁ Ἡλίας, πὺ ἀκόμα δὲν εἶχε συμπληρώσει τὸ δεύτερο ἔτος στὴν ἐπισκοπή⁹¹, δὲν ἐδέχθηκε νὰ συναινέσει· ἐπειδὴ ὅμως εὐρήκε ὀρθόδοξο τὸν Μακεδόσιο πὺ χειροτονήθηκε ἀπὸ τοὺς συνοδικούς του, τὸν ἐδέχθηκε κοινωνό καὶ τοῦτο ἐτάραξε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὑπερβολικὰ τὸν βασιλέα. Ὑπῆρχε λοιπὸν ὁμόνοια μεταξὺ Μακεδονίου καὶ Ἡλία, καὶ ὅταν μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Παλλαδίου ἐπικράτησε στὴν Ἐκκλησία τῶν Ἀντιοχέων ὁ Φλαβιανὸς κι ἐνώθηκε μ' αὐτούς, δὲν ἐβάσταξε ὁ θρασὺς βασιλέας ἐναντίον μόνης τῆς εὐσεβείας τῆ συμφωνία αὐτή,

91. Τὸ δεύτερο ἔτος τοῦ Ἡλία ἐτελείωσε στίς 22 Ἰουλίου τοῦ 496.

συμφωνίαν, ἀλλ' ἐμάνη ὑπερορίσαι αὐτούς. Καὶ πρῶτον μὲν τὸν Μακεδόσιον συκοφανταῖς διαφόροις περιβαλὼν καὶ τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεώσας καὶ Τιμόθεον εἰς αὐτὴν προαγαγὼν Φλαβιανὸν καὶ Ἥλιαν ἀπήτει συνθέσθαι. Οἵτινες τοῖς μὲν Τιμοθέου συνήνεσαν
 5 συνοδικοῖς, οὐ μὴν δὲ καὶ τοῖς καθαιρετικοῖς Μακεδονίου. Τότε σφοδρῶς κατὰ τῶν ἀμφοτέρων κινήθεντος τοῦ βασιλέως κλύδων μέγας ταῖς ἀμφοτέραις ἐπέκειτο ἐκκλησίαις. Τούτου τοίνυν ἔνεκεν ὁ μακάριος Ἥλιος, ὡς εἴρηται, ἀποστέλλει ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν πατέρα ἡμῶν Σάββαν καὶ ἑτέρους σὺν αὐτῷ ἡγου-
 10 μένους γράψας τῷ βασιλεῖ τοιάδε.

Ἐπιλογὴν δούλων Θεοῦ ἀγαθῶν τε καὶ πιστῶν καὶ τῆς πάσης ἐρήμου ἀρχηγῶν, ἐν οἷς καὶ τὸν κύριον Σάββαν τὸν πολιστήν καὶ πολιοῦχον τῆς καθ' ἡμᾶς ἐρήμου καὶ δλης τῆς Παλαιστίνης φωστῆρα, ἀπέστει-
 15 λα πρὸς δυσώπησιν τοῦ ὑμετέρου κράτους.

Ὁ μὲν οὖν ἀρχιεπίσκοπος Ἥλιος τοιαῦτα γεγράφηκεν, ὁ δὲ πατήρ ἡμῶν Σάββας τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἐπλήρου ὑπακοὴν προθυμούμενος, εἰ δυνηθεῖη, βοηθῆσαι τῇ καθολικῇ ὀρθοδόξῳ πίστει τὸ τηνικαῦτα κλυδωνιζομένη καὶ κινδυνευούσῃ. Αὐτοῦ τοίνυν
 20 ἀπολυθέντος καὶ τὴν ὁδὸν διανύοντος ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος, ἀσχέτω μανίᾳ κατὰ Φλαβιανοῦ καὶ Ἥλία τῶν πατριαρχῶν κεχρημένος, κελεύει σύνοδον ἐν Σιδόνι γενέσθαι τῶν τε Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Παλαιστινῶν ἐπισκόπων, ἐξάρχειν τῆς συνόδου κελεύσας Σωτήριχόν τε τὸν Καισαρείας Καππαδοκίας καὶ Φι-
 25 λόξενον τὸν Ἱεραπόλεως, τοὺς μάλιστα τὰ ἐν Χαλκηδόνι δογματισθέντα ἀναθεματίζοντας καὶ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου καὶ τῆς αὐτῶν ἑτεροδοξίας ἀντιλαμβανομένους.

ἀλλὰ ἐξεμάνη ὥστε νὰ τοὺς ἐξορίσει⁹². Πρῶτα, ἀφοῦ περιέβαλε μὲ διάφορες συκοφαντίες τὸν Μακεδόσιο, καὶ τὸν ἐδιώξε ἀπὸ τὴν ἐπίσκοπή, ἀνέβασε σ' αὐτὴν τὸν Τιμόθεο καὶ ἀπαιτοῦσε ἀπὸ τὸν Φλαβιανὸ καὶ τὸν Ἡλία νὰ συμφωνήσουν. Αὐτοὶ συμφώνησαν μὲ τὴν προαγωγή τοῦ Τιμοθέου, ὄχι ὅμως καὶ μὲ τὴν καθαίρεση τοῦ Μακεδονίου⁹³. Τότε, ἐπειδὴ ὁ βασιλέας ἐκινήθηκε ἐναντίον καὶ τῶν δύο μὲ σφοδρότητα ἐπικρεμόταν μεγάλος σάλος στὶς δύο ἐκκλησίες. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ὁ μακάριος Ἡλίας, ὅπως ἔχει λεχθεῖ, ἀποστέλλει στὴν Κωνσταντινούπολη τὸν πατέρα μας Σάββα κι ἄλλους ἡγουμένους μαζί μ' αὐτὸν καὶ τὸ ἐξῆς γράμμα πρὸς τὸν βασιλέα

Ἔστειλα γιὰ ἐξιλέωση τῆς δυνάμεώς σας ἐπιλέκτους δούλους τοῦ Θεοῦ καὶ πιστοὺς καὶ ἀρχηγοὺς ὅλης τῆς ἐρήμου, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν κύριο Σάββα, τὸν ἐποικιστὴ καὶ πολιοῦχο τῆς ἐρήμου μας καὶ φωστήρα ὅλης τῆς Παλαιστίνης.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος λοιπὸν Ἡλίας αὐτὰ ἔγραψε, ἐνῶ ὁ πατέρας μας Σάββας μὲ προθυμία ἐκπλήρωσε τὴν ὑπακοή πρὸς τὸν ἀρχιερέα, μὲ τὴν ἐλπίδα, ἂν μπορούσε νὰ βοηθήσει τὴν ὀρθόδοξη καθολικὴ πίστη ποὺ κλυδωνιζόταν καὶ ἐκινδύνευε τότε. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀναχώρησε αὐτὸς καὶ ἐβάδιζε τὸ δρόμο, ὁ βασιλέας Ἀναστάσιος, χρησιμοποιώντας ἀσυγκράτητη μανία ἐναντίον τῶν πατριαρχῶν Φλαβιανοῦ καὶ Ἡλία διατάσσει νὰ γίνῃ στὴ Σιδόνα σύνοδος τῶν Ἀνατολικῶν⁹⁴ καὶ τῶν Παλαιστινίων ἐπισκόπων, μὲ τὴν παραγγελία νὰ προεδρεύσουν στὴ σύνοδο ὁ Σωτήριχος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας καὶ ὁ Φιλόξενος Ἱεραπόλεως, οἱ ὁποῖοι ἀναθεμάτιζαν ἔντονα τὰ δόγματα τῆς συνόδου Χαλκηδόνας καὶ ἀποδέχονταν τὸν Εὐτυχή καὶ Διόσκορο καὶ τὴν ἑτεροδοξία τους.

93. Βλ. ΕΥΑΓΓΡΙΟΥ, *Ἐκκλ. Ἱστορία* 3,33.

94. Τῆς περιοχῆς Συρίας δηλαδή.

ΝΑ'

Ο ΣΑΒΒΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗΝ ΑΥΛΗΝ

Τοῦ δὲ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα μετὰ τῶν συναποσταλέντων πατέρων τὴν βασιλίδα φθασάντων καὶ τῷ βασιλεῖ μηνυσάντων ἐκελεύθησαν ἅπαντες εἰσελθεῖν. Ὁ δὲ δοξάζων τοὺς δοξάζοντας αὐτὸν Θεὸς βουλόμενος τὴν τῷ δούλῳ αὐτοῦ
5 Σάββα ἐπομένην χάριν φανερῶσαι ὠκονόμησέ τι τοιοῦτον συμβῆναι. Πάντων γὰρ αὐτῶν εἰς τὸ παλάτιον εἰσερχομένων καὶ τὸ λεγόμενον σιλεντιαρίκιν φθασάντων οἱ ἐπὶ τῶν θυρῶν σιλεντιάριοι πάντας ἔνδον εἰσδεξάμενοι, τοῦτον τὸν μέγαν φωστῆρα τῆ τοῦ φρονήματος μετριότητι ἔσχατον ἑαυτὸν κανονίσαντα ἀπω-
10 σάμενοι ὡς προσαίτην τινὰ καὶ πάντων εὐτελέστατον φαινόμενον οὐκ εἰσεδέξαντο κεντώνια ρυπαρὰ καὶ πολύραφα φοροῦντα αὐτὸν θεασάμενοι.

Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς Ἀναστάσιος εὐμενῶς τοὺς πατέρας δεξάμενος τὸν ἐν τοῖς γράμμασιν ἐπαινούμενον ἅγιον ἐπεζῆται Σάββαν·
15 οἱ δὲ πατέρες περιεβλέποντο ὧδε κάκειῖσε, πῶς ἀπέστη ἀπ' αὐτῶν, μὴ γινώσκοντες. Τοῦ δὲ βασιλέως κελεύσαντος σπουδαίως ζητηθῆναι αὐτὸν καὶ θορύβου ὑπὸ τῶν κουβικουλαρίων γεγονότος, ἐξελθόντες οἱ σιλεντιάριοι εὗρον αὐτὸν εἰς γωνίαν παρὰ μέρος ἰστάμενον εἰς τὸν οἶκον τὸν καλούμενον κονσισιτώ-
20 ριον, ψαλμοὺς Δαυιτικοὺς καθ' ἑαυτὸν στιχολογοῦντα. Καὶ ἀρπάσαντες αὐτὸν εἰσήγαγον· αὐτοῦ δὲ ἔνδον τοῦ βήλου γεγονότος, θεωρεῖ ὁ βασιλεὺς ἀγγελικὴν τινα μορφήν προηγουμένην αὐτῷ. Καὶ ἀναστὰς καὶ μετὰ τῆς πρεπούσης τιμῆς δεξάμενος αὐτὸν ἐκέλευσε πάντας καθίσαι. Ἦν γὰρ φιλομόναχος, εἰ καὶ ὑπό τι-
25 νων μιαρῶν παρεσκευάζετο τὴν ὀρθὴν ἐκπολεμῆσαι πίστιν. Εἶτά τινων κινηθέντων λόγων τῶν ἄλλων ἡγουμένων ἕκαστος τοῦ ἰδίου ἐφρόντιζε μοναστηρίου καὶ ὁ μὲν αὐτῶν ἠτεῖτο τὰ κυ-

95. Ἡ αἶθουσα πού γίνονταν τὰ συμβούλια τῆς αὐτοκρατορίας.

96 Κουβικουλάριοι ἦσαν οἱ φύλακες τῶν ἀνακτόρων.

51

Ο ΣΑΒΒΑΣ ΣΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΥΛΗ

Όταν ὁ ἅγιος πατέρας μας Σάββας ἔφθασε στὴ βασιλίδα πόλη μὲ τοὺς πατέρες ποὺ εἶχαν ἀποσταλεῖ μαζί του καὶ ἀναγγέλλθηκαν στὸν βασιλέα, διατάχθηκαν ὅλοι νὰ εἰσέλθουν. Ὁ Θεὸς ποὺ δοξάζει ὄσους τὸν δοξάζουν, θέλοντας νὰ φανερώσει τὴ χάρη ποὺ συνόδευε τὸ δοῦλο του Σάββα, οἰκονόμησε νὰ συμβεῖ τὸ παρακάτω. Ἐνῶ δηλαδὴ ὅλοι αὐτοὶ εἰσέρχονταν στὸ παλάτι κι ἔφθασαν στὸ λεγόμενο σιλεντιαρίκι⁹⁵, οἱ σιλεντιάριοι ποὺ εἶχαν τὴν εὐθύνη τῶν θυρῶν, ἐνῶ δέχθηκαν ὄλους μέσα, τὸν μεγάλο τοῦτο φωστήρα, ποὺ ἀπὸ μετριοφροσύνη του εἶχε τοποθετήσει τὸν ἑαυτό του τελευταῖο, τὸν ἀπώθησαν, διότι ἔφαινόταν σὰν ἐπαίτης καὶ εὐτελής, καὶ βλέποντάς τον νὰ φορεῖ ρυπαρὰ καὶ πολυμπαλωμένα ράσα δὲν τὸν ἐδέχθηκαν.

Ὁ βασιλέας Ἀναστάσιος, ἀφοῦ ἐδέχθηκε εὐμενῶς τοὺς πατέρες, ἀναζητοῦσε τὸν ἀναφερόμενο στὰ γράμματα ἅγιο Σάββα, ἐνῶ οἱ πατέρες ἐκοίταζαν γύρω τους, μὴ γνωρίζοντας, πῶς ἀποχωρίσθηκε ἀπὸ αὐτούς. Ὁ βασιλέας διέταξε νὰ ἀναζητηθεῖ γρήγορα κι ἔγινε θόρυβος ἀπὸ τοὺς κουβικουλάριους⁹⁶, οἱ σιλεντιάριοι βγῆκαν ἔξω καὶ τὸν εὐρήκαν νὰ στέκεται σὲ μιὰ παράμερη γωνία, στὸν οἶκο ποὺ ὀνομάζεται κουσιστώριο⁹⁷ καὶ νὰ στιχολογεῖ μόνος του δαβιδικοὺς ψαλμούς. Τὸν ἄρπαξαν καὶ τὸν ἔφεραν μέσα. Ὁταν ἐμπῆκε μέσα ἀπὸ τὸ παραπέτασμα, βλέπει ὁ βασιλέας μιὰ ἀγγελικὴ μορφή νὰ προηγεῖται ἀπὸ αὐτόν· ἀφοῦ σηκώθηκε καὶ τὸν ὑποδέχθηκε μὲ τὴν πρέπουσα τιμὴ, διέταξε ὄλους νὰ καθήσουν. Ἦταν πράγματι φιλομόναχος, ἂν καὶ ἀπὸ μερικοὺς μιαροὺς παρασυρόταν νὰ πολεμήσει τὴν ὀρθὴ πίστη. Ἐπειτα, κατὰ τὴ συζήτηση οἱ ἄλλοι ἡγούμενοι ἐφρόντιζαν ὁ καθένας γιὰ τὸ μοναστήρι του· ὁ ἕνας ἐζητοῦσε τοὺς τόπους ποὺ ἦσαν γύρω ἀπὸ τὸ μοναστήρι του, ὁ ἄλλος

97. Κουσιστώριο λεγόταν τὸ κτίριο τῶν ἀνακτόρων ποὺ ἐχρησίμευε γιὰ συνεδριάσεις καὶ συνόδους.

κλοῦντα τὸ ἴδιον μοναστήριον χωρία, ὁ δὲ ἑτέραν τινὰ ἐσπούδαζε πορίσασθαι θείαν κέλευσιν. Ὁ μέντοι βασιλεὺς ἕκαστον θεραπεύσας λέγει πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις Σάββαν.

5 Αὐτός, καλόγηρε, μηδὲν βουλόμενος αἰτῆσαι τίνος ἔνεκεν τοσοῦτον σκυλμὸν ὑπέμεινας;

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ γέρων εἶπεν.

Ἦλθον ἐνταῦθα προηγουμένως μὲν προσκυνῆσαι τὰ ἴχνη τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας, ὡς ἔτι εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σώματι· ἔπειτα δὲ δυσωπῆσαι ὑμᾶς ὑπὲρ τῆς ἀγίας τοῦ
10 Θεοῦ πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ τοῦ ὀσιωτάτου αὐτῆς ἀρχιεπισκόπου πρὸς τὸ εἰρήνην βραβεῦσαι ταῖς καθ' ἡμᾶς ἀγίαις ἐκκλησίαις, ἀταράχου τῆς ἐν αὐταῖς ἱερατείας μενούσης. Διὰ γὰρ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης ἐν ἡσυχίᾳ διάγοντες ἡμεῖς, ἐν ἧ' κατορθοῦσθαι πεφύκασιν
15 αἱ ἀρεταί, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ὑπερευξόμεθα τῆς ὑμετέρας γαληνότητος ὡς τοῖς εὐσεβέσιν ὑμῶν ἐπαναπαυόμενοι νόμοις.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκέλευσεν ἐνεχθῆναι χίλια νομίσματα λέγων.

20 Λάβε ταῦτα, πάτερ, καὶ εἶχου ὑπὲρ ἡμῶν· ἤκουσα γὰρ ὅτι πολλῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀντέχη μοναστηρίων.

Ὁ δὲ μέγας Σάββας ἔφη.

Βούλομαι ἐνταῦθα παραχειμάσαι καὶ ἀξιοῦσθαι προσκυνεῖν τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν.

Τότε ὁ βασιλεὺς τοὺς μὲν ἄλλους ἡγουμένους ἐπὶ Παλαιστίνην
25 ἀπέλυσεν, αὐτὸν δὲ ἐκεῖσε παραχειμάσαι ἐκέλευσε καὶ ἀκωλύτως εἰς τὰ βασίλεια εἰσιέναι μηνύσεως χωρίς.

NB'

Ἡμερῶν δὲ τινῶν διαγενομένων μεταπεμψάμενος αὐτὸν ὁ βασιλεὺς εἶπεν.

Ὁ ὑμέτερος ἀρχιεπίσκοπος ὑπέρμαχον ἑαυτὸν κατέ-

98. Ὁ ἅγιος Σάββας παραχείμασε στὴν Κωνσταντινούπολη τὸν χειμῶνα τοῦ 511-512.

προσπαθοῦσε νὰ ἐξασφαλίσει κάποια ἄλλη θεία ἐντολή. Ὁ βασιλέας ὁμως, ἀφοῦ ἱκανοποίησε τὸν καθένα, λέγει πρὸς τὸν ἅγιο Σάββα.

Ἐσύ, καλόγηρε, ἀφοῦ δὲν θέλεις νὰ ζητήσεις τίποτε, γιατί ὑποβλήθηκες σὲ τέτοια ταλαιπωρία;

Ὁ γέροντας εἶπε ὑποκρινόμενος.

Ἦλθα ἐδῶ πρῶτα γιὰ νὰ προσκυνήσω τὰ ἴχνη τῆς εὐσεβείας σας, ὅσο εἶμαι ἀκόμη σ' αὐτὸ τὸ σῶμα· ἔπειτα γιὰ νὰ σᾶς παρακαλέσω γιὰ τὴν ἁγία πόλη τοῦ Θεοῦ Ἱερουσαλήμ καὶ τὸν ὀσιώτατο ἀρχιεπίσκοπό της, νὰ χαρίσετε εἰρήνη στὶς ἅγιες ἐκκλησίες μας, ἀφήνοντας ἀδιατάρακτο τὸ ἱερατεῖο τους. Διότι ἐμεῖς διάγοντας διὰ τῆς εἰρήνης τῶν ἐκκλησιῶν μὲ ἡσυχία, μέσα στὴν ὁποία φυσικὰ κατορθώνονται οἱ ἀρετές, θὰ εὐχόμεσθε νύκτα καὶ ἡμέρα ὑπὲρ τῆς γαληνότητός σας, ἐπαναπαυόμενοι στοὺς εὐσεβεῖς νόμους σας.

Ὁ βασιλέας διέταξε τότε νὰ προσκομισθοῦν χίλια νομίσματα, καὶ εἶπε.

Πάρε αὐτὰ τὰ νομίσματα, πάτερ, καὶ νὰ εὐχέσαι γιὰ χάρη μας· διότι ἄκουσα ὅτι διαθέτεις πολλὰ μοναστήρια στὴν ἔρημο.

Ὁ μέγας Σάββας εἶπε.

Θέλω νὰ παραχειμάσω ἐδῶ καὶ ν' ἀξιῶνομαι νὰ προσκυνῶ τὴν εὐσέβειά σας.

Τότε ὁ βασιλέας τοὺς ἄλλους ἡγουμένους ἀπέλυσε γιὰ τὴν Παλαιστίνη, ἐνῶ γι' αὐτὸν διέταξε νὰ παραχειμάσει ἐκεῖ καὶ νὰ εἰσέρχεται στὰ βασίλεια ἀνεμπόδιστα χωρὶς εἰδοποίηση⁹⁸.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγες μέρες τὸν προσκάλεσε ὁ βασιλέας καὶ εἶπε.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπός σας ἔγινε ὑπέρμαχος τῆς συνόδου

στησε τῆς τὰ Νεστορίου δόγματα κυρωσάσης ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀντιοχείας Φλαβιανὸν ἀνάστατον ποιησάμενος ἑαυτῷ συγκατέσπασεν. Ὅθεν μελλόντων τῶν ἐν Χαλκηδόνι δογματισθέντων ἀναθεματισθῆναι καθολικῶς ὑπὸ τῆς νυνὶ συναθροισθείσης συνόδου ἐν Σιδόνι αὐτὸς μόνος ἐκώλυσε, συμποιήσας μετὰ τοῦ Ἀντιοχείας Φλαβιανοῦ καί, ὡς ἐνόμισε, τὸ ἡμέτερον ἔπαιξε κράτος ἐν οἷς ἐπέστειλεν ἡμῖν αὐταῖς λέξεσιν οὕτω λέγων.

10 Πᾶσαν αἵρεσιν καινοπρεπές τι κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐπεισάγουσαν ἀποβάλλομεν, οὐ προσιέμενοι καὶ τὰ ἐν Χαλκηδόνι πεπραγμένα διὰ τὰ γενόμενα δι' αὐτὴν σκάνδαλα,

15 Καί, ὡς ἐνόμισεν, τούτοις ἡμᾶς τοῖς λόγοις ἠπάτησε, θεσπίσαντα ἄπρακτον διαλυθῆναι τὴν σύνοδον· πλὴν οὐκ ἔλαθεν ἡμᾶς οὔτε νῦν οὔτε πρότερον, ἡνίκα τοῖς καθαιρετικοῖς Εὐφημίου καὶ Μακεδονίου τῶν Νεστοριανῶν συναινέσαι οὐ κατεδέξατο, ὅτι ὑπέρμαχος τυγχάνει τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου καὶ τῆς ὅλης Νεστορίου αἵρέσεως. Ὅθεν τοῦτον ὡς λυμεῶνα θεσπίζομεν 20 τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβληθῆναι καὶ ἄνθρωπον ὀρθόδοξον καὶ τοῦ ἀγίου ἐκείνου καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου ἄξιον προχειρισθῆναι, ἵνα μὴ οἱ σεβάσμιοι ἐκεῖνοι καὶ θεοδόχοι τόποι τοῖς Νεστορίου δόγμασιν καταμιαίνωνται.

25 Καὶ ταῦτα μὲν ὁ βασιλεύς· ὁ δὲ ἐν ἀγίοις πατῆρ ἡμῶν Σάββα ἀπεκρίθη λέγων.

30 Πληροφορεῖσθω ἡ ὑμετέρα γαληνότης ὅτιπερ ὁ τῆς ἡμετέρας ἀγίας τοῦ Θεοῦ πόλεως ἀρχιεπίσκοπος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων φωστήρων καὶ σημειοφόρων πατέρων τῆς καθ' ἡμᾶς ἐρήμου τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα παιδευθεὶς ἐξ ἴσου ἀποβάλλεται τὴν τε Νεστορίου διαίρεσιν καὶ τὴν σύγχυσιν Εὐτυχοῦς καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μέσσην βαδίζων ὁδὸν οὔτε εἰς δεξιὰ οὔτε

τῆς Χαλκηδόνας πὺ ἐπικύρωσε τὰ δόγματα τοῦ Νεστορίου, ἀλλὰ ἐπὶ πλεόν ἀναστάτωσε καὶ τὸν Φλαβιανὸ Ἀντιοχείας καὶ τὸν παρέσυρε μαζί του. Γι' αὐτό, ἐνῶ πρόκειται νὰ ἀναθεματισθοῦν γενικῶς οἱ ἀποφάσεις τῆς Χαλκηδόνας ἀπὸ τὴ σύνοδο τῆς Σιδόνας πὺ τῶρα συναθροίσθηκε, μόνο αὐτὸς τὸ ἐμπόδισε σὲ συνεργασία μὲ τὸν Φλαβιανὸ Ἀντιοχείας καί, ὅπως νόμισε, ἐνέπαιξε τὴ δύναμή μου μὲ ὅσα μᾶς ἔγραψε μὲ ἐπιστολὴ του, λέγοντας.

Κάθε αἵρεση πὺ εἰσάγει κάποιο νεωτερισμὸ κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τὸν ἀπορρίπτουμε, χωρὶς νὰ δεχόμεστε καὶ τὶς πράξεις τῆς Χαλκηδόνας ἐξ αἰτίας τῶν σκανδάλων.

“Ὅπως ἐνόμισε μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους μᾶς ἐξαπάτησε, ὥστε νὰ ὀρίσομε νὰ διαλυθεῖ ἄπρακτη ἡ σύνοδος. “Ὅμως δὲν μᾶς διέφυγε οὔτε τῶρα οὔτε προηγουμένως, ὅταν δὲν ἐδέχθηκε νὰ συναινέσει στὴν καθαιρετικὴ ἀπόφαση τοῦ Εὐφημίου καὶ τοῦ Μακεδονίου κατὰ τῶν Νεστοριανῶν, ὅτι εἶναι ὑπέρμαχος τῆς συνόδου τῆς Χαλκηδόνας καὶ ὅλης τῆς αἰρέσεως τοῦ Νεστορίου. Γι' αὐτὸ ἀποφασίζομε νὰ ἐκβληθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴ ὡς βλαβερὸς καὶ νὰ προχειρισθεῖ σ' αὐτὴν ἄνθρωπος ὀρθόδοξος καὶ ἄξιος τοῦ ἁγίου ἐκείνου καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου, γιὰ νὰ μὴ μιáινονται οἱ σεβάσμιοι καὶ θεοδόχοι ἐκεῖνοι τόποι μὲ τὰ δόγματα τοῦ Νεστορίου.

Αὐτὰ εἶπε ὁ βασιλέας. Ὁ ἅγιος πατέρας μας Σάββας ἀποκρίθηκε τότε.

“Ἄς πληροφορηθεῖ ἡ γαληνότητά σας ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ πόλεώς μας, πὺ ἐπαιδεύθηκε τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους φωστῆρες καὶ σημειοφόρους πατέρες τῆς ἐρήμου μας ἀπορρίπτει ἐξ ἴσου καὶ τὴ διαίρεση τοῦ Νεστορίου καὶ τὴ σύγχυση τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ βαδίζοντας στὸν μέσο δρόμο τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν δέχεται νὰ παρεκκλίνει οὔτε στὰ δεξιὰ οὔτε στ' ἀριστερά, γιὰ νὰ ἐκ-

εἰς ἀριστερά, γραφικῶς εἰπεῖν, ἐκκλῖναι ἀνέχεται· τοῦ-
 τον γὰρ ἴσμεν τὰ τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου τοῦ ἀρχιεπι-
 σκόπου Ἀλεξανδρείας θεῖα δόγματα πνέοντα καὶ τοὺς
 ἐναντιωθέντας ἢ ἐναντιουμένους τοῖς ἐκείνου δόγμασιν
 5 ἀναθεματίζοντα. Δυσωποῦμεν τοίνυν τὴν ὑμετέραν γα-
 ληνότητα ἀτάραχον διαφυλαχθῆναι τὴν ἀγίαν πόλιν Ἰε-
 ρουσαλήμ, ἐν ἧ τὸ μέγα τῆς εὐσεβείας ἐφανερώθη μυ-
 στήριον, ἀκινήτου μενούσης τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας.

Καὶ ὁ βασιλεὺς κατανοήσας τὴν τοῦ πρεσβύτου ἀγιωσύνην τε
 10 καὶ ἀπλότητα καὶ πνευματικὴν σύνεσιν εἶπεν.

Ὅντως, καλόγηρε, καλῶς εἴρηται τῇ θεῖᾳ Γραφῇ ὅτι
 «ὁ πορευόμενος ἀπλῶς πορεύεται πεποισθῶς». Ἀλλ'
 εὔξαι ἡμῖν καὶ ἀμερίμνει, ὅτι οὐδὲν κατὰ τοῦ ἀρχιεπι-
 σκόπου ὑμῶν θεσπίζομεν διὰ τὴν σὴν ἀγιωσύνην καὶ
 15 μετὰ πάσης θεραπείας ἀπολῦσαί σε ἐντεῦθεν σπουδά-
 σω.

ΝΓ'

Οὕτως ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ βασιλέως ὁ πρεσβύτερος εἰσῆλθε πρὸς
 τὴν αὐγούσταν Ἀρεάδην καὶ εὐλογήσας αὐτὴν παρεκάλει ἀντι-
 λαβέσθαι τῆς τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς αὐτῆς Λέοντος τοῦ μεγάλου
 20 βασιλέως πίστεως. Καὶ λέγει αὐτῷ ἐκείνη.

Καλῶς λέγεις, καλόγηρε, ἐὰν ἔστιν ὁ ἀκούων.

Καὶ οὕτως ἐξελθὼν ἀπ' αὐτῆς τοὺς πολιτικοὺς φεύγων θορύ-
 βους ἐξῆλθε τῆς πόλεως καὶ ἔμεινεν εἰς τὸ προάστειον Ρουφί-
 νου τοῦ κατὰ Δημόστρατον. Ἡ δὲ πατρικία Ἰουλιὰνα ἢ Οὐαλεν-
 25 τινιανοῦ τοῦ βασιλέως ἐγγόνη καὶ Ἀναστασία ἢ τοῦ πατρικίου
 Πομπηίου ὁμόζυγος ἢ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν τῷ ὄρει τῶν Ἐλαιῶν
 τοῖς μοναχικοῖς κατορθώμασι διαλάμπουσα ἐξῆρχοντο πρὸς αὐ-

φρασθοῦμε κατὰ τὴ Γραφή⁹⁹. Γνωρίζουμε ὅτι ἐμπνέεται ἀπὸ τὰ θεῖα δόγματα τοῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας καὶ ἀναθεματίζει ὄσους ἐναντιώθηκαν καὶ ἐναντιώνονται στὰ δόγματα ἐκείνου. Ἰκετεύουμε λοιπὸν τὴ γαληνότητά σας νὰ διαφυλαχθεῖ ἀδιατάρακτη ἡ ἁγία πόλη Ἱερουσαλήμ, στὴν ὁποία φανερώθηκε τὸ μεγάλο μυστήριον τῆς εὐσεβείας¹, μένοντας ἀκίνητη ἡ ἱεραρχία μας.

Καὶ ὁ βασιλέας, πού ἀντιλήφθηκε τὴν ἀγιωσύνη καὶ ἀπλότητα καὶ πνευματικὴ σύνεση τοῦ γέροντα, εἶπε

Πράγματι, καλόγηρε, καλὰ ἔχει λεχθεῖ ἀπὸ τὴ θεία Γραφή ὅτι «ὅποιος πορεύεται ἀπλοϊκὰ πορεύεται μὲ βεβαιότητα»². Ἀλλὰ νὰ προσεύχεσαι γιὰ μᾶς καὶ νὰ εἶσαι ἡσυχος ὅτι δὲν λαμβάνομε κανένα μέτρο κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου σας γιὰ χάρη τῆς ἀγιωσύνης σου· καὶ ὅτι θὰ φροντίσω νὰ σὲ ἀπολύσω ἀπὸ ἐδῶ μὲ κάθε περιποίηση.

53

Ἔτσι λοιπὸν ὁ πρεσβύτερος ἐβγήκε ἀπὸ τὸν βασιλέα καὶ ἐμπῆκε στὸ δωμάτιο τῆς βασίλισσας Ἀρεάδνης. Τὴν εὐλόγησε καὶ τὴν παρακάλεσε νὰ ὑποστηρίξει τὴν πίστη τοῦ ἁγίου πατέρα της Λέοντος τοῦ μεγάλου βασιλέα. Καὶ ἐκείνη τοῦ λέγει.

Καλὰ λέγεις, καλόγηρε, ἂν ὑπάρχει ἐκεῖνος πού ἀκούει.

Ἔτσι ἐβγήκε ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἀποφεύγοντας τοὺς κοσμικοὺς θορύβους ἔφυγε ἀπὸ τὴν πόλη κι ἔμεινε στὸ προάστιο τοῦ Ρουφίνου πού ἦταν κατὰ τὸ Δημόστρατο. Ἡ πατρικία Ἰουλιὰνα ἡ ἐγγονὴ τοῦ βασιλέα Οὐαλεντινιανοῦ, καὶ ἡ Ἀναστασία, ἡ σύζυγος τοῦ πατρικίου Πομπηίου, πού τῶρα διαλάμπει μὲ τὰ μοναχικὰ κατορθώματα στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἐπήγαιναν συχνότερα σ’

1. Α' Τιμ. 3,16.

2. Παροιμ. 40,9.

τὸν πυκνότερον ἔνθα κατέμενε, προσκυνοῦσαι αὐτῷ καὶ τῆς θείας αὐτοῦ διδασκαλίας ἀπολαύουσαι. Ἦσαν γὰρ λίαν πιστόταται καὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς διαπρέπουσαι.

ΝΔ'

ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΡΙΝΟΥ

Μεθ' ἡμέρας δὲ ὀλίγας πάλιν μεταπεμφθεὶς εἰσῆλθε πρὸς τὸν
5 βασιλέα καὶ λόγου κινήθέντος περὶ τῆς ἀγίας πόλεως παρεκάλει λέγων.

Πᾶσα ἢ τῶν Ρωμαίων πολιτεία τῇ ὑμετέρᾳ εὐχαριστεῖ
γαληνότητι ἐλευθερωθεῖσα ἤδη πρὸ δεκατριῶν τού-
των χρόνων τῆς ἀδικωτάτης τοῦ χρυσαργύρου συντε-
10 λείας. Καὶ νῦν δυσωποῦμεν ὑμᾶς κουφίσαι τὴν ἐπιτε-
θεῖσαν περισσοπρακτίαν τῇ τε ἀγίᾳ Ἀναστάσει καὶ
τοῖς τῆς ἀγίας πόλεως κτήτορσιν ἐκ τῶν ἀπόρων καὶ
δυσπράκτων προσώπων. Τίς δὲ ἡ αἰτία γέγονε τῆς
τοιαύτης περισσοπρακτίας, ἐρῶ. Οἱ κατὰ καιρὸν τρα-
15 κτευταὶ καὶ βίνδικες τῶν κατὰ Παλαιστίνην δημοσίων
ἑκατὸν χρυσίου λίτρας ἐξ ἀπόρων προσώπων καὶ δυσ-
πράκτων ἀνυσθῆναι μὴ δυναμένας εἰσπραττόμενοι
ἠναγκάσθησαν ἐπιρρῆσαι τὴν τούτων εἰσπραξίν τοῖς
κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα συντελεσταῖς κατ' ἀναλογίαν τῆς
20 ἐκάστου δυνάμεως. Τῶν τοίνυν ἑκατὸν τοῦ χρυσίου λι-
τρῶν καθ' ὃν εἴρηται τρόπον διανεμηθεισῶν περισσο-
πρακταὶ ἀπεγράφησαν ἢ τε Ἀγία Ἀνάστασις καὶ οἱ
λοιποὶ σεβάσμιοι τόποι καὶ οἱ κτήτορες. Ταύτην τὴν
περισσοπρακτίαν παρακαλοῦμεν κουφισθῆναι.

25 Ὁ δὲ βασιλεὺς τῇ παρακλήσει εἷξας αἰδεσθεὶς τοῦ πρεσβύτου
τὴν ἀγιότητα μετεπέμψατο τὸν ἑπαρχὸν τῶν πραιτωρίων Ζωτι-

3. Κτήτορες εἶναι ἐδῶ ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν δικά τους μοναστήρια καὶ προσκυνήματα.

αὐτόν, ἐκεῖ ὅπου ἔμενε, προσκυνώντας τον καὶ ἀπολαύοντας τὴ θεία διδασκαλία του. Διότι ἦταν πολὺ πιστὸς καὶ διέπρεπαν στὴν ὀρθοδοξία καὶ τὶς ἄλλες ἀρετὲς.

54

ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΡΙΝΟΥ

Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες προσκλήθηκε πάλι κι ἐπισκέφθηκε τὸν βασιλέα. Καθὼς ἄνοιξε συζήτηση γιὰ τὴν ἅγια πόλη παρακαλοῦσε λέγοντας.

Ἔστω ἡ πολιτεία τῶν Ρωμαίων εὐχαριστεῖ τὴ γαληνότητά σας, ποὺ ἐλευθερώθηκε ἐπὶ δεκατρία τώρα χρόνια ἀπὸ τὴν ἀδικωτάτη φορολογία τοῦ χρυσαργύρου. Καὶ τώρα σᾶς παρακαλοῦμε ν' ἀνακουφίσετε τὴν ὑπερφορολόγηση ποὺ ἐπιβλήθηκε στὴν Ἁγία Ἀναστασία καὶ στοὺς κτήτορες³ τῆς ἁγίας πόλεως ἕξ αἰτίας τῶν ἀπόρων καὶ τῶν δυστυχησμένων προσώπων. Ποιὰ εἶναι ἡ αἰτία γι' αὐτὴν τὴν ὑπερφορολόγηση, θὰ τὸ εἰπῶ. Οἱ κάθε φορὰ τρακτευτὲς καὶ βίνδυκες⁴ τῶν δημοσίων φόρων τῆς Παλαιστίνης ἑκατὸ λίτρες χρυσοῦ, ποὺ δὲν μπορούσαν νὰ εἰσπραχθοῦν ἀπὸ ἄπορα καὶ δυστυχησμένα πρόσωπα, ἀναγκάσθηκαν νὰ ἐπιρρίψουν τὴν εἰσπραξὴ τους στοὺς φορολογουμένους τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ τὴν ἀναλογία τῆς οἰκονομικῆς δυνάμεως τοῦ καθενός. Ὄταν λοιπὸν οἱ ἑκατὸ λίτρες χρυσοῦ διανεμήθηκν κατὰ τὸν τρόπο ποὺ εἶπαμε ἀπογράφηκαν γιὰ ὑπερφορολόγηση καὶ ἡ Ἁγία Ἀνάστασις καὶ οἱ ἄλλοι σεβάσμιοι τόποι καὶ οἱ κτήτορες. Παρακαλοῦμε νὰ ἀρθεῖ αὐτὴ ἡ ὑπερφορολόγηση.

Ὁ βασιλέας, δεχόμενος τὴν παράκληση ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὴν ἀγιότητα τοῦ γέροντα προσκάλεσε τὸν ἑπαρχο τῶν Πραιτωρίων

4. Τρακτευτὲς καὶ βίνδυκες εἶναι οἱ εἰσπράκτορες τῶν δημοσίων φόρων τοὺς ὁποίους ἀναλάμβαναν κατὰ συμφωνία μὲ ποσοστά.

κὸν καὶ ἐκέλευσε κουφισθῆναι τὴν εἰρημένην περισσοπρακτίαν ἐκ τοῦ κατὰ Παλαιστίνην σκρινίου καὶ ταύτην τὴν συγχώρησιν τῇ ἀγία πόλει φιλοτιμήσασθαι. Τούτων οὕτω δοξάντων Μαρί-
 5 νός τις ἀδικώτατος καὶ κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ τῶν τῆς πολι-
 τείας πραγμάτων κρατῶν καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ ἄγων καὶ
 φέρων τὴν τοῦ βασιλέως εὐρίπιστον γνώμην, γνοὺς τὰ τῷ βασι-
 λεῖ περὶ τῆς συγχωρήσεως δόξαντα παραυτικά εἰσελθὼν οὐ
 συνεχώρησε τὴν περὶ τῆς τοιαύτης συγχωρήσεως διάταξιν
 προελθεῖν, Νεστοριανοὺς τοὺς κατὰ τὴν ἀγίαν πόλιν ἀποκαλῶν
 10 καὶ Ἰουδαίους καὶ τῶν βασιλικῶν δωρεῶν ἀναξίους. Τότε ὁ ἐν
 ἀγίοις Σάββας πλησθεὶς ὡς ἀληθῶς Πνεύματος ἀγίου εἶπε πρὸς
 Μαρίνον.

Παῦσαι διασκεδάζων τὴν ἀγαθὴν τοῦ βασιλέως βου-
 λήν· παῦσαι τοῦ κατὰ τῶν ἀγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν
 15 πολέμου. Παῦσαι τῆς τοσαύτης φιλοχρηματίας καὶ πο-
 νηρίας καὶ ἀσφάλισαι σεαυτόν. Εἰ δὲ ἐμοῦ παρα-
 κοῦσης, οὐ μετὰ πολὺν χρόνον πανέχθιστα κακὰ
 σεαυτῷ μὲν προξενήσεις, τῷ δὲ κράτει αὐτοῦ οὐ μι-
 κρὸν ἐπαγάγης κίνδυνον καὶ τῇ πόλει πάση. Καὶ πάν-
 20 των μὲν γυμνωθήσῃ ἐν καιροῦ ροπῇ, ὁ δὲ οἶκός σου
 πυρίκαυστος γενήσεται.

Ταῦτα ὁ ἅγιος γέρων ἐπὶ τοῦ βασιλέως πρὸς Μαρίνον εἰρηκῶς
 μετὰ συνέσεως καὶ ἀπλουστάτης ἔξεως παρεκάλει ἐπὶ Παλαι-
 στίνην ἀπολυθῆναι. Καὶ λαβὼν ἀπὸ χειρὸς ἄλλα χίλια νομίσμα-
 25 τα καὶ συνταξάμενος κατέπλευσεν ἐπὶ Παλαιστίνην περὶ τὸν
 Μάιον μῆνα τῆς πέμπτῃς ἰνδικτιῶνος.

Καὶ οὕτως ἐκωλύθη ἐπὶ Ἀναστασίου ἢ ἐκ τῶν ἀπόρων περισ-
 σοπρακτία συγχωρηθῆναι πλὴν ὅτι μέρος μὲν αὐτῆς συνεχωρή-
 θη ἐπὶ τοῦ εὐσεβῶς βασιλεύσαντος Ἰουστίνου ἀναφορᾶς γενομέ-
 30 νης ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Σάββα καὶ τῶν λοιπῶν τῆς ἐρήμου
 ἡγουμένων, τοῦ δὲ ὑπολοίπου αὐτῆς τελεία συγχώρησις γέγονεν
 ἐπὶ τῆς παρούσης θεοφυλάκτου βασιλείας Ἰουστινιανοῦ διὰ τῆς
 τοῦ πάπα Εὐσεβίου μεσιτείας. Καὶ τοῦτο μὲν ὕστερον· ἢ δὲ πρὸς
 Μαρίνον ρηθεῖσα τοῦ θεοῦ πρεσβύτου προφητεία οὐ διήμαρτεν.

Ζωτικό και διέταξε νὰ ἀρθεῖ ἡ παραπάνω ὑπερφορολόγησις ἀπὸ τὴ γραμματεία τῆς Παλαιστίνης καὶ νὰ προσφέρουν αὐτὴ τὴ χάρις στὴν ἁγία πόλη. Ἐφοῦ ἀποφασίσθησαν αὐτά, κάποιος Μαρίνος ἀδικώτατος ποὺ κατεῖχε τὴν πολιτικὴ ἐξουσία κατὰ παραχώρησις τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπηρέαζε ὑπερβολικὰ τὴν εὐπιστὴ γνώμη τοῦ βασιλέα, ὅταν ἔμαθε τὴν ἀπόφασιν τοῦ βασιλέα γιὰ τὴν παραχώρησις, ἐπενέβηκε ἀμέσως καὶ δὲν ἐπέτρεψε νὰ προχωρήσει ἡ διαταγὴ γι' αὐτὴν τὴν παραχώρησις, ἀποκαλώντας τοὺς παράγοντες τῆς ἁγίας πόλεως Νεστοριανοὺς καὶ Ἰουδαίους καὶ ἀναξίους τῶν βασιλικῶν δωρεῶν. Τότε ὁ ἅγιος Σάββας, γεμάτος ἀληθινὰ ἀπὸ ἅγιον Πνεῦμα, εἶπε πρὸς τὸν Μαρίνο.

Παῦσε νὰ διαστρέφεις στὴν ἀγαθὴ ἀπόφασιν τοῦ βασιλέα· παῦσε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ· παῦσε τὴν τόση φιλοχρηματία καὶ πονηρία καὶ ἀσφάλισε τὸν ἑαυτό σου. Ἐάν ὅμως μὲ παρακούσεις, ἔπειτα ἀπὸ ὄχι πολὺν χρόνον θὰ προξενήσεις στὸν ἑαυτό σου φοβερῶτατα κακά, ἐνῶ στὴν ἐξουσία του καὶ σ' ὅλη τὴν πόλιν θὰ ἐπιφέρεις μεγάλο κίνδυνον. Θὰ γυμνωθεῖς σὲ μιὰ στιγμὴ ἀπὸ ὅλα καὶ ὁ οἶκος σου θὰ πυρποληθεῖ.

Ἐφοῦ εἶπε αὐτὰ ὁ ἅγιος γέροντας πρὸς τὸν Μαρίνον ἐνώπιον τοῦ βασιλέα, παρακαλοῦσε μὲ σύνεσιν καὶ ἀπλούστατη διάθεσιν ν' ἀπολυθεῖ πρὸς τὴν Παλαιστίνην. Καὶ ἔλαβε ἀπὸ τὸ χερὶ τοῦ βασιλέα ἄλλα χίλια νομίσματα καὶ τὸν ἀποχαιρέτησε, κατέπλευσε πρὸς τὴν Παλαιστίνην τὸν Μάϊον τῆς πέμπτης ἰνδικτιῶνος⁵.

Κι ἔτσι ἐμποδίσθηκε ἐπὶ Ἀναστασίου νὰ ἀρθεῖ ἡ ἐξ αἰτίας τῶν ἀπόρων ὑπερφορολόγησις, ἀλλὰ μέρος τῆς ἀφέθηκε ἐπὶ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Ἰουστίνου, ἔπειτα ἀπὸ ἀναφορὰ ποὺ ἔκαμε ὁ πατέρας μας Σάββας καὶ οἱ ἄλλοι ἡγούμενοι τῆς ἐρήμου, ἐνῶ τὸ ἑπομένον ἀφέθηκε κατὰ τὴν παρούσα θεοφύλακτὴ βασιλεία τοῦ Ἰουστινιανοῦ διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ πάπα Εὐσεβίου. Αὐτὸ συνέβηκε ἀργότερα, ἀλλὰ ἡ προφητεία ποὺ ἐλέχθη ἀπὸ τὸν θεῖον πρεσβύτερον πρὸς τὸν Μαρίνον δὲν ἀστόχησε. Διότι, ἔπειτα ἀπὸ λί-

5. Ἡ πέμπτη ἰνδικτιῶνα ἐπεφτε τὴν 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 511 ἕως 31 Αὐγούστου 512.

Ὀλίγων γὰρ μηνῶν διελθόντων γέγονε τῇ τοῦ δήμου στάσει ὁ οἶκος Μαρίνου πυρίκαυστος καὶ τὰ προλεχθέντα πάντα ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἐπληρώθη.

Ταῦτα δ' ἔμοι διηγήσατο ἡ ἀμμᾶ Ἀναστασία ἡ ἐν τῷ ὄρει τῶν
5 Ἐλαιῶν τὸ μοναχικὸν σεμνύνουσα σχῆμα καὶ τοῖς θείοις χαρί-
σμασιν διαλάμπουσα παρὰ Πομπηίου τοῦ ἑαυτῆς μὲν ὁμοζύγου,
τοῦ δὲ βασιλέως ἀνεψιοῦ ἀκούσασα.

ΝΕ'

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Ὁ τοίνυν πατὴρ ἡμῶν Σάββας πολλὴν μὲ χρυσίου ποσότητα
ἀπέστειλεν ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου εἰς Μουταλάσκη τὴν ἰδίαν
10 κώμην πρὸς τὸ κτισθῆναι τὸν γονικὸν αὐτοῦ οἶκον ἐκκλησίαν
τῶν ἁγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, ὅπερ καὶ γέγονε· Μάμαν δέ
τινα ἀρχιμανδρίτην τῶν περὶ Ἐλευθερόπολιν ἀποσχιστῶν μονα-
χῶν τὸν μετὰ Σευήρου τινὸς ἐξάρχου τῶν Ἀκεφάλων ἀνελθόν-
τα ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ
15 πολλῆς παρρησίας παρὰ τῷ βασιλεῖ μετασχόντι καὶ πρὸς τὸν
αὐτὸν Σευῆρον πικρῶς διενεχθέντα κατενέγκας μεθ' ἑαυτοῦ ὁ
πατὴρ ἡμῶν Σάββας εἰς Ἱεροσόλυμα παρεκάλει ἀποστῆναι τῆς
τῶν Ἀκεφάλων ἑτεροδοξίας καὶ τῇ Καθολικῇ κοινωνῆσαι Ἐκ-
κλησίᾳ. Καὶ πολλαῖς τοιαύταις χρησάμενος προτροπαῖς προσα-
20 γαγὼν αὐτὸν τῷ πατριάρχῃ Ἡλίᾳ δέξασθαι τὴν ἐν Χαλκηδόνι
σύνοδον καὶ κοινωνῆσαι τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ παρεσκεύασεν
Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον ἀναθεματίσαντα καὶ πολλοὺς εἰς τοῦτο
καθοδηγήσαντα διὰ τοῦ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματος. Ὅπερ οὐ
μικρῶς τὸν βασιλέα Ἀναστάσιον κατὰ τοῦ πατριάρχῃ Ἡλία διε-
25 τάραξεν.

Διένειμε δὲ ὁ θεῖος πρεσβύτες τὸ κατενεχθὲν μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ
Βυζαντίου χρυσίον τοῖς ὑπ' αὐτὸν μοναστηρίοις, τῶν δὲ μετ' αὐ-

γους μῆνες ὁ οἶκος τὸν Μαρίνου πυρπολήθηκε κατὰ τὴν στάση τοῦ λαοῦ⁶ κι ἐκπληρώθηκαν ὅλα ὅσα εἰπώθηκαν προηγουμένως ἀπὸ τὸν ἅγιο.

Αὐτὰ μοῦ τὰ διηγήθηκε ἡ μητέρα Ἀναστασία, πού τιμᾷ τὸ μοναχικὸ σχῆμα στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν καὶ διαλάμπει μὲ τὰ θεῖα χαρίσματα· τὰ ἄκουσε ἀπὸ τὸν Πομπήιο τὸν σύζυγό της καὶ ἀνεψιὸ τοῦ βασιλέα.

55

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Ὁ πατέρας μας Σάββας ἔστειλε πολλὴ ποσότητα χρυσὸ ἀπὸ τὸ Βυζάντιο στὴ Μουταλάσκη, τὸ χωριὸ του, γιὰ νὰ κτισθεῖ ὁ πατρογονικὸς τοῦ οἶκος σ' ἐκκλησία τῶν ἁγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, ὅπως κι' ἔγινε. Κάποιος Μάμας, ἀρχιμανδρίτης τῶν γύρω ἀπὸ τὴν Ἐλευθερόπολη Ἀποσχιστῶν μοναχῶν, μαζί μὲ κάποιον Σευῆρο⁷, ἔξαρχο τῶν Ἀκεφάλων, ἀνέβηκε στὴν Κωνσταντινούπολη κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κι ἐχρησιμοποίησε πολλὴ παρρησία ἐνώπιον τοῦ βασιλέα, ἀλλὰ διαφώνησε ὀξύτατα μὲ τὸν Σευῆρο. Αὐτὸν τὸν Μάμα, ἀφοῦ κατέβασε μαζί του στὰ Ἱεροσόλυμα ὁ πατέρας μας Σάββας, τὸν παρακαλοῦσε ν' ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν ἑτεροδοξία τῶν Ἀκεφάλων καὶ νὰ κοινωνήσῃ μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἀφοῦ μὲ πολλὰς τέτοιες προτροπὲς τὸν ἔφερε στὸν πατριάρχη Ἡλία, τὸν ἔκαμε νὰ δεχθεῖ τὴν σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας καὶ νὰ κοινωνήσῃ μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία, ἀναθεματίζοντας τὸν Εὐτυχὴ καὶ τὸν Διόσκορο καὶ μὲ τὸ παράδειγμά του ὀδηγώντας καὶ ἄλλους σ' αὐτὴ τὴν ἐνέργεια. Αὐτὸ ἐξόργισε λίγο τὸν βασιλέα Ἀναστάσιο ἐναντίον τοῦ πατριάρχη Ἡλία.

Ὁ θεῖος πρεσβύτες μοίρασε τὸ χρυσὸ πού ἔφερε μαζί του ἀπὸ τὸ Βυζάντιο στὰ μοναστήρια του. Οἱ μαθητὲς του, πού ἦταν

7. Πρόκειται γιὰ τὴν Ἐλευθερόπολη τῆς Παλαιστίνης. Ὁ Σευῆρος εἶναι ὁ περίφημος ἡγέτης τῶν Μονοφυσιτῶν καὶ ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας.

τοῦ ὄντων ἐν τῷ Βυζαντίῳ μαθητῶν αὐτοῦ σφόδρα λυπηθέντων διὰ τὴν τοῦ χρυσίου διανομὴν ἔλεγεν αὐτοῖς.

Ἡμεῖς μὲν σωματικῶς ἐκοπιάσαμεν, οὗτοι δὲ πνευματικῶς ὑπὲρ ἡμῶν ἠγωνίζοντο καὶ διὰ τῶν εὐχῶν αὐτῶν διέσωσεν ἡμᾶς ὁ Θεός.

Τοῦτο δέ, ὡς οἶμαι, πεποίηκε τῷ τοῦ Δαυὶδ ἐπόμενος ὑποδείγματι, ὃς ἰσομοιρίαν ἀπένειμε τοῖς τε ἐν πολέμῳ κοπιάσασιν καὶ τοῖς τὸ στρατόπεδον διαφυλάξασιν.

NS'

ΣΕΥΗΡΟΣ - ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΣΥΝΑΞΙΣ ΜΟΝΑΧΩΝ

Ἄλλὰ καλεῖ με λοιπὸν ὁ καιρὸς τοῖς ἰδικοῖς τοῦ θείου πρεσβύτου κατορθώμασί τε καὶ ἀγωνίσμασι τοὺς γενικοῦς περὶ πίστεως ἀγῶνας αὐτοῦ τε καὶ τῶν σὺν αὐτῷ κατὰ τὴν ἔρημον ταύτην διαπρεψάντων ἀγίων πατέρων ἐπισυνάψαι. Φλαβιανοῦ τοίνυν καὶ Ἡλία τῶν πατριαρχῶν ἐν Σιδόνι, ὡς εἴρηται, γεγονότων καὶ γράμμασι κολακευτικοῖς καὶ οἰκονομικοῖς πρὸς τὸν βασιλέα 15 χρησαμένων καὶ τὴν ἐν Σιδόνι κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως συναθροισομένην σύνοδον διαλυσάντων καὶ εἰς τοὺς οἰκείους θρόνους ἐπανελθόντων ἀγανακτήσαντες οἱ περὶ Σωτήριχον καὶ Φιλόξενον εἰς ὀργὴν ἄσχετον ἐκίνησαν τὸν βασιλέα ὡς ἀπατηθέντα ὑπὸ τῆς τῶν πατριαρχῶν πανουργίας καὶ προσποιήσεως. 20 Καὶ λαβόντες ἦν ἠθέλον ἐξουσίαν καὶ χρυσίον ἱκανὸν τῷ Ἀντιοχείας δήμῳ διαδώσαντες καὶ πολυτρόπως θλίψαντες τὸν Φλαβιανὸν καὶ τρόπον τινὰ ἀποπνίζαντες καὶ καταναγκάσαντες τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀναθεματίσαι οὕτως αὐτὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεώσαντες ὑπερορίᾳ κατεδίκαναν. 25 Καὶ γνοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ περιχαρῆς γεγονὼς Σευῆρον τὸν τῶν Ἀκεφάλων ἑξαρχὸν ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας ἀπέστειλεν. Ὅστις

μαζί του στο Βυζάντιο, ἐλυπήθησαν ὑπερβολικὰ γιὰ τὴ διανομὴ τοῦ χρυσοῦ. Αὐτὸς ὅμως τοὺς ἔλεγε.

Ἐμεῖς κοπιάσαμε σωματικά, αὐτοὶ ὅμως ἀγωνίζονταν γιὰ μᾶς πνευματικά καὶ μὲ τὶς εὐχές τους μᾶς διέσωσε ὁ Θεός.

Αὐτὸ νομίζω τὸ ἔκαμε ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τοῦ Δαβίδ, ὁ ὁποῖος διένειμε τὰ λάφυρα σὲ ἴσα μερίδια, σ' ἐκείνους ποὺ ἔκοπίασαν στὸν πόλεμο καὶ σ' ἐκείνους ποὺ ἐφύλαξαν τὸ στρατόπεδο⁸.

56

ΣΕΥΗΡΟΣ – ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΣΥΝΑΞΗ ΜΟΝΑΧΩΝ

Ἄλλὰ τώρα μὲ προσκαλεῖ ὁ καιρὸς νὰ ἐπισυνάψω στὰ ἀτομικά κατορθώματα καὶ ἀγωνίσματα τοῦ θείου πρεσβύτη τοὺς γενικούς ἀγῶνες περὶ πίστεως αὐτοῦ καὶ ἐκείνων ποὺ διέπρεψαν μαζί του σὲ τούτη τὴν ἔρημο τῶν ἁγίων πατέρων. Οἱ πατριάρχες Φλαβιανὸς καὶ Ἡλίας λοιπόν, ὅπως ἔχει ἀναφερθεῖ, ἐπῆγαν στὴ Σιδόνα κι ἐχρησιμοποίησαν γράμματα κολακευτικά καὶ διπλωματικά πρὸς τὸν βασιλέα· ἔτσι διέλυσαν τὴν ἐναντίον τῆς ὀρθῆς πίστεως συναθροισθεῖσα σύνοδο στὴ Σιδόνα κι ἐπέστρεψαν στὶς ἔδρες τους. Οἱ Σωτήριχος καὶ Φιλόξενος ἀγανάκτησαν γι' αὐτὸ καὶ παρακίνησαν τὸν βασιλέα σὲ ἀσυγκράτητη ὀργή, διότι τάχα ἐξαπατήθηκε ἀπὸ τὴν πανουργία καὶ προσποίηση τῶν πατριαρχῶν. Ἀφοῦ ἐπῆραν τὴν ἄδεια ποὺ ἤθελαν, τότε ἐμοίρασαν ἀρκετὸ χρυσάφι στὸ λαὸ τῆς Ἀντιοχείας, ἐπίεσαν μὲ πολλοὺς τρόπους τὸν Φλαβιανό, τὸν συνέπνιξαν κατὰ τέτοιο τρόπο καὶ τὸν κατανάγκασαν ν' ἀναθεματίσει τὴν σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας· ἔτσι διώχνοντάς τον ἀπὸ τὴν ἐπισκοπή, τὸν καταδίκασαν σ' ἔξορία.

Ὅταν ἔμαθε ὁ βασιλέας αὐτὰ τὰ συμβάντα, γεμάτος χαρὰ ἔστειλε γιὰ ἐπίσκοπο Ἀντιοχείας τὸν ἑξαρχο τῶν Ἀκεφάλων

Σευῆρος τῆς πατριαρχείας δραζάμενος πολλὰ μὲν δεινὰ τοῖς μὴ
κοινωνοῦσιν αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, ἀποστέλλει δὲ τὰ ἑαυτοῦ συνο-
δικὰ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἡλίου καὶ μὴ δεχθεὶς κινεῖ εἰς ὄργην τὸν
βασιλέα. Καὶ πάλιν ἀποστέλλει τὰ αὐτὰ συνοδικὰ εἰς Ἱεροσόλυ-
5 μα τῷ Μαίῳ μηνὶ τῆς ἕκτης ἰνδικτιῶνος μετὰ τινων κληρικῶν
καὶ δυνάμεως βασιλικῆς. Καὶ τοῦτο γνοὺς ὁ ἐν ἀγίοις πατῆρ
ἡμῶν Σάββας ἀνελθὼν ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει μετὰ τῶν ἄλλων τῆς
ἐρήμου ἡγουμένων τοὺς μὲν ἐλθόντας μετὰ τῶν συνοδικῶν
Σευήρου τῆς ἀγίας ἀπεδίωξαν πόλεως, τὸ δὲ πλῆθος τῶν μονα-
10 χῶν πάντοθεν ἐπισυνάξαντες ἔμπροσθεν τοῦ ἀγίου Κρανίου
μετὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἔκραζον λέγοντες.

Ἀνάθεμα Σευήρῳ καὶ τοῖς κοινωνοῦσιν αὐτῷ,

Παρόντων ἔτι καὶ ἄκουόντων τῶν τε μαγιστριανῶν καὶ ἀρχόν-
των καὶ στρατιωτῶν τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντων.
15 Οὗτος γὰρ ὁ Σευῆρος ἀλαζονεῖα δεινῇ κρατηθεὶς καὶ βασιλικῇ
δυναστείᾳ ἐπερειδόμενος τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον μυρίοις κα-
θυπέβαλεν ἀναθέμασι καὶ τὴν Εὐτυχοῦς ἑτεροδοξίαν κρατῦναι
φιλονεικῶν μίαν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μετὰ
τὴν ἐκ Παρθένου σάρκωσίν τε καὶ ἐνανθρώπησιν ἐκήρυττε φύ-
20 σιν φθαρτήν. Καὶ φιλοτάραχος ὢν πολλὰς καινοτομίας ἀνεπλά-
σατο κατὰ τῶν ὀρθῶν τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων τε καὶ θε-
σμῶν. Τὴν γὰρ ἀσεβεστάτην τε καὶ ληστρικωτάτην ἐν Ἐφέσῳ
δευτέραν σύνοδον ἀποδέχεται καὶ ὁμοίαν εἶναι λέγει ταύτην τῇ
πρότερον ἐν τῇ αὐτῇ Ἐφέσῳ συναθροισθείσῃ καὶ ἴσους ἐν διδα-
25 σκάλοις ἀποφαίνεται Κύριλλον τε τὸν μέγαν καὶ θεοφόρον τῆς
Ἀλεξανδρέων ἀρχιεπίσκοπον καὶ Διόσκορον τὸν εἰς κοινωνίαν
δεξάμενον Εὐτυχήν τὸν αἰρετικὸν ὡς ὁμόφρονα καὶ τὸν ἀγιώτα-
τον καὶ ὀρθοδοξότατον Φλαβιανὸν τὸν τῆς βασιλίδος πόλεως
ἀρχιεπίσκοπον καθελόντα καὶ κατακτείναντα. Καὶ οὕτω τῇ
30 ἀσεβείᾳ προκόπτων ὁ αὐτὸς Σευῆρος ἠκόνησεν εἰς βλασφημίαν
Θεοῦ τὴν ἑαυτοῦ γλῶσσαν καὶ διεΐλε τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις τὴν ἐν
τριάδι μίαν καὶ ἀδιαίρετον θεότητα. Λέγων γὰρ καὶ διαβεβαιού-

Σευῆρο. Αὐτὸς ὁ Σευῆρος, ὅταν ἄρπαξε τὴν πατριαρχία, ἐπέδειξε πολλὰ δεινὰ σ' ἐκείνους πού δὲν κοινωνοῦσαν μαζί του. Ἄπέστειλε τὰ συνοδικὰ του γράμματα στὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἡλία καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ αὐτόν, παρακινεῖ τὸν βασιλέα σὲ ὀργή. Καὶ πάλι στέλλει τὰ συνοδικὰ του στὰ Ἱεροσόλυμα τὸν Μάϊο μῆνα τῆς ἕκτης ἰνδικτιῶνος⁹ μὲ μερικοὺς κληρικοὺς καὶ μὲ βασιλικὴ δύναμη. Ὅταν τὸ ἔμαθε αὐτὸ ὁ ἅγιος πατέρας μας Σάββας ἀνέβηκε στὴν ἀγία πόλη μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἡγουμένους τῆς ἐρήμου, καὶ ἔδιωξαν ἀπὸ τὴν ἀγία πόλη ἐκείνους πού ἦλθαν μὲ τὰ συνοδικὰ γράμματα τοῦ Σευῆρου. Ἐπειτα, ἀφοῦ σύναξαν ἀπὸ παντοῦ τὸ πλῆθος τῶν μοναχῶν μαζί μὲ τοὺς Ἱεροσολυμίτες ἐμπρὸς στὸ ἅγιο Κρανίο, ἔκραζαν.

Ἄνάθεμα στὸ Σευῆρο καὶ τοὺς κοινωνοὺς του.

Οἱ μαγιστριανοὶ καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ στρατιῶτες πού εἶχαν σταλεῖ ἀπὸ τὸν βασιλέα ἦσαν παρόντες καὶ ἄκουαν.

Αὐτὸς ὁ Σευῆρος πράγματι, κυριαρχούμενος ἀπὸ φοβερὴ ἀλαζονεία καὶ στηριζόμενος στὴ βασιλικὴ δύναμη, ὑπέβαλε τὴ σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας σὲ μύρια ἀναθέματα· φιλοδοξώντας νὰ ἐπιβάλλει τὴν ἑτεροδοξία τοῦ Εὐτυχοῦς ἐκήρυττε μία φθαρτὴ φύση τοῦ δεσπότη Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, μετὰ τὴ σάρκωση ἀπὸ τὴν Παρθένο καὶ τὴν ἐνανθρώπηση. Κι ἐπειδὴ ἦταν φιλοτάραχος διέπλασε πολλὰς καινοτομίες κατὰ τῶν ὀρθῶν δογμάτων καὶ θεσμῶν τῆς Ἐκκλησίας. Διότι ἀποδέχεται τὴν ἀσεβεστάτη καὶ ληστρικοτάτη δευτέρη σύνοδο τῆς Ἐφέσου¹⁰ καὶ λέγει ὅτι εἶναι ὅμοια μὲ τὴν προηγουμένως συνελθοῦσα στὴν ἴδια Ἐφεσο καὶ ἀνακηρύσσει ἴσους ἀνάμεσα στοὺς διδασκάλους τὸν Κύριλλο, τὸν μέγало καὶ θεοφόρο ἀρχιεπίσκοπο τῆς πόλεως τῶν Ἀλεξανδρέων, καὶ τὸν Διόσκορο, πού ἐδέχθηκε σὲ κοινωνία τὸν αἰρετικὸ Εὐτυχῆ σὰν ὁμόφρονα καὶ καθάιρεσε καὶ ἐσκότωσε τὸν ἀγιώτατο κι ὀρθοδοξότατο Φλαβιανὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπο τῆς βασιλίδος πόλεως. Κι ἔτσι προκόβοντας κατὰ τὴν ἀσέβεια ὁ ἴδιος Σευῆρος ἀκόνησε σὲ βλασφημία τοῦ Θεοῦ τὴ γλώσσα του καὶ μὲ τὰ λόγια τοῦ διέσπασε τὴ μία κι ἀδιαίρετη θεότητα στὴν Τριάδα. Πράγματι λέγοντας καὶ διαβε-

10. Ἐννοεῖ βέβαια τὴ Ληστρική Σύνοδο πού συνήλθε στὴν Ἐφεσο τὸ 449.

μενος εἶναι τὴν ὑπόστασιν φύσιν καὶ τὴν φύσιν ὑπόστασιν καὶ μηδεμίαν διαφορὰν ἐν τούτοις γινώσκων τοῖς ὀνόμασι τὴν ἀγίαν καὶ προσκυνητὴν ὁμοούσιον τριάδα τῶν θεῶν ὑποστάσεων τριάδα φύσεων καὶ θεοτήτων καὶ θεῶν λέγειν τετόλμηκεν.

- 5 Τὸν τοιοῦτον τοίνυν ψυχοφθόρον καὶ λυμεῶνα ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος ἠνάγκαζε τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἡλίαν κοινωνικὸν εἰσδέξασθαι· τοῦ δὲ μὴ θέλοντος μηδὲ ὄλως τοῦτο πράττειν ὑπερζέσας τῷ θυμῷ ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν Ὀλυμπόν τινα Καισαρέα τὸ δουκάτον ἔχοντα Παλαιστίνης, συναποστείλας αὐτῷ τὴν ἀπὸ
- 10 Σιδόνης γραφεῖσαν οἰκονομικὴν ἐπιστολὴν καθομολογοῦσαν μὴ προσίεσθαι τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον πρὸς τὸ πᾶσι τρόποις τὸν Ἡλίαν τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεῶσαι. Ὅστις Ὀλυμπος μετὰ δυνάμεως βασιλικῆς παραγενόμενος καὶ πολλοῖς τρόποις καὶ μηχανήμασι χρησάμενος καὶ τὴν εἰρημένην ἐπιστολὴν ἐμφανί-
- 15 σας Ἡλίαν μὲν τῆς ἐπισκοπῆς ἐξέωσε καὶ εἰς τὸν Ἀιλᾶν περιώρισεν, Ἰωάννην δὲ τὸν Μαρκιανοῦ υἱὸν συνθέμενον τὸν τε Σευῆρον κοινωνικὸν εἰσδέξασθαι καὶ τὴν σύνοδον Χαλκηδόνος ἀναθεματίσαι ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων πεποίηκε τῇ πρώτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἀρχῆς τῆς δεκάτης Ἰνδικτιώνος.
- 20 Γνοὺς δὲ ὁ ἡγιασμένος Σάββας καὶ οἱ λοιποὶ τῆς ἐρήμου πατέρες ταῦτα συνθέμενον τὸν Ἰωάννην συναχθέντες διεμαρτύραντο αὐτὸν Σευῆρον εἰς κοινωνίαν μὴ δέξασθαι, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου προκινδυνεύειν ἔχοντα πάντας συμμαχοῦντας. Καὶ οὕτως ὁ Ἰωάννης ὅσα ὑπέσχετο τῷ δουκὶ ποιεῖν παρέ-
- 25 βη τοὺς πατέρας ὑφορώμενος· Ἀναστάσιος δὲ ὁ βασιλεὺς γνοὺς τὸν Ἰωάννην τὰς συνθήκας ἠθετηκότα καὶ ἀπομανεῖς τοῦ Ὀλύμπου ἐκποδῶν γεγονότος ἀποστέλλει Ἀναστάσιον τὸν Παμφίλου τὸ δουκάτον ἔχοντα Παλαιστίνης ἐπὶ τὸ παρασκευάσαι τὸν Ἰωάννην Σευῆρον εἰς κοινωνίαν δέξασθαι καὶ τὴν σύνο-
- 30 δον Χαλκηδόνος ἀναθεματίσαι ἢ τῆς ἐπισκοπῆς αὐτὸν ἐξεῶσαι· ὅστις ἐλθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα αἰφνιδιάζει τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ βάλλει αὐτὸν εἰς τὴν δημοσίαν φυλακὴν. Πάντες δὲ οἱ τῆς ἀγίας πόλεως οἰκήτορες ἐπεχείρησαν διὰ τὸ γενέσθαι αὐτὸν ἐπίβουλον

βαιώνοντας ὅτι ἡ ὑπόστασις εἶναι φύσις καὶ ἡ φύσις ὑπόστασις, καὶ μὴ ἀναγνωρίζοντας καμμιά διαφορά σ' αὐτά τὰ ὀνόματα ἐτόλμησε νὰ λέγει τὴν ἁγία καὶ προσκυνητὴ ὁμοούσιο Τριάδα τῶν θεῶν ὑποστάσεων τριάδα φύσεων καὶ θεοτήτων καὶ θεῶν. Αὐτὸν τὸν ψυχοφθόρο καὶ καταστροφέα λοιπὸν ἀνάγκαζε ὁ βασιλέας Ἀναστάσιος τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἡλία νὰ δεχθεῖ ὡς κοινω- νό. Κι ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ἤθελε καθόλου νὰ τὸ κάμει, ἐξοργισμέ- νος ὁ βασιλέας ἐστείλει κάποιον Ὀλυμπο Καισαρέα, πού εἶχε τὴ διοίκηση τῆς Παλαιστίνης, καὶ ἔφερε μαζί του τὴν οἰκονομι- κὴ ἐπιστολὴ πού γράφηκε ἀπὸ τὴ Σιδόνα καὶ ὁμολογοῦσε νὰ μὴ ἀναγνωρίζεται ἡ σύνοδος τῆς Χαλκηδόνας, γιὰ νὰ ἐκθρονίσει μὲ κάθε τρόπο τὸν Ἡλία ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴ. Ὁ Ὀλυμπος τοῦ- τος πού ἐφθασε μὲ βασιλικὴ δύναμη καὶ ἐχρησιμοποίησε πολ- λούς τρόπους καὶ μηχανοραφίες καὶ ἐμφάνισε τὴν παραπάνω ἐπιστολὴ, ἐδιώξε τὸν Ἡλία ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴ καὶ τὸν περιορί- σε στὸν Ἀϊλᾶ· ἐπειτα ἔκαμε ἐπίσκοπο Ἱεροσολύμων τὸν Ἰωάν- νη, υἱὸ τοῦ Μαρκιανοῦ, πού συμφώνησε νὰ δεχθεῖ σὲ κοινωνία τὸν Σευῆρο καὶ νὰ ἀναθεματίσει τὴ σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας, τὴν πρώτη τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου, ἀρχὴ τῆς δεκάτης ἰνδικτιῶ- νος¹¹.

Ὅταν ὁ ἁγιασμένος Σάββας καὶ οἱ ἄλλοι πατέρες τῆς ἐρήμου ἔμαθαν ὅτι ὁ Ἰωάννης συμφώνησε αὐτά τὰ πράγματα, συνάχθη- καν καὶ ἀξίωσαν νὰ μὴ δεχθεῖ σὲ κοινωνία τὸν Σευῆρο, ἀλλὰ νὰ ὑπερίσπίζεται τὴ σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας ἔχοντας ὅλους αὐ- τοὺς συμμάχους. Ἔτσι ὁ Ἰωάννης, ὑπολογίζοντας τὴν ἀντίδρα- ση τῶν πατέρων παρέβηκε ὅσα ὑποσχέθηκε στὸν δούκα νὰ πράξει. Ὁ βασιλέας Ἀναστάσιος, μόλις ἔμαθε ὅτι ὁ Ἰωάννης ἀθέτησε τὴ συμφωνία, ὀργίσθηκε ἐναντίον τοῦ Ὀλύμπου, πού ἀπομακρύνθηκε καὶ ἀποστέλλει τὸν Ἀναστάσιο τοῦ Παμφίλου, πού εἶχε τὸ δουκάτο τῆς Παλαιστίνης, γιὰ νὰ ὑποχρεώσει τὸν Ἰωάννη νὰ δεχθεῖ σὲ κοινωνία τὸν Σευῆρο καὶ ν' ἀναθεματίσει τὴ σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας, ἢ ἄλλοιῶς νὰ τὸν διώξει ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴ. Αὐτὸς ὅταν ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα αἰφνιδιάζει τὸν ἀρχιεπίσκοπο καὶ τὸν ρίχνει στὴ δημόσια φυλακὴ. Ὅλοι οἱ κά- τοικοι τῆς ἁγίας πόλεως ἐχάρηκαν τότε, διότι αὐτὸς εἶχε γίνει

11. Δηλαδή τὴν 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 516.

καὶ προδότην τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἡλία. Ζαχαρίας δέ τις τὴν
 Καισαρέων ἀρχὴν διέπων λαθραίως εἰς τὴν φρουρὰν εἰσελθὼν
 συμβουλεύει τῷ Ἰωάννῃ λέγων.

Εἰ θέλεις καλῶς πράξει καὶ τῆς ἐπισκοπῆς μὴ στερηθῆ-
 ναι, μηδεὶς σε πείσῃ Σευῆρον εἰς κοινωνίαν δέξασθαι,
 5 ἀλλὰ δόξον συντίθεσθαι τῷ δουκὶ καὶ λέγειν ὡς ὅτι καὶ
 ἐνταῦθα μὲν τὰ προτεινόμενα ποιεῖν οὐκ ἀναβάλλομαι,
 ἀλλ' ἵνα μὴ λέγωσί τινες κατὰ ἀνάγκην καὶ βίαν πεπρα-
 χέναι με, ἀπολυθῶ ἐντεῦθεν καὶ μετὰ δύο ἡμέρας Κυ-
 ριακῆς οὔσης πράξω προθύμως τὰ παρ' ὑμῶν κελευό-
 10 μενα.

Καὶ τοῖς τοιούτοις λόγοις πιστωθεὶς ὁ δοῦξ ἀποκαθίστησιν αὐτὸν
 τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ὁ οὖν ἀρχιεπίσκοπος ἀπολυθεὶς διὰ τῆς νυκτὸς ἅπαν τὸ μονα-
 χικὸν εἰς τὴν ἀγίαν μετεπέμψατο πόλιν, τοῦτο πάντοθεν ἐπισυνά-
 15 ξας· ὡς δέ τινες ἀριθμήσαντες τὸ πλῆθος ἀπήγγειλαν, ὅτι εἶχε τὸ
 ἄθροισμα δέκα χιλιάδας μοναχῶν. Καὶ ἐπειδὴ πᾶσα ἐκκλησία
 τὸν τοιοῦτον οὐκ ἐχώρει λαόν, ἔδοξε συνελθεῖν ἅπαντας εἰς τὸν
 οἶκον τοῦ ἀγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ἱκανὸν ὄντα εἰς ὑπο-
 δοχὴν πλήθους, ἅμα δὲ καὶ ὑπαντῆσαι βουλόμενοι Ὑπατίῳ τῷ
 20 ἀνεψιῷ τοῦ βασιλέως τότε ἐκ τῆς Βιταλιανοῦ ἀπολυθέντι αἰχμα-
 λωσίας καὶ εἰς Ἱεροσόλυμα εὐχῆς ἕνεκεν ἐλθόντι. Συνελθόντες
 οὖν ἅπαντες οἱ τε μοναχοὶ καὶ οἱ πολῖται ἐν τῷ μνημονευθέντι σε-
 βασμίῳ οἴκῳ, συνῆλθεν ὁ τε Ἀναστάσιος ὁ δοῦξ καὶ ὁ Ζαχαρίας
 ὁ ὑπατικός· παραγενομένου δὲ τοῦ Ὑπατίου καὶ μετὰ τοῦ
 25 πλήθους εἰς τὸν τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου εἰσεληλυθότος
 οἶκον, προσδοκῶντος τοῦ δουκὸς τὸ θέλημα τοῦ βασιλέως γενέ-
 σθαι, ἀνέρχεται ἐπὶ ἄμβωνος ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ἔχων μεθ'
 ἑαυτοῦ Θεοδόσιον καὶ Σάββαν τοὺς τῶν μοναχῶν κορυφαίους
 καὶ ἡγεμόνας καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ πολλὰς τὰς ὥρας ἔκραζε λέ-
 30 γων.

Τοὺς αἵρετικούς ἀναθεμάτισον καὶ τὴν σύνοδον βε-
 βαίωσον.

ἐπίβουλος καὶ προδότης τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἡλία. Κάποιος Ζαχαρίας διοικητὴς τῆς Καισαρείας, ἐμπῆκε κρυφὰ στὴ φρουρὰ καὶ συμβούλευσε τὸν Ἰωάννη μὲ τὰ λόγια.

Ἐάν θέλεις νὰ ἔχεις καλὴ τύχη καὶ νὰ μὴ στερηθεῖς τὴν ἐπισκοπὴν, νὰ μὴ σὲ πείσει νὰ δεχθεῖς τὸ Σευῆρο σὲ κοινωνία, ἀλλὰ νὰ δείξεις ὅτι συμφωνεῖς μὲ τὸν δούκα καὶ νὰ εἶπεις ὅτι, καὶ ἐδῶ δὲν ἀρνοῦμαι νὰ ἐκτελέσω τὰ προτεινόμενα, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴ λέγουν μερικοὶ ὅτι ἔπραξα μὲ ἀνάγκη καὶ ἐκβιασμό, καλὸ εἶναι ν' ἀπολυθῶ ἀπὸ ἐδῶ καὶ μετὰ δύο ἡμέρες πού εἶναι Κυριακὴ, θὰ πράξω προθύμως τὶς ἐντολές σας.

Ὁ δούκας, δίδοντας ἐμπιστοσύνη σ' αὐτοὺς τοὺς λόγους, τὸν ἀποκατέστησε στὴν ἐκκλησία.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος λοιπόν, ἀφοῦ ἀπολύθηκε τῆ νύκτα, προσκάλεσε στὴν ἀγία πόλη ὅλο τὸ μοναχικὸ πλῆθος ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα· καὶ ὅπως ἀνέφεραν μερικοὶ πού ἀρίθμησαν τὸ πλῆθος, εἶχε ἄθροισμα δέκα χιλιάδες μοναχῶν. Καὶ ἐπειδὴ ὅλη ἡ ἐκκλησία δὲν ἐχωροῦσε τόσο λαό, ἀποφασίσθηκε νὰ συνέλθουν ὅλοι στὸν οἶκο τοῦ ἀγίου πρωτομάρτυρα Στεφάνου, πού ἦταν ἀρκετὰ εὐρύχωρος, ὥστε νὰ δεχθεῖ τὸ πλῆθος, ἀφοῦ συγχρόνως ἤθελαν νὰ ὑποδεχθοῦν τὸν Ὑπάτιο, τὸν ἀνεψιὸ τοῦ βασιλέα, πού τότε ἀπολύθηκε ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Βιταλιανοῦ καὶ ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ χάρη προσευχῆς¹². Ἀφοῦ συνῆλθαν ὅλοι, μοναχοὶ καὶ πολῖτες, στὸν μνημονευθέντα σεβάσμιο οἶκο, μαζί τους καὶ ὁ Ἀναστάσιος, ὁ δούκας καὶ ὁ Ζαχαρίας ὁ ὑπατικός, ἔφθασε ὁ Ὑπάτιος καὶ ἐμπῆκε μαζί μὲ τὸ πλῆθος στὸν οἶκο τοῦ πρωτομάρτυρα Στεφάνου. Ἐνῶ ὁ δούκας περίμενε νὰ γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ βασιλέα, ἀνέρχεται ἐπάνω στὸν ἄμβωνα ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ἔχοντας μαζί του τὸν Θεοδόσιο καὶ τὸν Σάββα, τοὺς κορυφαίους καὶ ἡγουμένους τῶν μοναχῶν. Ὁλος ὁ λαὸς ἔκραζε πολλὰς ὥρες λέγοντας.

Ἀναθεμάτισε τοὺς αἰρετικούς καὶ ἐπιβεβαίωσε τὴ σύνοδο.

12. Ὁ Ὑπάτιος εἶχε νικηθεῖ καὶ αἰχμαλωτισθεῖ ἀπὸ τὸν στασιαστὴ Βοταλιανό. Ὑστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ ἐλευθερώθηκε κατόπιν συμφωνίας.

Ἄμελλητι οὖν οἱ τρεῖς ἐκ συμφώνου ἀναθεματίζουσιν Νεστόριον καὶ Εὐτυχέα καὶ Σευήρον καὶ Σωτήριχον τὸν Καισαρείας Καππαδοκίας καὶ πάντα τὸν μὴ δεχόμενον τὴν σύνοδον Χαλκηδόνος. Καὶ τῶν τριῶν ταῦτα κηρυζάντων καὶ κατελθόντων
5 ὑποστρέψας ὁ ἀββᾶς Θεοδόσιος ἀφήσιν τοιαύτην φωνὴν τῷ λαῷ λέγων.

Εἴ τις οὐ δέχεται τὰς τέσσαρας συνόδους ὡς τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια, ἔστω ἀνάθεμα.

Τούτων οὕτως γεγονότων ὁ μὲν δούξ τὸ πλῆθος τῶν μοναχῶν
10 φοβηθεὶς ἔφυγεν εἰς Καισάρειαν, ὁ δὲ Ὑπάτιος ὄρκους ἔπεισε τοὺς πατέρας ὅτι.

Ἦλθον ἐνταῦθα μὴ κοινωνήσας Σευήρῳ, ἀλλ' ἔσπευσα τῆς ὑμῶν ἀξιοθῆναι κοινωνίας.

Καὶ προσφέρει ἀνὰ χρυσίου λίτρας ἑκατὸν τῇ τε Ἁγίᾳ Ἀναστάσει καὶ τῷ ἀγίῳ Κρανίῳ καὶ τῷ τιμίῳ Σταυρῷ καὶ δίδωσι Θεοδοσίῳ καὶ Σάββα χρυσίου λίτρας ἑκατὸν πρὸς τὸ διανεῖμαι τοῖς κατὰ τὴν χώραν μοναχοῖς. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀναστάσιος γνοὺς τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις γεγονότα παρεσκευάζετο δυνάμει τὸν τε ἀρχιεπίσκοπον Ἰωάννην καὶ Θεοδόσιον καὶ Σάββαν τοὺς τῷ
20 ἀρχιεπισκόπῳ εἰς τὸν ἄμβωνα συναναβάντας ὑπερορίαις καταδικάσαι.

NZ'

ΑΙΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ

Καὶ τούτου ἐν Ἱεροσολύμοις γνωσθέντος οἱ τῶν μοναχῶν ταξίαρχαι καὶ τῆς εὐσεβείας ἀγωνισταὶ καὶ τῆς ὀρθοδοξίας στρατηγοὶ καὶ πρόμαχοι Θεοδόσιός τε καὶ Σάββας συναθροίσαντες
25 ἅπαν τὸ μοναχικὸν τῆς ἐρήμου καὶ μιᾶς γνῶμης γεγονότες δέησιν, ἦτοι διαμαρτυρίαν, γράψαντες τῷ βασιλεῖ ἀποστέλλουσιν οὕτω περιέχουσαν.

Χωρίς λοιπὸν καθυστέρηση καὶ οἱ τρεῖς ἀπὸ συμφώνου ἀναθεματίζουν τὸν Νεστόριο, τὸν Εὐτυχὴ, τὸν Σευῆρο καὶ τὸν Σωτήριχο ἐπίσκοπο Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας καὶ ὅποιον-δήποτε δὲν δέχεται τῇ σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας. Ἄφοῦ καὶ οἱ τρεῖς ἐκήρυξαν αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ κατέβηκαν ἀπὸ τὸν ἄμβωνα, ὁ ἀββᾶς Θεοδόσιος στρεφόμενος εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια στὸ λαό.

Ἔοποιος δὲν δέχεται τὶς τέσσερις συνόδους σὰν τὰ τέσσερα εὐαγγέλια, νὰ εἶναι ἀναθεματισμένος.

Ἄφοῦ αὐτὰ ἐγιναν ἔτσι, ὁ δούκας φοβούμενος τὸ πλῆθος τῶν μοναχῶν ἔφυγε στὴν Καισάρεια, ἐνῶ ὁ Ὑπάτιος ἔπεισε τοὺς πατέρες μὲ ὄρκους, λέγοντας,

Ἦλθα ἐδῶ, χωρὶς νὰ κοινωνήσω μὲ τὸν Σευῆρο, ἀλλὰ ἔσπευσα νὰ ἀξιωθῶ τῆς κοινωνίας σας.

Καὶ προσφέρει ἀπὸ ἑκατὸ χρυσῆς λίτρες στὴν Ἁγία Ἀνάστασι καὶ στὸ Ἅγιο Κρανίον καὶ στὸν Τίμιον Σταυρό· συγχρόνως δίνει στὸν Θεοδόσιο καὶ τὸν Σάββα ἑκατὸ λίτρες χρυσοῦ γιὰ νὰ τὶς διανεῖμει στοὺς μοναχοὺς τῆς περιοχῆς. Ὁ βασιλέας Ἀναστάσιος, ὅταν ἔμαθε τὰ γεγονότα στὰ Ἱεροσόλυμα, ἐτοιμαζόταν νὰ καταδικάσει δυναμικὰ σ' ἐξορία τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἰωάννη καὶ τὸν Θεοδόσιο καὶ τὸν Σάββα ποὺ ἀνέβηκαν μαζὶ μὲ τὸν ἀρχιεπίσκοπο στὸν ἄμβωνα.

57

ΑΙΤΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑ ΣΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ

Ὅταν ἐμαθεύθηκε αὐτὸ στὰ Ἱεροσόλυμα, οἱ ταξιάρχες τῶν μοναχῶν καὶ ἀγωνιστὲς τῆς εὐσεβείας καὶ στρατηγοὶ καὶ πρόμαχοι τῆς ὀρθοδοξίας Θεοδόσιος καὶ Σάββας συνάθροισαν ὄλο τὸ μοναχικὸ πλῆθος τῆς ἐρήμου καὶ μὲ μιὰ γνώμη ἔγραψαν αἴτηση, δηλαδῆ διαμαρτυρία, ποὺ τὴν ἀπέστειλαν στὸν βασιλέα καὶ περιεῖχε τὰ ἑξῆς.

Βασιλεῖ θεοφιλεστάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ ἐκ Θεοῦ αὐ-
 γούστῳ καὶ αὐτοκράτορι Φλαβίῳ Ἀναστασίῳ τῷ
 φιλοχρίστῳ δέησις καὶ ἰκεσία παρὰ Θεοδοσίου καὶ
 Σάββα τῶν ἀρχιμανδριτῶν καὶ λοιπῶν ἡγουμένων καὶ
 5 μοναχῶν ἀπάντων τῶν τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ πόλιν καὶ
 πᾶσαν τὴν περὶ αὐτὴν ἔρημον καὶ τὸν Ἰορδάνην κατοι-
 κούντων.

Ὁ παμβασιλεὺς τῶν ἀπάντων Θεὸς καὶ Δεσπότης Ἰη-
 σουὺς Χριστός, ὁ Μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Υἱός, τὰ
 10 σκῆπτρα τῆς ἐπὶ πάντων μετ' αὐτὸν βασιλείας τῷ θεο-
 φιλεῖ ὑμῶν κατεπίστευσε κράτει τὸ μέγα τῆς εἰρήνης
 ἀγαθὸν διὰ τῆς ἡμῶν εὐσεβείας πάσαις μὲν ταῖς ἀγιω-
 τάταις αὐτοῦ ἐκκλησίαις, ἐξαιρέτως δὲ τῇ μητρὶ τῶν
 ἐκκλησιῶν βραβεῦσαι βουλόμενος, ἐν ἧ τὸ μέγα τῆς εὐ-
 15 σεβείας ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας φανερωθὲν καὶ
 τελειωθὲν μυστήριον ἀρχόμενον ἀπὸ Ἱερουσαλήμ διὰ
 τοῦ θεοῦ καὶ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος εἰς πάντα τὰ πέ-
 ρατα τῆς γῆς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ἀνέτειλε. Τοῦτου τοῦ
 τιμίου καὶ ὑπερφυοῦς κατὰ Χριστὸν μυστηρίου διὰ τοῦ
 20 νικοποιοῦ καὶ τιμίου Σταυροῦ καὶ τῆς ζωοποιοῦ Ἀνα-
 στάσεως, ἔτι μὴν καὶ πάντων τῶν ἀγίων καὶ προσκυ-
 νουμένων τόπων τὴν ἀληθῆ καὶ ἀφαντασίαστον ὁμολο-
 γίαν καὶ πίστιν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς διὰ τῶν μακαρίων
 καὶ ἀγίων ἀποστόλων παραλαβόντες ἅπαντες οἱ τῆς
 25 ἀγίας γῆς ταύτης οἰκήτορες ἄτρωτον καὶ ἀπαρεγγεῖρη-
 τον ἐν Χριστῷ διεφυλάξαμεν καὶ εἰς αἰεὶ Θεοῦ
 χάριτι διαφυλάξομεν, «μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ
 τῶν ἀντικειμένων», κατὰ τὰς ἀποστολικὰς παραινέ-
 σεις, «μῆτε μὴν περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδα-
 30 σκαλίας ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ»
 τῶν ψυχοφθόροις καὶ ἀπατηλοῖς σοφίσμασιν ἐξαπα-
 τώντων «τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων» καὶ τὸ καθαρὸν
 καὶ ἄδολον τῆς ὀρθῆς πίστεως νᾶμα τῇ ἑαυτῶν κακο-
 δοξίᾳ συνταραπτόντων.

Ἐν ταύτῃ τῇ ἀγίᾳ καὶ ἀμωμήτῳ πίστει τῆς φιλοχρίστου

Στὸν θεοφιλέστατο κι εὐσεβέστατο ἀπὸ τὸ Θεὸ αὐγουστο καὶ αὐτοκράτορα Φλάβιο Ἀναστάσιο, τὸν φιλόχριστο, παράκληση κι ἰκεσία ἀπὸ τὸν Θεοδόσιο καὶ Σάββα τοὺς ἀρχιμανδρίτες καὶ λοιποὺς ἡγουμένους κι ὄλους τοὺς μοναχοὺς ποὺ κατοικοῦν τὴν ἁγία πόλη τοῦ Θεοῦ καὶ ὅλη τὴ γύρω ἀπὸ αὐτὴν ἔρημο καὶ τὸν Ἰορδάνη.

Ὁ παμβασιλέας τῶν ὄλων Θεὸς καὶ δεσπότης Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐμπιστεύθηκε τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ὄλων τῶν ἔπειτα ἀπὸ αὐτὸν στὴ θεοφιλή ἐξουσία σας, θέλοντας νὰ ἀπονείμει τὸ μεγάλο ἀγαθὸ τῆς εἰρήνης διὰ τῆς εὐσεβείας σας σὲ ὅλες τὶς ἀγιώτατες ἐκκλησίες του, καὶ ἰδιαιτέρως στὴ μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν Σιών, στὴν ὁποία ἐφανερώθηκε καὶ ἐτελειώθηκε τὸ μεγάλο μυστήριον τῆς εὐσεβείας ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, καὶ ξεκινώντας ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ἀνέτειλε διὰ τοῦ θείου κι εὐαγγελικοῦ κηρύγματος τὸ φῶς τῆς ἀληθείας σὲ ὅλα τὰ πέρατα τῆς γῆς¹³. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς ἁγίας τούτης γῆς παρελάβαμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ διὰ τῶν μακαρίων κι ἁγίων Ἀποστόλων τὴν ἀληθινὴ καὶ ἀφαντασίαστη ὁμολογία καὶ πίστη τούτου τοῦ τιμίου καὶ ὑπερφυοῦς κατὰ Χριστὸν μυστηρίου διὰ τοῦ νικοποιοῦ καὶ τιμίου Σταυροῦ καὶ τῆς ζωοποιοῦ Ἀναστάσεως, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ὄλων τῶν ἁγίων καὶ προσκυνουμένων τόπων· καὶ τὸ διεφυλάξαμε ἄτρωτο καὶ ἀπαραχάρακτο ἐν Χριστῷ καὶ θὰ τὸ διαφυλάξομε παντοτινὰ μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, «χωρὶς νὰ τρομάζομε σὲ τίποτε ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους»¹⁴, σύμφωνα μὲ τὶς ἀποστολικὲς παραινέσεις, οὔτε «νὰ περιφερόμαστε μὲ τὸν ἄνεμο κάθε διδασκαλίας, μὲ τὴν ἀνθρώπινη δολιότητα, μὲ τὴν πανουργία»¹⁵ ἐκείνων ποὺ ἐξαπατοῦν μὲ ψυχοφθόρα καὶ ἀπατηλὰ σοφίσματα «τὶς καρδιὲς τῶν ἀκάκων»¹⁶ καὶ ποὺ συνταράσσουν τὸ καθαρὸ καὶ ἄδολο νάμα τῆς ὀρθῆς πίστεως μὲ τὴν κενοδοξία τους.

Σ' αὐτὴν τὴν ἁγία καὶ ἀμώμητη πίστη τῆς φιλόχριστης

15. Ἐφ. 4,14.

16. Ρωμ. 16,18.

ὑμῶν βασιλείας Θεοῦ χάριτι τεχθείσης καὶ τραφείσης
 καὶ πάσης σχεδὸν τῆς ὑψηλίου τὸ κράτος θεόθεν, κα-
 θὼς πιστεύομεν, δεξαμένης θαυμάζομεν πῶς ἐπὶ τῶν
 θεοφιλῶν καιρῶν τῆς ὑμετέρας βασιλείας τάραχος το-
 5 σουῦτος καὶ κλόνος κατὰ τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ πόλεως
 Ἱερουσαλήμ ἐπεχύθη, εἰς τοσαύτην ὑπερβολὴν ἔκτα-
 θείς, ὡς καὶ τὴν μητέρα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν Σιῶν
 καὶ τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἀνάστασιν,
 τὸ καταφύγιον καὶ φυγαδευτήριον πάντων τῶν ἀδικου-
 10 μένων ἐκ παντὸς τοῦ κόσμου καὶ σωτηρίας ἐπιδεδυμέ-
 νων, δημοσίαν ἀγορὰν καὶ κοινὸν τόπον γενέσθαι, τῆς
 εἰς τύπον καὶ τόπον Θεοῦ προκαθημένης ἱερωσύνης
 καὶ τῶν περὶ αὐτὴν τελούντων λειτουργῶν, οὐ μὴν
 ἀλλὰ καὶ τῶν τὸν μονήρη βίον ἀναδεδεγμένων ἐν ὄψε-
 15 σιν ἔθνικῶν Ἰουδαίων τε καὶ Σαμαρειτῶν ἐξ αὐτῆς τῆς
 ἀγίας Σιῶν καὶ τῆς προσκυνητῆς Ἀναστάσεως φανε-
 ρῶς μετὰ βίας ἐξωθουμένων καὶ εἰς βεβήλους καὶ ἀκα-
 θάρτους τόπους διὰ μέσης τῆς πόλεως κατασυρομένων
 καὶ τινα πρὸς βλάβην τῆς πίστεως ποιεῖν ἀναγκαζομέ-
 20 νων, ὡς ἐντεῦθεν λοιπὸν καὶ τοὺς εὐχῆς χάριν παραγινο-
 μένους τε καὶ παραγενομένους ἀντὶ ὠφελείας τε καὶ οἰ-
 κοδομῆς σκανδάλων πληρουμένους εἰς τὰς ἰδίας ἐπανιέ-
 ναι πατρίδας. Εἰ τοίνυν πίστεως ἕνεκεν ταῦτα πάντα
 κατὰ τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ πόλεως Ἱερουσαλήμ κινεῖται,
 25 τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ φωστῆρος πάσης τῆς οἴκουμένης, τῆς
 τὸν τοῦ εὐαγγελίου λόγον δεξαμένης (εἶπερ κατὰ τὸ προ-
 φητικὸν ἐκεῖνο λόγιον «ἐκ Σιῶν ἐξελεύσεται νόμος καὶ
 λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ») καὶ οἶονεὶ χερσὶν οἰ-
 κείαις καθ' ἑκάστην τὴν ἀλήθειαν ψηλαφῶντες οἱ ταύ-
 30 τῆς οἰκῆτορες δι' αὐτῶν τῶν σεβασμίων τόπων, ἐν οἷς
 τὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος
 ἡμῶν ἐπράχθη μυστήριον, πῶς οὖν μετὰ πεντακόσια
 καὶ περαιτέρω τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ἔτη οἱ Ἱερο-
 σολυμίται πίστιν μανθάνομεν; Ὅθεν ἀσφαλῶς ἔστι

βασιλείας σας, πού ἐγεννήθηκε καὶ ἀνατράφηκε μὲ τὴ
 χάρη τοῦ Θεοῦ καί, καθὼς πιστεύομε, ἐδέχθηκε τὴν ἐξου-
 σία σχεδὸν ὅλης τῆς ὑψηλίου ἀπὸ τὸ Θεό, ἀποροῦμε, πῶς
 ἐπὶ τῶν θεοφιλῶν χρόνων τῆς βασιλείας σας προξενήθη-
 κε τόση ταραχὴ καὶ κλονισμὸς ἐναντίον τῆς ἀγίας πόλεως
 τοῦ Θεοῦ Ἱερουσαλήμ· καὶ πῶς ἐπεκτάθηκε τόσο ὑπερβο-
 λικά, ὥστε καὶ τὴ μητέρα ὄλων τῶν ἐκκλησιῶν Σιῶν καὶ
 τὴν ἀγία τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος μας Ἀνάσταση, τὸ κατα-
 φύγιο καὶ φυγαδευτήριον ὄλων τῶν ἀδικουμένων ἀπὸ ὅλον
 τὸν κόσμον πού χρειάζονται σωτηρία, νὰ γίνῃ δημοσία
 ἀγορὰ καὶ κοινὸς τόπος. Ἔτσι ἡ ἱερωσύνη πού προσκᾶ-
 θηται στὴν Ἐκκλησία σὰν τύπος καὶ τόπος Θεοῦ καὶ οἱ
 γύρω ἀπὸ αὐτὴν ὑπηρετοῦντες λειτουργοί, ἀλλὰ ἐπίσης
 καὶ οἱ ἀφιερωμένοι στὸν μοναχικὸ βίο, ἐκδιῶκονται φα-
 νερὰ μὲ βία ἐμπρὸς στὰ μάτια Ἐθνικῶν, Ἰουδαίων καὶ Σα-
 μαρειτῶν ἀπὸ τὴν ἀγία Σιῶν καὶ τὴν προσκυνητὴ Ἀνά-
 σταση καὶ σύρονται σὲ βεβήλους καὶ ἀκαθάρτους τόπους
 διὰ μέσου τῆς πόλεως κι ἀναγκάζονται νὰ κάμουν πράγ-
 ματα πρὸς βλάβη τῆς πίστεως. Ἔτσι ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἐνέρ-
 γειες ὅσοι ἦλθαν καὶ ἔρχονται γιὰ χάρη προσευχῆς γυρί-
 ζουν στὶς πατρίδες τους γεμάτοι μὲ σκάνδαλα ἀντὶ ὠφε-
 λείας καὶ οἰκοδομῆς. Ἄν λοιπὸν ὅλα αὐτὰ κινοῦνται ἐξ
 αἰτίας τῆς πίστεως ἐναντίον τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ πόλεως
 Ἱερουσαλήμ, τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ φωστῆρος ὅλης τῆς οἰ-
 κουμένης, πού ἐδέχθηκε τὸ λόγον τοῦ Εὐαγγελίου (ἂν βέ-
 βαια κατὰ τὸ προφητικὸ ἐκεῖνο λόγιον «ἀπὸ τῆ Σιῶν θὰ
 προέλθῃ ὁ νόμος καὶ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὴν Ἱερου-
 σαλήμ»¹⁷) καὶ οἱ κάτοικοί της εἶναι σὰ νὰ ψηλαφοῦν κα-
 θημερινὰ τὴν ἀλήθεια μὲ τὰ χέρια του διὰ μέσου τῶν σε-
 βασμίων τῶπων, στοὺς ὁποίους συντελέσθηκε τὸ μυστή-
 ριον τῆς ἐνανθρωπήσεως «τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρα
 μας»¹⁸, τότε πῶς ἐμεῖς οἱ Ἱεροσολυμίτες μαθαίνομε τὴν
 πίστη μετὰ πεντακόσια καὶ περισσότερα χρόνια ἀπὸ τὴν
 ἐμφάνιση τοῦ Χριστοῦ; Ἐπομένως εἶναι δυνατὸ νὰ γνωρί-

17. Ἦσ. 2,3.

18. Τίτ. 2,13.

γνώσθαι ὅτι ἡ ἐπαγομένη δῆθεν νυνὶ τῇ προτέρᾳ κατὰ Χριστὸν πίστει διόρθωσις οὐ τοῦ ἀληθινοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τοῦ ἀντιχρίστου καθέστηκε διδαχὴ, τοῦ τὴν ἔνωσιν καὶ εἰρήνην τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ συγγέειν σπουδά-
5 ζοντος καὶ ταραχῆς καὶ ἀκαταστασίας τὰ πάντα πληρώσαντος.

Τούτων δὲ πάντων ἀρχηγὸς καὶ αὐτουργὸς καθέστηκεν ὁ ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς Ἀκέφαλος καὶ Ἀποσχιστὴς Σευ-
ῆρος, ὁ τῆς Ἀντιοχείων πρόεδρος, ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς οἰ-
10 κείας ψυχῆς καὶ τῆς κοινῆς πολιτείας κατὰ Θεοῦ συγ-
χώρησιν διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν προβληθεὶς καὶ τοὺς ἀγίους πατέρας ἡμῶν ἀναθεματίσας τοὺς τὴν ἀποστολι-
κὴν πίστιν τὴν ὀρισθεῖσαν καὶ παραδοθεῖσαν ἡμῖν διὰ
15 τῶν ἀγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων διὰ
πάντων βεβαιώσαντας καὶ ἐν αὐτῇ πάντας φωτίζοντας.
Οὕπερ Ἀκεφάλου τὴν κοινωνίαν καὶ ἔνωσιν ἀποφεύ-
γοντες καὶ παντελῶς ἀπαρνούμενοι δεόμεθα τῆς ὑμετέ-
ρας εὐσεβείας κατελεῆσαι τὴν μητέρα τῶν ἐκκλησιῶν
20 πασῶν Σιών, τὴν ὑπερασπίζουσαν τοῦ θεοφιλοῦς ὑμῶν
κράτους, οὕτως ἀτίμως ὑβρίζομένην καὶ πορθουμένην,
καὶ θεσπίσαι καταξιώσατε ὥστε παντελῶς κωλυθῆναι
τὸν ἐπικείμενον τῇ ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ πόλει χειμῶνα. Ζωῆς
γὰρ καὶ θανάτου κειμένων ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ ὁ
θάνατος ἡμῖν ἐστὶν προτιμότερος.

25 Τῶν γὰρ ἐχθρῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν περὶ
αὐτοὺς ματαίων ἀναθεμάτων καθ' οἷον δήποτε τρόπον ἢ
λόγον οὐδ' ὄλως κοινωνοὶ γενησόμεθα, τὴν ἀποστολι-
κὴν σὺν Θεῷ κατέχοντες πίστιν, «ἐν ἧ ἑστήκαμεν καὶ
καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ», ἐν φρόνημα
30 καὶ μίαν πίστιν ἔχοντες ἅπαντες σὺν Θεῷ οἱ τῆς ἀγίας
γῆς ταύτης οἰκήτορες τέσσαράς τε ἀγίας συνόδους εὐαγ-
γελικῶ χαρακτῆρι τετιμημένας ὁμοδόξους ἐν ἐνὶ πνεύ-
ματι καὶ φρονήματι ἀσμένως δεξάμενοι τὰς κατὰ δια-

19. Ἀκέφαλοι λέγονται οἱ Μονοφυσῖται ποὺ ἀρνήθηκαν νὰ ὑποταχθοῦ
στὴν ὀρθόδοξη ἡγεσία τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας.

20. Ρωμ. 5,2.

ζομε ἀσφαλῶς ἡ διόρθωση ποῦ δῆθεν ἐπιφέρεται τώρα στὴν προηγουμένως κατὰ Χριστὸν πίστη δὲν εἶναι τοῦ ἀληθινοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἀποτελεῖ διδαχὴ τῶν Ἀντιχρίστων ποῦ προσπαθεῖ νὰ κλονίσει τὴν ἔνωση καὶ εἰρήνη τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐγέμισε τὰ πάντα ταραχὴ καὶ ἀκαταστασία.

Ἦλων αὐτῶν ἀρχηγὸς καὶ αὐτουργὸς ἔγινε ὁ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ Ἀκέφαλος¹⁹ καὶ Ἀποσχιστὴς Σευῆρος, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀντιοχέων, ποῦ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας προβλήθηκε κατὰ παραχώρηση Θεοῦ γιὰ ὄλεθρο τῆς ψυχῆς του καὶ τῆς κοινῆς πολιτείας καὶ ἀναθεμάτισε τοὺς ἁγίους πατέρες μας οἱ ὁποῖοι ἐπιβεβαίωσαν μὲ κάθε τρόπο τὴν ἀποστολικὴ πίστη, ποῦ ὀρίσθηκε καὶ παραδόθηκε σὲ μᾶς διὰ τῶν ἁγίων πατέρων ποῦ συγκεντρώθηκαν στὴ Νίκαια καὶ φωτίζουν μὲ αὐτὴν ὅλους τοὺς Χριστιανούς. Αὐτοῦ τοῦ Ἀκεφάλου τὴν κοινωνία καὶ ἔνωση ἀποφεύγοντας καὶ ἐντελῶς ἀρνούμενοι παρακαλοῦμε τὴν εὐσέβειά σας νὰ ἐλεήσει τὴν μητέρα ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν Σιών ποῦ ἐνῶ ὑπερασπίζεται τὴν θεοφιλὴ ἐξουσία σας, ὑβρίζεται καὶ διώκεται ἀτίμως. Ἀξιῶστε καὶ διατάξετε ὥστε νὰ ἐμποδισθεῖ τελείως ἡ ἐπικείμενη στὴν ἁγία πόλη τοῦ Θεοῦ τρικυμία. Διότι, ἀφοῦ στὸ θέμα τῆς πίστεως πρόκεινται ἐνώπιόν μας ζωὴ καὶ θάνατος, ὁ θάνατος εἶναι γιὰ μᾶς προτιμότερος.

Πράγματι δὲν θὰ γίνομε μὲ κανένα τρόπο ἢ λόγο καθόλου κοινωνοὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ματαίων γύρω ἀπὸ αὐτοὺς ἀναθεμάτων, ἀφοῦ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ κατέχομε πίστη «στὴν ὁποία εἴμαστε στηριγμένοι καὶ καυχώμαστε μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ»²⁰, ἔχομε μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἕνα φρόνημα καὶ μιὰ πίστη ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς ἁγίας τούτης γῆς· ἐδεχθήκαμε εὐχαρίστως τέσσερις ἅγιες συνόδους²¹, τιμημένες μὲ τὴν εὐαγγελικὴ σφραγίδα, ὁμόδοξες μ' ἕνα πνεῦμα καὶ

21. Τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους Νικαίας, Κωνσταντινουπόλεως, Ἐφέσου καὶ Χαλκηδόνος.

φόρους καιρούς και τόπους θεία ἐπιπνοία συγκροτηθεί-
 σας πρὸς τὰς τῶν ὑποκειμένων αἱρέσεων πολυσχεδεῖς
 πλάνας, λέξεσι μόνον και οὐ δυνάμει τὸ διάφορον ἐχού-
 σας, ὡσπερ ἡ τῶν θεοχαράκτων εὐαγγελίων εἰκῶν τε
 5 και δύνاميς. Τούτων τῶν ἀγίων συνόδων προλάμπει
 και ὑπέρκειται ὁ μνημονευθεῖς τῶν τριακοσίων δέκα
 και ὀκτὼ ἀγίων πατέρων χορὸς ὁ ἐν Νικαίᾳ κατὰ τοῦ
 ἀθεωτάτου Ἀρείου συνελθῶν, ᾧ κατὰ πάντα ἐξηκολού-
 θησαν και αἱ λοιπαὶ τρεῖς ἅγιοι σύνοδοι, τουτέστιν ἡ τῶν
 10 ἑκατὸν πεντήκοντα κατὰ τοῦ πνευματομάχου Μακεδο-
 νίου συνελθοῦσα και ἡ ἐν Ἐφέσῳ μετ' ἐκείνους κατὰ
 τοῦ ἐπαράτου και ἀνθρωπολάτρου Νεστορίου συνα-
 θροισθεῖσα, ὁμοίως δὲ και ἡ μετ' αὐτοὺς ἐν τῇ Χαλκη-
 δονέων πόλει συνδραμοῦσα ἐπὶ βεβαιώσει τοῦ κατὰ τοῦ
 15 δυσσεβοῦς Νεστορίου ἀναθέματος και ἐκβολῆ και ἀνα-
 θεματισμῶ τοῦ ἀσεβοῦς Εὐτυχοῦς. Διὰ τούτων τῶν
 ἀγίων τεσσάρων συνόδων τὴν μονογενῆ και ἀποστολι-
 κὴν πίστιν, καθὼς πολλάκις εἴρηται, δεξαμένων πάν-
 των ἡμῶν τῶν τῆς ἀγίας γῆς ταύτης οἰκητόρων και ἐν
 20 αὐτῇ σὺν Θεῷ ἐστηριγμένων παντὶ τῷ μὴ οὕτω φρο-
 νοῦντι και ταύταις πειθαρχοῦντι οὐδεὶς ἡμᾶς καθ' οἶον
 δήποτε τρόπον ἐνώσαι δυνήσεται, κἂν μύριοι θάνατοι
 πρόκεινται.

Πληροφορίας δὲ ἔνεκεν τοῦ ὑμετέρου κράτους και τοῦτο
 25 τοῖς εἰρημένοις προσθήσωμεν ὡς ἀνάθεμα ἔσται μετὰ
 πάσης αἱρέσεως ἀπὸ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Νεστό-
 ριος και πᾶς ὁ τὰ ἐκείνου φρονῶν ἢ τὸν ἕνα Κύριον Ἰη-
 σοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Μονογενῆ τὸν
 ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντα υἱὸς δύο ἐννοῶν ἢ ὁ τὴν θείαν
 30 τε και ἀπερινόητον ἔνωσιν εἰς δύο φύσεις ἀνὰ μέρος με-
 ρίζων ἢ ὁ ταῖς τοιαύταις φρενοβλαβείαις καθ' οἶον
 δήποτε τρόπον ἢ λόγον τιθέμενος· ἀνάθεμα δὲ σὺν αὐτῷ
 και Εὐτυχεῖ τῷ τὴν θείαν οἰκονομίαν κατὰ φαντασί-

φρόνημα, πού συγκροτήθηκαν κατὰ διαφόρους καιρούς κατὰ τόπους μὲ θεία ἔμπνευση γιὰ ν' ἀντιμετωπίσουν τὶς πολυσχιδεῖς πλάνες τῶν ὑφισταμένων αἱρέσεων, νὰ ἔχουν

φορὰ μεταξύ τους μόνο στὶς λέξεις καὶ ὄχι στὴν ἔννοια, ὡς ἡ εἰκόνα καὶ δύναμη τῶν θεοχαράκτων εὐαγγελίων. Τούτων τῶν ἁγίων συνόδων προλάμπει καὶ ὑπέρκειται ὁ χορὸς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ πατέρων, πού, ὅπως ἀναφέρθηκε, συνῆλθε στὴ Νίκαια κατὰ τοῦ ἀθεωτάτου Ἀρείου, τὸν ὁποῖο ἀκολούθησαν σὲ ὅλα οἱ ἄλλες τρεῖς ἁγίες σύνοδοι, δηλαδὴ ἡ τῶν ἑκατὸν πενήντα πού συνῆλθε ἐναντίον τοῦ Πνευματομάχου Μακεδονίου, καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἐκείνους αὐτὴ πού συναθροίσθηκε στὴν Ἔφεσο ἐναντίον τοῦ ἐπαράτου καὶ ἀνθρωπολάτρη Νεστορίου, καὶ ἐπίσης αὐτὴ πού συνῆλθε ἔπειτα ἀπὸ αὐτοὺς στὴν πόλη τῶν Χαλκηδονέων γιὰ ἐπιβεβαίωση τοῦ ἀναθέματος κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου καὶ ἐκδίωξη καὶ ἀναθεματισμὸ τοῦ ἀσεβοῦς Εὐτυχοῦς. Μέσω τῶν τεσσάρων αὐτῶν ἁγίων συνόδων ἐδεχθήκαμε ὅλοι ἐμεῖς οἱ κάτοικοι αὐτῆς τῆς ἁγίας γῆς τὴ χριστιανικὴ καὶ ἀποστολικὴ πίστη, ὅπως πολλὰς φορές ἔχει λεχθεῖ· καὶ καθὼς εἴμαστε στηριγμένοι μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ σ' αὐτήν, κανεὶς δὲν θὰ μπορέσει νὰ μᾶς ἐνώσει κατὰ ὁποιοδήποτε τρόπο μὲ ὁποιοδήποτε δὲν ἔχει αὐτὰ τὰ φρονήματα καὶ δὲν πειθαρχεῖ μὲ αὐτέες, ἔστω κι ἂν μᾶς περιμένουν μύριοι θάνατοι.

Γιὰ πληροφόρηση μάλιστα τῆς ἐξουσίας σας θὰ προσθέσομε σὲ ὅσα εἶπαμε καὶ τοῦτο, ὅτι θὰ εἶναι ἀνάθεμα μαζί μὲ κάθε αἵρεση ἀπὸ τὸν Χριστὸ τὸν Θεό μας ὁ Νεστόριος καὶ ὁποιοσδήποτε φρονεῖ τὰ δικά του ἢ θεωρεῖ ὡς δύο υἱοὺς τὸν ἕνα Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ τὸν Μονογενή, πού ἐσταυρώθηκε γιὰ μᾶς ἢ αὐτὸς πού διαχωρίζει τὴ θεία καὶ ἀκατάληπτη ἔνωση σὲ δύο φύσεις διακεκριμένες ἢ αὐτὸς πού κατὰ ὁποιοδήποτε τρόπο ἢ λόγο συμφωνεῖ μὲ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὶς φρενοβλάβειες. Μαζὶ δὲ μὲ αὐτὸν ἂς εἶναι ἀνάθεμα καὶ ὁ Εὐτυχοῦς πού εἰσάγει τὴ θεία οἰκονομία κατὰ φαντασία ἢ τροπή, πού ἀναθεμά-

αν ἢ τροπὴν εἰσάγοντι τὴν τε διαφορὰν τῆς θεότητος
 καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀδιαιρέτῳ καὶ ἀσυγχύτῳ
 καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει ἀναθεματίσαντι καὶ παντελῶς
 5 ἀρνησαμένῳ σὺν αὐτῷ τε τῷ ἀσεβεῖ Νεστορίῳ ἀναθε-
 ματισθέντι ὑπὸ τῶν μνημονευθέντων ἀγίων πατέρων.
 Ταύτην τὴν ἔγγραφον πληροφορίαν καὶ δέησιν δεξαμένη
 εὐμενῶς ἢ ὑμετέρα γαληνότης παρὰ τῆς πάντων ἡμῶν
 ταπεινότητος θεσπίσαι καταξιώσει λωφῆσαι λοιπὸν τὰ
 10 τολμώμενα ἐφ' ἐκάστης κακὰ καὶ τὰς συνεχεῖς ἀκατα-
 στασίας κατὰ τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ ταύτης πόλεως καὶ τοῦ
 ὀσιωτάτου ἡμῶν ἀρχιεπισκόπου Ἰωάννου διὰ τῶν
 ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας ὀνόματι δῆθεν τῆς ὑμῶν εὐσε-
 βείας, πεπεισμένον τὸ ὑμέτερον κράτος ἐνώπιον τοῦ
 15 Θεοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων ὡς κατ' οὐδένα τρό-
 πον ἢ λόγον τὴν πρὸς τοὺς εἰρημένους Ἀποσχιστὰς ἐνω-
 σιν καταδεχόμεθα ἄνευ ἐνθέσμου καὶ κανονικῆς κρίσε-
 ως οὔτε μὴν καινοτιμίᾳ τινὶ περὶ πίστεως καθ' οἷον
 δῆποτε λόγον συντιθέμεθα ἢ πρόσωπον τῶν Ἀκεφάλων
 20 ἐν οἷῳ δῆποτε καιρῷ κατὰ βίαν χειροτονούμενον κατα-
 δεξόμεθα. Εἰ δέ τι τοιοῦτον διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν συμ-
 βαίῃ, πληροφοροῦμεν ἐνώπιον τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίτα
 πάντων ἡμῶν προθύμως ἐκχέηται καὶ πάντες οἱ ἅγιοι
 τόποι πυρὶ ἀναλίσκονται πρὶν ἂν τι τοιοῦτον ἐν τῇ ἀγίᾳ
 25 τοῦ Θεοῦ ταύτῃ πόλει γένηται. Τί γὰρ ὄφελος τῆς ψιλῆς
 τῶν ἀγίων τόπων προσηγορίας οὕτως αὐτῶν πορθου-
 μένων καὶ ἀτιμαζομένων; «Ἡ δὲ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἢ
 ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει» τὴν ἀγίαν αὐτοῦ ἐκ-
 κλησίαν καὶ παύσει τὰ κατ' αὐτῆς ἐπικείμενα σκάνδαλα
 30 νεύματι τοῦ ὑμετέρου κράτους εἰς δόξαν αὐτοῦ καὶ καύ-
 χημα τῆς θεοφιλοῦς ὑμῶν βασιλείας».

Τὰ ἴσα δὲ τῆς τοιαύτης δεήσεως ἀπέστειλαν οἱ πατέρες ἡμῶν

τισε και ἀρνήθηκε ἐντελῶς τὴ διαφορὰ θεότητος και ἀνθρωπότητος τοῦ ἐνός και μόνου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ μέσα στὴν ἀδιαίρετη και ἀσύγχυτη κατὰ ὑπόσταση ἔνωση²² και πού ἀναθεμάτισε μαζί με αὐτὸν τὸν ἀσεβὴ Νεστόριο ἀπὸ τοὺς ἀγίους πατέρες πού μνημονεύθηκαν.

Αὐτὴν τὴν ἔγγραφη διαβεβαίωση και αἴτηση δεχομένη εὐμενῶς ἢ γαληνότητά σας ἀπὸ τὴν ταπεινότητα ὄλων μας, ὡς ἀξιῶσει νὰ ὀρίσει ὥστε νὰ σταματήσουν τὰ καθημερινῶς ἀποτολμώμενα κακά και οἱ συνεχεῖς ἀκαταστασίες κατὰ τῆς ἀγίας τούτης πόλεως τοῦ Θεοῦ και κατὰ τοῦ ὀσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου μας Ἰωάννη ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἀληθείας, στὸ ὄνομα τῆς εὐσεβείας σας δῆθεν. Ἡ αὐθεντία σου νὰ εἶναι βεβαία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ και τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων ὅτι δὲν δεχόμαστε κατὰ κανένα τρόπο ἢ λόγο τὴν ἔνωση πρὸς τοὺς Ἀποσχιστῆς πού ἀναφέραμε, χωρὶς νόμιμη και κανονικὴ κρίση, οὔτε συμφωνοῦμε με καμμία καινοτομία στὴν πίστη κατὰ ὀποιοδήποτε λόγο οὔτε θὰ παραδεχθοῦμε πρόσωπο τῶν Ἀκεφάλων χειροτονούμενο ὀποτεδῆποτε βιαίως. Ἐν ὅμως ἐξ αἰτίας τῶν ἀμαρτιῶν μας εἶναι νὰ συμβεῖ κάτι τέτοιο, πληροφοροῦμε ἐνώπιον τῆς ἀγίας και ὀμοουσίου Τριάδος τὴν εὐσέβειά σας, ὅτι προθύμως θὰ ἐκχυθοῦν ὄλων μας τὰ αἵματα και ὄλοι οἱ ἄγιοι τόποι θὰ καταστραφοῦν με φωτιά, πρὶν γίνει κάτι τέτοιο σὲ τούτη τὴν ἀγία πόλη τοῦ Θεοῦ. Διότι ποιὸ τὸ ὄφελος εἶναι ἀπὸ τὴν ἀπλή προσωνομία τῶν ἀγίων τόπων, ὅταν κατατρέχονται και ἀτιμάζονται με τέτοιο τρόπο; «Ἡ δὲ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ πού ξεπερνᾶ κάθετι θὰ φρουρήσει²³» τὴν ἀγία Ἐκκλησία του και θὰ παύσει τὰ ἐναντίον της σκάνδαλα με συγκατάνευση τῆς αὐθεντίας σας για δόξα αὐτοῦ και καύχημα τῆς θεοφιλοῦς βασιλείας σας.

Ἀντίγραφο τῆς αἰτήσεως αὐτῆς ἔστειλαν οἱ πατέρες μας στὸν Ἰωάννη, τὸν τότε χειροτονηθέντα ἐπίσκοπο Κωνσταντινουπό-

22. Ρωμ. 9,3.

23. Φιλ. 4,7.

Ἰωάννη τῷ τηνικαῦτα ἐπισκόπῳ χειροτονηθέντι Κωνσταντι-
 νουπόλεως τελευτήσαντος Τιμοθέου. Ταύτην τοίνυν τὴν ἰκεσίαν
 δεξάμενος ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος καὶ συνεχόμενος ὑπὸ τῶν
 Βιταλιανοῦ βαρβαρικῶν ὀχλήσεων συνεβουλεύθη ἐν τῷ τέως
 5 ἡσυχάσαι ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὕτω τοῦ Ἱεροσολύμων θρόνου οὐκ
 ἐξεβλήθη ὁ Ἰωάννης. Ἄλλ' ἐντεῦθεν ἤδη τέλος τοῖς γενικοῖς
 τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἀγῶσιν ἐπιθετέον καὶ ἐπὶ τὴν ἀκο-
 λουθίαν τοῦ περὶ μόνου τοῦ πατρὸς ἡμῶν Σάββα λόγου ἰτέον
 καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἀξιωμακόμενα ἰδικὰ κατορθώματα τῆ τοῦ
 10 Θεοῦ χάριτι ἐξηγητέον.

ΝΗ'

ΑΝΟΜΒΡΙΑ ΚΑΙ ΑΚΡΙΑΕΣ

Ὁ ἐπίγειος ἄγγελος καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος Σάββας, ὁ σοφὸς
 καὶ ἐπιστήμων διδάσκαλος, ὁ τῆς ὀρθοδοξίας συνήγορος καὶ
 τῆς κακοδοξίας κατήγορος, ὁ πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος
 ἀναδειχθεὶς, ὁ τὰ θεῖα τάλαντα πολυπλασιάσας, ὁ τὴν ἐξ ὕψους
 15 δύναμιν ἐνδυσάμενος εὐδοκίᾳ τε τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ συν-
 εργία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐμπνεύσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν
 ἔρημον πολίσας τῷ πλήθει τῶν μοναχῶν, ἑπτὰ μοναστήρια πε-
 ριβόητα καθ' ὃν εἴρηται τρόπον ἐν αὐτῇ συνεστήσατο, ἅτινά
 ἐστὶν ταῦτα· ἐν μὲν λαύραις ἡ Μεγίστη τε αὐτοῦ καὶ πασῶν τῶν
 20 ἐν Παλαιστίνῃ λαυρῶν προκαθεζομένη καὶ ἡ μετ' αὐτὴν τῆ τά-
 ξει Νέα λαύρα καὶ ἡ Ἑπτάστομος καλουμένη, ἐν δὲ κοινοβίοις
 τὸ τοῦ Καστελλίου καὶ τοῦ Σπηλαίου καὶ τὰ ὀνομασθέντα τοῦ
 Σχολαρίου καὶ Ζάννου. Οὐχ ἦττον δὲ ἀντελαμβάνετο καὶ τῶν
 ἀρχαίων δύο κοινοβίων τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν Εὐθυμίου
 25 καὶ Θεοκτίστου. Τούτων τῶν ἑπτὰ μοναστηρίων τὴν φροντίδα
 ποιούμενος καὶ τὴν πρόνοιαν πρόσοδον τὸ σύνολον περιποιήσα-
 σθαι οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλὰ πίστει καὶ πεποιθήσει τῆ εἰς Θεὸν
 ἐπερειδόμενος οὐδέποτε κατέπεσεν εἰς τὴν ἀπὸ τῆς μερίμνης
 ἀθυμίαν καὶ μάλιστα ἐν τῷ τῆς λιμοῦ καιρῷ.
 30 Ἄμα γὰρ τῷ ἐξορισθῆναι τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἠλίαν ἐκλείσθη ὁ

λεως, ἀφοῦ πέθανε ὁ Τιμόθεος. Ὅταν ὁ βασιλέας Ἀναστάσιος ἐπῆρε αὐτὴ τὴν παράκληση, καθὼς ἦταν ἐμπερίστατος ἀπὸ τὶς βάρβαρες ὀχλήσεις τοῦ Βιταλιανοῦ, ἀποφάσισε νὰ ἡσυχάσει πιά σχετικὰ μὲ αὐτά, κι' ἔτσι δὲν ἐδιώχθηκε ἀπὸ τὸ θρόνο τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Ἰωάννης. Ἀπὸ ἐδῶ ὁμως ἄς βάλομε τέλος στοὺς γενικοὺς ἀγῶνες τῶν ἀγίων πατέρων μας κι' ἄς βαδίσουμε στὴ συνέχεια τοῦ λόγου γιὰ τὸν πατέρα μας Σάββα μόνο, γιὰ νὰ ἐξηγήσουμε τὰ δικά του μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ κατορθώματα.

58

ΞΗΡΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΚΡΙΔΑ

Ὁ ἐπίγειος ἄγγελος καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος Σάββας, ὁ σοφὸς καὶ γνωστικὸς διδάσκαλος, ὁ συνήγορος τῆς ὀρθοδοξίας καὶ κατήγορος τῆς κακοδοξίας, αὐτὸς ποὺ ἀναδείχθηκε πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος ἐπολλαπλασίασε τὰ θεῖα τάλαντα²⁴, καὶ ἐνδύθηκε τὴν ἀπὸ τὰ ὕψη δύναμη, μὲ τὴν εὐδοκία τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ τὴ συνεργία τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἔμπνευση τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐποίκισε τὴν ἔρημο μὲ τὸ πλῆθος τῶν μοναχῶν. Συνέστησε σ' αὐτὴν ἑπτὰ περιβόητα μοναστήρια μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἀναφέρθηκε, καὶ εἶναι τὰ ἐξῆς: στὶς λαῦρες ἢ Μεγίστη ποὺ προηγεῖται ὅλων τῶν λαυρῶν αὐτοῦ καὶ τῆς Παλαιστίνης γενικῶς, ἢ ἐπομένη στὴν τάξη ἀπὸ αὐτὴν Νέα Λαύρα καὶ ἡ καλουμένη Ἐπτάστομος, στὰ κοινόβια τοῦ Καστελλίου, τοῦ Σπηλαίου, τοῦ Σχολαρίου καὶ τοῦ Ζάννου. Ἐξ ἄλλου ἔδειχνε ἴση φροντίδα γιὰ τὰ ἀρχαῖα δύο κοινόβια τῶν ἀγίων πατέρων μας Εὐθυμίου καὶ Θεοκτίστου φροντίζοντας καὶ προσέχοντας γι' αὐτὰ τὰ ἑπτὰ μοναστήρια, δὲν καταδεχόταν καθόλου νὰ ἔχει ἀπ' αὐτὰ εἰσοδήματα, ἀλλὰ στηριζόμενος στὴν πίστη καὶ πεποίθηση στό Θεό, δὲν ἔπεσε ποτὲ στὴν ἀπὸ τὴν φροντίδα ἀθυμία καὶ μάλιστα στὸν καιρὸ τῆς πείνας²⁵.

Πράγματι μόλις ἐξορίσθηκε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἡλίας ἐκλείσθη-

24. Λουκᾶ 24,49.

25. Ὁ λιμὸς ἐγίνε ἀπὸ τὸ 516 ἕως τὸ 521.

οὐρανὸς τοῦ μὴ βρέξαι ἐπὶ τὴν γῆν ἐπὶ πέντε χρόνους καὶ πρὸς
 τῇ ἀβροχίᾳ καὶ ἀκρίς πολλὴ γέγονε σφόδρα καὶ βροῦχος οὐ οὐκ
 ἦν ἀριθμὸς, καὶ κατέληξε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Τῷ δὲ
 δευτέρῳ τῆς ἀκρίδος χρόνῳ ἦλθεν ἕτερα ἀκρίς καὶ τὸν ἀέρα
 5 ἐκάλυψε καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ κατέφαγε καὶ γέγονεν
 ἰσχυρὰ λιμὸς καὶ θνήσις, ὥστε τοὺς Ἱεροσολυμίτας λέγειν ὅτι
 διὰ τὴν γενομένην εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἡλίαν ἀμαρτίαν ἐπῆλ-
 θε τὰ κακὰ ταῦτα. Τότε ὁ ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Σάββας τοῖς
 ἀρχηγοῖς τῶν ἑαυτοῦ μοναστηρίων παρῆνει μηδέποτε μεριμνᾶν
 10 πυρὶ τῶν σαρκικῶν καὶ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν ὑπεμίμνησκειν
 αὐτοὺς τὴν λέγουσαν, «μὴ μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγομεν ἢ
 τί πίομεν ἢ τί περιβαλόμεθα· οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος
 ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων. Πλὴν ζητεῖτε πρῶτον τὴν
 βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν».

15 Ὁ μὲν οὖν θεῖος οὗτος πρεσβύτερος τοιαῦτα καὶ ἐφρῶνει καὶ ἐδί-
 δασκεν, ὁ δὲ Θεὸς πᾶσαν χρεῖαν ἀφθόνως ἐχορήγει αὐτῷ, ὥστε
 λείπεσθαι μᾶλλον τοὺς ἐπὶ χρήμασιν καὶ προσόδοις πεποιοῦντας
 ἢ τὰ ὑπ' αὐτοῦ προνοούμενα μοναστήρια. Ἐν αὐτῷ τοίνυν τῷ
 τῆς λιμοῦ καιρῷ ἦλθεν ὁ τῆς Μεγίστης Λαύρας οἰκονόμος πρὸς
 20 αὐτὸν λέγων.

Οὐ δυνάμεθα, πάτερ, κροῦσμα ποιῆσαι τούτῳ τῷ Σαβ-
 βάτῳ ἢ τῇ Κυριακῇ, ὅτι οὐδὲν ἔχομεν, ἀλλ' οὔτε διά-
 κλυσμα εἰς λόγον τῶν πατέρων συναγομένων.

Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ γέρον.

25 Ἐγὼ τὴν τοῦ Θεοῦ λειτουργίαν οὐ κωλύω· εἰ δέ τις
 τῶν ἀναγκαίων λείπεσθε, πέμψει ὁ κανονάρχης κειμή-
 λιον ἢ ἱμάτιον διὰ τοῦ προσφοραρίου εἰς τὴν πόλιν καὶ
 τοῦτο πωλήσας τὸ λειπόμενον ἀγοράσει καὶ ἡμεῖς τὴν
 τοῦ Θεοῦ λειτουργίαν πληρώσομεν. Πλὴν πιστός ἐστιν
 30 ὁ λέγων, «μὴ μεριμνήσητε περὶ τῆς ἀβριον».

26. Ψαλμ. 104,34.

27. Ματθ. 6,31 ἐέ.

28. Κατὰ τὸ Σαββατοκύριακο ποὺ συνάζονταν οἱ μοναχοὶ ἀπὸ τὰ κελλιά
 ἐκτὸς ἀπὸ τῆς λειτουργίας γινόταν καὶ τράπεζα τῆς ἀγάπης.

κε ὁ οὐρανός, ὥστε νὰ μὴ βρέξει στὴ γῆ ἐπὶ πέντε χρόνια κι ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀνομβρία ἔπесе καὶ πάρα πολλὴ ἀκρίδα καὶ βροῦχος ἀναρίθμητος κι ἀφάνισε ὅλο τὸ πρόσωπο τῆς γῆς²⁶. Τὸν δεῦτερο χρόνο τῆς ἀκρίδας ἦλθε ἄλλη ἀκρίδα, πὺ ἐσκέπασε τὸν ἀέρα καὶ κατέφαγε ὅλα τὰ ξύλα τῶν ἀγρῶν καὶ ἔγινε δυνατὴ πείνα καὶ θανατικό, ὥστε νὰ λέγουν οἱ Ἱεροσολυμίτες ὅτι αὐτὰ τὰ κακὰ ἔπесαν ἐξ αἰτίας τῆς ἀμαρτίας πὺ ἔγινε στὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἡλία. Τότε ὁ ἅγιος πατέρας μας Σάββας συνιστοῦσε στοὺς ἀρχηγοὺς τῶν μοναστηριῶν του νὰ μὴ φροντίζουν ποτὲ γιὰ τὰ σαρκικά καὶ τοὺς ὑπενθύμιζε τῆ φωνῆ τοῦ Κυρίου πὺ ἔλεγε, «νὰ μὴ μεριμνήσετε λέγοντας, τί θὰ φᾶμε καὶ τί θὰ πιοῦμε ἢ τί θὰ ντυθοῦμε· διότι ὁ Πατέρας σας ὁ οὐράνιος γνωρίζει ὅτι τὰ χρειάζεσθε ὅλα αὐτά. Ἄλλὰ νὰ ζητᾶτε πρῶτα τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κι ὅλα αὐτὰ θὰ σᾶς δοθοῦν πρόσθετα»²⁷.

Ὁ θεῖος αὐτὸς πρεσβύτης λοιπὸν τέτοια φρονήματα καὶ τέτοια διδαχὴ εἶχε, ἐνῶ ὁ Θεὸς τοῦ χορηγοῦσε ὅλα τὰ ἀναγκαῖα ἄφθονα, ὥστε νὰ στεροῦνται μᾶλλον ἐκεῖνοι πὺ στηρίζουν τὶς ἐλπίδες τους στὰ χρήματα καὶ τὶς προσόδους παρὰ τὰ μοναστήρια πὺ ἦταν κάτω ἀπὸ τὴ δικὴ του πρόνοια. Αὐτὸν τὸν καιρὸ τῆς πείνας λοιπὸν ἦλθε πρὸς αὐτὸν ὁ οἰκονόμος τῆς Μεγίστης Λαύρας λέγοντας.

Δὲν μπορούμε, πάτερ, νὰ κτυπήσουμε τὴν καμπάνα γιὰ τρῶφιμα τοῦτο τὸ Σάββατο καὶ τὴν Κυριακὴ, διότι δὲν ἔχομε τίποτε, οὔτε ποτὸ γιὰ τοὺς πατέρες πὺ θὰ συναθροισθοῦν²⁸.

Καὶ τοῦ λέγει ὁ γέροντας.

Ἐγὼ δὲν ἐμποδίζω τὴ λειτουργία τοῦ Θεοῦ. Ἄν ὅμως σᾶς λείπει κάτι ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα, θὰ στείλει ὁ προσφάρης κάποιο κειμήλιο ἢ ἐνδυμα στὴν πόλη καὶ πουλῶντας το θὰ ἀγοράσει ὅ,τι λείπει, κι ἐμεῖς θὰ ἐκπληρώσομε τὴν λειτουργία τοῦ Θεοῦ. Ἄλλὰ ἐκεῖνος πὺ λέγει «μὴ μεριμνήσετε γιὰ τὴν αὐριανὴ ἡμέρα»²⁹ εἶναι ἀξιοπίστος.

29. Ματθ. 6,34.

Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῆς Παρασκευῆς ἔρχονται τινες τῆς ἀγίας πόλεως προπινάριοι, οἱ λεγόμενοι τοῦ Σωζᾶ παῖδες, ἔχοντες βασταγὴν τριάκοντα ἀλόγων ἐπιφερόμενοι οἶνον καὶ ἄρτους καὶ σῖτον καὶ ἔλαιον καὶ μέλι καὶ τυρὸν καὶ πληροῦσι τὸ οἰκονομεῖον παν-
5 τοίων ἀγαθῶν καὶ ποιοῦσιν ἑορτὴν μεγάλην τοῖς πατράσιν. Καὶ ὁ μὲν γέρων ὠνείδιζε τὸν οἰκονόμον λέγων.

Τί λέγεις, κύρι ὁ οἰκονόμος; Κωλύωμεν τὸ κροῦσμα,
δτι οὐκ ἔχουσι διάκλυσμα οἱ πατέρες;

Ὁ δὲ οἰκονόμος εἰς αἴσθησιν ἐλθὼν ρίπτει ἑαυτὸν εἰς τοὺς πό-
10 δας αὐτοῦ συγχώρησιν λαβεῖν ἀξιῶν. Καὶ ὁ γέρων εὐλογήσας αὐτὸν ἐνουθέτει λέγων.

Μηδέποτε διστάσης, ἀλλὰ πίστει κραταιούμενος πᾶ-
σαν τὴν μέριμνάν σου ἐπίρριπτε εἰς τὸν Θεόν, ὅτι αὐτῷ
μέλει περὶ ἡμῶν.

ΝΘ'

15 Ἦλθόν ποτε οἱ ἐν τῷ Σηηλαίῳ μένοντες πατέρες πρὸς τὸν ἅγιον γέροντα λέγοντες.

Ἰγὸ τινων ποιμένων πάνυ ὀχλεῖσθαι πυκνῶς τὰς ἐ-
αυτῶν ἀγέλας νεμόντων ἐν τοῖς τοῦ μοναστηρίου τό-
ποις καὶ ἀναιδῶς ἀναλώματα ἀπαιτούντων, ὥστε ἡμᾶς
20 ἡσυχάζειν ἀπ' αὐτῶν μὴ συγχωρεῖσθαι.

Καὶ τοῦτο γνοὺς ὁ γέρων ἀπέστειλεν ἐπιτιμῶν καὶ παραγγέλ-
λων αὐτοῖς μηκέτι ἐγγίξειν τῷ μοναστηρίῳ. Αὐτῶν δὲ παρα-
κουσάντων ἄφνω οἱ μαζοὶ τῶν θρεμμάτων ἐπεσχέθησαν τοῦ μὴ
φέρειν γάλα καὶ ἐκ τούτου τὰ ἀρτιγέννητα ἐρίφια καὶ ἀρνία τῇ
25 λιμῷ διεφθείροντο. Τότε οἱ αἰπόλοι εἰς συναίσθησιν ἐλθόντες
καὶ λογισάμενοι ὅτι ἡ παρακοὴ τὸν ἐν τοῖς ἀλόγοις θάνατον κα-
τειργάσατο, δρομαῖοι ἦλθον πρὸς τὸν γέροντα καὶ προσπεσόντες
συνέθεντο αὐτῷ, μηκέτι προσεγγίξειν τινὶ τῶν αὐτοῦ μοναστη-
ρίων. Ὁ δὲ γέρων τὴν τοιαύτην ὑπόσχεσιν δεξάμενος ἐποίησεν
30 εὐχὴν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ εὐλογήσας ἀπέλυσεν αὐτούς. Αὐτοὶ δὲ

Καὶ τὴν ἡμέρα τῆς Παρασκευῆς ἔρχονται ἀπὸ τὴν ἁγία πόλη μερικοὶ τροφοδότες, τὰ λεγόμενα παιδιὰ τοῦ Σωζᾶ, πού εἶχαν προμήθειες τριάντα ἀλόγων· ἔφεραν οἶνο καὶ ἄρτους, σιτάρι καὶ λάδι, μέλι καὶ τυρί, κι ἐγέμισαν τὴν ἀποθήκη ἀπὸ ὄλα τὰ ἀγαθὰ καὶ ἔκαμαν μεγάλη ἐορτὴ γιὰ τοὺς πατέρες. Ὁ γέροντας ὄνειδιζε τὸν οἰκονόμο λέγοντας.

Τί λές, κύριε, πού εἶσαι καὶ οἰκονόμος; νὰ ἐμποδίσουμε τὸ κτύπημα πού δὲν ἔχουν ποτὸ οἱ πατέρες;

Ὁ οἰκονόμος πού συναισθάνθηκε τὸ λάθος του ἔπεσε στὰ πόδια του ζητώντας συγχώρηση. Καὶ ὁ γέροντας, ἀφοῦ τὸν εὐλόγησε, τὸν ἐνουθέτησε λέγοντας.

Νὰ μὴ διστάσεις ποτὲ ἀλλὰ δυναμούμενος ἀπὸ τὴν πίστη νὰ ἐπιρρίπτεις ὄλη τὴ φροντίδα σου στὸ Θεό, γιὰ τὶ αὐτὸς φροντίζει γιὰ μᾶς.

59

Ἦλθαν κάποτε οἱ πατέρες τοῦ Σπηλαίου πρὸς τὸν ἅγιο γέροντα, λέγοντας.

Ἐνοχλοῦμαστε πολὺ ἀπὸ κάποιους ποιμένες πού βόσκουν συχνὰ τὰ ποίμνιά τους στοὺς τόπους τοῦ μοναστηριοῦ καὶ ζητοῦν ἀναιδῶς πράγματα, ὥστε νὰ μὴ μπορούμε νὰ ἡσυχάσουμε ἀπ' αὐτούς.

Ὅταν ἔμαθε αὐτὸ ὁ γέροντας ἔστειλε καὶ τοὺς ἐμάλωσαν καὶ παρήγγειλε νὰ μὴ προσεγγίζουν πιά τὸ μοναστήρι. Ἐπειδὴ ὅμως παράκουσαν ἐκρατήθηκαν τὰ μαστάρια τῶν ζώων, ὥστε νὰ μὴ φέρουν γάλα καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὰ νεογέννητα κατσίκια καὶ ἄρνια ἀφανίζονταν ἀπὸ τὴν πείνα. Τότε ὁ αἰγοτρόφοι συναισθάνθηκαν καὶ ἐσκέφθηκαν ὅτι ἡ παρακοὴ προκάλεσε τὸ θάνατο τῶν ζώων· ἦλθαν τρέχοντας πρὸς τὸν γέροντα, ἔπεσαν στὰ πόδια του καὶ ὑποσχέθηκαν ὅτι δὲν θὰ πλησιάσουν σὲ κανένα μοναστήρι του. Ὁ γέροντας, δεχόμενος τὴν ὑπόσχεσή τους, ἔκαμε γι' αὐτοὺς εὐχὴ καὶ τοὺς ἀπέλυσε μὲ εὐλογίες. Αὐτοί, ὅταν ἐπέστρεψαν εὐρῆκαν τὸ γάλα νὰ τρέχει ἀνεμπόδιστα.

ἀπελθόντες εὔρον τὸ γάλα ἀνεμποδίστως ἐκφερόμενον καὶ διερωτήσαντες καὶ γνόντες ὅτι κατὰ τὴν ὥραν καθ' ἣν ὁ γέρων ποιήσας εὐχὴν εὐλόγησε, ρεῖν καὶ φέρεσθαι ἤρξατο τὸ γάλα, θαυμάσαντες ἐδόξασαν τὸν Θεόν.

Ξ'

ΘΑΝΑΤΟΣ ΗΛΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

5 Ὁ ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Σάββας τῷ ὀγδοηκοστῷ τῆς αὐτοῦ ἡλικίας χρόνῳ περὶ τὰς θερινὰς τροπὰς τῆς ἐνδεκάτης ἰνδικτιῶνος ἀπῆλθεν εἰς Ἀιλᾶ πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἡλίαν ἐκ Θεοῦ οἰκονομίας ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ Στέφανον τὸν ἡγούμενον τῆς μονῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου καὶ Εὐθάλιον τὸν ἡγούμενον τῶν
10 ἐν Ἱεριχῷ μοναστηρίων αὐτοῦ τοῦ μακαρίου Ἡλία. Οὕστινας μετὰ χαρᾶς διεξάμενος ὁ μακαρίτης Ἡλίας ἐκράτησε παρ' ἑαυτῷ ἡμέρας τινάς· ἐν αἷς ἡμέραις ἀπὸ μὲν τῆς τῶν λυχνικῶν ἀπολύσεως ἕως πάλιν ὥρας ἐνάτης τῆ ἐξῆς οὐκ ἐφαίνετο αὐτοῖς, περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ἐξήρχετο καὶ ἐκοινώνει μετ' αὐτῶν καὶ
15 ἐγεύετο καὶ μετὰ τὸ λυχνικὸν ἀνεχώρει.

Οὕτω τοίνυν αὐτοῦ διάγοντος συνέβη αὐτὸ τῇ ἐνάτῃ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς μὴ ἐξελθεῖν κατὰ τὸ εἰθισμένον, αὐτῶν δὲ ἐκδεχομένων καὶ μήτε κοινωνούντων μήτε τινὸς γενομένων ἐξελθῶν περὶ ὥραν ἕκτην τῆς νυκτὸς λέγει.

20 Γεύσασθε ὑμεῖς· ἐγὼ γὰρ οὐ σχολάζω.

Τοῦ δὲ ἐν ἀγίοις Σάββα κρατήσαντος καὶ τρόπον τινὰ βιασαμένου αὐτὸν εἰπεῖν τί ἔχει, σύνδακρυς γενόμενος λέγει.

Ταύτῃ τῇ ὥρᾳ ἐτελεύτησεν Ἀναστάσιος ὁ βασιλεὺς καὶ δεῖ με πάντως ἀπελθεῖν μετὰ δεκάτην ἡμέραν καὶ
25 δικάσασθαι μετ' αὐτοῦ.

Καὶ διετάξατο περὶ τῶν ἑαυτοῦ μοναστηρίων, ὥστε μετὰ τὴν τελευτὴν Εὐθαλίου Νέσταβον καὶ Ζαχαρίαν τὴν ἡγεμονίαν διαδέξασθαι κατὰ καιροῦς, ὥστε μὴ τολμῆσαί τινα διαιρεῖν ἀπ' ἀλ-

30. Ὁγδοηκοστὸ ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ Σάββα ἦταν τὸ 518. Ἡ ἰνδικτιῶνα
11 ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 517 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 518. Θερινὴ τροπὴ γύρω

Ἐφοῦ ἐρώτησαν κι ἔμαθαν ὅτι τὸ γάλα ἄρχισε νὰ τρέχει καὶ νὰ βγαίνει τὴν ὥρα ποὺ ὁ γέροντας ἔκαμε εὐχὴ καὶ τοὺς εὐλόγησε, ἐδόξασαν τὸ Θεὸ μὲ θαυμασμό.

60

ΘΑΝΑΤΟΣ ΗΛΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Ὁ ἅγιος πατέρας μας Σάββας κατὰ τὸ ὀγδοηκοστὸ ἔτος τῆς ἡλικίας του³⁰ κατὰ τὴ θερινὴ τροπὴ τῆς ἐνδεκάτης ἰνδικτιῶνος ἐπῆγε κατὰ τὴν οἰκονομία τοῦ Θεοῦ στὸν Ἀϊλᾶ, πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἡλία, ἔχοντας μαζί του τὸν Στέφανο ἡγούμενο τῆς μονῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, καὶ τὸν Εὐθάλιο ἡγούμενο τῶν μοναστηρίων τοῦ Ἡλία στὴν Ἱεριχώ. Ὁ μακάριος Ἡλίας τοὺς ἐδέχθηκε μὲ χαρὰ καὶ τοὺς ἐκράτησε κοντὰ του μερικὲς ἡμέρες. Αὐτὲς τὶς ἡμέρες ἀπὸ τὴ στιγμὴ τῆς ἀπολύσεως τοῦ ἐσπερινοῦ ἕως τὴν ἐνάτη ὥρα τῆς ἐπομένης δὲν παρουσιαζόταν σ' αὐτούς, ἐνῶ γύρω στὴν ἐνάτη ἔβγαινε καὶ κοινοῦσε μαζί τους, ἐγευματίζε καὶ μετὰ τὸν ἐσπερινὸ ἀναχωροῦσε.

Καθὼς λοιπὸν ζοῦσε μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, συνέβηκε νὰ μὴ βγεῖ τὴν ἐνάτη τοῦ Ἰουλίου κατὰ τὴ συνήθειά του. Ἐπειδὴ αὐτοὶ τὸν περίμεναν καὶ οὔτε ἐκοινοῦσαν οὔτε ἔτρωγαν τίποτε, ἐβγήκε τὴν ἕκτη ὥρα τῆς νύκτας καὶ λέγει.

Φᾶτε ἐσεῖς, διότι ἐγὼ δὲν εὐκαιρῶ.

Ὅταν ὁ ἅγιος Σάββας τὸν ἐκράτησε καὶ κατὰ κάποιον τρόπο τὸν ἐξανάγκασε νὰ εἰπεῖ τί ἔχει, δακρυσμένος αὐτὸς λέγει.

Τὴν ὥρα αὐτὴ πέθανε ὁ βασιλέας Ἀναστάσιος καὶ πρέπει ὅπωςδήποτε ν' ἀναχωρήσω μετὰ τὴ δεκάτη μέρα καὶ νὰ δικασθῶ μαζί του.

Καὶ ὄρισε γιὰ τὰ μοναστήρια του, ὥστε μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Εὐθαλίου νὰ διαδεχθοῦν τὴν ἡγεμονία ὁ Νεστόριος καὶ ὁ Ζαχαρίας στὸν καιρὸ τους, γιὰ νὰ μὴ μπορεῖ κανένας νὰ διαχωρίσει

λήλων τὰ αὐτὰ μοναστήρια. Ταῦτα διαταζόμενος καὶ ὀκτῶ ἡμέρας μετὰ τὴν ὄπτασίαν ποιήσας τῇ κοινωνίᾳ μόνῃ καὶ τῷ εὐκράτῳ ἀρκούμενος μικρὸν ἠρρώστησε. Τῶν δὲ περὶ τὸν ἐν ἀγίοις Σάββαν προσκαρτερούντων αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τῇ εἰ-
5 κάδι τοῦ Ἰουλίου μηνὸς κοινωνήσας καὶ εὐζάμενος καὶ εἰπὼν τὸ «ἀμὴν» ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκοιμήθη καὶ ὕπνωσε, ζήσας τὸν ἅπαντα χρόνον ἔτη ὀγδοήκοντα ὀκτῶ.

Ὁ δὲ μακαρίτης Σάββας τὴν ἡμέραν σημειωσάμενος καὶ ἐλθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα ἔγνω ὅτιπερ τῇ νυκτὶ τῆς δεκάτης τοῦ Ἰουλίου
10 μηνὸς καθ' ἣν ὁ μακάριος Ἡλίας τὴν ὄπτασίαν εἶδε, βροντῶν καὶ ἀστραπῶν περὶ τὸ παλάτιον ἐνειλουμένων καὶ τὸν βασιλέα Ἀναστάσιον μονώτατον σχεδὸν καταβοσκομένων ἀδημονοῦντα αὐτὸν καὶ φεύγοντα ἀπὸ τόπων εἰς τόπους ἐν ἐνὶ τῶν κοιτωνίσκων κατέλαβεν ἡ ὄργῃ καὶ ρίψασα ἀπέκτεινεν, ὥστε αἰφνίδιον
15 εὐρεθῆναι νεκρὸν. Οὕτω δὲ τοῦ Ἀναστασίου τελευτήσαντος Ἰουστῖνος αὐτίκα τὴν βασιλείαν παραλαβὼν νόμοις ἐχρήσατο τοῖς κελεύουσιν τοὺς ὑπὸ Ἀναστασίου ἐξορισθέντας πάντα ἀνακληθῆναι καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον τοῖς ἱεροῖς ἐνταγῆναι διπτύχοις. Τῶν δὲ Ἰουστίνου τοῦ βασιλέως κελεύσεων ἐλθόν-
20 των εἰς Ἱεροσόλυμα συνήχθη ἄπειρον πλῆθος μοναχῶν τε καὶ λαϊκῶν, συνέδραμε δὲ καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Σάββας καὶ ἡ τῶν ἐπισκόπων σύνοδος καὶ ἐορτῆς γενομένης τῇ ἕκτῃ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ἐνεφανίσθησαν αἱ θεῖαι κελεύσεις καὶ ἐνετάγησαν αἱ τέσσαρες σύνοδοι τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις.

ΞΑ'

25 Τότε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἱεροσολύμων Ἰωάννης πείθει τὸν ἐν ἀγίοις πατέρα ἡμῶν Σάββαν διελθεῖν ἕως Καισαρείας καὶ Σκυθοπόλεως μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν τῆς ἐρήμου ἠγουμένων πρὸς τὸ ἐμφανίσαι τοῦ βασιλέως τὰ γράμματα καὶ τὰς τέσσαρας συνόδους τοῖς ἱεροῖς κατὰ πόλιν ἐντάξαι διπτύχοις. Καταλαβόντες
30 δὲ τὴν Καισαρέων, συνήντησεν αὐτοῖς ὁ ἐν ἀγίοις Ἰωάννης ὁ

μεταξύ τους τὰ μοναστήρια αὐτά. Ἄφοῦ παρήγγειλε αὐτὰ καὶ ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρες μετὰ τὴν ὄπτασία ἐπέρασε μὲ μόνη τὴν κοινω-
νία καὶ κρασί, ἀρρώστησε λίγο. Ἐνῶ οἱ ἄλλοι γύρω ἀπὸ τὸν
ἅγιο Σάββα τὸν περίμεναν τρεῖς ἡμέρες, τὴν εἰκοστὴ τοῦ ἰδίου
μηνός, ἀφοῦ ἐκοινώνησε καὶ προσευχήθηκε καὶ εἶπε τὸ
«ἀμήν», ἐκοιμήθηκε ἀμέσως εἰρηνικὰ καὶ ὑπνώσε³¹. Ἐζησε
ὀλόκληρα 88 χρόνια.

Τότε ὁ μακαρίτης Σάββας, ἀφοῦ ἐσημείωσε τὴν ἡμέρα κι ἦλθε
στὰ Ἱεροσόλυμα, ἔμαθε ὅτι τὴ νύκτα τῆς δεκάτης τοῦ Ἰουλίου,
κατὰ τὴν ὁποία ὁ μακάριος Ἡλίας εἶδε τὴν ὄπτασία, βροντὲς
καὶ ἀστραπὲς τύλιξαν τὸ παλάτι καὶ ἐκυνηγοῦσαν τὸν βασιλέα
Ἀναστάσιο, πὺ ἐντελῶς μόνος ἀγωνιοῦσε κι ἔφευγε ἀπὸ τόπο
σὲ τόπο· σ' ἓναν κοιτωνίσκο τὸν ἔπιασε ἡ ὄργη, τὸν ἔρριψε
κάτω καὶ τὸν ἐφόνευσε, ὥστε εὐρέθηκε ξαφνικὰ νεκρός. Ὅταν
πέθανε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ Ἀναστάσιος, ἀμέσως παρέλαβε τὴ
βασιλεία ὁ Ἰουστῖνος, πὺ ἐξέδωσε νόμους πὺ ὄριζαν ν' ἀνα-
κληθοῦν ὅλοι ὅσοι εἶχαν ἐξορισθεῖ ἀπὸ τὸν Ἀναστάσιο καὶ νὰ
ἐνταχθεῖ στὰ ἱερὰ δίπτυχα ἡ σύνοδος τῆς Χαλκηδόνας. Ὅταν
οἱ διαταγὲς τοῦ βασιλέα Ἰουστίνου ἦλθαν στὰ Ἱεροσόλυμα, συν-
ἄχθηκε ἄπειρο πλῆθος μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, προσῆλθαν μάλι-
στα καὶ ὁ ἅγιος Σάββας καὶ ἡ σύνοδος τῶν ἐπισκόπων. Σὲ ἐορ-
ταστικὴ ἐκδήλωση τὴν ἕκτη Αὐγούστου ἐμφανίσθηκαν οἱ θεῖες
διαταγὲς καὶ ἐντάχθηκαν οἱ τέσσερις σύνοδοι στὰ ἱερὰ δίπτυχα.

61

Ο ΣΑΒΒΑΣ ΣΤΗΝ ΣΚΥΘΟΠΟΛΗ

Τότε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἱεροσολύμων Ἰωάννης πείθει τὸν ἅγιο
πατέρα μας Σάββα νὰ περάσει ὡς τὴν Καισάρεια καὶ τὴ Σκυθό-
πολη, μαζὶ μὲ ἄλλους ἡγουμένους τῆς ἐρήμου, γιὰ νὰ παρουσιά-
σουν τὰ γράμματα τοῦ βασιλέα καὶ νὰ ἐντάξουν σὲ κάθε πόλη
τις τέσσερις συνόδους στὰ ἱερὰ δίπτυχα. Ὅταν ἐφθασαν στὴν
Καισάρεια, τοὺς συνάντησε ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χουζιβίτης, πὺ
εἶχε τότε τὸν ἐκεῖ ἐπισκοπικὸ θρόνο. Ἄφοῦ ἐξετέλεσαν ἐκεῖ τις

Χουζιβίτης τὴν αὐτόθι τὸ τηνικαῦτα ἱεραρχίαν ἐγκεχειρισμένος. Καὶ πληρώσαντες ἐκεῖσε τὰ ἐντεταλμένα ἦλθον εἰς Σκυθόπολιν καὶ ἐξῆλθον ἅπαντες οἱ πολῖται ἅμα τῷ ἁγιωτάτῳ μητροπολίτῃ Θεοδοσίῳ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς εἰς τὸ ἀποστολεῖον τοῦ ἁγίου
 5 Θωμᾶ. Καὶ εἰσελθόντες μετὰ ψαλμῶν, γέγονεν ἡ σύναξις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐμφανίζεται τὸ θεῖον γράμμα καὶ ἐντάσσονται τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις αἱ τέσσαρες σύνοδοι. Ἦν δέ τις ἐν Σκυθοπόλει σχολαστικὸς Ἰωάννης, ὁ τοῦ ἐκσπελλευτοῦ, ἀνήρ σοφὸς καὶ τὴν ψυχὴν πεφωτισμένος, ὅστις ἐλθὼν πρὸς τὸν ἐν
 10 ἁγίοις Σάββαν ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ περὶ Σιλουανοῦ τοῦ Σαμαρείτου τὸν λόγον παρέτεινε τὸ τηνικαῦτα παραδυναστεύοντος ἐν βασιλικοῖς ἀξιώμασι καὶ τοῖς Χριστιανοῖς ἐπιβουλεύοντος, ἐξηγούμενος τὰς τούτου πονηρίας τε καὶ θεομαχίας. Καὶ ἀκούσας ὁ ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν σάββας καὶ Πνεύματος ἁγίου πλησθεὶς
 15 εἶπεν τῷ τε ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς παροῦσιν.

Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ πληρωθήσεται εἰς Σιλουανὸν ὁ Δαυιτικὸς πεντηκοστὸς πρῶτος ψαλμὸς πρὸς τὸ αὐτὸν ἐν μέσῃ τῇ πόλει πυρίκαυστον γενέσθαι.

20 Καὶ ταῦτα μὲν περὶ Σιλουανοῦ προεφήτευσεν.

ΕΒ'

Ἔστι δὲ αὐτόθι μοναστήριον τὸ ἐπίκλην Ἐνθεμανεῖθ ἐν τοῖς περὶ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τόποις, ἐν ᾧ ἀναχωρητὴς τις ὑπῆρχεν Ἰωάννης ὀνόματι, τὴν μὲν ψυχὴν πεφωτισμένος καὶ διορατικοῦ χαρίσματος ἀνάπλεως, ἀπὸ ὀμμάτων δὲ τῷ σῶματι γεγονῶς ἐκ
 25 τε τῶν παννύχων ἀγρυπνιῶν καὶ τῶν πολλῶν δακρύων καὶ τοῦ βαθυτάτου γήρους, ὄντινά φασιν τὸν ἑκατοστὸν μὲν ὑπερβεβηκότα ἐνιαυτὸν, ὀγδοήκοντα δὲ χρόνους εἰς αὐτὸ το μοναστήριον διατελέσαντα, ἐξ ὧν πενήκοντα ἔτη μεμενηκέναι ἀπρόιτον. Πρὸς τοῦτον ὁ ἐν ἁγίοις γέρων τὸν θεσπέσιον ἄνδρα ἀπερχόμενος
 30 καὶ διὰ μέσης τῆς πόλεως γενόμενος κατὰ τὴν λεγομένην ἀψίδα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, γυνή τις αἰμορροοῦσα πολλοὺς χρόνους ποιήσασα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτῆς καὶ εἰς τοσαύτην δυσωδίαν

έντολές, ἤλθαν στή Σκυθόπολη καὶ ἐβγήκαν ὅλοι οἱ πολίτες μαζί με τὸν ἀγιώτατο μητροπολίτη Θεοδόσιο, γιὰ νὰ τοὺς συναντήσουν στὸ ἀποστολεῖο τοῦ ἀγίου Θωμᾶ. Καὶ ἀφοῦ ἐμπήκαν με ψαλμωδίες, ἔγινε ἡ σύναξη στήν ἀρχαία ἐκκλησία· ἐμφανίζεται τότε τὸ θεῖο γράμμα καὶ ἐντάσσονται οἱ τέσσερις σύνοδοι στὰ ἱερὰ δίπτυχα. Στὴ Σκυθόπολη ἦταν κάποιος σχολαστικὸς Ἰωάννης, υἱὸς τοῦ ἐκσπελλευτοῦ, ἄνδρας σοφὸς καὶ φωτισμένος στήν ψυχὴ, ποὺ ἦλθε στὸν ἅγιο Σάββα στὸ ἐπισκοπεῖο, ἔκαμε μακρὸ λόγο γιὰ τὸν Σιλουανὸ τὸν Σαμαρείτη ποὺ τότε διοικοῦσε με βασιλικά ἀξιώματα κι ἐπιβουλεύονταν τοὺς Χριστιανούς, ἐκθέτοντας τὶς πονηρίες καὶ τὶς θεομαχίες αὐτοῦ. Ὅταν ὁ ἅγιος πατέρας μας Σάββας ἄκουσε ἐγένετο ἅγιο Πνεῦμα καὶ εἶπε στὸν ἐπίσκοπο καὶ στοὺς παρόντες.

Νά, ἔρχονται μέρες, λέγει ὁ Κύριος, καὶ στὸ Σιλουανὸ θὰ ἐκπληρωθεῖ ὁ δαβιδικὸς πεντηκοστὸς πρῶτος ψαλμὸς με τὸ ὅτι θὰ γίνεῖ πυρίκαυστος στὴ μέση τῆς πόλεως³².

Αὐτὰ ἐπροφήτευσε γιὰ τὸν Σιλουανό.

62

Ἐπάρχει ἐκεῖ μοναστήρι, ἀποκαλούμενο Ἐνθεμανεῖθ, στοὺς γύρω ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τόπους, στὸ ὁποῖο ὑπῆρχε ἕνας ἀναχωρητῆς, ὀνομαζόμενος Ἰωάννης, φωτισμένος στήν ψυχὴ καὶ γεμάτος διορατικὸ χάρισμα. Εἶχε χάσει τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ σῶμα, ἐξ αἰτίας τῶν ὀλονυκτίων ἀγρυπνιῶν καὶ τῶν πολλῶν δακρύων καὶ τοῦ βαθιοῦ γῆρατος. Ἐλεγαν ὅτι εἶχε περάσει τὸ ἑκατοστὸ ἔτος καὶ εἶχε μείνει ὀγδόντα ἔτη σ' αὐτὸ τὸ μοναστήρι, τὰ πενήντα ἀπὸ αὐτὰ ἐγκλειστος. Πρὸς αὐτὸν τὸν θεσπέσιο ἄνδρα πηγαίνοντας ὁ ἅγιος γέροντας ἔφθασε διὰ μέσου τῆς πόλεως στὴ λεγόμενη ἀψίδα τοῦ ἀγίου Ἰωάννη. Ἐκεῖ ἐζοῦσε μιὰ αἰμορροῦσα γυναίκα ποὺ εἶχε ζήσει πολλὰ χρόνια μ' αὐτὴν τὴν ἀσθένεια κι εἶχε καταντήσει σὲ τόση δυσωδία, ὥστε νὰ μὴ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν πλησιάσει. Εὕρισκόταν στὸ δυτικὸ ἔμβολο αὐτῆς τῆς πλατείας καί, ὅταν ἄκουσε γιὰ τὸν ἅγιο πατέρα

έλάσασα, ὥστε μηκέτι ὑποφέρειν τινὰ προσεγγίσει αὐτῇ, ἔκειτο ἐν τῷ δυτικῷ ἐμβόλῳ τῆς αὐτῆς πλατείας καὶ ἀκούσασα περὶ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα καὶ τοῦτον παριόντα μετὰ ὄχλου θεασαμένη ἔκραξε λέγουσα.

5 Ἐλέησόν με, δοῦλε τοῦ Θεοῦ Σάββα, καὶ λύτρωσαί με ἐκ τῆς συνεχούσης με συμφορᾶς.

Ὁ δὲ ταῖς κραυγαῖς εἶζας καὶ κατοικτειρήσας αὐτὴν ἀπέρχεται πρὸς αὐτὴν εἰς τὸν ἔμβολον καὶ λέγει.

10 Τί παρασχεῖν σοι οὐκ ἔχω· «ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι». Τὴν χειρὰ μου ταύτην κιχρῶ σοι, ἐπίθες αὐτὴν ἐν ᾧ πάσχεις τόπῳ, καὶ πιστεύω τῷ Θεῷ ᾧ λατρεύω, ὅτι ἔχεις ὑγιασθῆναι.

Ἡ δὲ τῆς τοῦ ἀγίου χειρὸς ἐπιλαβομένη ἐπέθηκεν, αὐτὴν τῷ κεκρυμμένῳ τόπῳ καὶ εὐθέως ἔστη ἡ ρύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς 15 καὶ ἰάθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. Τοῦτο δὲ τὸ θαῦμα, ὡς οἶσθα, τίμιε πάτερ, μέχρι τῆς σήμερον ᾄδεται παρ' ἡμῖν.

ΞΓ'

Ἀνὴρ τις ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει θυγατέρα ἔχων δαιμονιῶσαν καὶ πιστεύσας ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν γέροντα ἐν αὐτῷ τῷ Ἐνθεμανῇ μοναστηρίῳ καὶ διηγήσατο αὐτῷ τὰς ἀνάγκας τὰς ἐπε- 20 νεχθείσας αὐτῇ ὑπὸ τοῦ μιαρωτάτου δαίμονος. Ὁ δὲ θαυματουργὸς πρεσβύτης συμπαθήσας αὐτῷ ἠτήσατο ἔλαιον τοῦ πανσέπτου σταυροῦ καὶ λαβὼν αὐτὴν καὶ τὸν πατέρα αὐτῆς παρὰ μέρος ἐν τῷ κήπῳ καὶ ἐκδυθῆναι αὐτὴν κελεύσας ἤλειψεν αὐ- τῆς ὅλον τὸ σῶμα ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, ἔμπροσθέν τε καὶ 25 ὀπισθεν. Καὶ εὐθέως ἐφυγαδεύθη τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἀπ' αὐ- τῆς καὶ ἰάθη τὸ κοράσιον ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. Ὁ δὲ ἐμὸς πατήρ Ἰωάννης καλούμενος αὐτόπτης καὶ ὑπηρέτης τοῦ θαύματος γέγονε καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας οὐκ ἀπέστη τοῦ ἀγίου γέροντος πάσας τὰς ἡμέρας τῆς αὐτόθι αὐτοῦ διατριβῆς. Ἐν αἷς ἡμέραις ἐν πρώτοις ὃ τε οἶκος ἡμῶν τῆς αὐτοῦ παρουσίας ἤξιώθη καὶ ἡ

μας Σάββα και τὸν εἶδε νὰ περνᾶ μαζί με πλῆθος, ἐφῶναζε λέγοντας.

Ἐλέησέ με, δοῦλε τοῦ Θεοῦ Σάββα, και λύτρωσέ με.
ἀπὸ τῆ συμφορᾶ ποῦ με συνέχει.

Αὐτὸς, ὑποχωρῶντας στὶς κραυγές, τὴν ἐλυπήθηκε, ἐπλησίασε πρὸς αὐτὴν στὸ ἔμβολο και λέγει.

Δὲν ἔχω νὰ σου προσφέρω τίποτε· «ὄ,τι ἔχω, αὐτὸ σοῦ δίνω»³³. Σοῦ δανείζω αὐτὸ τὸ χέρι· βάλε το ἐπάνω στὸν τόπο ποῦ πάσχεις, κι ἔχω ἐμπιστοσύνη στὸ Θεὸ ποῦ λατρεύω, ὅτι πρόκειται νὰ θεραπευθεῖς.

Κι αὐτὴ, παίρνοντας τὸ χέρι τοῦ ἀγίου τὸ ἔβαλε ἐπάνω στὸν ἀπόκρυφο τόπο κι ἀμέσως ἐσταμάτησε ἡ ρύση τοῦ αἵματός της κι ἀπὸ ἐκείνη τὴν ὥρα ἐθεραπεύθηκε ἡ γυναίκα. Αὐτὸ τὸ θαῦμα, ὅπως γνωρίζεις, τίμιε πατέρα, συζητεῖται ὡς τώρα στοὺς κύκλους μας.

63

Ἐνας ἄνδρας στὴν ἴδια πρωτεύουσα, ποῦ εἶχε δαιμονισμένη θυγατέρα ἀπὸ ἐμπιστοσύνη τὴν ἔφερε στὸ γέροντα, στὸ μοναστήρι τοῦ Ἐνθεμάνη, και τοῦ διηγήθηκε ποιές προσβολές τῆς προκάλεσε ὁ μιαρῶτατος δαίμονας. Ὁ θαυματουργὸς πρεσβύτης, ἐπειδὴ τὸν συμπάθησε, ἐζήτησε λάδι ἀπὸ τὸν πάνσεπτο Σταυρὸ· ἐπῆρε κι αὐτὴν και τὸν πατέρα της ἰδιαιτέρως στὸν κῆπο και, ἀφοῦ τῆς παρήγγειλε νὰ γδυθεῖ, τῆς ἄλειψε ὄλο τὸ σῶμα ἀπὸ ἐπάνω ἕως κάτω, ἐμπρὸς και πίσω. Κι ἀμέσως ἐφυγαδεύθηκε τὸ ἀκάθαρτο πνεῦμα ἀπὸ αὐτὴν και ἐθεραπεύθηκε τὸ κορίτσι ἀπὸ ἐκείνη τὴν ὥρα. Ὁ πατέρας μου, ποῦ ὀνομαζόταν Ἰωάννης, ἔγινε αὐτόπτης και ὑπηρέτης τοῦ θαύματος, κι ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἡμέρα δὲν ἀποσπάσθηκε ἀπὸ τὸν ἅγιο γέροντα ὄλες τὶς ἡμέρες τῆς ἐκεῖ παραμονῆς του. Αὐτές τὶς ἡμέρες και ὁ οἶκος μας ἀξιώθηκε τῆς παρουσίας του και ἡ μητέρα μου ἀπόλαυσε τὴν εὐχὴ και εὐλογία του. Και νὰ μὴ θαυμάζει ἡ ὀσιότη-

33. Πράξ. 3,6.

ἐμῆ μήτηρ τῆς αὐτοῦ ἀπήλαυσεν εὐχῆς τε καὶ εὐλογίας. Μὴ
θαυμαζέτω δὲ ἢ ὑμετέρα ὀσιότης εἴ τινα ὧν ἀκριβῶς ἐπίστα-
σθε, ὧν ἴσως τὴν γνῶσιν ἐμοὶ παρεδώκατε, ἐν τούτῳ τῷ πρὸς
ὑμᾶς ἐνέθηκα συντάγματι. Πρὸς ἓνα γὰρ σκοπὸν ὄρων, τίμιε
5 πάτερ, τῆς τῶν ἐντυγχανόντων ὠφελείας τοῦτο πεποίημαι.

ΞΔ'

ΔΕΙΠΝΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ

Ἐν δὲ τῷ ἐπανελθεῖν ἀπὸ Σκυθοπόλεως τὸν ἡγιασμένον Σάβ-
βαν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰωάννης εἰς συνεστίασιν αὐτὸν προετρέ-
ψατο, καλέσας καὶ ἄλλους τῶν τῆς ἐρήμου ἡγουμένων καὶ Ἀν-
τώνιον τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἐπίσκοπον ὄντα Ἀσκάλωνος. Ὁ μέν-
10 τοι ἡγιασμένος Σάββας καὶ τοῦτο ἐκέκτητο πρὸς τοῖς ἄλλοις χα-
ρίσμασιν· καὶ γὰρ τοσοῦτον ἐγκρατῆς ὑπάρχων καὶ τὰς ἡμέρας
τῶν νηστειῶν ὄλας ἄσιτος διαμένων καὶ μηδ' ὄλως ἀτονῶν κο-
πιῶν ἐν καύματι πολλάκις καὶ τῷ παντὶ τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας
χρόνῳ τὰς ἐβδομάδας νηστεύειν δεδίδαγμένος, εἴποτε ἐφιλοξέ-
15 νει τινὰ ἢ καὶ εἰς ἀγάπην εὐρέθη, δεῦτερον τῆς ἡμέρας ἐσθίων
καὶ ὑπὲρ κόρον λαμβάνων οὐκ ἠδικεῖτο τὸν στόμαχον. Τοῦτον
οὖν πλησίον ἑαυτοῦ λαβὼν ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐδίδου ἔμπροσθεν
αὐτοῦ ἄρτους καὶ ἄλλα τινὰ τῶν εὐρεθέντων, Ἀντωνίου ὁμοίως
τοῦ ἐπισκόπου Ἀσκάλωνος ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ὄντος καὶ προτρε-
20 πομένου. Ὁ δὲ θεῖος πρεσβύτερος ἀπροσποιήτως τε καὶ ἀπλου-
στάτως πάντα τὰ διδόμενα ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐλάμβανε. Καὶ
τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ ἀρχιερέων εἰς το μέσον αὐτὸν ἐχόντων
καὶ ἀσχολουμένων εἰς τὸ προστρέψασθαι αὐτόν, ἔλεγεν αὐτοῖς,
ἵνα καὶ τῆς αὐτολέκτου λέξεως αὐτοῦ μνημονεύσω.

25 Ἐφετε πατέρες· ἐγὼ ὅσον χρήζω, μεταλαμβάνω.

Ὁ δὲ μέγας ἀββᾶς Θεοδόσιος τότε παρὼν χαριέντως εἶπεν.

Ὁ κύρις Σάββας πεινᾷ τοσοῦτον, ὅτι ἀμφοτέροι ὑμεῖς

τά σας ἂν μερικὰ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ γνωρίζετε ἀκριβῶς καὶ ποὺ ἴσως μοῦ τὰ ἐγνωστοποιήσατε ἐσεῖς, τὰ ἐνσωμάτωσα σ' αὐτὸ τὸ σύγγραμμα ποὺ ἀπευθύνω πρὸς ἐσᾶς. Διότι τὸ ἔπραξα ἀποβλέποντας πρὸς ἓνα σκοπὸ, τίμιε πατέρα· τὴν ὠφέλεια τῶν ἀναγνωστῶν.

64

ΔΕΙΠΝΟ ΣΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ

Ὅταν ὁ ἁγιασμένος Σάββας ἐπανῆλθε ἀπὸ τὴ Σκυθόπολη, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰωάννης τὸν προσκάλεσε σὲ συνεστίαση, στὴν ὁποία ἐκάλεσε καὶ ἄλλους ἡγουμένους τῆς ἐρήμου καὶ τὸν Ἀντώνιο τὸν ἀδελφὸ του, ποὺ ἦταν ἐπίσκοπος τῆς Ἀσκάλωνα. Ὁ ἁγιασμένος λοιπὸν Σάββας ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα χαρίσματα εἶχε καὶ αὐτὸ· δηλαδή, ἂν καὶ ἦταν τόσο ἐγκρατὴς καὶ ἔμενε ἐντελῶς ἄσιτος ὅλες τὶς ἡμέρες τῶν νηστειῶν καὶ δὲν ἐξασθενοῦσε καθόλου, πολλὰς φορές ποὺ ἐκοπίαζε στὸν καύσωνα, ἂν καὶ ἦταν διδαγμένος νὰ νηστεύει τὶς ἐβδομάδες ὅλον τὸν βίον του, ἂν καμμιά φορά ἐφιλοξενοῦσε κάποιον ἢ εὐρέθηκε σὲ ἀγάπη, τρώγοντας γιὰ δευτέρη φορά τὴν ἡμέρα καὶ παίρνοντας ὑπερχορταστικὴ μερίδα τροφῆς δὲν αἰσθανόταν ἐνόχληση στὸ στομάχι. Παίρνοντάς τον λοιπὸν κοντὰ του ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔδινε ἐμπρὸς του ἄρτους καὶ ὅ,τι ἄλλα βρίσκονταν, ἐνῶ καὶ ὁ Ἀντώνιος ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀσκάλωνα ποὺ ἦταν στὰ δεξιὰ του τὸν προέτρεπε ὁμοίως. Ὁ θεῖος πρεσβύτερος ἔπαιρνε ὅλα τὰ δίδόμενα ἐμπρὸς του ἀπροσποίητα καὶ ἀφελέστετα. Κι ἐνῶ οἱ δύο ἀδελφοὶ ἀρχιερεῖς τὸν εἶχαν στὴ μέση κι ἀσχολοῦνταν μὲ τὸ νὰ τὸν προτρέπουν, αὐτὸς τοὺς ἔλεγε, γιὰ νὰ μνημονεύσω τὰ λόγια αὐτολεξεῖ.

Ἀφῆστε, πατέρες· ἐγὼ παίρνω, ὅσο χρειάζεται.

Ὁ μέγας ἀββᾶς Θεοδόσιος ποὺ ἦταν παρῶν εἶπε τότε χαριεντιζόμενος.

Ὁ κῦρ Σάββας πεινᾷ τόσο πολὺ, ὥστε οἱ δύο ποὺ μετὰ

οί μετὰ Θεὸν τὴν Παλαιστίνην διατρέφοντες ἐν τῇ πα-
ρούσῃ μάλιστα λιμῶ ἐναγώνιοι ἐγένεσθε ὑπουργῆσαι
αὐτῷ φαγεῖν.

Καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀπεκρίνατο λέγων.

- 5 Συγχωρήσαντες, πατέρες, ὅτι ἡμεῖς μὲν πάντες οὔτε
νηστείαν φέρομεν οὔτε κόρον, οὗτος δὲ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄν-
θρωπος τοῦ ἀποστολικοῦ μετασχὼν χαρίσματος οἶδε
καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδε καὶ περισσεύειν, ἐν παντὶ καὶ ἐν
10 πᾶσιν μεμύηται καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν καὶ περισ-
σεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι καὶ πάντα ἰσχύει ἐν τῷ ἐνδυνα-
μοῦντι αὐτὸν Χριστῷ.

ΞΕ'

ΣΑΒΒΑΣ ΚΑΙ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ

Ἦν δὲ ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας μέτριος μὲν τῷ φρονήματι, πραῦς
δὲ τοῖς τρόποις καὶ ἀπλούστατος τῷ ἥθει καὶ πλήρης πάσης
πνευματικῆς φρονήσεώς τε καὶ διακρίσεώς· ἀγάπην δὲ ἀνυπό-
15 κριτον ἔσφζε καὶ γνησιωτάτην πρὸς τὸν μνημονευθέντα μακα-
ρίτην ἀββᾶν Θεοδόσιον, τὴν αὐτὴν δὲ γνησιότητα κάκεῖνος πρὸς
τὸν πατέρα ἡμῶν ἔσφζε Σάββαν. Ἦσαν δὲ ἀληθῶς οἱ ἀμφότε-
ροι υἱοὶ φωτὸς καὶ υἱοὶ ἡμέρας, ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ καὶ πιστοὶ
θεράποντες, φωστῆρες ἐν κόσμῳ φαινόμενοι, λόγον ζωῆς ἐπέ-
20 χοντες, στῦλοι ὄντες καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας, ἄνδρες ἐπιθυ-
μιῶν τῶν κρειττόνων ἀμφότεροι. Οὗτοι ἅπαν τὸ μοναχικὸν
ὠδήγουν πρὸς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν· ὁ μὲν γὰρ ἐν ἀγίοις
Θεοδόσιος ἀρχηγὸς ἦν καὶ ἀρχιμανδρίτης παντὸς τοῦ ὑπὸ τὴν
ἀγίαν πόλιν κοινοβιακοῦ κανόνος, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ὁ δὲ
25 ἡγιασμένος Σάββας ἀρχων ὑπῆρχε καὶ νομοθέτης παντὸς τοῦ
ἀναχωρητικοῦ βίου καὶ πάντων τῶν ἐν ταῖς κέλλαις ζῆν προη-
ρημένων. Τούτους γὰρ αὐτοὺς ἀρχιμανδρίτας προεχειρίσατο
κατὰ αἴτησιν παντὸς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ὁ ἐν ἀγίοις Σα-
λούστιος ὡς ἐρημίτας καὶ ἀκτῆμονας καὶ τὰ θεῖα ἀκριβῶς

τὸν Θεὸ διατρέφετε τὴν Παλαιστίνη, μάλιστα κατὰ τὴν παρούσα πείνα, ἀγωνίζεσθε νὰ τὸν ὑπηρετήσετε στὸ φαγί.

Καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀποκρίθηκε.

Συγχωρῆστέ μας, πατέρες, ποὺ ἐμεῖς ὅλοι οὔτε νηστεία φέρομε οὔτε χορτασμό, ἐνῶ τοῦτος ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ποὺ μετέχει τοῦ ἀποστολικοῦ χαρίσματος³⁴, γνωρίζει καὶ νὰ ταπεινώνεται, γνωρίζει καὶ νὰ ἔχει περὶ σσεια, ἔχει μνηθεῖ στὸ κάθετι καὶ σὲ ὅλα, καὶ νὰ χορταίνει καὶ νὰ πεινᾷ, καὶ νὰ περισσεύει καὶ νὰ στερεῖται καὶ νὰ μπορεῖ τὰ πάντα στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ποὺ τὸν ἐνδυμώνει.

65

ΣΑΒΒΑΣ ΚΑΙ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ

Ἦταν μετριόφρων ὁ πατέρας μας Σάββας, πρᾶος στοὺς τρόπους, ἀπλούστατος στὸ ἦθος καὶ γεμάτος ἀπὸ κάθε πνευματικὴ φρόνηση καὶ διάκριση. Ἔτρεφε μάλιστα ἀνυπόκριτη καὶ γνησιωτάτη ἀγάπη πρὸς τὸν μνημονευθέντα ἀββᾶ Θεοδόσιο, καὶ τὴν ἴδια γνησιότητα ἔδειχνε κι ἐκεῖνος πρὸς τὸν πατέρα μας Σάββα. Ἦταν ἀληθινὰ καὶ οἱ δύο υἱοὶ φωτὸς καὶ υἱοὶ ἡμέρας³⁵, ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ καὶ πιστοὶ ὑπηρέτες, φωστῆρες ποὺ φωτίζουν στὸν κόσμο, κρατώντας λόγο ζωῆς³⁶, στύλοι καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας³⁷, ἄνδρες ἐπιθυμιῶν ἀπωτέρων³⁸ καὶ οἱ δύο. Πράγματι ὁ ἅγιος Θεοδόσιος ἦταν ἀρχηγὸς καὶ ἀρχιμανδρίτης ὄλων τῶν μοναχῶν ποὺ ζοῦσαν κάτω ἀπὸ τὴν πόλη μὲ τὸ κοινοβιακὸ σύστημα, ὅπως ἔχει λεχθεῖ παραπάνω, ἐνῶ ὁ ἅγιος Σάββας ἦταν ἀρχηγὸς καὶ νομοθέτης ὄλου τοῦ ἀναχωρητικοῦ βίου καὶ ὄλων ὅσοι εἶχαν προτιμήσει νὰ ζοῦν στὰ κελλιά. Τοὺς εἶχε προχειρίσει ἀρχιμανδρίτες, ἔπειτα ἀπὸ αἴτηση ὄλων τῶν μοναχῶν, ὁ ἅγιος Σαλούστιος, ὡς ἐρημίτες καὶ ἀκτήμονες, ὡς ἀσκη-

36. Φιλ. 2,15 ἐ.

37. Α' Τιμ. 3,15.

38. Δαν. 9,23.

ἡσκημένους καὶ τὴν μοναχικὴν ἀκρίβειαν κατορθώσαντας καὶ πολλοὺς πρὸς θεογνωσίαν ἄγοντας. Καὶ ἦν αὐτοὺς θεάσασθαι παραβάλλοντας ἀλλήλοις καὶ τῇ τοῦ πνεύματος στοργῇ παρρησία προσδιαλεγόμενους· ἐν οἷς διαλόγοις τὸν ἡγιασμένον Σάβ-
5 βαν πυκνότερον πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις ἀποφθέγγεσθαι Θεοδόσιον λόγον τοιοῦτον.

Κύρι ἀββᾶ, σὺ μὲν παιδίων ὑπάρχεις ἡγούμενος, ἐγὼ δὲ ἡγουμένων εἰμὶ ἡγούμενος· ἕκαστος γὰρ τῶν ὑπ' ἐμὲ αὐτεξούσιος ὢν τοῦ ἰδίου κελλίου ἡγούμενός ἐστιν.

10 Τὸν δὲ πρὸς ταῦτα ἀποκρινόμενον.

Οὐ τραχύτερος ὁ λόγος οὗτος ἐμοὶ φανήσεται, ἀλλὰ καὶ λίαν ἡδύτατος· πάντα γὰρ οἴσει φιλία καὶ πάσχουσα καὶ ἀκούουσα.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

ΞΣΤ'

ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΒΡΟΧΗ

15 Ἦδη δὲ τοῦ τετάρτου χρόνου τῆς ἀβροχίας πληρουμένου οἱ ἐν τῷ Σπηλαίῳ μαθηταὶ τοῦ ἡγιασμένου πατρὸς ἔρχονται εἰς τὴν Μεγίστην Λαύραν πρὸς αὐτὸν λέγοντες.

Ἀπόλυσον ἡμᾶς, πάτερ· μεῖναι γὰρ ἐν τῷ σῶ μοναστη-
ρίῳ οὐ δυνάμεθα, ὕδωρ τὸ σύνολον μὴ ἔχοντες, καὶ
20 τοῦ Μαΐου μηνὸς πληρωθέντος ἀποκέκλεισται ὁ τοῦ
δμβρου καιρός.

Ὁ δὲ ἅγιος τὰ μὲν ἐπιπλήξας, τὰ δὲ νουθετήσας μετ' εὐχαριστίας ὑπομένειν τὰ ἐπερχόμενα, εἶπεν.

Πιστεύω τῷ Θεῷ ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας γομοῦνται
25 πάντα τὰ δοχεῖα ὑμῶν· ἀπελθόντες οὖν τοὺς ἀγωγοὺς

μένους με ακρίβεια στα θεῖα· διότι ἐπέτυχαν τὴ μοναχικὴ ἀκρίβεια καὶ ὀδηγοῦσαν πολλοὺς πρὸς τὴ θεογνωσία. Μποροῦσε κανεὶς νὰ τοὺς ἰδεῖ, ὅταν συναντώνταν, νὰ συζητοῦν θαρραλέα μετὰ τὴ στοργὴ τοῦ πνεύματος. Καὶ μάλιστα στοὺς διαλόγους αὐτοὺς ὁ ἅγιος Σάββας ἔλεγε συχνὰ πρὸς τὸν ἅγιο Θεοδόσιο αὐτὸν τὸν λόγον.

Κύρ ἀββᾶ, ἐσὺ εἶσαι ἡγούμενος παιδιῶν, ἐγὼ ὁμως εἶμαι ἡγούμενος ἡγουμένων· διότι ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς ὑπὸ τὴ διοίκησή μου, ἀφοῦ εἶναι αὐτεξούσιος τοῦ κελιοῦ του, εἶναι ἡγούμενος.

Ἐκεῖνος ἀπάντησε.

Δὲ θὰ μοῦ φανεῖ τραχὺς ὁ λόγος αὐτός, ἀλλὰ πολὺ γλυκός· διότι ἡ φιλία τὰ ὑποφέρει ὅλα, εἴτε πάσχοντας εἴτε ἀκούοντας.

Αὐτὰ γιὰ τοῦτα.

66

ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΒΡΟΧΗ

Καθὼς ἐκλείνει ὁ τέταρτος χρόνος τῆς ἀνομβρίας³⁹ οἱ μαθητὲς τοῦ ἁγιασμένου πατέρα στὸ Σπήλαιον ἔρχονται στὴ Μεγίστη Λαύρα λέγοντάς του.

Ἀπόλυσέ μας, πατέρα· δὲν μποροῦμε νὰ μείνομε στὸ μοναστήρι σου, ἀφοῦ δὲν ἔχομε καθόλου νερὸ καί, ἐνῶ συμπληρώθηκε ὁ Μάιος μῆνας, ἔχει ἀποκλεισθεῖ ὁ καιρὸς τῆς βροχῆς.

Ὁ ἅγιος λίγο μετὰ ἐπίπληξη, λίγο μετὰ νοθεσία καὶ εὐχαριστία, εἶπε νὰ ὑπομένουν τὰ ἐπερχόμενα.

Πιστεύω στὸ Θεὸ ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρες θὰ γεμίσουν ὅλα τὰ δοχεῖα σας. Πηγαίνετε λοιπὸν νὰ περιποιηθεῖτε

39. Στὴν Παλαιστίνη δὲν βρέχει κανονικὰ ἀπὸ τὶς ἀρχὲς Μαΐου ἕως τέλος Ὀκτωβρίου – 8 Ἰουνίου τοῦ 520.

φιλοκαλήσατε καὶ ἐτοιμάσθητε καὶ ὄψεσθε τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ταχεῖαν αὐτοῦ ἐπίσκεψιν.

Καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ὤφθη νέφος ἐπάνω τοῦ αὐτοῦ κοινοβίου μόνου καὶ ἐγένετο ὄμβρος πολλὸς καὶ ἐπληρώθη πάντα αὐτοῦ τὰ δοχεῖα κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ ἁγίου· ἐν τοῖς δὲ ἑκατέρωθεν τοῦ Σπηλαιίου μοναστηρίοις τῶ τε ἐξ ἀνατολῶν τοῦ Καστελλίου καὶ τῶ ἐκ δυσμῶν τοῦ Σχολαρίου ὡς ἀπὸ πέντε σχεδὸν σταδίων καὶ τῇ Μεγίστῃ λαύρᾳ οὖσα πρὸς λίβα σταγῶν ὕδατος οὐ κατέβη. Ὠντινων μοναστηρίων οἱ ἀρχηγοὶ λυπηθέντες ἦλθον πρὸς τὸν γέροντα λέγοντες.

Τί τὸ ἀνόμημα ἡμῶν, τίμιε πάτερ, ὅτι οὕτως ἀπόσω ἡμᾶς τοῦ μὴ εἰδῆσθαι ὑπὲρ τῶν λοιπῶν σου μοναστηρίων;

Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἅγιος.

Τοῖς χρήζουσιν ὁ Θεὸς τὴν εὐλογίαν ἐξέπεμψε, καὶ ὑμεῖς δὲ μὴ ἀθυμήσητε. Οὐ μὴ γὰρ λείψει ὑμῖν ὕδωρ ἕως δώσει Κύριος τὸν ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν.

ΕΖ'

ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΒΡΟΧΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Τῶ πέμπτῳ ἔτει τῆς λιμοῦ ἀρχομένῳ τοσαύτη ἦν στένωσις ὑδάτων, ὥστε τοὺς πτωχοὺς τῆς ἁγίας πόλεως ὕδωρ ἐπαιτεῖν καὶ τῇ δίψει διαφθεῖρεσθαι. Ὑπὸ γὰρ τῆς πολυχρονίου ξηρότητός τε καὶ ἀνομβρίας τὸ ὕδωρ ἐξέλιπε τοῦ τε Σιλωὰμ καὶ Λουκιλιάναις, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αἱ πηγαὶ Κολωνίας τε καὶ Νεφθοῦς ὠλιγόθησαν.

Ὁ τοίνυν ἀρχιεπίσκοπος τὴν τοῦ λαοῦ ἐπανάστασιν ὑφορῶμενος περιήρχετο τοὺς ὑγροτέρους τόπους σκάπτων βοθύνους πολυχειρία χρῶμενος ὕδωρ νομίζων εὐρίσκειν καὶ οὐχ εὑρίσκει. Καὶ κατελθὼν εἰς τὸν τοῦ Σιλωὰμ χεῖμαρρον πλησίον τοῦ σπηλαιίου

τοὺς ἀγωγοὺς καὶ νὰ ἐτοιμασθεῖτε, καὶ θὰ ἰδεῖτε τὴν δωρεὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ γρήγορη ἐπίσκεψή του.

Τὴν τρίτη ἡμέρα ἐφάνηκε σύννεφο ἐπάνω ἀπὸ τὸ κοινόβιό του μόνο κι ἔγινε βροχὴ πολλή, κι ἐγέμισαν ὅλα τὰ δοχεῖα του κατὰ τὴν προφητεία τοῦ ἁγίου. Στὰ δύο μοναστήρια ποὺ ἦταν ἀπὸ τὶς δύο πλευρὲς τοῦ Σπηλαιίου, ἀνατολικά τοῦ Καστελλίου καὶ δυτικά τοῦ Σχολαρίου, σὲ πέντε σταδίων ἀπόσταση, καὶ στὴ Μεγίστη Λαύρα ποὺ ἦταν πρὸς τὸν νότο δὲν ἔπεσε οὔτε σταγόνα νεροῦ. Αὐτῶν τῶν μοναστηρίων οἱ ἀρχηγοὶ ἦλθαν πρὸς τὸν γέροντα λέγοντας.

Ποιό εἶναι τὸ ἀνόμημά μας, τίμιε πάτερ, ποὺ τόσο μᾶς ἀπώθησες, ὥστε νὰ μὴ εὐχηθεῖς ὑπὲρ τῶν ἄλλων μοναστηρίων σου;

Καὶ τοὺς λέγει ὁ ἅγιος.

Ὁ Θεὸς ἔστειλε τὴν εὐλογία του σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν ἀνάγκη. Κι ἐσεῖς πάντως νὰ μὴ ἀθυμήσετε· διότι δὲν θὰ σᾶς λείψει τὸ νερό, ἕως ὅτου δώσει ὁ Κύριος τὴ βροχὴ του ἐπάνω στὴ γῆ.

67

ΘΑΥΜΑΣΙΑ ΒΡΟΧΗ ΣΤΗΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Στὴν ἀρχὴ τοῦ πέμπτου ἔτους τῆς πείνας⁴⁰ ἦταν τόση ἡ ἔλλειψη νεροῦ, ὥστε οἱ φτωχοὶ τῆς ἁγίας πόλεως ἐζητιάνευαν νερὸ καὶ πέθαιναν ἀπὸ δίψα. Διότι ἀπὸ τὴν πολυχρόνια ξηρότητα καὶ ἀνομβρία ἐξαφανίσθηκε τὸ νερὸ ἀπὸ τοῦ Σιλωὰμ καὶ τὶς Λουκιλιανές, ἀλλὰ ἐπίσης λιγόστευαν καὶ οἱ πηγές τῆς Κολωνίας καὶ τῆς Νεφθοῦς.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος λοιπὸν, βλέποντας τὴν ἀναστάτωση τοῦ λαοῦ, περιερχόταν στοὺς ὑγροτέρους τόπους κι ἔσκαβε λάκκους μὲ πολλὰ χέρια, νομίζοντας ὅτι θὰ εὕρισκε νερό, ἀλλὰ δὲν εὕρισκε. Κατέβηκε στὸ χεῖμαρρο τοῦ Σηλωὰμ κοντὰ στὸ

40. Τέλος Αὐγούστου τοῦ 520.

τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ παρὰ τὴν ὁδὸν τῆς Μεγίστης λαύρας διὰ τινος μηχανικοῦ καὶ πλήθους ἐργατῶν ἔσκαψεν ἐπὶ τεσσαράκοντα ὀργυιάς, καὶ μὴ εὐρίσκων ὕδωρ ἐλυπεῖτο σφόδρα τῶν ἐγκαινίων ἐγγὺς ὄντων· καὶ συμβούλῳ τῷ Σοῦμμῳ χρησάμενος, ἀνδρὶ 5 πολυπείρῳ καὶ διαφόρους πολιτικὰς ἀρχὰς διανύσαντι, ἠπόρει λέγων.

Τί ποιήσω, τοῦ Σεπτεμβρίου ἤδη εἰσεληλυθότος καὶ τῆς πόλεως ὕδωρ μὴ ἐχούσης;

Ἵπολαβὼν δὲ ὁ Σοῦμμος λέγει.

10 Ἦκουσται μοι περὶ τοῦ ἀββᾶ Σάββα, ὅτι πρὸ ὀλίγων τούτων ἡμερῶν ἐνὸς τῶν αὐτοῦ μοναστηρίων λείψαντος ὕδατος βροχὴ κατηνέχθη σφοδροτάτη κύκλῳ τοῦ λειπουμένου μοναστηρίου μόνου καὶ πάντα αὐτοῦ ἐπλήρωσε τὰ δοχεῖα αἰτηθέντος αὐτοῦ παρὰ τῶν οἰ- 15 κούντων καὶ προσευξαμένου.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἀρχιεπίσκοπος μεταστέλλεται ὡς ἐπ' ἄλλῳ τινὶ τὸν μακάριον Σάββαν ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ καὶ λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν παρεκάλει δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ διαλλαγῆναι τῷ λαῷ αὐτοῦ καὶ ἐλεῆσαι διαφθειρομένην τὴν ἀνθρωπότητα 20 τῇ τε λιμῷ καὶ τῇ δίψει, εἰπὼν καὶ τοῦτο.

Εἰ ἐγὼ ἡμαρτον, τί πρὸς τὸν φθειρόμενον λαόν;

Καὶ λέγει ὁ ἐν ἁγίοις Σάββας.

Ἐγὼ τίς εἰμι ἵνα ἰσχύσω ἀποστρέψαι ὀργὴν Θεοῦ, ἁμαρτωλὸς ὢν καὶ ἀσθενής; Μάλιστα τῆς Γραφῆς λε- 25 γούσης· «ἐὰν κλείσῃ τὸν οὐρανόν, τίς ἀνοίξει;».

Καὶ πολλῶν λόγων παρακλητικῶν ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου λεχθέντων τέλος εἶξας ὁ θεοφόρος Σάββας εἶπεν.

Ἴδου εἰς τὸ κελλίον κατέρχομαι καὶ διὰ τὴν ὑπακοὴν τῆς σῆς μακαριότητος δέομαι τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ 30 καὶ οἶδα ὅτι φιλόανθρωπός ἐστιν καὶ ἐλεήμων «καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ». Πλὴν τοῦτο

41. Πρόκειται γὰρ τὴν ἑορτὴ τῶν ἐγκαινίων τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, τὴν 1η Σεπτεμβρίου.

σπήλαιο τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ, δίπλα στοῦ δρόμο τῆς Μεγίστης Λαύρας, ἔσκαψε δι' ἑνὸς μηχανικοῦ καὶ πλήθους ἐργατῶν σαρᾶντα ὀργυιές. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν εὔρισκε νερὸ λυπόταν πολὺ, ἀφοῦ μάλιστα ἐπλησίαζαν τὰ ἐγκαίνια⁴¹. Ἐχοντας σύμβουλο τὸν Σοῦμμο, ἄνδρα πολὺπειρο πού εἶχε ὑπηρετήσει σὲ διάφορα πολιτικὰ ἀξιώματα, ἀποροῦσε καὶ ἔλεγε.

Τί θὰ κάμω, πού ἐμπῆκε κιόλας ὁ Σεπτέμβριος κι ἡ πόλη δὲν ἔχει νερό;

Ὁ Σοῦμμος ἀπάντησε.

Ἔκουσα γιὰ τὸν ἀββᾶ Σάββα, ὅτι πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες, καθὼς ἕνα μοναστήρι του ἔστερεῖτο νερό, ἔπεσε βροχὴ δυνατὴ γύρω ἀπὸ τὸ στερημένο μόνο μοναστήρι κι ἐγέμισε ὅλα τὰ δοχεῖα, ὅταν τοῦ ἐζητήθηκε ἀπὸ τοὺς ἐνοίκους καὶ προσευχήθηκε.

Ὅταν ἄκουσε αὐτὰ ὁ ἀρχιεπίσκοπος προσκαλεῖ σὰν γιὰ ἄλλο θέμα τὸν μακάριο Σάββα στοῦ ἐπισκοπεῖο, τὸν ἐπῆρε ἰδιαίτερος καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ δεηθεῖ στοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ συμφιλιωθεῖ μὲ τὸ λαό του καὶ νὰ ἐλεήσει τὴν ἀνθρωπότητα πού καταστρέφεται ἀπὸ τὴν πείνα κι ἀπὸ τὴ δίψα. Εἶπε καὶ αὐτό.

Ἄν ἀμάρτησα ἐγώ, τί φταίει ὁ λαὸς πού χάνεται;

Καὶ λέγει ὁ ἅγιος Σάββας.

Ἐγὼ ποιός εἶμαι πού θὰ μπορέσω ν' ἀποστρέψω τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ἀμαρτωλός καὶ ἀσθενής ὅπως εἶμαι; Καὶ μάλιστα, ὅταν ἡ Γραφή λέγει, «ἂν κλείσει τὸν οὐρανό, ποιός μπορεῖ νὰ τὸν ἀνοίξει;»⁴².

Ἐπειτα ἀπὸ πολλὰ παρακλητικὰ λόγια πού εἶπε ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ὁ θεοφόρος Σάββας ὑποχώρησε κι εἶπε.

Νά, κατεβαίνω στοῦ κελλί, καὶ ἀπὸ ὑπακοῆ τῆς μακαριότητός σου δέομαι στοῦ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ καὶ γνωρίζω ὅτι εἶναι φιλόανθρωπος κι ἐλεήμων, «καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ του εἶναι μέσα σὲ ὅλα τὰ ἔργα του»⁴³. Πάντως

42. Ἰωβ 12,14.

43. Ψαλμ. 144,9.

σοι ἔστω τὸ σημεῖον· ἐὰν αἱ τρεῖς ἡμέραι παρέλθωσι
καὶ μὴ βρέξῃ, γίνωσκε ὅτι οὐκ ἐπακήκοέ μου ὁ Θεός.
Ἐδῆσθε οὖν καὶ ὑμεῖς, ἵνα σχῆ παρρησίαν ἢ δέησίς
μου.

5 Καὶ ταῦτα εἰπὼν τῇ τρίτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἐξῆλθεν ἀπ'
αὐτοῦ. Τῇ δὲ ἐπαύριον καύματος σφοδροτάτου ὄντος τὸ πλῆθος
τῶν ἐργατῶν ἐν τῷ προλεχθέντι ὀρύγματι εἰργάζοντο καὶ περι
ὄψιαν ἀφέντες ἅπαντα τὰ ἐργαλεῖα αὐτῶν πολλὰ ὄντα καὶ τοὺς
κοφίνους ἀπῆλθον προσδοκῶντες ἔωθεν εἰς τὸ ἔργον ἀπαντῆ-
10 σαι. Καὶ περι ὥραν πρώτην τῆς νυκτὸς ἄνεμος νότος ἔπνευσε
καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ βροχὴ κατηνέχθη ρα-
γδαία, ὥστε πρὸ τοῦ διαφάματος γομωθῆναι τοὺς ἀγωγοὺς καὶ
τοὺς χειμάρρους πάντοθεν φέρεσθαι. Καὶ τῶν ὑδάτων ἐν τῷ
τόπῳ πληθυνθέντων τοῦ σκάμματος τὰ διὰ τοσοῦτου χρόνου
15 καὶ κόπου καὶ ἀναλώματος ἀνελθόντα χώματα ἐν μιᾷ καιροῦ
ροπῇ κατεσύρθησαν εἰς τὸν ἴδιον τόπον καὶ ἐκάλυψαν τὰς τε
σκαλώσεις καὶ τὰ ἐργαλεῖα καὶ τοὺς κοφίνους καὶ ἔμειναν κάτω
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. Καὶ ὑπὸ τοῦ πλῆθους τῶν ὑδάτων καὶ
τῆς τοῦ Θεοῦ ροπῆς ἰσώθη ὁ τοῦ σκάμματος τόπος καὶ ὠμαλί-
20 σθη τοσοῦτον, ὥστε μὴ γνωσθῆναι, ἐγομώθησαν δὲ τὰ δοχεῖα
τῆς ἀγίας πόλεως καὶ ἐγένετο ἡ ἑορτὴ τῶν ἐγκαινίων μετ' εὐ-
φροσύνης καὶ θυμηδίας.

ΞΗ'

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΠΕΤΡΟΣ

Τῷ ὀγδοηκοστῷ ἕκτῳ τῆς τοῦ πατρὸς ἡμῶν Σάββα ἡλικίας
χρόνῳ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰωάννης τὸν ἕβδομον ἐνιαυτὸν καὶ
25 ἕβδομον μῆνα ἐν τῇ πατριαρχίᾳ πληρώσας καὶ τὸν μακαριώτα-
τον Πέτρον Ἐλευθεροπολίτην ὄντα τῷ γένει διάδοχον τῆς ἱε-
ραρχίας καταλιπὼν ἐτελεύτησε, μηνὶ Ἀπριλίῳ εἰκάδι τῆς δευτέ-
ρας ἰνδικτιῶνος. Τριῶν δὲ χρόνων δαγενομένων ὁ Ρωμαίων
βασιλεὺς Ἰουστῖνος πρεσβύτης ὢν καὶ ἀρρωστίᾳ σωματικῇ κα-

44. Θὰ λέγαμε στίς ἐπτὰ τὸ βράδυ.

45. Τὸ 86ο ἔτος τοῦ ἀγίου Σάββα συνέπιπτε στὸ 524.

αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ σημεῖο· ἂν περάσουν τρεῖς ἡμέρες καὶ δὲν βρέξει, γνώριζε ὅτι δὲν μὲ ἄκουσε ὁ Θεός. Νὰ εὐχηθεῖτε λοιπὸν καὶ σεῖς, γιὰ νὰ εἰσακουσθεῖ ἡ δέησή μου.

Καὶ ἀφοῦ εἶπε αὐτὰ στὶς τρεῖς Σεπτεμβρίου ἐβγῆκε ἀπ' αὐτόν. Τὴν ἄλλη μέρα, ἐνῶ ἦταν πολὺ δυνατὸς καύσωνας, τὸ πλῆθος τῶν ἐργατῶν ἐργάζονταν στὸ παραπάνω ὄρυγμα· τὸ βράδυ, ἀφοῦ ἄφησαν ὅλα τὰ ἐργαλεῖα τους πού ἦταν πολλὰ, καὶ τὰ κοφίνια τους, ἀναχώρησαν μὲ πρόγραμμα νὰ ξαναπιάσουν τὸ ἔργο τὸ πρωί. Τὴν πρώτη ὥρα τῆς νύκτας⁴⁴ ἔπνευσε νότιος ἄνεμος, ἔγιναν ἀστραπὲς καὶ βροντὲς κι ἔπεσε δυνατὴ βροχὴ, ὥστε πρὶν ἀπὸ τὴν αὐγὴ ἐγένεσαν οἱ ἀγωγοὶ κι οἱ χεῖμαρροι ἔτρεχαν ἀπὸ παντοῦ. Τὰ νερὰ στὸν τόπο τοῦ σκάμματος αὐξήθηκαν τόσο πολὺ, ὥστε τὰ χώματα πού μὲ τόσο χρόνο καὶ κόπο καὶ ἐξοδο εἶχαν ἀνασυρθεῖ σὲ μία ροπὴ χρόνου παρασύρθηκαν πάλι στὸν τόπο τους καὶ ἐσκέπασαν τὶς σκαλωσιὲς καὶ τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ κοφίνια, κι αὐτὰ ἔμειναν κάτω ὡς σήμερα. Ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ὑδάτων καὶ τῆ δύναμη τοῦ Θεοῦ ἰσοπεδώθηκε ὁ τόπος τοῦ σκάμματος καὶ ἐξομαλύνθηκε τόσο, ὥστε νὰ μὴ διακρίνεται· ἐπίσης ἐγένεσαν τὰ δοχεῖα τῆς ἁγίας πόλεως κι ἔγινε ἡ ἑορτὴ τῶν ἐγκαινίων μὲ εὐφροσύνη καὶ εὐδιαθεσία.

68

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΠΕΤΡΟΣ

Τὸ ὀγδοηκοστὸ ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ πατέρα μας Σάββα⁴⁵ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰωάννης, ἀφοῦ συμπλήρωσε ἑπτὰ χρόνια καὶ ἑπτὰ μῆνες στὴν πατριαρχία καὶ ἄφησε διάδοχο στὴν ἔδρα τὸν μακαριώτατο Πέτρο, καταγόμενο ἀπὸ τὴν Ἐλευθερόπολη, πέθανε στὶς εἴκοσι τοῦ Ἀπριλίου, κατὰ τὴν δευτέρη ἰνδικτιῶνα⁴⁶. Ἐπειτα ἀπὸ τρία χρόνια ὁ βασιλέας Ἰουστίνος, πού ἦταν ἡλικιωμένος καὶ κατεχόταν ἀπὸ σωματικὴ ἀρρώστια, μὲ ἀπόφαση

46. Ἡ β' ἰνδικτιῶνα ἦταν ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 523 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 524.

τεχόμενος ψήφω Θεοῦ καὶ συναινέσει πάσης τῆς συγκλήτου
 βουλῆς Ἐπιφανίου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως
 ἐπιθέντος τὰς χεῖρας προβάλλεται εἰς τὸ βασιλεῦσαι Ἰουστιανὸν
 τὸν θεοφύλακτον ἡμῶν βασιλέα ἀδελφιδουῶν ὄντα ἑαυτοῦ, πατρι-
 5 κιον τυγχάνοντα καὶ ὕπατον καὶ στρατηγὸν καὶ τῶν τῆς πολι-
 τείας πραγμάτων κραταιῶς ἀντεχόμενον. Προάγεται τοίνυν αὐ-
 τόν, ὡς εἴρηται, βασιλέα μηνὶ Ἀπριλίῳ τῆς πέμπτης ἰνδικτιῶ-
 νος ἐν τῇ ἀγίᾳ Πέμπτη. Τεσσάρων δὲ μηνῶν διελθόντων κατὰ
 τὴν δευτέραν τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ὁ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης Ἰου-
 10 στίνος χρόνους ἑννέα ἐν τῇ βασιλείᾳ διατελέσας τέλει τοῦ βίου
 ἐχρήσατο.

Ἄλλ' ἐπὶ τὸν τοῦ πρεσβύτου βίον ἐπανιτέον. Ὁ τρισμακάριος
 τοίνυν Πέτρος τοῦ πατριαρχικοῦ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν θρόνου
 κρατήσας τὴν αὐτὴν τοῖς προλαβοῦσιν πατριάρχαις τῷ μακα-
 15 ρίτῃ Σάββα ἀπένειμε τιμὴν καὶ πρὸς αὐτὸν πυκνότερον εἰς τὴν
 ἔρημον κατιέναι διὰ σπουδῆς εἶχεν. Ὅστις πατριάρχης ἀδελφὴν
 ἐκέκτητο κατὰ σάρκα Ἡσυχίαν προσαγορευομένην καὶ ταῖς
 κατὰ Θεὸν διαπρέπουσαν ἀρεταῖς ἤστινος ἀρρωστίᾳ δεινοτάτῃ
 περιπεσούσης καὶ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἀπογνωσθείσης ὁ ταύτης
 20 ἀδελφὸς συναλγήσας τὸν μακάριον Σάββαν μεταστειλάμενος
 παρεκάλει σκυλῆναι ἕως τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ εὐχὴν ὑπὲρ αὐτῆς
 ποιῆσαι. Ὁ δὲ ἅγιος παρακούειν μὴ γινώσκων ἀπῆλθε πρὸς αὐ-
 τὴν καὶ ἐν ἀπογνώσει οὐσης αὐτῆς ποιήσας εὐχὴν ὑπὲρ αὐτῆς
 καὶ σφραγίσας αὐτὴν τρίτον τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ ἀπεκατέ-
 25 στησεν ὑγιῆ. Τοῦ δὲ θαύματος κατὰ πᾶσαν τὴν ἀγίαν πόλιν δια-
 φημισθέντος ἐδόξαζον ἅπαντες τὸν Θεόν.

ΕΘ'

ΜΟΝΗ ΕΥΝΟΥΧΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΙΧΩ

Τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης πατρικίας Ἰουλιάνας πολλὰς
 ἀγαθοεργίας ἐν Κωνσταντινουπόλει ποιήσασας καὶ τέλει τοῦ
 βίου χρησαμένης οἱ ταύτης εὐνοῦχοι ἤλθον εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ
 30 ἐν γνώσει ὄντες τοῦ ἀββᾶ Σάββα ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως,
 47. Ἡ ε' ἰνδικτιῶνα ἦταν ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 526 ἕως 31 Αὐγούστου

τοῦ Θεοῦ καὶ συναίνεση ὅλης τῆς συγκλητικῆς βουλῆς, προβάλλει στὸ βασιλικὸ ἀξίωμα τὸν θεοφύλακτο βασιλέα μας Ἰουστινιανό, ἀνεψιό του, ποὺ ἦταν πατρίκιος καὶ ὑπάτος καὶ στρατηγὸς καὶ ἐξαίρετος κάτοχος τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. Τὴν χειροθεσία ἔκαμε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Ἐπιφάνιος. Τὸν προσάγει λοιπόν, ὅπως ἐλέχθηκε, βασιλέα τὸν Ἀπρίλιο τῆς πέμπτης Ἰνδικτιῶνος⁴⁷, μεγάλη Πέμπτη. Ἀφοῦ ἐπέρασαν τέσσερις μῆνες, τὴν δευτέρα Αὐγούστου ὁ ἀείμνηστος Ἰουστίνος ἐτελείωσε, ἀφοῦ ἔκαμε ἑννέα χρόνια στὴ βασιλεία.

Ἄλλὰ ἃς ἐπιστρέψομε στὸ βίο τοῦ γέροντα. Ὁ τρισμακάριος Πέτρος λοιπόν, ποὺ ἀνέβηκε στὸν πατριαρχικὸ θρόνο τῶν Ἱεροσολύμων, ἀπένειμε τὴν ἴδια μὲ τοὺς προηγουμένους πατριάρχες τιμὴ στὸν μακαρίτη Σάββα κι ἐφρόντιζε νὰ κατεβαίνει συχνότερα πρὸς αὐτὸν στὴν ἔρημο. Ὁ πατριάρχης αὐτὸς εἶχε ἀδελφὴ κατὰ σάρκα, ὀνομαζομένη Ἥσυχία, ποὺ διέπρεπε στίς θεῖες ἀρετές. Ὅταν αὐτὴ ἔπεσε σὲ βαρῦτατη ἀρρώστια καὶ ξεγράφηκε ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς, ὁ ἀδελφὸς τῆς γεμάτος πόνο προσκάλεσε τὸν μακάριο Σάββα καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ κοπιᾶσει ἕως τὸ σπίτι τῆς καὶ νὰ κάμει γι' αὐτὴν εὐχή. Ὁ ἅγιος, ποὺ δὲν ἐγνώριζε νὰ παρακούει, ἐπῆγε σ' αὐτήν, εὐρισκόμενη σὲ ἀπόγνωση, ἔκαμε γι' αὐτὴν εὐχή, τὴν ἐσφράγισε τρεῖς φορές μὲ τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ καὶ τὴν ἀποκατέστησε ὑγιή. Καθὼς τὸ θαῦμα διαφημίσθηκε σ' ὅλη τὴν ἀγία πόλη, ἐδόξαζαν ὅλοι τὸ Θεό.

69

ΜΟΝΗ ΕΥΝΟΥΧΩΝ ΣΤΗΝ ΙΕΡΙΧΩ

Ἡ πατρικία Ἰουλιὰνα ποὺ ἐμνημονεύθηκε παραπάνω, ἀφοῦ ἔκαμε πολλὰ ἀγαθοεργίαι στὴν Κωνσταντινούπολη, πέθανε. Οἱ εὐνοῦχοι ὑπηρέτες τῆς ἦλθαν στὰ Ἱεροσόλυμα κι ἐπειδὴ ἐγνώριζαν τὸν ἀββᾶ Σάββα ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, ἦλθαν σ' αὐτόν, στὴ Μεγίστη Λαύρα, φέροντας ἀρκετὰ χρήματα καὶ τὸν τοῦ 527. Ἡ μεγάλη Πέμπτη ἔπεφτε κατὰ τὸ ἔτος 527 τὴν 1η Ἀπριλίου.

ἦλθον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν Μεγίστην Λαύρας χρήματα ἱκανὰ ἐπι-
 φερόμενοι καὶ παρεκάλουν τῇ ὑπ' αὐτὸν συνοδίᾳ ἐναρίθμιοι γε-
 νέσθαι. Ὁ δὲ πρεσβύτες ἐκεκρίκει ἀγένειον ἢ εὐνούχον ἐν
 λαύρα μὴ δέξασθαι· πάνυ γὰρ ἀπηρέσκετο ὄψιν γυναικείαν βλέ-
 5 πειν ἐν πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτὸν μοναστηρίοις, ἐξαιρέτως δὲ εἰς
 οἰανδήποτε λαύραν. Πλὴν ἐπειδὴ γνωστοὶ ἦσαν, πᾶσι τρόποις
 πληροφορήσας καὶ οἰκοδομήσας αὐτοὺς τῷ μακαρίτῃ παρέθετο
 Θεοδοσίῳ. Οἵτινες ἐπὶ χρόνον ὀλίγον μοναχικῶς παιδευθέντες
 παρεκάλεσαν τὸν ἀρχιεπίσκοπον δοῦναι αὐτοῖς τόπον πρὸς τὸ
 10 ἰδιάσαι. Ὁ μὲν οὖν ἀρχιεπίσκοπος μεταπεμψάμενος τινὰ Ἀλέ-
 ξανδρον ἠγούμενον τῶν περὶ τὴν Ἱεριχὼ μοναστηρίων τοῦ ἀρ-
 χιεπισκόπου Ἡλία Νέσταβον καὶ Ζαχαρίαν διαδεξάμενον παρα-
 κάλει αὐτὸν πρὸς ὀλίγας ἡμέρας δέξασθαι αὐτοὺς ἐν παροικίᾳ.
 Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἢ φιλαργυρία δουλωθεὶς ἢ κενοδοξία κρατη-
 15 θεὶς τὰς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἡλία ἐντολὰς παραλογισάμενος καὶ
 τὸ ἴδιον καταπατήσας συνειδὸς διεῖλε τὰ μοναστήρια καὶ ἀπὸ
 τότε τὸ διαιρεθὲν μοναστήριον τῶν Εὐνούχων τὴν ἐπωνυμίαν
 ἐδέξατο.

Ο'

ΣΤΑΣΙΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΩΝ

Ἀρχομένου τοῦ ἐνενηκοστοῦ πρώτου τῆς τοῦ ἀγίου πατρὸς
 20 ἡμῶν Σάββα ἡλικίας χρόνου ὁ ἐν ἀγίοις ἀββᾶς Θεοδόσιος τέλει
 τοῦ βίου ἐχρήσατο, μηνὶ Ἰανουαρίῳ ἐνδεκάτῃ τῆς ἐβδόμης Ἰνδι-
 κτιῶνος, «πρεσβύτες καὶ πλήρης ἡμερῶν». Σωφρόνιος δὲ ἐν
 μοναχικοῖς κατορθώμασιν αἰδέσιμος τὴν ἡγεμονίαν διεδέξατο.
 Τῷ οὖν τετάρτῳ μηνὶ τῆς τοῦ ἀββᾶ Θεοδοσίου κοιμήσεως οἱ
 25 κατὰ Παλαιστίνην Σαμαρεῖται τὸ ἔθνος ἅπαν κατὰ τῶν Χρι-
 στιανῶν στρατεύσαντες πολλὰ ἀθέμιτα διεπράξαντο, τὰς μὲν
 ἐμπίπτουσας ἐκκλησίας παιδεύοντές τε καὶ πυρὶ παραδιδόντες,
 τοὺς δὲ ἐμπίπτοντας Χριστιανοὺς διάφοροις κολάσεσιν ἀφειδῶς
 ἀποκτείνοντες καὶ χωρὶα ὀλόκληρα τῷ πυρὶ παραδιδόντες ἐν

48. Τὸ 91ο ἔτος τοῦ ἀγίου Σάββα ἐπεφτε στὸ 529. Ἡ ζ' Ἰνδικτιῶνα ἦταν ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 528 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 529.

παρακάλεσαν νά γίνουν δεκτοὶ στή συνοδία του. Ὁ γέροντας ὁμως εἶχε ἀποφασίσει νά μὴ δέχεται ἀγένειο ἢ εὐνούχο σὲ λαύρα· διότι δὲν τοῦ ἄρεσε καθόλου νά βλέπει γυναικεία ὄψη σ' ὄλα τὰ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψή του μοναστήρια, κυρίως μάλιστα σὲ ὁποιαδήποτε λαύρα. Ἐπειδὴ ὁμως ἦταν γνωστοί, ἀφοῦ τοὺς ἐνημέρωσε πνευματικά καὶ τοὺς οἰκοδόμησε μὲ κάθε τρόπο, τοὺς ἀνέθεσε στὸν μακαρίτη Θεοδόσιο. Αὐτοί, ἀφοῦ ἐκπαιδεύθηκαν λίγο χρόνο μοναχικῶς, παρακάλεσαν τὸν ἀρχιεπίσκοπο νά τοὺς δώσει τόπο γιὰ νά ζήσουν ἰδιαιτέρως. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος λοιπὸν ἐκάλεσε κάποιον Ἀλέξανδρο, ἡγούμενο τῶν μοναστηρίων τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἡλία γύρω ἀπὸ τὴν Ἱεριχώ, πού εἶχε διαδεχθεῖ τὸν Νέσταβο καὶ Ζαχαρία, καὶ τὸν παρακάλεσε νά τοὺς δεχθοῦν ὡς φιλοξενουμένους γιὰ λίγες μέρες. Ὁ Ἀλέξανδρος, εἴτε ἀπὸ φιλαργυρία εἴτε ἀπὸ κενοδοξία περιφρόνησε τὶς ἐντολὲς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἡλία καὶ καταπάτησε τὴ συνείδησή του. Ἐχώρισε τὰ μοναστήρια καὶ ἀπὸ τότε τὸ τμήμα του ἐπῆρε τὴν ἐπωνυμία τῶν Εὐνούχων.

70

ΣΤΑΣΗ ΣΑΜΑΡΕΙΤΩΝ

Στὴν ἀρχὴ τοῦ ἐνενηκοστοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἡλικίας τοῦ ἀγίου πατέρα μας Σάββα⁴⁸ ὁ ἀββᾶς Θεοδόσιος πέθανε, τὴν ἐνδεκάτη τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, τῆς ἐβδόμης ἰνδικτιῶνος, «γέροντας καὶ γεμάτος ἀπὸ χρόνια»⁴⁹. Τὴν ἡγουμενία διαδέχθηκε ὁ Σωφρόνιος, ἀξιοσέβαστος γιὰ τὰ μοναχικὰ κατορθώματά του. Τὸν τέταρτο λοιπὸν μῆνα ἀπὸ τὴν κοίμησι τοῦ ἀββᾶ, ὄλο τὸ ἔθνος τῶν Σαμαρειτῶν πού ζοῦσαν στὴν Παλαιστίνη ξεσηκώθηκαν ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν καὶ διέπραξαν πολλὰ παρανομίες· τὶς ἐκκλησίες πού συναντοῦσαν τὶς λεηλατοῦσαν καὶ τὶς παρέδιδαν στὴ φωτιά, τοὺς Χριστιανοὺς τοὺς ἐσκότωναν ἀφόβως μὲ διάφορες τιμωρίες καὶ ἐπυρπολοῦσαν ὀλόκληρα χωριά,

49. Γεν. 25,8.

τοῖς μάλιστα περὶ Νεάπολιν τόποις. Ἐνθα τυραννήσαντες ἔστυψαν ἑαυτοῖς βασιλέα Ἰουλιανόν τινα σύνεθνον αὐτῶν. Τότε δὴ τὸν μὲν ἐπίσκοπον Νεαπόλεως Μαμωνᾶν κατέσφαξαν, τινὲς δὲ συλλαβόμενοι πρεσβυτέρους καὶ τούτους κατακόψαντες ἀπετη-
5 γάνισαν μετὰ λειψάνων ἀγίων μαρτύρων. Καὶ πολλὰ τοιαῦτα πεποιήκασιν, ὥστε τὰς βασιλικὰς καλουμένας ὁδοὺς ἀβάτους καὶ ἀδιοδεύτους τοῖς Χριστιανοῖς γενέσθαι.

Τούτων οὖν ἀπάντων εἰς ἀκοᾶς ἐλθόντων τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἐκελεύσθησαν Θεόδωρος καὶ Ἰω-
10 ἀννης οἱ ἐνδοξότατοι στρατὸν συναγεῖραι καὶ τῶν Σαμαρειτῶν καταστρατεῦσαι καὶ συμβολῆς γενομένης ἀνηρέθη Ἰουλιανὸς καὶ πλῆθος πολὺ Σαμαρειτῶν σὺν αὐτῷ. Τότε δὴ Σιλουανὸς ὁ ἀνωτέρου μνημονευθεὶς ὡς ἐπὶ εἰρήνῃ ἐν Σκυθοπόλει ἐλθὼν χωρὶς κελεύσεως βασιλικῆς ἀρπαγεὶς ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν εἰς
15 τὸ μέσον ἐκαύθη τῆς πόλεως καὶ ἐπληρώθη ἡ περὶ αὐτοῦ πρὸς Ἰωάννην τὸν τοῦ ἐκσπελλευτοῦ ρηθεῖσα ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ προφητεία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα. Ἀρσένιος δὲ τις τοῦ καέντος Σιλουανοῦ υἱὸς ἰλλουστρίου ἀξίωμα ἔχων καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ τηνικαῦτα διατρίβων καὶ πολλὴν οὐκ
20 οἶδα ὅθεν πάροδον ἔχων παρά τι τῷ θεοφυλάκτῳ ἡμῶν βασιλεῖ καὶ Θεοδώρῃ τῇ βασιλίσση παραδιδάξας τὴν αὐτῶν εὐσέβειαν εἰς ὀργὴν κατὰ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ Χριστιανῶν κεκίνηκε. Τότε τοίνυν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πέτρος σὺν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόποις παρακαλεῖ τὸν πατέρα ἡμῶν Σάββαν ἀνελθεῖν ἐν Κωνσταντι-
25 νουπόλει καὶ δεηθῆναι τοῦ βασιλέως συγχώρησιν φιλοτιμησασθαι δημοσίων πρώτης καὶ δευτέρας Παλαιστίνης διὰ τοὺς γεγονότας ὑπὸ τῶν Σαμαρειτῶν φόνους τε καὶ ἀφανισμοὺς. Καὶ εἰξας ταῖς τῶν ἀρχιερέων παρακλήσεσιν ὁ πρεσβύτερος ἀνέρχεται ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τὸν Ἀπρίλιον μῆνα τῆς ὀγδόης Ἰνδι-
30 κτιῶνος.

μάλιστα στοὺς τόπους γύρω ἀπὸ τὴ Νεάπολη⁵⁰. Ἀφοῦ ἐπεκράτησαν ἐκεῖ βιαίως ἔστεψαν βασιλέα τους ἕνα ὁμοεθνή τους, τὸν Ἰουλιανό. Τότε λοιπὸν ἔσφαξαν τὸν ἐπίσκοπο Νεαπόλεως Μαμωνᾶ, ἔπιασαν μερικοὺς πρεσβυτέρους καί, ἀφοῦ τοὺς κατάκοψαν, τοὺς ἐτηγάνισαν μαζί μὲ λείψανα ἁγίων μαρτύρων. Καὶ ἔκαμαν πολλὰ ἄλλα τέτοια, ὥστε οἱ λεγόμενοι βασιλικοὶ δρόμοι, οἱ δημόσιοι, ἔγιναν ἄβατοι καὶ ἀπέραστοι γιὰ τοὺς Χριστιανούς.

Ὅταν λοιπὸν ὅλα αὐτὰ ἔφθασαν στ' αὐτιά τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέα μας Ἰουστινιανοῦ, διατάχθηκαν οἱ ἐνδοξότατοι Θεόδωρος καὶ Ἰωάννης νὰ συγκροτήσουν στρατὸ καὶ νὰ ἐκστρατεύσουν ἐναντίον τῶν Σαμαρειτῶν· στὴ σύγκρουση ποὺ ἔγινε ἐκδιώχθηκαν ὁ Ἰουλιανὸς καὶ πολὺ πλῆθος Σαμαρειτῶν μαζί του. Τότε λοιπὸν ὁ Σιλουανός, ποὺ ἐμνημονεύθηκε παραπάνω, ἦλθε στὴ Σκυθόπολη τάχα γιὰ εἰρήνη χωρὶς βασιλικὴ ἐντολή· ἀρπάχθηκε ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς καὶ ἐκάηκε στὴ μέση τῆς πόλεως, κι ἔτσι ἐκπληρώθηκε ἡ προφητεία τοῦ ἁγίου πατέρα μας Σάββα ποὺ ἔγινε γι' αὐτὸν στὸ ἐπισκοπεῖο πρὸς τὸν Ἰωάννη, τὸν υἱὸ τοῦ ἐκσπελλευτοῦ. Ὁ Ἀρσένιος, υἱὸς τοῦ Σιλουανοῦ ποὺ ἐκάηκε, ἔχοντας τὸ ἀξίωμα τοῦ ἰλλουστρίου, ἐζοῦσε τότε στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ γιὰ λόγῳ ποὺ δὲν γνωρίζω εἶχε πολὺ θάρρος ἀπέναντι στὸν θεοφύλακτο βασιλέα μας καὶ τὴ βασίλισσα Θεοδώρα, καὶ ἐκμεταλλεζόμενος τὴν εὐσέβειά της, τοὺς παρακίνησε σὲ ὀργὴ κατὰ τῶν Χριστιανῶν τῆς Παλαιστίνης. Τότε λοιπὸν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πέτρος μαζί μὲ τοὺς ἐπισκόπους τῆς δικαιοδοσίας του παρακαλεῖ τὸν πατέρα μας Σάββα ν' ἀνέλθει στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ νὰ παρακαλέσει τὸν βασιλέα νὰ παραχωρήσει ἐνίσχυση στὴν πρώτη καὶ δευτέρα Παλαιστίνη ἐξ αἰτίας τῶν φόνων καὶ τοῦ ἀφανισμοῦ ποὺ ἔγιναν ἀπὸ τοὺς Σαμαρεῖτες. Ὁ γέροντας εἰσακούοντας στὶς παρακλήσεις τῶν ἀρχιερέων ἀνέρχεται στὴν Κωνσταντινούπολη τὸν μῆνα Ἀπρίλιο τῆς ὀγδῆς ἰνδιοκτιῶνος⁵¹.

50. Βλ. γι' αὐτὸ *Χρονογραφία Μαλάλα*, 445,19.

51. Ἡ ὀγδῆ ἰνδικτιῶνα ἔπεφτε ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 529 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 530.

ΟΑ'

Ο ΣΑΒΒΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗΝ ΑΥΛΗΝ

ΑΚΡΟΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΕΟΔΩΡΑΝ

Τοῦ δὲ πατριάρχου γράμματα τῷ βασιλεῖ προαποστείλαντος τὴν
 τοῦ θεοῦ Σάββα παρουσίαν μηνύοντα ὁ θεοφύλακτος ἡμῶν βα-
 σιλεὺς περιχαρῆς γεγονῶς τοὺς βασιλικοὺς ἀπέστειλε δρόμωνα
 εἰς συνάντησιν αὐτοῦ· μεθ' ὧν ἐξῆλθον οἱ περὶ τὸν πατριάρχην
 5 Ἐπιφάνιον καὶ τὸν πάπαν Εὐσέβιον καὶ τὸν ἐπίσκοπον Ἐφέσου
 Ἵπάτιον ἀπαντῆσαι αὐτῷ. Οἵτινες λαβόντες εἰσήγαγον τῷ βα-
 σιλεῖ, ὁ δὲ Θεὸς τὴν ἐπομένην τῷ δούλῳ αὐτοῦ χάριν τῷ βασι-
 λεῖ ἐφάνερωσεν, ὡσπερ καὶ πάλαι ἐπὶ Ἀναστασίου. Τούτου γὰρ
 μετὰ τῶν μνημονευθέντων ἀρχιερέων εἰς τὰ βασίλεια εἰσερχο-
 10 μένου καὶ ἔνδον τοῦ βήλου γεγονότος διήνοιξεν ὁ Θεὸς τοὺς
 ὀφθαλμοὺς τοῦ βασιλέως καὶ θεωρεῖ θεῖαν τινὰ χάριν φωτοειδῆ
 ἐξαστράπτουσαν καὶ τύπον ἔχουσαν στεφάνου ἐπὶ τῆς τοῦ πρε-
 σβύτου κεφαλῆς ἀκτῖνας ἡλιακὰς ἐκπέμπουσαν. Καὶ προδρα-
 μῶν προσεκύνησεν αὐτῷ καὶ μετὰ χαρᾶς καὶ δακρῶν τὴν
 15 θεῖαν αὐτοῦ κατεφίλησε κεφαλὴν καὶ εὐλογηθεὶς παρ' αὐτοῦ
 ἐδέξατο ἐκ χειρὸς αὐτοῦ τὰς ἀπὸ Παλαιστίνης δεήσεις καὶ ἔπει-
 σεν αὐτὸν εἰσελθεῖν καὶ τὴν αὐγούσταν Θεοδώραν εὐλογῆσαι.
 Καὶ ὁ μὲν γέρων εἰσῆλθεν, ἡ δὲ αὐγούστα δεξαμένη αὐτὸν μετὰ
 χαρᾶς καὶ προσκυνήσασα παρεκάλει αὐτὸν λέγουσα.

20 Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, πάτερ, ἵνα χαρίσῃται μοι ὁ Θεὸς
 καρπὸν κοιλίας.

Καὶ λέγει ὁ γέρων.

Ὁ Θεὸς ὁ πάντων δεσπότης φυλάξει τὴν βασιλείαν
 ὑμῶν.

25 Καὶ λέγει πάλιν ἡ αὐγούστα.

Εὐξαι, πάτερ, ἵνα δῶῃ μοι ὁ Θεὸς τέκνον.

Ο ΣΑΒΒΑΣ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΑΥΛΗ

ΑΚΡΟΑΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΟΔΩΡΑ

Ἐπειδὴ ὁ πατριάρχης εἶχε προηγουμένως στείλει γράμμα στὸ βασιλέα ποὺ ἀνήγγειλε τὴν παρουσία τοῦ θείου Σάββα, ὁ θεοφύλακτος βασιλέας μας ἔγινε χαρούμενος κι ἔστειλε τὰ βασιλικά πλοῖα νὰ τὸν συναντήσουν. Μὲ αὐτὰ ἐβγήκαν οἱ γύρω ἀπὸ τὸν πατριάρχη Ἐπιφάνιο καὶ τὸν πάπα Εὐσέβιο καὶ τὸν ἐπίσκοπο Ἐφέσου Ὑπάτιο νὰ τὸν προῦπαντήσουν. Αὐτοὶ τὸν παρέλαβαν καὶ τὸν ὀδήγησαν στὸν βασιλέα, ἐνῶ ὁ Θεὸς ἐφάνερωσε στὸν δοῦλο του βασιλέα τὴν ἐπόμενη χάρη, ὅπως παλαιὰ ἐπὶ τοῦ Ἀναστασίου. Πράγματι, ὅταν αὐτὸς ἔμπαινε στὰ ἀνάκτορα μαζί μὲ τοὺς ἀναφερομένους ἀρχιερεῖς καὶ ἐμπῆκε μέσα ἀπὸ τὸ παραπέτασμα, ὁ Θεὸς ἄνοιξε τὰ μάτια τοῦ βασιλέα καὶ βλέπει μιὰ φωτοειδὴ θεία χάρη μὲ τύπο στεφάνου νὰ ἀστράπτει καὶ νὰ ἐκπέμπει ἠλιακὲς ἀκτίνες ἐπάνω στὸ κεφάλι τοῦ γέροντα. Προσῆλθε καὶ τὸν προσκύνησε καὶ μὲ χαρὰ καὶ δάκρυα καταφίλησε τὴ θεία του κεφαλή. Ὁ βασιλέας εὐλογήθηκε ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἐδέχθηκε ἀπὸ τὸ χέρι του τὶς παρακλήσεις ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη καὶ τὸν ἔπεισε νὰ εἰσέλθει καὶ νὰ εὐλογήσει καὶ τὴν αὐγοῦστα Θεοδώρα.

Πράγματι εἰσῆλθε ὁ γέροντας καὶ ἡ αὐγοῦστα, ἀφοῦ τὸν ἐδέχθηκε μὲ χαρὰ καὶ τὸν προσκύνησε, τὸν παρακάλεσε μὲ τὰ λόγια.

Εὐχήσου γιὰ χάρη μου, πάτερ, ὥστε νὰ μοῦ χαρίσει ὁ Θεὸς καρπὸ κοιλίας.

Καὶ λέγει ὁ γέροντας.

Ὁ Θεὸς ὁ δεσπότης τῶν ὅλων θὰ φυλάξει τὴ βασιλεία σας.

Καὶ λέγει πάλι ἡ αὐγοῦστα.

Εὐχήσου πάτερ, νὰ μοῦ δώσει ὁ Θεὸς τέκνο.

Ἄπεκρίθη καὶ εἶπεν.

Ὁ Θεὸς τῆς δόξης ἐν εὐσεβείᾳ καὶ νίκη τὴν βασιλείαν
ὕμῶν διατηρήσει.

Ἐλυπήθη δὲ ἡ αὐγούστα ὅτι οὐκ ἐπένευσε τῇ αἰτῆσει αὐτῆς. Ἀύ-
5 τοῦ οὖν ἀπ' αὐτῆς ἐξελθόντος οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες πατέρες διε-
κρίνοντο πρὸς αὐτὸν λέγοντες.

Τί ὅτι ἐλύπησας τὴν αὐγούσταν μὴ κατὰ τὴν αὐτῆς εὐ-
ξάμενος αἴτησιν;

Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ γέρων.

10 Πιστεύσατέ μοι, πατέρες, ὅτι οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς κοι-
λίας ἐκείνης καρπός, ἵνα μὴ τῶν Σευήρου θηλάσῃ δο-
γμάτων καὶ χεῖρῳ Ἀναστασίου ταράξῃ τὴν ἐκκλησίαν.

Καὶ ἐπετρέπησαν ἐν τῷ παλατίῳ καταμένειν. Τοῦ τοίνυν θεο-
φυλάκτου βασιλέως δεξαμένου παρὰ τοῦ θείου πρεσβύτου τὰς
15 ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν Παλαιστίνης δεήσεις ἀνθυπεστράφη ὀργῇ
κατὰ τῶν Σαμαρειτῶν αὐτοῦ διαναστάντος καὶ διατάξει ἤτοι
νόμῳ χρησαμένου τοῦ παύεσθαι τὰς τῶν Σαμαρειτῶν συναγω-
γὰς καὶ πάσης τῆς πολιτείας ἀπελαύνεσθαι καὶ μὴ κληρονομεῖν
τοὺς ἰδίους εἴτε κατὰ δωρεᾶς δίκαιον ἑαυτοῖς πραπέμπειν. Ἔτι
20 ἐθέσπισεν ἀναιρεθῆναι αὐτοὺς καὶ μάλιστα τοὺς ἀρχηγοὺς αὐ-
τῶν καὶ ἄτάκτους. Τότε δὲ ὁ Ἀρσένιος ἀφανῆς ἐγένετο ἐπὶ χρό-
νον τοῦ βασιλέως ἀναιρεθῆναι αὐτὸν κελεύσαντος, ὕστερον δὲ
προσφυγῶν τῷ μακαρίτῃ Σάββα ἔτι ἐνδημοῦντι τῇ βασιλίδι πό-
λει ἐβαπτίσθη καὶ αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες.

OB'

ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΣΑΒΒΑ

25 Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας μεταστειλάμενος ὁ βασιλεὺς τὸν ἡγια-

Αὐτὸς ἀποκρίθηκε κι εἶπε.

Ὁ Θεὸς τῆς δόξας θὰ διατηρήσει τὴ βασιλεία σας μὲ εὐσέβεια καὶ νίκη.

Ἐλυπήθηκε τότε ἡ βασίλισσα πού δὲν ἐδέχθηκε τὴν παράκλησή της. Ὅταν ἐβγῆκε ἀπ' αὐτήν, οἱ πατέρες πού ἦταν μαζί του, τοῦ παρατήρησαν.

Γιατί ἐλύπησες τὴν αὐγούστα μὲ τὸ νὰ μὴ εὐχηθεῖς σύμφωνα μὲ τὴν αἴτησή της;

Τοὺς λέγει τότε ὁ γέροντας.

Πιστέψτε με πατέρες, ὅτι δὲν θὰ βγεῖ ἀπὸ τὴν κοιλιὰ ἐκείνης καρπός, γιὰ νὰ μὴ θηλάσει τὰ δόγματα τοῦ Σευήρου καὶ ταραῖζει τὴν Ἐκκλησία χειρότερα ἀπὸ τὸν Ἀναστάσιο⁵².

Καὶ τοὺς ἐπιτράπηκε νὰ μείνουν στὸ παλάτι. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ θεοφύλακτος βασιλέας ἐδέχθηκε τὰ αἰτήματα τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Παλαιστίνης μέσω τοῦ θείου γέροντα, μεταστράφηκε ἡ ὀργή του κατὰ τῶν Σαμαρειτῶν· ἐσηκώθηκε καὶ ἐξέδωσε διάταξη, δηλαδὴ νόμο⁵³, νὰ κλεισθοῦν οἱ συναγωγές τῶν Σαμαρειτῶν, ν' ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν πολιτεία γενικῶς καὶ νὰ μὴ κληρονομοῦν τοὺς συγγενεῖς τους οὔτε νὰ δέχονται ἀπὸ αὐτοὺς νόμιμες δωρεές. Ἐπίσης ἐθέσπισε νὰ ἐκτελεσθοῦν, καὶ μάλιστα οἱ ἀρχηγοὶ τους καὶ οἱ στασιαστές. Τότε λοιπὸν ὁ Ἀρσένιος ἐξαφανίσθηκε γιὰ πολὺν καιρό, ἐπειδὴ ὁ βασιλέας εἶχε διατάξει νὰ φονευθεῖ· ἔπειτα ὁμως προσέφυγε στὸν μακαρίτη Σάββα, πού ἔμενε ἀκόμη στὴν βασιλίδα πόλη, καὶ ἐβαπτίσθηκε κι αὐτὸς καὶ ὄλοι οἱ δικοί του.

ΑΙΤΗΜΑΤΑ ΣΑΒΒΑ

Ἐπειτα ἀπὸ λίγες μέρες προσκάλεσε ὁ βασιλέας τὸν ἀγιασμένο

53. Βλ. Cod. Just. 1,5. Ἡ νεαρά 129 τῆς 15 Ἰουνίου τοῦ 551 ἀνακάλεσε τὸν νόμο.

σμένον Σάββαν λέγει αὐτῷ.

Ἦκουσται μοι, πάτερ, ὅτι πλεῖστα μοναστήρια ἐν τῇ ἐρήμῳ συνεστήσω, ἀλλ' ὅπου ἔαν βούλη αἴτησαι πρόσοδον πρὸς τὴν τῶν οἰκούντων χρείαν καὶ παρέξομεν, ἵνα εἰδῶνται ὑπὲρ τῆς ἡμῖν ἐμπιστευθείσης πολιτείας.

Ὁ δὲ εἶπεν.

Οἱ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας ὑπερευχόμενοι τοιαύτης πρόσοδου οὐ χρήζουσιν· ἡ γὰρ μερὶς αὐτῶν καὶ ἡ πρόσοδος ὁ Κύριός ἐστιν ὁ ἐν ἐρήμῳ λαῶ ἀπειθοῦντι καὶ ἀντιλέγοντι ἄρτον οὐράνιον ὀμβρίσας καὶ ἀναβλύσας ὄρτυγομήτραν.

Πλὴν ἡμεῖς, βασιλεῦ πανευσεβέστατε, διὰ τὴν σύστασιν τὴν κατὰ Παλαιστίνην τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν συγχώρησιν δημοσίων αἰτοῦμεν καὶ ἀνοικοδομὴν τῶν ὑπὸ τῶν Σαμαρειτῶν καέντων σεβασμίων οἴκων καὶ ἀντίληψιν τῶν ἐν Παλαιστίνῃ ὀλιγωθέντων καὶ παιδευθέντων Χριστιανῶν. Ἐν δὲ νοσοκομεῖον παρακαλοῦμεν ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει συστήσασθαι πρὸς τὴν τῶν ἀρρωστούντων ξένων ἐπιμέλειαν καὶ τὴν αὐτόθι θεμελιωθεῖσαν νέαν τῆς Θεοτόκου ἐκκλησίαν πρὸ χρόνου ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Ἡλία οἰκοδομησαί καὶ διακοσμησαί. Τοῦτο γὰρ μάλιστα πρέπει καὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐσεβείᾳ. Καὶ διὰ τὴν τῶν Σαρακηνῶν ἐπιδρομὴν τὴν ὑμετέραν παρακαλοῦμεν γαληνότητα κελεῦσαι Σούμμῳ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἀπὸ τοῦ δημοσίου λόγου κάστρον οἰκοδομησαί ἐν τῇ ἐρήμῳ παρὰ κάτω τῶν διὰ τῆς ἐμῆς μετριότητος συστάντων μοναστηρίων. Καὶ πιστεύω ὅτι ὑπὲρ τῶν πέντε τούτων θεαρέστων σου πράξεων προστίθῃσιν ὁ Θεὸς τῇ ὑμετέρᾳ βασιλείᾳ Ἀφρικὴν τε καὶ Ρώμην καὶ τὴν λοιπὴν πᾶσαν Ὀνωρίου βασιλείαν, ἣν περ ἀπώλεσαν οἱ προβεβασιλευκότες τῆς ὑμετέρας πανευσεβοῦς γαληνότητος, πρὸς τὸ

Σάββα και τοῦ λέγει.

Ἔκουσα, πάτερ, ὅτι συνέστησες πολλὰ μοναστήρια στήν ἔρημο· ἀλλὰ ὅπου θέλεις, ζήτησε βοήθεια γιά τήν ἀνάγκη τῶν κατοίκων και θά τή χορηγήσομε, γιά νά προσεύχονται ὑπέρ τῆς πολιτείας πού εἶναι ἐμπιστευμένη σ' ἐμᾶς.

Ἐκεῖνος εἶπε.

Αὐτοῖ πού προσεύχονται ὑπέρ τῆς εὐσεβείας τους δέν ἔχουν ἀνάγκη ἀπό τέτοια οἰκονομική βοήθεια. Μερίδα και πρόσδοός τους εἶναι ὁ Κύριος, πού στήν ἔρημο ἔρριψε οὐράνιο ἄρτο και ἔβρεξε ὀρτύκια⁵⁴ πρὸς λαὸ πού ἀπειθοῦσε κι ἀντέλεγε⁵⁵.

Ἐμεῖς ὁμως, πανευσεβέστατε βασιλέα, γιά τήν συντήρηση τῶν ἀγίων Ἐκκλησιῶν στήν Παλαιστίνη ζητοῦμε βοήθεια ἀπό δημόσιες πηγές και ἀνοικοδόμηση τῶν σεβάσμιων οἰκων πού ἐκάηκαν ἀπό τοὺς Σαμαρεῖτες και ἐνίσχυση τῶν Χριστιανῶν τῆς Παλαιστίνης πού ἐταλαιπωρήθηκαν και ληστεύθηκαν. Παρακαλοῦμε νά συστήσετε ἓνα νοσοκομεῖο στήν ἀγία πόλη γιά τήν περίθαλψη τῶν ξένων πού ἀσθενοῦν και νά οἰκοδομήσετε και διακοσμήσετε τήν ἐκεῖ νέα ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου πού ἐθεμελιώθηκε πρὸ καιροῦ ἀπό τὸν ἀρχιεπίσκοπό μας Ἡλία. Διότι αὐτὸ ἀρμόζει πλήρως και πρὸς τήν εὐσέβειά σας. Και πρὸς ἀντιμετώπιση τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Σαρακηνῶν παρακαλοῦμε τήν γαληνότητά σας νά διατάξει τὸν ἐνδοξότατο Σοῦμμο νά οἰκοδομήσει ἀπὸ τὸ δημόσιο ταμεῖο κάστρο στήν ἔρημο παρακάτω ἀπὸ τὰ μοναστήρια πού συστήθηκαν ἀπὸ τὴ μετριότητά μου. Και πιστεύω ὅτι γιά τὶς πέντε τοῦτες θεάρεστες πράξεις σου θά προσθέσει ὁ Θεὸς στή βασιλεία σου τήν Ἀφρικὴ και τὴ Ρώμη και ὅλη τήν ὑπόλοιπη βασιλεία τοῦ Ὀνωρίου, τήν ὁποία ἔχασαν οἱ προηγούμενοι ἀπὸ τὴν πανευσεβῆ γαληνότητά σου βασιλεῖς,

54. Ἐξ. 16,4. 11,31.

55. Ἦσ. 65,2.

ὕμᾱς τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν σὺν τῇ Νεστοριανῇ καὶ τῇ Ὠριγένους ἐκποδῶν ποιήσασθαι καὶ ἐκ τῆς τῶν αἵρέσεων λύμης ἐλευθερῶσαι τὴν πόλιν καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν.

5 Τίνος δὲ ἕνεκεν τῶν τριῶν τούτων αἵρέσεων μόνον τὴν ἀποβολὴν ποιήσασθαι τῷ βασιλεῖ ὑπέθετο, ἐρῶ. Τὴν μὲν Ἀρείου αἵρεσιν, ἐπεὶπερ οἱ τότε Γότθοι καὶ Οὐισσιγότθοι καὶ Οὐανδάλοι καὶ Γήπιδες Ἀρειανοὶ ὄντες πάσης τῆς Δύσεως ἐκράτουν καὶ ἔγνω πάντως διὰ τοῦ Πνεύματος μέλλειν τὸν βασιλέα τούτων
 10 περιγεγονέναι· τὴν δὲ Νεστορίου αἵρεσιν ὠνόμασεν, ὅτι τινὲς τῶν ἀνελθόντων μετ' αὐτοῦ μοναχῶν Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας εὐρέθησαν ἀντιλαμβανόμενοι εἰς τὴν βασιλικὴν μετὰ τῶν Ἀποσχιστῶν ἀντιβάλλοντες· τὴν δὲ Ὠριγένους φθοροποιὸν αἵρεσιν τῇ τῶν εἰρημένων αἵρέσεων ἀποβολῇ συνηρίθμησεν,
 15 ἐπειδήπερ εὐρέθη τις τῶν μετ' αὐτοῦ μοναχῶν Βυζάντιος τῷ γένει Λεόντιος ὀνόματι εἰς ὑπάρχων τῶν μετὰ τοῦ Νόννου εἰσδεχθέντων ἐν τῇ Νέᾳ Λαύρα μετὰ τὴν Ἀγαπητοῦ τοῦ ἡγουμένου κοίμησιν τῶν Ὠριγένους δογμάτων ἀντιλαμβανόμενος. Τῆς γὰρ ἐν Χαλκηδόνι συνόδου προΐστασθαι προσποιούμενος ἐγνώσθη
 20 τὰ Ὠριγένους φρονῶν· ὅθεν ἀκούσας ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας καὶ τῶν τοῦ μακαρίου Ἀγαπητοῦ λόγων ἀναμνησθεὶς αὐτόν τε καὶ τοὺς τὰ Θεοδώρου φρονούντας ἀποτομία χρησάμενος ἀπεβάλετο καὶ τῆς αὐτοῦ ἀπέστησεν συνδιαγωγῆς, τῷ δὲ βασιλεῖ ὑπέθετο τὴν ἀποβολὴν ποιήσασθαι τῶν ἀμφοτέρων αἵρέσεων.

ΟΓ'

ΔΩΡΕΑΙ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ

25 Ὅσα μὲν οὖν ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας ἤτησεν, ὁ εὐσεβέστατος ἡμῶν βασιλεὺς ἀνυπερθέτως πεποίηκεν· ὅσα δὲ πάλιν προεφήτευσεν, ὁ φιλόανθρωπος εἰργάσατο Θεός, καὶ τοῦτο σαφῶς διὰ τῶν ἐξῆς μαθησόμεθα. Πρῶτον μὲν γὰρ γίνονται θεῖαι κελεύσεις πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Πέτρον καὶ πρὸς τοὺς κατὰ Πα-

για να ἀπομακρύνετε τὴν Ἀρειανὴ αἵρεση μαζί με τὴν Νεστοριανὴ καὶ τὴν τοῦ Ὠριγένους καὶ νὰ ἐλευθερώσετε ἀπὸ τὴ φθορὰ τῶν αἱρέσεων τὴν πόλη καὶ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ.

Θὰ πῶ τώρα, γιὰ ποιό λόγο ὑπέδειξε στὸν βασιλέα νὰ καταδικάσει μόνο τὶς τρεῖς τοῦτες αἱρέσεις. Ὑπέδειξε τὴν καταδίκη τῆς αἱρέσεως τοῦ Ἀρείου, ἐπειδὴ τότε οἱ Γότθοι καὶ Βησιγότθοι καὶ Βάνδαλοι καὶ Γήπιδες, ποὺ ἦσαν Ἀρειανοί, ἐκυριαρχοῦσαν σὲ ὅλη τὴ Δύση καὶ κατάλαβε ὅτι μόνο μετὸ Πνεῦμα μποροῦσε νὰ τὶς ὑπερνικήσει ὁ βασιλέας. Τὴν αἵρεση τοῦ Νεστορίου τὴν ἀνέφερε, διότι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς ποὺ ἦλθαν μαζί του εὐρέθησαν νὰ ὑποστηρίζουν τὸν Θεόδωρο Μοψουεστίας στὴ βασιλικὴ συζητώντας μετὸς τοὺς Ἀποσχιστές. Τὴν αἵρεση τοῦ Ὠριγένους τὴν συμπεριέλαβε στὴν ἀπόρριψη μαζί μετὶς προηγούμενες, ἐπειδὴ εὐρέθηκε ἓνας μοναχὸς ὀνομαζόμενος Λεόντιος ἀπὸ τὸ Βυζάντιο, ποὺ ἦταν ἓνας ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶχαν γίνει δεκτοὶ στὴ Νέα Λαύρα μαζί μετὸ Νόννο μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ ἡγουμένου Ἀγαπητοῦ καὶ ἦταν ὀπαδὸς τῶν δογματῶν τοῦ Ὠριγένους. Ἐνῶ δηλαδὴ προσποιοῦνταν ὅτι ὑποστήριζε τὴ σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας, ἔγινε γνωστὸ ὅτι εἶχε τὰ φρονήματα τοῦ Ὠριγένους. Ὅταν ἄκουσε γι' αὐτὸ ὁ πατέρας μας Σάββας καὶ θυμῆθηκε τοὺς λόγους τοῦ μακαρίου Ἀγαπητοῦ, ἀπεμάκρυνε αὐτὸν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Θεοδώρου μετὰ ἀυστηρότητα καὶ τοὺς ἀπέκλεισε ἀπὸ τὴ συμβίωση μαζί του καὶ ὑπέδειξε στὸν βασιλέα νὰ καταδικάσει τὶς δύο αἱρέσεις.

73

ΔΩΡΕΕΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ

Ὅσα ἐζήτησε λοιπὸν ὁ πατέρας μας Σάββας ὁ εὐσεβέστατος βασιλέας μας τὰ ἐκτέλεσε χωρὶς καθυστέρηση· ὅσα πάλι ἐπροφήτευσε, τὰ πραγματοποιοῖ ὁ φιλόανθρωπος Θεός, καὶ αὐτὸ θὰ τὸ μάθουμε σαφῶς ἀπὸ τὰ ἐπόμενα. Πρῶτα γίνονται θεῖα διατάγματα πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπο Πέτρο καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντες

λαιστίνην ἄρχοντας θεσπίζουσαι Ἀντώνιον τὸν ἐπίσκοπον Ἀσκάλωνος καὶ Ζαχαρίαν τὸν ἐπίσκοπον Πέλλης ἐποπτεῦσαι τὰ καέντα κτίσματα ὑπὸ τῶν Σαμαρειτῶν πρώτης καὶ δευτέρας Παλαιστίνης καὶ συγχωρῆσαι ἀπὸ τῶν δημοσίων ἐνάτης καὶ
5 δεκάτης ἐπινεμήσεως ἀναλόγως τῇ γενομένη ἐκάστῳ τόπῳ βλάβη χρυσίου κεντηνᾶρια δεκατρία.

Ἐποπτεῦσαι δὲ αὐτὸς πάλιν ἐκέλευσε τοὺς καέντας εὐκτηρίους οἴκους καὶ συνιδεῖν τὰ ὀφείλοντα δοθῆναι εἰς ἀνανέωσιν ἐκάστου σεβασμίου τόπου καὶ ταῦτα παρασχεθῆναι ἢ ἐκ τοῦ δημο-
10 σίου ἢ ἐκ τῆς τῶν Σαμαρειτῶν ὑποστάσεως διὰ Στεφάνου τοῦ λαμπροτάτου κόμητος τοῦ καὶ κελευσθέντος διασώζειν τοὺς ἐπισκόπους μεθ' ὅσης χρήζουσιν βοηθείας.

Ἐκέλευσεν δὲ κατὰ τὴν τοῦ θείου πρεσβύτου τρίτην αἴτησιν νοσοκομεῖον κτισθῆναι ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγίας πόλεως ἑκατὸν μὲν
15 κρεβατίων, πρόσοδον δὲ καθαρὰν ἀφορίσας αὐτῷ τὸ πρότερον ἐνιαυσιαῖον νομισμάτων χιλίων ὀκτακοσίων πενήκοντα, μετέπειτα δὲ διακοσίων κρεβατίων ἐκέλευσε τὸ αὐτὸ γενέσθαι νοσοκομεῖον προσθεὶς τοσαύτην καθαρὰν καὶ ἀδιάπτωτον πρόσοδον.

20 Σπουδῇ δὲ πολλῇ ἐχρήσατο πρὸς τὸ καὶ τὴν τετάρτην πληρῶσαι αἴτησιν τοῦ πρεσβύτου καὶ ἀποστέλλει ἐν Ἱεροσολύμοις Θεόδωρον τινα μηχανικὸν ἐπὶ τὸ τὴν νέαν οἰκοδομῆσαι ἐκκλησίαν τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας κελεύσας τοῖς τρακτευταῖς Παλαιστίνης χρυσίον ὑπουργῆσαι εἰς τὴν οἰκοδομήν.
25 Καὶ τῷ μὲν ἀρχιεπισκόπῳ Πέτρῳ τὴν αὐθεντίαν παρέσχε, Βαράχῳ δὲ τῷ ἐπισκόπῳ Βακάθων τοῖς τῆς οἰκοδομῆς ἔργοις ἐπιστατεῖν ἐκέλευσε. Καὶ οὕτω τῇ πολυχειρίᾳ καὶ σπουδῇ διὰ δώδεκα χρόνων ὠκοδομήθη ἡ νέα ἐκκλησία τῆς πανυμνήτου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ παντὶ κόσμῳ διεκοσμή-
30 θη καὶ ἐνεκαινίσθη. Οὕτινος σεβασμίου οἴκου τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀπαστράπτουσαν δόξαν καὶ τὸ πολυτελὲς τῆς κοσμήσεως περιττὸν τὸ διηγῆσασθαι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν προκειμένου καὶ πάντα ὑπερβάλλοντος τὰ παλαιὰ θεάματά τε καὶ διηγήματα ὅσα θαυμάζουσιν ἄνθρωποι καὶ ἱστορίαις παραδεδώκασιν Ἑλλη-

56. Ἐπινέμησις εἶναι ἡ ἰνδικτιῶν. Ἐνάτη καὶ δεκάτη ἰνδικτιῶνα ἦταν τὰ οἰκονομικὰ ἔτη 530/531, 531/532.

τῆς Παλαιστίνης, πὺ ἐθέσπιζαν νὰ ἐπιθεωρήσουν τὰ κτίσματα πὺ ἐκάηκαν ἀπὸ τοὺς Σαμαρεῖτες στὴν πρώτη καὶ δευτέρα Παλαιστίνη, ὁ ἐπίσκοπος Ἀσκάλωνος Ἀντώνιος καὶ ὁ ἐπίσκοπος Πέλλης Ζαχαρίας καὶ νὰ παραχωρήσουν ἀπὸ τὴν ἐνάτη καὶ δεκάτη ἐπινέμηση⁵⁶ δεκατρία κεντηνάρια⁵⁷ χρυσοῦ ἀνάλογα μὲ τὴ βλάβη πὺ ἔγινε σὲ κάθε τόπο.

Τοὺς διέταξε πάλι νὰ ἐποπτεύσουν τοὺς καμμένους ναοὺς καὶ νὰ παρατηρήσουν ποιά χρειάζονται νὰ δοθοῦν γιὰ τὴν ἀνανέωση κάθε σεβασμίου τόπου, καὶ αὐτὰ νὰ δοθοῦν ἀπὸ τὸ δημόσιο ταμεῖο ἢ ἀπὸ τὴν περιουσία τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τοῦ Στεφάνου τοῦ λαμπροτάτου κόμητος, πὺ διατάχθηκε νὰ συντηρήσει τοὺς ἐπισκόπους μὲ ὄση βοήθεια χρειάζονται.

Διέταξε κατὰ τὴν τρίτη αἴτηση τοῦ θείου γέροντα νὰ κτισθεῖ νοσοκομεῖο στὴ μέση τῆς ἀγίας πόλεως μὲ ἑκατὸ κρεβάτια, καὶ ὄρισε γι' αὐτὸ καθαρὸ ἔσοδο στὴν ἀρχὴ χίλια ὀκτακόσια πενήντα νομίσματα ἐτησίως· ἔπειτα παράγγειλε τὸ ἴδιο νοσοκομεῖο νὰ γίνῃ διακοσίων κρεβατιῶν μὲ προσθήκη ἀναλόγου καθαροῦ καὶ ἀδιαπτῶτου ἐσόδου.

Πολὺ ἐφρόντισε νὰ ἐκπληρώσει καὶ τὴν τέταρτη αἴτηση τοῦ γέροντα καὶ ἀποστέλλει στὰ Ἱεροσόλυμα κάποιον Θεόδωρο μηχανικό, γιὰ νὰ οἰκοδομήσει τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, παραγγέλλοντας στοὺς εἰσπράκτορες τῆς Παλαιστίνης νὰ διαθέσουν χρήματα γιὰ τὴν οἰκοδόμησιν. Στὸν ἀρχιεπίσκοπο Πέτρο ἔδωσε τὴν αὐθεντία, καὶ στὸν Βάραχο τὸν ἐπίσκοπο Βακάθων παράγγειλε νὰ ἐπιστατεῖ στὰ ἔργα τῆς οἰκοδομῆς. Κι ἔτσι μὲ τὰ πολλὰ χέρια καὶ τὶς φροντίδες σὲ δώδεκα χρόνια οἰκοδομήθηκε ἡ νέα ἐκκλησία τῆς πανύμνητης Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ ἐστολίσθη μὲ κάθε διακόσμηση καὶ ἐγκαινιάσθη. Τὸ μέγεθος, τὴν ἀστραφτερὴ λαμπρότητα καὶ τὴν πολυτέλεια τῆς διακοσμῆσεως τοῦ σεβασμίου τούτου οἴκου εἶναι περιττὸ νὰ διηγηθοῦμε, ἀφοῦ, στέκεται ἐμπρὸς στὰ μάτια μας καὶ ξεπερνᾷ ὅλα τὰ παλαιὰ θεάματα καὶ διηγήματα, ὅσα θαυμάζουν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὅσα παρέ-

57. Κεντηνάρια εἶναι οἱ στατήρες, μονάδες νομισματικῆς σ' αὐτὴν τὴν περίπτωση.

νες. Καὶ οὗτος μὲν τῆς τοῦ θείου, Σάββα τετάρτης αἰτήσεως ὁ καρπός.

Ὁ δὲ εὐσεβέστατος ἡμῶν βασιλεὺς ἰδὼν καὶ ἐπὶ τὴν πέμπτην τοῦ θείου Σάββα αἴτησιν ποιεῖ διάταξιν πρὸς Σοῦμμον κελεύουσαν χίλια νομίσματα ὑπὲρ οἰκοδομῆς κάστρου τῷ ἄββᾶ Σάββα δοθῆναι ἐκ τῶν Παλαιστίνης δημοσίων καὶ παραφυλακὴν στρατιωτικὴν ἐκ τοῦ δημοσίου λόγου ἀποτρεφομένην καὶ φυλάττουσαν αὐτοῦ τὰ μοναστήρια.

Τοῦ τοίνυν θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως ἐν τούτοις ἀσχολουμένου μετὰ Τριβουνιανοῦ καὶ κνέστορος εἰς τὴν καλουμένην Μαγναῶραν ὁ μακαρίτης Σάββας ἑαυτὸν μικρὸν διαχωρίσας ἐστιχολόγει ἐν ἑαυτῷ Δαυιτικοὺς ψαλμοὺς τὴν θεῖαν λειτουργίαν τῆς τρίτης ὥρας ἐπιτελῶν. Εἷς δὲ τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Ἰερεμίας καλούμενος, διάκονος ὑπάρχων τῆς Μεγίστης Λαύρας, προσελθὼν αὐτῷ λέγει.

Τίμιε πάτερ, τοῦ βασιλέως τοσαύτην ἐπιδεικνυμένου σπουδὴν τὰς αἰτήσεις σου πληρῶσαι διὰ τί αὐτὸς ἴστασαι παρὰ μέρος;

Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ γέρων.

Ἐκεῖνοι, τέκνον, τὸ ἴδιον ποοῦσιν· ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς το ἡμέτερον.

ΟΔ'

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΑΥΡΑΝ

ΤΟΥ ΙΕΡΕΜΙΟΥ

Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτα πάντα διαταξάμενος καὶ δοὺς τῷ ἁγίῳ πρεσβύτῃ τὰς κελεύσεις ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ· ὁ δὲ Θεὸς τὴν ἀντιμισθίαν τῷ βασιλεῖ παρέσχε μυριοπλασίως καὶ τὴν τοῦ πρεσβύτου προφητείαν ἐπλήρωσεν. Ὅστις βασιλεὺς ὀλίγου χρόνου διελθόντος δύο τρόπια ἀνέστησε, νίκας δύο ἀναδησάμενος, οἷας οὐδέπω πρότερον οὐδενὶ τῶν προβεβασιλευκότων διαπεπρᾶχθαι συνέβη. Τὴν γὰρ Ἀφρικὴν καὶ Ρώμην ὑπὸ ἀνταρτῶν κρατουμένας παρέλαβε καὶ τοὺς δύο βασιλεῖς ἀχθέντας ἐν

δωσαν οἱ Ἕλληνες μὲ τις ἱστορίες τους. Αὐτὸς εἶναι ὁ καρπὸς τῆς τετάρτης αἰτήσεως τοῦ θεοῦ Σάββα.

Ὁ εὐσεβέστατος βασιλέας μας σχετικὰ μὲ τὴν πέμπτη αἴτηση τοῦ θεοῦ Σάββα παραγγέλλει στὸν Σοῦμμο νὰ δοθοῦν στὸν ἀββᾶ Σάββα χίλια νομίσματα γιὰ τὴν οἰκοδομὴ τοῦ κάστρου ἀπὸ τὰ δημόσια χρήματα τῆς Παλαιστίνης καὶ φυλάκιο στρατιωτικὸ τρεφόμενο ἀπὸ τὸ δημόσιο ταμεῖο γιὰ νὰ φυλάττει τὰ μοναστήρια του.

Ἐνῶ λοιπὸν ὁ θεοφύλακτος βασιλέας μας ἀσχολοῦνταν μὲ αὐτὰ τὰ θέματα μαζί μὲ τὸν Τριβουνιανὸ τὸν κυέστορα στὸ ἀνάκτορο τὸ ὀνομαζόμενον Μαгнаῦρα, ὁ μακάριος Σάββας ἀποχωρίσθηκε γιὰ λίγο καὶ στιχολογοῦσε μέσα του δαβιδικοὺς ψαλμοὺς, τελώντας τὴ θεία λειτουργία τῆς τρίτης ὥρας. Ἐνας τότε ἀπὸ τοὺς μαθητὲς του, ὀνομαζόμενος Ἰερεμίας, διάκονος τῆς Μεγίστης Λαύρας, ἐπλησίασε καὶ τοῦ λέγει.

Τίμιε πάτερ, ἀφοῦ ὁ βασιλέας τόσο ζῆλο δείχνει γιὰ νὰ ἐκπληρώσει τις αἰτήσεις σου, γιατί ἐσὺ στέκεσαι παράμερα;

Τοῦ λέγει τότε ὁ γέροντας.

Ἐκεῖνοι, τέκνο μου, κάμουν τὰ δικά τους· ἄς κάνομε κι ἐμεῖς τὸ δικό μας.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑ ΣΤΗ ΛΑΥΡΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΜΙΑ

Ὁ βασιλέας, ἀφοῦ διέταξε ὅλα αὐτὰ κι ἔδωσε στὸν ἅγιο γέροντα τις διαταγές, τὸν ἀπέλυσε μὲ εἰρήνη, ἐνῶ ὁ Θεὸς παρέσχε μυριοπλάσιο στὸν βασιλέα μισθὸ κι ἐκπλήρωσε τὴν προφητεία τοῦ γέροντα. Ὁ βασιλέας αὐτὸς ἔπειτα ἀπὸ λίγο καιρὸ ἔστησε δύο τρόπαια, ἀφοῦ ἐκέρδισε δύο νίκες, τέτοιες ποὺ δὲν συνέβηκε προηγουμένως νὰ ἐπιτύχει κανένας ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς. Πράγματι, παρέλαβε τὴν Ἀφρικὴ καὶ τὴ Ρώμη ποὺ κρατοῦνταν ἀπὸ ἀντάρτες κι εἶδε τοὺς δύο βασιλεῖς ὀδηγημένους στὴν

Κωνσταντινουπόλει εἶδεν Οὐιττίγην τε τὸν Ρώμης καὶ Γελίμερα τὸν Ἀφρικῆς. Καὶ οὕτω γῆς τε καὶ θαλάσσης τὴν ἡμίσειαν μοῖραν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τῇ τῶν Ρωμαίων βασιλείᾳ ἀνεσώσατο καὶ ἐλευθερώσας πᾶσαν τὴν Δύσιν τῆς τῶν εἰρημένων τυράννων 5 Ἀρειανῶν ὄντων δουλείας θεῖαις ἐχρήσατο διατάξεις, ὥστε τὰς πανταχοῦ τῶν Ἀρειανῶν ἐκκλησίας ἀφαιρεθῆναι τῇ τοῦ θεοῦ πρεσβύτου ἐπόμενος ἐντολῇ ἢ γοῦν προφητεῖᾳ. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς Νεστορίου καὶ Ὠριγένους αἱρέσεις γενναίως διαναστὰς ἀνέτρεψέ τε καὶ ἀνεθεμάτισε διὰ τε τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενο- 10 μένων ιδίικτων καὶ διὰ τῆς νῦν συναθροισθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς πέμπτης συνόδου. Καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον.

Ὁ θεῖος πρεσβύτερος ἀποστήσας, ὡς εἴρηται, τῆς ἑαυτοῦ συνοδίας Λεόντιόν τε τὸν Βυζάντιον καὶ τοὺς τῷ Θεοδώρῳ τῷ Μο- 15 ψουεστίας προσκειμένους καὶ τούτους ἐν Κωνσταντινουπόλει καταλιπὼν κατέπλευσεν ἐπὶ Παλαιστίνην μηνὶ Σεπτεμβρίου τῆς ἐνάτης Ἰνδικτιῶνος καὶ ἐλθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα τὰς μὲν θείας κελεύσεις ἐνεφάνισεν, ὅπερ δὲ ἤγαγεν ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου χρυσίον, διένειμε τοῖς ὑπ' αὐτὸν μοναστηρίοις. Τότε ὁ ἀνωτέρω μνημο- 20 νευθεὶς διάκονος Ἱερεμίας λυπηθεὶς διὰ τὴν τοῦ χρυσίου διανομὴν ἀνεχώρησε τῆς Μεγίστης Λαύρας καὶ ᾤκισεν εἰς χεῖμαρρόν τινα ἔρημον ἐκ βορρᾶ τοῦ Σηλαιίου ὡς ἀπὸ πέντε σταδίων. Ὁ δὲ πατὴρ ἡμῶν Σάββας ἀπελθὼν πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν τόπον θεασάμενος ἐχάρη σφόδρα καὶ λαβὼν τινὰς ἐπιτηδείους καὶ σκεύη 25 καὶ χρήματα καὶ ἀναλώματα ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πολλῇ σπουδῇ χρησάμενος ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ μικρὸν εὐκτήριον καὶ κελλία διάφορα καὶ ἔδωκεν αὐτόθι ἀδελφοὺς μένειν, ἐπιτρέψας τῷ Ἱερεμῖᾳ διοικεῖν αὐτούς, παραδοὺς αὐτοῖς τοὺς τῆς ἑαυτοῦ Μεγίστης Λαύρας κανόνας. Καὶ οὕτω τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι λαύραν τὸν τό- 30 πον συνιστήσατο, ἧτις λαύρα μέχρι τοῦ νῦν ἀνθεῖ τὴν τοῦ μακαρίου Ἱερεμίου ἐπωνυμίαν λαχοῦσα.

Κωνσταντινούπολη, τὸν Οὐτίγη τῆς Ρώμης καὶ τὸν Γελίμερα τῆς Ἀφρικῆς. Κι ἔτσι σὲ λίγο χρόνο ξανάφερε στὸ ρωμαϊκὸ κράτος τὸ ἥμισυ μέρος τῆς γῆς καὶ τῆς θάλασσας. Ἀφοῦ ἐλευθέρωσε ὅλη τὴ Δύση ἀπὸ τὴ δουλεία τῶν τυράννων ποὺ ἀναφέρθηκαν καὶ ποὺ ἦσαν Ἀρειανοί, χρησιμοποίησε ἱερά διατάγματα⁵⁸, ὥστε οἱ παντοῦ εὐρισκόμενες ἐκκλησίες τῶν Ἀρειανῶν ν' ἀφαιρεθοῦν, ἀκολουθώντας τὴν ἐντολὴ ἢ ἔστω προφητεία τοῦ θείου γέροντα. Ἐκτὸς αὐτοῦ ὁμως ἀνέτρεψε καὶ ἀναθεμάτισε μὲ θάρρος καὶ τὶς αἱρέσεις τοῦ Νεστορίου καὶ τοῦ Ὠριγένους καὶ μὲ τὰ διατάγματα ποὺ ἐξέδωσε καὶ μὲ τὴν ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πέμπτη σύνοδο ποὺ συναθροίσθηκε τώρα στὴν Κωνσταντινούπολη. Αὐτὰ ὁμως ἀργότερα.

Ὁ θεῖος πάντως γέροντας, ἀφοῦ, ὅπως ἐλέχθηκε, ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὴ συνοδία του τὸν Λεόντιο τὸν Βυζάντιο καὶ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, καὶ τοὺς ἄφησε στὴν Κωνσταντινούπολη, ἐπλευσε πρὸς τὴν Παλαιστίνη τὸν μῆνα Σεπτέμβριο τῆς ἐνάτης ἰνδικτιῶνος⁵⁹. Ὅταν ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα παρουσίασε τὰ θεῖα διατάγματα καὶ τὸ χρυσάφι ποὺ ἔφερε ἀπὸ τὸ Βυζάντιο καὶ τὸ μοίρασε στὰ μοναστήρια του. Τότε ὁ διάκονος Ἱερεμίας, ποὺ ἀναφέρθηκε παραπάνω, ἐπειδὴ ἐλυπήθηκε γιὰ τὴν διανομὴ τοῦ χρυσοῦ, ἀναχώρησε ἀπὸ τὴ Μεγίστη Λαύρα καὶ κατοίκησε σ' ἓνα ἐρημικὸ χεῖμαρρο πρὸς τὰ βόρεια τοῦ Σπηλαίου σὲ ἀπόσταση ἕως πέντε στάδια. Ὁ πατέρας μας Σάββας, ποὺ ἐπῆγε πρὸς αὐτὸν καὶ εἶδε τὸν τόπο, ἐχάρηκε πολὺ· κι ἀφοῦ ἔλαβε μερικοὺς εἰδικευμένους καὶ σκεύη καὶ χρήματα καὶ ὑλικά σὲ λίγες ἡμέρες μὲ μεγάλη προσπάθεια οἰκοδόμησε ἐκεῖ μικρὸ παρεκκλήσι καὶ διάφορα κελλιὰ καὶ παραχώρησε ἀδελφοὺς νὰ μένουν ἐκεῖ, ἀναθέτοντας στὸν Ἱερεμία νὰ τοὺς διοικεῖ μὲ βάση τοὺς κανόνες τῆς Μεγίστης Λαύρας του. Κι ἔτσι μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ συγκρότησε τὸν τόπο σὲ λαύρα, κι αὐτὴ ἡ λαύρα ἀνθεῖ ὡς τώρα μὲ τὴν ἐπωνυμία τοῦ μακαρίου Ἱερεμίας.

58. Βλ. Νεαρά 37.

59. Ἐνάτη ἰνδικτιῶνα εἶναι ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 530 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 531.

ΟΕ'

Ο ΣΑΒΒΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΚΥΘΟΠΟΛΙΝ

ΚΑΙ Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΥΡΙΛΛΟΣ

Τῶν τοίνυν, ὡς εἴρηται, θείων κελεύσεων ἐμφανισθεισῶν εἰς Ἱεροσόλυμα παρακληθεὶς ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας ὑπὸ τε τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων ἀπέρχεται ἐπὶ Καισάρειαν καὶ Σκυθόπολιν τὰς αὐτὰς κάκεισε ἐμφανίσαι κε-
 5 λεύσεις. Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ ἐν Σκυθοπόλει, ὡς οἴσθα, ἐξῆλθεν ὁ μητροπολίτης Θεοδόσιος μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ· ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ ἐμὸς πατὴρ τὸ ἐπισκοπεῖον κρατῶν τὸ τηνικαῦτα καὶ τῷ μητροπολίτῃ συνεδρεύων. Καὶ τῶν θείων κε-
 10 ἐλεύσεων ἐμφανισθεισῶν εἰσενεχθεὶς ὁ μέγας πρεσβύτης ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ κατέμενε ἐν τῷ ἐκεῖσε οἴκῳ τοῦ ἀγίου μάρτυρος Προκοπίου ἔχων τὸν ἐμὸν πατέρα ἀναπόσπαστον. Ἐμὲ δὲ παῖ-
 δα ὄντα καὶ μετὰ τοῦ πατρὸς εὐρεθέντα καὶ τοῖς τοῦ θείου πρε-
 σβύτου ποσὶν προσπεσόντα, εὐλογήσας ὁ ἅγιος γέρων καὶ ἀνα-
 στήσας καὶ περιπτυζάμενος τῷ μὲν ἐμῷ πατρὶ ἔφη.

15 Οὗτος ὁ παῖς ἀπὸ τοῦ νῦν ἐμὸς μαθητὴς ἐστί καὶ τῶν τῆς ἐρήμου πατέρων υἱός.

Εἶπε δὲ καὶ τῷ μητροπολίτῃ.

Κύριε ὁ μέγας, τοῦτον ἐγὼ σοὶ παρατίθημι τὸν παῖδα·
 πρόσεχε αὐτῷ. Ὅτι χρήζω αὐτοῦ.

20 Ἀνηγγέλη δὲ ταῦτα τῇ ἐμῇ μητρὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διηγησα-
 μένου καὶ ἐζήτηε τὸν ἅγιον προσκυνῆσαι· τοῦ δὲ εἰς τοὺς
 περὶ τὸν ἅγιον Θωμᾶν τόπους ἐξιέναι μέλλοντος πρὸς τὸν
 ἀββᾶν Προκόπιον τὸν ἡσυχαστὴν ἀκούσασα ἡ μήτηρ τοῦ
 πατρὸς αὐτῆς δηλώσαντος ἐξῆλθε λαβοῦσά με εἰς τὸ αὐτὸ
 25 ἀποστολεῖον καὶ τὸν πρεσβύτην αὐτόθι ἐλθόντα λαβὼν ὁ
 πατὴρ παρὰ μέρος ἤγαγεν εἰς προσκύνησιν τὴν μητέρα καὶ

Ο ΣΑΒΒΑΣ ΣΤΗΝ ΣΚΥΘΟΠΟΛΗ

ΚΑΙ Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΥΡΙΛΛΟΣ

“Όταν λοιπόν ἐμφανίσθηκαν τὰ θεῖα διατάγματα στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπως ἐλέχθηκε, ὁ πατέρας μας Σάββας παρακλήθηκε ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπό μας καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους καὶ μετέβηκε στὴν Καισάρεια καὶ τὴ Σκυθόπολη, γιὰ νὰ παρουσιάσει κι ἐκεῖ τὰ ἴδια διατάγματα. Κι ὅταν ἦλθε στὴ Σκυθόπολη, ὅπως γνωρίζεις, ἐβγῆκε ὁ μητροπολίτης Θεοδόσιος μαζί μὲ ὅλο τὸ λαὸ γιὰ προϋπάντησή του. Ἀνάμεσα σ’ αὐτοὺς ἦταν καὶ ὁ πατέρας μου πὺ ἐκρατοῦσε τότε τὸ ἐπισκοπεῖο καὶ ἦταν σύνοδος τοῦ μητροπολίτη. “Όταν ἐμφανίσθηκαν τὰ ἱερὰ διατάγματα, ὁ μέγας γέροντας ἔγινε δεκτὸς στὸ ἐπισκοπεῖο καὶ ἔμενε στὸν ἐκεῖ οἶκο τοῦ ἁγίου μάρτυρος Προκοπίου, ἔχοντας τὸν πατέρα μου ἀναπόσπαστο. Ἐγὼ ἤμουν παιδὶ κι εὐρέθηκα μὲ τὸν πατέρα. “Όταν ἔπεσα ἐμπρὸς στὰ πόδια τοῦ θεοῦ γέροντα, ὁ ἅγιος γέροντας μὲ εὐλόγησε, μὲ ἐσήκωσε καὶ μὲ ἀγκάλιασε. Εἶπε τότε στὸν πατέρα μου.

Αὐτὸ τὸ παιδὶ ἀπὸ τῶρα εἶναι μαθητὴς μου καὶ υἱὸς τῶν πατέρων τῆς ἐρήμου.

Εἶπε ἐπίσης στὸν μητροπολίτη.

Μεγάλε κῦρι, αὐτὸ τὸ παιδὶ σοῦ παραδίνω, πρόσεχέ το, διότι τὸ χρειάζομαι.

Αὐτὰ τὰ πράγματα ἀναγγέλθηκαν ἀπὸ τὸν πατέρα στὴ μητέρα μου, πὺ ἐζήτησε νὰ προσκυνήσει τὸν ἅγιο. Ἐκεῖνος, ἐπρόκειτο νὰ ἐξέλθει στοὺς τόπους δίπλα στὸν ἅγιο Θωμᾶ πρὸς τὸν ἀββᾶ Προκόπιο τὸν ἡσυχαστή. “Όταν τὸ ἄκουσε ἀπὸ τὸν πατέρα ἢ μητέρα ἐβγῆκε ἔχοντάς με μαζί της πρὸς τὸ ἴδιο ἀποστολεῖο. Μόλις ἦλθε ὁ γέροντας, τὸν ἐπῆρε ὁ πατέρας κατὰ μέρος κι ἔφερε τὴ μητέρα μου νὰ τὸν προσκυνήσει, κι ἀφοῦ αὐτὸς κα-

γνοὺς ταύτην ὁ γέρων εἶναι δούλην Θεοῦ εὐλόγησε αὐτήν. Καὶ θεασάμενός με λέγει.

Ἴδου ὁ μαθητῆς μου Κύριλλος.

Καὶ ποιήσαντά με μετάνοιαν εὐλογήσας καὶ ἀναστήσας εἶπε
5 πρὸς τὸν πατέρα.

Δίδαξον αὐτὸν τὸ ψαλτήριον. Ὅτι χρήζω αὐτοῦ· καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μαθητῆς μου ἐστίν.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐκείνην μὲν εὐλογήσας ἀπέλυσεν, ἐμὲ δὲ μετὰ τοῦ πατρὸς ἐκράτησεν. Εἰσελθόντες δὲ πρὸς τὸν ἀββᾶν Προκό-
10 πιον καὶ γευσάμενοι ἤλθομεν εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον. Καὶ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ μέλλων ὀδεῦσαι ἐπὶ Ἱεροσόλυμα ὁ πρεσβύτερος ἦλθε μετὰ τοῦ πατρὸς εἰς τὸν οἶκον καὶ ποιήσας εὐχὴν καὶ εὐλογήσας τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ ἐμὲ ἐξῆλθεν ἀπὸ Σκυθοπόλεως μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ πατέρων.

15 Νομίζω δέ, τίμιε πάτερ, ὅτι περ ταῦτα εἰδέναί εἰρηκᾶς μοι, ἡνίκα συνεβούλευσάς μοι τὴν τοῦ μακαρίου Σάββα λαύραν οἰκῆσαι. Ἀμέλει γοῦν ἐμοῦ εἰρηκότος ὅτι.

Καὶ ἡ Νέα Λαύρα δι' αὐτοῦ συνέστη, μάλιστα διω-
χθέντων τῶν Ὀριγένους ὑπασπιστῶν.

20 Ἀπεκρίθης λέγων.

Ναὶ ναί, κάγω οἶδα· ἀλλὰ κρεῖττόν ἐστιν οἰκῆσαί σε εἰς τὴν ἐκείνου ἔχουσαν ἐπωνυμίαν λαύραν. Καὶ οἶδα ὅτι τοῦτο πάντως ἀποβήσεται, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ προφήτης ἀναδειχθῇ ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν Σάββας.

25 Καὶ ταῦτα μὲν τὰ παρ' ὑμῶν πρὸς ἐμὲ λεχθέντα· ἐγὼ δὲ τοῦ Θεοῦ θέλοντος ἐτοιμῶς ἔχω κελλίον ἐμαυτῷ οἰκοδομῆσαι ἐν τῇ αὐτῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τὴν οἰκησιν ἔχειν πρὸς τὸ πληρωθῆ-
ναι τὴν τε ἐκείνου, ὡς εἴρηται, προφητείαν καὶ τὴν κέλευσιν τῆς ὑμετέρας ὀσιότητος. Ὁ μέντοι μητροπολίτης πυκνότερον ἀπὸ
30 τότε χαριέντως ἔλεγε τῷ ἐμῷ πατρί.

Πῶς ἔχει ὁ μαθητῆς τοῦ ἀββᾶ Σάββα;

τάλαβε ὅτι ἦταν δούλη τοῦ Θεοῦ τὴν εὐλόγησε. Μόλις μὲ εἶδε, λέγει.

Νά, ὁ μαθητὴς μου Κύριλλος.

Καθὼς ἔκαμα μετάνοια, μὲ ἐσήκωσε καὶ εἶπε πρὸς τὸν πατέρα μου.

Δίδαξέ του τὸ ψαλτήρι, διότι τὸν χρειάζομαι ἀπὸ σήμερα εἶναι πράγματι μαθητὴς μου.

Μόλις εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια, ἐκείνην τὴν ἀπέλυσε, ἀφοῦ τὴν εὐλόγησε, ἐνῶ ἐμένα μὲ ἐκράτησε μαζί μὲ τὸν πατέρα. Ἀφοῦ εἰσῆλθαμε στὸν ἀββᾶ Προκόπιο καὶ ἐγευματίσαμε, ἦλθαμε στὸ ἐπισκοπεῖο τὴν ἐπομένη ἡμέρα ὁ γέροντας, καθὼς ἐπρόκειτο νὰ βαδίσει πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἦλθε μαζί μὲ τὸν πατέρα στὸ σπίτι, ἔκαμε εὐχὴ καὶ εὐλόγησε τὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα καὶ ἐμένα, κι ἐβγῆκε ἀπὸ τὴ Σκυθόπολη μαζί μὲ τοὺς πατέρες πού τὸν συνόδευαν.

Νομίζω, τίμιε πατέρα, ὅτι ὅταν μὲ ἐσυμβούλευσες νὰ κατοικήσω στὴ λαύρα τοῦ μακαρίου Σάββα, μοῦ εἶπες ὅτι τὰ γνῶριζες αὐτὰ. Μάλιστα ὅταν ἐγὼ εἶπα,

Καὶ ἡ Νέα Λαύρα συστήθηκε ἀπ' αὐτόν, ἀφοῦ μάλιστα διώχθηκαν οἱ ὑπερασπιστὲς τοῦ Ὠριγένους,

Ἀποκρίθηκες καὶ εἶπες.

Ναὶ ναί, κι ἐγὼ τὸ γνωρίζω ἀλλὰ καλύτερα εἶναι νὰ κατοικήσεις στὴ λαύρα πού ἔχει τὴν ἐπωνυμία ἐκείνου. Καὶ γνωρίζω ὅτι ὅπωςδήποτε αὐτὸ θὰ συμβεῖ γιὰ νὰ ἀναδειχθεῖ καὶ σ' αὐτὸ προφήτης ὁ μέγας πατέρας μας Σάββας.

Αὐτὰ εἶναι ὅσα εἶπατε ἐσεῖς πρὸς ἐμένα· ἐγὼ πάλι, μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἶμαι ἐτοιμος νὰ οἰκοδομήσω γιὰ τὸν ἑαυτό μου κελλὶ στὴν ἴδια Μεγίστη Λαύρα καὶ νὰ κατοικήσω σ' αὐτήν, γιὰ νὰ ἐπαληθεύσει ἡ προφητεία ἐκείνου, ὅπως ἐλέχθηκε, καὶ ἡ ἐντολὴ τῆς ὁσιότητάς σας. Ὁ μητροπολίτης βέβαια ἔλεγε ἀπὸ τότε πρὸς τὸν πατέρα μου συχνὰ χαριεντιζόμενος.

Πῶς πηγαίνει ὁ μαθητὴς τοῦ Σάββα,

Ἄμα δὲ καὶ κατεπείγων αὐτὸν τό τε ψαλτήριον διδάξαι με καὶ τὸν ἀπόστολον. Καὶ οὕτως εὐλογήσας με καὶ ἀποθρίξας ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κατέστησε βαθμῶν.

Τοιγαροῦν ἐμφανισθεισῶν τῶν κελεύσεων καὶ τῶν γενομένων
 5 ἀφανισμῶν ἐποπτευθέντων τῇ μὲν πρώτῃ Παλαιστίνῃ ὡς τὴν
 πᾶσαν Σαμάρειαν ἐχούσῃ δώδεκα κεντηναρίων ἐποιήσαντο
 συγχώρησιν δημοσίων, τοῖς δὲ ὀρίοις Σκυθοπόλεως ὡς μὴ
 πολλῶν αὐτόθι γεγονότων ἀφανισμῶν ἐνὸς καὶ μόνου κεντηνα-
 10 ρίου συγχώρησιν δοθῆναι συνεῖδον οἱ ἐπίσκοποι. Ὑπὲρ δὲ τῶν
 καεισῶν ἐκκλησιῶν λαβόντες οἱ Παλαιστινοὶ ἐπίσκοποι χρυ-
 σίον ἰκανὸν ἐκάστην ἐκκλησίαν καεῖσαν ἀνήγειραν δασιλῶς καὶ
 πρέποντι κόσμῳ ἐφαίδρυναν.

OS'

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑ

Ὁ δὲ μέγας τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῆς Σάββας τὴν ὑπὲρ Χριστιανῶν πληρώσας διακονίαν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ μετὰ
 15 χαρᾶς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου εἰσδεχθεὶς καὶ τοὺς σεβασμίους προσ-
 σκυνήσας τόπους καὶ οἶονεὶ αὐτοῖς συνταξάμενος ἦλθεν εἰς τὴν
 ἑαυτοῦ Μεγίστην Λαύραν καὶ ὀλίγον χρόνον διατελέσας ἀρρω-
 στίᾳ περιέπεσεν. Ἄπερ μαθὼν ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Πέτρος
 κατῆλθεν ἐπισκέψασθαι αὐτὸν καὶ βλέπων αὐτὸν μὴ ἔχοντά
 20 τίνα παραμυθίαν ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ πλὴν ὀλίγων κερατίων
 καὶ φοινικίων παλαιῶν, βαλὼν αὐτὸν εἰς λεκτίκην ἔλαβεν εἰς τὸ
 ἐπισκοπεῖον καὶ ἐπεμελεῖτο αὐτοῦ καὶ ἰδίαις χερσὶν ὑπηρέτει
 αὐτῷ. Ὀλίγων δὲ ἡμερῶν διαγενομένων ἀποκάλυψίν τινα εἶδεν
 ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας τὴν ἑαυτοῦ μηνύουσαν κοίμησιν οὐ μετὰ
 25 πολλὰς ἔσεσθαι ἡμέρας· ἦντινα τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἀπαγγείλας
 παρεκάλει ἀπολυθῆναι εἰς τὴν ἑαυτοῦ λαύραν πρὸς τὸ ἐν τῷ
 κελλίῳ τελειωθῆναι. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος πᾶσι τρόποις βουλό-
 μενος αὐτὸν θεραπεῦσαι ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτοῦ λαύ-
 ραν μετὰ τῆς δεούσης θεραπείας. Ὅστις πρεσβύτης ἐν τῷ ἰδίῳ
 30 ἀνακλιθεὶς πυργίῳ ἐν ἀρχῇ τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς προσκαλεσά-

Συγχρόνως ὁμως τὸν ἐβίαζε νὰ τοῦ διδάξει τὸ ψαλτήρι καὶ τὸν ἀπόστολο. Ἔτσι μ' εὐλόγησε καὶ μὲ ἐκούρευσε, τοποθετῶντας με στὸν ἀρχικὸ ἐκκλησιαστικὸ βαθμὸ.

Λοιπὸν ὅταν ἐμφανίσθηκαν τὰ διατάγματα καὶ ἐπιθεωρήθηκαν οἱ ἀφανισμοὶ ποὺ ἔγιναν, στὴν πρώτη ἐπαρχία τῆς Παλαιστίνης ποὺ περιελάμβανε ὅλη τὴ Σαμάρεια ἐχορήγησαν ἀπὸ τὰ δημόσια χρήματα δώδεκα κεντηνάρια· στὴν περιοχὴ Σκυθοπόλεως ὁμως, ὅπου δὲν εἶχαν γίνεи πολλές καταστροφές, οἱ ἐπίσκοποι ἀποφάσισαν νὰ δοθεῖ χορηγία ἐνὸς κεντηναρίου. Γιὰ τὶς ἐκκλησίες ποὺ εἶχαν καεῖ οἱ Παλαιστινοὶ ἐπίσκοποι ἐπῆραν ἀρκετὸ χρυσάφι γιὰ κάθε καμμένη ἐκκλησία· ἔτσι τὶς οἰκοδόμησαν πλούσια καὶ τὶς ἐλάμπρυναν μὲ τὴν καλύτερη διακόσμηση.

76

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑ

Ὁ μέγας ἀγωνιστὴς τῆς εὐσεβείας Σάββας, ἀφοῦ ἐκπλήρωσε τὴ διακονία ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν, ἐπέστρεψε στὰ Ἱεροσόλυμα. Καὶ ἀφοῦ ἔγινε ἐκεῖ μὲ χαρὰ δεκτὸς ἀπὸ τὸν πατριάρχη καὶ προσκύνησε τοὺς σεβασμίους τόπους καὶ κατὰ κάποιον τρόπο συνάχθηκε μὲ αὐτούς, ἦλθε στὴ Μεγίστη Λαύρα τοῦ κι ἔπειτα ἀπὸ λίγον καιρὸ περιέπεσε σὲ ἀρρώστια. Ὅταν τὸ ἔμαθε αὐτὸ ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Πέτρος κατέβηκε νὰ τὸν ἐπισκεφθεῖ καὶ βλέποντάς τον νὰ μὴν ἔχει κανένα ἐφόδιο στὸ κελλί του ἐκτὸς ἀπὸ λίγα ξυλοκέρατα καὶ παλιὰ φοινίκια, τὸν ἔβαλε σὲ φορεῖο καὶ τὸν ἔφερε στὸ ἐπισκοπεῖο, ὅπου τὸν ἐφρόντιζε καὶ τὸν ὑπηρετοῦσε ὁ ἴδιος μὲ τὰ χέρια του. Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες ὁ πατέρας μας Σάββας εἶδε κάποια ἀποκάλυψη, ποὺ προμνηνοῦσε ὅτι ἔπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες θὰ γίνεи ἡ κοίμησή του. Τὸ ἐγνωστοποίησε στὸν ἀρχιεπίσκοπο καὶ τὸν παρακάλεσε ν' ἀπολυθεῖ γιὰ νὰ μεταβεῖ στὴ λαύρα τοῦ γιὰ νὰ τελειωθεῖ στὸ κελλί του. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος, θέλοντας νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ μὲ κάθε τρόπο, τὸν ἔστειλε στὴ λαύρα τοῦ μὲ τὴν ἀναγκαῖα ὑπηρεσία. Ὁ γέροντας, ἀφοῦ ἀνακλίθηκε στὸν πυργίσκο στὴν

μενος τοὺς πατέρας τῆς λαύρας δέδωκεν αὐτοῖς ἡγούμενόν τινα Βηρύτιον μὲν τῷ γένει, Μελιτᾶν δὲ τῇ κλήσει, παραγγείλας αὐτῷ τὰς παραδόσεις τὰς παραδοθείσας ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸν μοναστηρίοις ἀτρώτους διαφυλάξαι, δοὺς αὐτῷ ταύτας ἐγγράφως.
 5 Καὶ διαμείνας τέσσαρας ἡμέρας μηδενὸς μεταλαμβάνων μηδέ τισι συντυγχάνων ὅψε Σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν Σαββάτων αἰτήσας κοινωνίαν καὶ κοινωνήσας καὶ εἰπὼν τελευταῖον,

Κύριε, εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμα μου,

10 Παρέδωκε τὴν ψυχὴν.

ΟΖ'

Οὕτως ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενος, τὸν δρόμον τελέσας καὶ τὴν πίστιν τηρήσας τῷ τῆς δικαιοσύνης κατεκοσμήθη στεφάνῳ. Καὶ ἡ μὲν τελείωσις αὐτοῦ γέγονε κατὰ τὴν πέμπτην τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς τῆς δεκάτης ἰνδικτιῶνος.
 15 Ἀπὸ μὲν κτίσεως κόσμου ἀφ' οὗπερ ἤρξατο χρόνος τῇ τοῦ ἡλίου φορᾷ μετρεῖσθαι ἔτους τετάρτου εἰκοστοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ, ἀπὸ δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐκ Παρθένου ἐνανθρωπήσεως καὶ κατὰ σάρκα γεννήσεως ἔτους τετάρτου εἰκοστοῦ πεντακοσιοστοῦ κατὰ τοὺς συγγραφέντας χρόνους ὑπὸ τῶν ἁγίων
 20 πατέρων Ἰππολύτου τε καὶ παλαιοῦ καὶ γνωρίμου τῶν ἀποστόλων καὶ Ἐπιφανίου τοῦ τῶν Κυπρίων ἀρχιερέως καὶ Ἡρωνος τοῦ φιλοσόφου καὶ ὁμολογητοῦ. Ὁ δὲ χρόνος τῆς αὐτοῦ ἐν σαρκὶ ζωῆς οὕτως ἐστίν.

Ἦλθεν μὲν ἐν Παλαιστίνῃ ἐτῶν δέκα καὶ ὀκτῶ καὶ ἔμεινεν ἐν
 25 τῷ κοινοβίῳ ἔτη δεκαεπτὰ καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ ἐποίησεν ἔτη πενήκοντα ἑννέα, τελευτᾷ δὲ τῷ ἐνενηκοστῷ τετάρτῳ τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας χρόνῳ μετὰ τὴν ὑπατείαν Λαμπαδίου καὶ Ὁρέστου τὸ δεύτερον, τῷ ἕκτῳ ἔτει τῆς παρού-

60. Ματθ. 28,1.

61. Ψαλμ. 30,6.

62. Β' Τιμ. 4,7 ἐ.

ἀρχὴ τοῦ Δεκεμβρίου, προσκάλεσε τοὺς πατέρες τῆς λαύρας καὶ τοὺς ἔδωσε ἡγούμενο κάποιον Βηρύτιο στὴν καταγωγὴ, ὀνομαζόμενο Μελιτᾶ· τοῦ παρήγγειλε νὰ διαφυλάξει ἀκέραιες τὶς παραδόσεις ποὺ ἐδόθηκαν στὰ μοναστήρια του καὶ τοῦ τὶς ἔδωσε καὶ ἐγγράφως. Ἀφοῦ ἔμεινε τέσσερις μέρες, χωρὶς νὰ μεταλαμβάνει τίποτε οὔτε νὰ συναντᾶ κανένα, τὴ νύκτα τοῦ Σαββάτου πρὸς τὰ ξημερώματα τῆς Κυριακῆς, ἐζήτησε κοινωνία⁶⁰, ἐκοινώνησε καί, ἀφοῦ εἶπε τὰ τελευταῖα λόγια,

«Κύριε, στὰ χέρια σου θὰ παραδώσω τὸ πνεῦμα μου»⁶¹,

Τὸ παρέδωσε.

77

Ἔτσι ὁ πατέρας μας Σάββας, ἀφοῦ ἀγωνίσθηκε τὸν καλὸ ἀγῶνα, ἐτελείωσε τὸ δρόμο καὶ ἐτήρησε τὴν πίστη, στολίσθηκε μὲ τὸν στέφανο τῆς δικαιοσύνης⁶². Ἡ τελείωσή του ἔγινε τὴν πέμπτη τοῦ Δεκεμβρίου τῆς δεκάτης ἰνδικτιῶνος ἀπὸ τὴν κτίση τοῦ κόσμου, ἀφ' ὅτου ἄρχισε νὰ μετρεῖται ὁ χρόνος μὲ τὴ φορὰ τοῦ ἡλίου, τὸ ἔτος ἕξι χιλιάδες εἴκοσι τέσσερα, καὶ ἀπὸ τὴν ἐνανθρώπησι καὶ κατὰ σάρκα γέννησι τοῦ Θεοῦ Λόγου τὸ ἔτος πεντακόσια εἴκοσι τέσσερα, σύμφωνα μὲ τὸν ὑπολογισμὸ τῶν χρόνων ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρες Ἰππόλυτο τὸν παλαιὸ καὶ γνῶριμο τῶν Ἀποστόλων καὶ Ἐπιφάνιο τὸν ἀρχιερέα τῶν Κυπρίων καὶ Ἡρώνα τὸν φιλόσοφο καὶ ὁμολογητή⁶³. Ὁ χρόνος τῆς ζωῆς του στὴ γῆ εἶναι αὐτός.

Ἦλθε στὴν Παλαιστίνῃ δεκαοκτῶ ἐτῶν κι ἔμεινε στὸ κοινόβιο δεκαεπτὰ, ἐνῶ στὶς ἐρήμους καὶ στὴ Μεγίστη Λαύρα ἔκαμε πενήντα ἐννέα ἔτη· πέθανε τὸ ἐνενηκοστὸ τέταρτο ἔτος τῆς ἡλικίας του, μετὰ τὴν ὑπατεία τοῦ Λαμπαδίου καὶ Ὁρέστη τὴ δευτέρῃ φορὰ, τὸ ἕκτο ἔτος τῆς παρούσας θεοφύλακτῆς βασιλείας.

63. Ἡ δεκάτη ἰνδικτιῶνα ἐπεφτε ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 531 ἕως τὴν 31 Αὐγούστου τοῦ 532. Τὸ ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου λαβάνεται ὡς 5500 μὲ βάση τὴ γέννησι τοῦ Χριστοῦ. Τὸ ἔτος 524 ἀπὸ τὴ γέννησι ἕως τὸ θάνατο τοῦ Σάββα εἶναι πλησιέστερα πρὸς τὰ πράγματα ἀπὸ ὅσο εἶναι ἡ ἀναγνωρισμένη χρονολογία.

σης θεοφυλάκτου βασιλείας. Φήμης δὲ διαδραμούσης καθ' ὅλης τῆς περιχώρου τῆς τούτου κοιμήσεως συνήγαγεν ἄπειρον πλῆθος μοναχῶν τε καὶ λαϊκῶν, παρεγένετο δὲ καὶ ὁ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Πέτρος μετὰ τῶν εὐρέθέντων ἐπισκόπων καὶ 5 τῶν τῆς ἀγίας πόλεως λογάδων. Καὶ οὕτω τὸ τίμιον αὐτοῦ κατετέθη λείψανον ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ μεταξὺ τῶν δύο ἐκκλησιῶν, ἐν ᾧ τόπῳ τὸν στῦλον τοῦ πυρὸς ἐώρακε. Πλὴν ὅτι οὐκ ἀπέθανεν οὗτος ὁ ἅγιος, ἀλλὰ καθεύδει ὡς ἀνεπίληπτον βίον ζήσας καὶ Θεῷ εὐαρεστήσας, καθὼς γέγραπται «ψυχαὶ δικαίων 10 ἐν χειρὶ Θεοῦ καὶ οὐ μὴ ἄψηται αὐτῶν θάνατος». Ἀμέλει καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ σῶον καὶ ἀδιάλυτον μέχρι τῆς σήμερον πεφύλακται. Τοῦτο γὰρ ἐγὼ αὐταῖς ὄψεσιν ἐθεασάμην ἐπὶ τῆς παρελθούσης δεκάτης ἰνικτιῶνος.

ΟΗ'

ΜΕΤΑΘΑΝΑΤΙΑ ΘΑΥΜΑΤΑ

Τῆς γὰρ τιμίας θήκης ἀνοιχθείσης πρὸς τὸ κατατεθῆναι τοῦ μα- 15 καρίου Κασσιανοῦ τὸ λείψανον κατέβην προσκυνῆσαι τοῦ θείου πρεσβύτου τὸ σῶμα καὶ εὔρον αὐτὸ σῶον καὶ ἀδιάλυτον πεφυλαγμένον καὶ θαυμάσας ἐδόξασα τὸ Θεὸν τὸν δοξάσαντα τὸν δοῦλον αὐτοῦ καὶ τῇ ἀφθαρσίᾳ τιμήσαντα αὐτὸν πρὸ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως καὶ καθολικῆς. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἀγίου λει- 20 ψάνου· τὸ δὲ πνεῦμα αὐτοῦ πολλῆς ἠξίωται τῆς πρὸς Θεὸν παρρησίας, ἧς τὴν ἀκτῖνα δι' ὀλίγων παραδειῖζαι πειράσομαι.

Ἔστι τις ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει ἀργυροκόπος, τῷ μὲν γένει Δαμασκηνός, τῷ δὲ ὀνόματι Ρωμύλος, διάκονος τῶν πρώτων τῆς ἀγίας Γεθσημανῆς. Οὗτος δέ μοι ὁ Ρωμύλος διηγήσατο λέγων ὅτι.

25 Κατὰ τὸν καιρὸν τῆς κοιμήσεως τοῦ μακαρίου Σάββα ἐσυλήθη τὸ ἀργυροκοπεῖόν μου καὶ ἀπώλοντο μέχρις που ἀργύρου λιτρῶν ἰκανόν. Ἐγὼ δέ, φησὶν, εὐθέως ἐξῆλθον εἰς τὸ μαρτύριον

Καθὼς ἡ φήμη γιὰ τὴν κοίμησή του περιέτρεξε ὅλη τὴν περιχώρο, συγκέντρωσε ἄπειρο πλῆθος μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, ἐφθασε δὲ καὶ ὁ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Πέτρος μαζί μὲ τοὺς ἐπισκόπους ποὺ εὐρέθηκαν καὶ τοὺς λογάδες τῆς ἀγίας πόλεως. Ἔτσι τὸ τίμιο λείψανό του ἐτάφηκε στὴ Μεγίστη Λαύρα ἀνάμεσα στὶς δύο ἐκκλησίες, στὸν τόπο ποὺ εἶχε δεῖ τὸν στύλο τῆς φωτιᾶς. Ὅπως οἱ ἅγιοι αὐτὸς δὲν πέθανε, ἀλλὰ κοιμᾶται, διότι ἔζησε βίον ἐνεπίληπτον καὶ εὐαρέστησε τὸ Θεό, ὅπως ἔχει γραφεῖ: «οἱ ψυχῆς τῶν δικαίων εἶναι στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ, καὶ δὲν θὰ τις ἐγγίσει θάνατος»⁶⁴. Μάλιστα τὸ σῶμα του διατηρήθηκε ἕως σήμερον σῶον καὶ ἀδιάλυτον. Πράγματι ἐγὼ τὸ εἶδα αὐτὸ μὲ τὰ μάτια μου τὴν περασμένη δεκάτη Ἰνδικτιῶνα⁶⁵.

78

ΜΕΤΑΘΑΝΑΤΙΑ ΘΑΥΜΑΤΑ

Πράγματι, ὅταν ἀνοίχθηκε ἡ τιμία θήκη γιὰ νὰ κατατεθεῖ τὸ λείψανον τοῦ μακαρίου Κασσιανοῦ, κατέβηκα νὰ προσκυνήσω τὸ σῶμα τοῦ θείου γέροντα καὶ τὸ βρῆκα σῶον καὶ ἀδιάλυτον· μὲ θαυμασμόν ἐδόξασα τὸ Θεὸν ποὺ ἐδόξασε τὸ δοῦλον του καὶ τὸν ἐτίμησε μὲ τὴν ἀφθαρσίαν πρὶν ἀπὸ τὴν κοινὴν καὶ καθολικὴν ἀνάστασιν. Αὐτὰ περὶ τοῦ ἀγίου λειψάνου του. Τὸ πνεῦμα του ὅμως ἀξιώθηκε μεγάλη παρρησία πρὸς τὸν Θεόν, τῆς ὁποίας θὰ προσπαθῆσω νὰ δείξω τὴν ἀκτίνα μὲ λίγα λόγια.

Ἐπὶ τὴν ἀγίαν πόλιν κάποιος ἀργυροκόπος ἀπὸ τῆς Δαμασκού, ὀνομαζόμενος Ρωμύλος, διάκονος ἀπὸ τοὺς πρῶτους τῆς ἀγίας Γεθσημανῆς. Αὐτὸς ὁ Ρωμύλος μοῦ διηγήθηκε καὶ μοῦ εἶπε.

Κατὰ τὸν καιρὸ τῆς κοιμήσεως τοῦ μακαρίου Σάββα ἐλεηλατήθηκα τὸ ἀργυροκοπεῖόν μου καὶ ἐχάθηκα ὡς ἑκατὸ λίτρες ἀργύρου. Ἐγὼ ὅμως, λέγει, ἀμέσως ἐβγῆκα στὸ μαρτύριον τοῦ ἀγίου

65. Ἡ Ἰνδικτιῶνα 10 ἐπεφτε ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τ οὗ 546 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 547. Ὁ Κασσιανὸς πέθανε τὴν 20 Αὐγούστου τοῦ 547.

τοῦ ἁγίου Θεοδώρου καὶ ἐποίησα ἐπὶ πέντε ἡμέρας τὰ φῶτα τοῦ
 ναοῦ καὶ ἔμεινα νυκτος καὶ ἡμέρας κλαίων ἐπὶ τῶν καγκέλλων
 τοῦ θυσιαστηρίου. Περὶ δὲ τὸ μισονύκτιον τῆς πέμπτης ἡμέρας
 εἰς ὕπνον ἤρπάγην καὶ θεωρῶ τὸν ἅγιον τοῦ Χριστοῦ μάρτυρα
 5 Θεόδωρον λέγοντά μοι.

Τί ἔχεις; τί ἀδημονεῖς τοσοῦτον καὶ κλαίεις;

Ὡς δὲ εἶπον ὅτι,

Τὰ ἴδια καὶ τὰ ἀλλότρια ἀπώλεσα καὶ τοσαύτας ἡμέρας
 συντρίβομαι καὶ οὐδὲν ὠφέλησα,

10 Λέγει μοι ὁ ἅγιος.

Πέπεισο, οὐκ ἤμην ὧδε· ἐκελεύσθημεν γὰρ συνδραμεῖν
 καὶ τῇ ἀγίᾳ τοῦ ἀββᾶ Σάββα ψυχῇ ὑπαντῆσαι καὶ ὁδη-
 γῆσαι ταύτην εἰς τὸν τῆς ἀναπαύσεως τόπον. Καὶ τὰ
 νῦν πορεύου εἰς τόνδε τὸν τόπον καὶ εὐρίσκεις τοὺς
 15 κλέψαντας αὐτόθι καὶ τὸν ἄργυρον.

Καὶ ἀναστὰς αὐτῇ τῇ ὥρᾳ καὶ λαβὼν ἄλλους τινὰς ἀπῆλθον εἰς
 τὸν ὑπὸ τοῦ ἁγίου μηνυθέντα τόπον καὶ εὗραμεν οὕτω καθῶς
 διὰ τῆς ὀπτασίας ἐμηνύθη.

ΟΘ'

Δύο τινὲς ἀδελφοὶ κατὰ σάρκα ἐκ τῆς πεδιάδος ὀρμώμενοι ἀπὸ
 20 Βουριρῶν τῆς κώμης πίστιν εἶχον εἰς τὸν ἐν ἀγίοις Σάββαν.
 Ὅθεν καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν αὐτοῦ μοναστηρίων ἐκεῖσε εἰς διακο-
 νίαν κατερχομένους πίστει δεχόμενοι ἐθεράπευον. Ἐσπούδαζον
 δὲ καὶ τοὺς ἑαυτῶν πόνους θεαρέστους διανέμειν. Ἐξ ἐνεργείας
 δὲ τινος σατανικῆς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ τρυγητοῦ τοσοῦτον οἱ ἀμ-
 25 φότεροι ἠρρώστησαν, ὥστε ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀπογνωσθῆναι· αὐ-
 τῶν δὲ λυπουμενων διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ τρυγητοῦ καὶ εἰς
 ἀνάμνησιν τοῦ ἀββᾶ Σάββα ἐλθόντων τὰς εὐχὰς αὐτοῦ ἐκάλουν
 εἰς βοήθειαν. Καὶ ἐπιφαίνεται ἐκάστῳ αὐτῶν κατ' ἴδιαν λέγων.

Ἴδου ἐδεήθην τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς υἰείας ὑμῶν καὶ ἐχα-
 30 ρίσατό μοι τὴν αἴτησιν. Τοίνυν ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χρι-

Θεοδώρου και πέντε ἡμέρες ἐτακτοποιοῦσα τὰ φῶτα τοῦ ναοῦ κι ἔμεινα μέρα και νύκτα κλαίοντας στὰ κάγκελλα τοῦ θυσιαστηρίου. Γύρω στὰ μεσάνυκτα τῆς πέμπτης ἡμέρας μ' ἔπιασε ὕπνος και βλέπω τὸν ἅγιο μάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Θεόδωρο νὰ μοῦ λέγει.

Τί ἔχεις; τί στενοχωρεῖσαι τόσο πολὺ και κλαῖς;

“Ὅταν τοῦ εἶπα,

“Ἐχασα και τὰ δικά μου και τὰ ξένα και τόσες ἡμέρες συντριβομαι και δὲν ἐπέτυχα τίποτε,

Μοῦ λέγει ὁ ἅγιος.

Πίστευσε, δὲν ἤμουν ἐδῶ· διότι διαταχθήκαμε νὰ συγκεντρωθοῦμε και νὰ ὑποδεχθοῦμε τὴν ἁγία ψυχὴ τοῦ ἀββᾶ Σάββα και νὰ τὴν ὀδηγήσομε στὸν τόπο τῆς ἀναπαύσεως. Τώρα πηγαινε σ' αὐτὸν τὸν τόπο και θὰ βρεῖς ἐκεῖ τοὺς κλέπτες και τὸν ἄργυρο.

Σηκώθηκα τὴν ἴδια ὥρα και μαζί μὲ μερικοὺς ἄλλους ἐπῆγα στὸν τόπο πὺ ὑπέδειξε ὁ ἅγιος και εὗρήκαμε τὰ πράγματα, ὅπως ὑποδείχθηκε μὲ τὴν ὄπτασία.

79

Δύο κατὰ σάρκα ἀδελφοὶ πὺ προέρχονταν ἀπὸ τὴν πεδιάδα, ἀπὸ τὸ χωριὸ τῶν Βουριῶν, εἶχαν πίστη στὸν ἅγιο Σάββα, γι' αὐτὸ ὅσους κατέβαιναν ἐκεῖ ἀπὸ τὰ μοναστήρια του γιὰ ὑπηρεσία τοὺς ἐδέχονταν και τοὺς περιποιοῦνταν μὲ πίστη, ἐφρόντιζαν μάλιστα νὰ διαθέτουν και τοὺς κόπους τους θεάρεστα. Ἀπὸ κάποια σατανικὴ ἐνέργεια τὸν καιρὸ τοῦ τρύγου ἀρρώστησαν κι οἱ δύο τόσο πολὺ, ὥστε εἶχαν ξεγραφεῖ ἀπὸ τοὺς δικούς τους. Καθὼς ἐλυποῦνταν γιὰ τὸ χάσιμο τοῦ τρύγου, ἐθυμήθηκαν τὸν ἀββᾶ Σάββα και ἐκάλεσαν σὲ βοήθεια τὶς εὐχές του. Ὁ ἅγιος φανερώνεται στὸν καθένα τους ἰδιαιτέρως και λέγει.

Νά, ἰκέτευσα τὸν Θεὸ γιὰ τὴν ὑγεία σας και μοῦ ἱκανοποίησε τὴν αἴτηση. Καὶ τώρα στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ

στοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἀναστάντες ἐξέθετε εἰς τὸ ἔργον ὑμῶν.

Οἱ δε παραχρῆμα ἐνδυναμωθέντες ἀπῆλθον εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν, ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἰδίοις τὸ θαῦμα. Καὶ ἀπὸ τότε κατ' αὐτὴν
5 τὴν τῆς θαυματουργίας ἡμέραν πάνδημον ἑορτὴν ὄλω τῷ ἑαυ-
τῶν ἐπιτελοῦσι κτήματι.

Π'

Γυνή τις ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς μητροπόλεως ὀρμωμένη, Γηνάρους
καλουμένη, δύο κορτίνας ἐτάξατο ποιῆσαι τῷ τε Καστελλίῳ καὶ
τῷ Σπηλαίῳ. Πάσης δὲ τῆς ὑπουργίας ἐτοιμασθείσης αἱ συνθέ-
10 μенаι ὑφᾶναι τὰ δόξαντα ἠθέτησαν. Τῆς δὲ Γηνάρους σφόδρα
λυπούμενης φαίνεται αὐτῇ καθ' ὕπνου ὁ μακαρίτης Σάββας λέ-
γων.

Ἔωθεν μετάπεμψαι τὰς γερδίας καὶ ἔρχονται καὶ
πληροῦσι τὸ ἔργον. Καὶ μὴ λυποῦ· οὐ γὰρ ἐμποδίζεται ἡ
15 καρποφορία σου.

Ἐμφανίζεται δὲ καὶ ταῖς γερδαίαις ὁμοίως, ἀγανακτῶν ἐπὶ τῇ
τοῦ ἔργου ἀναβολῇ. Πρωίας δὲ γενομένης ἦλθον πᾶσαι μετὰ χα-
ρᾶς καὶ προθυμίας, διηγούμενοι ἀλλήλαις τὰς ὀπτασίας. Καὶ οὕ-
τως ἐπλήρωσαν τὸ ἔργον εὐχαριστοῦσαι τῷ Θεῷ.

ΠΑ'

20 Χρόνου δὲ ἱκανοῦ διαδραμόντος ὁ οἰκονόμος τῆς Μεγίστης
Λαύρας καμήλους ἐμισθώσατο σαρακηνικὰς παρακομίσαι βου-
λόμενος ἀπὸ τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης τὸν ἀπὸ Μαχαιρῶντων
ἀγορασθέντα σῖτον. Ὡς οὖν αἱ κάμηλοι ἔφθασαν πεφορτωμένοι
τὴν λαύραν, μία ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐπὶ τὸ ξενοδοχεῖον ἀνερχομέ-
25 νης ὁδοῦ ἐκκλίνασα εἰς τὰ δεξιὰ κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ εἰς
τὸν χεῖμαρρον πεφορτωμένη ἐπὶ δέκα σχεδὸν ἀνδρόμηκα τὸ
ὑψος ἔχοντος τοῦ κρημνοῦ· ὁ δὲ τῆς καμήλου δεσπότης Σαρα-
κηνὸς ὦν ἔκραζε λέγων.

Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, σηκωθεῖτε καὶ πηγαίνετε
στὴν ἐργασία σας.

Αὐτοί, ἀμέσως δυναμωμένοι, ἐπῆγαν στὸ ἔργο τους, διηγούμε-
νοι τὸ θαῦμα στοὺς δικούς τους. Καὶ ἀπὸ τότε αὐτὴν τὴν ἡμέρα
τῆς θαυματουργίας τὴν ἐόρταζαν σὲ ὄλο τὸ κτῆμα τους.

80

Μιὰ γυναίκα ἀπὸ τὴ μητρόπολή μας, ὀνομαζόμενη Γηνάρους,
ἔταξε νὰ κατασκευάσει δύο κουρτίνες γιὰ τὸ Καστέλλι καὶ τὸ
Σπήλαιο. Ἀφοῦ ἐτοιμάσθηκε ὅλη ἡ ὑπηρεσία, ἐκεῖνες ποὺ εἶ-
χαν συμφωνήσει νὰ ὑφάνουν τὰ πράγματα ἀθέτησαν τὸ λόγο
τους. Ἐνῶ λοιπὸν ἡ Γηνάρους ἦταν πολὺ λυπημένη, παρουσιάζει
στὸν ὕπνο της ὁ μακαρίτης Σάββας καὶ τῆς λέγει.

Προσκάλεσε τὶς ὑφάντριες τὸ πρωὶ καὶ θὰ ἔλθουν νὰ
κάμουν τὸ ἔργο· καὶ νὰ μὴ λυπεῖσαι, διότι δὲν θὰ ἐμπο-
δισθεῖ ἡ καρποφορία σου.

Ἐμφανίζεται ἐπίσης καὶ στὶς ὑφάντριες, ἀγανακτώντας γιὰ τὴν
ἀναβολὴ τοῦ ἔργου. Τὸ πρωὶ πῆγαν ὅλες μὲ χαρὰ καὶ προθυμία,
διηγούμενες ἢ μιὰ στὴν ἄλλη τὴν ὄπτασία. Κι ἔτσι ἐκτέλεσαν
τὸ ἔργο, εὐχαριστώντας τὸν Θεό.

81

Ὅταν ἐπέρασε ἀρκετὸς καιρὸς, ὁ οἰκονόμος τῆς Μεγίστης
Λαύρας ἐμίσθωσε σαρακηνικὲς καμήλες, θέλοντας νὰ μεταφέ-
ρει ἀπὸ τὴ Νεκρὰ θάλασσα τὸ σιτάρι ποὺ ἀγοράσθηκε ἀπὸ τὴ
Μαχαιρουντα. Μόλις οἱ καμήλες ἔφθασαν φορτωμένες στὴ
Λαῦρα, μιὰ ἀπὸ αὐτὲς παρέκλινε στὰ δεξιὰ ἀπὸ τὸ δρόμο ποὺ
ἀνεβαίνει πρὸς τὸ ξενοδοχεῖο κι ἔπεσε ἀπὸ τὸν γκρεμὸ στὸ χεῖ-
μαρρο φορτωμένη. Ὁ γκρεμὸς ἦταν ὕψους σχεδὸν δέκα ἀνδρι-
κὰ ἀναστήματα. Ὁ κάτοχος τῆς καμήλας ποὺ ἦταν Σαρακηνὸς
ἔκραζε λέγοντας.

Ἄββα Σάββα, αἱ εὐχαί σου βοηθήσουσι τῇ καμήλῳ μου.

Καὶ κυλιομένης τῆς καμήλου ἐβόα.

Ἄββα Σάββα, βοήθει.

5 Καὶ θεωρεῖ γέροντά τινα ἱεροπρεπῆ τῇ κυλιομένη καμήλῳ ἐπικαθήμενον καὶ δρομαίως δι' ἄλλης ὁδοῦ κατελθὼν καὶ πλησίον τῆς καμήλου γενόμενος τὸν μὲν ἐπικαθήμενον γέροντα οὐχ εὔρε, τὴν δὲ κάμηλον ὑγιῆ φυλαχθεῖσαν πεφορτωμένην ἐγείρας καὶ δι' ὀμαλωτέρας ὁδοῦ ταύτην εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἀναγαγὼν ἀπε-
10 φόρτωσεν. Ὅστις βάρβαρος τῷ παραδόξῳ τοῦ θαύματος ἀγασθεῖς καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἔρχεται εἰς τὴν λαύραν τὴν τοῦ πρεσβύτου θήκην προσκυνῶν καὶ παρέχων ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ καμάτου τῷ κατὰ καιρὸν οἰκονόμῳ τριμίσιον ἐν ὑπὲρ εὐχαριστίας.

ΠΒ'

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον λάκκος ᾠκοδομήθη μέγας ὑποκάτω τοῦ
15 πυργίου τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα ἐν σπηλαίῳ, ἐν ᾧ ἀνάβασις ὑπῆρχε κρυπτὴ ἀπὸ τῆς θεοκτίστου ἐκκλησίας ἐπὶ τὸν εἰρημένον πύργον· ἐν δὲ τῇ ὑπερκειμένη πέτρᾳ πρὸς ὕψος σκεπτούριν ᾠκοδόμησαν οἱ πατέρες πρὸς τὸ ἐν αὐτῷ διωλιζέσθαι τὸ ὕδωρ πρότερον, εἴθ' οὕτως εἰς τὸν λάκκον κατιέναι. Μάμας δέ
20 τις Βηθλεεμίτης χρίστης τὴν τέχνην τὸ ἔργον τοῦ τε λάκκου καὶ τοῦ σκεπτουρίου πεποίηκεν. Ὅστις τῇ τοῦ σκεπτουρίου φιλοκαλία ἐφιστάμενος, ἔχων μαθητὴν τινα παῖδα, Αὐξέντιον καλούμενον, χειμῶνος γεγονότος τὸ ὕδωρ ἐδέχετο. Τῶν δὲ ὑδάτων πληθυνθέντων ἐρράγη τὸ ἔργον τοῦ σκεπτουρίου. Καὶ ὁ μὲν Μά-
25 μας ἀνδρεῖος ὢν διαφυγεῖν τὸν κίνδυνον ραδίως ἴσχυσεν, ὁ δὲ παῖς καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ συμπτώματος τῶν τε λίθων καὶ τοῦ σφοδροῦ ὕδατος συνκατεσύρθη ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ κάτω εἰς τὸ μεσίαυλον τὸ ἐν μέσῳ τῶν δύο ἐκκλησιῶν, ἔνθα κεῖται τὸ τίμιον λείψανον τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα· ἔχει δὲ σχεδὸν τὸ τοῦ
30 κρημνοῦ ὕψος ὀργυιᾶς δέκα. Καὶ μετὰ τὸ παύσασθαι τὴν βροχὴν εὐρέθη ὁ παῖς ὑποκάτω τοῦ συμπτώματος τῶν λίθων ἔμπροσθεν τῆς θεοκτίστου ἐκκλησίας μηδὲν βλαβεῖς τὸ σύνολον. Τοῦτου τοῦ

Ἄββᾶ Σάββα, οἱ εὐχῆς σου θὰ βοηθήσουν τὴν καμήλα μου.

Καὶ καθῶς ἡ καμήλα κατακυλοῦσε, ἐφώνηξε.

Ἄββᾶ Σάββα, βοήθα.

Βλέπει τότε ἓναν ἱεροπρεπὴ γέροντα νὰ κάθεται ἐπάνω στὴν κυλιόμενη καμήλα, καὶ κατεβαίνοντας ἀπὸ ἄλλο δρόμο τρέχοντας ἔφθασε κοντὰ στὴν καμήλα· ἐκεῖ ὅμως δὲν βρῆκε τὸν γέροντα ποὺ καθόταν ἐπάνω, ἀλλὰ ἐσήκωσε φορτωμένη τὴν καμήλα ποὺ διαφυλάχθηκε σώα, τὴν ἔφερε ἀπὸ ὀμαλότερο δρόμο στὸ ξενοδοχεῖο ὅπου τὴν ξεφόρτωσε. Ὁ βάρβαρος αὐτός, ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸ παράδοξο θαῦμα ἔρχεται κάθε χρόνο στὴ λαύρα, γιὰ νὰ προσκυνήσει τὸν τάφο τοῦ γέροντα καὶ νὰ προσφέρει ἀπὸ τὸν κόπο του στὸν κάθε φορὰ οἰκονόμο ἓνα τριμίσιο γιὰ εὐχαριστία.

82

Αὐτὸν τὸν καιρὸ οἰκοδομήθηκε μέγας λάκκος κάτω ἀπὸ τὸν πυργίσκο τοῦ ἁγίου πατέρα μας Σάββα σὲ σπήλαιο, στὸ ὁποῖο ὑπῆρχε κρυφὴ ἀνάβαση ἀπὸ τὴ θεόκτιστη ἐκκλησία πρὸς τὸν πύργο αὐτόν. Στὴν πέτρα ποὺ ἦταν ἀπὸ πάνω ψηλὰ οἱ πατέρες οἰκοδόμησαν δεξαμενὴ, γιὰ νὰ καθαρίζεται σ' αὐτὴν τὸ νερὸ πρὶν κατεβεῖ στὸ λάκκο. Κάποιος Μάμας Βηθλεεμίτης καὶ ἀσπριστὴς στὴν τέχνη, κατασκεύασε καὶ τὸ λάκκο καὶ τὴ δεξαμενὴ. Αὐτὸς ἐνῶ ἐπιθεωροῦσε τὴν καλοτεχνία τῆς δεξαμενῆς μὲ ἓνα μαθητὴ τοῦ Αὐξέντιο, ποὺ ἦταν παιδί, σὲ ὦρα θύελλας κατὰ τὴν ὁποία δεχόταν τὸ νερὸ, καθῶς αὐξήθηκαν τὰ νερὰ ἔσπασε τὸ ἔργο τῆς δεξαμενῆς. Ὁ Μάμας βέβαια, ποὺ ἦταν δυνατός, κατόρθωσε εὐκολὰ νὰ ξεφύγει τὸν κίνδυνο, τὸ παιδί ὅμως παρασύρθηκε κάτω ἀπὸ τὸν γκρεμὸ στὴν αὐλὴ ἀνάμεσα στὶς δύο ἐκκλησίες, ὅπου εἶναι ἀποθεμένο τὸ τίμιον λείψανο τοῦ ἁγίου πατέρα μας Σάββα. Τὸ ὕψος τοῦ γκρεμοῦ εἶναι σχεδὸν δέκα ὀργυιές. Ὅταν ἐσταμάτησε ἡ βροχὴ, βρέθηκε τὸ παιδί κάτω ἀπὸ τὸ σωρὸ τῶν λίθων, ἐμπρὸς στὴ θεόκτιστη ἐκκλησία, χωρὶς καθόλου νὰ βλαβεῖ. Θεατῆς αὐτοῦ τοῦ θαύματος ἔγινα

θαύματος αὐτὸς ἐγὼ θεατῆς γέγονα ἀπὸ τῆς Νέας Λαύρας ἐν αὐταῖς ταῖς ἡμέραις εἰς τὴν Μεγίστην παραγενόμενος Λαύραν, βουλόμενος τόπον περιποιήσασθαι καὶ κελλίον ἐμαυτῷ οἰκοδομήσαι.

- 5 Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ πολλῶν ὀλίγα περὶ τοῦ θεοῦ πρεσβύτου ἀναλεξάμενος ἐνεγραψάμην· καλεῖ δέ με ὁ καιρὸς τὰ συμβάντα τοῖς αὐτοῦ διαδόχοις τε καὶ μαθηταῖς ἐκ μέρους διηγῆσασθαι.

ΠΓ'

ΩΡΙΓΕΝΙΣΤΑΙ – ΓΕΛΑΣΙΟΣ

Ὁ ἀββᾶς Μελιτᾶς ὁ τὸν θεῖον πρεσβύτην διαδεξάμενος τὰ διὰ τοῦ Σούμμου δοθέντα κατὰ θεῖαν κέλευσιν χίλια νομίσματα
10 ὑπὲρ τῆς τοῦ κάστρου οἰκοδομῆς ἢ ραθυμία ἢ ἀπραγμοσύνη χρησάμενος δέδωκε τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Πέτρῳ καὶ οὕτως ἐκωλύθη ἡ τοῦ κάστρου οἰκοδομή, ὁ μέντοι πατριάρχης τὰ χίλια δεξάμενος νομίσματα διαφόροις αὐτὰ διένειμε μοναστηρίοις. Τοῦτου τοῦ ἀββᾶ Μελιτᾶ τὴν τοῦ θεοῦ πρεσβύτου ποιμνὴν εὐθυ-
15 νοῦσαν παραλαβόντος λύκοι αὐτὴν λυμήνασθαι ἤμελλον, εἰ μὴ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπισκοπὴ διέσωσε. Πῶς δὲ καὶ ποιῶ τρόπῳ δι' ὀλίγων ἐρῶ.

Τοῦ πανευφήμου πατρὸς ἡμῶν Σάββα ἐν σαρκὶ περιόντος μία τῆς πίστεως ὁμολογία ὑπῆρχεν ἐν πᾶσιν τοῖς κατὰ τὴν ἔρημον
20 μοναστηρίοις καὶ ἦν ἰδεῖν πάντα τὰ τέκνα τῆς Ἱερουσαλήμ πορευόμενα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἐν ὁμονοίᾳ, τῇ συμφωνίᾳ τῶν θεῶν δογμάτων τὸ ἄρρηκτον καὶ ἀστασίαστον κεκτημένα, ὡς πληροῦσθαι τὸ γεγραμμένον τό, «ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε συνηγμένα τὰ τέκνα σου». Τοῦ δὲ ἀρίστου ποιμένος
25 τῶν τῆδε μεταστάντος τὸ ἑαυτοῦ ποιμνιον γέγονεν ἠπορημένον ὑπὸ ποιμένος ἀπείρου ἀγόμενον. Οἱ γὰρ περὶ Νόννον τῆς τοῦ πατρὸς ἡμῶν κοιμήσεως δραξάμενοι, λέγω δὴ Σάββα, τὴν ἐν τῷ βάθει τῶν σπλάγχων δημοσιεύσαντες κακοδοξίαν ἐπότιζον τὸν πλησίον ἀνατροπὴν θολερὰν καὶ οὐ μόνον πάντας τοὺς ἐν τῇ

ἐγὼ ὁ ἴδιος, καθὼς αὐτὲς τὶς ἡμέρες ἐπῆγα ἀπὸ τῆ Νέα Λαύρα στὴ Μεγίστη, θέλοντας νὰ ἐξασφαλίσω τόπο καὶ νὰ οἰκοδομήσω κελλὶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου.

Αὐτὰ τὰ ἐπεισόδια, λίγα ἀπὸ πολλά, περὶ τοῦ θείου γέροντα διάλεξα καὶ κατέγραψα. Τῶρα ὁμως μὲ καλεῖ ὁ καιρὸς νὰ διηγηθῶ κατὰ μέρος τὰ συμβάντα στοὺς διαδόχους καὶ μαθητές του.

83

ΩΡΙΓΕΝΙΣΤΕΣ - ΓΕΛΑΣΙΟΣ

Ὁ ἀββᾶς Μελιτᾶς, ποὺ διαδέχθηκε τὸν θεῖο πρεσβύτεν, τὰ χίλια νομίσματα ποὺ κατὰ θεῖα ἐντολὴ ἐδόθησαν διὰ τοῦ Σούμμου γιὰ τὴν οἰκοδόμησιν τοῦ κάστρου, ἢ ἀπὸ ραθυμία ἢ ἀπὸ ἀπραγμοσύνη, τὰ ἔδωσε στὸν ἀρχιεπίσκοπον Πέτρον κι' ἔτσι ἐμποδίσθηκε ἡ οἰκοδομὴ τοῦ κάστρου. Ὁ πατριάρχης πάντως, ἀφοῦ ἐπῆρε τὰ χίλια νομίσματα, τὰ ἐμοίρασε σὲ διάφορα μοναστήρια. Καὶ ἐνῶ αὐτὸς ὁ ἀββᾶς Μελιτᾶς παρέλαβε τὸ ποίμνιον τοῦ θείου γέροντα, ἐπρόκειτο νὰ τὸ καταστρέψουν λύκοι, ἂν δὲν τὸ διέσωζε ἡ φροντίδα τοῦ ἀρχιποιμένου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μας. Πῶς καὶ μὲ ποῖόν τρόπο, θὰ τὸ εἰπῶ μὲ συντομία.

Ὅταν ζοῦσε ἀκόμα ὁ πανεύφημος πατέρας μας Σάββας μιὰ ὁμολογία πίστεως ὑπῆρχε σ' ὅλα τὰ μοναστήρια τῆς ἐρήμου· καὶ μπορούσε νὰ ἰδεῖ κανεὶς ὅλα τὰ τέκνα τῆς Ἱερουσαλήμ νὰ πηγαίνουν στὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ μὲ ὁμόνοια, ἔχοντας μὲ τὴ συμφωνία τῶν θείων δογμάτων τὸ ἀρραγὲς καὶ ἀδιάσπαστον, ὥστε νὰ ἐκπληρώνεται ὁ λόγος τῆς Γραφῆς, «σῆκωσε γύρω τοὺς ὀφθαλμοὺς σου καὶ δὲς τὰ τέκνα σου συναγμένα»⁶⁶. Ὅταν ὁμως ὁ ἀριστος ποιμὴν ἀποδήμησε, τὸ ποίμνιόν του ἔμεινε σαστισμένο, διότι ὁδηγοῦνταν ἀπὸ ἄπειρον ποιμένα. Πράγματι οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Νόννου, ἐπωφελοῦμενοι τῆς κοιμῆσεως τοῦ πατέρα μας, δηλαδὴ τοῦ Σάββα, ἐκδηλώνοντας τὴν κακοδοξία ποὺ εἶχαν κρυμμένη μέσα τους, ἐπότιζαν τοὺς πλησίον τους θολερῆ ἀνα-

66. Ἦσ. 60,4.

Νέα Λαύρα λογιωτέρους εἰς τὴν ἑαυτῶν μιὰρὰν συγκατέσπασαν
 αἴρεσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς Μαρτυρίου μονῆς καὶ τοὺς τῆς Φιρ-
 μίνου λαύρας ἤδη τῶν αὐτῆς πατέρων κοιμηθέντων Φιρμίνου
 τε καὶ Σωζομενοῦ τῶν μακαρίων φοιτητῶν γεγονότων καὶ συν-
 5 αγωνιστῶν τοῦ θεοῦ πρεσβύτου. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Με-
 γίστην Λαύραν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τῆς ἐρήμου μοναστήρια ἴσχυσαν
 ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὴν Ὠριγένους κατασπεῖραι κακοδοξίαν.
 Κατ' αὐτὸν δὴ τὸν χρόνον Δομετιανὸς τε ὁ τῆς Μαρτυρίου μονῆς
 ἡγούμενος καὶ Θεόδωρος ὁ ἐπίκλην Ἀσκιδᾶς τῶν τῆς Νέας
 10 Λαύρας ἐξάρχων γεγονῶς ἀμφοτέρω τῆς Ὠριγένους λύμης με-
 τασχόντες εἰς κόρον ἀνέπλευσαν ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν καὶ
 ὑπὲρ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου προσποιούμενοι ἀγωνίζεσθαι
 καὶ διὰ τῆς παραθέσεως Λεοντίου τοῦ ἀνωτέρου μνημονευθέν-
 τος Βυζαντίου προσκολλῶνται τῷ πάπῃ Εὐσεβίῳ καὶ διὰ τού-
 15 του τῷ εὐσεβεστάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ καὶ τῇ τῆς ὑποκρίσεως πε-
 ριουσίᾳ τὴν κακοδοξίαν ἐπισκιάσαντες καὶ πρώτης παρρησίας
 ἐν τῷ παλατίῳ μετασχόντες, ὁ μὲν Δομετιανὸς τῆς Γαλατῶν
 χώρας τὴν ἱεραρχίαν παρέλαβεν, ὁ δὲ Θεόδωρος τὴν Καισα-
 ρείας Καππαδοκίας διεδέξατο προεδρίαν. Ἐντεῦθεν οἱ περὶ
 20 Νόννον ἰσχὺν πλείονα λαβόντες σπουδαίως καὶ ἐπαγρύπνως τὰ
 Ὠριγένεια σπέρματα πανταχοῦ τῆς Παλαιστίνης κατέσπειραν.

ΠΑ'

ΛΕΟΝΤΙΟΣ

Τοῦ δὲ ἄββᾶ Μελιτᾶ τῆς τοῦ ἄββᾶ Σάββα ἀγέλης ἐπὶ χρόνους
 πέντε κρατήσαντος καὶ τελευτήσαντος, τελειωθέντος δὲ καὶ τοῦ
 μακαρίου Θεοδούλου τοῦ πολλάκις ἀνωτέρω μνημονευθέντος, ὁ
 25 ἀδελφὸς αὐτοῦ Γελάσιος τὴν τοῦ ἄββᾶ Σάββα ἡγεμονίαν διεδέ-
 ξατο ἐν ἀρχῇ τῆς πεντεκαιδεκάτης Ἰνδικτιῶνος. Ὅστις Γελά-
 σιος τὴν ἡγεμονίαν παραλαβὼν καὶ τὴν Ὠριγένους λύμην πολ-
 λοὺς τῆς ἑαυτοῦ συνοδίας νεμομένην θεασάμενος, γνώμης γενό-

67. Ἀββακ. 2,15.

68. Ἡ ἐνδημοῦσα σύνοδος κατὰ τὴν πατριαρχία τοῦ Μηναῦ συνῆλθε ἀπὸ 2 Μαΐου ἕως 4 Ἰουνίου τοῦ 536.

τροπή⁶⁷. Ἔτσι παρέσυραν ὄχι μόνο ὄλους τοὺς λογιωτέρους τῆς Νέας Λαύρας στὴ μιὰ αἵρεσή τους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τῆς μονῆς Μαρτυρίου καὶ τῆς Λαύρας τοῦ Φιρμινίου, ἀφοῦ τώρα οἱ μακάριοι πατέρες τῆς, Φιρμῖνος καὶ Σωζομενός, ποὺ ἦσαν μαθητὲς καὶ συναγωνιστὲς τοῦ θεοῦ γέροντα, εἶχαν πεθάνει. Κατόρθωσαν μάλιστα νὰ διαδώσουν τὴν κακοδοξία τοῦ Ὁριγένους σὲ λίγο χρόνο καὶ στὴ Μεγίστη Λαύρα καὶ στὰ ἄλλα μοναστήρια τῆς ἐρήμου.

Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ ὁ Δομετιανός, ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Μαρτυρίου, καὶ ὁ Θεόδωρος ὁ λεγόμενος Ἀσκιδᾶς, προϊστάμενος τῶν μοναχῶν τῆς Νέας Λαύρας, χορτασμένοι κι οἱ δύο ἀπὸ τὴν συμφορὰ τοῦ Ὁριγένους ἐταξίδευσαν στὴν Κωνσταντινούπολη⁶⁸. Προσποιούμενοι ὅτι ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς συνόδου Χαλκηδόνας καὶ μὲ τὴν συμπαράσταση τοῦ Λεοντίου Βυζαντίου ποὺ ἐμνημονεύθηκε παραπάνω προσκολλῶνται στὸν πάπα Εὐσέβιο καὶ μέσω αὐτοῦ στὸν εὐσεβέστατο βασιλέα μας. Μὲ τὴν ἀφθονὴ ὑποκρισία ἐπισκίασαν τὴν κακοδοξία καὶ ἀφοῦ ἐπέτυχαν μεγάλη εὐνοία στὸ παλάτι, ὁ Δομετιανός παρέλαβε τὸν ἱεραρχικὸ θρόνο τῆς Γαλατίας καὶ ὁ Θεόδωρος τὴν προεδρία τῆς Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας. Ἐνισχυμένοι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο οἱ ἄνθρωποι τοῦ Νόννου, διέδωσαν παντοῦ στὴν Παλαιστίνη τὰ Ὁριγένεια σπέρματα.

84

ΛΕΟΝΤΙΟΣ

Ἀφοῦ ὁ ἀββᾶς Μελιτᾶς διηύθυνε τὴν ἀγέλη τοῦ ἀββᾶ Σάββα ἐπὶ πέντε χρόνια καὶ πέθανε, εἶχε πεθάνει καὶ ὁ μακάριος Θεόδουλος ποὺ πολλὰς φορὲς ἐμνημονεύθηκε προηγουμένως, διαδέχθηκε τὴν ἡγεσία τοῦ ἀββᾶ Σάββα ὁ ἀδελφός ἐκείνου Γελάσιος στὴν ἀρχὴ τῆς δεκάτης πέμπτης ἰνδικτιῶνος⁶⁹. Ὄταν ὁ Γελάσιος παρέλαβε τὴν ἡγεσία καὶ εἶδε ὅτι ἡ ἀρρώστια τοῦ Ὁριγένους κατέτρωγε πολλοὺς ἀπὸ τὴν συνοδία του, συμβου-

69. Ἡ δεκάτη πέμπτη ἰνδικτιῶνα ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 536 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 537.

μενος τοῦ θεσπεσίου Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου καὶ ἡσυχαστοῦ, συναγωνιστᾶς ἔχων Εὐστάθιον τέ τινα καλλιγράφον τῷ γένει Γαλάτην καὶ Στέφανον Ἱεροσολυμίτην καὶ Τιμόθεον Γαβαληνὸν τὸν μέχρι τοῦ νῦν ἐν τῇ Σκῆτει ταῖς ἀρεταῖς διαλάμποντα, τὸ
5 σύγγραμμα τοῦ ἐν ἀγίοις Ἀντιπάτρου τοῦ ἐπισκόπου Βόστρων τὸ κατὰ τῶν Ὠριγένους δογμάτων ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινώσκεσθαι πεποίηκαν.

Ὅθεν κινηθέντες οἱ τὴν ψυχοφθόρον αἵρεσιν εἰσδεξάμενοι τὴν ἐκκλησίαν ἐτάρασσον. Γέγονε δὲ τῆς διαστροφῆς ἀρχηγὸς Ἰω-
10 ἀννης τις διάκονος τῆς λαύρας καὶ κανονάρχης Ἀντιοχεὺς τῷ γένει, ὅστις τοῦ ἱερατείου ὑπὸ τῶν πατέρων ἐκβληθεὶς διὰ τὴν αἵρεσιν συμπατριάζει μετὰ Ἰωάννου τοῦ ἐπίκλην Βροντοδαίμωνος καὶ Πτολεμαίου καὶ ἄλλων. Οἵτινες παρασυνάγματα ποιοῦντες ἐπειρῶντο πολλὰς διαστρέφειν ψυχὰς. Τότε οἱ πατέ-
15 ρες κοινῇ γνώμη τῆς λαύρας ἐξέωσαν αὐτοὺς κατὰ μέρος, τεσσαράκοντα σχεδὸν εὐρεθέντας. Οἵτινες εἰς τὴν Νέαν Λαύραν ἀπελθόντες πρὸς τε τὸν Νόννον καὶ Λεόντιον τὸν Βυζάντιον τὸ τηνικαῦτα ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως παραγεγονότα καὶ κατὰ τῶν τοῦ μακαρίου Σάββα διαδόχων ἐμμανῶς ἔχοντα κατεβόων
20 τοῦ τε ἀββᾶ Γελασίου καὶ τῶν τῆς Μεγίστης Λαύρας πατέρων. Πάντων δὲ αὐτόθι τῶν τῆς αἰρέσεως ἀρχηγῶν συναθροισθέντων Λεόντιος ὁ Βυζάντιος ἐνέχων ἔκπαλαι τῷ μακαρίτῃ Σάββα συμβουλεύει τοῖς πᾶσιν ἀθαδεῖα χρήσασθαι καὶ τὴν Μεγίστην καταστρέψαι Λαύραν πρὸς τὸ μὴ κατοικεῖσθαι. Καὶ συνάγει εἰς
25 τὴν Νέαν Λαύραν πάντας πανταχόθεν τοὺς τῇ κακοδοξίᾳ συμπεριφερομένους. Οἵτινες συναθροισθέντες ἦλθον μετὰ Λεοντίου καὶ τῶν διωχθέντων εἰς τὴν τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου μονὴν συναρπάσαι νομίζοντες τὸν τε τῆς μονῆς ἡγούμενον Σωφρόνιον τὸν ἀοίδιμον καὶ τοὺς πατέρας, ἀλλ' ἐματαιώθη αὐτῶν ἡ βουλὴ
30 καὶ ἐξῆλθον κατησχυμμένοι. Ἐντεῦθεν ἐμμανεῖς γεγονότες οἱ περὶ Λεόντιον κατὰ Γελασίου καὶ τῆς Μεγίστης Λαύρας ἀποστείλαντες εἰς διαφόρους τόπους καὶ συναγαγόντες ὄρυκτῆρας καὶ ἄμας καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς καὶ τὰ λοιπὰ τῆς καταστροφῆς ὄργανα καὶ ἀγροικικὴν βοήθειαν ἀπῆρχοντο μετὰ πλείστης μα-
35 νίας τὴν Μεγίστην καταστρέψαι Λαύραν.

Ὁ δὲ τοῦ ἀββᾶ Σάββα Θεὸς μέγα θαῦμα εἰργάσατο. Οὕσης

λεύθηκε τὸν θεσπέσιο Ἰωάννη τὸν ἐπίσκοπο καὶ ἡσυχαστή, ἔχοντας συναγωνιστὲς κάποιον Εὐστάθιο καλλιγράφο ἀπὸ τὴ Γαλατία καὶ τὸν Στέφανο τὸν Ἱεροσολυμίτη καὶ τὸν Τιμόθεο τὸν Γαβαληνό, πὺ λάμπει ὡς τώρα μὲ τις ἀρετές του στὴ Σκήτη, καὶ ἔβαλαν ν' ἀναγνωσθεῖ στὴν ἐκκλησία τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἀντιπάτρου ἐπισκόπου Βόστρων κατὰ τῶν δογμάτων τοῦ Ὁριγένους.

Παρακινημένοι ἀπὸ αὐτὸ οἱ ὄπαδοὶ τῆς ψυχοφθόρου αἵρέσεως ἐτάρασαν τὴν ἐκκλησία. Ἀρχηγὸς τῆς διαστροφῆς ἔγινε κάποιος Ἰωάννης διάκονος τῆς λαύρας καὶ κανονάρχης, Ἀντιοχεὺς στὴν καταγωγή. Αὐτός, ἀφοῦ ἐκβλήθηκε ἀπὸ τὸ ἱερατεῖο ἀπὸ τοὺς πατέρες ἐξ αἰτίας τῆς αἵρέσεως, συμπατριάζει μὲ τὸν Ἰωάννη τὸν ὀνομαζόμενο Βροντοδαίμονα, τὸν Πτολεμαῖο καὶ ἄλλους. Αὐτοὶ μὲ παρασυναγωγὲς προσπαθοῦσαν νὰ διαστρέφουν πολλὰς ψυχὰς. Τότε οἱ πατέρες μὲ κοινὴ γνώμη τοὺς ἔδιωξαν ἀπὸ τὴ λαύρα καὶ εὐρέθησαν ὅλοι σχεδὸν σαράντα. Αὐτοὶ ἐπῆγαν στὴ Νέα Λαύρα πρὸς τὸν Νόννο καὶ Λεόντιο τὸν Βυζάντιο, πὺ εἶχε ἔλθει τότε ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, καὶ ἦταν μανιασμένος ἐναντίον τῶν διαδόχων τοῦ μακαρίου Σάββα, καὶ κατέκριναν τὸν ἀββᾶ Γελάσιο καὶ τοὺς πατέρες τῆς Μεγίστης Λαύρας. Καθὼς συναθροίσθησαν ἐδῶ ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ τῆς αἵρέσεως, ὁ Λεόντιος ὁ Βυζάντιος πὺ εἶχε ἀπὸ παλαιὰ ἔχθρα ἐναντίον τοῦ μακαρίτη Σάββα, τοὺς συμβούλευε ὅλους νὰ συμπεριφερθοῦν αὐθαδῶς καὶ νὰ καταστρέψουν τὴ Μεγίστη Λαύρα γιὰ νὰ μὴ κατοικεῖται. Συγκέντρωσε τότε ἀπὸ παντοῦ στὴ Νέα Λαύρα ὅλους ἐκείνους πὺ ἐμπνέονταν ἀπὸ τὴν κακοδοξία. Αὐτοί, ἀφοῦ συναθροίσθησαν, ἦλθαν μὲ τὸν Λεόντιο καὶ τοὺς διωγμένους στὴ μονὴ τοῦ Θεοδοσίου, νομίζοντας ὅτι θὰ παρασύρουν τὸν ἡγούμενο τῆς μονῆς, αἰίδιμο Σωφρόνιο καὶ τοὺς πατέρες, ἀλλὰ ἐματαιώθηκε ἡ βουλή τους καὶ ἐβγῆκαν ἐντροπιασμένοι. Τότε οἱ γύρω ἀπὸ τὸν Λεόντιο ἐμάνιασαν ἐναντίον τοῦ Γελασίου καὶ τῆς Μεγίστης Λαύρας· ἀφοῦ ἔστειλαν σὲ διαφόρους τόπους καὶ ἐμάζεψαν σκαπτῆρες, σχοινιά καὶ σιδερένιους μοχλοὺς καὶ τ' ἄλλα ὄργανα τῆς καταστροφῆς, προχωροῦσαν μὲ μεγάλη μανία νὰ καταστρέψουν τὴ Μεγίστη Λαύρα.

Ὁ Θεὸς τοῦ ἀββᾶ Σάββα ὅμως ἔκαμε μεγάλο θαῦμα. Ἐνῶ ἦταν

ῶρας δευτέρας ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς ἀχλὺς καὶ σκότος καὶ πᾶσαν συγκλασθέντες τὴν ἡμέραν διὰ τραχέων τόπων καὶ ἀβάτων ὁδεύονες, ὡς παρά τινων ἀκριβῶς εἰδότεων μεμαθήκαμεν, μόλις τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ εἰς τὴν τοῦ μακαρίου Μαρκιανοῦ μονὴν εὐρέθησαν καὶ οὕτω τὸ κοινὸν φῶς θεασάμενοι ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια ἀπρακτοὶ καὶ κατησχυμμένοι. Τοῦτο ἐθαυματούργησεν ὁ τῶν θαυμασίων Θεὸς ὁ τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιτασσόμενος, ταπεινοῖς δὲ χάριν ἐπιμετρῶν, ὁ ἐπὶ τοῦ Λῶτ καὶ Ἐλισσαίου πατάξας τοὺς ἐναντίους ἀορασίᾳ.

ΠΕ'

ΕΦΡΑΙΜΙΟΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

10 Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον παρεγένετο ἐν Παλαιστίνῃ ὁ τε πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἐφραίμιος καὶ ὁ πάπας Εὐσέβιος διὰ τὴν τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Παύλου ἐκβολήν. Ὡτινι πάπᾳ Εὐσεβίῳ ἐλθόντι εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ τὸ διαλυθῆναι τὴν σύνοδον προσάγουσιν οἱ περὶ Λεόντιον τοὺς ἐκ τῆς Μεγίστης Λαύρας διωχθέντας προσερχομένους κατὰ Γελασίου ὡς εἰς δύο μέρη τὴν συνοδίαν σχίσαντος καὶ αὐτοὺς μὲν διώξαντος, τοὺς δὲ ἀντιδίκους αὐτῶν περιποιησαμένου. Ὁ δὲ πάπας Εὐσέβιος ὑπὸ τῶν Λεοντίου λόγων ἀπατηθεὶς καὶ μηδὲν περὶ τῆς αἰρέσεως γνοὺς μεταπέμπεται τὸν ἀββᾶν Γελάσιον καὶ καταναγκάζει αὐτόν ἢ τοὺς διωχθέντας εἰσδέξασθαι ἢ τοὺς ἀντιδίκους αὐτῶν διῶξαι, πειρώμενος τὴν ἔριν διαλῦσαι.

Καὶ τοιαύτης ἀνάγκης ἐπιτεθείσης συσκευάμενοι οἱ πατέρες ἔπεμψαν ἐκ τῆς λαύρας Στέφανον καὶ Τιμόθεον καὶ ἄλλους τέσσαρας ἀδελφούς, οἵτινες τὸν ἐκούσιον διωγμὸν ὑπομείναντες ἀπῆλθον εἰς Ἀντιόχειαν καὶ τὰ συμβάντα τῷ πατριάρχῃ Ἐφραίμῳ γνωρίσαντες τὰς τοῦ μακαρίου Ἀντιπάτρου βίβλους αὐτῶν ἐνεφάνισαν. Ὅστις πατριάρχης τὰς Ὠριγένους ἀκούσας βλασφημίας ἐκ τῶν ἐπιδοθέντων βιβλίων, γνοὺς δὲ καὶ παρὰ τῶν

70. Ἡ δευτέρα πρωϊνὴ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν σημερινὴν ὥρα ὀκτώ.

71. Πράξ. 13,11.

ἡ ὥρα δύο⁷⁰, ἔπεσε σ' αὐτοὺς ὀμίχλη καὶ σκότος⁷¹ καὶ ἀφοῦ τσακίσθηκαν ὅλη τὴν ἡμέρα, βαδίζοντας ἀνάμεσα σὲ τραχεῖς καὶ ἀδιάβατους τόπους, ὅπως ἐμάθαμε ἀπὸ ἀνθρώπους πού τὸ γνωρίζουν ἀκριβῶς, μόλις τὴν ἄλλη ἡμέρα εὐρέθηκαν στὴ μονὴ τοῦ μακαρίου Μαρκιανοῦ, καὶ τότε βλέποντας τὸ κοινὸ φῶς ἐγύρισαν στὸν τόπο τους ἄπρακτοι καὶ ἐντροπιασμένοι. Τοῦτο ἐθαυματούργησε ὁ Θεὸς τῶν θαυμασίων, πού ἀντιτάσσεται στοὺς ὑπερηφάνους καὶ προσφέρει χάρη στοὺς ταπεινοὺς⁷², αὐτὸς πού ἐπὶ τοῦ Λῶτ⁷³ καὶ τοῦ Ἐλισσαίου⁷⁴ ἐκτύπησε τοὺς ἀντιπάλους μὲ τύφλωση.

85

ΕΦΡΑΙΜΙΟΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Αὐτὴ τὴν ἐποχῇ ἦλθαν στὴν Παλαιστίνη ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἐφραίμιος καὶ ὁ πάπας Εὐσέβιος γιὰ τὴν καθαίρεση τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Παύλου. Στὸν πάπα Εὐσέβιο, πού ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα μετὰ τὴ διάλυση τῆς συνόδου, ἔφεραν οἱ ἄνθρωποι τοῦ Λεοντίου τοὺς διωγμένους ἀπὸ τὴ Μεγίστη Λαύρα, οἱ ὅποιοι κατέκριναν τὸν Γελάσιο πῶς τάχα ἔσχισε τὴ συνοδία σὲ δύο μέρη, ἔδιξε αὐτοὺς καὶ ἐκράτησε τοὺς ἀντιπάλους τους. Ὁ πάπας Εὐσέβιος πού παραπλανήθηκε ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Λεοντίου καὶ δὲν ἐγνώριζε τίποτε γιὰ τὴν αἴρεση, προσκαλεῖ τὸν ἀββᾶ Γελάσιο καὶ τὸν ὑποχρεώνει ἢ νὰ δεχθεῖ τοὺς διωγμένους ἢ νὰ διώξει τοὺς ἀντιδίκους τους, προσπαθώντας νὰ σταματήσῃ τὴν ἔριδα.

Ἀφοῦ εἶχε τεθεῖ τέτοιο δῆλημα, οἱ πατέρες ἔπειτα ἀπὸ σύσκεψη ἔστειλαν ἀπὸ τὴ Λαύρα τὸν Στέφανο καὶ τὸν Τιμόθεο καὶ ἄλλους τέσσερις ἀδελφούς, οἱ ὅποιοι ὑπομένοντας τὸν ἐκούσιο διωγμὸ ἐπῆγαν στὴν Ἀντιόχεια, ἐγνωστοποίησαν τὰ συμβάντα στὸν πατριάρχη Ἐφραίμιο καὶ τοῦ παρουσίασαν τὰ βιβλία τοῦ μακαρίου Ἀντιπάτρου. Ὁ πατριάρχης, ὅταν εἶδε τίς βλασφημίες τοῦ Ὠριγένους ἀπὸ τὰ βιβλία πού τοῦ ἐδόθηκαν κι ἔμαθε

72 Παροιμ. 3,34

73. Γεν. 19,11.

74. Γ' Βασ. 6,18.

ἐπιδεδωκότων τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις ὑπὸ τῶν Ὠριγενιαστῶν γε-
 γονότα, διανίσταται γενναίως καὶ δημοσίῳ συνοδικῶ ἀναθέματι
 καθυποβάλλει τὰ Ὠριγένους δόγματα. Καὶ τούτου ἐν Ἱεροσολύ-
 μοις γνωσθέντος ἀγανηκτῆσαντες οἱ περὶ Νόννον συνασπιστὰς
 5 ἔχοντες Λεόντιόν τε τὸν Βυζάντιον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνα-
 πλεύσαντα καὶ Δομετιανὸν τὸν Γαλατίας καὶ Θεόδωρον τὸν
 Καππαδοκίας ἠνάγκαζον τὸν ἀρχιεπίσκοπον Πέτρον τὴν
 Ἐφραιμίου προσηγορίαν τῶν ἱερῶν ἀφελέσθαι διπτύχων. Πολ-
 λῆς δὲ στάσεως ὑπ' αὐτῶν γενομένης μεταπέμπεται ὁ ἀρχιεπί-
 10 σκοπος ἐν μυστηρίῳ τοὺς περὶ Σωφρόνιον καὶ Γελάσιον καὶ
 ἐπιτρέπει αὐτοῖς ποιῆσαι λίβελλον κατὰ τῶν Ὠριγενιστῶν ὀρκί-
 ζοντα αὐτὸν μὴ ἀφαιρεθῆναι τῶν ἱερῶν διπτύχων τὴν Ἐφραι-
 μίου τοῦ πατριάρχου προσηγορίαν. Καὶ οἱ μὲν πατέρες τὸν λί-
 βελλον ποιήσαντες ἐπιδεδώκασιν, ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος τοῦτον
 15 δεξάμενος τῷ βασιλεῖ ἀπέστειλε, γράψας αὐτῷ τὰ ὑπὸ τῶν
 Ὠριγενιστῶν νεωτερισθέντα. Ὅντινα λίβελλον ὁ εὐσεβέστατος
 ἡμῶν δεξάμενος βασιλεὺς ἰδίκτον κατὰ τῶν Ὠριγένους πεποιή-
 κε δογμάτων· ὧντινι ἰδίκτῳ καθυπέγραψε Μηνᾶς ὁ πατριάρχης
 Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνόδου. Ἦναγκά-
 20 σθησαν δὲ καὶ οἱ περὶ Δομετιανὸν καὶ Θεόδωρόν ὑπογράψαι,
 ὧντινων ἢ ὑπόκρισις ἐκδηλὸς τοῖς πᾶσι γέγονεν. Ὁ μὲν γὰρ Δο-
 μετιανὸς ὑπογράψας καὶ γνούς τινας τῆς Ὠριγένους κακοδοξίας
 λαθόντας καὶ μὴ ὑπογράψαντας λύπη καὶ ἀδημονία περιπεσὼν
 25 κοινωνίας καὶ οὕτως ὑδρωπιάσας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐτε-
 λεύτησεν ἀκοινώνητος· τῇ δὲ Θεοδώρου ὑποκρίσει μαρτυροῦσιν
 ὁ ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τῶν ὀρθοδόξων μετὰ τὴν αὐτοῦ ὑπογραφὴν
 ἐπενεχθέντες βαρῦτατοι διωγμοί.

ΠΣ'

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΩΡΙΓΕΝΙΣΤΩΝ

ΕΞΟΥΣΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Τοῦ τοίνυν κατὰ Ὠριγένους ἰδίκτου ἐν Ἱεροσολύμοις ἐμφανι-
 30 σθέντος περὶ τὸν Φεβρουάριον μῆνα τῆς πέμπτης ἰνδικτιῶνος

ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτες τοῦ τὰ γενόμενα ἀπὸ τοὺς Ὀριγενιστῆς στὰ Ἱεροσόλυμα, ξεσηκώθηκε γενναίως καὶ ὑπέβαλε τὰ δόγματα τοῦ Ὀριγένους σὲ συνοδικὸ ἀνάθεμα. Ὄταν αὐτὸ ἐμαθεύθηκε στὰ Ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι τοῦ Νόννου ἀγανάκτισαν καὶ ἔχοντας ὑποστηρικτῆς τὸν Λεόντιο τὸν Βυζάντιο ποὺ ἀπέπλευσε γιὰ τὴν Καππαδοκία, ἐπίεζαν τὸν ἀρχιεπίσκοπο Πέτρο νὰ ἀφαιρέσει τὸ ὄνομα τοῦ Ἐφραιμίου ἀπὸ τὰ δίπτυχα. Καθὼς αὐτοὶ ἔκαμαν μεγάλη ἀναταραχὴ προσκαλεῖ μυστικὰ τοὺς γύρω ἀπὸ τὸν Σωφρόνιο καὶ τὸν Γελάσιο καὶ τοὺς ἀναθέτει νὰ συντάξουν λίβελλο κατὰ τῶν Ὀριγενιστῶν ποὺ νὰ τὸν ἐξορκίσει νὰ μὴ ἀφαιρεθεῖ τὸ ὄνομα τοῦ πατριάρχου Ἐφραιμίου ἀπὸ τὰ δίπτυχα. Οἱ πατέρες ἐτοίμασαν τὸν λίβελλο καὶ τὸν ἐπέδωσαν, ἐνῶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ἀφοῦ τὸν ἐδέχθηκε, τὸν ἔστειλε στὸν βασιλέα, στὸν ὁποῖο ἔγραψε σχετικὰ μὲ τὶς ἄθλιες ἐνέργειες τῶν Ὀριγενιστῶν. Ὄταν ὁ εὐσεβέστατος βασιλέας ἐδέχθηκε τὸν λίβελλο, ἐξέδωσε διάταγμα κατὰ τῶν δογμάτων τοῦ Ὀριγένους. Τὸ διάταγμα αὐτὸ ὑπέγραψε ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μηνᾶς μαζί μὲ τὴν σύνοδό του. Ἀναγκάσθηκαν μάλιστα νὰ ὑπογράψουν καὶ οἱ γύρω ἀπὸ τὸν Δομετιανὸ καὶ Θεόδωρο, τῶν ὁποίων ἔγινε σὲ ὄλους φανερὴ ἢ ὑποκρισία. Πράγματι ὁ Δομετιανός, ἀφοῦ ὑπέγραψε κι ἔμαθε ὅτι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Ὀριγένους ξέφυγαν χωρὶς νὰ ὑπογράψουν, περιέπεσε σὲ λύπη καὶ στενοχώρια· ἀφοῦ ἐκούρεψε τὰ γένηια του χωρίσθηκε ἀπὸ τὴν καθολικὴ κοινωνία καὶ ἔτσι πέθανε ἀπὸ ὑδρωπικία στὴν Κωνσταντινούπολη ἀκοινώνητος. Τὴν ὑποκρισία τοῦ Θεοδώρου πάλι μαρτυροῦν οἱ βαρύτεροι διωγμοὶ ποὺ ἐπέφερε ἐναντίον τῶν ὀρθοδόξων μετὰ τὴν ὑπογραφή του.

86

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΟΡΙΓΕΝΙΣΤΩΝ

ΕΞΟΥΣΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὄταν λοιπὸν ἐμφανίσθηκε τὸ διάταγμα κατὰ τοῦ Ὀριγένους στὰ Ἱεροσόλυμα, κατὰ τὸν μῆνα Φεβρουάριο τῆς πέμπτης ἰνδι-

τῷ ένδεκάτῳ τῆς τοῦ πατρὸς ἡμῶν Σάββα κοιμήσεως χρόνῳ
καὶ πάντων τῶν κατὰ Παλαιστίνην ἐπισκόπων καὶ τῶν τῆς
ἐρήμου ἡγουμένων τῷ αὐτῷ καθυπογραψάντων ἰδίκτῳ παρε-
κτὸς Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐπισκόπου Ἀβίλης, ἀγανακτήσαντες οἱ
5 *περὶ Νόννον καὶ Πέτρον καὶ Μηνᾶν καὶ Ἰωάννην καὶ Κάλλι-
στον καὶ Ἀναστάσιον καὶ λοιποὺς τῆς αἰρέσεως ἀρχηγοὺς τῆς
τε καθολικῆς κοινωνίας ἀπέστησαν καὶ τῆς Νέας Λαύρας ὑπο-
χωρήσαντες ἔμειναν εἰς τὴν πεδιάδα. Καὶ τούτου ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει ἀκουσθέντος Θεόδωρος ὁ Καππαδοκίας τοῦ παλατίου
10 κρατῶν τοὺς τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως ἀποκρισιarioύς μεταπεμ-
ψάμενος ἔλεγε μετὰ πολλοῦ τοῦ θυμοῦ ὅτι.*

*Εἰ μὴ πληροφορήσει ὁ πατριάρχης Πέτρος τοὺς πατέ-
ρας καὶ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοὺς ἐπαναγάγῃ λαύραν, ἀπὸ
ἐπισκόπων αὐτὸν ἐν ταύταις ποιῶ ταῖς ἡμέραις.*

15 *Τότε οἱ περὶ Νόννον καθ' ὑπόθεσιν τοῦ εἰρημένου Θεοδώρου
τοῦ ἐπίκλην Ἀσκιδᾶ γράφουσιν τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τοιάδε.*

*Δυσωποῦμεν τὴν ὑμετέραν ὀσιότητα διᾶ τινος μετρίας
πληροφορίας θεραπεῦσαι τὰς ἡμετέρους διανοίας ἐν τῷ
ὑμᾶς ἀποφαίνεσθαι καθολικῶς μετὰ πάσης προθυμίας
20 καὶ λέγειν· λελυμένον ἔστω καὶ λέλυται ἐν ὀνόματι Πα-
τρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἀγίου Πνεύματος πᾶν γεγονὸς ἀνάθε-
μα μὴ ἀρέσκον Θεῷ. Τὴν γὰρ τοιαύτην πληροφορίαν
καταδεχόμεθα, εἰ καὶ μὴ τὴν κατὰ λεπτὸν ἀκρίβειαν
ἔχει.*

25 *Τὴν τοιαύτην ἐπιστολὴν δεξάμενος ὁ ἀρχιεπίσκοπος τὰ μὲν
πρῶτα οὐ κατεδέχετο τὴν αἰτηθεῖσαν πληροφορίαν ποιήσασθαι,
ὡς ταραχοποιὸν καὶ οὐκ ἔνθεσμον, πλὴν τὴν τοῦ Ἀσκιδᾶ συ-
σκευὴν ὑφορώμενος καὶ τὸν ἑαυτοῦ καιρὸν ἐξαγοράσασθαι δια-
νοηθεὶς μεταπέμπεται ἐκ τῆς πεδιάδος τοὺς περὶ Νόννον καὶ*

75. Ἡ 5η ἰνδικτιώνα ἐπεφτε ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 541 ἕως 31 Αὐγού-
στου τοῦ 542.

κτιῶνος⁷⁵, τὸ ἐνδέκατο ἔτος ἀπὸ τὴν κοίμησιν τοῦ πατέρα μας Σάββα, καὶ ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τῆς Παλαιστίνης καὶ ἡγούμενοι τῆς ἐρήμου ὑπέγραψαν στὸ διάταγμα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Ἀλέξανδρο Ἀβίλης, ἀγανάκτησαν οἱ γύρω ἀπὸ τοὺς Νόννο, Πέτρο, Μηνᾶ, Ἰωάννη, Κάλλιστο, Ἀναστάσιο καὶ λοιποὺς ἀρχηγοὺς τῆς αἰρέσεως· ἀποχωρίσθησαν ἀπὸ τὴν καθολικὴ κοινὴν καὶ φεύγοντας ἀπὸ τὴ Νέα Λαύρα, ἔμειναν στὴν πεδιάδα. Ὄταν αὐτὸ ἐμαθεύθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη, ἐνῶ εἶχε κοιμηθεῖ πλέον ὁ πάπας Εὐσέβιος καὶ εἶχε πεθάνει ὁ Λεόντιος, ὁ Θεόδωρος Καππαδοκίας, ποὺ ἐκυριαρχοῦσε στὸ παλάτι, προσκάλεσε τοὺς ἀποκρισιάρχους τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως καὶ τοὺς εἶπε μὲ μεγάλο θυμό.

Ἄν ὁ πατριάρχης Πέτρος δὲν ἱκανοποιήσῃ τοὺς πατέρες καὶ δὲν τοὺς ἐπαναφέρει στὴ Λαύρα τους, θὰ τὸν καθαιρέσω ἀπὸ τὸν ἐπισκοπικὸ βαθμὸ αὐτὲς τὶς ἡμέρες κιάλας.

Τότε οἱ γύρω ἀπὸ τὸ Νόννο γράφουν κατὰ ὑπόδειξιν τοῦ ἀναφερθέντος Θεοδώρου, τοῦ ὀνομαζομένου Ἀσκιδᾶ, στὸν ἀρχιεπίσκοπο τὰ ἐξῆς.

«Παρακαλοῦμε τὴν ὀσιότητά σας μὲ κάποια μέτρια ἀποκατάστασις νὰ θεραπεύσετε τὶς διάνοιές μας, διακηρύσσοντας καθολικῶς μὲ ὅλη τὴν προθυμίαν καὶ λέγοντας· ἄς εἶναι λυμένο καὶ ἄς λυθεῖ στὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος κάθε ἀνάθεμα ποὺ ἐγίνε καὶ δὲν ἀρέσει στὸ Θεό'. Αὐτὴν τὴν ἱκανοποίησιν τὴ δεχόμεσθε, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι ἀκριβὴς στὶς λεπτομέρειες».

Ὄταν ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔλαβε αὐτὴ τὴν ἐπιστολήν, στὴν ἀρχὴ δὲν δεχόταν νὰ δώσει τὴν ζητούμενη ἱκανοποίησιν, ὡς ταραχοποιὸν καὶ παράνομον· ἀλλὰ φοβούμενος τὴ σκευωρίαν τοῦ Ἀσκιδᾶ καὶ σκεπτόμενος νὰ κερδίσει χρόνον⁷⁶, προσκαλεῖ ἀπὸ τὴν πεδιάδα τοὺς γύρω ἀπὸ τὸν Νόννο, τοὺς ἐπῆρε ἰδιαίτερον καὶ

λαβὼν αὐτοὺς κατ' ἰδίαν τὴν αἰτηθεῖσαν πρὸς αὐτοὺς ποιεῖται πληροφορίαν. Καὶ οὕτω πληροφορηθέντες ὑπέστρεψαν μὲν εἰς τὴν Νέαν Λαύραν, ἔμειναν δὲ ἐνέχοντες πικρῶς τοῖς τῆς Μεγίστης Λαύρας πατράσιν. Τότε ὁ Ἀσκιδᾶς ἀνελθόντα ἐν Κωνσταν-
5 τινουπόλει τὸν ἀρχιεπίσκοπον Πέτρον ἀνάγκασεν συγκέλλους ἔχειν Πέτρον τε τὸν Ἀλεξανδρέα καὶ Ἰωάννην τὸν Στρογγύλον, Ἰωάννην δὲ τὸν εὐνοῦχον τῆς μονῆς Μαρτυρίου κρατοῦντα ἡγούμενον τῆς νέας ἐκκλησίας πεποίηκεν.

Ἐντεῦθεν πλείονα ἄδειαν λαβόντες οἱ περὶ Νόννον τὴν μὲν ἑαυ-
10 τῶν ἀσέβειαν δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους ἐκήρυττον, διωγμοὺς δὲ διαφόρους ἐπενόουν κατὰ τῶν τῆς Μεγίστης Λαύρας πατέρων. Καὶ εἴ τινα ἐώρων ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει μοναχὸν ὀρθόδοξον, τοῦτον διὰ κοσμικῶν τιῶν τύπτοντες καὶ Σαββαίτην ἀποκαλοῦντες τῆς ἀγίας ἀπήλαυνον πόλεως. Καὶ τιῶν τῶν ὀρθοδόξων πατέ-
15 ρων τυπτηθέντων καὶ πολέμου κατὰ τῶν εὐσεβῶν γεγονότος οἱ Βέσσοι τοῦ Ἰορδάνου θείῳ ζήλῳ φερόμενοι ἀνῆλθον ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει βοηθῆσαι τοῖς πολεμουμένοις ὀρθοδόξοις. Καὶ δημοσίου πολέμου συγκροτηθέντος κατὰ τε τῶν Βέσσων καὶ τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων καὶ αὐτῶν προσφυγόντων τῷ τῆς Μεγίστης Λαύρας
20 ξενοδοχείῳ ἐπῆλθον ἄφνω οἱ πολέμιοι μετὰ πλείστης μανίας βουλόμενοι τοὺς πατέρας διαχειρίσασθαι. Καὶ τὸ ξενοδοχεῖον ἠσφαλισμένον εὐρόντες τὰς θυρίδας τοῖς λίθοις κατέκλασαν καὶ τοὺς ἔνδον ἀνενδότως ἐλίθαζον. Τῶν οὖν πατέρων πολιορκου-
25 ρας λαβὼν καὶ τοῦ ξενοδοχείου ὑπεξελθὼν τριακοσίους ὄντας σχεδὸν τοὺς πολεμίους διεσκόρπισε μόνος, φυλαζάμενος μέντοι μηδένα τὸ παράπαν πλῆξαι, αὐτὸς δὲ παρ' αὐτῶν λίθῳ πληγεὶς ἔπεσε καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐτελεύτησε. Καὶ ἐντεῦθεν ὁ κατὰ τῶν εὐσεβῶν πόλεμος διελύθη, πλὴν ὅτι τὸ κλασθὲν σιδήριον
30 τῆς τοῦ ἐργοπρατείου θυρίδος μέχρι τῆς σήμερον καταβοᾷ τῆς τῶν πολεμίων ἐκείνων ἀποτομίας.

τοὺς ἔδωσε τὴν ἱκανοποίησιν ποὺ ἐζήτησαν. Αὐτοὶ ἀποκαταστημένοι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, ἐπέστρεψαν στὴ Νέα Λαύρα, κι ἔμειναν μὲ πικρὴ διάθεσιν ἀπέναντι τοὺς πατέρες τῆς Μεγίστης Λαύρας. Τότε ὁ Ἀσκιδᾶς ἀνάγκασε τὸν ἀρχιεπίσκοπο Πέτρο, ποὺ ἀνέβηκε στὴν Κωνσταντινούπολη, νὰ ἔχει συγκέλλους τὸν Πέτρο τὸν Ἀλεξανδρέα καὶ τὸν Ἰωάννη τὸν Στρογγύλο, ἐνῶ τὸν εὐνοῦχο Ἰωάννη, ποὺ κατεῖχε τὴ μονὴ Μαρτυρίου, τὸν

• ἔκαμε ἡγούμενο τῆς νέας ἐκκλησίας

Ἔτσι οἱ γύρω ἀπὸ τὸν Νόννο ἐπῆραν περισσότερὴ ἐλευθερία, ὥστε νὰ κηρύττουν τὴν ἀσεβείαν τοὺς δημόσια καὶ στὰ σπίτια καὶ νὰ ἐπινοοῦν διαφόρους διωγμοὺς κατὰ τῶν πατέρων τῆς Μεγίστης Λαύρας. Ὅποιον ὀρθόδοξο μοναχὸ ἔβλεπαν στὴν ἁγία πόλιν, κτυπώντας τον μὲσω κοσμικῶν ὀργάνων τοὺς καὶ ἀποκαλώντας τον Σαβαΐτη, τὸν ἐδιωχναν ἀπὸ τὴν ἁγία πόλιν. Ἐπειδὴ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὀρθοδόξους πατέρες ἐκτυπήθηκαν κι ἔγινε πόλεμος κατὰ τῶν εὐσεβῶν, οἱ Βέσσοι⁷⁷ τοῦ Ἰορδάνου, φερόμενοι ἀπὸ θεῖο ζῆλο, ἀνέβηκαν στὴν ἁγία πόλιν γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς πολεμουμένους ὀρθοδόξους. Καθὼς συγκροτήθηκε ἀνοικτὸς πόλεμος κατὰ τῶν Βέσσων καὶ τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων, ποὺ κατέφυγαν κι αὐτοὶ στὸ ξενοδοχεῖο τῆς Μεγίστης Λαύρας, ἐπετέθηκαν ξαφνικὰ οἱ ἀντίπαλοι μὲ πολλὴ μανία, θέλοντας νὰ φονεύσουν τοὺς πατέρες. Ἐπειδὴ εὐρῆκαν ἀσφαλισμένο τὸ ξενοδοχεῖο ἔσπασαν τὰ παράθυρα μὲ πέτρες καὶ λιθοβολοῦσαν ἀσταμάτητα τοὺς εὐρισκομένους μέσα. Καθὼς οἱ πατέρες πολιορκοῦνταν κάποιος Θεόδουλος Βέσσος εὐρῆκε ἕνα φτυάρι, τὸ ἐπῆρε στὰ χέρια του, ἐβγήκε ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο καὶ διεσκόρπισε μόνος του τοὺς ἀντιπάλους ποὺ ἦσαν σχεδὸν τριακόσιοι. Φυλάχθηκε νὰ μὴ κτυπήσει κανένα καθόλου, αὐτὸς ὁμως ἐκτυπήθηκε ἀπ' αὐτοὺς μὲ λιθάρι κι ἔπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες πέθανε. Κι ἔτσι διακόπηκε ὁ ἐναντίον τῶν εὐσεβῶν πόλεμος· τὸ σπασμένο σίδερο ὁμως τῆς θύρας τοῦ ἐργαστηρίου καταβοᾶ ἕως σήμερα τὴν ἀγριότητα ἐκείνων τῶν ἐχθρῶν.

77. Οἱ Βέσσοι (Βησσοὶ) ἦταν ἕνα θρακικὸ φύλο, ποὺ κανεὶς δὲν ξέρεي πῶς εὐρέθησαν στὸν Ἰορδάνη.

ΠΖ'

ΓΕΛΑΣΙΟΣ.- ΤΑΞΙΔΙΟΝ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ

ΝΙΚΗ ΩΡΙΓΕΝΙΣΤΩΝ

Τότε οί τῆς Μεγίστης Λαύρας πατέρες δυσωποῦσι τὸν ἀββᾶν Γελάσιον ἀνελθεῖν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῦτα γνωρίσαι εὐσεβεστάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ. Ὅστις ἀββᾶς Γελάσιος μέλλων ὀδεύειν τοὺς πατέρας ἐν τῇ τῆς Μεγίστης Λαύρας ἐκκλησίᾳ συν-
5 ηγμένους ἀσπασάμενος ἐκήρυξεν λέγων.

Ἴδού, πατέρες, κατὰ τὴν αἴτησιν ὑμῶν ἀνέρχομαι ἐν Κωνσταντινουπολεὶ τὰ ἐν τῇ ὁδῷ συμβησόμενά μοι μὴ εἰδώς. Δυσωπῶ τοίνυν ὑμᾶς ὥστε τινὰ τῶν Θεοδώρω τῷ Μοψουεστίας προσκειμένων μὴ εἶσαι συμμεῖναι
10 ὑμῖν, αἰρετικῶ αὐτῷ ὄντι, ἐπεὶπερ καὶ ὁ ἐν ἀγίοις πατῆρ ἡμῶν Σάββας τοῦτον μετὰ τοῦ Ὁριγένους ἐμυσάττετο. Ἐγὼ γὰρ σφόδρα μεταμεμέλημαὶ καθυπογράψας τῷ γενομένῳ ὑπὸ τῆς ἐρήμου λιβέλλῳ κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ πατριάρχου πρὸς τὸ μὴ ἀναθεματισθῆναι αὐτόν.
15 Πλὴν ὅτι ὁ Θεὸς κηδόμενος τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας τὸν μὲν λίβελλον ἀπαράδεκτον γενέσθαι ὠκονόμησεν, αὐτὸν δὲ Θεόδωρον ἀναθεματισθῆναι εὐδόκησεν.

Ταῦτα ὁ μακαρίτης Γελάσιος εἰπὼν τοῖς πατράσιν καὶ συνταξάμενος ἐξῆλθεν.

20 Αὐτοῦ δὲ κατὰ τὸ Βυζάντιον γεγονότος μηνύεται τῷ Ἀσκιδᾷ ἡ αὐτοῦ παρουσία καὶ παραγγέλλονται οἱ τε τοῦ ὄρφανοτροφείου καὶ τοῦ πατριαρχείου καὶ τοῦ παλατίου μοναχὸν ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ δέξασθαι. Ὁ οὖν ἀββᾶς Γελάσιος μηδαμοῦ δεχθῆναι δυνηθεὶς καὶ τὰς τοῦ Ἀσκιδᾷ συσκευὰς ὑφορώμενος ἐξέρχεται
25 τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ Παλαιστίνην πεζῇ τὴν πορείαν ποιούμενος. Καὶ δὴ φθάσας τὸ Ἀμόριον ἐτελεύτησε μηνὶ Ὀκτωβρίῳ τῆς ἐνάτης ἰνδικτιῶνος. Καὶ τοῦτο ἐγνωκότες οἱ τῆς Μεγίστης Λαύ-

ΓΕΛΑΣΙΟΣ, ΤΑΞΙΔΙ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ

ΝΙΚΗ ΩΡΙΓΕΝΙΣΤΩΝ

Τότε οί πατέρες τῆς Μεγίστης Λαύρας παρακαλοῦν τὸν ἄββᾶ Γελάσιο ν' ἀνεβεῖ στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ νὰ γνωστοποιῆσει αὐτὰ τὰ πράγματα στὸν εὐσεβέστατο βασιλέα μας. Ὁ ἄββᾶς Γελάσιος, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ φύγει, ἐχαιρέτισε τοὺς πατέρες συναγμένους στὴν ἐκκλησία τῆς Μεγίστης Λαύρας κι ἐκήρυξε.

Νά, πατέρες, σύμφωνα μὲ τὴν αἴτησή σας ἀνεβαίνω στὴν Κωνσταντινούπολη, μὴ γνωρίζοντας τί θὰ μοῦ συμβεῖ στὸ δρόμο. Σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν νὰ μὴ ἐπιτρέψετε κανένα ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας νὰ μείνει μαζί σας, διότι αὐτὸς εἶναι αἰρετικός, καὶ ὁ ἅγιος πατέρας μας Σάββας αἰσθανόταν βδελυγμία γι' αὐτὸν μαζί μὲ τὸν Ὁριγένη. Ἐγὼ βέβαια ἔχω πολὺ μετανιώσει πὺ ὑπέγραψα τὸ λίβελλο πὺ ἔγινε ἀπὸ τὴν ἔρημο κατ' ἐντολὴ τοῦ πατριάρχου γιὰ νὰ μὴ ἀναθεματισθεῖ. Ὁ Θεὸς ὁμως, φροτίζοντας γιὰ τὴν Ἐκκλησία του οἰκονόμησε, ὥστε ὁ λίβελλος νὰ γίνεῖ ἀπαράδεκτος κι εὐδόκισε ν' ἀναθεματισθεῖ ὁ ἴδιος ὁ Θεόδωρος.

Ἄφοῦ εἶπε τοῦτα πρὸς τοὺς πατέρες ὁ μακαρίτης Γελάσιος κι ἐτοιμάσθηκε, ἔφυγε.

Ὄταν ἔφθασε αὐτὸς στὸ Βυζάντιο, διαμηνύθηκε στὸν Ἀσκιδᾶ ἡ παρουσία του καὶ διατάσσονται οἱ ὑπεύθυνοι τοῦ Ὁρφανοτροφείου τοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ παλατίου νὰ μὴ δεχθοῦν μοναχὸ ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα. Ὁ ἄββᾶς λοιπὸν Γελάσιος, ἀφοῦ δὲν μπόρεσε νὰ γίνεῖ δεκτὸς πουθενὰ καὶ φοβούμενος τὶς σκευωρίες τοῦ Ἀσκιδᾶ, φεύγει ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη πρὸς τὴν Παλαιστίνη, κάμνοντας τὴν πορεία πεζός. Ὄταν ἔφθασε στὸ Ἀμόριο πέθανε τὸν μῆνα Ὀκτώβριο τῆς ἐνάτης ἰνδικτιῶνος. Ὄταν οἱ πατέρες τῆς Μεγίστης Λαύρας ἔμαθαν αὐτό, ἀνέ-

ρας πατέρες ἀνῆλθον ὁμοθυμαδὸν ἐν τῇ ἀγία πόλει αἰτῆσαι ἡγούμενον καὶ μὴνύσαντες τῷ πατριάρχῃ τοῦ ἐπισκοπείου μεθ' ὕβρεων καὶ ὠθισμῶν ἐξεβλήθησαν κατ' ἐπιτροπὴν τῶν συγκέλλων καὶ πολλῶν θλίψεων αὐτοῖς ἐντεῦθεν ἐπιγενομένων
5 ἄπρακτοι εἰς τὴν λαύραν ὑπέστρεψαν. Τότε δὴ πάντες προσετίθεντο τοῖς Ὁριγενιασταῖς ἢ χρεῖα δουλεύοντες ἢ κολακείαις δελεαζόμενοι ἢ ἀγνοία κλεπτόμενοι ἢ τὸ τῆς ἀσεβείας κράτος φοβούμενοι.

Καὶ οὕτως οἱ ἑτερόδοξοι πάντων κρατήσαντες πρὸς μόνην τὴν
10 Μεγίστην Λαύραν ἀντιτείνουσιν εἶχον τὴν παράταξιν καὶ πολλὴν ἐτίθεντο σπουδὴν ταύτης περικρατεῖς γενέσθαι. Πολλοῖς τοίνυν χρησάμενοι δελεάσμασιν προεβάλοντο ἡγούμενόν τινα Ὁριγενιστὴν, Γεώργιον προσαγορευόμενον. Καὶ καταφέρουσιν αὐτὸν εἰς τὴν λαύραν δορυφορούμενον καὶ καθίζουσιν αὐτὸν ἐν
15 τῷ θρόνῳ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα μηνὶ Φεβρουαρίῳ τῆς ἐνάτης Ἰνδικτιῶνος. Καὶ γίνεται τότε διωγμὸς μέγας καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν σκορπισμὸς ἐπὶ τῇ τοῦ λύκου παρουσίᾳ. Καὶ ὁ μὲν θεσπέσιος πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης ὁ ἐπίσκοπος καὶ ἡσυχαστὴς διὰ πολλῶν χρόνων ἐξελθὼν τοῦ ἑαυτοῦ ἐγκλειστη-
20 ρίου ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν καὶ σὺν αὐτῷ ἅπαντες οἱ τῆς εὐσεβείας τρόφιμοι, ἐξ ὧν πολλοὶ κατὰ τὰς χώρας διεσπάρησαν. Ὁ δὲ Θεὸς μέγα σημεῖον πεποίηκε, ὡσπερ ἐπὶ Ἀρείου ποτέ. Ἐν αὐτῇ γὰρ τῇ τοῦ διωγμοῦ ἡμέρᾳ ἐν ἣ ὁ τῆς Μεγίστης Λαύρας ἐξηλαύνοντο, ὁ τῶν πολεμίων ἑξαρχος καὶ
25 τῆς ἀσεβείας στρατηγὸς Νόννος ἐξ ἀνθρώπων ἀνάρπαστος γέγονεν, αἰφνιδίῳ κατασχεθεὶς θανάτῳ.

ΠΗ'

Ὁ μέντοι βαρύτερος λύκος Γεώργιος ἐπὶ ἑπτὰ μῆνας τῆς ἱερᾶς τοῦ θεοῦ Σάββα ποιμνης κρατήσας, ταύτης ἐκβάλλεται ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ συνασπιστῶν ἐπὶ ἀσωτία καὶ αἰσχροτήτι κατηγορη-
30 θεῖς· τὰς δὲ κατηγορίας αὐτὰς ἐκὼν παρασιωπήσω, ἵνα μὴ δημοσιεύσω τῷ λόγῳ τὰ λήθης ἄξια καὶ βαθείας σιγῆς. Τότε οἱ

βηκαν μαζί στην άγια πόλη νά ζητήσουν ήγούμενο και είδοποίησαν τὸν πατριάρχη, ἐκδιώχθηκαν ἀπὸ τὸ ἐπισκοπικὸ μὲ ὕβρεις καὶ σπρωξιές κατ' ἐντολὴ τοῦ συγκέλλου κι ἔπειτα ἀπὸ πολλές θλίψεις πὸ ἐδοκίμασαν ἀπ' αὐτὸ ἐπέστρεψαν στὴ λαύρα ἄπρακτοι. Ἀπὸ τότε λοιπὸν ὅλοι προσχωροῦσαν στοὺς Ὁριγενιστὲς εἴτε ὑποκύπτοντας μὲ βία ἢ δελεαζόμενοι ἀπὸ κολακεῖες ἢ παραπλανώμενοι ἀπὸ ἄγνοια ἢ φοβούμενοι τὴ δύναμη τῆς ἀσεβείας.

Κι' ἔτσι οἱ ἑτερόδοξοι, ἀφοῦ ἐκυριάρχησαν ἐπάνω σὲ ὅλα εἶχαν ἀντίθετη μόνο τὴ Μεγίστη Λαύρα καὶ κατέβαλαν μεγάλη προσπάθεια νά κυριαρχήσουν καὶ σ' αὐτήν. Χρησιμοποιώντας τότε πολλὰ δελεάσματα προέβαλαν ήγούμενο ὠριγενιστὴ ὀνομαζόμενο Γεώργιο. Τὸν κατέβασαν στὴ λαύρα μὲ συνοδία καὶ τὸν ἐτοποθέτησαν στὸ θρόνο τοῦ ἁγίου πατέρα μας Σάββα, τὸν Φεβρουάριο μῆνα τῆς ἐνάτης ἰνδικτιῶνος⁷⁸. Καὶ γίνεται τότε μέγας διωγμὸς καὶ σκορπισμὸς τῶν ἁγίων πατέρων μας μὲ τὴν ἐμφάνιση τοῦ λύκου. Ὁ θεσπέσιος πατέρας μας Ἰωάννης ὁ ἐπίσκοπος καὶ ἡσυχαστῆς, ἀφοῦ ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἐξῆλθε ἀπὸ τὸ ἐγκλειστήριό του, ἀναχώρησε στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν καὶ μαζί μ' αὐτὸν ὅλοι οἱ τρόφιμοι τῆς εὐσεβείας, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους πολλοὶ ἐσκορπίσθηκαν σὲ διάφορες περιοχές. Ὁ Θεὸς τότε παρουσίασε μέγало σημεῖο, ὅπως ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ Ἀρείου. Τὴν ἴδια τὴν ἡμέρα τοῦ διωγμοῦ, κατὰ τὴν ὁποία ἐκδιώκονταν οἱ μοναχοὶ τῆς Μεγίστης Λαύρας, ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀντιπάλων καὶ στρατηγὸς τῆς ἀσεβείας Νόννος ἔγινε ἀνάρπαστος ἀπὸ τὸ μέσο τῶν ἀνθρώπων μὲ ξαφνικὸ θάνατο.

88

Ὁ βαρύτερος ὅμως λύκος Γεώργιος, ἀφοῦ ἐκυριάρχησαν ἐπὶ ἑπτὰ μῆνες στὴν ἱερὰ ποιμνὴ τοῦ θεοῦ Σάββα, ἐκδιώκεται ἀπὸ τοὺς συναγωνιστὲς του, κατηγορούμενος γιὰ ἀσωτία κι αἰσχρότητα. Αὐτὲς τὶς κατηγορίες θὰ τὶς ἀποσιωπήσω ἐκουσίως, γιὰ νά μὴ δημοσιεύσω μὲ τὸ λόγο μου πράγματα ἄξια λησμονιᾶς

78. Ἡ ἐνάτη ἰνδικτιῶνα ἐπεφτε ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 545 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 546.

ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ περιλειφθέντες πατέρες κατὰ γνώμην τοῦ
 πατριάρχου ἔλαβον ἡγούμενον τὸν ἀββᾶν Κασσιανὸν τὸν Σκυ-
 θοπολίτην τὴν τοῦ Σουκᾶ συνοδίαν τὸ τηνικαῦτα καλῶς καὶ ὀρ-
 θοδοξῶς κυβερνῶντα, ἄνδρα ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀποταξάμενον
 5 καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ Σάββα παιδευθέντα καὶ πρεσβύτερον τῆς Με-
 γίστης Λαύρας γεγονότα καὶ ἐπὶ ὀκτὼ χρόνους τὴν τοῦ Σουκᾶ
 λαύραν κυβερνήσαντα καὶ τὴν τοῦ Ζουγγᾶ λεγομένην μονὴν ἐν
 Σκυθοπόλει συστησάμενον. Ὅστις ἀββᾶς Κασσιανὸς τὴν τοῦ
 θεοῦ πρεσβύτου ἱερὰν ποιμνὴν ἐπὶ δέκα μῆνας ποιμάνας ἐν εἰ-
 10 ρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκοιμήθη καὶ ὑπνώσε, μηνὶ Ἰουλίῳ εἰκάδι τῆς
 δεκάτης Ἰνδικτιῶνος τῷ ἑξκαιδεκάτῳ τῆς τοῦ μεγάλου Σάββα
 κοιμήσεως χρόνῳ.

ΠΘ'

ΚΟΝΩΝ.- ΣΧΙΣΜΑ ΩΡΙΓΕΝΙΣΤΩΝ

Τότε τοίνυν οἱ τῆς Μεγίστης Λαύρας πατέρες ἐκ Θεοῦ κινηθέν-
 τες προβάλλονται ἡγούμενον τὸν ἀββᾶν Κόνωνα, ἄνδρα ἐν τε
 15 μοναχικοῖς κατορθώμασι καὶ ὀρθοδόξοις δόγμασι περιβόητον,
 Λύκιον μὲν τῷ γένει καὶ ἐν τῇ πατρίδι ἐκ βρέφους τὴν μοναχι-
 κὴν ἀσκήσαντα πολιτείαν καὶ ἐν πολλοῖς κατὰ Θεὸν ἀγωνίσμα-
 σιν ἀριστεύσαντα, ἐλθόντα δὲ εἰς προσκύνησιν τῶν ἁγίων τό-
 πων μετὰ τὴν τοῦ μακαρίου Σάββα κοίμησιν καὶ εἰς τὴν Μεγί-
 20 στήν Λαύραν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὀδηγηθέντα καὶ πάντας τοὺς πατέ-
 ρας οἰκοδομήσαντα τῇ τε τοῦ βίου καθαρότητι καὶ τῇ τοῦ ἡθους
 ἀπλότητι καὶ τῇ τῶν τρόπων πραότητι καὶ τῇ τῆς πνευματικῆς
 συνέσεως καὶ διακρίσεως συγκράσει. Ὅστις ἀββᾶς Κόνων τὴν
 τοῦ μακαρίου Σάββα ποιμνὴν ἐλαττωθεῖσαν καὶ ὀλιγωθεῖσαν
 25 παραλαβὼν ἐπλήθυνέ τε αὐτὴν καὶ περιφανεστέραν εἰργάσατο
 καὶ τοὺς κατὰ τὰς χώρας διασπαρέντας πατέρας πάντοθεν ἐπι-
 συνήγαγεν.

Τότε δὴ ὁ ἀεὶ τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας προνοούμενος Θεὸς δια-
 σκέδασε τὴν τῶν Ὁριγενιστῶν ὁμόνοιαν, ὥσπερ πάλαι ἐπὶ τοῦ

καὶ βαθειᾶς σιγῆς. Τότε οἱ πατέρες ποὺ ἔμειναν στὴ Μεγίστη Λαύρα μὲ γνώμη τοῦ πατριάρχου ἔλαβαν ἡγούμενο τὸν ἀββᾶ Κασσιανὸ τὸν Σκυθοπολίτη, ποὺ ὡς τότε ἐκυβερνοῦσε καλῶς καὶ ὀρθοδόξως τὴν ἀδελφότητα τοῦ Σουκᾶ· ἦταν ἄνδρας ποὺ εἶχε ἀπαρνηθεῖ τὸν κόσμον ἀπὸ ἀπαλῆ ἡλικία κι εἶχε ἐκπαιδευθεῖ ἀπὸ τὸν θεῖο Σάββα, εἶχε γίνει πρεσβύτερος τῆς Μεγίστης Λαύρας, ἐπὶ ὀκτὼ χρόνια ἐκυβέρνησε τὴ λαύρα Σουκᾶ καὶ συνέστησε τὴ μονὴ ποὺ λεγόταν τοῦ Ζουγγᾶ στὴ Σκυθόπολη. Ὁ ἀββᾶς Κασσιανός, ἀφοῦ ἐποίμανε δέκα μῆνες τὴν ἱερὴ ποιμνὴ τοῦ θεοῦ γέροντα, ἐκοιμήθηκε καὶ ὑπνώσε εἰρηνικᾶ⁷⁹ στὶς εἴκοσι τοῦ μηνὸς Ἰουλίου τῆς δεκάτης ἰνδικτιῶνος, τὸ δέκατο ἕκτο ἔτος ἀπὸ τὴν κοίμησιν τοῦ μεγάλου Σάββα⁸⁰.

89

ΚΟΝΩΝ. ΣΧΙΣΜΑ ΩΡΙΓΕΝΙΣΤΩΝ

Τότε λοιπὸν οἱ πατέρες τῆς Μεγίστης Λαύρας, κινούμενοι ἀπὸ τὸν Θεὸ, προβάλλουν ἡγούμενο τὸν ἀββᾶ Κόνωνα, ἄνδρα περιβόητο στὰ μοναχικὰ κατορθώματα καὶ τὰ ὀρθόδοξα δόγματα, Λύκιο στὴν καταγωγὴ, ποὺ ἄσκησε τὸν μοναχικὸ βίον στὴν πατρίδα του ἀπὸ βρεφικὴ ἡλικία κι ἀρίστευσε σὲ πολλὰ ἀγωνίσματα κατὰ Θεόν. Ἦλθε γιὰ προσκύνημα στοὺς ἁγίους τόπους μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ μακαρίου Σάββα καὶ ὁδηγήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ στὴ Μεγίστη Λαύρα· οἰκοδόμησε ὄλους τοὺς πατέρες μὲ τὴν καθαρότητα τοῦ βίου, τὴν ἀπλότητα τοῦ ἤθους, τὴν πραότητα τῶν τρόπων, τὴν σύγκραση τῆς πνευματικῆς συνέσεως καὶ διακρίσεως. Αὐτὸς ὁ ἀββᾶς Κόνων, ποὺ παρέλαβε τὴν ποιμνὴ τοῦ μακαρίου Σάββα ἐλαττωμένη καὶ ὀλιγοστευμένη, τὴν αὔξησε καὶ τὴν ἔκαμε λαμπρότερη, καὶ ξανασύναξε ἀπὸ παντοῦ τοὺς πατέρες ποὺ εἶχαν διασπαρεῖ σὲ διαφόρους τόπους.

Τότε λοιπὸν ὁ Θεός, ποὺ πάντοτε προνοεῖ γιὰ τὴν Ἐκκλησία του, διασκόρπισε τὴν ἔνωσιν τῶν Ὀριγενιστῶν, ὅπως ἔκαμε πα-

79. Ψαλμ. 4,9.

80. Δηλαδή στὶς 20 Ἰουλίου τοῦ 547.

Ἔβερ πεποίηκε τῆ τῶν γλωσσῶν διαιρέσει τὴν θεομάχον δια-
 λύσας συμφωνίαν. Τοῦ γὰρ Νόννου ἐκποδῶν γεγονότος οἱ τῆς
 Φιρμίνου λαύρας πρὸς τοὺς τῆς Νέας Λαύρας διενεχθέντες περὶ
 τῶν σφῶν αὐτῶν δογμάτων εἰς τὸν κατ' ἀλλήλων ἀπησχολή-
 5 θησαν πόλεμον. Καὶ ἡ μὲν τῶν ἀμφοτέρων πολυσχεδῆς ἀσέβεια
 κατὰ τὸν παρόντα χρόνον ὑπὸ τινων θεοφιλῶν ἀνδρῶν τῆς ἡμε-
 τέρας ἀγέλης ἀκριβεστέρῳ τε καὶ πλατυτέρῳ λόγῳ στηλιτεύε-
 ται καὶ τῆς προσηκούσης τυγχάνει ἀνατροπῆς· ῥάδιον δέ ἐστιν
 10 τῶν προσηγοριῶν, ὧνπερ αὐτοὶ ἀλλήλους ὀνομάζουσιν, τῶν
 μὲν Νεολαυριτῶν τοὺς ἀπὸ τῶν Φιρμίνου Πρωτοκτίστους, ἡ
 γοῦν Τετραδίτας καλούντων, τῶν δ' αὖ πάλιν Φιρμινιωτῶν
 τοὺς Νεολαυρίτας Ἰσοχρίστους ὀνομαζόντων. Ἐκ τῶν γὰρ οἰ-
 κείων τῆς ἀσεβείας δογμάτων τὰς ὀνομασίας ἐκληρώσαντο
 15 ἕκαστοι.

Θεοδώρου τοίνυν τοῦ Καππαδοκίας τῶν τῆς πολιτείας κρα-
 τοῦντος πραγμάτων καὶ τοῦ μέρους τῶν Ἰσοχρίστων ὄντος καὶ
 ἀντιλαμβανομένου καὶ πολλοὺς αὐτῶν χειροτονηθῆναι ἐπισκό-
 20 πους Παλαιστίνης παρασκευάσαντος, γενέσθαι δὲ καὶ Θεόδω-
 ρον τὸν τῆς Νέας Λαύρας ἡγούμενον σταυροφύλακα καὶ τῆς
 Σκυθοπολιτῶν μητροπολίτην ζάλαι τινὲς καὶ κλύδωνες κατε-
 λάμβανον οὐ μόνον τὴν ἡμετέραν ἀγέλην, ἀλλὰ καὶ τὴν τῷ ἀσε-
 βεστάτῳ Πρωτοκτίστῳ δόγματι προσκειμένην, ἧς ἡγούμενος
 ὑπῆρχεν Ἰσίδωρος. Ὅστις Ἰσίδωρος μὴ ἰσχύων ἀντιστῆναι τῷ
 25 Ἀσκιδᾷ καὶ τοῖς Νεολαυρίταις προσερρῆ τῷ τῆς ἡμετέρας ἀγέ-
 λης ποιμένι ἀββᾶ Κόνωνι καὶ δοὺς αὐτῷ λόγον εἰς τὴν ἀγίαν
 Σιών ὡς οὐκ ἀντιλαμβάνεται τοῦ τῆς προϋπάρξεως δόγματος,
 ἀλλὰ καὶ πάσῃ δυνάμει συναγωνίσηται κατὰ τῆς ἀσεβείας, ἀνέ-
 30 βη σὺν αὐτῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἀρχῇ τῆς πεντεκαιδεκά-

λαιὰ μὲ τὸν Ἑβερ ὅταν μὲ τὴ διαίρεση τῶν γλωσσῶν διέλυσε τὴ θεομάχο συμφωνία⁸¹. Ὅταν ἐξέλειπε ὁ Νόννος, οἱ ἄνθρωποι τῆς λαύρας τοῦ Φιρμίνου εἶχαν διαφορὰς μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς Νέας Λαύρας γιὰ τὰ δόγματά τους κι ἀσχολήθηκαν μὲ τὸν μεταξὺ τους πόλεμο. Ἡ ποικίλη τους ἀσέβεια στηλιτεύεται τὴ σημερινὴ ἐποχὴ μὲ ἀκριβέστερο καὶ πλατύτερο λόγο ἀπὸ μερικὸς θεοφιλεῖς ἄνδρες τῆς δικῆς μας ἀγέλης καὶ εὐρίσκει τὴν κατάλληλη ἀνατροπὴ⁸². Καὶ εἶναι εὐκολο νὰ πληροφορηθεῖ ὁποῖος θέλει τὴν ἀσέβειά τους ἀπὸ τὰ ὀνόματα ποὺ δίνουν οἱ ἴδιοι ὁ ἓνας στὸν ἄλλο· οἱ Νεολαυρίτες τοὺς ἀπὸ τὴ Λαύρα τοῦ Φιρμίνου ὀνομάζουν Πρωτοκτίστες ἢ Τετραδίτες, ἐνῶ οἱ Φιρμινιώτες τοὺς Νεολαυρίτες τοὺς ὀνομάζουν Ἴσοχρίστους. Κάθε ὁμάδα τους ἐπῆρε τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τὰ ἀσεβῆ τῆς δόγματα. Ὁ Θεόδωρος Ἀσκιδᾶς λοιπὸν, ἀρχιεπίσκοπος Καππαδοκίας, ποὺ ἐπηρέαζε τὴν πολιτικὴν τοῦ κράτους, ἀνῆκε στὴ μερίδα τῶν Ἴσοχρίστων καὶ τὴν ὑποστήριζε· ἐνήργησε ὥστε πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς νὰ χειροτονηθοῦν ἐπίσκοποι στὴν Παλαιστίνη, κι ἀνάμεσά τους ἦταν ὁ Θεόδωρος ἡγούμενος τῆς Νέας Λαύρας, ποὺ ἐγίνε σταυροφύλακας καὶ μητροπολίτης Σκυθοπόλεως. Τότε κατέλαβαν ταραχὰς καὶ τρικυμίες ὄχι μόνον τὴ δικὴν μας ἀγέλην, ἀλλὰ καὶ ἐκείνην ποὺ πρόσκειται στὸ ἀσεβέστατο δόγμα τῶν Πρωτοκτίστων, τῆς ὁποίας ἡγέτης ἦταν ὁ Ἰσίδωρος. Ὁ Ἰσίδωρος, μὴ μπορῶντας νὰ ἀντισταθεῖ στὸν Ἀσκιδᾶ καὶ στοὺς Νεολαυρίτες, προσῆλθε στὸν ποιμένα τῆς δικῆς μας ἀγέλης ἀββᾶ Κόνωνα καὶ τὸν διεβεβαίωσε στὴν ἁγία Σιών ὅτι δὲν ὑποστηρίζει τὸ δόγμα τῆς προϋπάρξεως, κι ὅτι θὰ συναγωνισθεῖ μὲ ὅλη τὴ δύναμή του κατὰ τῆς ἀσεβείας. Ἀνέβηκε λοιπὸν μαζί του στὴν Κωνσταντινούπολη στὴν ἀρχὴ τῆς δεκάτης πέμπτῃς ἰνδικτιῶνος⁸³.

82. Πιθανῶς ἀνάμεσα σὲ ἄλλα ἄγνωστα κείμενα ἐννοεῖ τὸν λίβελλο τοῦ Θεοδώρου Σκυθοπόλεως ἐναντίον τῶν Ὠριγενιστῶν, PG 86/1, 213–236. Ὁ Θεόδωρος ἦταν ἀρχικὰ ἡγούμενος τῆς Νέας Λαύρας καὶ Ὠριγενιστής. Ἐννοεῖ ἐπίσης καὶ τὸν λίβελλο τῶν γύρω ἀπὸ τὸν Κόνωνα.

83. Ἡ 15ῃ ἰνδικτιῶνα ἦταν ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 551 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 552.

4'

Ε' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ.

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΑΥΡΑΝ

Οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν ἀββᾶν Κόνωνα ἐν Κωνσταντινουπόλει γε-
 γονότες καὶ διαφόροις θλίψεσιν ὑπὸ τοῦ Ἀσκιδᾶ καθυποβλη-
 θέντες διὰ τῆς ὑπομονῆς νικηφόροι ἀνεδείχθησαν. Ὀλίγων γὰρ
 διελθουσῶν ἡμερῶν Πέτρου τοῦ ἀρχιεπισκόπου τελευτήσαντος
 5 καὶ Μακαρίου ὑπὸ τῆς αὐθαδείας τῶν Νεολαυριτῶν χειροτονη-
 θέντος καὶ πολέμου ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει γεγονότος, ὁ μὲν εὐσεβέ-
 στατος βασιλεὺς σφοδρῶς ἀγανακτήσας κατὰ τε τοῦ Ἀσκιδᾶ
 καὶ τῶν Ὠριγενιαστῶν, Μακάριον τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεωθῆναι
 ἐκέλευσεν, οἱ δὲ περὶ τὸν ἀββᾶν Κόνωνα καιροῦ ἐπιτηδεῖου
 10 δραζάμενοι τὰ καθ' ἑαυτοὺς τῷ βασιλεῖ γνωρίσαντες, λίβελλον
 αὐτῷ ἐπιδεδώκασι, πᾶσαν τὴν τῶν Ὠριγενιστῶν ἀσέβειαν ἐμ-
 φανῆ ποιήσαντες Ἰσιδώρου τελευτήσαντος. Καὶ ἐντεῦθεν πλεί-
 στης παρρησίας μετασχόντες Εὐστόχιον οἰκονόμον ὄντα Ἀλε-
 ξανδρείας καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει γεγονότα ἐπίσκοπον Ἱερο-
 15 σολύμων προβάλλονται, ὁ δὲ εὐσεβέστατος ἡμῶν βασιλεὺς Εὐ-
 στόχιον μὲν πατριάρχην γενέσθαι ἐθέσπισεν, ἐκέλευσε δὲ καὶ
 σύνοδον οἰκουμενικὴν γενέσθαι. Καὶ ὁ ἀββᾶς δὲ Κόνων ἀπολύ-
 ων ἐπὶ Ἱεροσόλυμα τὸν Εὐστόχιον παρεκάλεσεν ἀποστεῖλαι τὸν
 τῆς μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου ἡγούμενον Εὐλόγιον, ἐφ' ᾧ
 20 εὔρεθῆναι καὶ αὐτὸν ἐν τῇ ἀθροισμένῃ συνόδῳ.

Ὅστις Εὐστόχιος τῆς πατριαρχίας ἐντὸς γενόμενος τρεῖς μὲν
 ἐπισκόπους ἀπέστειλε, τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἐν τῇ συνόδῳ ἀναπλη-
 ροῦντας, ἀπέστειλε δὲ καὶ τὸν ἀββᾶν Εὐλόγιον μετὰ ἄλλων δύο
 ἡγουμένων Κυριακοῦ τε τῆς λαύρας τῆς λεγομένης Πηγῆς καὶ
 25 Παγκρατίου τινὸς στυλίτου. Τῆς τοίνυν ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς
 πέμπτης συνόδου ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθείσης
 κοινῷ καὶ καθολικῷ καθυπεβλήθησαν ἀναθέματι Ὠριγένης τε
 καὶ Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας καὶ τὰ περὶ προϋπάρξεως καὶ

84. Ἡ Σύνοδος συγκλήθηκε ἐνῶ ὁ Μηνᾶς ἦταν ἀκόμη στῆ ζωῇ. Πέθανε
 στίς 24 Αὐγούστου τοῦ 552.

Ε' ΣΥΝΟΔΟΣ

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΥΡΙΑΛΟΥ ΣΤΗ ΝΕΑ ΛΑΥΡΑ

Όταν οί γύρω ἀπὸ τὸν ἀββᾶ Κόνωνα ἔφθασαν στὴν Κωνσταντινούπολη, ὑποβλήθηκαν σὲ διάφορες θλίψεις ἀπὸ τὸν Ἄσκιδᾶ, ἀλλὰ μὲ τὴν ὑπομονὴ ἀναδείχθηκαν νικηφόροι. Πράγματι ἔπειτα ἀπὸ μερικὲς μέρες, ἀφοῦ πέθανε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πέτρος καὶ ἐχειροτονήθηκε ἀπὸ τὴν αὐθάδεια τῶν Νεολαυριτῶν ὁ Μακάριος, ἔγινε πόλεμος στὴν ἁγία πόλη. Τότε ὁ εὐσεβέστατος βασιλέας, ἀγανακτισμένος φοβερὰ ἐναντίον τοῦ Ἄσκιδᾶ καὶ τῶν Ὠριγενιστῶν, διέταξε νὰ διωχθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴ ὁ Μακάριος. Οἱ γύρω ἀπὸ τὸν ἀββᾶ Κόνωνα, βρίσκοντας κατάλληλη εὐκαιρία νὰ διαφωτίσουν τὸν βασιλέα, τοῦ ἔδωσαν λίβελλο, στὸν ὁποῖο φανέρωναν ὅλη τὴν ἀσέβεια τῶν Ὠριγενιστῶν. Ὁ Ἰσίδωρος εἶχε πεθάνει. Ἀφοῦ ἔτσι ἀπέκτησαν πολλὴ παρηρησία προέβαλαν ὡς ἐπίσκοπο Ἱεροσολύμων τὸν Εὐστόχιο, οἰκονόμο τῆς Ἀλεξανδρείας, εὐρισκόμενο στὴν Κωνσταντινούπολη. Ὁ εὐσεβέστατος βασιλέας μας ὄρισε νὰ γίνῃ πατριάρχης, καὶ παρήγγειλε νὰ συγκροτηθεῖ οἰκουμενικὴ σύνοδος⁸⁴. Ὁ ἀββᾶς Κόνων, ἀποχαιρετώντας τὸν Εὐστόχιο γιὰ τὰ Ἱεροσόλυμα τὸν παρακάλεσε νὰ στείλῃ τὸν Εὐλόγιο, ἡγούμενο τῆς μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου, γιὰ νὰ παρευρεθεῖ καὶ αὐτὸς στὴ συναθροισμένη σύνοδο.

Ὁ Εὐστόχιος, μόλις ἦλθε μέσα στὴν πατριαρχία ἔστειλε τρεῖς ἐπισκόπους ὡς ἀντιπροσώπους τοῦ στὴ σύνοδο· ἔστειλε ἐπίσης τὸν ἀββᾶ Εὐλόγιο μαζὶ μὲ δύο ἄλλους ἡγουμένους, τὸν Κυριακὸ τῆς λαύρας ποὺ ὀνομάζεται Πηγὴ καὶ ἓνα Παγκράτιο Στυλίτη. Ἀπὸ τὴν ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πέμπτη σύνοδο, ποὺ συναθροίσθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη⁸⁵, ὑποβλήθηκαν σὲ κοινὸ καὶ καθολικὸ ἀνάθεμα ὁ Ὠριγένης καὶ ὁ Θεόδωρος Μοψουεστίας καὶ ὅσα διατυπώθηκαν περὶ προϋπάρξεως καὶ ἀποκαταστάσεως

85. Στὸ τέλος τῆς ἀνοίξεως τοῦ 553.

ἀποκαταστάσεως Εὐαγρίῳ καὶ Διδύμῳ εἰρημένα παρόντων τῶν τεσσάρων πατριαρχῶν καὶ τούτοις συναινούντων.

Τοῦ μέντοι θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως ἀποστείλαντος ἐν Ἱεροσολύμοις τὰ ἐν τῇ συνόδῳ πραχθέντα καὶ πάντων τῶν κατὰ
 5 Παλαιστίνην ἐπισκόπων χειρὶ καὶ στόματι ταῦτα βεβαιωσάντων καὶ κυρωσάντων πλὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀβίλης καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβληθέντος καὶ ἐν τῷ Βυζαντίῳ ὑπὸ σεισμοῦ καταχωσθέντος, οἱ μὲν Νεολαυρῖται τῆς καθολικῆς ἐχώρισαν ἑαυτοὺς κοινωνίας, ὁ δὲ πατριάρχης Εὐστόχιος διαφόρως
 10 αὐτοὺς μεταχειρισάμενος καὶ ἐπὶ ὀκτῶ μηνῶν τῇ πρὸς αὐτοὺς νουθεσίᾳ καὶ παρακλήσει χρησάμενος καὶ μὴ πείσας αὐτοὺς τῇ Καθολικῇ κοινωνῆσαι Ἐκκλησίᾳ βασιλικαῖς κελεύσεσιν χρησάμενος δι' Ἀναστασίου τοῦ δουκὸς τῆς Νέας Αὐράς αὐτοὺς ἐξέωσε καὶ τὴν ἐπαρχίαν πᾶσαν τῆς αὐτῶν ἡλευθέρωσε
 15 λύμης. Μὴ βουλόμενος δὲ ἀοίκητον εἶναι τὸν τόπον ἑκατὸν εἴκοσι μοναχοὺς ἐπιλεξάμενος ἐκεῖσε κατεφύτευσεν, ἐξήκοντα μὲν ἐκ τῆς Μεγίστης Λαύρας, ἐξ ὧν ἐχειροτόνησεν Ἰωάννην τινὰ ἀπὸ σχολαρίων ἡγούμενον, καὶ ἄλλους ἐξήκοντα ἀπὸ τῶν λοιπῶν τῆς ἐρήμου ὀρθοδόξων μοναστηρίων. Ὡν εἷς εἰμι ἐγὼ
 20 μεταπεμφθεὶς ἐκ τῆς μονῆς τοῦ ἐν ἀγίοις Εὐθυμίου ὑπὸ τῶν τῆς Μεγίστης Λαύρας πατέρων γνώμῃ καὶ ἐπιτροπῇ τοῦ θεσπεσίου Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου καὶ ἡσυχαστοῦ.

Τοιγαροῦν συναθροισθέντες εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν ἐξήλθομεν μετὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ νέου ἡγουμένου ἐπὶ Θεκῶν τὴν κώμην
 25 καὶ τῶν Ὠριγενιστῶν ὑπὸ Ἀναστασίου τοῦ δουκὸς διωχθέντων παρελάβομεν τὴν Νέαν Λαύραν μηνὶ Φεβρουαρίῳ εἰκάδι πρώτῃ τῆς δευτέρας ἰνδικτιῶνος τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ τῆς τοῦ μακαρίου Σάββα κοιμήσεως χρόνῳ.

Καὶ ἐν τούτοις μὲν τέλος ἐδέξατο ὁ κατὰ τῆς εὐσεβείας πόλεμος,
 30 ἐγὼ δὲ ἐνταῦθα στηῆσαι μέλλων τὸν περὶ τοῦ θείου πρεσβύτου λόγον, τὴν προφητικὴν φωνὴν προσφόρως ἐρῶ· «ἀγαλλιάσθω ἡ ἔρημος καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον», ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὰ τέκνα αὐτῆς, ἐκεῖνα πρὸς ἑαυτὸν εἰπών· «ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ

86. Ἡ δευτέρα ἰνδικτιῶνα ἦταν ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 553 μέχρι 31 Αὐγούστου τοῦ 554.

ἀπὸ τὸν Εὐάγριο καὶ Δίδυμο παρουσία τῶν τεσσάρων πατριαρχῶν καὶ ὄσων συμφωνοῦσαν με αὐτούς.

Ὁ θεοφύλακτος βασιλέας μας ἀπέστειλε στὰ Ἱεροσόλυμα τὰ πρακτικὰ τῆς συνόδου, τὰ ὁποῖα ἐπιβεβαιώθηκαν καὶ ἐπικυρώθηκαν με τὸ χέρι καὶ τὸ στόμα ἀπὸ ὄλους τοὺς ἐπισκόπους τῆς Παλαιστίνης, ἐκτὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου τῆς Ἀβίλης, ποὺ γι' αὐτὸ ἐδιώχθηκε ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴ καὶ καταπλακώθηκε στὸ Βυζάντιο ἀπὸ σεισμό. Τότε οἱ Νεολαυρίτες ἀποχωρίσθηκαν ἀπὸ τὴν καθολικὴ κοινωνία. Ὁ πατριάρχης Εὐστόχιος τοὺς μεταχειρίσθηκε ἐπιεικῶς· ὀκτῶ μῆνες ἐχρησιμοποίησε νουθεσίες καὶ παρακλήσεις πρὸς αὐτούς, ἐπειδὴ ὅμως δὲν τοὺς ἔπεισε νὰ κοινωνήσουν με τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία, βάσει βασιλικῶν διαταγῶν, τοὺς ἐδιώξε ἀπὸ τὴ Νέα Λαύρα, διὰ τοῦ διοικητοῦ Ἀναστασίου, καὶ ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὴ φθορὰ τοὺς ὄλη τὴν ἐπαρχία. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἤθελε ν' ἀφήσει τὸν τόπο ἀκατοίκητο, διάλεξε ἑκατὸν εἴκοσι μοναχοὺς καὶ τοὺς ἐφύτευσε ἐκεῖ, ἐξήντα ἀπὸ τὴ Μεγίστη Λαύρα, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἐχειροτόνησε κάποιον Ἰωάννη, πρῶην στρατιωτικὸ, ἡγούμενο, καὶ ἄλλους ἐξήντα ἀπὸ τὰ ἄλλα ὀρθόδοξα μοναστήρια τῆς ἐρήμου. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς εἶμαι ἐγὼ, ποὺ προσκλήθηκα ἀπὸ τὴ μονὴ τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου ἀπὸ τοὺς πατέρες τῆς Μεγίστης Λαύρας με γνῶμη καὶ ἄδεια τοῦ θεσπεσίου ἐπισκόπου καὶ ἡσυχαστοῦ Ἰωάννη.

Ἄφοῦ λοιπὸν συναθροισθήκαμε στὴν ἁγία πόλη ἐβγήκαμε μαζὶ με τὸν πατριάρχη καὶ τὸν νέο ἡγούμενο στὸ χωριὸ Θεκῶα καί, ἀφοῦ οἱ Ὠριγενιστῆς διώχθηκαν ἀπὸ τὸν διοικητὴ Ἀναστάσιο, παραλάβαμε τὴ Νέα Λαύρα, τὴν εἰκοστὴ πρῶτη Φεβρουαρίου τῆς δευτέρας ἰνδικτιῶνος, τὸ εἰκοστὸ τρίτο ἔτος ἀπὸ τὴν κοίμησιν τοῦ μακαρίου Σάββα⁸⁶.

Με αὐτὸν τὸν τρόπο ἔτελείωσε ὁ πόλεμος κατὰ τῆς εὐσεβείας. Ἐγὼ ὅμως, προκειμένου νὰ σταματήσω ἐδῶ τὸν λόγο μου γιὰ τὸν θεῖο πρεσβύτε, θὰ εἰπῶ κατάλληλα τὴν προφητικὴ φωνή· «ὡς ἀγαλλιᾶται ἡ ἐρημος καὶ ὡς ἀνθίζει σὰν με κρίνα⁸⁷, διότι ὁ Θεὸς ἐλέησε τὰ τέκνα τῆς, λέγοντας ἐκεῖνα πρὸς τὸν ἑαυτοῦ· «εἶδα τὴν ταλαιπωρία τοῦ λαοῦ μου»⁸⁸ στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ

87. Ἦσ. 35,1.

88. Ἐξ. 3,7. 8-13.

λαοῦ μου» τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ «τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἀκή-
κοα καὶ βούλομαι ἐξελεῖσθαι αὐτούς»· καὶ βουληθεὶς ἐπεσκέψα-
το καὶ ἐπισκεψάμενος ἔσωσε καὶ ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς κα-
ταδυναστείας τῶν Ὀριγενιστῶν καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἀπὸ προ-
5 σώπου ἡμῶν καὶ κατεσκήνωσεν ἡμᾶς ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐ-
τῶν καὶ τοὺς πόνους αὐτῶν κατεκληρονόμησεν ἡμᾶς, ὅπως ἂν
φυλάξωμεν τὰ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ ἐκζητή-
σωμεν.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

«ἄκουσα τὸ στεναγμὸν τοὺς καὶ θέλω νὰ τοὺς ἐλευθερώσω»⁸⁹. Καὶ ἀφοῦ θέλησε, μᾶς ἐπισκέφθηκε, μᾶς ἔσωσε καὶ μᾶς ἐλύτρωσε ἀπὸ τὴν καταδυνάστευση τῶν Ὀριγενιστῶν καὶ τοὺς ἔδιωξε ἀπὸ μπροστά μας καὶ κατασκήνωσε ἐμᾶς στὰ σκηνώματά τους καὶ τοὺς κόπους τους τοὺς ἐκληροδότησε σ' ἐμᾶς, γιὰ νὰ φυλάξουμε τὰ δικαιῶματά του καὶ νὰ ἐπιζητήσουμε τὸν νόμο του.

Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα, στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

89. Ψαλμ. 77,55. 104,44· 45.

ΒΙΟΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΗΣΥΧΑΣΤΟΥ

ΒΙΟΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΗΣΥΧΑΣΤΟΥ

Α'

Πρῶτον προτίθημι τῷ λόγῳ τὸν ἀββᾶν Ἰωάννην τὸν τῆς λαύ-
ρας τοῦ μακαρίου Σάββα ἡσυχαστὴν ὡς καὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ
τοῦ βίου λαμπρότητι τῶν ἄλλων ἀπάντων προτερεύοντα. Οὗτος
τοίνυν ὁ πεφωτισμένος πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης ὀρμᾶται μὲν ἐκ
5 τῆς κατὰ Ἀρμενίαν Νικοπόλεως, γονέων γεγωνῶς Ἐγκρατίου
καὶ Εὐφημίας ὀνομαζομένων, πλούτῳ δὲ καὶ περιφανείᾳ γένους
κοιμώντων καὶ ἐν πολλαῖς ἀρχαῖς πολιτικαῖς διαπρεψάντων ἐν
τε στρατηγίαις καὶ δημαγωγίαις καὶ δυναστείαις ἐν βασιλικαῖς
αὐλαῖς, περὶ ὧν πλεῖστα προβάλλονται διηγήματά τε καὶ κατορ-
10 θώματα οἳ τε Βυζαντίων καὶ Ἀρμενίων παῖδες. Ἔπερ ἵνα μὴ
ἐκ προοιμίων κόρον τῷ διηγήματι ἐμποιήσω, ἐκὼν ὑπερβήσο-
μαι, ἐκεῖνα μόνον περὶ αὐτοῦ διηγούμενος, τὰ πᾶσι σχεδὸν πρό-
δηλα τοῖς αὐτὸν ἐπισταμένοις.

Β'

Τοιγαροῦν ἐγεννήθη, ὡς αὐτός μοι διηγήσατο, κατὰ τὴν ὀγδόην
15 τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς ἐβδόμης Ἰνδικτιῶνος τῷ τετάρτῳ ἔτει
τῆς Μαρκιανοῦ τοῦ θεοφιλοῦς βασιλείας· καὶ Χριστιανῶν ὄν-
των τῶν γεγεννηκότων χριστιανικῶς ἀνήγετο σὺν τοῖς ἑαυτοῦ
ἀδελφοῖς, χρόνου δὲ τινος διελθόντος καὶ τῶν γονέων ἐν

1. Ἡ 7η Ἰνδικτιῶνα συμπίπτει μὲ τὸ ἔτος 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 453 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 454. Ὁ Μαρκιανὸς εἶχε ἀναλάβει τὸ αὐτοκρατορικὸ ἀξίωμα τὴν

ΒΙΟΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΜΑΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΗΣΥΧΑΣΤΟΥ

1

Πρῶτον τοποθετῶ μὲ τὸ λόγο τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη, τὸν ἡσυχαστὴ τῆς λαύρας τοῦ μακαρίου Σάββα, ἀφοῦ καὶ κατὰ τὸν χρόνο καὶ κατὰ τὴ λαμπρότητα τοῦ βίου προηγεῖται ὄλων τῶν ἄλλων. Ὁ φωτισμένος λοιπὸν αὐτὸς πατέρας μας Ἰωάννης κατάγεται ἀπὸ τὴν Νικόπολη τῆς Ἀρμενίας. Εἶχε γονεῖς ὀνομαζομένους Ἐγκράτιο καὶ Εὐφημία, πού ἦσαν κοσμημένοι μὲ πλοῦτο καὶ διασημότητα καταγωγῆς κι εἶχαν διαπρέψει σὲ πολλὰ δημόσια ἀξιώματα, σὲ στρατηγίες, σὲ δημαρχίες καὶ σὲ ἐξουσίες μέσα στὰ βασιλικά ἀνάκτορα· γι' αὐτοὺς καὶ οἱ Βυζαντινοὶ καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἀναφέρουν πολλὰ διηγήματα καὶ κατορθώματα. Γιὰ νὰ μὴ προκαλέσω ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κόρο στὴν ἐκθεσὴ μου θὰ τὰ παραλείψω αὐτὰ ἐκουσίως καὶ θὰ διηγηθῶ ἐκεῖνα μόνο, ὅσα εἶναι πρόδηλα σὲ ὄλους σχεδὸν ἐκείνους πού τὸν γνωρίζουν.

2

Λοιπὸν, ὅπως μοῦ διηγήθηκε ὁ ἴδιος, ἐγεννήθηκε τὴν ὀγδὴ Ἰανουαρίου τῆς ἐβδόμης ἰνδικτιῶνος, τὸ τέταρτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ θεοφιλοῦς Μαρκιανοῦ¹. Ἐπειδὴ οἱ γονεῖς του ἦσαν Χριστιανοί, ἀνατράφηκε χριστιανικῶς μὲ τοὺς ἀδελφούς του. Ἀφοῦ ἐπέρασε λίγος χρόνος, καὶ οἱ γονεῖς του ἐτελειώθηκαν ἐν

¹24η Αὐγούστου τοῦ 450.

Χριστῷ τελειωθέντων καὶ τῆς γονικῆς οὐσίας διανεμηθείσης ὁ θεοφόρος οὗτος ἀνὴρ τῷ Θεῷ ἑαυτὸν ἀφιέρωσε καὶ οἰκοδομήσας ἐν αὐτῇ τῇ Νικοπόλει ἐκκλησίαν τῇ πανυμνήτῳ Θεοτόκῳ καὶ ἀειπαρθένῳ Μαρίας ἀπετάξατο τοῖς τοῦ βίου πράγμασι τῷ
 5 ὀκτωκαιδεκάτῳ τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας χρόνῳ καὶ προσλαβόμενος δέκα ἀδελφοὺς θέλοντας σωθῆναι κοινόβιον αὐτόθι συνεστήσατο. Ἐν παντὶ δὲ τῷ τῆς ἑαυτοῦ νεότητος χρόνῳ πολλὴν ἐτίθετο σπουδὴν γαστρός τε κρατεῖν καὶ τύφου περιφρονεῖν, γινώσκων ὅτι ὁ μὲν τῆς γαστρὸς κόρος οὔτε ἀγρυπνεῖν οἶδεν οὔτε σωφρο-
 10 νεῖν καὶ ὁ τύφος ἠρεμεῖν οὐκ ἀνέχεται, ἡ δὲ ἄσκησις ἄνευ γρηγορήσεως καὶ ἀγνείας καὶ ταπεινοφροσύνης κατορθωθῆναι οὐ δύναται. Οὕτως αὐτὸν μὲν ἐν νεαζούσῃ ἡλικίᾳ ἠγωνίζετο καὶ τὸν νοῦν ἀμετεώριστον φυλάττειν καὶ τὸν λόγον ἀκατάγνωστον ἠρτυμένον τῷ θείῳ ἄλατι, τοὺς δὲ ὑπ' αὐτὸν λόγῳ καὶ ἔργῳ
 15 πρὸς τὴν πολιτείαν τῆς ἀσκήσεως μετερρῦθμιζε, μῆτε καταφορτίζων αὐτοὺς τῷ τοῦ κανόνος ζυγῷ νεοπαγεῖς ὄντας, μῆτε μὴν ἀπόνους αὐτοὺς μένειν συγχωρῶν καὶ ἀγυμνάστους, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ ἄγων αὐτοὺς καὶ θείοις ἀρδεύων νάμασι, καρποφορεῖν ἀξίως τῆς κλήσεως παρεσκεύαζεν.

Γ'

20 Τοῦ μέντοι εἰκοστοῦ ὀγδόου τῆς αὐτοῦ ἡλικίας χρόνου εἰσεληλυθότος καὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἀπαστραπτούσης χάριτος πάντοσε διαθεούσης ὁ τῆς Σεβαστείας μητροπολίτης ὑπὸ τε τῆς περὶ αὐτοῦ φήμης δυσωπηθεὶς καὶ ὑπὸ τῶν τῆς Κολωνίας λεγομένης πόλεως παρακληθεὶς οἰκητόρων, ὡς ἐπὶ ἄλλῳ πράγματι τοῦτον με-
 25 ταπεμψάμενος ἤδη τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν ἀκολουθίαν διεξελθόντα χειροτονεῖ αὐτὸν ἐπίσκοπον τῆς εἰρημένης πόλεως, τοῦ αὐτῆς ἐπισκόπου τελευτήσαντος. Καὶ οὕτω τὴν ἀρχιερωσύνην ἀκουσίως δεξάμενος τὸν κανόνα τῆς μοναχικῆς πολιτείας οὐκ ἐνήλλαξεν, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ ὡς ἐν μοναστη-
 30 ρίῳ ἠγωνίζετο, κεχρημένος μάλιστα τῇ ἀλουσίᾳ, εὐλαβούμενος

2. Τὸ δέκατο ὀγδοο ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ Ἰωάννη ἦταν ἀπὸ τὴν 8 Ἰανουαρίου τοῦ 471 ἕως τὴν 7 Ἰανουαρίου τοῦ 472.

Χριστῷ καὶ ἡ γονικὴ περιουσία διανεμήθηκε, αὐτὸς ὁ θεοφόρος ἄνδρας ἀφιερῶθηκε στὸν Θεό, οἰκοδόμησε μέσα στὴ Νικόπολη ἐκκλησία πρὸς τιμὴ τῆς πανυμνήτου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἀπαρνήθηκε τὰ πράγματα τοῦ βίου, τὸ δέκατο ὄγδοο ἔτος τῆς ἡλικίας του². ἐπῆρε δέκα ἀδελφοὺς ποὺ ἤθελαν νὰ σωθοῦν καὶ συνέστησε ἐκεῖ κοινόβιο. Ὅλο τὸν χρόνον τῆς νεότητάς του ἐφρόντιζε προσεκτικὰ νὰ συγκρατεῖ τὸ στόμαχί του καὶ νὰ περιφρονεῖ τὴν ὑπεροψία, γνωρίζοντας ὅτι τὸ χόρτασμα τοῦ στομαχιοῦ δὲν γνωρίζει οὔτε ν' ἀγρυπνεῖ οὔτε νὰ σωφρονεῖ, καὶ ἡ ὑπεροψία δὲν ἀνέχεται νὰ ἡρεμεῖ· καὶ ἡ ἀσκήσιον δὲν μπορεῖ νὰ κατορθωθεῖ χωρὶς γρήγορη καὶ ἀγνεία καὶ ταπεινοφροσύνη. Ἔτσι ἀγωνιζόταν ὁ ἴδιος ἀπὸ τῆς νεανικῆς ἡλικίας νὰ φυλάττει τὸν νοῦ ἀφούσκωτο καὶ τὸ λόγο ἀκατάκριτο, ἀρτυμένο μὲ θεῖο ἄλας, ἐνῶ τοὺς ὑφισταμένους του μὲ λόγο καὶ ἔργο τοὺς μεταρρύθμισε πρὸς τὴν διαγωγή τῆς ἀσκήσεως. Δὲν τοὺς παραφόρτωνε μὲ τὸν ζυγὸ τῶν κανόνων, ἀφοῦ ἦσαν νεοπαγεῖς, οὔτε ὅμως τοὺς ἄφηνε νὰ μένουν ξεκούραστοι καὶ ἀγύμναστοι, ἀλλὰ τοὺς ὀδηγοῦσε σιγὰ σιγὰ καὶ τοὺς ἐπότιζε μὲ τὰ θεῖα νάματα, κι ἔτσι τοὺς προετοίμαζε νὰ καρποφοροῦν ἐπάξια τῆς κλήσεως.

3

Ὅταν ἐμπῆκε στὸ εἰκοστὸ ὄγδοο ἔτος τῆς ἡλικίας του³ καὶ ἡ χάρις ποὺ ἄστραφτε μέσα του ἔτρεχε παντοῦ, ὁ μητροπολίτης Σεβαστείας ἀπὸ ἐκτίμησιν στὴ φήμη του καὶ ἀπὸ παρακλήσεις τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Κολωνίας, τὸν προσκάλεσε γιὰ κάποιο ἄλλο δῆθεν θέμα καί, καθὼς εἶχε περάσει τὰ στάδια τῶν βαθμῶν τοῦ κλήρου, τὸν χειροτονεῖ ἐπίσκοπο τῆς πόλεως αὐτῆς, ἀφοῦ πέθανε ὁ ἕως τότε ἐπίσκοπος. Ὅμως, ἂν καὶ ἔτσι δέχθηκε ἀκουσίως τὴν ἀρχιερωσύνη, δὲν ἐγκατέλειψε τὸν κανόνα τῆς μοναχικῆς διαβιώσεως, ἀλλὰ ἀγωνιζόταν στὸ ἐπισκοπεῖον σὰν σὲ μοναστήρι, διατηρώντας μάλιστα τὴν ἀλουσία, φυλασσόμενος ὄχι μόνο νὰ μὴ ἰδωθεῖ ἀπὸ ἄλλον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀντι-

3. Δηλαδή ἀπὸ 8 Ἰανουαρίου τοῦ 481 ἕως 7 Ἰανουαρίου τοῦ 482.

οὐ μόνον παρ' ἑτέρου ὄραθῆναι ἀλλὰ καὶ μὴ ἑαυτὸν γυμνὸν θεωρεῖν, ἐνθυμούμενος τὴν τοῦ Ἀδὰμ γύμνωσιν καὶ τὰ ἐν ἐκείνῳ τῷ μέρει γεγραμμένα, καὶ ὑπετίθετο μίαν εἶναι τῶν μεγίστων ἀρετῶν, τὸ κεχρῆσθαι τῇ ἀλουσίᾳ, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πᾶσι τρό-
 5 ποις ἐποιεῖτο σπουδὴν εὐαρεστῆσαι τῷ Θεῷ ἐν τε νηστείαις καὶ προσευχαῖς καὶ ἀγνότητι σώματος καὶ καρδίας καθαρῶτι, λογισμοὺς αἰεὶ καθαιρῶν καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Περγάμιος παρ' ἑκατέρῳ βασιλεῖ Ζήνωνι καὶ Ἀναστασίῳ εὐδοκιμή-
 10 σας καὶ ἀρχὰς πλείστας πολιτικὰς διανύσας ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς φωτιζόμενος πολλὴν ἐτίθετο σπουδὴν εὐαρεστῆσαι τῷ Θεῷ. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ ἀδελφιδουὺς αὐτοῦ Θεόδωρος ὁ ἐνδοξότατος ἀντιγραφεὺς τὴν τοῦ ἐν ἀρεταῖς γηράσαντος θείου αὐτοῦ ἀκοὴν δεχόμενος καὶ τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ἀκοῆς φωτιζόμενος με-
 15 γάλος εὐηρέσκει τῷ Θεῷ μετὰ παντὸς τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Ὅστις Θεόδωρος παρὰ πάσῃ νῦν τῇ συγκλήτῳ καὶ τῷ εὐσεβεστάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ ἐπὶ τε συνέσει καὶ σεμνότητι βίου καὶ ὀρθῇ πίστει καὶ συμπαθείᾳ καὶ ἐλεημοσύνῃ θυμάζεται. Καὶ ταῦτα μὲν ὕστερον· ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ χρόνου ἐπα-
 20 νέρχομαι.

Δ'

Τούτου τοίνυν τοῦ θεσπεσίου Ἰωάννου ἐννέα χρόνους ἐν τῇ ἐπισκοπῇ διατελέσαντος συνέβη τὸν ἄνδρα τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Μαρίας, Πασίνικον καλούμενον, τὴν τῶν Ἀρμενίων διέπειν ἀρχὴν· ὅστις ἐξ ἐνεργείας σατανικῆς ἐπεχειρεῖ ζημιοῦν καὶ ταρασσεῖν
 25 τὴν τούτῳ ἐγχειρισθεῖσαν ἐκκλησίαν, τοῖς μὲν οἰκονομοῦσιν αὐτὴν μὴ συγχωρῶν τὴν δέουσαν ποιεῖσθαι φροντίδα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, τοὺς δὲ τοῖς αὐτῆς ὄροις προσφεύγοντας μετὰ βίας ἀποσπῶν καὶ τὴν τῶν ὄρων λύων ἀσυλίαν. Καὶ πλειστάκις παρακαλούμενος καὶ διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ νουθετού-
 30 μενος χειρότερος ἀνεδεικνυτο, Μαρίας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ ἤδη τελευτησάσης. Ἐντεῦθεν οὖν θλίψει δεινοτάτῃ περιπεσῶν ὁ δίκαιος ἀναγκάζεται ἐπὶ Κωνσταντινούπολιν ἀνελθεῖν καὶ δὴ γε-

κρύσει τὸν ἑαυτὸ του γυμνό, διότι ἐνθυμοῦνταν τὴν γύμνωσιν τοῦ Ἀδάμ καὶ τὰ γραμμένα σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος⁴, καὶ πίστευε ὅτι ἡ ἀλουσία ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ἀρετὲς, καὶ γενικὰ ἐφρόντιζε μὲ κάθε τρόπο νὰ εὐαρεστήσῃ τὸν Θεό, καὶ μὲ νηστεῖες καὶ προσευχάς, μὲ ἀγνότητα σώματος καὶ καθαρότητα καρδιάς⁵, καθαιροῦσε πάντοτε τοὺς λογισμοὺς καὶ κάθε ὕψωμα ποὺ ἐσηκωνόταν κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Ἐπὶ πλέον καὶ ὁ ἀδελφός του Περγάμιος, ἀφοῦ εὐδοκίμησε καὶ στοὺς δύο βασιλεῖς Ζήνωνα καὶ Ἀναστάσιο καὶ ἄσκησε πολλές πολιτικὲς ἐξουσίες, φωτιζόμενος ἀπὸ τὴν ἀρετὴ του ἐφρόντιζε ἰδιαιτέρως νὰ εὐαρεστήσῃ τὸν Θεό. Ἄλλ' ἐπίσης καὶ ὁ ἀνεψιός του Θεόδωρος, ὁ ἐνδοξότατος γραμματέας, ἀκούοντας γιὰ τὸν θεῖο του ποὺ ἐγέρασε μέσα στὶς ἀρετὲς καὶ φωτιζόμενος στὴν ψυχὴ διὰ τῆς ἀκοῆς πολὺ εὐαρέστησε τὸν Θεὸ μαζὶ μὲ ὅλη τὴν οἰκογένειά του. Αὐτὸς ὁ Θεόδωρος τώρα θαυμάζεται ἀπὸ ὅλη τὴ σύγκλητο καὶ τὸν εὐσεβέστατο βασιλέα μας Ἰουστινιανὸ γιὰ τὴ σύνεση καὶ σεμνότητα βίου, γιὰ τὴν ὀρθὴ πίστη καὶ συμπάθεια καὶ ἐλεημοσύνη. Αὐτὰ ὅμως ἀργότερα. Τώρα θὰ ἐπανέλθω στὴν ἐκθεση κατὰ χρονικὴ σειρά.

4

Ὄταν ὁ θεσπέσιος αὐτὸς Ἰωάννης εἶχε κάμει ἐννέα χρόνια στὴν ἐπισκοπὴ, συνέβηκε νὰ εἶναι διοικητὴς τῆς Ἀρμενίας ὁ ἄνδρας τῆς ἀδελφῆς του Μαρίας Πασίνικος. Ἀπὸ σατανικὴ ἐνέργεια αὐτὸς ὁ Πασίνικος ἐπιχειροῦσε νὰ ζημιώσῃ καὶ νὰ ταραξῆ τὴν Ἐκκλησίαν ποὺ εἶχε ἀνατεθεῖ στὸν Ἰωάννη· δὲν ἐπέτρεπε σ' ἐκείνους ποὺ εἶχαν τὴν εὐθύνη νὰ φροντίζουν καταλλήλως γιὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καὶ ἀποσποῦσε μὲ βία ἐκείνους ποὺ προσέφευγαν στὰ ὄρια τῆς κι ἔτσι κατέλυσε τὴν ἄσυλιν. Ἄν καὶ πολλές φορές παρακαλοῦνταν καὶ μὲ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ νοθετοῦνταν, γινόταν χειρότερος, ὅταν μάλιστα πέθανε ἡ ἀδελφὴ του. Περιπίπτοντας λοιπὸν σὲ βαρύτερη θλίψη ὁ δίκαιος, ἀναγκάζεται ν' ἀνεβεῖ στὴν Κωνσταντινούπολη. Ὄταν

5. Β' Κορ. 10,5.

γονῶς αὐτόθι καὶ τὰ συμφέροντα τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ διανύσας
περὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας Ζήνωνος Εὐφήμιου τοῦ ἀρχιεπι-
σκόπου Κωνσταντινουπόλεως ὑπεραγωνισαμένου αὐτοῦ θεάρε-
στον βουλεύεται βουλὴν ἐπὶ τὴν ἁγίαν πόλιν ἀναχωρῆσαι καὶ
καθ' ἑαυτὸν ἡσυχάσαι ἀπὸ τῶν τοῦ βίου πραγμάτων. Καὶ ἀπο-
λύσας τοὺς σὺν αὐτῷ πρεσβυτέρους τε καὶ κληρικοὺς μετὰ τῶν
ἀνυσθέντων θείων κελεύσεων καὶ λαθῶν ἅπαντας καὶ μονώτα-
τος ἐπιβάς πλοίῳ ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ καταμένει ἐν τῷ
πρὸ τῆς ἁγίας πόλεως γηροκομείῳ τῷ ὑπὸ τῆς μακαρίας κτι-
10 σθέντι Εὐδοκίας, ἐν ᾧ γηροκομείῳ εὐκτήριόν ἐστὶν τοῦ ἁγίου
μάρτυρος Γεωργίου. Καὶ γεγονῶς ἐν αὐτῷ καὶ κοσμικὴν ὄχλη-
σιν αὐτόθι θεασάμενος ἐλυπήθη κατὰ διάνοιαν καὶ παρεκάλει
τὸν Θεὸν μετὰ δακρῦων ὀδηγηθῆναι αὐτὸν εἰς τόπον εὐάρεστον
τε καὶ ἡσυχον καὶ πρὸς τὸ σωθῆναι ἐπιτήδειον.

Ε'

15 Ὡς οὖν ἐν τῷ εἰρημένῳ γηροκομείῳ διέμεινεν ὁ τίμιος πατὴρ
ἡμῶν Ἰωάννης ταῖς πρὸς Θεὸν δεήσεσι διανυκτευρέων ἐπὶ
χρόνον ἰκανόν, ἐν μιᾷ νυκτὶ ἀναπατῶν μόνος εἰς τὸ τοῦ γηροκο-
μείου μεσίαυλον καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέψας θεωρεῖ ἄφνω
ἀστέρα φωτὸς σταυροῦ τύπον ἔχοντα ἐρχόμενον ἐπ' αὐτὸν καὶ
20 ἀκούει φωνῆς λεγούσης ἐκ τοῦ φωτὸς ἐκείνου.

Εἰ θέλεις σωθῆναι, ἀκολούθει τῷ φωτὶ τούτῳ.

Καὶ πιστεύσας ἐξῆλθεν εὐθέως καὶ τῷ φωτὶ ἐκείνῳ ἠκολούθει
καὶ τοῦ φωτὸς ὀδηγοῦντος ἦλθεν εἰς τὴν Μεγίστην Λαύραν τοῦ
ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα Σαλουστίου τὸ τηνικαῦτα ἱεραρ-
25 χοῦντος τῆς Ἱεροσολυμιτῶν ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς τεσσαρασκαϊδε-
κάτης ἰνδικτιῶνος τῷ τριακοστῷ ὀγδόῳ τῆς αὐτοῦ ἡλικίας
χρόνῳ, ἐν ᾧ χρόνῳ ἢ μὲν θεόκτιστος ἐκκλησίᾳ τῆς Μεγίστης
ἐνεκαινίσθη Λαύρας, ὁ δὲ Ἀναστάσιος τὴν βασιλείαν Ζήνωνος
τελευτήσαντος διεδέξατο, καθὼς τῆς αὐτοῦ ἀκήκοα διηγουμέ-
30 νης γλώσσης. Γεγονῶς τοίνυν εἰς τὴν Μεγίστην Λαύραν εὔρε

6. Ὁ Εὐφήμιος ἐγίνε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τὸν Μάρτιο τοῦ
489 καὶ ὁ Ζήνων πέθανε τὴν 9 Ἀπριλίου τοῦ 491.

ἔφθασε ἐκεῖ καὶ ἐξασφάλισε τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας του μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Εὐφημίου, κατὰ τὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Ζήνωνα⁶, παίρνει μιὰ θεάρεστη ἀπόφαση· ν' ἀναχωρήσει στὴν ἀγία πόλη καὶ νὰ ἡσυχάσει ἐρημικὰ ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ βίου. Ἀφοῦ ἀπέλυσε τοὺς πρεσβυτέρους καὶ κληρικούς ποὺ ἦταν μαζί του, μὲ τὰ βασιλικά διατάγματα ποὺ εἶχε ἐξασφαλίσει, διέφυγε ὄλων τὴν προσοχὴ καὶ ὀλομόναχος ἀνέβηκε σὲ πλοῖο. Ἐφθασε στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἔμεινε στὸ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀγία πόλη γηροκομεῖο, ποὺ ἐκτίσθηκε ἀπὸ τὴ μακαρία Εὐδοκία, ὅπου εἶναι παρεκκλήσι τοῦ ἀγίου μάρτυρα Γεωργίου. Ὅταν ἦλθε καὶ εἶδε σ' αὐτὸ κοσμικὴ ὀχλαγωγία, λυπήθηκε μέσα του καὶ παρακαλοῦσε τὸν Θεὸ μὲ δάκρυα νὰ ὀδηγηθεῖ σ' ἓνα τόπο εὐχάριστο, ἡσυχό καὶ κατάλληλο γιὰ νὰ σωθεῖ.

5

Καθὼς λοιπὸν ὁ τίμιος πατέρας μας Ἰωάννης ἔμενε στὸ παραπάνω γηροκομεῖο ἀρκετὸ χρόνο, διανυκτερεύοντας σὲ προσευχές, μιὰ νύκτα περπατώντας μόνος στὸ μεσίαυλο τοῦ γηροκομείου καὶ κοιτάζοντας πρὸς τὸν οὐρανό, βλέπει ξαφνικὰ ἀστὲρι ποὺ ἔλαμπε μὲ σχῆμα σταυροῦ νὰ ἔρχεται ἐπάνω του κι ἀκούει φωνὴ ποὺ τοῦ ἔλεγε ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ φῶς.

Ἄν θέλεις νὰ σωθεῖς, ἀκολούθα τοῦτο τὸ φῶς.

Πίστεψε, ἐβγῆκε ἀμέσως ἔξω καὶ ἀκολουθώντας ἐκεῖνο τὸ φῶς σὰν ὀδηγό, ἦλθε στὴ Μεγίστη Λαύρα τοῦ ἀγίου πατέρα μας Σάββα· ἦταν τότε πατριάρχης στὴν Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων ὁ Σαλούστιος ἐπὶ τῆς δεκάτης τετάρτης ἰνδικτιῶνος, κατὰ τὸ τριακοστὸ ὄγδοο ἔτος τῆς ἡλικίας του, τὴν ἐποχὴ ποὺ ἡ θεόκτιστη ἐκκλησία τῆς Μεγίστης Λαύρας ἐγκαινιάσθηκε⁷ καὶ ὁ Ἀναστάσιος ἀνέλαβε τὴ βασιλεία μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ζήωνα, καθὼς ἄκουσα τὸν ἴδιο νὰ τὸ διηγεῖται μὲ τὸ στόμα του. Ὅταν λοιπὸν ἔφθασε στὴν Μεγίστη Λαύρα, εὐρῆκε τὸν μακαρίτη

7. Ἡ θεόκτιστη σπηλαιώδης ἐκκλησία τῆς Μεγάλης Λαύρας ἐγκαινιάσθηκε στίς 12 Δεκεμβρίου τοῦ 490.

τὸν μακαρίτην Σάββαν συνοδίαν ἑκατὸν πενήκοντα ἀναχωρη-
 τῶν περιποιησάμενον, ἐν πολλῇ μὲν τῶν σωματικῶν διαγόντων
 πτωχείᾳ, τοῖς δὲ πνευματικοῖς πλουτούντων χαρίσμασιν. Ὁ μὲν
 οὖν μακαρίτης Σάββας τοῦτον δεξάμενος παραδίδωσι τῷ οἴκο-
 νόμῳ τῆς λαύρας ὡς ἓνα τῶν ἀρχαρίων ἐπιτάσσεσθαι καὶ δια-
 5 κονεῖν, ἀγνοῶν τὸν ἐν αὐτῷ θησαυρόν. Μὴ θαυμαζέτω δέ τις
 ὅτι ἀπεκρύβη τῷ γέροντι Σάββα ὁ θησαυρὸς τῶν Ἰωάννου κα-
 τορθωμάτων, ἀλλὰ μᾶλλον λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος ὅτι, ὅταν βου-
 ληθῇ ὁ Θεὸς ἀποκαλύψαι τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ, προφήται εἰσιν,
 ὅταν δὲ ἀποκρύψαι θελήσῃ, καθ' ὁμοιότητα πάντων ὀρῶσι. Καὶ
 10 μαρτυρεῖ μοι τῷ λόγῳ, ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος λέγων περὶ τῆς
 Σουμανίτιδος, ὅτι «κατώδυνός ἐστιν ἡ ψυχὴ αὐτῆς καὶ Κύριος
 ἀπέκρυψεν ἀπ' ἑμοῦ».

S'

Ὁ δέ γε θεσπέσιος Ἰωάννης πᾶσαν ἐπλήρου ὑπακοὴν τῷ τε οἴ-
 κονόμῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πατράσι μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης
 15 καὶ προθυμίας ὑπηρετῶν, ὕδωρ ἐκ τοῦ χειμάρρου ἀναφέρων,
 μαγειρεύων τε τοῖς οἰκοδόμοις καὶ ὑπουργῶν αὐτοῖς ἐν τε λίθοις
 καὶ ταῖς λοιπαῖς τῆς οἰκοδομῆς ὑπουργίαις, ἠνίκα τὸ τῆς λαύρας
 ξενοδοχεῖον ἐκτίζετο. Τῷ μέντοι δευτέρῳ τῆς αὐτοῦ ἐν τῇ
 λαύρᾳ παρουσίας χρόνῳ τοῦ Καστελλίου καθαρισθέντος ἐκ τῆς
 20 τῶν δαιμόνων οἰκήσεως, ὡς ἤδη μοι εἴρηται εἰς τὸν περὶ τοῦ ἐν
 ἀγίοις Σάββα βίον, πολλὰ μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Σάββα κεκο-
 πίακεν αὐτόθι σὺν ἄλλοις τισίν, ὡς αὐτός μοι διηγήσατο, ἠνίκα
 καὶ ὁ ἐν ἀγίοις ἀββᾶς Μαρκιανὸς κατὰ θεῖαν ἀποκάλυψιν ἀπέ-
 στειλεν αὐτοῖς τροφὰς πεινῶσι καὶ μηδενὸς τῶν πρὸς τροφήν
 25 ἐπιτηδείων εὐποροῦσιν. Τοῦ δὲ καιροῦ τῆς ἀλλαγῆς τῶν διακο-
 νιῶν φθάσαντος ἐπὶ τῆς πρώτης ἰνδικτιῶνος ὁ προβληθεὶς οἴ-
 κονόμος τοῦτον τὸν μέγαν φωστῆρα ξενοδόχον προβάλλεται καὶ
 μάγειρον, καὶ ταύτην μετὰ προθυμίας καὶ χαρᾶς τὴν διακονίαν
 δεξάμενος πάντας τοὺς πατέρας ταῖς ὑπουργίαις ἐθεράπευε,
 30 δουλεύων ἑκάστῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ ἐπιεικειᾶς.
 Καὶ ταύτην αὐτοῦ ἐκτελοῦντος τὴν διακονίαν, συνέβη κτίζεσθαι

Σάββα νὰ ἔχει συνοδία ἑκατὸν πενήντα ἀναχωρητῶν, ποὺ ἐπερ-
νοῦσαν μὲ μεγάλη στέρηση τῶν σωματικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ
ἦσαν πλούσιοι σὲ πνευματικὰ χαρίσματα. Ὁ μακαρίτης λοιπὸν
Σάββας, ἀφοῦ τὸν ὑποδέχθηκε, τὸν παραδίδει στὸν οἰκονόμο
τῆς λαύρας, γιὰ νὰ παίρνει ἐντολές καὶ νὰ ὑπηρετεῖ σὰν ἀρχά-
ριος, ἀγνοώντας τὸν μέσα του θησαυρό. Ἄς μὴ θαυμάζει ὁμως
κανεὶς ποὺ ὁ θησαυρὸς τῶν κατορθωμάτων τοῦ Ἰωάννη ἀπο-
κρύφθηκε ἀπὸ τὸν γέροντα Σάββα, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ σκεφθεῖ
ὅτι, ὅταν ὁ Θεὸς θελήσει ν' ἀποκαλύψει στοὺς ἀγίους του⁸, εἶ-
ναι προφήτες, ὅταν ὁμως θελήσει ν' ἀποκρύψει, βλέπουν ὅπως
ὄλοι. Καὶ ἐπιβεβαιώνει τὸ λόγο μου ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος
ποὺ λέγει γιὰ τὴ Σουμανίτιδα, «ἡ ψυχὴ τῆς εἶναι καταλυπημένη
καὶ ὁ Κύριος τὸ ἀπέκρυψε ἀπὸ μένα»⁹.

6

Ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης ἔδειχνε κάθε ὑπακοή στὸν οἰκονόμο καὶ
τοὺς ἄλλους πατέρες, ὑπηρετώντας μὲ κάθε ταπεινοφροσύνη
καὶ προθυμία· μετέφερε νερὸ ἀπὸ τὸ χεῖμαρρο, ἐμαγεύερε γιὰ
τοὺς οἰκοδόμους καὶ τοὺς ὑπηρετοῦσε στὴ μεταφορὰ λίθων καὶ
στις ἄλλες ἐργασίες οἰκοδομῆς, ὅταν ἐκτιζόταν τὸ ξενοδοχεῖο
τῆς λαύρας. Κατὰ τὸν δεύτερο χρόνο τῆς παρουσίας του στὴ
λαύρα καθαρίσθηκε τὸ Καστέλλι ἀπο τὴν κατοίκηση τῶν δαι-
μόνων, ὅπως ἐξέθεσα στὸ βίο περὶ τοῦ ἀγίου Σάββα· τότε ἐκο-
πίασε πολὺ μὲ τὸν ἅγιο Σάββα καὶ μαζὶ μὲ ἄλλους, ὅπως μοῦ δι-
ηγήθηκε ὁ ἴδιος, τότε ποὺ καὶ ὁ ἅγιος ἀββᾶς Μαρκιανὸς κατὰ
θεία ἀποκάλυψη τοὺς ἔστειλε τροφές, διότι ἐπεινοῦσαν καὶ δὲν
διέθεταν τίποτε ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴν τροφή. Ὅταν ἔφθασε
ὁ καιρὸς τῆς ἀλλαγῆς τῶν διακονιῶν, τὴν πρώτη ἰνδικτιῶνα¹⁰, ὁ
οἰκονόμος ποὺ ἀναφέραμε, ὄρισε αὐτὸν τὸν μεγάλο φωστήρα
ξενοδόχο καὶ μάγειρα. Αὐτὸς ἐδέχθηκε μὲ προθυμία καὶ χαρὰ
αὐτὴ τὴ διακονία καὶ ὑπηρετήσε ὅλους τοὺς πατέρες μὲ δου-
λειές, ὑπηρετώντας τὸν καθένα μὲ κάθε ταπεινοφροσύνη καὶ
ἐπιείκεια. Ὅταν ἐκτελοῦσε αὐτὴ τὴ διακονία, συνέβηκε νὰ κτί-

8. Β' Κορ. 10,11. 9. Δ' Βασ. 4,27. 10. 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 492.

τὸ κατὰ βορρᾶν ἔξω τῆς λαύρας κοινόβιον πρὸς τὸ ἐκεῖσε τοὺς ἀποτασσομένους τῷ βίῳ τὴν μοναχικὴν πρότερον εἰς αὐτὸν παιδεύεσθαι ἀκρίβειαν, εἴθ' οὕτως εἰς τὴν λαύραν οἴκειν τὸν κοινοβιακὸν κανόνα ἀκριβῶς διδαχθέντας, τοῦ μακαρίου Σάββα
5 διαβεβαιουμένου καὶ λέγοντος ὅτι.

Ὡσπερ ἄνθος προηγεῖται καρποφορίας, οὕτως ὁ κοινοβιακὸς βίος τοῦ ἀναχωρητικοῦ προηγεῖται.

Τούτου τοίνυν κτιζομένου τοῦ κοινοβίου ἠναγκάζετο ὁ δίκαιος οὗτος ἀνὴρ ξενοδόχος τυγχάνων πρὸς ταῖς ἄλλαις τοῦ ξενοδο-
10 χείου ὑπουργίαις μαγειρεύειν τοῖς τεχνίταις καὶ δεύτερον ἀχθοφορεῖν καὶ βαστάζειν τὰ τε ἐψητὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἀναλώματα καὶ τοῖς κοπιῶσιν ἀποκομίζειν ὡς ἐπὶ δέκα σταδίοις ἀπέχοντας τοῦ ξενοδοχείου. Τοῦ δὲ ἐνιαυτοῦ τῆς τοιαύτης πληρωθέντος διακο-
νίας καὶ πάντων τῶν πατέρων οἰκοδομηθέντων εἷς τε τὴν αὐτοῦ
15 κατάστασιν καὶ σεμνότητα καὶ πνευματικὴν σύνεσιν, δίδωσιν αὐτῷ ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας κελλίον πρὸς τὸ ἡσυχάσαι.

Z'

Ὁ μὲν οὖν τιμιώτατος Ἰωάννης τὸ κελλίον λαβὼν καὶ ἐπιτρα-
πείς ἡσυχάσαι ἔμεινε τρεῖς χρόνους τὰς πέντε τῆς ἐβδομάδος
ἡμέρας μῆτε φαινόμενος ἀνθρώπῳ τὸ παράπαν μῆτε τινὸς με-
20 ταλαμβάνων, τῷ μέντοι Σαββάτῳ καὶ τῇ Κυριακῇ πρὸ πάντων εἰσῆρχετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ πάντων ἐξῆρχετο ὕστερος, ἐμβρι-
θῶς καὶ μετὰ φόβου καὶ πάσης εὐλαβείας ἰστάμενος εἰς τὸν τῆς ψαλμωδίας κανόνα κατὰ τὸ ἐν ψαλμοῖς εἰρημένον «δουλεύσατε
τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ». Τοσαύτη
25 δὲ αὐτῷ προσῆν κατάνυξις, ὥστε δακρῦειν αὐτὸν σφοδρῶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας καὶ μὴ ἰσχύειν ἑαυτοῦ κρατῆ-
σαι, ὥστε τοὺς ὀρῶντας πατέρας τὴν τῶν δακρῦων χάριν ἐκ-
πληττεσθαι καὶ δοξάζειν τὸν τῶν ἀγαθῶν δοτῆρα Θεόν.

ζεται τὸ κοινόβιο ἔξω ἀπὸ τὴ λαύρα πρὸς τὸν βορρᾶ, ποῦ εἶχε σκοπὸ σ' αὐτὸ νὰ ἐκπαιδεύονται πρῶτα στὴ μοναχικὴ ἀκρίβεια οἱ ἀπαρνούμενοι τὸν βίο, κι ἔπειτα ἀφοῦ διδαχθοῦν ἔτσι τὸν κοινοβιακὸ κανόνα, νὰ κατοικοῦν στὴ λαύρα, διότι ὁ μακάριος Σάββας διαβεβαίωνε κι ἔλεγε.

“Ὅπως τὸ ἄνθος προηγεῖται τῆς καρποφορίας, ἔτσι προηγεῖται ὁ κοινοβιακὸς βίος τοῦ ἀναχωρητικοῦ.

“Ὅταν λοιπὸν ἐκτιζόταν αὐτὸ τὸ κοινόβιο, ἀναγκαζόταν ὁ δίκαιος αὐτὸς ἄνδρας, ποῦ ἦταν ξενοδόχος, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἄλλες ὑπηρεσίες τοῦ ξενοδοχείου, νὰ μαγειρεύει γιὰ τοὺς τεχνίτες καὶ νὰ ἀχθοφορεῖ γιὰ δεύτερη φορὰ καὶ νὰ βαστάζει τὰ ψητὰ καὶ τὰ ἄλλα φαγώσιμα καὶ νὰ τὰ φέρνει στοὺς ἐργαζομένους, σὲ ἀπόσταση δέκα σταδίων ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο. “Ὅταν ἐτελείωσε τὸ ἔτος τῆς διακονίας αὐτῆς¹¹ καὶ ὅλοι οἱ πατέρες οἰκοδομήθηκαν μὲ τὴν κατάστασή του, τὴ σεμνότητα καὶ τὴν πνευματικὴ συνέσή του, τοῦ ἔδωσε ὁ πατέρας μας Σάββας ἓνα κελλὶ γιὰ νὰ ἡσυχάσει.

7

Ὁ τιμιώτατος λοιπὸν Ἰωάννης, ἀφοῦ ἔλαβε τὸ κελλὶ καὶ τοῦ ἐπιτράπηκε νὰ ἡσυχάσει, ἔμεινε τρία χρόνια· τὶς πέντε ἡμέρες τῆς ἑβδομάδας δὲν φαινόταν καθόλου σὲ ἄνθρωπο οὔτε ἔτρωγε τίποτε, τὸ Σάββατο ὁμως καὶ τὴν Κυριακὴ ἔμπαινε πρὶν ἀπὸ ὅλους στὴν ἐκκλήσια καὶ ἔβγαινε τελευταῖος ἀπὸ ὅλους, στεκόμενος ἐπιμελῶς καὶ μὲ φόβο καὶ κάθε εὐλάβεια στὸν κανόνα τῆς ψαλμωδίας, σύμφωνα μὲ τὸ λεγόμενο στοὺς ψαλμοὺς, «ὑπηρετήστε τὸν Κύριο μὲ φόβο καὶ ἀγάλλεσθε ἐμπρὸς του μὲ τρόμο»¹². Καὶ τόση κατάνυξη διέθετε, ὥστε νὰ χύνει ἄφθονα δάκρυα στὸν καιρὸ τῆς ἀναίμακτης θυσίας καὶ νὰ μὴ μπορεῖ νὰ συγκρατήσῃ τὸν ἑαυτό του, ὥστε οἱ πατέρες ποῦ ἔβλεπαν τὴ χάρη τῶν δακρῶν νὰ ἐκπλήττονται καὶ νὰ δοξάζουν τὸν Θεὸ ποῦ δίνει τὰ ἀγαθὰ.

Η'

Τοῦ τοίνυν τριετοῦς χρόνου πληρωθέντος ἐγχειρίζεται τὴν τῆς
 λαύρας οἰκονομίαν καὶ συνήργει αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐν πᾶσι καὶ εὐλο-
 γήθη ἡ λαύρα καὶ ἐπληθύνθη ἡ συνοδία ἐπὶ τῆς διακονίας αὐ-
 τοῦ. Πληρώσαντα δὲ τὴν διακονίαν ἠβουλήθη ὁ μακάριος Σάβ-
 5 βας χειροτονῆσαι αὐτὸν ὡς ἐνάρετον καὶ τέλειον μοναχὸν καὶ
 λαβὼν αὐτὸν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἐπὶ τῆς ἕκτης ἰνδικτιῶνος
 προσήγαγε τῷ μακαρίτῃ Ἡλίᾳ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ τὰς αὐτοῦ
 ἀρετὰς διηγησάμενος παρεκάλει χειροτονηθῆναι αὐτὸν πρεσβύ-
 10 χεται εἰς τὸ ἅγιον Κρανίον βουλόμενος αὐτὸν ἰδίαις χειροτονῆ-
 σαι χερσίν, ὁ δὲ μέγας οὗτος πατὴρ κρατηθεὶς πρὸ τὸ μὴ δύνα-
 σθαι ἐκφυγεῖν μετὰ τῆς προσούσης αὐτῷ συνέσεως εἶπε τῷ ἀρ-
 χιεπισκόπῳ.

Τίμιε πάτερ, ἐπειδὴ τινὰ μοι ἔπταισται, παρακαλῶ κατ'
 15 ἰδίαν τοῖς μακαριωτάτοις ὑμῖν ἀναθέσθαι καὶ εἰ νομί-
 σητέ με ἄξιον εἶναι, δέχομαι τὴν χειροτονίαν.

Καὶ λαβὼν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀνοδὸν τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ κατ' ἰδίαν
 λέγει.

Φεῖσαι τῆς ζωῆς μου δέομαι τῆς σῆς ἀγιότητος καὶ
 20 μηδενὶ τὸ μυστήριον ἐξαγγείλῃς, ἵνα μὴ τῆς χώρας ταύ-
 τῆς ὑποχωρήσω.

Τοῦ δὲ πληροφορήσαντος αὐτὸν λέγει.

Ἐγὼ, πάτερ, τῆσδε τῆς πόλεως ἐπίσκοπος κεχειροτό-
 νημαι, ἀλλὰ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ἐμάκρυνα
 25 φυγαδεύων καὶ ἠύλισθην ἐν τῇ ἐρήμῳ προσδεχόμενος
 τὴν τοῦ Θεοῦ ἐπισκοπήν. Δίκαιον δὲ ἠγησάμην, ὡς ἔτι
 εἰμι ἐν τῇ ἰσχύϊ τοῦ σώματος, διακονῆσαι καὶ δουλεῦ-
 σαι τοῖς πατράσιν, ἵνα ὅταν ἀτονήσω, ἀκατάκριτος
 ἔσωμαι ὑπὸ ἄλλων διακονούμενος.

13. Ἐκ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 493 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 496.

14. Ἐκ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 496 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 497.

8

“Όταν συμπληρώθηκε ὁ τριετής χρόνος¹³, τοῦ ἀνατέθηκε ἡ οἰκονομία τῆς λαύρας· ὁ Θεὸς τοῦ συνεργοῦσε σὲ ὅλα καὶ εὐλογήθηκε ἡ λαύρα καὶ πληθύνθηκε ἡ συνοδία κατὰ τὴ διάρκεια τῆς διακονίας του. “Όταν ἐκπλήρωσε τὴ διακονία του¹⁴, ὁ μακάριος Σάββας θέλησε νὰ τὸν χειροτονήσῃ ὡς ἐνάρετο καὶ τέλειο μοναχό· τὸν ἐπῆρε λοιπὸν στὴν ἀγία πόλη τὴν ἕκτη ἰνδικτιώνα¹⁵ καὶ τὸν παρουσίασε στὸν μακαρίτη Ἡλία τὸν ἀρχιεπίσκοπο καί, ἀφοῦ τοῦ ἐξέθεσε τὶς ἀρετές του, τὸν παρακάλεσε νὰ χειροτονηθεῖ πρεσβύτερος. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ὅταν ἄκουσε τὰ σχετικὰ μὲ αὐτόν, πηγαίνει στὸ ἅγιο Κρανίο, θέλοντας νὰ τὸν χειροτονήσῃ μὲ τὰ χέρια του. Ὁ μέγας ὅμως αὐτὸς πατέρας, ποὺ κρατοῦνταν γιὰ νὰ μὴ μπορεῖ νὰ ξεφύγει, εἶπε στὸν ἀρχιεπίσκοπο μὲ τὴ σύνεση ποῦ διέθετε.

Τίμιε πάτερ, ἐπειδὴ ἔχω κάμει μερικὰ πταίσματα, παρακαλῶ νὰ τὰ ἀναφέρω ἰδιαιτέρως σὲ σᾶς τοὺς μακαριωτάτους, κι ἂν μὲ νομίσετε ἄξιο, δέχομαι τὴ χειροτονία.

Τὸν ἐπῆρε στὸν ἀνήφορο τοῦ Γολγοθᾶ ἰδιαιτέρως καὶ λέγει.

Λυπήσου τὴ ζωὴ μου, παρακαλῶ τὴν ἀγιότητά σου, καὶ μὴ ἀναφέρεις σὲ κανένα τὸ μυστικὸ γιὰ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τούτη τὴ χώρα.

“Όταν ἐκεῖνος τὸν διαβεβαίωσε, λέγει.

Ἐγώ, πάτερ, ἔχω χειροτονηθεῖ ἐπίσκοπος τῆς τάδε πόλεως, ἀλλὰ ἐπειδὴ πληθύνθηκε ἡ ἀνομία¹⁶, ἀπομακρύνθηκα μὲ φυγὴ καὶ ἐγκαταστάθηκα στὴν ἔρημο, δεχόμενος τὴν ἐπισκοπὴ τοῦ Θεοῦ. Θεώρησα δίκαιο, ὅσο εἶμαι ἀκόμη σὲ σωματικὴ δύναμη, νὰ ὑπηρετῶ καὶ δουλεύω στοὺς πατέρες, ὥστε, ὅταν ἐξασθενήσω νὰ εἶμαι ἀκατάκριτος ποῦ θὰ διακονοῦμαι ἀπὸ ἄλλους.

15. Ἄπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 497 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 498.

16. Ματθ. 24,12.

Καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ θαυμάσας, καλεῖ τὸν μακάριον Σάββαν καὶ λέγει.

5 Τινά μοι ἐθάρρησε καὶ ἀδύνατόν ἐστιν χειροτονηθῆναι αὐτόν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας ἡσυχάσει μηδενὸς ἐνοχλοῦντος αὐτῷ.

Θ'

Καὶ ὁ μὲν ἀρχιεπίσκοπος ταῦτα μόνον εἰρηκῶς ἀπέλυσεν αὐτούς, ὁ δὲ μακαρίτης Σάββας λυπηθεὶς κατὰ διάνοιαν ἀνεχώρησεν ὡς ἀπὸ τριάκοντα σταδίων τῆς Μεγίστης αὐτοῦ Λαύρας ἐκ δυσμῶν τοῦ Καστελλίου εἰς σπήλαιον, ἔνθα μετὰ ταῦτα κοινό-
10 βιον συνεστήσατο, καὶ ρίψας ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἔλεγε μετὰ δακρῶν.

Ἴνα τί, Κύριε, τοσοῦτόν με ὑπερεῖδες, ὥστε με ἀπατηθῆναι καὶ νομίσαι ἄξιον εἶναι ἱερωσύνης τὸν Ἰωάννην; Καὶ νῦν, δέσποτα Κύριε, φανέρωσόν μοι τὰ κατ' αὐτόν,
15 ὅτι περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου, εἰ τὸ σκεῦος τὸ ὑπ' ἐμοῦ νομισθὲν ἡγιασμένον τε καὶ εὐχρηστον καὶ τῆς τοῦ θείου μύρου ὑποδοχῆς ἄξιον ἄχρηστον ἐνώπιον τῆς σῆς μεγαλωσύνης καθέστηκεν.

Γ'

Ἐν τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις μετὰ δακρῶν λόγοις διανυκτε-
20 ρεύοντι τῷ ἀββᾷ Σάββα ἀγγελικὴ τις μορφή φαίνεται λέγουσα.

Οὐκ ἄχρηστον, ἀλλ' ἐκλογῆς σκεῦος ὁ Ἰωάννης ἐστίν, ἐπίσκοπος δὲ ἤδη χειροτονηθεὶς, πρεσβύτερος γενέσθαι οὐ δύναται.

Καὶ ἕως μὲν τούτου ἡ ὄπτασία. Ὁ δὲ πατὴρ ἡμῶν Σάββας ἐν
25 συνηθείᾳ ὧν θεοφανείας τε καὶ ἀγγελικῆς ὄπτασίας οὐκ ἐδειλίασεν, ἀλλὰ περιχαρῆς γενόμενος ἦλθεν εἰς τὴν κέλλαν τοῦ θείου Ἰωάννου καὶ περιπτυζάμενος αὐτὸν ἔλεγεν.

17. Πεντέμισυ χιλιόμετρα περίπου.

18. Ματθ. 26,38.

“Όταν ἄκουσε αὐτὰ ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ἐθαύμασε, ἐκάλεσε τὸν μακάριο Σάββα καὶ τοῦ λέγει.

Μοῦ ἐμπιστεύθηκε μερικά πράγματα, καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ χειροτονηθεῖ, ἀλλὰ ἀπὸ σήμερα νὰ ἡσυχάσει χωρὶς κανεὶς νὰ τὸν ἐνοχλεῖ.

9

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος αὐτὰ μόνο εἶπε καὶ τοὺς ἀπέλυσε· ἀλλὰ ὁ ἄββᾶς Σάββας, λυπημένος μέσα του, ἀναχώρησε σὲ σπήλαιον δυτικὰ τοῦ Καστελλίου, περίπου τριάντα στάδια¹⁷ ἀπὸ τὴν Μεγίστη Λαύρα, ὅπου ἀργότερα συνέστησε κοινόβιον· ἐρρίφθηκε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἔλεγε μὲ δάκρυα.

Γιατί, Κύριε, μὲ περιφρόνησες τόσο πολὺ, ὥστε ν’ ἀπατηθῶ καὶ νὰ νομίσω ὅτι ὁ Ἰωάννης εἶναι ἄξιός τῆς ἱερωσύνης; Τώρα, Δέσποτα Κύριε, φανέρωσέ μου τὰ σχετικά μὲ αὐτόν, διότι ἡ ψυχὴ μου εἶναι λυπημένη μέχρι θανάτου¹⁸, ἂν τὸ σκεῦος ποὺ ἐγὼ ἐνόμισα ἁγιασμένο καὶ χρήσιμο καὶ ἄξιον ὑποδοχῆς τοῦ θείου μύρου, ἔγινε ἄχρηστο μπροστὰ στὴ θεία μεγαλωσύνη σου.

10

Καθὼς μὲ τέτοιους καὶ παρόμοιους λόγους μαζὶ μὲ δάκρυα διενυκτέρευε ὁ ἄββᾶς Σάββας, τοῦ παρουσιάσθηκε μιὰ ἀγγελικὴ μορφή ποὺ ἔλεγε.

Δὲν εἶναι ἄχρηστο σκεῦος, ἀλλὰ σκεῦος ἐκλογῆς¹⁹ ὁ Ἰωάννης· ἐπειδὴ ὅμως ἐχειροτονήθηκε προηγουμένως ἐπίσκοπος δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ πρεσβύτερος.

Ἔως αὐτὸ τὸ σημεῖο ἔφθασε ἡ ὄπτασία. Ὁ πατέρας μας Σάββας ὅμως, ποὺ ἦταν συνηθισμένος μὲ θεοφάνειες καὶ ἀγγελικὲς ὄπτασιες, δὲν ἐδειλίασε, ἀλλὰ γεμάτος χαρὰ ἦλθε στὸ κελλί τοῦ θείου Ἰωάννη, τὸν ἀγκάλιασε καὶ εἶπε.

19. Πράξ. 9,15.

Ὡ πάτερ Ἰωάννη, σὺ μὲν τὴν ἐπὶ σὲ τοῦ Θεοῦ δωρεὰν ἀπέκρυσας ἀπ' ἐμοῦ, ὁ δὲ Κύριος ἐφανέρωσε μοι.

Καὶ ὁ μὲν θεσπέσιος Ἰωάννης εἶπεν.

5 Περὶ λυπὸς εἰμι, πάτερ· οὐ γὰρ ἐβουλόμην τινὰ τοῦτο γινώσκειν τὸ μυστήριον. Καὶ νῦν οὐ μὴ δυνήσομαι εἰς τὴν χώραν ταύτην οἰκῆσαι.

Ὁ δὲ γέρων ὑπέσχετο διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ μηδενὶ τὸ σύνολον τοῦτον ἀπαγγεῖλαι, καὶ ἀπὸ τότε ἡσύχαζεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ μήτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν προερχόμενος μήτε τινὶ τὸ σύνολον συντυγχάνων, παρεκτὸς τοῦ διακονοῦντος αὐτῷ ἐπὶ τέσσαρας χρόνους, πλὴν τῆς ἡμέρας τοῦ ἐγκαινισμοῦ τοῦ γεγονότος ἐν τῇ λαύρα ἐπὶ τῆς ἐνάτης ἰνδικτιῶνος τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς παναγίας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας. Τότε γὰρ μόνον τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἡλίαν εἰς τὸν ἐγκαινισμόν παραγεγονότα
15 ἠναγκάσθη ἐξελθεῖν καὶ ἀσπάσασθαι. Ὅστις πατριάρχης συντυχῶν αὐτῷ καὶ ἐρασθεὶς τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ συνέσεως καὶ γλυκειάς ἐντεύξεως ἐν τιμῇ εἶχεν αὐτὸν πάντα τὸν τῆς ἱεραρχίας αὐτοῦ χρόνον.

ΙΑ'

Τοῦ δὲ τετραετοῦς χρόνου πληρωθέντος καὶ τοῦ μακαρίου Σάββα τῆς λαύρας ὑποχωρήσαντος ἐπὶ τὰ μέρη Σκυθοπόλεως διὰ τὴν ἀκαταστασίαν τῶν εἰς ὕστερον τὴν Νέαν Λαύραν οἰκησάντων, ὁ τιμιώτατος οὗτος Ἰωάννης φεύγων τὸ τῆς ἀταξίας συνέδριον ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Ρουβᾶ τῷ πεντηκοστῷ τῆς αὐτοῦ ἡλικίας χρόνῳ ἐπὶ τῆς ἐνδεκάτης ἰνδικτιῶνος, ἡσύχα-
25 σε δὲ αὐτόθι ἐν σπηλαίῳ χρόνους ἐξ πάσης ἀνθρωπίνης συναστροφῆς ἀφιστῶν ἑαυτὸν, ὁμιλεῖν τῷ Θεῷ ἐπιποθῶν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ τὸ τῆς διανοίας ὀπτικὸν τῇ μακρᾷ φιλοσοφίᾳ ἐκκαθᾶραι πρὸς τὸ ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατο-

20. Ἡ ἐνάτη ἰνδικτιῶνα, ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 500 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 501. Ἡ ἐκκλησία ἐγκαινιάσθη τὴν 1 Ἰουλίου τοῦ 501.

21. Βλ. Βίος Σάββα 33.

Πάτερ Ἰωάννη, ἐσὺ ἔκρυσες ἀπὸ ἐμένα τὴν πρὸς ἐσένα δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, ὁ Κύριος ὁμῶς μου τὴν ἐφάνερωσε.

Τότε ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης εἶπε.

Εἶμαι λυπημένος, πάτερ, διότι δὲν ἤθελα νὰ ξέρει κανεὶς αὐτὸ τὸ μυστήριον. Τώρα ὁμῶς δὲν θὰ μπορέσω νὰ κατοικῶ σ' αὐτὴ τὴ χώρα.

Ὁ γέροντας ὑποσχέθηκε στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ ἀναφέρει τὸ πράγμα αὐτὸ σὲ κανένα ἀπολύτως. Καὶ ἀπὸ τότε ἡσύχαζε στὸ κελλί του, χωρὶς νὰ πηγαίνει στὴν ἐκκλησία μήτε γενικῶς νὰ συναντᾷ κάποιον, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ὑπηρέτη του, ἐπὶ τέσσερα χρόνια, πλὴν τῆς ἡμέρας τοῦ ἐγκαινιασμοῦ τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς παναγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, πού ἐγινε στὴ λαύρα τὴν ἐνάτη ἰνδικτιώνα²⁰. Πράγματι μόνο τότε ἀναγκάσθηκε νὰ ἐξέλθει καὶ νὰ ἀσπασθεῖ τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἡλία πού ἦλθε στὰ ἐγκαίνια. Ὁ πατριάρχης, μόλις τὸν συνάντησε, συμπάθησε τὴν πνευματικὴ του σύνεση καὶ γλυκειὰ του συζήτηση καὶ τὸν εἶχε ὅλον τὸν χρόνο τῆς ἱεραρχίας του σὲ ἐκτίμηση.

11

Ὅταν συμπληρώθηκε ὁ τετραετὴς χρόνος²¹ καὶ ὁ μακάριος Σάββας ἀποχώρησε ἀπὸ τὴ λαύρα στὰ μέρη τῆς Σκυθοπόλεως, λόγῳ τῆς ἀναταραχῆς τῶν ἀνδρῶν πού ἀργότερα ἐγκατατάθηκαν στὴ Νέα Λαύρα, αὐτὸς ὁ τιμιώτατος Ἰωάννης, γιὰ νὰ ἀποφύγει τὸ συνέδριον τῆς ἀταξίας ἀνεχώρησε στὴν ἔρημον τοῦ Ρουβᾶ, τὸ πεντηκοστὸ ἔτος τῆς ἡλικίας του, κατὰ τὴν ἐνδεκάτη ἰνδικτιώνα²². Ἠσύχασε ἐκεῖ σὲ σπήλαιον ἕξι χρόνια ἀποξενωμένος ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη συναναστροφή, διότι ἐποθοῦσε νὰ ὁμιλεῖ μὲ τὸν Θεὸ σὲ ἡσυχία καὶ νὰ καθαρῖσει τὸ ὀπτικὸ τῆς διανοίας μὲ τὴ μακρὰ φιλοσοφία, ὥστε μὲ ἀνοικτὸ πρόσωπον νὰ

22. Τὸ πεντηκοστὸ ἔτος τοῦ Ἰωάννη ἦταν ἀπὸ 8 Ἰανουαρίου τοῦ 503 ἕως 7 Ἰανουαρίου τοῦ 504. Ἡ ἰνδικτιώνα ἐνδεκάτη ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 502 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 503.

πτριζεσθαι, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν προκόπτειν τῇ τῶν κρειττόνων ἐπιθυμίᾳ. Δι' ἡμερῶν δὲ δύο ἢ τριῶν τῇ φυσικῇ τοῦ σώματος χρεία συγκαταβαίνων ἐξήρχετο τοῦ σπηλαιίου καὶ περιήρει τὴν ἔρημον συλλογῆς ἕνεκεν τῶν αὐτομάτως φουομένων μελαγρίων, ἐξ ὧν οἱ κατὰ τὴν ἔρημον τρέφονται ἀναχωρηταί. Ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν ἐν ἀρχῇ τῆς αὐτόθι διαγωγῆς, πρὶν ἐν πείρᾳ τῆς αὐτῆς γένηται ἐρήμου, ἐξελθὼν ἐπὶ τὴν εἰρημένην συλλογὴν καὶ τὴν ὁδὸν πλανηθεὶς εἰς ἀνοδίους κρημνοὺς περιέπεσε καὶ μὴ εὐρῶν διὰ ποίας ὁδοῦ εἰς τὸ σπήλαιον ἀνακάμψῃ, μήτε μὴν ἰσχύων βαδίσει, ἔπεσεν ὀλιγοψυχῆσας. Καὶ ἰδοὺ ἄφνω τῇ ἐπισκοπῇ τῆς θείας δυνάμεως μετάρσιος γεγωνῶς κατὰ τὸν προφήτην, ὡς οἶμαι, Ἀμβακούμ, εὐρέθη εἰς τὸ ἴδιον σπήλαιον. Τοῦ δὲ χρόνου προβαίνοντος ἐν πείρᾳ τῆς πανερῆμου ἐκείνης γεγωνῶς καὶ τὸν τόπον καταμαθῶν ὅθεν μετάρσιος ἀπηνέχθη, εὔρε τὸ διάστημα μιλλίων πέντε.

IB'

Ἀδελφός τις ἐλθὼν εἰς τὸν Ρουβᾶν ἔμεινε παρ' αὐτῷ χρόνον ὀλίγον τὸν ἀναχωρητικὸν βίον σὺν αὐτῷ μετερχόμενος, ὅστις ἀδελφὸς κόρον μᾶλλον λαβὼν τῆς τοιαύτης φιλοσοφίας λέγει τῷ γέροντι ἤδη τῆς τοῦ Πάσχα ἑορτῆς ἐγγιζούσης.

Ἀνέλθωμεν δὴ εἰς τὴν λαύραν, πάτερ, καὶ τὴν τοῦ Πάσχα ἑορτὴν μετὰ τῶν πατέρων ἐπιτελέσωμεν, ὅτι οὐδὲν ἐνταῦθα βρώσιμον ἔχομεν πλὴν τῶν μελαγρίων τούτων.

Ὁ δὲ θεσπέσιος Ἰωάννης οὐκ ἐβούλετο ἀνελθεῖν ἐκεῖσε τοῦ πατρὸς ἡμῶν Σάββα μὴ ὄντος, ἀλλὰ τῆς λαύρας ὑποχωρήσαντος, ὡς εἴρηται, τὸν μέντοι κατεπειγόμενον ἀδελφὸν ἐνουθέτει λέγων.

Ἦσυχάσωμεν, ἀδελφέ, καὶ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ ἐν ἐρήμῳ ἑξακοσίας χιλιάδας διαθρέψας ἐπὶ τεσσαράκον-

ἀντικατοπτρίζει τὴ δόξα τοῦ Κυρίου²³, φροντίζοντας μὲ κάθε τρόπο νὰ προκόβει ἀπὸ δόξα σὲ δόξα μὲ τὴν ἐπιθυμία γιὰ τὰ ἀνώτερα. Κάθε δύο ἢ τρεῖς ἡμέρες, ὑποχωρώντας στὴ φυσικὴ ἀνάγκη τοῦ σώματος, ἔβγαινε ἀπὸ τὸ σπήλαιο καὶ περιτριγύριζε τὴν ἔρημο, γιὰ νὰ συγκεντρώσει τὰ μελάγρια ποὺ φύονται αὐτομάτως, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τρέφονται οἱ ἀναχωρητὲς τῆς ἐρήμου. Κάποια ἡμέρα, στὴν ἀρχὴ τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του, πρὶν νὰ γνωρίσει αὐτὴν τὴν ἔρημο, ἐβγῆκε γιὰ τὴ συλλογὴ ποῦ ἀνέφερα, ἀλλὰ ἔχασε τὸ δρόμο κι ἔπεσε σὲ ἀπότομους γκρεμούς· ἐπειδὴ δὲν εὗρῆκε ἀπὸ ποιοῦ δρόμο νὰ ἐπιστρέψει στὸ σπήλαιο καὶ δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰ βαδίσει, ἔπεσε λιπόθυμος. Καὶ νά, ξαφνικὰ μὲ τὴν ἐπίσκεψη τῆς θείας δυνάμεως ἔγινε μετάρσιος, ὅπως ὁ προφήτης, νομίζω, Ἀββακούμ, κι εὐρέθηκε στὸ σπήλαιό του²⁴. Καθὼς ὅμως προχωροῦσε ὁ καιρὸς, ἐγνώρισε ἐκείνη τὴν πανέρημο καὶ ἐντόπισε τὸ χῶρο ἀπὸ ὅπου μεταφέρθηκε μετάρσιος, καὶ εὗρῆκε ὅτι ἡ ἀπόσταση ἦταν πέντε μίλια.

12

Ἐνας ἀδελφὸς ποῦ ἦλθε στὸ Ρουβᾶ ἔμεινε κοντὰ του λίγον καιρὸ ζώντας τὸν ἀναχωρητικὸ βίο μαζί του. Ὁ ἀδελφὸς αὐτός, ἐπειδὴ μᾶλλον ἐκουράσθηκε ἀπ' αὐτὴν τὴν ἄσκηση λέγει στὸν γέροντα, καθὼς ἤδη ἐπλησίαζε ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα.

Ἦς ἀνεβοῦμε λοιπὸν στὴ λαύρα, πάτερ, γιὰ νὰ τελέσουμε τὴν ἑορτὴ τοῦ Πάσχα μαζί μὲ τοὺς πατέρες, διότι ἐδῶ δὲν ἔχομε τίποτε φαγῶσιμο ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ τὰ μελάγρια.

Ὁ θεσπέσιος ὅμως Ἰωάννης δὲν ἠθέλε ν' ἀνεβεῖ ἐκεῖ, ἀφοῦ ὁ πατέρας μας Σάββας δὲν ἦταν, ἀλλ' εἶχε ἀποχωρήσει ἀπὸ τὴ λαύρα, ὅπως εἶπαμε, καὶ ἐνουθέτησε τὸν ἐπειγόμενον ἀδελφὸ μὲ τὰ λόγια.

Ἦς ἡσυχάσομε, ἀδελφέ, καὶ ἄς πιστεύομε ὅτι ἐκεῖνος ποῦ ἔθρεψε στὴν ἔρημο ἐξακόσιες χιλιάδες ἐπὶ σα-

24. Βῆλ καὶ Δράκων, Δανιήλ 14,36.

τα χρόνους αὐτὸς καὶ ἡμᾶς οὐ μόνον τοῖς ἀναγκαίοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς περιττοῖς διαθρέψειεν. Αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν, «οὐ μὴ σε ἀνῶ οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλείπω»· καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ φησὶν, «μὴ μεριμνήσητε λέγοντες· τί φάγωμεν ἢ τί πίομεν ἢ τί περιβαλώμεθα· οἶδε γὰρ ὁ

5 — Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρεῖζετε τούτων ἀπάντων, πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν». Ὑπόμεινον τοίνυν, τέκνον, καὶ τὴν στενὴν ὁδὸν τῆς πλατείας προτίμησον. Ἡ μὲν γὰρ ἐνταῦθα ἀνεσις τὴν αἰώνιον τίκτει τιμωρίαν, ἡ δὲ παροῦσα κακοπάθεια τὴν τῶν ἀγαθῶν ἐτοιμάζει ἀπόλαυσιν.

Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοι λόγοις μὴ πεισθεὶς ὁ ἀδελφὸς ἀνεχώρησε καὶ τὴν ἐπὶ τὴν λαύραν ὁδὸν διήνυεν. Αὐτοῦ δὲ ἀναχωρήσαντος ἔρχεται ἄνθρωπός τις ἄγνωστος παντελῶς πρὸς τὸν γέροντα ἔχων ὄνον πολλῶν ἀγαθῶν πεφορτωμένον, εἶχε δὲ ὁ φόρτος ἄρτους καθαρὸς καὶ θερμοὺς οἶνον τε καὶ ἔλαιον καὶ νεαρὰ τυρία καὶ ὠὰ καὶ στάμνον μέλιτος, καὶ ἀποφορτώσας ἀπῆλθε. Καὶ ὁ μὲν τιμιώτατος πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης ἐπὶ τῇ τοῦ

20 Θεοῦ ἐπισκοπῇ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι, ὁ δὲ ὑποχωρήσας ἀδελφὸς τὴν ὁδὸν πλανηθεὶς καὶ ἰκανῶς συγκλασθεὶς ὑπέστρεψε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ πεινῶν καὶ ἐκλελυμένος καὶ τῶν τῆς οἰκίας παρακοῆς ἀπολαύσας καρπῶν. Καὶ εὐρῶν τὰ τοσαῦτα ἀγαθὰ ἐν τῷ σπηλαίῳ καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀπιστίας καὶ ἀπειθείας καταγνοῦς,

25 προσέπεσε μετ' αἰσχύνῃς τῷ γέροντι συγχώρησιν λαβεῖν ἀξιῶν. Ὁ δὲ γέρον συναλήσας τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀσθενείᾳ καὶ τῷ ἀδελφῷ συμπαθήσας ἀνέστησεν αὐτὸν καὶ ἐνουθέτει λέγων.

Γίνωσκε ἀκριβῶς ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐτοιμάσαι τράπεζαν ἐν ἐρήμῳ.

ΙΓ'

30 Κατ' αὐτὸν δὴ τὸν τὸν χρόνον Ἀλαμούνδαρος ὁ Σικίκης βασιλέ-

25. Ἄρ. 1,46.

26. Δευτ. 31,6.

27. Ματθ. 6,31-33.

ράντα χρόνια²⁵, αὐτὸς θὰ διαθρέψει κι ἐμᾶς, ὄχι μόνο μὲ τὰ ἀναγκαῖα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ περιττά. Διότι αὐτὸς εἶπε, «δὲν θὰ σ' ἀφήσω οὔτε θὰ σὲ ἐγκαταλείψω»²⁶, καὶ στὸ εὐαγγέλιο λέγει, «νὰ μὴ ἀγωνιάτε λέγοντας, τί θὰ φᾶμε καὶ τί θὰ πιοῦμε καὶ τί θὰ ντυθοῦμε, διότι γνωρίζει ὁ Πατέρας σας ὁ οὐράνιος ὅτι τὰ χρειάζεσθε ὅλα αὐτά, ἀλλὰ νὰ ζητεῖτε τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ τὴ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, κι ὅλα αὐτά θὰ προστεθοῦν σ' ἐσᾶς»²⁷. Ὑπόμενε λοιπὸν, τέκνο, καὶ προτίμησε τὴ στενὴ ὁδὸ ἀπὸ τὴν πλατειά²⁸. Διότι ἡ ἐδῶ ἄνεση γεννᾷ τὴν αἰώνια τιμωρία, ἐνῶ ἡ παρούσα κακοπάθεια ἐτοιμάζει τὴν ἀπόλαυση τῶν ἀγαθῶν.

Ὁ ἀδελφός, ἐπειδὴ δὲν ἐπείσθηκε μ' αὐτοὺς καὶ τοὺς παρομοίους λόγους, ἀναχώρησε καὶ ἐβάδισε τὴν ὁδὸ πρὸς τὴ λαύρα. Ἀφοῦ ἀναχώρησε, ἔρχεται ἓνας ἄνθρωπος ἐντελῶς ἄγνωστος στὸν γέροντα μὲ ἓνα ὄνο φορτωμένο πολλὰ ἀγαθὰ· τὸ φόρτωμα εἶχε καθάρους ἄρτους ζεστούς, οἶνο καὶ ἔλαιο, νωπὰ τυριά καὶ αὐγά καὶ σταμνὶ μὲ μέλι. Ἀφοῦ τὰ ξεφόρτωσε, ἀνεχώρησε. Ὁ τιμιώτατος πατέρας μας Ἰωάννης ἐνθουσιάσθηκε γιὰ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ· ὁ ἀδελφὸς ποὺ ἀνεχώρησε, ἔχασε τὸ δρόμο καὶ ἀφοῦ κατατσακίσθηκε ἀρκετᾶ, ἐπέστρεψε τὴν τρίτη ἡμέρα πεινασμένος καὶ ἐξαντλημένος, ἀπολαύοντας τοὺς καρπούς τῆς παρακοῆς του. Καὶ ὅταν εὐρῆκε τὰ τόσα ἀγαθὰ στὸ σπήλαιο, καταδίκασε τὴν ἀπιστία καὶ ἀπειθείά του καὶ ἔπεσε μὲ ἐντροπὴ μπροστὰ στὸ γέροντα, ζητώντας νὰ λάβει συγχώρηση ἀπὸ τὸν γέροντα. Ὁ γέροντας πονώντας γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ἀσθένεια, συμπάθησε τὸν ἀδελφό, τὸν ἀνέστησε καὶ τὸν ἐνουθέτησε λέγοντας.

Γνώριζε μὲ ἀκρίβεια, ὅτι μπορεῖ ὁ Θεὸς νὰ ἐτοιμάσει τράπεζα στὴν ἔρημο²⁹.

13

Κατ' αὐτὸν λοιπὸν τὸ χρόνο ὁ Ἀλαμούνδαρος ὁ Σικίκης ἀνέλα-

28. Ματθ. 7,14. 13.

29. Ψαλμ. 77,20.

ως ἀξίωμα τῶν ὑπὸ Πέρσας τελούντων Σαρακηνῶν εἰληφῶς ἐπῆλθε τῇ τε Ἀραβίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ μετὰ πολλοῦ τοῦ κατὰ Ρωμαίων θυμοῦ πάντα ληζόμενος καὶ κατὰ πολλὰς μυριάδας Ρωμαίους ἀνδραποδίζων καὶ πολλὰ ἀθέμιτα διαπραττόμενος
 5 μετὰ τὴν Ἀμίδης ἄλωσιν. Τοῦ τοίνυν πλήθους τῶν βαρβάρων κατὰ τὴν ἔρημον ταύτην διασπαρέντος καὶ τῶν φυλαρχεῖν τε καὶ φυλάττειν τὴν ἔρημον τεταγμένων μηνυσάντων εἰς τὰ μοναστήρια τὴν τῶν βαρβάρων ἔφοδον ἀσφαλίζεσθαι, οἱ τῆς Μεγίστης Λαύρας πατέρες ἐδήλωσαν τῷ τιμιωτάτῳ πατρὶ τῆς μὲν ἐν τῷ
 10 Ρουβᾶ διαγωγῆς ἀποστῆναι, εἰς δὲ τὴν λαύραν ἀνελθεῖν καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ ἡσυχάσαι κελλίῳ. Καὶ ὁ μὲν θεσπέσιος Ἰωάννης τῆς θείας γλυκύτητος διὰ τῆς ἡσυχίας ἀπογευσάμενος ταύτης ἀσπασίως εἶχετο καὶ ἀποστῆναι οὐκ ἠνέσχετο, λογισάμενος καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν ἑαυτῷ λέγων.

15 Εἰ οὐ φροντίζει μου ὁ Θεός, τί καὶ ζῶ;

Καὶ οὕτω τὸν ὑψιστον θέμενος καταφυγὴν ἑαυτοῦ ἔμεινεν ἀκατάπληκτος, ὁ δὲ Θεὸς ὁ πάντοτε τῶν ἑαυτοῦ κηδόμενος δούλων τοῖς μὲν ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐνετείλατο κατὰ τὴν γραφὴν τὸν ὄσιον αὐτοῦ διαφυλάξαι, πληροφορηῆσαι δὲ αὐτὸν μικρὸν δειλιάσαντα
 20 βουλόμενος φύλακα αἰσθητὸν ἀπέστειλε, λέοντα παμμεγεθέστατον τε καὶ φοβερώτατον φυλάττειν αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐκ τῆς τῶν ἀλιτηρίων βαρβάρων ἐπιβουλῆς. Ἀμέλει γοῦν τῇ πρώτῃ νυκτὶ θεασάμενος τὸν λέοντα παρακοιμώμενον μικρὸν ἐδειλίασεν, ὡς αὐτός μοι διηγήσατο· ὡς δὲ νυκτὸς καὶ ἡμέρας
 25 ἀκολουθοῦντα καὶ ἀναπόσπαστον ὄντα καὶ τοὺς βαρβάρους ἀμυνόμενον τὸν λέοντα ἐθεάσατο, τὰς εὐχαριστηρίους ᾧδὰς ἀνέπεμπε τῷ Θεῷ «τῷ μὴ ἀφιέντι τὴν ράβδον τῶν ἀμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων».

ΙΑ'

Ὁ μὲν οὖν μακαρίτης πατὴρ ἡμῶν Σάββας ἐλθὼν ἀπὸ Νικοπό-
 30 λεως καὶ τὴν Νέαν συστησάμενος Λαύραν καὶ εἰς τὴν τοῦ Σπηλαιίου οἰκοδομῆν ἐλθὼν, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ εἴρηται λόγῳ,

30. Ἡ Ἀμίδη ἀπλώθηκε ἀπὸ τοὺς Πέρσες στίς 10 Ἰανουαρίου τοῦ 503.

31. Ψαλμ. 90,9· 11.

βε τὸ ἀξίωμα τοῦ βασιλέως τῶν Σαρακηνῶν ποὺ εὐρίσκονταν ὑπὸ τὴν ἐξουσία τῶν Περσῶν. Αὐτὸς εἰσέβαλε στὴν Ἀραβία καὶ Παλαιστίνη μὲ πολὺ θυμὸ ἐναντίον τῶν Ρωμαίων, λεηλατώντας τὰ πάντα καὶ ἐξανδραποδίζοντας πολλὰς μυριάδες Ρωμαίων καὶ διαπράττοντας πολλὰς ἀθέμιτες ἐνέργειες μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Ἀμίδης³⁰. Ὅταν λοιπὸν διασπάρηκε σ' αὐτὴν τὴν ἔρημο τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων καὶ τεταγμένοι νὰ φυλαρχοῦν καὶ νὰ φυλάττουν τὴν ἔρημο διαμήνυσαν στὰ μοναστήρια νὰ ἀσφαλισθοῦν γιὰ τὴν ἔφοδο τῶν βαρβάρων, οἱ πατέρες τῆς Μεγίστης Λαύρας ἐδήλωσαν στὸν τιμιώτατο πατέρα νὰ φύγει ἀπὸ τὴ διαμονὴ στὸ Ρουβᾶ καὶ ν' ἀνεβεῖ στὴ λαύρα καὶ νὰ ἡσυχάσει στὸ κελλί του. Ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης, ἀφοῦ ἐγεύθηκε αὐτὴ τὴ θεία γλυκύτητα διὰ τῆς ἡσυχίας, εὐχαρίστως παρέμενε καὶ δὲν ἀνεχόταν ν' ἀπομακρυνθεῖ, σκεπτόμενος καὶ λέγοντας μέσα του αὐτά.

Ἄν δὲν μὲ φροντίζει ὁ Θεός, γιατί νὰ ζῶ;

Κι ἔτσι, ἔχοντας τὸν Ὑψιστο καταφυγὴ του ἔμεινε ἀνενόχλητος. Ὁ Θεός, ποὺ πάντοτε φροντίζει γιὰ τοὺς δούλους του, παράγγειλε στοὺς ἀγγέλους του νὰ φυλάξουν σύμφωνα μὲ τὴ Γραφὴ τὸν ὄσιό του³¹ καὶ θέλοντας νὰ τὸν διαβεβαιώσῃ, ἐπειδὴ δειλίασε λίγο, ἀπέστειλε ἓνα παμμεγέθη καὶ φοβερῶτατο λέοντα νὰ τὸν φυλάττει μέρα καὶ νύκτα ἀπὸ τὴν ἐπιβουλή τῶν ἀλιτηρίων βαρβάρων. Βέβαια, ὅταν εἶδε τὸν λέοντα τὴν πρώτη νύκτα, δειλίασε κάπως, ὅπως μοῦ διηγήθηκε ὁ ἴδιος· ὅταν ὁμως παρατήρησε ὅτι ὁ λέοντας τὸν ἀκολουθοῦσε νύκτα μέρα, ἦταν ἀναπόσπαστος ἀπ' αὐτὸν καὶ ἀμυνόταν ἐναντίον τῶν βαρβάρων, ἀνέπεμψε στὸν Θεὸ εὐχαριστήριες ὠδὲς «ποὺ δὲν ἀφήνει τὴ ράβδο τῶν ἁμαρτωλῶν στὴν κληρονομία τῶν δικαίων»³².

14

Ὁ μακαρίτης πατέρας μας Σάββας λοιπὸν, ὅταν ἦλθε ἀπὸ τὴ Νικόπολη καὶ σύστησε τὴ Νέα Λαύρα καὶ ἔπειτα ἦλθε στὴν οἰκοδομὴ τοῦ Σπηλαίου, ὅπως ἔχει λεχθεῖ στὸν δεύτερο λόγο³³,

32. Ψαλμ. 124,3.

33. Βλ. Βίος Σάββα 35-37.

καὶ ὑπόμνησιν λαβὼν τῆς πρὸς αὐτὸν ποτε γενομένης ὀπτασίας περὶ τοῦ ὁσίου Ἰωάννου, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν εἰς τὸν Ρουβᾶν καὶ λέγει αὐτῷ.

5 Ἴδου ἐφύλαξέ σε ὁ Θεὸς ἐκ τῆς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῆς καὶ ἐπληροφόρησέ σε αἰσθητὸν σοι φύλακα ἀποστείλας· ἀλλὰ ἀνάστα, καὶ σὺ νῦν ποιήσον τὸ ἀνθρώπινον καὶ φύγε ὡσπερ οἱ πατέρες, ἵνα μὴ λογισθῇ σοι τῷφος.

Καὶ πολλαῖς ἐτέραις πρὸς αὐτὸν χρησάμενος παραινέσεσιν ἀνή-
10 γαγεν αὐτὸν εἰς τὴν Μεγίστην Λαύραν ἐπὶ τῆς δευτέρας ἰνδικτιῶνος καὶ καθεῖρξεν αὐτὸν εἰς κελλίον πεντηκοστὸν ἕκτον χρόνον τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας ἄγοντα, μηδενὸς ἐτέρου τῆς συνοδίας γινώσκοντος ὅτι ἐπίσκοπός ἐστιν. Χρόνου δὲ συχνοῦ διελθόντος ὠκοδόμησεν ὁ Θεὸς φανερωθῆναι τὸν κεκρυμμένον Ἰωάννου
15 θησαυρὸν τρόπῳ τοιῷδε.

ΙΕ'

Ἄνῆρ τις ἐκ μὲν τῆς Ἀσιανῶν ὀρμώμενος χώρας, Αἰθέριος δὲ καλούμενος, τῇ ἀρχιερωσύνῃ τετιμημένος καὶ ταύτης ἀξίως πολιτευόμενος, ἐλθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τοὺς σεβασμίους προσκυνήσας τόπους σὺν τῷ ζωοποιῷ τοῦ Σταυροῦ ξύλῳ καὶ
20 πολλὰ χρήματα διανείμας πτωχοῖς τε καὶ μοναστηρίοις, ἐξῆλθε τῆς ἀγίας πόλεως ἐπειγόμενος τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα καταλαβεῖν. Καὶ ἐπιβὰς πλοίῳ καὶ μικρὸν τι τοῦ πελάγους ἐκπλεύσας ὑπὸ τινος ἀντανεμίας ὑπέστρεψε μετὰ πολλοῦ κινδύνου εἰς Ἀσκάλωνά. Καὶ βουληθέντι αὐτῷ πάλιν μετὰ δύο ἡμέρας ἐκπλεῦσαι ἐπι-
25 φαίνεται κατ' ὄναρ ἄγγελος Κυρίου λέγων.

Ἄνένδεκτόν σοί ἐστιν πλεῦσαι, εἰ μὴ ὑποστρέψας ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει ἀπέλθῃς εἰς τὴν λαύραν τοῦ ἀββᾶ Σάββα καὶ συντύχῃς τῷ ἀββᾶ Ἰωάννῃ τῷ ἡσυχαστῇ, ἀνδρὶ δικαίῳ καὶ ἐναρέτῳ, ἐπισκόπῳ ὄντι καὶ πλούτῳ κοσμικῷ κο-
30 μῶντι καὶ διὰ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον καὶ πόθον πάντων

ἔλαβε ὑπόμνηση τῆς ὀπτασίας πού ἔγινε πρὸς αὐτὸν κάποτε περὶ τοῦ ὀσίου Ἰωάννη, ἐπῆγε πρὸς αὐτὸν στὸ Ρουβᾶ καὶ τοῦ λέγει.

Νά, ὁ Θεὸς σὲ φύλαξε ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴ τῶν βαρβάρων καὶ σὲ ἀσφάλισε, στέλλοντάς σου ἕναν αἰσθητὸ φύλακα· ἀλλὰ σήκω καὶ κάμε τώρα καὶ σὺ τὸ ἀνθρώπινο καὶ φύγε ὅπως οἱ πατέρες, γιὰ νὰ μὴ σοῦ θεωρηθεῖ ὑπεροψία.

Ἄφοῦ ἀπηύθυνε καὶ πολλὰς ἄλλες παραινέσεις τὸν ἀνέβασε στὴ Μεγίστη Λαύρα κατὰ τὴν δευτέρα ἰνδικτιῶνα³⁴ καὶ τὸν ἔκλεισε σὲ κελλί, τὸ πεντηκοστὸ ἕκτο ἔτος τῆς ἡλικίας του, χωρὶς νὰ γνωρίζει κανένας ἄλλος ἀπὸ τὴ συνοδία ὅτι εἶναι ἐπίσκοπος. Ἄφοῦ ἐπέραςε πολὺς καιρὸς οἰκονόμησε τὰ πράγματα ὁ Θεὸς ὥστε νὰ φανερωθεῖ ὁ κρυμμένος θησαυρὸς τοῦ Ἰωάννη μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο.

15

Κάποιος ἄνδρας καταγόμενος ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Ἀσιατῶν καὶ ὀνομαζόμενος Αἰθέριος, τιμημένος μὲ τὴν ἀρχιερωσύνη καὶ πολιτευόμενος ἀντάξια σ' αὐτὴν, ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἄφοῦ ἐπροσκύνησε τοὺς σεβάσμιους τόπους μαζί μὲ τὸ ζωοποιὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐμοίρασε πολλὰ χρήματα στοὺς φτωχοὺς καὶ τὰ μοναστήρια, ἐβγῆκε ἀπὸ τὴν ἀγία πόλη ἐπειγόμενος νὰ ἐπιστρέψει στὴν πατρίδα του. Ἀνέβηκε σὲ πλοῖο καὶ ἀφοῦ ἀνοίχθηκε λίγο στὸ πέλαγος, ἐπέστρεψε ἐξ αἰτίας ἀντιθέτου ἀνέμου μὲ πολὺν κίνδυνο στὴν Ἀσκάλωνα. Ὅταν μετὰ δύο ἡμέρες θέλησε πάλι νὰ ἐκπλεύσει τοῦ φανερώνεται στὸ ὄνειρο ἄγγελος Κυρίου λέγοντάς του.

Ἄντενδείκνυται νὰ ἀποπλεύσεις, ἂν δὲν ἐπιστρέψεις στὴν ἀγία πόλη καὶ μεταβεῖς στὴ λαύρα τοῦ ἀββᾶ Σάββα, ὅπου θὰ συναντήσεις τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη τὸν ἡσυχαστή, ἄνδρα δίκαιο καὶ ἐνάρετο, ἐπίσκοπο, κάτοχο κοσμικοῦ πλούτου, πού ἀπὸ σεβασμὸ καὶ πόθο πρὸς τὸν

στου τοῦ 509. Τὸ πεντηκοστὸς ἕκτο ἔτος του ἀρχίζει τὴν 8 Ἰανουαρίου τοῦ 509.

Θεὸ καταφρόνησε ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ βίου καὶ ἐταπεινώθηκε μὲ τὴν ἐκούσια ἀκτημοσύνη καὶ ἄσκηση.

Τότε λοιπὸν ὁ Αἰθέριος, μόλις ἐσηκώθηκε ἀπὸ τὸν ὕπνο καὶ κατανόησε τὴν ὄπτασία, ἦλθε βιαστικὰ ἐρωτῶντας στὴ λαύρα τοῦ ἀββᾶ Σάββα καί, ἀφοῦ διηγήθηκε στοὺς πατέρες τὴν ὄπτασία, ὀδηγήθηκε πρὸς τὸν ἡσυχαστή. Τὸν ἀσπάσθηκε, ἔμεινε μαζί του δύο ἡμέρες, ἄνοιξε πλατεῖα συζήτηση μαζί του καὶ τὸν ὀρκίζει νὰ τοῦ διηγηθεῖ καὶ τοῦ φανερώσει ἀδίστακτα τὰ δικά του. Καὶ ἔτσι ἀναγκάσθηκε νὰ διηγηθεῖ τὸ γένος καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἱερωσύνη. Ὅταν τὰ ἔμαθε αὐτὰ ὁ Αἰθέριος ὑπερθαύμασε καὶ εἶπε.

Ἄληθινὰ καὶ τώρα κυλίωνται ἅγιοι λίθοι στὴ γῆ³⁵.

Κι ἀφοῦ ἔτσι συνεννοήθηκε μὲ τὸν δίκαιο, ἐπῆγε στὸν μακαρίτη Σάββα κι ἐξήγησε σ' αὐτὸν καὶ στοὺς πατέρες ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὸν θεσπέσιο Ἰωάννη, κι ἀπὸ τότε ἐμαθεύθηκε ἀπὸ τοὺς πατέρες τὸ γένος καὶ ἡ ἐπισκοπὴ τοῦ Ἰωάννη.

16

Τὸ ἐβδομηκοστὸ ἔνατο ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ Ἰωάννη αὐτοῦ, εἰκοστὸ τέταρτο ἀπὸ τὴν κάθειρξή του στὸ κελλί, ἐκοιμήθηκε καὶ ὕπνωσε εἰρηνικὰ³⁶ στὸ κελλί του ὁ ἅγιος πατέρας Σάββας, τὴν πέμπτη Δεκεμβρίου τῆς δεκάτης ἰνδικτιῶνος³⁷. Τότε λοιπὸν ἐλυπήθηκε ὁ τιμιώτατος αὐτὸς μαργαρίτης Ἰωάννης κατὰ διάνοια, πὺ δὲν ἐβγῆκε ἀπὸ τὸ κελλί γιὰ νὰ παραστεῖ στὴν τελείωση τοῦ ἀγίου πατέρα. Καθὼς λοιπὸν εἶχε περιέλθει σὲ ἀθυμία καὶ ἐθρηνοῦσε μὲ δάκρυα τὴ στέρηση τοῦ πατέρα, τοῦ ἐμφανίζεται στὸν ὕπνο ὁ πατέρας μας Σάββας λέγοντας.

Μὴ λυπηθεῖς, πάτερ Ἰωάννη, γιὰ τὸ θάνατό μου· διότι, ἂν ἐχωρίσθηκα ἀπὸ σένα σαρκικά, κατὰ τὸ πνεῦμα εἶμαι μαζί.

Ὅταν αὐτὸς τοῦ εἶπε,

τοῦ 531 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 532. Ὅμως ὁ Σάββας ἐκοιμήθηκε τὴν πέμπτη Δεκεμβρίου τοῦ 532, δηλαδὴ τὴν ἐνάτη ἰνδικτιῶνα.

τῶν τοῦ βίου καταφρονήσαντι καὶ τῇ ἐκουσίῳ ἀκτημο-
σύνη καὶ ἀσκήσει ταπεινώσαντι ἑαυτόν.

Τότε τοίνυν ὁ Αἰθέριος ἀναστὰς ἀπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τὴν ὄπτα-
σίαν διακρίνας σπουδῇ πάσῃ διερωτῶν ἦλθεν εἰς τὴν λαύραν
5 τοῦ ἀββᾶ Σάββα καὶ τὴν ὄπτασίαν τοῖς πατράσιν ἀπαγγείλας,
ἠνέχθη πρὸς τὸν ἡσυχαστὴν. Καὶ ἀσπασάμενος αὐτόν καὶ μείνας
παρ' αὐτῷ δύο ἡμέρας καὶ εἰς πλάτος ἐλθὼν συντυχίας ὀρκίζει
αὐτόν τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀνυποστόλως διηγήσασθαι καὶ ἐξειπεῖν.
Καὶ οὕτω βιασθεὶς ἀπήγγειλε τό τε γένος καὶ τὴν πατρίδα καὶ
10 τὴν ἱερωσύνην. Καὶ ταῦτα γνοὺς ὁ Αἰθέριος καὶ ὑπερθαυμάσας
εἶπεν.

Ἀληθῶς καὶ νῦν λίθοι ἅγιοι κυλίνονται ἐν τῇ γῆ.

Καὶ οὕτω συνταξάμενος τῷ δικαίῳ ἀπῆλθε πρὸς τὸν μακαρίτην
Σάββαν καὶ ἐξηγήσατο αὐτῷ τε καὶ τοῖς πατράσι πάντα τὰ κατὰ
15 τὸν θεσπέσιον Ἰωάννην καὶ ἀπὸ τότε ἐγνώσθη τοῖς πατράσι τό
τε γένος Ἰωάννου καὶ ἡ ἐπισκοπή.

IS'

Τῷ ἑβδομηκοστῷ ἐνάτῳ τῆς τοῦ ὀσίου τούτου Ἰωάννου ἡλικίας
χρόνῳ, εἰκοστῷ τετάρτῳ δὲ τῆς αὐτοῦ ἐν τῷ κελλίῳ καθειρξε-
ως, ὁ ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Σάββας ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκοι-
20 μῆθη καὶ ὕπνωσε, μηνὶ Δεκεμβρίῳ πέμπτη τῆς δεκάτης ἰνδι-
κτιῶνος. Τότε δὴ ἐλυπήθη ὁ τιμιώτατος οὗτος μαργαρίτης Ἰω-
άννης κατὰ διάνοιαν, ὅτι μὴ ἐξῆλθε τοῦ κελλίου καὶ ἐπέστη τῇ
τελειώσει τοῦ ἀγίου πατρός. Αὐτοῦ τοίνυν ἐν τοιαύτῃ γεγονότος
ἀθυμία καὶ τὴν τοῦ πατρὸς στέρησιν δάκρυσιν θρηνοῦντος, ἐπι-
25 φαίνεται καθ' ὕπνους ὁ πατὴρ ἡμῶν Σάββας λέγων.

Μὴ λυπηθεῖς, πάτερ Ἰωάννη, περὶ τῆς ἐμῆς τελευτῆς·
εἰ γὰρ καὶ ἐχωρίσθην σου τῇ σαρκί, ἀλλὰ τῷ πνεύματι
σὺν σοὶ εἰμι.

Αὐτοῦ δὲ λέγοντος ὅτι,

35. Ζαχ. 9,16.

36. Ψαλμ. 4,9.

37. Βλ. Βίος Σάββα 77. Ἡ δεκάτη ἰνδικτιῶνα ἐπεφτε ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου

Παρακάλεσον τὸν Δεσπότην ἵνα κάμῃ προσλάβηται,

Λέγει ὁ μακαρίτης Σάββας.

Τοῦτο νῦν οὐκ ἔστιν δυνατὸν γενέσθαι· πειρασμὸς γὰρ σφοδρῶς ἐπέρχεσθαι μέλλει τῇ λαύρῃ καὶ βούλεται σε
5 ὁ Θεὸς εἶναι ἐν τῇ σαρκὶ εἰς παραμυθίαν καὶ στηριγμὸν τῶν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀνδριζομένων τε καὶ ἀγωνιζομένων.

Ταῦτα ἰδὼν καὶ ἀκούσας ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης περιχαρῆς μὲν γέγονε τὴν περὶ τοῦ πατρὸς ἀθυμίαν ἀποτιναξάμενος, πλὴν ἔμε-
10 ρίμνα περὶ τοῦ μηνυθέντος πειρασμοῦ.

ΙΖ'

Ἐπιθυμίαν δὲ εἰσεδέξατο ἰδεῖν πῶς χωρίζεται ψυχὴ ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ ἐν ὄσῳ περὶ τούτου τὸν Θεὸν παρεκάλει, ἠρπάγη τῇ διανοίᾳ εἰς τὴν ἁγίαν Βηθλεὲμ καὶ ὄρᾳ ἐν τῷ νάρθηκι τῆς αὐτόθι σεβασμίας ἐκκλησίας ἄνδρα ξένον ἅγιον ἀνακείμενον καὶ
15 τελειούμενον καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὸ ἀγγέλων περιλαμβανομένην καὶ μετὰ θείας τινὸς ὑμνωδίας τε καὶ εὐωδίας εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀναφερομένην. Καὶ ἐζήτησε αὐταῖς ὄψεσιν ἰδεῖν εἰ οὕτως ἔχει, καὶ ἀναστὰς αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἁγίαν Βηθλεὲμ καὶ εὗρεν ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν ἐξεδήμησεν ὁ ἄν-
20 θρωπος. Καὶ ἀσπασάμενος τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον ἐν αὐτῷ τῷ νάρθηκι καὶ κηδεύσας κατέθετο ἐν θήκαις ὄσιαις καὶ οὕτως ὑπέστρεψεν εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ.

ΙΗ'

Τούτου τοῦ πεφωτισμένου γέροντος οἱ μαθηταὶ Θεόδωρος καὶ Ἰωάννης διηγήσαντό μοι λέγοντες ὅτι.

25 Μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ ἐν ἁγίοις Σάββα ἀπέστειλεν ἡμᾶς ὁ γέροντων εἰς ἀπόκρισιν ἐπὶ Λιβιάδα καὶ ἐν τῇ ὁδῷ μετὰ τὸ περᾶσαι τὸν Ἰορδάνην συνήντησαν ἡμῖν τινες λέγοντες.

Παρακάλεσε τὸν Δεσπότη νὰ μὲ πάρει κι ἐμένα,

Λέγει ὁ μακαρίτης Σάββας.

Αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ γίνει τώρα· διότι πρόκειται νὰ ἐπέλθει μεγάλος πειρασμὸς στὴ λαύρα καὶ ὁ Θεὸς θέλει νὰ εὐρίσκεισαι στὴ σάρκα γιὰ παραμυθία καὶ στηριγμὸ τῶν ὑπερασπιζομένων καὶ ἀγωνιζομένων γιὰ τὴν πίστη.

Ὅταν ἄκουσε αὐτὰ ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης ἐγινε χαρούμενος τινάζοντας ἀπὸ πάνω του τὴν ἀθυμία γιὰ τὸν πατέρα· ὁμως φρόντιζε γιὰ τὸν πειρασμὸ ποὺ τοῦ μῆνυσε.

17

Τοῦ ἐγεννήθηκε ὁμως ἡ ἐπιθυμία νὰ ἰδεῖ πῶς χωρίζεται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ ἐνῶ παρακαλοῦσε γι' αὐτὸ τὸν Θεό, ἀρπάχθηκε κατὰ τὴ διάνοια στὴν ἁγία Βηθλεέμ καὶ βλέπει στὸ νάρθηκα τῆς ἐκεῖ σεβάσμιας ἐκκλησίας ἓνα ἄνδρα ξένο καὶ ἅγιο ξαπλωμένο νὰ πεθαίνει καὶ τὴν ψυχὴ του νὰ παραλαμβάνεται ἀπὸ ἀγγέλους καὶ μὲ θεία ὑμνωδία καὶ εὐωδία ν' ἀνεβαίνουν στοὺς οὐρανούς. Καὶ ἐζητοῦσε νὰ ἰδεῖ μὲ τὰ μάτια του, ἂν εἶναι ἔτσι ἐσηκώθηκε τὴν ἴδια ὥρα καὶ ἔφυγε γιὰ τὴν ἁγία Βηθλεέμ κι εὐρῆκε ὅτι ἐκείνη τὴν ὥρα ἐκδήμησε ὁ ἄνθρωπος. Καί, ἀφοῦ ἀσπασθηκε τὸ ἅγιο λείψανό του στὸν ἴδιο τὸν νάρθηκα καὶ τὸ ἐκήδευσε, τὸ κατέθεσε σὲ ὅσιες θῆκες κι ἔπειτα ἐπέστρεψε στὸ κελλί του.

18

Οἱ μαθητὲς τοῦ φωτισμένου αὐτοῦ γέροντα Θεόδωρος καὶ Ἰωάννης, μοῦ διηγήθηκαν λέγοντας.

Μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ ἁγίου Σάββα μᾶς ἐστείλε ὁ γέροντας σὲ ἀποστολὴ στὴ Λιβιάδα. Στὸ δρόμο μετὰ τὸ πέρασμα τοῦ Ἰορδάνη μᾶς συνάντησαν κάποιοι καὶ μᾶς εἶπαν.

Ὁρᾶτε, ὅτι ὁ λέων ἔμπροσθεν ὑμῶν ἐστίν.

Ἡμεῖς δὲ ἐλογισάμεθα ὅτι δυνατός ἐστίν ὁ Θεὸς διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ ἀββᾶ ἡμῶν φυλάξαι ἡμᾶς· μὴ γὰρ τῷ θελήματι ἡμῶν ἐξήλθομεν; τοῦ γέροντος ἡμῶν τὴν ἐντολὴν πληροῦμεν. Ταῦτα λογι-
5 σάμενοι περιεπατοῦμεν, καὶ ἰδοὺ ὁ λέων ἔρχεται εἰς συνάντησιν ἡμῶν καὶ ἐφοβήθημεν σφόδρα καὶ ἰσχὺς οὐχ ὑπελείφθη ἡμῖν. Καὶ παρευθὸν θεωροῦμεν τὸν γέροντα ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων ἡμῶν τὴν δειλίαν ἡμῶν ἀφαιροῦντα καὶ θαρρεῖν κελεύοντα. Τότε ὁ λέων ὡς ὑπὸ μᾶστιγος ἐλαυνόμενος ἀνεχώρησε, φεύγων
10 ἀφ' ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς ἀβλαβῶς ὀδεύσαντες ἤλθομεν πρὸς τὸν γέροντα. Ὅστις προλαβὼν λέγει πρὸς ἡμᾶς.

Ἴδετε πῶς εὐρέθην μεθ' ὑμῶν ἐν τῇ ἀνάγκῃ; Ἀλλὰ γε καὶ ἐνταῦθα πολλὰ ἐδεήθην τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἰδοὺ ἐποίησεν ἔλεος.

10'

15 Καὶ τοῦτο δὲ εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Θεόδωρος τοῦνομα διηγήσατό μοι λέγων ὅτι.

Πολλὰ ἔτη ἐποίησε ροφὴν μόνον λαμβάνων καὶ τούτῳ τὴν τοῦ θυμιατηρίου σποδιὰν κατέμιγεν, εἶθ' οὕτω ἤσθιεν· κατέλαβον δὲ αὐτὸν τοῦτο ποιοῦντα τρόπον τοιούτῳ. Ἐλαθεν ἅπαξ δοῦναι τὸ
20 κατόχιον τοῦ θυριδίου αὐτοῦ καὶ θελήσας ἐγὼ τὸ εὐκράτιον δοῦναι αὐτῷ ἀψάμενος τῆς θυρίδος ἠνοίγη, καὶ εὕρισκω αὐτὸν τὸ θυμιατήριον εἰς τὸ καυκίον ἐκκενοῦντα. Τοῦ δὲ ἐπὶ τούτῳ πάνυ λυπηθέντος καταστεῖλαι θέλων τὴν λύπην εἶπον.

25 Οὐχὶ σὺ μόνος τοῦτο ποιεῖς, πάτερ, ἀλλὰ καὶ οἱ πλεῖστοι τῆς λαύρας ταύτης, πληροῦντες τὴν Γραφὴν τὴν λέγουσαν ὅτι «σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον».

Καὶ μόλις τούτοις ἠδυνήθην τοῖς λόγοις μεταβάλλαι τὸν γέροντα.

38. Δαν. 10,8.

39. Ψαλμ. 101,10.

Βλέπετε ὅτι τὸ λιοντάρι εἶναι ἐμπρὸς σας.

Ἐμεῖς ἐσκεφθῆκαμε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι δυνατὸς νὰ μᾶς φυλάξει μὲ τίς εὐχὲς τοῦ ἀββᾶ μας· μήπως ἐβγήκαμε μὲ τὸ δικό μας θέλημα; Ἐκπληρώνομε τὴν ἐντολὴ τοῦ γέροντα. Μὲ αὐτὲς τίς σκέψεις περιπατοῦσαμε, καὶ ξαφνικὰ ἔρχεται τὸ λιοντάρι νὰ μᾶς συναντήσῃ καὶ ἐφοβηθῆκαμε πολὺ, ὥστε δὲν μᾶς ἔμεινε σθένος³⁸. Ἀμέσως βλέπομε τὸν γέροντα ἀνάμεσα στοὺς δύο μας, ἀφαιρώντας τὴ δειλία μας καὶ παραγγέλοντάς μας νὰ ἔχομε θάρρος. Τότε τὸ λιοντάρι, σὰν νὰ κυνηγιέται ἀπὸ μᾶστιγα, ἀναχώρησε τρέχοντας ἀπὸ μᾶς κι ἐμεῖς βαδίζοντας ἀβλαβῶς ἤλθαμε πρὸς τὸν γέροντα. Αὐτὸς πρόλαβε καὶ μᾶς λέγει.

Εἶδατε πῶς εὐρέθηκα μαζί σας στὴν ἀνάγκη; Ἀλλὰ κι ἐδῶ παρακάλεσα πολὺ τὸν Θεὸ γιὰ σᾶς, καὶ νὰ, ἔδειξε ἔλεος.

19

Ἐνας ἀπὸ τοὺς μαθητὲς του, ὀνομαζόμενος Θεόδωρος, μοῦ διηγήθηκε καὶ αὐτό.

Ἐπέρασε πολλὰ χρόνια παίρνοντας μόνο ρόφημα, τὸ ὁποῖο ἀνακάτευε μὲ τὴ στάκτη τοῦ θυμιατηρίου, κι ἔτσι τὸ ἔτρωγε. Τὸν ἔπιασα νὰ τὸ κάμει αὐτὸ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο. Ξέχασε μιὰ φορὰ νὰ βάλῃ τὸν μοχλὸ τῆς θύρας του· ὅταν ἐγὼ θέλησα νὰ τοῦ δώσω τὸ κρασί κι ἄγγιξα τὴ θύρα, αὐτὴ ἀνοίχθηκε· τὸν εὐρῆκα τότε ν' ἀδειάζῃ τὸ θυμιατήρι στὸ καυκίον· ἐπειδὴ αὐτὸς ἐλυπήθηκε πολὺ γι' αὐτό, ἐγὼ θέλοντας νὰ συγκρατήσω τὴ λύπη του, τοῦ εἶπα.

Δὲν εἶσαι ὁ μόνος ποὺ κάμνει αὐτὸ τὸ πράγμα, πάτερ, ἀλλὰ καὶ οἱ περισσότεροι ἄνδρες σ' αὐτὴ τὴ λαύρα, ἐκπληρώνοντας τὴ γραφὴ ποὺ λέγει, «ἔφαγα στάχτη σὰν ἄρτο»³⁹.

Καὶ μόλις μὲ τοῦτα τὰ λόγια κατόρθωσα ν' ἀλλάξω τὸν γέροντα.

Κ'

Τῷ ἐνενηκοστῷ τῆς τοῦ ὀσίου τούτου γέροντος ἡλικίας χρόνῳ
κατὰ τὸν Νοέμβριον μῆνα τῆς ἕκτης Ἰνδικτιῶνος ἐξερχόμενος
ἐκ τῆς Σκυθοπολιτῶν μητροπόλεως, ὡς καὶ ἤδη μοι εἴρηται ἐν
τῷ περὶ Εὐθυμίου τοῦ ἀγίου λόγῳ, ἐντολὰς ἔλαβον παρὰ τῆς
5 ἐμῆς φιλοχρίστου μητρὸς μηδὲν τῶν εἰς ψυχὴν συντεινόντων
διαπράξασθαι χωρὶς γνώμης καὶ ἐπιτροπῆς τούτου τοῦ θεσπε-
σίου Ἰωάννου, μῆποτε, λέγουσά μοι, τῇ τῶν Ὁριγενιαστῶν
πλάνῃ συναπαχθεὶς ἐκπέσης ἐκ προοιμίῳ τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ.
Ἐλθὼν τοίνυν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ἐγκαινισμὸν τῆς νέας
10 ἐκκλησίας τῆς πανυμνήτου Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας
ἐπιτελέσας ἦλθον εἰς τὴν λαύραν τοῦ μακαρίου Σάββα καὶ πα-
ρέβαλον τῷ θεσπεσίῳ τούτῳ γέροντι τὰ κατ' ἐμαυτὸν αὐτῷ
ἀνατιθέμενος καὶ βουλήν θεάρεστον παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιῶν.
Καὶ ἀκούσας παρ' αὐτοῦ ὅτι,

15 Εἰ βούλη σωθῆναι, τὴν μονὴν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου
οἴκησον,

Ἐγὼ ὡς νέος καὶ μάταιος περιφρονήσας τῆς αὐτοῦ ἐντολῆς κα-
τῆλθον εἰς τὸν Ἰορδάνην, βουλόμενος εἰς ἐν τῶν αὐτόθι μονα-
στηρίων οἰκῆσαι καὶ οὐ μόνον οὐ κατευοδώθην, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἕξ
20 μῆνας ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ Καλαμῶνος ἡσθένησα ἀσθένειαν μεγά-
λην. Ὡς δὲ ἐν πολλῇ λύπῃ καὶ ἀδημονίᾳ γεγονότι μοι διὰ τε τὴν
ξενιτείαν καὶ τὴν ἀρρωστίαν καὶ διὰ τὸ μὴ εἶναί με ὑπὸ ζυγὸν
συνοδίας φαίνεται μοι καθ' ὕπνου ὁ πεφωτισμένος οὗτος γέ-
ρων οὕτω μοι λέγων.

25 Παρακούσας μου τῆς ἐντολῆς ἱκανῶς ἐπαιδεύθης·
ἀλλὰ νῦν ἀναστὰς εἰσελθε εἰς τὴν Ἱεριχῶ καὶ εὐρίσκεις
Γερόντιόν τινα μοναχὸν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς μονῆς
τοῦ ἀββᾶ Εὐθυμίου. Ἀκολούθησον αὐτῷ εἰς τὴν μονὴν
καὶ σῶζῃ.

30 Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τοῦ ὕπνου καὶ παραυτίκα ἐνδυναμωθεὶς καὶ
τῶν ἀχράντων μυστηρίων μεταλαβῶν καὶ γευσάμενος ἀνέβην
πεζῇ εἰς Ἱεριχῶ, ὥστε θαυμάζειν τοὺς πατέρας ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ

20

Τὸν ἐνενηκοστὸ χρόνον τῆς ἡλικίας τοῦ ὀσίου αὐτοῦ γέροντα, τὸ Νοέμβριον μῆνα τῆς ἕκτης ἰνδικτιῶνος⁴⁰, βγαίνοντας ἀπὸ τῆ μητρόπολη τῶν Σκυθοπολιτῶν, ὅπως εἶπα ἤδη στὴν πραγματεία περὶ τοῦ ἀγίου Εὐθυμίου, ἐπῆρα ἐντολὲς ἀπὸ τῆ φιλόχριστη μητέρα μου νὰ μὴ πράττω τίποτε ἀπὸ ὅσα συντείνουν στὴν ψυχὴ χωρὶς γνώμη καὶ ἄδεια τοῦ θεσπέσιου αὐτοῦ Ἰωάννη, μὴ τυχόν, ὅπως μοῦ εἶπε, συναρπασθεῖς ἀπὸ τὴν πλάνη τῶν Ὠριγενιστῶν καὶ ἐκπέσεις ἀμέσως ἀπὸ τὸ στήριγμά σου. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπῆγα στὰ Ἱεροσόλυμα κι ἐτέλεσα τὰ ἐγκαίνια τῆς νέας ἐκκλησίας τῆς πανυμνήτου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἦλθα στὴ λαύρα τοῦ μακαρίτη Σάββα καὶ παρουσιάσθηκα στὸν θεσπέσιο αὐτὸν γέροντα, ἀφιερώνοντας σ' αὐτὸν τὸν ἑαυτό μου καὶ ζητώντας νὰ πάρω ἀπὸ αὐτὸν θεάρεστη βουλή. Καὶ ἐνῶ ἄκουσα ἀπ' αὐτόν,

Ἄν θέλεις νὰ σωθεῖς, κατοίκησε στὴ μονὴ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου,

Ἐγὼ σὰν νέος καὶ ματαιόδοξος, περιφρονώντας τὴν ἐντολή του, κατέβηκα στὸν Ἰορδάνη, θέλοντας νὰ κατοικήσω σ' ἓνα ἀπὸ τὰ ἐκεῖ μοναστήρια καὶ ὄχι μόνο δὲν κατευοδόθηκα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἕξι μῆνες ἀσθένησα στὴ λαύρα τοῦ Καλαμῶνα ἀπὸ φοβερὴ ἀσθένεια. Ὄταν ἔφθασα σὲ πολλὴ λύπη καὶ ἀδημονία γιὰ τὴν ξενιτεία καὶ τὴν ἀρρώστια μου καὶ γιὰ τὸ ὅτι ἤμουν σὲ ζυγὸ συνοδίας, μοῦ παρουσιάζεται στὸν ὕπνο ὁ φωτισμένος αὐτὸς γέροντας νὰ μοῦ λέγει τὰ ἑξῆς.

Ἄρκετὰ ἐπαιδεύθηκες, διότι δὲν ἄκουσες τὴν ἐντολή μου· τῶρα ὁμως σήκω καὶ πήγαινε στὴν Ἱεριχώ, ὅπου θὰ εὔρεις κάποιον μοναχὸ Γερόντιο στὸ ξενοδοχεῖο τῆς μονῆς τοῦ ἀββᾶ Εὐθυμίου. Ἀκολούθησέ τον στὴ μονή, καὶ θὰ σωθεῖς.

Ἐσηκώθηκα ἀπὸ τὸν ὕπνο κι ἀμέσως ἐνδυναμώθηκα, μετέλαβα τὰ ἄχραντα μυστήρια, κι ἀφοῦ ἐγεύθηκα, ἀνέβηκα πεζὸς στὴν Ἱεριχώ, ὥστε οἱ πατέρες νὰ θαυμάζουν γι' αὐτὴν τὴν τόσο ἀπό-
ῆ ἕκτη ἰνδικτιῶνα ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 542.

ἀθρόα μεταβολῇ. Καὶ οὕτως ἀνελθὼν ἔμεινα εἰς τὴν τοῦ ἐν ἀγίοις Εὐθυμίου μονὴν μηνὶ Ἰουλίῳ τῆς ἕκτης Ἰνδικτιῶνος.

Καὶ ἀπὸ τότε συνεχῶς ἀπηρχόμην πρὸς αὐτὸν πάντα τὰ κατ' ἐμὲ αὐτῷ ἀνατιθέμενος, πλὴν ὅτι ἀπὸ Σκυθοπόλεως εἶχον
5 γνῶσιν πρὸς τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς παραβάλλοντας τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ὡς ἰδίῳ αὐτῶν ξενοδοχείῳ καὶ παρὰ τῶν ἐμῶν γονέων λαμβάνοντας εὐλογίαν τινὰ ἐνιαυσίαν τῷ τε κοινῷ τῆς λαύρας καὶ τῷ θεσπεσίῳ πατρί. Πάνυ γὰρ προσέκειντο αὐτῷ τε καὶ τοῖς τῆς λαύρας πατράσιν ἀφ' οὗπερ τῆς παρουσίας τοῦ ἐν
10 ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα ὁ οἶκος ἡμῶν ἠξιώθη. "Ὅθεν καὶ ἡ ἐμὴ μήτηρ τὰς εἰρημένας δέδωκέ μοι ἀπολυομένῳ ἐντολάς, δι' ὃ καγὼ παρρησιαστικώτερον ἀπιῶν ἀπολαύω τῆς αὐτοῦ νοθεσίας καὶ εὐχῆς, μάλιστα νῦν προτραπείς παρ' αὐτοῦ ἐᾶσαι τὴν τῆς Νέας Λαύρας οἴκησιν καὶ τὴν Μεγίστην οἰκῆσαι Λαύραν·
15 ὅπερ καὶ πεποίηκα τοῦ Θεοῦ εὐδοικῆσαντος καὶ τοῦτο μὲν ὕστερον.

ΚΑ'

Πρὸ δὲ χρόνου τινὸς ἱκανοῦ παρέβαλον τούτῳ τῷ ἀγίῳ γέροντι βαρηθεὶς ὑπὸ λογισμοῦ τινος σατανικοῦ καὶ τοῦτον αὐτῷ ἀναθέμενος καὶ εὐχὴν λαβὼν παρ' αὐτοῦ αὐτίκα ἀνέσεως ἔτυχον.
20 Ἐμοῦ δὲ τῇ αὐτοῦ θυρίδι παρακαθημένου καὶ τῆς θείας αὐτοῦ ἀπολαύοντος διδασκαλίας Γεώργιός τις ἤγαγε τὸν υἱὸν αὐτοῦ δαιμονιῶντα πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦτον ρίψας ἔμπροσθεν τῆς θυρίδος αὐτοῦ ἀπῆλθεν. Τοῦ δὲ παιδίου κειμένου καὶ κλαίοντος γνοὺς ὁ γέρων ὅτι πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει, ἐπσλαχνίσθη καὶ
25 ποιήσας εὐχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἀλείψας αὐτὸν ἔλαιον τοῦ παναγίου Σταυροῦ ἀπεκατέστησεν αὐτὸν ὑγιῆ. Τοῦ γὰρ πονηροῦ αὐτίκα ὑποχωρήσαντος πνεύματος ἐκαθαρίσθη τὸ παιδίον ἀπὸ τῆς ὄρας ἐκείνης.

ΚΒ'

Ὁ ἀββᾶς Εὐστάθιος ὁ τὴν τοῦ Σπηλαιίου ἡγεμονίαν πρὸ ὀλίγων

τομη μεταβολή. Κι ἀφοῦ ἔτσι ἀνέβηκα, ἔμεινα στή μονή τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου, τὸν Ἰούλιο μήνα τῆς ἕκτης ἰνδικτιῶνος⁴¹.

Ἀπὸ τότε ἐπήγαινα σ' αὐτὸν συνεχῶς ἀναθέτοντας σ' αὐτὸν ὅλες τὶς σκέψεις μου, ἐκτὸς τοῦ ὅτι, ὅπως ἐγνώριζα, μαθητές του ἐπήγαιναν στὸ σπίτι μας στὴν Σκυθόπολη, σὰν ξενοδοχεῖο τους καὶ ἔπαιρναν ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου κάποια ἐτήσια εὐλογία γιὰ τὸ κοινὸ τῆς λαύρας καὶ τὸν θεσπέσιο πατέρα. Διότι οἱ γονεῖς μου ἦσαν ἀφοσιωμένοι πολὺ σ' αὐτὸν καὶ στοὺς πατέρες τῆς λαύρας, ἀφ' ὅτου ὁ οἶκος μας ἀξιώθηκε τῆς παρουσίας τοῦ ἁγίου πατέρα μας Σάββα. Γι' αὐτὸ ἡ μητέρα μου μοῦ ἔδωσε τὶς παραπάνω ἐντολές, ὅταν ἔφευγα, ὁπότε κι ἐγὼ θαρραλεώτερα πηγαίνω κι ἀπολαμβάνω τὴν νοθεσία καὶ εὐχή του. Τώρα μάλιστα προτράπηκα ἀπ' αὐτὸν ν' ἀφήσω τὴν κατοίκηση τῆς Νέας Λαύρας καὶ νὰ κατοικήσω στὴ Μεγίστη Λαύρα. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκαμα μὲ τὴν εὐδοκία τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' αὐτὸ θὰ τὸ ἐκθέσω ἀργότερα.

21

Πρὶν ἀπὸ ἀρκετὸ χρόνο ἐπισκέφθηκα τὸν ἅγιο αὐτὸν γέροντα, κτυπημένος ἀπὸ κάποιον σατανικὸ λογισμό, καὶ τὸν ἀνέθεσα σ' αὐτόν, καί, ἀφοῦ ἐπῆρα ἀπὸ αὐτὸν εὐχή, ἀμέσως ἐπέτυχα ἀνεση. Ἐνῶ λοιπὸν ἐγὼ καθόμουν δίπλα στὴ θύρα του καὶ ἀπολάμβανα τὴ θεία διδασκαλία του, κάποιος Γεώργιος ἔφερε πρὸς αὐτὸν τὸ γιό του δαιμονισμένο, τὸν ἔρριψε μπροστὰ στὴ θύρα του καὶ ἀνεχώρησε. Καθῶς τὸ παιδί ἦταν ξαπλωμένο κι ἔκλαιε, ὁ γέροντας πού κατάλαβε ὅτι ἔχει ἀκάθαρτο πνεῦμα, τὸ εὐσπλαγχνίσθηκε, ἀνέπεμψε γι' αὐτὸ εὐχή καί, ἀφοῦ τὸ ἄλειψε μὲ ἔλαιο τοῦ παναγίου Σταυροῦ, τὸ ἀποκατέστησε στὴν ὑγεία του. Πράγματι τὸ πονηρὸ πνεῦμα ὑποχώρησε ἀμέσως κι ἀπὸ ἐκείνη τὴν ὥρα τὸ παιδί ἐκαθαρίσθηκε.

22

Ὁ ἀββᾶς Εὐστάθιος πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες εἶχε διαδεχθεῖ τὴν

τούτων ἡμερῶν διαδεξάμενος Σεργίου τελευτήσαντος, ἀνὴρ τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι συνέσει διαπρέπων πνευματικῇ καὶ ὀρθοῖς δόγμασι καὶ σωφροσύνη βίου διηγῆσατό μοι λέγων ὅτι.

Ἐπολεμήθην ποτὲ ὑπὸ τοῦ τῆς βλασφημίας δαίμονος δεινῶς
5 καὶ ἀπελθὼν πρὸς τὸν ἀββᾶν Ἰωάννην τὸν ἡσυχαστὴν ἀνεθέμην αὐτῷ τοὺς λογισμοὺς μου καὶ παρεκάλουν εὐχὴν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν. Ὁ δὲ γέρον ἀναστάς ἐποίησέ μοι εὐχὴν καὶ λέγει.

Εὐλογητὸς Κύριος, τέκνον, ὅτι οὐ μὴ προσεγγίσει σοι
ἔτι ὁ τῆς βλασφημίας λογισμὸς.

10 Καὶ οὕτω γέγονε κατὰ τὸν λόγον τοῦ γέροντος καὶ ἀπὸ τότε οὐκέτι ἠσθόμην τοῦ πονηροῦ εἰκείου καὶ βλασφήμου λογισμοῦ.

ΚΓ'

Γυνὴ τις Καππαδόκισσα μὲν τῷ γένει, Βασιλίνα δὲ τῇ κλήσει
διάκονος οὖσα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως,
ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἔχουσα τινὰ μεθ' ἑαυτῆς ἀνεψιὸν μειζοτέ-
15 ρου τάξιν ἐπέχοντα, ὅστις τὰ ἄλλα μὲν εὐλαβὴς ὑπῆρχε, τῇ δὲ
Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ οὐκ ἐκοινῶνει, τὴν Σευήρου ἑτεροδοξίαν
εἰσδεξάμενος. Ἡ μὲν οὖν διάκονος πολλὴν ἐποιεῖτο σπουδὴν
τὴν ἐκείνου μεταθεῖναι γνώμην καὶ ἐνώσαι τῇ Καθολικῇ Ἐκ-
κλησίᾳ, δι' ἧ καὶ ἕκαστον δίκαιον ἄνδρα παρεκάλει εὐχὴν ποιῆ-
20 σαι ὑπὲρ αὐτοῦ, ἧτις γυνὴ ἀκούσασα περὶ τῆς τοῦ θεσπεσίου
Ἰωάννου χάριτος ἐπεπόθει μὲν προσκυνῆσαι αὐτόν, μαθοῦσα δὲ
ὅτι ἀνένδεκτόν ἐστιν κατέρχεσθαι γυναῖκα εἰς τὴν λαύραν, μετα-
στεилаμένη Θεόδωρον τὸν αὐτοῦ μαθητὴν, ἐδυσώπει λαβεῖν
τοῦτον καὶ τῷ ἀγίῳ ἀπενέγκαι γέροντι, πιστεύουσα ὅτι διὰ τῆς
25 αὐτοῦ εὐχῆς μεταβάλλει ὁ Θεὸς τὴν σκληροκαρδίαν αὐτοῦ καὶ
ἀξιοῦται κοινωνῆσαι τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὅντινα λαβὼν ὁ

ἡγουμενία τοῦ Σπηλαίου, ἀφοῦ ὁ Σέργιος πέθανε. Ὁ Εὐστάθιος αὐτὸς ποὺ ἦταν ἄνδρας ποὺ διέπρεπε μὲ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ στὴν πνευματικὴ σύνεση, στὰ ὀρθὰ δόγματα καὶ τὴ σωφροσύνη τοῦ βίου, μοῦ διηγήθηκε λέγοντας.

Ἐπολεμήθηκα κάποτε ἀπὸ τὸ δαίμονα τῆς βλασφημίας φοβερὰ καὶ πηγαίνοντας στὸν ἀββᾶ Ἰωάννη τὸν ἡσυχαστὴ τοῦ ἐξομολογήθηκα τοὺς λογισμούς μου καὶ τὸν παρακάλεσα νὰ λάβω ἀπ' αὐτὸν εὐχή. Ὁ γέροντας ἐσηκώθηκε καὶ μοῦ ἔκαμε εὐχή, καὶ μοῦ λέγει.

Εὐλογητὸς ὁ Κύριος, τέκνο μου, διότι δὲν θὰ σὲ πλησιάσει πλέον ὁ λογισμὸς τῆς βλασφημίας.

Κι ἔτσι συνέβηκε κατὰ τοὺς λόγους τοῦ γέροντα· καὶ ἀπὸ τότε δὲν αἰσθάνθηκα ποτὲ πλέον τὸν πονηρὸ καὶ βλάσφημο ἐκεῖνο λογισμό.

23

Κάποια γυναίκα, Καππαδόκισσα στὴν καταγωγή, ὀνομαζόμενη Βασιλίνα, διάκονος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα, ἔχοντας μαζί της ἕναν ἀνεψιό της ποὺ κατεῖχε ἀνώτερη τάξη. Αὐτὸς ὁ ἀνεψιὸς κατὰ τὰ ἄλλα ἦταν εὐλαβής, ἀλλὰ δὲν ἐπικοινωνοῦσε μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία, διότι εἶχε δεχθεῖ τὴν ἑτεροδοξία τοῦ Σευήρου. Ἡ διάκονος λοιπὸν κατέβαλε μεγάλη προσπάθεια νὰ μεταστρέψει τὴ γνώμη ἐκείνου καὶ νὰ τὸν ἐνώσει μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία· γι' αὐτὸ καὶ παρακαλοῦσε κάθε δίκαιο ἄνδρα νὰ κάμει εὐχή γι' αὐτόν. Ἡ γυναίκα λοιπὸν αὐτὴ, ὅταν ἄκουσε γιὰ τὴ χάρη τοῦ θεσπέσιου Ἰωάννη, ἐπόθησε νὰ τὸν προσκυνήσει· ὅταν ὁμως ἔμαθε ὅτι ἀντενδεῖκνυται νὰ κατεβαίνει γυναίκα στὴ λαύρα, προσκάλεσε τὸν μαθητὴ του Θεόδωρο καὶ τὸν παρακάλεσε νὰ τὸν πάρει καὶ νὰ τὸν μεταφέρει στὸν ἅγιο γέροντα, πιστεύοντας ὅτι μὲ τὴν εὐχή του ὁ Θεὸς θὰ μεταβάλλει τὴν σκληροκαρδία του καὶ θὰ γίνεαι ἄξιος νὰ κοινωνήσει μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἀφοῦ ὁ μαθητὴς Θεόδωρος τὸν ἐπῆρε, κα-

μαθητῆς Θεόδωρος κατῆλθε πρὸς τὸν γέροντα καὶ τὸ θυρίδιον κρούσας κατὰ τὸ ἔθος καὶ τοῦ γέροντος μέλλοντος ἀνοίγειν ἔβαλον μετάνοιαν ἀμφότεροι. Καὶ τοῦ μαθητοῦ εἰπόντος,

Εὐλόγησον ἡμᾶς, πάτερ,

5 Ἀνοίξας ὁ γέρων λέγει πρὸς τὸν μαθητήν.

Σὲ μὲν εὐλογῶ, οὗτος δὲ ἀνευλόγητός ἐστιν.

Τοῦ δὲ μαθητοῦ λέγοντος,

Μὴ οὕτω, πάτερ,

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

10 Ὅντως οὐκ εὐλογῶ αὐτόν, ἕως ἀποστῆ τοῦ φρονήματος τῶν Ἀποσχιστῶν καὶ τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ καθομολογήσῃ κοινωνῆσαι.

Ταῦτα ἀκούσας ἐκεῖνος ἐξεπλάγη ἐπὶ τῷ τοῦ γέροντος διορατικῷ χαρίσματι καὶ τῷ θαύματι ἀλλοιωθεὶς συνέθετο μετὰ
15 πληροφορίας κοινωνῆσαι τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Τότε ὁ γέρων εὐλόγησας αὐτόν καὶ ἀναστήσας μετέδωκεν αὐτῷ πρῶτος τῶν ἀχράντων μυστηρίων, πᾶσαν διψυχίαν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀποσμήξαντι καρδίας.

ΚΔ'

Τοῦτο μαθοῦσα ἡ Βασιλίνα εἰς πλείονα πόθον ἦλθε τοῦ θεάσασθαι αὐταῖς ὄψεσι τὸν ἅγιον γέροντα καὶ ἐλογίσατο μεταμφιάσασθαι ἀνδρικὸν σχῆμα καὶ πρὸς αὐτόν εἰς τὴν λαύραν κατελθεῖν καὶ τὰ καθ' ἑαυτὴν ἀναθέσθαι αὐτῷ. Καὶ τούτου ὑπὸ ἀγγελικῆς ὄπτασίας φανερωθέντος αὐτῷ δηλοῖ αὐτῇ λέγων.

25 Γίνωσκε ὅτι κἂν ἔλθῃς, οὐχ ὀράς με· μὴ οὖν σκυλῆς, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπόμεινον καὶ ὅπου δᾶν διάγῃς, ἐφίσταμαί σοι καθ' ὕπνου καὶ ἀκούω τὰ παρὰ σοῦ καὶ ὅσα δᾶν ἐμβάλη μοι ὁ Θεός, ἀπαγγελῶ σοι.

Ταῦτα ἐκείνη ἀκούσασα καὶ πιστεύσασα δέχεται ἐναργῶς τὴν

τέβηκε πρὸς τὸν γέροντα, ἐκτύπησε τὴ θύρα κατὰ τὴ συνήθεια, καὶ τὴ στιγμή πού ὁ γέροντας ἐπρόκειτο ν' ἀνοίξει, ἔβαλαν κι οἱ δύο μετάνοια. Καθὼς ὁ μαθητὴς εἶπε,

Εὐλόγησέ μας, πάτερ,

Ὁ γέροντας ἀνοίξε καὶ λέγει πρὸς τὸν μαθητὴ.

Ἐσένα σὲ εὐλογῶ, αὐτὸς ὁμῶς εἶναι ἀνευλόγητος.

Ὅταν ὁ μαθητὴς εἶπε,

Μὴ ἔτσι, πάτερ,

Ἀποκρίθηκε ὁ γέροντας.

Πράγματι δὲν τὸν εὐλογῶ, μέχρι πού ν' ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὸ φρόνημα τῶν Ἀποσχιστῶν καὶ νὰ δώσει ὁμολογία ὅτι θὰ κοινωνήσει μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία.

Καθὼς ἐκεῖνος ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια ἐθαύμασε γιὰ τὸ διορατικὸ χάρισμα τοῦ γέροντα καὶ ἀλλαγμένος ἀπὸ τὸ θαῦμα συμφώνησε μὲ πεποίθηση νὰ κοινωνήσει μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία. Τότε ὁ γέροντας, ἀφοῦ τὸν εὐλόγησε καὶ τὸν ἀνέστησε, τοῦ μετέδωσε πρῶτος τὰ ἄχραντα μυστήρια, ξεπλέοντας κάθε διψυχία ἀπὸ τὴν καρδιά του.

24

Ὅταν ἔμαθε αὐτὸ ἡ Βασιλίνα ἐνίωσε μεγαλύτερο πόθο νὰ ἰδεῖ μὲ τὰ μάτια της τὸν ἅγιο γέροντα καὶ ἐσκέφθηκε νὰ μεταμφιεσθεῖ σὲ ἄνδρα, νὰ κατεβεῖ πρὸς αὐτὸν στὴ λαύρα καὶ νὰ τοῦ ἐξομολογηθεῖ τὰ δικά της. Καθὼς αὐτὸ τοῦ ἐφανερώθηκε ἀπὸ ἀγγελικὴ ὄπτασία τῆς δηλώνει λέγοντας.

Γνώριζε ὅτι, κι ἂν ἔλθεις, δὲν θὰ μὲ ἰδεῖς· μὴ κοπιάζεις λοιπόν, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπόμεινε καὶ ὅπου μείνεις, θὰ σοῦ παρουσιασθῶ στὸν ὕπνο, θὰ ἀκούσω ὅσα μοῦ εἶπεις καὶ ὅσα μοῦ ὑποδείξει ὁ Θεός, θὰ σοῦ τὰ ἀνακοινώσω.

Ἀφοῦ ἄκουσε ἐκείνη αὐτὰ τὰ λόγια καὶ ἐπίστευσε, δέχεται τὴν

όπτασίαν. Φαίνεται γὰρ αὐτῇ καθ' ὕπνους λέγων.

Ἴδου δὴ ὁ Θεὸς ἀπέσταλκέ με πρὸς σέ· ἀπάγγελόν μοι,
εἴ τι βούλη.

Ἡ δὲ τὰ καθ' ἑαυτὴν εἰποῦσα τὴν πρόσφορον ἀπόκρισιν ἔλαβε
5 καὶ ἀνέστη εὐχαριστοῦσα τῷ Θεῷ, καὶ ἔλθόντι τῷ μαθητῇ τοῦ
γέροντος τό τε σχῆμα καὶ τὸν χαρακτῆρα ἀπήγγειλε. Ταῦτα ἐγὼ
παρ' αὐτῆς ἐκείνης ἀκούσας τῆς διακόνου Βασιλίνης τῇ πα-
ρούσῃ συγγραφῇ συνέταξα.

ΚΕ'

Ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἐγκέκλεισται ὁ ἅγιος οὗτος γέρων, κρημνὸν ἔχει
10 κατὰ δυσμὰς ὑψηλότατον, τοίχου τόπον ἀποπληροῦντα, καθ' οὗ
ἢ στέγη τοῦ κελλίου ἐπεστήρικται. Ἡ δὲ τοῦ κρημοῦ πέτρα το-
σοῦτον ξηροτάτη λίαν ὑπάρχει καὶ ἄνικμος, ὥστε μηδ' ὄλως νο-
τίδα ἐμποιεῖν τῷ κελλίῳ. Ἐν μιᾷ τοίνυν τῶν ἡμερῶν λαβῶν ὁ
ἅγιος οὗτος γέρων σπέρμα ἐνὸς σχαδίου λέγει τοῖς ἑαυτοῦ μαθη-
15 ταῖς Θεοδώρῳ καὶ Ἰωάννῃ.

Ἀκούσατέ μου, τέκνα· ἐὰν ἢ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία
χαρίσῃται τῷ σπέρματι τούτῳ χάριν καὶ ταύτη τῇ
πέτρῃ δύναμιν πρὸς τὸ καρπογονῆσαι, γινώσκετε ὅτι
δωρεὰν χαρίζεται μοι τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν.

20 Καὶ τοῦτο εἰπὼν προσέπλασε τῇ ἀρρήκτῳ ἐκείνῃ πέτρῃ τὴν
σχάδα. Ὁ δὲ τὴν ράβδον Ἀαρὼν ξηρὰν οὖσαν βλαστῆσαι καὶ
ἐξανθῆσαι ἐπινεύσας Θεὸς αὐτὸς καὶ τὴν ἀρρηκτον ταύτην καὶ
ξηροτάτην πέτραν βλαστῆσαι ἐκέλευσε πρὸς τὸ δεῖξαι ταῖς με-
τάπειτα γενεαῖς ὁποίας ὁ δοῦλος αὐτοῦ τετύχηκε χάριτος. Καὶ
25 ἰδὼν ὁ γέρων τὸν βλαστὸν ἠὲ χαρίσσει τῷ Θεῷ μετὰ δακρῦων.
Ὅστις βλαστὸς κατὰ μικρὸν εἰς ὕψος ἐγειρόμενος ἔφθασε τὴν
στέγην, ἦν καὶ ἀπεστέγασαν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τῷ χρόνῳ ἰδοὺ
τρία σῦκα ἐκαρποφόρησεν. Ἄπερ λαβῶν ὁ γέρων καὶ μετὰ δα-
κρῦων καταφιλήσας ἔφαγεν, εὐχαριστῶν τῷ πληροφορήσαντι

όπτασία καθαρά. Πράγματι τῆς παρουσιάζεται στὸν ὕπνο καὶ τῆς λέγει.

Νὰ λοιπόν, ὁ Θεὸς μ' ἔστειλε πρὸς ἐσένα· πές μου, τί θέλεις.

Ἐκείνη, ἀφοῦ εἶπε τὰ δικά της, ἐδέχθηκε κατάλληλη ἀπόκριση καὶ ἐσηκώθηκε, εὐχαριστώντας τὸν Θεό. Ὅταν ἦλθε ὁ μαθητῆς τοῦ γέροντα, τοῦ εἶπε καὶ τὴν ἐμφάνιση καὶ τὸν χαρακτήρα. Ἐγὼ ἄκουσα αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπὸ ἐκείνη τὴν διάκονο Βασιλίνα καὶ τὰ ἐξέθεσα στὴν παρούσα συγγραφή.

25

Ὁ τόπος στὸν ὁποῖο ἐγκλείσθηκε ἐκεῖνος ὁ ἅγιος γέροντας ἔχει γκρεμὸ πρὸς τὰ δυτικά πολὺ ψηλόν, ποὺ χρησιμεύει σὰν τοῖχος, στὸν ὁποῖο στηρίζεται ἡ στέγη τοῦ κελλιοῦ. Ἡ πέτρα τοῦ γκρεμοῦ εἶναι τόσο ξηρὴ καὶ ἄνυδρη, ὥστε νὰ μὴ φέρει οὔτε σταλαματιὰ στὸ κελλί. Μία ἡμέρα λοιπόν ὁ ἅγιος αὐτὸς γέροντας ἐπῆρε τὸν σπόρο ἐνὸς σύκου καὶ εἶπε στοὺς μαθητὲς του Θεόδωρο καὶ Ἰωάννη.

Ἄκουστε με, τέκνα μου· ἂν ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ δώσει χάρη σὲ τοῦτο τὸ σπέρμα καὶ δύναμη σὲ τούτη τὴν πέτρα γιὰ νὰ καρπογονήσει, νὰ γνωρίζετε ὅτι μοῦ χαρίζει δωρεὰ τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Κι ἀφοῦ εἶπε αὐτὸ προσκόλλησε τὸ σύκο στὴν ἀράγιστη ἐκείνη πέτρα. Ὁ Θεὸς ποῦ συναίνεσε νὰ βλαστήσει καὶ νὰ ἀνθήσει ἡ ξηρὴ ράβδος τοῦ Ἀαρῶν⁴², διέταξε νὰ βλαστήσει καὶ ἡ ἄρηκτη τούτη καὶ ξηρότατη πέτρα, γιὰ νὰ δείξει στίς μετέπειτα γενεὲς ποιά χάρη πέτυχε ὁ δοῦλος του. Ὅταν ὁ γέροντας εἶδε τὸν βλαστὸ εὐχαρίστησε τὸν Θεὸ μὲ δάκρυα. Κι αὐτὸς ὁ βλαστός, ἀνεβαίνοντας πρὸς τὸ ὕψος, ἔφθασε στὴ στέγη, τὴν ὁποία καὶ ἐγκρέμισαν, καὶ γενικά, στὸν ἕνα χρόνο ἐκαρποφόρησε τρία σῦκα. Ὁ γέροντας τὰ ἐπῆρε, τὰ ἐφίλησε μὲ δάκρυα καὶ τὰ ἔφαγε εὐχαριστώντας τὸ Θεὸ ὁ ὁποῖος τὸν ἱκανοποίησε, ἐνῶ ἔδω-

42. Ἄρ. 17,8.

αὐτὸν Θεῶ, διαδοῦς καὶ τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς πρὸς μικρὸν. Καὶ ἰδοὺ τὸ δένδρον βοᾷ τῇ ἀρετῇ τοῦ γέροντος μαρτυροῦν. Ἐφ' οὗ δὲ τὰ σῦκα ἔφαγεν ὁ θεοφόρος οὗτος γέρων, ἐτοιμάζετο πρὸς τὴν ἔξοδον· ἐπειδὴ δὲ λοιπὸν εἰς βαθὺ γῆρας ἤλασεν, ἠνέωξαν
5 οἱ μαθηταὶ τὸν τόπον πρὸς τὸ διακονεῖν αὐτῶ.

KS'

Ἐγὼ τοίνυν εἰσελθὼν πρὸς αὐτὸν καὶ τὸ φοβερὸν τοῦ βλαστοῦ θεασάμενος θέαμα, κατενόουν ἐπιμελῶς πῶς ἐρριζώθη καὶ εἰ ραγάδα ἔσχεν ἢ πέτρα, καὶ εὐρεῖν οὐκ ἠδυνήθην, ὥστε με ἐκπλαγέντα εἶπεῖν.

- 10 «Ὅ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ, ὡς ἀνεξερευνητὰ τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι οἱ ὁδοὶ αὐτοῦ».

Καὶ γὰρ ἴσασιν οἱ πολυχρόνιον πείραν τῆς λαύρας τοῦ μακαρίου Σάββα ἔχοντες, ὅτι περ οὔτε ἐν ἀέρι καὶ κήπῳ συκῇ γίνεται ἢ
15 ἕτερον δένδρον διὰ τὴν πολλὴν θερμότητα καὶ ξηρότητα τῶν ἀέρων τῆς λαύρας· εἰ δὲ τις προφέρει τὰ δένδρα τοῦ μικροῦ τῆς αὐτῆς λαύρας κοινοβίου τὰ παρὰ τὴν ὁδὸν ὄντα, γινωσκέτω ὁ τοιοῦτος ὅτι ἐκεῖνα εὐχῆς ἔργον γεγένηται τοῦ μακαρίου Σάββα, βάθος τε γῆς εὐρηκότος καὶ εὐπορίαν τῶν τοῦ χειμάρρου ὄμβρι-
20 μαίων ὑδάτων καὶ τῶν τοῦ αὐτοῦ μικροῦ κοινοβίου πατέρων μέχρι τοῦ νῦν ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ χειμάρρου ὄλον τὸν χειμῶνα αὐτὰ ποτιζόντων. Ἀμέλει πολλῶν ἐπιχειρησάντων παρὰ τὸν χεῖμαρρον φυτεῦσαι ἔνθα βάθος γῆς ἦν, καὶ ὄλον τὸν χειμῶνα ποτιζόντων, μόλις ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἴσχυσαν κρατῆσαι τὰ φυτὰ διὰ
25 τὴν, ὡς εἴρηται, πολλὴν τῶν ἀέρων ξηρότητα καὶ τὸ σφοδρὸν τῶν καυμάτων.

KZ'

Καὶ ταῦτα μὲν ἐκ πολλῶν ὀλίγα ἀναλεξάμενος γραφῆ παραδέ-

σε μικρά κομμάτια καὶ στοὺς μαθητῆς του. Καὶ νὰ τὸ δένδρο φωνάζει μαρτυρώντας τὴν ἀρετὴ τοῦ γέροντα. Ἀφοῦ αὐτὸς ὁ θεοφόρος γέροντας ἔφαγε τὰ σύκα, ἐτοιμαζόταν γιὰ τὴν ἐξοδο. Ἐπειδὴ ἔπειτα ἔφθασε σὲ βαθειὰ γεράματα, ἀνοιξαν οἱ μαθητῆς τὸν τόπο γιὰ νὰ τὸν ὑπηρετοῦν.

26

Ἐγὼ λοιπὸν εἰσῆλθα πρὸς αὐτὸν καί, καθὼς εἶδα τὸ φοβερὸ θέαμα τοῦ βλαστοῦ, παρατηροῦσα προσεκτικὰ πῶς ριζώθηκε κι ἂν εἶχε σχισμὴ ἢ πέτρα, ἀλλὰ δὲν μπόρεσα νὰ εὔρω, ὥστε εἶπα ἔκπληκτος.

Πῶ πῶ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ· πόσο ἀνεξερεῦνητα εἶναι τὰ κρίματά του καὶ ἀνεξιχνίαστοι οἱ δρόμοι του!»⁴³.

Διότι ὅσοι ἔχουν πολυχρόνια πείρα τῆς λαύρας τοῦ μακαρίου Σάββα γνωρίζουν ὅτι δὲν γίνεται στὸν ἀέρα καὶ στὸν κῆπο συκιά ἢ ἄλλο δένδρο ἐξ αἰτίας τῆς πολλῆς θερμότητος καὶ ξηρότητος τῶν ἀέρων τῆς λαύρας. Ἄν ὅμως ἀναφέρει κανεὶς τὰ δένδρα τοῦ μικροῦ κοινοβίου τῆς ἴδιας λαύρας ποὺ εἶναι δίπλα στὸ δρόμο, ἃς γνωρίζει αὐτὸς ὅτι ἐκεῖνα εἶναι προῖον εὐχῆς τοῦ μακαρίου Σάββα, ποὺ εὗρηκε βάθος γῆς καὶ εὐκολία ἀπὸ τὰ βρόχινα ὕδατα τοῦ χειμάρρου καὶ τοὺς πατέρες τοῦ ἴδιου μικροῦ κοινοβίου ποὺ τὰ ποτίζουν ὡς τῶρα ἀπὸ τὸ νερὸ τοῦ χειμάρρου ὅλο τὸν χειμῶνα. Μάλιστα, ἐνῶ πολλοὶ ἐπεχείρησαν νὰ φυτεύσουν κοντὰ στὸν χεῖμαρρο, ὅπου ὑπῆρχε βάθος γῆς καὶ ἐπότιζαν ὅλο τὸν χειμῶνα, κατόρθωσαν νὰ κρατῆσουν τὰ φυτὰ μόλις ἓνα ἔτος, ἐξ αἰτίας, ὅπως ἔχει λεχθεῖ, τῆς πολλῆς ξηρότητος τῶν ἀέρων καὶ τῆς σφοδρότητος τῶν καυμάτων.

27

Αὐτὰ τὰ λίγα διάλεξα ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ τὰ παρέδωσα μὲ τῆ

43. Ρωμ. 11,33.

δωκα, παραλείψας διηγήσασθαι τοὺς περὶ πίστεως αὐτοῦ ἀγῶ-
 νας, οὗς ἐνεδείξατο κατὰ τῶν Ὁριγένους καὶ Θεοδώρου τοῦ
 Μοψουεστίας δογμάτων τε καὶ ὑπασπιστῶν, καὶ τοὺς διωγμοὺς
 οὗς ὑπέμεινε κατὰ τὸ εὐαγγέλιον ὑπὲρ τῶν ἀποστολικῶν δογμά-
 5 των. Ἀλλὰ τὰ τούτου ἀνδραγαθήματα ἄλλοις συγγραφεῦσι πα-
 ραχωρῶ διηγήσασθαι· εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι πολλοῖς, ὡς εἰκός, μετὰ
 τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν σπουδαστέον γενήσεται ἀναγράψασθαι
 τοὺς τε ἀγῶνας καὶ διωγμοὺς καὶ κινδύνους οὗς ὑπέμεινεν ὑπὲρ
 τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ τὰς νίκας καὶ τὰς ἐνδόξους αὐτοῦ
 10 πολιτείας, κατὰ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν καθ' ἡμᾶς πολιτείαν καὶ
 διὰ τὸν βίον καὶ διὰ τὰς ἀπαστραπτούσας αὐτοῦ ἀρετὰς περιφή-
 μου καὶ περιβοήτου γεγονότος.

Ὡς δὲ ἤκουσα τῆς ἀγίας αὐτοῦ γλώττης διηγουμένης, τῷ εἰ-
 κοστῷ ὀγδόῳ τῆς αὐτοῦ ἡλικίας χρόνῳ ἐπίσκοπος ἐχειροτονή-
 15 θη, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, καὶ ἐποίησεν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ἔτη
 ἑννέα καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν λαύραν τὸ πρότερον ἔτη δώδεκα, ἐξ
 ὧν ἐδιηκόνησεν ἔτη ἕξ καὶ ἠσύχασεν ἔτη ἕξ, καὶ ἔμεινεν εἰς τὸν
 Ρουβᾶν ἔτη ἕξ καὶ ἐν τῷ κελλίῳ καθειργμένος, ἐν ᾧ καὶ μέχρι
 τοῦ νῦν ἠσυχάζει, ἐπλήρωσε σὺν Θεῷ τεσσαράκοντα ἑπτὰ χρό-
 20 νους, καὶ ἰδοὺ ἔφθασε τὸν ἑκατοστὸν τέταρτον τῆς ἑαυτοῦ ἡλι-
 κίας χρόνον καὶ ἔστιν λίαν πρεσβύτης καὶ φαιδρὸς τῷ προ-
 σώπῳ καὶ τῇ ψυχῇ προθυμότατος καὶ θείας χάριτος ἐμπεπλη-
 σμένος· εὐχόμεθα δὲ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ ἵνα ὁ Θεὸς ἔτι μᾶλλον καὶ
 μᾶλλον ἐνδυναμώσῃ αὐτὸν καὶ τὸν δρόμον αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ τε-
 25 λειώσῃ.

Εὐχαῖς αὐτοῦ ἐλεήσει καὶ ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἁμαρτωλοὺς
 τοὺς συγγραψαμένους, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

γραφῆ· παρέλειψα ὅμως νὰ διηγηθῶ τοὺς περὶ πίστεως ἀγῶνες του, τοὺς ὁποίους ἐπέδειξε κατὰ τῶν δογμάτων καὶ τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ Ὁριγένους καὶ τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, καὶ τοὺς διωγμοὺς πού ὑπέμεινε κατὰ τὸ εὐαγγέλιο ὑπὲρ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων. Ἀλλὰ τὰ ἀνδραγαθήματα αὐτοῦ τὰ παραχωρῶ σὲ ἄλλους συγγραφεῖς γιὰ νὰ τὰ διηγηθοῦν. Διότι γνωρίζω καλὰ ὅτι μετὰ τὴν ἀποβίωσή του, ὅπως εἶναι εὐλογο, πολλοὶ θὰ φροντίσουν νὰ περιφράξουν τοὺς ἀγῶνες καὶ διωγμοὺς καὶ κινδύνους, τοὺς ὁποίους ὑπέμεινε γιὰ χάρη τῆς ὀρθόδοξης πίστεως, καὶ τὶς νίκες καὶ τὶς ἐνδοξες ἐνέργειές του, ἀφοῦ σὲ ὅλη τὴν ἐδῶ διαμονή του ἔγινε περίφημος καὶ περιβόητος γιὰ τὸν βίο καὶ τὶς ἀστραφτερὲς ἀρετές του.

28

Ὅπως μάλιστα ἄκουσα ἀπὸ τὴν ἀγία γλῶσσα του νὰ διηγεῖται, κατὰ τὸ εἰκοστὸ ὄγδοο ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος, καθὼς ἔχει λεχθεῖ καὶ παραπάνω, ἔκαμε στὴν ἐπισκοπὴ ἑννέα ἔτη, ἔμεινε στὴ λαύρα πρωτύτερα δώδεκα ἔτη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἕξι ὑπηρέτησε καὶ ἕξι ἡσύχασε, ἔμεινε στὸν Ρουβᾶ ἕξι ἔτη καὶ στὸ κελλὶ κλεισμένος, στὸ ὁποῖο ἡσυχάζει ὡς τώρα, συμπλήρωσε σαράντα ἑπτὰ ἔτη· καὶ νά, ἔφθασε τὸ ἑκατοστὸ τέταρτο ἔτος τῆς ἡλικίας του⁴⁴ καὶ εἶναι πολὺ πρεσβύτης καὶ φαιδρὸς στὸ πρόσωπο, προθυμότατος στὴν ψυχὴ καὶ γεμάτος θεία χάρη. Εὐχόμαστε καὶ ἐμεῖς οἱ ταπεινοὶ στὸ Θεὸ νὰ τὸν δυναμώνει κάθε φορὰ περισσότερο καὶ νὰ τὸν τελειώσει εἰρηνικᾶ.

Εἶθε μὲ τὶς εὐχές του νὰ ἐλεήσει κι ἐμᾶς τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἁμαρτωλοὺς πού συγγράψαμε αὐτὸν τὸν βίο, στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

44. Τὸ ἑκατοστὸ τέταρτο ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ Ἰωάννη ἦταν μεταξύ 8 Ἰανουαρίου τοῦ 557 καὶ 7 Ἰανουαρίου τοῦ 588.

Β Ι Ο Σ

ΤΟΥ ΑΒΒΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΒΙΟΣ
ΤΟΥ ΑΒΒΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Α'

Τοῦ ἀναχωρητοῦ καὶ πάντων ἀναχωρητῶν ἀρίστου Κυριακοῦ
πολλάκις ἐν τῷ περὶ Εὐθυμίου τοῦ μεγάλου ρηθέντι μοι λόγῳ
μνήμην ἐποίησάμην· ἀναγκαῖον τοίνυν ἠγησάμην τοῦτον δι' ὀλί-
γων γνωριμώτερον τοῖς ἐντυγχάνουσι καταστῆσαι, ὀλίγας τινὰς
5 ἀπαρχὰς τῶν αὐτῶ κατορθωθέντων διηγούμενος. Εἰ γὰρ ἡ
ἀπαρχὴ τῶν λεγομένων λογίων ἀγία, δῆλον ὅτι καὶ τὸ φύραμα
τοῦ παντὸς αὐτοῦ βίου συνηγίασται.

Β'

Οὗτος τοίνυν ὁ τὴν ψυχὴν ἔχων πεφωτισμένην Κυριακός, γένος
μὲν τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρχεν πόλεως Κορίνθου, γονέων δὲ πατρὸς
10 μὲν Ἰωάννου πρεσβυτέρου τῆς κατὰ Κόρινθον ἀγίας τοῦ Θεοῦ
καθολικῆς ἐκκλησίας, μητρὸς δὲ Εὐδοξίας, ὑφ' ὧν ἐγεννήθη
περὶ τὸ τέλος τῆς Θεοδοσίου τοῦ νέου βασιλείας, μηνὶ Ἰανουα-
ρίῳ ἐνάτῃ τῆς δευτέρας Ἰνδικτιῶνος. Γέγονε δὲ ἀνεψιὸς ἐκ
μητρὸς Πέτρου τοῦ ἐπισκόπου Κορίνθου, ὑφ' οὗ γέγονεν ἀνα-
15 γνώστης ἐκ βρέφους τῆς αὐτῆς ἀγίας ἐκκλησίας. Ὅστις ἀββᾶς
Κυριακὸς ἀναγινώσκων τὰς θείας Γραφάς, ὡς αὐτὸς μοι διηγῆ-
σατο, καὶ διημερεύων ἐν αὐταῖς καὶ διανυκτερεύων ἔτι ὧν νέος
ἐθαύμαζε, πῶς πολυτρόπως κατὰ γενεὰν καὶ γενεὰν τοὺς ὀρθῆ

ΒΙΟΣ

ΤΟΥ ΑΒΒΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

1

Πολλές φορές ἐμνημόνευσα τὸν ἀναχωρητὴ καὶ ἄριστο ὄλων τῶν ἀναχωρητῶν Κυριακὸ στὸν λόγο ποὺ συνέγραψα γιὰ τὸν μέγα Εὐθύμιο. Θεώρησα λοιπὸν ἀναγκαῖο νὰ τὸν καταστήσω γνωριμώτερο στοὺς ἀναγνῶστες μὲ λίγα λόγια, διηγούμενος λίγα σημεῖα τῶν κατορθωμάτων του. Πράγματι, ἂν ἡ ἀπαρχὴ τῶν λόγων ποὺ ἐκφέρονται εἶναι ἀγία, τότε ὅπωςδήποτε καὶ τὸ φύραμα ὄλου τοῦ βίου του θὰ εἶναι συναγιασμένο¹.

2

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ φωτισμένος στὴν ψυχὴ Κυριακὸς καταγόταν ἀπὸ τὴν Κόρινθο, πόλη τῆς Ἑλλάδος. Ὁ πατέρας του Ἰωάννης ἦταν πρεσβύτερος τῆς ἀγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ στὴν Κόρινθο· μητέρα του ἦταν ἡ Εὐδοξία. Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς γονεῖς ἐγεννήθηκε στὸ τέλος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Νέου, τὴν ἐνάτη Ἰανουαρίου τῆς δευτέρας ἰνδικτιῶνος². Καὶ ἦταν ἀνεψιὸς ἀπὸ μητέρα τοῦ ἐπισκόπου τῆς Κορίνθου Πέτρου, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἔγινε ἀναγνώστης τῆς ἴδιας ἀγίας Ἐκκλησίας ἀπὸ βρέφος ἀκόμη. Ὁ ἀββᾶς Κυριακός, καθὼς ἐδιάβαζε τὶς θεῖες Γραφές, ὅπως μοῦ διηγήθηκε ὁ ἴδιος, καὶ ἀφιερωνόταν σ' αὐτὲς ἡμέρα καὶ νύκτα σὲ νεαρὴ ἀκόμη ἡλικία, ἐθαύμαζε μὲ πό-

2. Ἡ δευτέρα ἰνδικτιῶνα ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 448 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 449.

προαιρέσει εὐαρεστήσαι σπουδάσαντας ἐδόξασεν ὁ Θεὸς καὶ φωστῆρας ἐν κόσμῳ ἀνέδειξε καὶ πάντα ἐξ ἀρχῆς ᾧκονόμησε πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὸν μὲν Ἄβελ διὰ θυσίαν δοξάσας, τὸν δὲ Ἐνὼχ δι' εὐαρεστήσεως τῆ μεταθέσει τι-
 5 μῆσας, τὸν δὲ Νῶε διὰ δικαιοσύνης σπινθῆρα τοῦ γένους φυλάξας, τὸν Ἀβραὰμ διὰ πίστεως πατέρα ἐθνῶν ἀναδείξας, τὴν εὐσεβῆ τοῦ Μελχισεδὲκ ἱερωσύνην ἀποδεξάμενος, τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸν Ἰὼβ ὑπομονῆς τε καὶ σωφροσύνης εἰκόνα τῷ βίῳ ἀναστήσας, τὸν Μωυσέα νομοθέτην καταστήσας, τὸν τοῦ Ναυῆ Ἰη-
 10 σοῦν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ χαλιναγωγὸν καταστήσας, τὸν Δαυὶδ προφήτην καὶ βασιλέα καὶ φρικτοῦ μυστηρίου πρόγονον ἀναδείξας, τῆς βαβυλωνίας καμίνου τὴν φλόγα εἰς δρόσον μεταποιήσας, Δανιὴλ τοὺς λέοντας ἐν τῷ λάκκῳ νηστεύειν διδάξας, τὸ θαλάττιον κῆτος εἰς προφητικὸν θάλαμον μετασκευάσας. Πρὸς
 15 τούτοις πᾶσιν ἰλιγγία αὐτοῦ ἢ διάνοια, ἐννοοῦσα τὰ ὑπὲρ ταῦτα, τὸν τόκον τὸν τοιοῦτον τὸν ἄσπορον, τὴν παρθένον καὶ μητέρα, πῶς Θεὸς Λόγος ἀτρέπτως γέγονεν ἄνθρωπος καὶ διὰ τοῦ τιμίου αὐτοῦ σταυροῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως τὸν τε ἄδην ἐσκύλευσε καὶ τὸν ἀπατεῶνα ὄφιν κατήργησε θριαμβεύσας καὶ τοῖς ἰδίῳις
 20 θανατωθέντα παραπτώμασιν Ἀδὰμ ζωοποιήσας, πάλιν εἰς τὸν παράδεισον ἐπανήγαγεν.

Γ'

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα διανοούμενος ὁ Κυριακός, κατενύγη ἢ καρδία αὐτοῦ φόβῳ Θεοῦ καὶ ἐβουλεύσατο ἐπὶ τὴν ἀγίαν πόλιν ἀναχωρῆσαι καὶ τοῖς βιωτικοῖς ἀποτάξασθαι πράγμασι. Καὶ
 25 τοῖς τοιούτοις ἀδολεσχῶν λογισμοῖς ἤκουσεν ἐν μιᾷ Κυριακῇ τοῦ εὐαγγελίου λέγοντος, «εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθῆτω μοι», καὶ παραυτίκα ἐξελθὼν τῆς ἐκκλησίας καὶ μηδενὶ μηδὲν εἰρηκῶς ἦλθεν ἐπὶ Κεγχρεᾶς καὶ ἐπιβὰς πλοίῳ διαπε-

12. Α' Βασ. 16,13 ἐ.

14. Δαν. 6,18.

13. Δαν. 3,50.

15. Ἰωνᾶ 2,1· 11.

16. Ματθ. 16,24.

σους τρόπους έδόξασε ό Θεός σέ κάθε γενεά εκείνους πού φροντίζουν μέ όρθή προαίρεση νά τόν εύαρεστήσουν, και τούς ανέδειξε φωστήρες στόν κόσμο, και πώς οίκονόμησε από την αρχή τὰ πάντα για τή σωτηρία του ανθρώπινου γένους· έδόξασε τόν Ἄβελ για τή θυσία³, τόν Ἐνώχ έτίμησε από εύαρέστηση μέ τή μετάθεση⁴, τόν Νῶε έφύλαξε σπινθήρα του γένους για τή δικαιοσύνη⁵, τόν Ἀβραάμ ανέδειξε για τήν πίστη του πατέρα έθνῶν⁶, τήν εύσεβή ιερωσύνη του Μελχισεδέκ αποδέχθηκε⁷, τόν Ἰωσήφ⁸ και τόν Ἰῶβ⁹ ανύψωσε στόν βίο ως εικόνα ύπομονῆς και σωφροσύνης, τόν Μωϋσῆ κατέστησε νομοθέτη¹⁰, τόν Ἰησοῦ του Ναυῆ έκαμε χαλιναγωγό στόν ἥλιο και τή σελήνη¹¹, τόν Δαβίδ ανέδειξε προφήτη και βασιλέα και πρόγονο φρικτοῦ μυστηρίου¹², τή φλόγα τῆς καμίνου τῆς Βαβυλωνίας μεταποίησε σέ δρόσο¹³, τούς λέοντες του Δανιῆλ έδίδαξε νά νηστεύουν στό λάκκο¹⁴, τὸ θαλάσσιο κῆτος μετασκεύασε σέ προφητικό θάλαμο¹⁵. Ἐμπρός σέ όλα τουτα ἡ διάνοιά του ίλιγγιοῦσε, αντιλαμβανομένη τὰ επάνω από αυτά, τόν τέτοιο τόκο, τόν ἄσπορο, τήν παρθένο και μητέρα, πώς ό Θεός Λόγος έγινε άτρέπτως άνθρωπος και διά του τιμίου σταυροῦ του και τῆς αναστάσεως έσκύλευσε τόν ἄδη και κατάργησε μέ θρίαμβο τόν άπατεώνα δφικαί, άφοῦ έζωοποίησε τόν Ἀδάμ πού έθανατώθηκε από τὰ ίδια τὰ δικά του παραπτώματα, τόν ξανάφερε πάλι στόν παράδεισο.

3

Αυτά και τὰ παρόμοια σκεπτόμενος ό Κυριακός, καταλήφθηκε στην καρδιά του από σέβας προς τόν Θεό, κι αποφάσισε νά αναχωρήσει στην άγία πόλη και ν' άπαρνηθει τὰ κοσμικά πράγματα. Ἀπασχολημένος μέ τέτοιους λογισμούς, άκουσε κάποια Κυριακή τὸ εύαγγέλιο νά λέγει, «όποιος θέλει νά έλθει από πίσω μου, ἄς άπαρνηθει τόν έαυτό του και ἄς σηκώσει τὸ σταυρό του κι ἄς μ' ακολουθήσει»¹⁶. Ἀμέσως έξῆλθε από τήν εκκλησία και χωρίς νά εἰπει σέ κανένα τίποτε ἦλθε στις Κεγ-

3. Γεν. 4,4.

4. Γεν. 5,24.

5. Γεν. 7,1.

6. Γεν. 15,6. 17,4 έ.

7. Γεν. 44,18.

8. Γεν. 39,7 έ.

9. Ἰῶβ 1,20 έ.

10. Ἔξ. 24,1 έέ.

11. Ἰησοῦς Ναυῆ 10,12 έ.

ρῶντι ἐν Παλαιστίνῃ παρεγένετο εἰς Ἱεροσόλυμα, ὀκτωκαιδέ-
 κατον μὲν ἔτος ἄγων τῆς ἡλικίας, ὀγδόῳ δὲ ἔτει τῆς ἱεραρχίας
 ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀναστασίου, ἐνάτῳ δὲ τῆς βασιλείας Λέοντος
 τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἐν ἀρχῇ τῆς πέμπτης ἰνδικτιῶνος. Καὶ
 5 ἐλθὼν εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν ἐδεξιῶθη παρὰ τῷ ἐν ἀγίοις Εὐστορ-
 γίῳ, ἀνδρὶ ἀγίῳ καὶ τοῖς τοῦ παναγίου Πνεύματος χαρίσμασι
 διαλάμποντι, ἤδη μοναστήριον συστησαμένῳ πλησίον τῆς ἀγίας
 Σιών περιφανέστατον. Ἐν ᾧ παραχειμάσας ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ
 Κυριακὸς ἐπεπόθησε τὴν ἔρημον οἰκῆσαι καὶ ἀκούων παρὰ
 10 πάντων σχεδὸν τὰ κατὰ τὸν θεῖον Εὐθύμιον παρεκάλεσε τὸν μέ-
 γαν πατέρα Εὐστόργιον ἀπολυθῆναι μετ' εὐχῆς καὶ ἀπολυθεὶς
 ἦλθεν εἰς τὴν λαύραν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου καὶ προσκαρτερή-
 σας ἐκεῖσε Ἀνατολίῳ τινὶ πρεσβυτέρῳ καὶ Ὀλυμπίῳ μοναχῷ
 ἀδελφοῖς κατὰ σάρκα καὶ Κορινθίοις οὖσι τῷ γένει καὶ
 15 γνωστοῖς ἡμέρας ἱκανὰς προσεκύνησε μὲν τὸν μέγαν Εὐθύμιον
 καὶ τὸ σχῆμα διὰ τῶν ἀγίων αὐτοῦ χειρῶν μετημφιάσατο, μεῖναι
 δὲ αὐτόθι οὐ συνεχώρηθη διὰ τὸ νέον τῆς αὐτοῦ ἡλικίας, ἀλλ'
 ἀποστέλλεται εἰς τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις Γεράσιμον,
 ἤδη τοῦ μεγάλου Θεοκτίστου τελευτήσαντος. Πάνυ γὰρ παρεφυ-
 20 λάττετο ὁ μέγας Εὐθύμιος ἀγένειον ἔχειν ἐν τῇ ἑαυτοῦ λαύρᾳ· ὁ
 μέντοι ἐν ἀγίοις Γεράσιμος τοῦτον δεξάμενος καὶ νεώτερον αὐ-
 τὸν θεασάμενος ἐκέλευσεν αὐτὸν μένειν εἰς τὸ κοινόβιον, ζύλα
 κόπτων καὶ ὑδροφορῶν καὶ μαγειρεύων καὶ πᾶσαν διακονίαν
 μετὰ προθυμίας ἐκτελῶν, διημερεύων μὲν ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ,
 25 διανυκτευρεύων δὲ ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν δεήσεσιν, ἐν τῷ κανόνι
 τῆς ψαλμωδίας προθυμότερος μετὰ ἐργοχείρου ἰστάμενος. Ἐν
 δὲ τῷ κοινοβίῳ διακονῶν τὴν τῶν ἀναχωρητῶν πολιτείαν
 ἐκράτει διὰ δύο ἐσθίων ἄρτον καὶ ὕδωρ, ἐλαίῳ ἢ οἴνῳ ἢ εὐ-
 κράτῳ μὴ χρώμενος, ὥστε τὸν μέγαν Γεράσιμον θεωροῦντα
 30 τὴν τε ἄσκησιν καὶ πολιτείαν τοῦ νεωτέρου θαυμάζειν καὶ ἀγα-
 πᾶν αὐτόν. Ὅθεν καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀγίων νηστειῶν πληρο-
 φορούμενος ἐλάμβανεν αὐτὸν εἰς τὴν πανέρημον τοῦ Ρουβᾶ· οἴ-
 τινες αὐτόθι ἡσύχαζον ἕως τῆς τῶν Βαῖων ἐορτῆς, κατὰ Κυρια-

17. Τὸ δέκατο ὀγδοο ἔτος τῆς ἡλικίας του ἀπὸ 9 Ἰανουαρίου τοῦ 466 ἕως 8 Ἰανουαρίου τοῦ 467. Ἡ ἰνδικτιῶνα 5 ἀρχίζει τὴν 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 466.

χρεές· ανέβηκε σὲ πλοῖο πὸν ταξίδευε γιὰ τὴν Παλαιστίνη καὶ ἔφθασε στὰ Ἱεροσόλυμα, σὲ ἡλικία δεκαοχτῶ ἐτῶν¹⁷, κατὰ τὸ ὄγδοο ἔτος τῆς ἱεραρχίας τοῦ Ἀναστασίου στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸ ἕνατο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ μεγάλου, στὴν ἀρχὴ τῆς πέμπτης ἰνδικτιῶνος. Ὅταν ἦλθε στὴν ἀγία πόλη, ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ τὸν ἅγιο Εὐστόργιο, ἄνδρα ἅγιο πὸν ἔλαμπε μὲ τὰ χαρίσματα τοῦ παναγίου Πνεύματος, πὸν εἶχε συστήσει ἤδη μοναστήρι λαμπρὸ πλησίον τῆς ἀγίας Σιών. Ἀφοῦ παραχείμασε σ' αὐτὸ ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Κυριακός, ἐπόθησε νὰ κατοικήσει στὴν ἔρημο, καὶ ἀκούοντας ἀπὸ ὄλους σχεδὸν τὰ σχετικά μὲ τὸν θεῖο Εὐθύμιο, παρακάλεσε τὸν μέγало πατέρα Εὐστόργιο ν' ἀπολυθεῖ μὲ εὐχή· ὅταν ἀπολύθηκε, ἦλθε στὴ λαύρα τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, ἔμεινε ἀρκετὲς ἡμέρες ἐκεῖ κοντὰ στοὺς Ἀνατόλιο πρεσβύτερο καὶ Ὀλύμπιο μοναχό, ἀδελφοὺς κατὰ σάρκα καὶ Κορινθίους στὴν καταγωγὴ καὶ γνωστούς του, ἐπροσκύνησε τὸν μέγало Εὐθύμιο κι ἄλλαξε τὸ σχῆμα του μὲ τὰ ἅγια χέρια του· δὲν τοῦ ἐπιτράπηκε ὅμως νὰ μείνει ἐκεῖ ἐξ αἰτίας τῆς νεαρῆς ἡλικίας του, ἀλλὰ ἀποστέλλεται στὸν Ἰορδάνη πρὸς τὸν ἅγιο Γεράσιμο, ἀφοῦ ἤδη εἶχε πεθάνει ὁ μέγалος Θεόκτιστος¹⁸. Διότι ὁ μέγалος Εὐθύμιος προφυλαγόταν προσεκτικὰ νὰ ἔχει ἀγένειο στὴ λαύρα του. Ὁ ἅγιος ὅμως Γεράσιμος, ὅταν τὸν ἐδέχθηκε κι εἶδε ὅτι ἦταν νεαρός, τὸν διέταξε νὰ μείνει στὸ κοινόβιο· ἔκοβε ξύλα, ἔφερνε νερό, ἔμαγειρεύε κι ἐκτελοῦσε πρόθυμα κάθε ὑπηρεσία, περνώντας τὴν ἡμέρα μὲ κόπο καὶ μόχθο¹⁹, καὶ τὴ νύκτα μὲ δεήσεις πρὸς τὸν Θεό, προθυμότερα στεκόμενος στὸν κανὸνα τῆς ψαλμωδίας μὲ ἐργόχειρα. Ὑπηρετώντας στὸ κοινόβιο ἐτηροῦσε τὴν διαγωγὴ τῶν ἀναχωρητῶν, ἔτρωγε δηλαδὴ μέρα παρὰ μέρα ἄρτο καὶ νερό, ἀλλὰ δὲν ἐχρησιμοποιοῦσε ἔλαιο καὶ οἶνο ἢ κρασί, ὥστε ὁ μέγалος Γεράσιμος, βλέποντας τὴν ἀσκησι καὶ διαγωγὴ τοῦ νεαροῦ νὰ θαυμάζει καὶ νὰ τὸν ἀγαπᾷ. Γι' αὐτὸ τὴν ἐποχὴ τῶν ἀγίων νηστειῶν, γεμάτος ἱκανοποίησι, τὸν ἔπαιρνε στὴν πανέρημο τοῦ Ρουβᾶ, ὅπου ἠσύχαζαν ἕως τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων, κοινω-

18. Ὁ Θεόκτιστος πέθανε τὴν 3ῃ Σεπτεμβρίου τοῦ 466. Βλ. *Βίος Εὐθυμίου* 36.

19. Β'. Κορ. 2,27.

κῆν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου κοινωνοῦντες. Ὀλί-
 γου δέ τινος χρόνου διελθόντος καὶ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἐν
 Χριστῷ τελειωθέντος εἶδεν ὁ ἐν ἀγίοις Γεράσιμος τὴν αὐτοῦ
 ψυχὴν ὑπὸ ἀγγέλων ὀδηγουμένην καὶ εἰς οὐρανὸν ἀναφερομένην
 5 καὶ λαβῶν τὸν ἀββᾶν Κυριακὸν ἀνῆλθεν εἰς τὴν μονὴν αὐτοῦ
 καὶ τὸ σῶμα κηδεύσας ὑπέστρεψε. Τῷ μέντοι ἐνάτῳ χρόνῳ τῆς
 ἐν Παλαιστίνῃ παρουσίας τοῦ ἀββᾶ Κυριακοῦ ὁ μέγας πατὴρ
 ἡμῶν Γεράσιμος ἐτελεύτησε καὶ τῷ τῆς δικαιοσύνης κατεκο-
 σμήθη στεφάνῳ, μηνὶ Μαρτίῳ πέμπτῃ τῆς τρισκαιδεκάτης Ἰνδι-
 10 κτιῶνος. Βασιλείου δὲ καὶ Στεφάνου ἀδελφῶν τῆς ἡγεμονίας
 κρατησάντων ὁ ἀββᾶς Κυριακὸς ἀνεχώρησε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν
 λαύραν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου καὶ ὑπὸ Ἡλίας τοῦ ἡγουμένου εἰς-
 δεχθεὶς ἔλαβε κελλίον καὶ ἡσύχασεν ἐν τῷ εἰκοστῷ ἐβδόμῳ τῆς
 ἑαυτοῦ ἡλικίας χρόνῳ, μηδὲν κτώμενος τοῦ αἰῶνος τούτου.
 15 Πολλὰ δὲ κεκοπίακεν ἐν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ κοινοβίου· τότε γὰρ ἡ
 λαύρα εἰς κοινόβιον μετεσκευάσθη.

Δ'

Ἦν δὲ ἐκεῖ τὸ τηνικαῦτα Θωμᾶς τις προσαγορευόμενος, μέγας
 τῷ βίῳ. Τούτου τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ πλεονεκτήματα γνοὺς ὁ ἀβ-
 βᾶς Κυριακὸς συνήφθη αὐτῷ τῇ τοῦ Πνεύματος στοργῇ, προβι-
 20 βαζόμενος καὶ γυμναζόμενος καὶ τῇ αὐτοῦ ἐπόμενος ἀγωγῇ.
 Ὅστις Θωμᾶς ἀποσταλεὶς ὑπὸ Φίδου τοῦ διακόνου εἰς Ἀλε-
 ξάνδρειαν ὠνήσατο ἀπλώματα παρὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου λόγῳ
 τοῦ κτιζομένου κοινοβίου· τὰ γὰρ τῶν πατέρων ἡμῶν Εὐθυμίου
 καὶ Θεοκτίστου μοναστήρια ἦσαν τότε ἐν ὁμονοίᾳ, κοινὸν τὸν
 25 βίον ἔχοντα καὶ μίαν διοίκησιν, ὑπὸ ἓνα ὄντα οἰκονόμον κατὰ
 τὴν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἐντολήν. Δωδεκαετοῦς δὲ χρόνου
 παρεληλυθότος μετὰ τὴν ἀγίαν ἐκείνου κοίμησιν τοῦ ἡγουμένου
 τῆς τοῦ ἀββᾶ Θεοκτίστου μονῆς ἀββᾶ Λογγίνου τελευτήσαντος
 καὶ Παύλου τὴν ἡγουμένην διαδεξαμένου Τερέβων ὁ Σαρακη-
 30 νος ὁ πάλαι βαπτισθεὶς καὶ ἰαθεὶς ὑπὸ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου,
 20. Ὁ Εὐθύμιος πέθανε στίς 20 Ἰανουαρίου τοῦ 473.

21. Τὸ ἔνατο ἔτος τῆς ζωῆς του στὴν Παλαιστίνῃ ἦταν ἀπὸ τὸν Σεπτέμ-
 βριο τοῦ 374 ἕως Σεπτέμβριο τοῦ 475. Ἡ δεκάτη τρίτη Ἰνδικτώνα ἀπὸ 1 Σε-
 πτεμβρίου τοῦ 474.

ώντας κάθε Κυριακή ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου. Ὄταν ἐπέρασε λίγος χρόνος καὶ ἐτελειώθηκε ἐν Θεῷ ὁ μέγας Εὐθύμιος²⁰, εἶδε ὁ ἅγιος Γεράσιμος τὴν ψυχὴ του νὰ ὀδηγεῖται ἀπὸ ἀγγέλους καὶ νὰ ἀνυψώνεται στὸν οὐρανό. Παίρνοντας λοιπὸν μαζί του τὸν ἀββᾶ Κυριακὸ ἀνέβηκε στὴ μονὴ του καὶ ἐκήδευσε τὸ σῶμα· ἔπειτα ἐπέστρεψε. Τὸν ἕνατο χρόνο τῆς παραμονῆς τοῦ ἀββᾶ Κυριακοῦ στὴν Παλαιστίνη πέθανε ὁ μέγας πατέρας μας Γεράσιμος καὶ ἐστολίσθηκε μὲ τὸν στέφανο τῆς δικαιοσύνης, τὴν πέμπτη Μαρτίου τῆς δεκάτης τρίτης ἰνδικτιῶνος²¹. Ἀφοῦ κατέλαβαν τὴν ἡγουμενία ὁ ἀδελφοὶ Βασίλειος καὶ Στέφανος, ὁ ἀββᾶς Κυριακὸς ἀναχώρησε καὶ ἤλθε στὴ λαύρα τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου, ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ τὸν ἡγούμενο Ἡλία, ἐπῆρε κελλί καὶ ἠσύχασε τὸ εἰκοστὸ ἕβδομο ἔτος τῆς ἡλικίας του²², χωρὶς νὰ ἔχει τίποτε ἀπὸ τὸν αἰῶνα τοῦτον. Ἐκοπίασε πολὺ γιὰ τὴν οἰκοδομὴ τοῦ κοινοβίου· διότι τότε ἡ λαύρα μετατράπηκε σὲ κοινόβιο.

4

Ἦταν τότε ἐκεῖ κάποιος Θωμᾶς, σπουδαῖος στὸν κοσμικὸ βίον. Ἀντιλαμβανόμενος ὁ ἀββᾶς Κυριακὸς τὶς ἀρετὲς καὶ τὰ πλεονεκτήματα αὐτοῦ συνδέθηκε μὲ αὐτὸν κατὰ πνευματικὴ στοργή, προβιβαζόμενος καὶ γυμναζόμενος καὶ ἀκολουθώντας τὴ διαγωγή αὐτοῦ. Αὐτὸς ὁ Θωμᾶς στάλθηκε ἀπὸ τὸν διάκονο Φίδο στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ ἀγόρασε ἀπλώματα ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπο γιὰ τὸ κτιζόμενο κοινόβιον· διότι τὰ μοναστήρια τῶν πατέρων μας Εὐθυμίου καὶ Θεοκτίστου, εὐρίσκονταν τότε σὲ ὁμόνοια καὶ εἶχαν κοινὸ βίον καὶ μιὰ διοίκηση κάτω ἀπὸ ἕναν οἰκονόμο, κατὰ τὴν ἐντολὴ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου. Ὄταν ἐπέρασαν δώδεκα χρόνια²³ μετὰ τὴν ἀγία κοίμησιν ἐκείνου, ἀφοῦ ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ ἀββᾶ Θεοκτίστου ἀββᾶς Λογγῖνος πέθανε καὶ τὴν ἡγουμενία διαδέχθηκε ὁ Παῦλος, ὁ Τερέβων ὁ Σαρακηνὸς ποὺ ἐβαπτίσθη παλαιὰ καὶ ἐθεραπεύθη ἀπὸ τὸν μέγαλο

22. Τὸ 27ο ἔτος τῆς ζωῆς του ἀπὸ 8 Ἰανουαρίου τοῦ 475.

23. Τὸ δωδέκατο ἔτος ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Εὐθυμίου ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 19 Ἰανουαρίου τοῦ 485.

μέλλων τελευτᾶν ἱκανὰ κατέλιπε πράγματα τοῖς ἀμφοτέροις μοναστηρίοις. Τοῦ δὲ Παύλου ἀβθαδιάσαντος καὶ τὸ τοῦ Τερέβωνος λείψανον καὶ τὰ πράγματα ἀποσπάσαντος σύγχυσις ἀνεφύη καὶ τῶν μοναστηρίων διαίρεσις. Τῶν τοίνυν περὶ τὸ μοναστήριον τοῦ ὀσίου Εὐθυμίου διαιρεθέντων κτίζει ὁ Παῦλος πύργον εἰς τὰ διαιρεθέντα χωρία καὶ δίδωσι διακόσια νομίσματα ὑπὲρ ἀγορασίας ξενοδοχείου πρὸς τὸ αὐτὸν μόνον διακατέχειν τὸ ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει κοινὸν ξενοδοχεῖον. Τότε οἱ μὲν τῆς μονῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἠγόρασαν ξενοδοχεῖον τῶν αὐτῶν διακοσίων νομισμάτων πλησίον τοῦ πύργου τοῦ Δαυὶδ παρὰ τῶν πατέρων τῆς λαύρας τοῦ Σουκᾶ, ὁ δὲ ἀββᾶς Κυριακὸς διὰ τὴν γενομένην τῶν μοναστηρίων διαίρεσιν ἀναχωρεῖ λυπηθεὶς κατὰ διάνοιαν καὶ ἔρχεται εἰς τὴν λαύραν τοῦ Σουκᾶ περὶ τὸ τέλος τῆς ὀγδόης Ἰνδικτιῶνος. Καὶ πληροῖ τέσσαρας ἐν διαφόροις ἔτεσιν διακο-
 15 νίας, τὴν τε τοῦ ἀρτοκοπείου καὶ τοῦ νοσοκομείου καὶ τοῦ ξενοδοχείου καὶ τοῦ οἰκονομείου καὶ πάντα τοὺς πατέρας θεραπεύσας καὶ οἰκοδομήσας εἰσήχθη εἰς τὸ ἱερατεῖον. Ἦν γὰρ χειροτονηθεὶς διάκονος εἰς τὴν τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου μονὴν καὶ μετὰ τέσσαρα ἔτη προεβλήθη κειμηλιάρχης καὶ κανονάρχης τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας χρόνῳ, πληρώσας δὲ δεκα-
 20 τρία ἔτη ἐν αὐτῇ τῇ διακονίᾳ, γέγονε πρεσβύτερος καὶ διέμεινε κειμηλιάρχης καὶ κανονάρχης ἄλλα δεκαοκτῶ ἔτη. Διεβεβαιώσατο δὲ μοι λέγων.

Ἐν τῷ τοσοῦτῳ τῶν τριάκοντα ἐνὸς χρόνων κανονάρχην με ὄντα καὶ κειμηλιάρχην οὐκ εἶδέ με ὁ ἥλιος ἐσθίοντα οὐδὲ ὀργιζόμενον.

Ἔλεγε δὲ μοι καὶ τοῦτο ὅτι.

Οὐκ ἐπλήρουν κρούων εἰς τὸ ξύλον τοῦ κρούσματος τῆς λαύρας τῆς νυκτερινῆς ψαλμωδίας μέχρις οὗ ἐστι-
 30 χολόγουν ὄλον τὸν ἄμωμον.

Τῷ μέντοι ἑβδομηκοστῷ ἑβδόμῳ τῆς αὐτοῦ ἡλικίας χρόνῳ πα-

24. Τὸ τέλος τῆς ὀγδόης Ἰνδικτιῶνας συμπίπτει μὲ τὸν Αὐγούστο τοῦ 485.

25. Ἦταν τὸ ἔτος 488.

26. Ψαλμ. 118.

Εὐθύμιος, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ πεθᾶνει, ἄφησε ἄρκετὰ πράγματα καὶ στὰ δύο μοναστήρια. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Παῦλος αὐθαδίασε καὶ ἀπέσπασε τὸ λείψανο καὶ τὰ πράγματα τοῦ Τερέβωνος προκλήθηκε σύγχυση καὶ διαίρεση τῶν μοναστηρίων. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐχωρίσθηκαν οἱ γύρω ἀπὸ τὸ μοναστήρι τόποι τοῦ ὀσίου Εὐθυμίου, κτίζει ὁ Παῦλος πύργο στοὺς χωρισμένους τόπους καὶ δίνει διακόσια νομίσματα γιὰ τὴν ἀγορὰ ξενοδοχείου, ὥστε νὰ κατέχει αὐτὸς μόνος του τὸ κοινὸ ξενοδοχεῖο στὴν ἀγία πόλη. Τότε οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἀγόρασαν ξενοδοχεῖο μὲ αὐτὰ τὰ διακόσια νομίσματα κοντὰ στὸν Πύργο τοῦ Δαβὶδ ἀπὸ τοὺς πατέρες τῆς λαύρας τοῦ Σουκά. Ὁ ἀββᾶς Κυριακὸς ἐξ αἰτίας τῆς διαιρέσεως τῶν μοναστηρίων ἀναχωρεῖ λυπημένος μέσα του κι ἔρχεται στὴ λαύρα τοῦ Σουκά κατὰ τὸ τέλος τῆς ὀγδόης ἰνδικτιῶνος²⁴. Ἐκτελεῖ τέσσερις διακονίες σὲ διαφορετικὰ χρόνια: τοῦ ἀρτοκοπείου, τοῦ νοσοκομείου, τοῦ ξενοδοχείου καὶ τοῦ οἰκονομείου, καὶ ἀφοῦ ὑπηρέτησε καὶ οἰκοδόμησε ὄλους τοὺς πατέρες, εἰσήχθηκε στὸ ἱερατεῖο. Εἶχε χειροτονηθεῖ κιόλας διάκονος στὴ μονὴ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου κι ἔπειτα ἀπὸ τέσσερα ἔτη προβλήθηκε κειμηλιάρχης καὶ κανονάρχης, τὸ τεσσαρακοστὸ ἔτος τῆς ἡλικίας του²⁵. Ἀφοῦ συμπλήρωσε δεκατρία ἔτη σ' αὐτὴ τὴ διακονία, ἔγινε πρεσβύτερος κι ἔμεινε κειμηλιάρχης καὶ κανονάρχης ἄλλα δεκάοκτώ ἔτη. Μὲ διαβεβαίωσε μάλιστα αὐτά.

Στὸν χρόνο αὐτὸν τῶν τριάντα ἐνὸς ἐτῶν ποὺ ἔκαμα κανονάρχης καὶ κειμηλιάρχης, δὲν μὲ εἶδε ὁ ἥλιος νὰ τρώγω οὔτε νὰ ὀργίζομαι.

Μοῦ ἔλεγε ἐπίσης καὶ αὐτό.

Δὲν ἄρχιζα νὰ κτυπῶ τὸ ξύλινο κροῦσμα τῆς λαύρας γιὰ τὴ νυκτερινὴ ψαλμωδία, πρὶν τελειώσω ὄλον τὸν ἄμωμο²⁶.

Τὸν ἑβδομηκοστὸ ἑβδομο ὅμως χρόνο τῆς ἡλικίας του²⁷ παρα-

27. Τὸ ἑβδομηκοστὸ ἑβδομο ἔτος του ἦταν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου τοῦ 535 ἕως 8 Ἰανουαρίου τοῦ 526 καὶ μάλιστα ἐδῶ εἶναι τὸ διάστημα ἕως τὴν 31 Αὐγούστο υ τοῦ 525, ὁπότε τελειώνει ἡ τρίτη ἰνδικτιῶνα.

ραδίδωσι τὸ κειμηλιαρχεῖον ἐπὶ τῆς τρίτης ἰνδικτιῶνος καὶ ἀναχωρεῖ ἐπὶ τὴν τοῦ Νατουφᾶ πανέρημον, μαθητὴν τινα ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ. Καὶ ἐπειδὴ μελάγρια οὐχ εὐρίσκονται ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις, παρεκάλεσε τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ σώματος
5 παρασχεῖν αὐτοῖς ἐκ τῶν αὐτόθι σκίλλων τρέφεσθαι. Καὶ πιστεύσας τῷ τὰ πάντα κτίσαντι καὶ μεταβαλεῖν τὸ πικρὸν εἰς γλυκὴν δυναμένῳ εἶπε τῷ ἑαυτοῦ μαθητῇ.

Ἄπιθι, τέκνον, συνάγαγε σκίλλας καὶ ἐκζέσον· καὶ εὐλογητὸς Κύριος. Ὅτι ἔχομεν ἐξ αὐτῶν εὐφρανθῆναι.

10 Καὶ συνήγαγεν ὁ μαθητὴς καὶ ἐξέζεσε καὶ παρέθηκε μετὰ ἄλατος καὶ ἐγλυκάνθησαν αἱ σκίλλαι παραυτίκα καὶ ἔμειναν ἐσθίοντες ἐξ αὐτῶν ἐπὶ χρόνον ἐτῶν τεσσάρων.

Ε'

Τοῦ δὲ τετραετοῦς χρόνου πληρωθέντος ἀνὴρ τις πρωτοκωμήτης ἀπὸ Θεκούων τῆς κώμης μαθὼν τὰ περὶ αὐτοῦ παρὰ τῶν
15 ἐν τῇ ἐρήμῳ θρέμματα νεμόντων ἤλθε πρὸς αὐτὸν ἔχων ὄνον ἄρτων θερμῶν πεφορτωμένον καὶ ἀπογομώσας ἀπῆλθε, καὶ ἤσθιον ἀπὸ τοῦ ἄρτου. Ὁ μὲν οὖν μαθητὴς χωρὶς γνώμης τοῦ γέροντος καθ' ἣν εἶχε συνήθειαν σκίλλας ἐκζέσας ἐγεύσατο καὶ μὴ ἐνέγκας τὴν πικρίαν ἔκειτο ἄφωνος· ὁ δὲ γέρον μαθὼν τὴν
20 αἰτίαν τῆς συμφορᾶς ἐπευξάμενος αὐτῷ καὶ ἐξαναστήσας αὐτὸν μετέδωκεν αὐτῷ τῶν ἀχράντων μυστηρίων καὶ ὑγιῆ ἀποκαταστήσας ἐνουθέτει λέγων.

Τέκνον, ὁ Θεὸς πάντοτε μὲν θαυματουργεῖ, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἐν καιρῷ περιστάσεως καὶ ἀνάγκης, ἐξαιρέτως
25 ὅπου καὶ σωτηρία ψυχῶν· μὴ οὖν δειλιάσης.

Καὶ τῶν μὲν ἄρτων ἤδη πληρωθέντων καὶ ἀνάγκης μεγάλης αὐτοῖς γενομένης πάλιν ὁ γέρον εὐλογήσας τῷ μαθητῇ ἐπέταξεν ἐκ τῆς σκίλλης ἐτοιμάσαι εἰς τὴν ὥραν τοῦ γεύσασθαι· ὁ δὲ μαθητὴς ἐφοβεῖτο ἄψασθαι. Καὶ λαβὼν ὁ γέρον καὶ εὐλογήσας

δίνει τὸ κειμηλιαρχεῖο, τὴν τρίτη ἰνδικτιῶνα, καὶ ἀναχωρεῖ στὴν πανέρημο τοῦ Νατουφᾶ, μὲ ἓνα μαθητὴ μαζί του. Κι ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκονταν μελάγρια στοὺς τόπους ἐκείνους, παρακάλεσε τὸν Θεὸ γιὰ τὴν ἀνάγκη τοῦ σώματος νὰ τοὺς παράσχει νὰ τρέφονται ἀπὸ σκιλλοκρόμμυδα. Κι ἐπειδὴ εἶχε πεποίθηση σ' αὐτὸν ποὺ ἔκτισε τὰ πάντα καὶ μπορεῖ νὰ μεταβάλλει τὸ πικρὸ σὲ γλυκό, εἶπε στὸν μαθητὴ του.

Πήγαινε, τέκνο μου, μάζεψε σκιλλοκρόμμυδα καὶ βράσε τα, καὶ εὐλογητὸς εἶναι ὁ Κύριος, ποὺ πρόκειται νὰ εὐφρανθοῦμε μὲ αὐτά.

Ὁ μαθητὴς μάζεψε, τὰ ἔβρασε καὶ τὰ παράθεσε μὲ ἀλάτι· κι ἀμέσως τὰ σκιλλοκρόμμυδα ἐγλυκάθηκαν κι ἔμειναν τρώγοντας ἀπ' αὐτὰ τέσσερα χρόνια.

5

Ὅταν συμπληρώθηκαν τέσσερα χρόνια κάποιος ἄνθρωπος προεστῶς, ἀπὸ τὸ χωριὸ τῶν Θεκούων, ἀφοῦ ἔμαθε τὰ σχετικὰ μὲ αὐτὸν ἀπὸ ἐκείνους ποὺ βόσκουν ζῶα στὴν ἔρημο, ἦλθε σ' αὐτὸν μ' ἓνα ὄνο φορτωμένο μὲ ζεστὰ ψωμιά· τὸν ξεφόρτωσε κι ἔφυγε, κι ἔτρωγαν ἀπὸ τὸ ψωμί. Ὁ μαθητὴς λοιπόν, χωρὶς τὴ γνώμη τοῦ γέροντα ὅπως συνήθιζε, ἔβρασε σκιλλοκρόμμυδα κι ἔφαγε, ἀλλὰ μὴ ὑποφέροντας τὴν πικράδα ἔμεινε ἄφωνος. Τότε ὁ γέροντας καθὼς ἀντιλήφθηκε τὴν αἰτία τῆς συμφορᾶς εὐχήθηκε ἐπάνω του, τὸν ἐσήκωσε καὶ τοῦ μετέδωσε τὰ ἄχραντα μυστήρια, τὸν ἐθεράπευσε καὶ τὸν ἐνουθέτησε λέγοντας.

Τέκνο μου, ὁ Θεὸς θαυματουργεῖ πάντοτε, πολὺ περισσότερο μάλιστα σὲ ὄρες δυσκολιῶν καὶ ἀνάγκης, ἐξαιρετικὰ δὲ ὅπου ἐξαρτᾶται καὶ ἡ σωτηρία ψυχῶν· μὴ δειλιάσεις λοιπόν.

Ὅταν ἐτελείωσαν πλέον τὰ ψωμιά κι ἔγινε πάλι μεγάλη ἀνάγκη, ὁ γέροντας εὐλόγησε τὸν μαθητὴ καὶ τὸν διέταξε νὰ ἐτοιμάσει σκιλλοκρόμμυδα γιὰ τὴν ὥρα τοῦ γεύματος, ἀλλὰ ὁ μαθητὴς φοβῶταν. Τότε ὁ γέροντας ἐπῆρε κι εὐλόγησε, ἔκαμε τὸ

καὶ τὸν τοῦ σταυροῦ τύπον ποιήσας ἤρξατο πρῶτος ἐσθίειν. Καὶ οὕτως ὁ μαθητὴς θαρρήσας ἔφαγε καὶ ἔμεινεν ἀβλαβής.

S'

Τῷ δὲ πέμπτῳ χρόνῳ τῆς ἐν τῷ Νατουφᾶ αὐτοῦ διαγωγῆς πληρουμένῳ ἀνὴρ τις Θεκουηνὸς ἀκούσας περὶ αὐτοῦ ἤγαγε
 5 πρὸς αὐτὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ δεινῶς σεληνιαζόμενον καὶ ἐδυσώπει αὐτὸν εὐχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιήσασθαι. Ὁ δὲ γέρον συμπαθήσας αὐτῷ εὐχὴν ἐποίησεν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἀλείψας αὐτὸν ἔλαιον τοῦ ἁγίου Σταυροῦ ἀπεκατέστησεν αὐτὸν ὑγιῆ. Ὅστις Θεκουηνὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὑγιῆ ἀπολαβὼν τὸ θαῦμα ἀνεκήρυττε· τούτου δὲ
 10 διαφημισθέντος εἰς πᾶσαν τὴν ἐνορίαν ἐκείνην ἤλθον πρὸς αὐτὸν πολλοὶ καὶ ὄχλουν αὐτῷ. Καὶ φεύγων ὁ ἀββᾶς Κυριακὸς τὴν ὄχλησιν ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὴν ἐνδοτέραν ἔρημον τοῦ Ρουβᾶ καὶ ἔμεινεν ἐκεῖσε χρόνον ἐτῶν πέντε, ρίζαις μελαγρίων ἀρκούμενος καὶ καρδίαις καλάμων. Καὶ μαθόντες τινὲς κατήρχοντο
 15 πρὸς αὐτὸν φέροντες ἀσθενοῦντας καὶ ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐνοχλούμενους· οὐστinas ἐθεράπευσε τῇ τοῦ Χριστοῦ χρώμενος ἐπικλήσει καὶ τῇ τοῦ τιμίου σταυροῦ σφραγίδι. Τότε τὴν πολλὴν δυσχεραίνων ὄχλησιν ἀνεχώρησεν ἀπὸ τοῦ Ρουβᾶ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τόπον πανέρημον καὶ ἀπόκρυφον, ἔνθα οὐδεὶς
 20 τῶν ἀναχωρητῶν ἔμεινεν. Ὁ δὲ τόπος ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων Σουσακεῖμ ὀνομάζεται, ἔνθα οἱ ἀμφοτέροι χεῖμαρροι καταμίσγονται, ὃ τε τῆς Νέας Λαύρας καὶ ὁ τῆς Σουκᾶ λαύρας, βαθύτατοι ὄντες καὶ φοβερῶτατοι. Φασὶ δὲ τινες τούτους εἶναι τοὺς ποταμοὺς Ἡθάμ, περὶ ὧν ὁ Δαυὶδ ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν μεγαληγορίαις φησὶν,
 25 «σὺ ἐξήρανας ποταμοὺς Ἡθάμ». Ποιήσας τοίνυν εἰς Σουσακεῖμ ἔτη ἑπτὰ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς μεγίστης καὶ φοβερωτάτης θνήσεως οἱ τῆς λαύρας τοῦ Σουκᾶ πατέρες τὸν ἐπικείμενον φόβον δεδιότες κατήλθον ὁμοθυμαδὸν μετὰ λιτῆς καὶ πολλῆ τῇ παρακλήσει χρησάμενοι ἀνήγαγον αὐτὸν ἀπὸ Σουσακεῖμ εἰς τὴν λαύ-
 30 ραν. Ὅστις ἀββᾶς Κυριακὸς εἰς τὴν λαύραν ἐλθὼν ἔμεινεν εἰς τὸ ἀναχωρητικὸν τοῦ ἐν ἁγίοις Χαρίτωνος ἐπὶ πέντε χρόνους καταγωνιζόμενος τῶν Ὠριγενιστῶν.

σχῆμα τοῦ σταυροῦ κι ἄρχισε νά τρώγει πρῶτος. Κι ἔτσι ὁ μαθητῆς ἐπῆρε θάρρος, ἔφαγε κι ἔμεινε ἀβλαβής.

6

Ὅταν συμπληρωνόταν ὁ πέμπτος χρόνος τῆς διαμονῆς του στὸν Νατουφᾶ κάποιος Θεκουηνός, μόλις ἔμαθε γι' αὐτόν, ἔφερε πρὸς αὐτόν τὸν υἱό του μὲ φοβερὸ σεληνιασμὸ καὶ τὸν παρακάλεσε νά κάμει εὐχὴ γιὰ χάρη του. Ὁ γέροντας ποῦ τὸν συμπάθησε, ἔκαμε γι' αὐτόν εὐχὴ καί, ἀφοῦ τὸν ἄλειψε μὲ ἔλαιο τοῦ ἁγίου Σταυροῦ, τὸν ἀποκατέστησε ὑγιή. Ὁ Θεκουηνός, ὅταν ἀνέκτησε ὑγιή τὸν υἱό του, διεκήρυσσε τὸ θαῦμα· κι ἐπειδὴ τοῦτο διαφημίσθηκε σὲ ὅλη ἐκείνη τὴν περιοχὴ ἦλθαν πολλοὶ πρὸς αὐτόν καὶ τὸν ἐνοχλοῦσαν. Γιὰ ν' ἀποφύγει τὴν ἐνόχληση ὁ ἀββᾶς Κυριακὸς ἀναχώρησε στὴν ἐνδότερη ἔρημο τοῦ Ρουβᾶ κι ἔμεινε ἐκεῖ πέντε χρόνια ἀρκούμενος στὶς ρίζες τῶν μελαγρίων καὶ σὲ ψίχα καλαμιῶν. Μερικοὶ ποῦ τὸ ἐπληροφόρηθηκαν κατέβαιναν πρὸς αὐτόν φέροντας ἀσθενεῖς καὶ κατεχομένους ἀπὸ ἀκάθαρτα πνεύματα· αὐτὸς τοὺς ἐθεράπευε μὲ τὴν ἐπίκληση τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴ σφραγίδα τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Τότε, δυσσαρεστημένος ἀπὸ τὴν πολλὴ ἐνόχληση ἀναχώρησε ἀπὸ τὸν Ρουβᾶ κι ἐμπῆκε σὲ τόπο πανέρημο καὶ ἀπόκρυφο, ὅπου δὲν ἔμεινε κανένας ἀναχωρητής. Ἀπὸ τοὺς ἐγχωρίους ὁ τόπος ὀνομάζεται Σουσακεῖμ κι εἶναι ἐκεῖ ὅπου ἐνώνονται οἱ δύο χεῖμαρροι, τῆς Νέας Λαύρας καὶ τῆς λαύρας τοῦ Σουκᾶ, ποῦ εἶναι βαθύτατοι καὶ φοβερῶτατοι. Μερικοὶ λέγουν ὅτι αὐτοὶ εἶναι οἱ ποταμοὶ Ἡθάμ, γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Δαβὶδ στοὺς ὕμνους του πρὸς τὸν Θεὸ λέγει, «ἐσὺ ἐξήρανες τοὺς ποταμούς Ἡθάμ»²⁸. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔκαμε ἐπτὰ χρόνια στὸν Σουσακεῖμ, τὶς ἡμέρες τοῦ μεγάλου καὶ φοβερωτάτου θανατικοῦ, οἱ πατέρες τῆς λαύρας τοῦ Σουκᾶ, φοβούμενοι τὸν ἐπικείμενο κίνδυνο, κατέβηκαν μαζί μὲ λιτανεῖα καὶ χρησιμοποιώντας πολλές παρακλήσεις τὸν ἀνέβασαν ἀπὸ τὸν Σουσακεῖμ στὴ λαύρα. Ὁ ἀββᾶς Κυριακός, ὅταν ἦλθε στὴ λαύρα, ἔμεινε στὸ ἀναχωρητικὸ τοῦ ἁγίου Χαρίτωνά πέντε χρόνια ἀγωνιζόμενος πρὸς τοὺς Ὠριγενιστές.

Ζ'

Τότε δὴ ἐγὼ ἀπὸ τῆς μονῆς τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου παραβαλὼν εἰς τὴν Μεγίστην Λαύραν τοῦ μακαρίου Σάββα τῷ ἀββᾷ Ἰωάννη τῷ ἐπισκόπῳ καὶ ἡσυχαστῇ ἀπεστάλην ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τοῦτον τὸν ἀββᾶν Κυριακὸν μετὰ γραμμάτων, διηγουμένων περὶ τοῦ γεγονότος ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει δημοσίου πολέμου καὶ δυσω-
 5 πούντων αὐτὸν νῦν ἀγωνίσασθαι ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν πρεσβείαις πρὸς τὸ ἐν τάχει καταβληθῆναι τὸ φρύαγμα τῶν ἐν τῇ Νέᾳ Λαύρᾳ μετὰ Νόννου καὶ Λεοντίου κατὰ Χριστοῦ στρατευομένων διὰ τῶν Ὁριγένους δογμάτων. Ἐλθὼν τοίνυν ἐγὼ εἰς τὸν Σουκᾶν καὶ μετὰ Ζωσίμου καὶ Ἰωάννου τῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἀπελ-
 10 θὼν πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ ἐν ἀγίοις Χαρίτωνος καὶ προσκυνήσας αὐτὸν ἐπέδωκα τὴν ἐπιστολήν, εἶπον δὲ αὐτῷ καὶ ἀπὸ στόματος τὰ παρὰ τοῦ θεσπεσίου ἀββᾷ Ἰωάννου τοῦ ἡσυχαστοῦ λεχθέντα. Ὁ δὲ ἀββᾶς Κυριακὸς δακρύσας εἶπεν.

Εἶπὲ τῷ ἀποστείλαντί σε· μὴ ἀθυμήσωμεν, πάτερ·
 15 ὁψόμεθα γὰρ ἐν τάχει τὴν μὲν Νόννου καὶ Λεοντίου ἐν θανάτῳ κατάλυσιν, τὴν δὲ τῶν λοιπῶν ἐκ τῆς Νέας Λαύρας ἐκβολὴν πρὸς τὸ τοὺς γνησίους τοῦ μακαρίου Σάββα μαθητὰς τὴν Νέαν Λαύραν οἰκεῖν τῶν νόθων ἐξ αὐτῆς διωχθέντων.

20 Ἐγὼ δὲ εἶπον.

Τί γάρ ἐστι, πάτερ, τὰ παρ' αὐτῶν πρεσβευόμενα; Ἐπεὶπερ αὐτοὶ διαβεβαιουῦνται ὅτι τὰ περὶ προϋπάρξεως καὶ ἀποκαταστάσεως δόγματα μέσα τυγχάνει καὶ ἀκίνδυνα, προφέροντες καὶ ἐκεῖνα τὰ παρὰ τοῦ ἀγίου
 25 Γρηγορίου λεγόμενα· φιλοσόφει μοι περὶ κόσμου, περὶ ὕλης, περὶ ψυχῆς, περὶ λογικῶν φύσεων βελτιόνων τε καὶ χειρόνων, περὶ ἀναστάσεως, κρίσεως, ἀνταποδόσεως, Χριστοῦ παθημάτων· ἐν τούτοις γὰρ καὶ τὸ ἐπιτυγχάνειν οὐκ ἄχρηστον καὶ τὸ διαμαρτάνειν ἀκίνδυνον.

Τότε ἐγὼ ἀπὸ τῆ μονῆ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου ἐπισκέφθηκα στὴ Μεγίστη Λαύρα τοῦ μακαρίου Σάββα τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη τὸν ἐπίσκοπο καὶ ἡσυχαστὴ καὶ ἐστάλθηκα ἀπὸ αὐτὸν πρὸς τὸν ἀββᾶ Κυριακὸ μὲ γράμματα, πὸ διηγοῦνταν τὸν δημόσιο πόλεμο πὸ ἐγίνε στὴν ἀγία πόλη καὶ τὸν παρακαλοῦσαν τῶρα ν' ἀγωνισθεῖ μὲ τίς πρεσβεῖες τοῦ πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ νὰ γκρεμισθεῖ γρήγορα τὸ φρύαγμα τῶν μοναχῶν πὸ μαζὶ μὲ τὸν Νόννο καὶ τὸν Λεόντιο πολεμοῦν στὴ Νέα Λαύρα κατὰ τοῦ Χριστοῦ διὰ τῶν δογμάτων τοῦ Ὁριγένους. Ἀφοῦ λοιπὸν ἦλθα ἐγὼ στὸν Σουκᾶ καὶ μαζὶ μὲ τὸν Ζώσιμο καὶ τὸν Ἰωάννη τοὺς μαθητὲς τοῦ ἐπῆγα πρὸς αὐτὸν στὸ σπήλαιο τοῦ ἀγίου Χαρίτωνα καὶ τὸν προσκύνησα, τοῦ ἔδωσα τὴν ἐπιστολή, καὶ τοῦ εἶπα καὶ προφορικὰ ὅσα ἐλέχθησαν ἀπὸ τὸν θεσπέσιο ἀββᾶ Ἰωάννη τὸν ἡσυχαστὴ. Ὁ ἀββᾶς Κυριακὸς δακρυσμένος εἶπε.

Πὲς σ' αὐτὸν πὸ σ' ἔστειλε· νὰ μὴ ἀπογοητευθοῦμε, πάτερ, διότι γρήγορα θὰ ἰδοῦμε τὴν κατάλυση τοῦ Νόννου καὶ τοῦ Λεοντίου μὲ θάνατο, καὶ τῶν ἄλλων τὴν ἐκδίωξη ἀπὸ τὴ Νέα Λαύρα, ὥστε στὴ Νέα Λαύρα νὰ κατοικοῦν οἱ γνήσιοι μαθητὲς τοῦ μακαρίου Σάββα, ἀφοῦ διωχθοῦν οἱ νόθοι.

Καὶ ἐγὼ εἶπα.

Τί εἶναι, πάτερ, αὐτὰ πὸ πρεσβεῦουν αὐτοί; Διότι αὐτοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι τὰ δόγματα περὶ προϋπάρξεως καὶ ἀποκαταστάσεως εἶναι μέσα²⁹ καὶ ἀκίνδυνα, προφέροντας καὶ ἐκεῖνα τὰ λεγόμενα ἀπὸ τὸν ἅγιο Γρηγόριο· «νὰ μοῦ φιλοσοφεῖς περὶ κόσμου, περὶ ὕλης, περὶ ψυχῆς, περὶ λογικῶν φύσεων καλλυτέρων καὶ χειροτέρων, περὶ ἀναστάσεως, κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως, περὶ παθημάτων Χριστοῦ· διότι σ' αὐτὰ τὰ θέματα ἡ ἐπιτυχία δὲν εἶναι ἄχρηστη καὶ ἡ ἀποτυχία εἶναι ἀκίνδυνη³⁰.

30. PG. 36,25.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ γέρων καὶ εἶπεν.

Οὐ μέσα καὶ ἀκίνδυνα τὰ περὶ προϋπάρξεως δόγματα, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνα καὶ ἐπιβλαβῆ καὶ βλάσφημα. Ἵνα δέ σε πληροφορήσω, ἐν ὀλίγαις λέξεσι τὴν πολυσχεδῆ
 5 αὐτῶν ἀσέβειαν στηλιτεῦσαι πειράσομαι.
 Λέγουσι μὴ εἶναι ἓνα τῆς Τριάδος τὸν Χριστόν· λέγουσι τὰ ἐξ ἀναστάσεως σώματα ἡμῶν εἰς παντελῆ ἀπώλειαν ἐλθεῖν καὶ Χριστοῦ πρώτου· λέγουσιν ὅτι ἡ ἀγία τριάς οὐκ ἐδημιούργησε τὸν κόσμον καὶ ὅτι ἐν τῇ ἀποκαταστάσει δυνήσονται πάντα τὰ λογικὰ μέχρι καὶ δαιμόνων δημιουργεῖν αἰῶνας· λέγουσιν ὅτι αἰθέρια καὶ σφαιροειδῆ ἐγείρονται ἡμῶν τὰ σώματα ἐν τῇ ἀναστάσει, καὶ γὰρ καὶ τὸ τοῦ Κυρίου οὕτω φασὶν ἐγηγέρθαι σῶμα· λέγουσιν ὅτι γινόμεθα ἴσοι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ
 10 ἀποκαταστάσει. Ποῖος τοίνυν ἄδης ταῦτα ἐρεύξατο; Οὐ παρὰ τοῦ Θεοῦ ταῦτα μεμαθήκασι, μὴ γένοιτο, τοῦ λαλήσαντος διὰ προφητῶν καὶ ἀποστόλων, ἀλλὰ παρὰ Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος, Ὠριγένους τε καὶ Εὐαγρίου καὶ Διδύμου παρειλήφασι τὰ μυσαρὰ ταῦτα καὶ δυσσεβῆ δόγματα. Ἐγὼ δὲ τεθαύμακα πόσους τε εἰκῆ καὶ μάτην πόνους ἀνήντησαν εἰς τοιαύτας ἐπιβλαβεῖς ματαιοπονίας καὶ πῶς οὕτω τὰς ἰδίας ὤπλισαν γλώσσας κατὰ τῆς εὐσεβείας. Οὐκ ἔδει μᾶλλον αὐτοὺς ἐπαινεῖν καὶ δοξάζειν φιλαδελφίαν, φιλοξενίαν, παρθενίαν,
 20 πτωχοτροφίαν, ψαλμωδίαν τε καὶ πάννουχον στάσιν καὶ δάκρυα κατανύξεως; Οὐκ ἐχρῆν αὐτοὺς μᾶλλον ὑποπιέζειν νηστείαις τὸ σῶμα καὶ δι' εὐχῆς πρὸς Θεὸν ἐκδημεῖν καὶ μελέτην θανάτου τὸν βίον ποιεῖσθαι καὶ μὴ ταῖς τοιαύταις ἐρεσχελίαις ἀδολεσχεῖν;

Η'

30 Καὶ λέγει ὁ γέρων.

Πρὸς αὐτὰ ἀποκρίθηκε ὁ γέροντας καὶ εἶπε.

Τὰ περὶ προϋπάρξεως δόγματα δὲν εἶναι μέσα καὶ ἀκίνδυνα, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνα καὶ ἐπιβλαβῆ καὶ βλάσφημα. Καὶ γιὰ νὰ σὲ ἱκανοποιήσω, θὰ προσπαθήσω νὰ στηλιτεύσω μὲ λίγες λέξεις τὴν πολύμορφη ἀσεβεία τους.

Λέγουν ὅτι δὲν εἶναι ἓνας τῆς Τριάδος ὁ Χριστός· λέγουν ὅτι τὰ ἀπὸ ἀνάστασις σώματά τους ἦλθαν σὲ τελεία ἀπώλεια καὶ πρῶτα τοῦ Χριστοῦ· λέγουν ὅτι ἡ ἀγία Τριάς δὲν ἐδημιούργησε τὸν κόσμον καὶ ὅτι στὴν ἀποκατάστασις ὅλα τὰ λογικὰ ὄντα ἕως καὶ τοὺς δαίμονες θὰ μπορέσουν νὰ δημιουργοῦν αἰῶνες· λέγουν ὅτι στὴν ἀνάστασις τὰ σώματά μας δημιουργοῦνται αἰθέρια καὶ σφαιροειδῆ, διότι ἰσχυρίζονται ὅτι καὶ τοῦ Κυρίου τὸ σῶμα ἔτσι ἀναστήθηκε· λέγουν ὅτι στὴν ἀποκατάστασις γινόμεστε ἴσοι μὲ τὸν Χριστό. Ποιὸς ἄδης λοιπὸν ἔβγαλε αὐτὰ τὰ πράγματα; Αὐτὰ δὲν τὰ ἔχουν μάθει ἀπὸ τὸ Θεό, μὴ γένοιτο, πὺ ἐλάλησε διὰ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἀποστόλων, ἀλλὰ τὰ μυσάρὰ καὶ δυσσεβῆ αὐτὰ δόγματα τὰ παρέλαβαν ἀπὸ τὸν Πυθαγόρα καὶ τὸν Πλάτωνα, ἀπὸ τὸν Ὄριγένη καὶ τὸν Εὐάγριο καὶ τὸν Δίδυμο. Ἐγὼ μάλιστα ἐθαύμασα πόσους κόπους ἀφιέρωσαν στὰ χαμένα καὶ μάταια γιὰ τέτοιες ἐπιβλαβεῖς ματαιοπονίες καὶ πῶς ὄπλισαν ἔτσι τὶς γλῶσσες τους κατὰ τῆς εὐσεβείας. Δὲν ἔπρεπε μᾶλλον αὐτοὶ νὰ ἐπαινοῦν καὶ νὰ δοξάζουν τὴν φιλαδελφία, φιλοξενία, παρθενία, πτωχοτροφία, ψαλμωδία καὶ ὀλονύκτια ὀρθοστασία καὶ δάκρυα κατανύξεως; Δὲν ἔπρεπε μᾶλλον αὐτοὶ νὰ ταλαιπωροῦν μὲ νηστεῖες τὸ σῶμα³¹ καὶ νὰ ἐκδημοῦν πρὸς τὸν Θεὸ μὲ προσευχὴ καὶ νὰ κάμουν τὸν βίον μελέτη θανάτου καὶ νὰ μὴ ἀσχολοῦνται μὲ τέτοιες φλυαρίες;

Ἄλλ' οὐκ ἠβουλήθησαν τῇ ταπεινῇ ὁδῷ τοῦ Χριστοῦ
 πορευθῆναι, «ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς
 αὐτῶν καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνητος αὐτῶν καρδιά· φά-
 σκοντες εἶναι σοφοί, ἐμωράνθησαν». Πάντων δὲ τῶν
 5 ζιζανίων ὁ σπορευὼς καὶ τῶν κακῶν αἴτιος γέγονεν
 Νόννος· ὅστις τῆς τοῦ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα
 κοιμήσεως δραζάμενος ποτίζειν ἤρξατο τὸν πλησίον
 ἀνατροπὴν θολεράν, Λεόντιον τὸν Βυζάντιον ὑπουργὸν
 ἔχων καὶ ὑπέρμαχον καὶ συναγωνιστήν. Καὶ πρῶτον
 10 μὲν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ Νέα Λαύρα λογιωτέρους, μᾶλλον
 δὲ ἀλογωτέρους εἰς τὴν ἑαυτοῦ μιὰρὰν συγκατέσπασεν
 αἵρεσιν· καὶ οὐκ ἠρκέσθη τούτοις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἄλλα
 μοναστήρια τῆς ἐρήμου τῆς ἑαυτοῦ μεταδοῦναι λύμης
 ἐσπούδασε. Ποίαις δὲ μηχαναῖς οὐκ ἐχρήσατο κάμει τὸν
 15 ταπεινὸν συγκατασπάσαι; Ὁ δὲ Θεὸς δι' ἀποκαλύψεως
 ἔδειξέ μοι τὸν τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ βόρβορον. Ποίαις δὲ
 μεθοδείαις οὐκ ἐχρήσατο τῇ τοῦ Σουκᾶ συνοδίᾳ τῆς
 ἑαυτοῦ μεταδοῦναι κακοδοξίας; Καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐμοῦ
 τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι ἕκαστον νουθετοῦντος καὶ παρα-
 20 καλοῦντος τῆς ὀρθῆς μὴ ἀποστῆναι πίστεως. Καὶ αὐ-
 τοῦ σπουδάσαντος ἠγούμενον τῆς ἑαυτοῦ αἰρέσεως
 ὑπασπιστὴν καταστῆσαι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ λαύρᾳ, Πέτρον
 φημὶ τὸν Ἀλεξανδρέα, καὶ δουλώσαι τὴν συνοδίαν, οὐκ
 ἠδυνήθη, ἀλλὰ τούναντίον ἡ συνοδία κινηθεῖσα τῆς
 25 ἡγεμονίας Πέτρον ἐξέωσε. Πάλιν μὲν οὖν οἱ περὶ Νόν-
 νον ἀναιδῶς κινούμενοι ἄλλον Πέτρον Ἑλλαδικὸν τῆς
 Ὠριγένους λύμης ὄντα ὑπασπιστὴν ἠγούμενον ἡμῶν
 ἐγκατέστησαν, ἀλλ' ἡ συνοδία πάλι ζήλω πνευματικῷ
 κινουμένη Πέτρον μὲν τῆς ἡγεμονίας ἐξέωσε καὶ εἰς
 30 τὴν λαύραν τοῦ μακαρίου Σάββα ἀπελθοῦσα ἔλαβεν
 ἑαυτῇ τὸν νῦν ἠγούμενον ἀββᾶν Κασσιανὸν Σκυθοπολί-
 τιν ὄντα τῷ γένει ὀρθόδοξόν τε ὄντα καὶ βίῳ καὶ λόγῳ
 κεκοσμημένον. Καὶ τότε μόλις ἰσχύσαμεν τοὺς Ὠριγέ-
 νους ὑπασπιστὰς ἀποκρούσασθαι.

32. Ρωμ. 1,26 ἐ.

33. Ἐβρ. 2,15.

34. Κατὰ τὸν Βίο Σάββα 88, ὁ Κασσιανὸς τὸ 538 ἐγινε ἠγούμενος τῆς

“Ομως δὲν θέλησαν νὰ πορευθοῦν τὸν ταπεινὸ δρόμο τοῦ Χριστοῦ, «ἀλλὰ ματαιολόγησαν στοὺς διαλογισμούς τους καὶ σκοτίσθηκε ἡ ἀσύνητη καρδιά τους· λέγοντας ὅτι εἶναι σοφοί, ἐμωράθησαν»³². Καὶ ὄλων τῶν ζιζανίων σπορέας καὶ αἴτιος ἔγινε ὁ Νόννος, ὁ ὁποῖος, ἐπωφελούμενος τοῦ θανάτου τοῦ μακαρίου πατέρα μας Σάββα, ἄρχισε νὰ ποτίζει τὸν πλησίον θολὸ νερό³³, ἔχοντας ὑπαρχηγὸ καὶ ὑπέρμαχο καὶ συναγωνιστὴ τὸν Λεόντιο τὸν Βυζάντιο. Καὶ πρῶτα πρῶτα στή μιὰ αἵρεσὴ του παρέσυρε τοὺς μέσα στὴν ἴδια τὴ Νέα Λαύρα λογιωτέρους, ἢ καλύτερα ἀλογωτέρους. Καὶ δὲν ἀρκέσθηκε σ’ αὐτούς, ἀλλὰ ἐφρόντισε νὰ μεταδώσει ἀπὸ τὴ φθορὰ του καὶ στὰ ἄλλα μοναστήρια τῆς ἐρήμου. Ποιῆς μηχανορραφίης μάλιστα δὲν ἐχρησιμοποίησε νὰ συμπαρασύρει κι ἐμένα τὸν ταπεινὸ; Ὁ Θεὸς μοῦ ἔδειξε μὲ ἀποκάλυψη τὸν βόρβορο τῆς αἵρέσεώς του. Ποιῆς μεθοδεύσεις δὲν χρησιμοποίησε γιὰ νὰ μεταδώσει τὴν κακοδοξία του στὴ συνοδία τοῦ Σουκᾶ; Καὶ δὲν τὸ κατόρθωσε, διότι ἐγὼ μὲ τὴ χάρη τοῦ Χριστοῦ ἐνοθετοῦσα καὶ παρακαλοῦσα τὸν καθένα νὰ μὴ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν ὀρθὴ πίστη. Κι ἐνῶ ἐπίχειρησε νὰ τοποθετήσῃ ἡγούμενο στὴ λαύρα μας ἓνα ὑπερασπιστὴ τῆς αἵρέσεώς του, τὸν Πέτρο τὸν Ἀλεξανδρινό, καὶ νὰ ὑποδουλώνῃ τὴ συνοδία, δὲν μπόρεσε, ἀλλὰ ἀντίθετα ἡ συνοδία μὲ κίνησή της ἔδιωξε ἀπὸ τὴν ἡγεσία τὸν Πέτρο. Πάλι λοιπὸν οἱ γύρω ἀπὸ τὸν Νόννο κινούμενοι ἀναιδῶς ἐγκατάστησαν ἡγούμενός μας ἓνα ἄλλον Πέτρο Ἑλλαδικό, ὑπερασπιστὴ τῆς λύμης τοῦ Ὁριγένους, ἀλλὰ πάλι ἡ συνοδία κινούμενη μὲ πνευματικὸ ζῆλο ἔδιωξε τὸν Πέτρο ἀπὸ τὴν ἡγεμονία, ἐπῆγε στὴ λαύρα τοῦ μακαρίου Σάββα κι ἐπῆρε τὸν τωρινὸ ἡγούμενο ἀββᾶ Κασιανό, Σκυθοπολίτη στὴν καταγωγή³⁴, ὀρθόδοξο στὴν πίστη καὶ στολισμένο μὲ διαγωγή καὶ λόγο. Καὶ μόλις τότε κατορθώσαμε ν’ ἀποκρούσομε τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ὁριγένους.

αύρας τοῦ Σουκᾶ καὶ τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 546 τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Σάβ-

Θ'

Ταῦτα διηγησάμενός μοι ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Κυριακὸς καὶ γνοὺς ὅτι τῆς μεγάλης μονῆς Εὐθυμίου τοῦ μακαρίου εἰμί, περιχαρῆς γεγονῶς εἶπεν.

Ἴδου καὶ συνκοινοβιώτης μου εἶ.

5 Καὶ λοιπὸν ἀρχὴν ἐποιήσατο διηγεῖσθαί μοι πολλὰ περὶ αὐτῶν τῶν ἐν ἀγίοις Εὐθυμίου τε καὶ Σάββα, ἅπερ ἔθηκα ἐν τοῖς περὶ αὐτῶν ἤδη ρηθεῖσι δυσὶ λόγοις. Καὶ οὕτως ἐν τοῖς τοιούτοις διηγήμασι τὴν ἐμὴν διαθρέψας ψυχὴν ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ.

Ι'

Ὡς δὲ ἤρξαντο τινὲς ἐνοχλεῖν αὐτῷ εἰς τὸ τοῦ ἐν ἀγίοις Χαρίτωνος σπηλαίου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ὠριγενιστῶν ἀποθανόντος Νόννου καὶ τῆς τούτων δυναστείας διαλυθείσης καὶ τοῦ κατὰ τῶν ὀρθοδόξων πολέμου θραυσθέντος καὶ τῶν κακοδόξων εἰς τὸν κατ' ἀλλήλων πόλεμον ἀσχοληθέντων ἄμεριμνήσας ὁ γέροντων ἀνεχώρησε πάλιν ἀπὸ τοῦ σπηλαίου τοῦ ἀγίου Χαρίτωνος
10 ἐπὶ τὸν Σουσακεῖμ τῷ ἐνενηκοστῷ ἐνάτῳ τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας χρόνῳ καὶ ἡσύχασε ἐκεῖσε χρόνους ὀκτώ. Ἐγὼ τοίνυν ἐπιθυμήσας προσκυνῆσαι αὐτὸν ἦλθον εἰς τὴν λαύραν τοῦ Σουκᾶ καὶ λαβῶν Ἰωάννην τὸν αὐτοῦ μαθητὴν κατῆλθον εἰς Σουσακεῖμ· ἀπέχει δὲ ὁ τόπος οὕτως ἀπὸ τῆς τοῦ Σουκᾶ λαύρας ὡς ἐνενη-
15 κοντα σταδίους. Ὡς οὖν ἠγγίσαμεν τῷ τόπῳ, συναντᾷ ἡμῖν λέων παμμεγεθέστατός τε καὶ φοβερώτατος καὶ λέγει μοι θροηθέντι ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης.

Μηδὲν φοβηθῆς.

Καὶ ὡς εἶδεν ἡμᾶς ὁ λέων πρὸς τὸν γέροντα ἀπιόντας, δέδωκε
25 τόπον. Καὶ θεασάμενος ἡμᾶς ὁ γέροντων καὶ περιχαρῆς γεγονῶς εἶπεν.

Ἴδου ὁ συνκοινοβιώτης μου Κύριλλος.

35. Τὸ ἐνενηκοστὸ ἔνατο ἔτος τοῦ γέροντα Κυριακοῦ ἦταν ἀπὸ 9 Ἰανουα-

9

Αὐτὰ μοῦ διηγήθηκε ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Κυριακὸς πού, ὅταν ἔμαθε ὅτι εἶμαι ἀπὸ τῆ μεγάλης μονῆ τοῦ μακαρίου Εὐθυμίου, ἔγινε χαρούμενος καὶ εἶπε.

Νά, εἶσαι καὶ συγκοινοβιώτης μου.

Καὶ τότε ἄρχισε νά μοῦ διηγεῖται πολλὰ γιά τοὺς ἁγίους Εὐθύμιο καὶ Σάββα, πού παράθεσα στοὺς δύο λόγους τοὺς ὁποίους ἀφιέρωσα σ' αὐτούς. Καί, ἀφοῦ ἔθρεψε τὴν ψυχὴ μου μὲ τέτοια διηγήματα, μὲ ἀπέλυσε εἰρηνικά.

10

“Ὅταν ἄρχισαν κάποιοι νὰ τὸν ἐνοχλοῦν στὸ σπήλαιο τοῦ ἁγίου Χαρίτωνος, ἀφοῦ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ὀριγενιστῶν Νόννος εἶχε πεθάνει κι εἶχε διαλυθεῖ ἡ κυριαρχία τους, ἀφοῦ ὁ ἐναντίον τους ὀρθόδοξος πόλεμος εἶχε σπάσει καὶ οἱ κακόδοξοι ἀσχολοῦνταν μὲ τὸν ἀναμεταξύ τους πόλεμο, ἀμέριμνος πιά ὁ γέροντας ἀναχώρησε πάλι ἀπὸ τὸ σπήλαιο τοῦ ἁγίου Χαρίτωνος στὸν Σουσακεῖμ κατὰ τὸ ἐνενηκοστὸ ἔνατο ἔτος τῆς ἡλικίας του³⁵ καὶ ἠσύχασε ἐκεῖ ὀκτῶ χρόνια. Ἐγὼ τότε, ἐπειδὴ ἐπιθύμησα νὰ τὸν προσκυνήσω, ἦλθα στὴ λαύρα τοῦ Σουκᾶ καί, ἀφοῦ ἐπῆρα τὸν μαθητὴ τοῦ Ἰωάννη, κατέβηκα στὸν Σουσακεῖμ, τόπος πού ἀπέχει ἀπὸ τὴ λαύρα τοῦ Σουκᾶ ὡς ἐνενηντα στάδια. Καθὼς λοιπὸν ἐπλησιάσαμε στὸν τόπο, μᾶς συναντᾶ ἓνα πάρα πολὺ μεγάλο καὶ φοβερῶτατο λιοντάρι. Καὶ ἐπειδὴ φοβήθηκα, μοῦ λέγει ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης.

Μὴ φοβηθεῖς καθόλου.

Καὶ καθὼς μᾶς εἶδε τὸ λιοντάρι πού πηγαίναμε πρὸς τὸν γέροντα, παραμέρισε. Μόλις τότε μᾶς εἶδε ὁ γέροντας, ἔγινε χαρούμενος καὶ εἶπε.

Νὰ ὁ συγκοινοβιώτης μου Κύριλλος.

Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀβᾶς Ἰωάννης.

Πάνυ, πάτερ, ἐφοβήθη ἰδὼν τὸν λέοντα.

Καὶ λέγει μοι ὁ γέρον.

Μηδὲν φοβηθῆς, τέκνον· οὗτος γὰρ ὁ λέων προσκαρτε-
 5 ρεῖ μοι ἐνταῦθα φυλάττων τὰ μικρὰ λάχανα ἀπὸ τῶν
 αἰγαγρίων.

Καὶ πολλὰ εἰπὼν μοι περὶ τοῦ ἀγίου Εὐθυμίου καὶ τῶν ἄλ-
 λων τῆς ἐρήμου ταύτης πατέρων προτρέψατό με γεύσασθαι.
 Ἡμῶν δὲ γενομένων ἐλθὼν ὁ λέων ἔστη ἔμπροσθεν ἡμῶν καὶ
 10 ἀναστὰς ὁ γέρον δέδωκεν αὐτῷ κλάσμα ἄρτου καὶ ἔπεμψεν αὐ-
 τὸν φυλάττειν τὰ λάχανα. Καὶ ἔλεγέ μοι ὁ γέρον ὅτι.

Οὐ μόνον τὰ λάχανα φυλάττει, ἀλλὰ καὶ ληστὰς καὶ
 βαρβάρους ἀμύνεται.

Ποιήσαντος δέ μου τὴν μίαν ἡμέραν καὶ ἰκανῶς τῆς αὐτοῦ διδα-
 15 σκαλίας ἀπολαύσαντος δέδωκέ μοι εὐλογίαν τῇ ἐξῆς καὶ ποιή-
 σας μοι εὐχὴν ἀπέλυσέ με μετὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ.
 Καὶ οὕτως ἐξεληθόντες εὐρομεν τὸν λέοντα ἐν τῇ ὁδῷ καθήμενον
 καὶ αἰγάγριον ἐσθίοντα. Ὅστις λέων ἰδὼν ἡμᾶς ἰσταμένους καὶ
 μὴ τολμῶντας ὀδεῦσαι καταλιπὼν τὴν θήραν ἀνεχώρησεν ἕως
 20 οὔ παρήλθομεν. Ἐπειδὴ δὲ λάκκον οὐκ εἶχεν ὁ τόπος, ἐφιλοκά-
 λησεν ἑαυτῷ τοὺς ἐν ταῖς πέτραις βοθύνους καὶ ἐδέχετο τῷ χει-
 μῶνι τὸ ὕδωρ καὶ ὑπούργει αὐτῷ δασιλῶς εἰς τε τὴν δίαιταν
 καὶ εἰς τὸ ποτίζειν τὰ λάχανα ὅλον τὸ θέρος. Καὶ τοῦ ὕδατος
 ποτὲ λείψαντος περὶ τὸν Ἰούλιον μῆνα ἐστενώθη σφόδρα καὶ
 25 ἀνατείνας τὸ ὄμμα πρὸς τὸν Θεὸν παρεκάλει λέγων.

Κύριε ὁ Θεός, παράσχου μοι ὀλίγον ὕδωρ διὰ τὴν ἀναγ-
 καίαν χρειαίαν τοῦ ταπεινοῦ μου σώματος τούτου.

Καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ ὁ Θεὸς καὶ παραχρῆμα ἀνέβη μικρὸν νέ-
 φος ἐπάνω τοῦ Σουσακεῖμ καὶ ἔβρεξε κύκλω τοῦ κελλίου αὐτοῦ
 30 καὶ ἐπλήρωσεν αὐτοῦ πάντα τὰ μεταξὺ τῶν πετρῶν δοχεῖα.

Και τοῦ λέγει ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης.

Πάτερ, πολὺ ἐφοβήθηκα ὅταν εἶδα τὸ λιοντάρι.

Και μοῦ λέγει ὁ γέροντας.

Νὰ μὴ φοβηθεῖς, τέκνο, διότι τὸ λιοντάρι αὐτὸ μένει μαζί μου ἐδῶ φυλάσσοντας τὰ μικρὰ λάχανα ἀπὸ τὰ ἀγριοκάτσικα.

Και ἀφοῦ μοῦ εἶπε πολλὰ γιὰ τὸν ἅγιο Εὐθύμιο καὶ τοὺς ἄλλους τῆς ἐρήμου πατέρες, μὲ προέτρεψε νὰ φᾶμε. Ἐνῶ ἐμεῖς τρώγαμε, τὸ λιοντάρι ἐστάθηκε μπροστά μας· ὁ γέροντας τότε ἐσηκώθηκε καὶ τοῦ ἔδωσε ἓνα κομμάτι ἄρτου καὶ τὸ ἔστειλε νὰ φυλάσσει τὰ λάχανα. Καὶ μοῦ ἔλεγε ὁ γέροντας.

ἮΟχι μόνο τὰ λάχανα φυλάσσει, ἀλλὰ ἀποκρούει καὶ τοὺς ληστὲς καὶ τοὺς βαρβάρους.

Ἄφοῦ ἔμεινα μιὰ ἡμέρα καὶ ἀπῆλαυσα ἀρκετὰ τῇ διδασκαλίᾳ του, μοῦ ἔδωσε τὴν εὐλογία τὴν ἐπομένη καί, ἀφοῦ μοῦ ἔκαμε εὐχή, μὲ ἀπέλυσε μαζί μὲ τὸν μαθητὴ του εἰρηνικά. Καὶ τότε, ὅταν βγήκαμε, εὐρήκαμε τὸ λιοντάρι νὰ κᾶθεται στὴν ὁδὸ καὶ νὰ τρώγει ἀγριοκάτσικο. Τὸ λιοντάρι τότε, καθὼς μᾶς εἶδε νὰ στεκόμαστε καὶ νὰ μὴ τολμοῦμε νὰ βαδίσουμε, ἄφησε τὸ κυνήγι καὶ ἀνεχώρησε, ὡς πὺ ἐπεράσαμε. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ τόπος δὲν εἶχε λάκκο, ὁ γέροντας περιποιήθηκε τὰ κοιλώματα στὶς πέτρες καὶ ἔτσι ἐμάζευε τὸν χειμῶνα τὸ νερὸ καὶ αὐτὸ τὸν ἐξυπηρετοῦσε πλούσια τόσο στὴ δίαιτα ὅσο καὶ στὸ πότισμα τῶν λαχάνων ὅλο τὸ καλοκαίρι. Καὶ ὅταν κάποτε ἔλειψε τὸ νερὸ κατὰ τὸν Ἰούλιο μῆνα καὶ εὐρέθηκε σὲ πολὺ δύσκολη θέση, ἐσήκωσε τὰ μάτια του πρὸς τὸ Θεὸ καὶ τὸν παρεκάλεσε λέγοντας.

Κύριε Θεέ, χάρισέ μου λίγο νερὸ γιὰ τὴν ἀνάγκη τοῦ ταπεινοῦ μου τούτου σώματος.

Καὶ τὸν ἄκουσε ὁ Θεὸς καὶ ἀμέσως ἀνέβηκε μικρὸ νέφος ἐπάνω στὸν Σουσακεῖμ κι ἔβρεξε γύρω στὸ κελλί του κι ἐγέμισε ὅλα τὰ ἀνάμεσα σὲ πέτρες δοχεῖα του.

ΙΑ'

Δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι ἔνταῦθα μνημονεῦσαι ψυχωφελοῦς διηγήματος, ὅπερ διηγήσατό μοι ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης.

Ἵδοιπορούντων γὰρ ἡμῶν κατὰ τὴν ἔρημον ὑπεδείκνυέ μοι τόπον τινά, ὃν ἔλεγε μνημεῖον εἶναι τῆς μακαρίας Μαρίας, ἐγὼ δὲ
5 ἐπὶ τούτῳ θαυμάσας ἤξιουν αὐτὸν ἐξηγήσασθαι τὰ περὶ αὐτῆς.
Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ὅτι.

Πρὸ ὀλίγου τινὸς χρόνου ἀπερχομένου μου ἅμα τοῦ συμμαθητοῦ μου τοῦ ἀββᾶ Παράμμωνος πρὸς τὸν ἀββᾶν Κυριακόν, ἀτενίσαντες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦμέν τινα ὡς ἄνθρωπον ἰστάμενον
10 πλησίον ἀγριομυρικής καὶ νομίσαντες αὐτὸν ἕνα τινὰ τῶν ἀναχωρητῶν τῶν αὐτόθι εἶναι (ἦσαν γὰρ τότε πολλοὶ ἀναχωρηταὶ ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις), ἐσπεύσαμεν οὖν αὐτὸν προσκυνῆσαι.
Ὡς δὲ ἤγγισαμεν τῷ τόπῳ, ἐκεῖνος μὲν ἀφανῆς ἐγένετο, ἡμεῖς δὲ φόβῳ καὶ δειλίᾳ συσχεθέντες ἔστημεν εἰς προσευχήν, νομίσαντες αὐτὸν πνεῦμα πονηρὸν εἶναι. Μετὰ δὲ τὸ τελέσαι τὸ
15 'ἀμην' περιβλεψάμενοι ἔνθα καὶ ἔνθα εἶδρομεν σπήλαιον ὑπόγειον, ἐν ᾧ ὑπενοοῦμεν ὑποδύντα τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ τὸν ἀληθῆ κρυβῆναι ἄφ' ἡμῶν. Καὶ πλησίον τοῦ σπηλαιίου γενόμενοι παρεκαλοῦμεν αὐτὸν ἅμα δὲ καὶ ἐνωρκοῦμεν λέγοντες.

20 Μὴ στερήσης ἡμᾶς, πάτερ, τῶν εὐχῶν σου καὶ τῆς ἀγαθῆς σου συντυχίας.

Ὁ δὲ μόλις ποτὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν.

Τί θέλετε ἄπ' ἐμοῦ; Γυνή εἰμι.

Καὶ ἐπηρώτησεν ἡμᾶς λέγουσα.

25 Ποῦ πορεύεσθε;

Ἵμεῖς δὲ εἶπαμεν.

Πρὸς τὸν ἀναχωρητὴν τὸν ἀββᾶν Κυριακόν ἀπερχόμεθα, ἀλλ' εἶπέ ἡμῖν τί τὸ ὄνομά σου καὶ πῶς διάγεις καὶ πῶς ἔνταῦθα παραγέγονας.

11

Θεωρῶ δίκαιο νὰ μνημονεύσω ἐδῶ ἓνα ψυχοφελές διήγημα ποῦ μοῦ διηγήθηκε ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης.

Καθῶς ὁδοιπορούσαμε στὴν ἔρημο μοῦ ἔδειχνε ἓναν τόπο, ποῦ ἔλεγε ὅτι εἶναι μνημεῖο τῆς μακαρίας Μαρίας. Ἐγὼ θαυμάζοντας γι' αὐτό, τοῦ ἐζήτησα νὰ μοῦ ἐξηγήσει τὰ σχετικά μὲ αὐτήν. Ἀποκρινόμενος τότε εἶπε.

Πρὶν ἀπὸ λίγο χρόνο, καθῶς ἐπήγαινα μαζί μὲ τὸν συμμαθητῆ μου τὸν ἀββᾶ Παράμμωνα πρὸς τὸν ἀββᾶ Κυριακὸ, ἀτενίσαμε ἀπὸ μακριὰ καὶ εἶδαμε κάτι σὰν ἄνθρωπο νὰ στέκεται κοντὰ σὲ μιὰ ἀγριομυρική. Ἐνομίσαμε ὅτι ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ ἀναχωρητῆς (διότι τότε ἦταν πολλοὶ ἀναχωρητῆς στὰ μέρη ἐκεῖνα), καὶ ἐσπεύσαμε τότε νὰ τὸν προσκυνήσουμε. Καθῶς ἐπλησιάσαμε στὸν τόπο, ἐκεῖνος ἔγινε ἀφανής, ἐμεῖς ὅμως κυριευμένοι ἀπὸ φόβο καὶ δειλία ἐσταθήκαμε γιὰ προσευχή, νομίζοντας ὅτι εἶναι πνεῦμα πονηρὸ. Ὄταν ἐτελειώσαμε τὸ ἀμὴν, κοιτάζοντας ἐδῶ κι ἐκεῖ, εὐρήκαμε ἓνα ὑπόγειο σπήλαιο, στὸ ὁποῖο ὑποθέσαμε ὅτι ἐκρύφθηκε ἀπὸ μᾶς ὑποδουόμενος τὸν ἀληθινὸ δοῦλο τοῦ Θεοῦ. Ὄταν ἐφθάσαμε κοντὰ στὸ σπήλαιο, τὸν παρακαλούσαμε, καὶ συγχρόνως τὸν ἐξορκίζαμε λέγοντας.

Μὴ μᾶς στερήσεις τίς εὐχές σου, πάτερ, καὶ τὴν ἀγαθὴ συνάντησή σου.

Αὐτὸς μὲ δυσκολία ἀποκρίθηκε λέγοντας.

Τί θέλετε ἀπὸ ἐμένα; Εἶμαι γυναίκα.

Καὶ μᾶς ἐρώτησε.

Ποῦ πηγαίνετε;

Ἐμεῖς ἀπαντήσαμε.

Πρὸς τὸν ἀναχωρητῆ τὸν ἀββᾶ Κυριακὸ πηγαίνομε, ἀλλὰ πές μας ποιὸ εἶναι τὸ ὄνομά σου, πῶς περνᾶς καὶ πῶς ἦλθες ἐδῶ.

Ἡ δὲ εἶπεν.

Ὑπάγετε καὶ ἐν τῷ ὑμᾶς ὑποστρέψαι λέγω ὑμῖν.

Ὡς δὲ διεβεβαιούμεθα μηδαμοῦ ἀπιέναι πρὶν τὰ κατ' αὐτὴν μαθεῖν, ἀπεκρίνατο λέγουσα.

- 5 Τὸ μὲν ὄνομά μου Μαρία λέγομαι, ἐγενόμην δὲ ψάλτρια τῆς ἁγίας Χριστοῦ Ἀναστάσεως καὶ πολλοὺς ὁ διάβολος ἐσκανδάλισεν εἰς ἐμέ, καὶ φοβηθεῖσα μήπως ὑπεύθυνος γενομένη τῶν τοιούτων σκανδάλων προσθήσω ἁμαρτίας ἐφ' ἁμαρτίαις μου ἐδυσώπουν τὸν
- 10 Θεὸν τοῦ ρυσθῆναί με τῆς αἰτίας τῶν τοιούτων σκανδάλων. Ἐν μιᾷ οὖν κατανυγεῖσα τὴν καρδίαν εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ κατήλθον εἰς τὸν ἅγιον Σιλῳὰμ καὶ ἤντησα τὸ σκεῦος τοῦτο ὕδατος, ἔλαβον δὲ καὶ τὸ μαλάκιον τοῦτο τῶν βρεκτῶν καὶ ἐξῆλθον νυκτὸς τῆς ἁγίας πόλεως παραθεμένη ἑαυτὴν τῷ Θεῷ. Ὡς καὶ ὠδήγησέ με ἐνταῦθα καὶ ἰδοὺ ἔχω ἐνταῦθα δεκαοκτὼ ἔτη καὶ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ οὔτε τὸ ὕδωρ ἔλειπεν οὔτε τὸ μαλάκιον τῶν βρεκτῶν ἠλαττονήθη ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. Ἄλλ' οὐδὲ ἄνθρωπον εἶδον εἰ μὴ ὑμᾶς
- 20 σήμερον. Ἄλλ' ὑπάγετε,

Φησὶν,

Καὶ πληρώσατε τὴν διακονίαν ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ ὑμᾶς ὑποστρέφειν ἐπισκέψασθέ με.

- 25 Ταῦτα ἀκούσαντες ἐπορεύθημεν πρὸς τὸν ἀββᾶν Κυριακόν, ἀνηγγείλαμεν δὲ αὐτῷ καὶ ταῦτα. Ὁ δὲ ἀββᾶς ἀκούσας ἐθαύμασε καὶ εἶπεν.

Δόξα σοι, ὁ Θεὸς, ὅτι πᾶσους ἁγίους κρυπτὸς ἔχεις. Ἄλλ' ἀπέλθετε, τέκνα, καὶ ὡς εἶπεν ὑμῖν, οὕτω ποιήσατε.

- 30 Λαβόντες οὖν παράθεσιν ἐκ τοῦ ἁγίου γέροντος ἤλθομεν κατὰ τοῦ σπηλαίου καὶ κρούσαντες κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἀναχωρητῶν καὶ μηδενὸς ἀποκριναμένου, ὑπείσελθόντες εὔρομεν αὐτὴν τελειωθεῖσαν. Μὴ ἔχοντες οὖν τὸ πῶς ἐνταφιάσαι καὶ θάψαι αὐ-

Ἐκείνη εἶπε.

Πηγαίνετε, κι ὅταν ἐπιστρέψετε, θὰ σᾶς εἰπῶ.

Ἐπειδὴ τὴν διαβεβαιώσαμε ὅτι δὲν θὰ πᾶμε πουθενά, ἂν δὲν μάθομε τὰ σχετικὰ μὲ αὐτήν, ἀποκρίθηκε.

Τὸ ὄνομά μου εἶναι Μαρία. Ἔγινα ψάλτρια τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ διάβολος ἐσκανδάλισε πολλοὺς γιὰ μένα, κι ἐπειδὴ ἐφοβήθηκα, μὴ γίνω ὑπεύθυνη τῶν τέτοιων σκανδάλων καὶ προσθέσω ἁμαρτίες στὶς ἁμαρτίες μου³⁶, παρακάλεσα τὸν Θεὸ νὰ μὲ λυτρώσει ἀπὸ τὴν αἰτία τέτοιων σκανδάλων. Ἀμέσως λοιπὸν καταλήφθηκα ἀπὸ κατάνυξη στὴν καρδιά γιὰ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ, κατέβηκα στὸν ἅγιο Σιλῶαμ, ἐγέμισα αὐτὸ τὸ σκεῦος μὲ νερὸ, πῆρα καὶ αὐτὸ τὸ καλάθι μὲ τὰ βρεκτὰ καὶ ἐβγῆκα νύκτα ἀπὸ τὴν πόλη, ἀφιερώνοντας τὸν ἑαυτό μου στὸ Θεό. Αὐτὸς μὲ ὀδήγησε ἐδῶ καὶ νᾶ, ἔχω ἐδῶ δεκαοκτῶ ἔτη καὶ μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ οὔτε τὸ νερὸ ἔλειψε οὔτε τὸ καλάθι τῶν βρεκτῶν ἐλαττώθηκε ὡς αὐτὴ τὴν ἡμέρα. Ἀλλὰ πηγαίνετε,

Λέγει,

Καὶ ἐκπληρώσετε τὴν ὑπηρεσία σας, καὶ ὅταν ἐπιστρέψετε ἐπισκεφθεῖτε με.

Ὅταν ἀκούσαμε αὐτὰ ἐβαδίσσαμε πρὸς τὸν ἀββᾶ Κυριακό, στὸν ὁποῖο ἀναγγείλαμε κι αὐτά. Ὁ ἀββᾶς, μόλις ἄκουσε, ἐθαύμασε καὶ εἶπε.

Δόξα σοι, ὁ Θεός, ποὺ ἔχεις τόσοις ἁγίους κρυφοὺς.

Ἀλλὰ πηγαίνετε, τέκνα, καὶ νὰ κάμετε, ὅπως σᾶς εἶπε.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπήραμε γεῦμα ἀπὸ τὸν ἅγιο γέροντα, ἤλθαμε στὸ σπήλαιο, ἐκτυπήσαμε κατὰ τὴ συνήθεια τῶν ἀναχωρητῶν κι ἐπειδὴ κανένας δὲν ἀποκρίθηκε, μπήκαμε μέσα καὶ τὴν ηῦραμε τελειωμένη. Μὴ ἔχοντας λοιπὸν πῶς νὰ τὴν ἐνταφιάσομε καὶ νὰ τὴ θάψομε, ἀνεβήκαμε στὴ λαύρα μας τοῦ Σουκᾶ, ἐφέραμε

τήν, ἀνελθόντες ἐν τῇ ἡμετέρα λαύρα τοῦ Σουκᾶ ἠνέγκαμεν πάντα τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν καὶ κηδεύσαντες αὐτὴν ἐθάψαμεν ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἀποφράζαντες τὴν θύραν ἐν λίθοις.

Ταῦτα ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης διηγήσατο, ἅπερ ἀναγκαῖον ἠγησάμην, 5 ὡς εἴρηται, γραφῇ παραδοῦναι πρὸς κατάνυξιν μὲν τῶν ἀκούόντων καὶ ἐντυγχανόντων, δόξαν δὲ τῷ Χριστῷ τῷ παρέχοντι εἰς τέλος ὑπομονὴν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· ἐπανακτέον δὲ τὸν λόγον πρὸς τὸν ἀββᾶν Κυριακόν.

IB'

Πληρώσαντος γὰρ αὐτοῦ τὸν ὀκταετῆ χρόνον εἰς τὸν Σουσακεῖμ 10 καὶ εἰς βαθὺ γῆρας ἐλάσαντος κατελθόντες οἱ τῆς λαύρας τοῦ Σουκᾶ πατέρες ἤγαγον αὐτόν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ ἐν ἀγίοις Χαρίτωνος μετὰ τὴν τῶν Ὁριγενιστῶν ἐκ τῆς Νέας Λαύρας ἀναχώρησιν. Ἐν ᾧ σπηλαίῳ διάγοντος αὐτοῦ ἐγὼ ὁ ταπεινὸς πυκνῶς παρέβαλλον αὐτῷ καὶ πολλὴν τῇ ψυχῇ μου ὠφέλειαν 15 ἐκαρπούμην· ἦν δὲ πάνυ προβεβηκῶς τὸν ἑκατοστὸν ἑβδομον πληρώσας ἐνιαυτόν. Ἦλθε γὰρ εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν ἐτῶν δεκαοκτῶ καὶ ἔμεινε πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις Γεράσιμον ἔτη ἑννέα καὶ ἐν τῇ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου μονῇ ἔτη δέκα καὶ ἐποίησεν ἐν τῇ λαύρα τοῦ Σουκᾶ ἐν διαφόροις διαπρέψας διακονίαις ἔτη τριά- 20 κοντα ἑννέα καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Νατουφᾶ σκίλλας ἐσθίων ἔτη πέντε καὶ ἐν τῷ Ρουβᾶ ἔτη πέντε, ἠσύχασε δὲ καὶ εἰς Σουσακεῖμ ἔτη ἑπτὰ καὶ εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ ἐν ἀγίοις Χαρίτωνος ἔτη πέντε καὶ κατελθὼν πάλιν εἰς Σουσακεῖμ χρόνους ὀκτώ. Πρὸ δύο χρόνων τῆς αὐτοῦ τελευτῆς κατελθόντες οἱ πατέρες ἤγαγον αὐ- 25 τὸν πολλαῖς χρησάμενοι παρακλήσεσιν εἰς τὸ τοῦ μακαρίου Χαρίτωνος σπήλαιον πάνυ, ὡς εἴρηται, προβεβηκότα. Καὶ τοσοῦτος γηραλέος ὢν στερρὸς ὑπῆρχε καὶ πρόθυμος καὶ ἰστάμενος εἰς τὸν κανόνα τῆς ψαλμωδίας καὶ τοὺς εἰσερχομένους πρὸς αὐτὸν ὑπηρετεῖ ἰδίαις χερσίν. Καὶ οὐδὲ ὄλωσ ἠτόνει, ἀλλὰ πάντα

37. Οἱ Ὁριγενιστῆς ἔφυγαν ἀπὸ τῆ Νέα Λαύρα τὸν Φεβρουάριο τοῦ 554. Βλ. Βίος Σάββα 90.

ὅλα τὰ ἀναγκαῖα καί, ἀφοῦ τὴν ἐκηδεύσαμε, τὴ ἐθάψαμε στὸ σπήλαιο, φράζοντας τὴ θύρα μὲ λίθους.

Αὐτὰ μοῦ τὰ διηγήθηκε ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης, πὺ ἐθεώρησα ἀναγκαῖο, ὅπως ἔχει λεχθεῖ, νὰ παραδώσω σὲ γραφὴ, πρὸς κατάνυξη ὄσων ἀκοῦνε καὶ διαβάζουν, καὶ πρὸς δόξα τοῦ Χριστοῦ, πὺ παρέχει ὑπομονὴ ὡς τέλος σ' αὐτοὺς πὺ τὸν ἀγαποῦν. Ἄς ἐπαναφέρουμε ὁμως τὸ λόγο στὸν ἀββᾶ Κυριακό.

12

Ὅταν συμπλήρωσε ὀκταετὴ χρόνο στὸν Σουσακεῖμ κι ἔφθασε σὲ βαθειὰ γηρατειά, κατέβηκαν οἱ πατέρες τῆς λαύρας τοῦ Σουκᾶ καὶ τὸν ἔφεραν στὸ σπήλαιο τοῦ ἀγίου Χαρίτωνα μετὰ τὴν ἀναχώρηση τῶν Ὁριγενιστῶν ἀπὸ τὴ Νέα Λαύρα³⁷. Καθὼς ἐζοῦσε στὸ σπήλαιο, ἐγὼ ὁ ταπεινὸς τὸν ἐπισκεπτόμουν συχνὰ καὶ πολλὴ ὠφέλεια ἔπαιρνα γιὰ τὴν ψυχὴ μου. Ἦταν πολὺ προχωρημένης ἡλικίας, ἀφοῦ εἶχε συμπληρώσει τὸ ἑκατοστὸ ἑβδομο ἔτος³⁸. Πράγματι ἦλθε στὴν ἀγία πόλη δεκαοκτῶ ἐτῶν κι ἔμεινε κοντὰ στὸν ἅγιο Γεράσιμο ἐννέα χρόνια καὶ στὴ μονὴ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου δέκα χρόνια· στὴ λαύρα τοῦ Σουκᾶ παρέμεινε, διαπρέποντας σὲ διάφορες διακονίες, τριάντα ἐννέα χρόνια, στὴν ἔρημο τοῦ Νατουφᾶ τρῶγοντας σκιλλοκρόμμυδα πέντε χρόνια, στὸν Ρουβᾶ πέντε χρόνια· ἔπειτα ἠσύχασε στὸν Σουσακεῖμ ἑπτὰ χρόνια, στὸ σπήλαιο τοῦ ἀγίου Χαρίτωνα πέντε χρόνια καὶ πάλι στὸν Σουσακεῖμ ὀκτῶ χρόνια. Δύο χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατό του κατέβηκαν οἱ πατέρες καὶ μετὰ πολλὰ παρακλήσεις τὸν ἔφεραν στὸ σπήλαιο τοῦ μακαρίου Χαρίτωνα, σὲ πολὺ γεροντικὴ ἡλικία. Καὶ παρὰ τὰ τόσα γηρατειά του ἦταν σταθερὸς καὶ πρόθυμος καὶ ἐστεκόταν στὸν κανὸνα τῆς ψαλμωδίας καὶ ὑπηρετοῦσε ὄσους εἰσέρχονταν σ' αὐτὸν μὲ τὰ χέρια του. Καὶ δὲν αἰσθανόταν καμμιά ἀτονία, ἀλλ' ἦταν δυνατὸς γιὰ ὅλα στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ πὺ τὸν δυνάμωνε³⁹. Καὶ ἦταν ὁ

38. Τὸ ἑκατοστὸ ἑβδομο ἔτος τῆς ἡλικίας του ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 8 Ἰανουαρίου τοῦ 556.

39. Φιλ. 4,13-15.

ἴσχυεν ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι αὐτὸν Χριστῷ. Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ πρᾶος καὶ εὐπρόσιτος, προφητικός, διδασκαλικός, ὀρθοδοξότατος, τῷ σώματι εὐμεγέθης καὶ γενναῖος καὶ ἀσινῆ πάντα ἔχων τὰ μέλη. Καὶ ἦν ἀληθῶς πλήρης χάριτος καὶ Πνεύματος ἀγίου.

ΙΓ'

5 Μετὰ οὖν πολλὰς ἡμέρας ἀσθενεῖα σωματικῆ περιπεσῶν, προσκαλεσάμενος πάντας τοὺς πατέρας τῆς λαύρας καὶ τούτους ἀσπασάμενος, ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ, παραδοὺς τὸ πνεῦμα τῷ Κυρίῳ, κομισάμενος παρ' αὐτοῦ τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον, ὃν ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Καὶ νῦν ἐστὶν ἐν τῇ ἀνα-
10 παύσει πάντων τῶν δικαίων πρεσβέων ὑπὲρ ἡμῶν, ὅπως καὶ ἡμεῖς, ἀκολουθήσαντες τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ, τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ἄνδρας πράος καὶ εὐπρόσιτος, προφητικός, διδασκαλικός, ὀρθοδοξότατος, ἀρκετὰ σωματώδης καὶ γενναῖος καὶ εἶχε ἀκέραια ὄλα τὰ μέλη. Ἦταν ἀληθινὰ γεμάτος χάρη καὶ ἅγιο Πνεῦμα⁴⁰.

13

Ἐπειτα λοιπὸν ἀπὸ πολλὰς ἡμέρας ἔπεσε σὲ σωματικὴ ἀσθένεια. Προσκάλεσε ὄλους τοὺς πατέρες τῆς λαῦρας καί, ἀφοῦ τοὺς ἀσπᾶσθηκε, κοιμήθηκε εἰρηνικά, παραδίνοντας τὸ πνεῦμα στὸν Κύριο καὶ παίρνοντας ἀπὸ αὐτὸν τὸν στέφανο τῆς δικαιοσύνης⁴¹ ποὺ ὑποσχέθηκε σ' ἐκείνους ποῦ τὸν ἀγαποῦν. Καὶ τώρα εἶναι στὴν ἀνάπαυση ὄλων τῶν δικαίων, πρεσβεύοντας γιὰ μᾶς, ὥστε κι ἐμεῖς, ἀκολουθώντας τὰ ἴχνη του, νὰ ἐπιτύχομε τὰ ἐπηγγελμένα ἀγαθὰ, μὲ τῆ βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας. Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμη στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

40. Ἰω. 1,14. Λουκᾶ 4,1.

41. Β' Τιμ. 4,8.

ΒΙΟΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΒΒΑ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ

ΒΙΟΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΑΒΒΑ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ

Α'

Θεοδόσιος ὁ ἀξιομακάριστος καὶ οὐρανοπολίτης, τὸ μέγα κλέος τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς ἐρήμου τὸ καύχημα καὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος τὸ στήριγμα καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων ὁ στρατηγὸς καὶ ὑπέρμαχος καὶ τοῦ κοινοβιακοῦ κανόνος ὁ ὀδηγὸς καὶ προ-
5 στάτης, πατρίδος μὲν ὑπῆρχε τῆς Καππαδοκῶν χώρας ἀπὸ κώμης Μωγαριασσοῦ καλουμένης, ὑπὸ μὲν τὴν Καισαρέων πόλιν τελοῦσης, οὐ μακρὰν δὲ τῆς Κομάνων πόλεως τῆς λεγομένης Χρυσῆς διακειμένης. Ὅθεν καὶ τῆς Κομάνων αὐτῆς ἀγίας ἐκ-
κλησίας ψάλτης χρησιμώτατος γέγονεν ἐκ παιδὸς καὶ τὸν ἐκκλη-
10 σιαστικὸν κανόνα ἀκριβῶς ἐξεπαιδεύθη καὶ ἐξέμαθε τό τε ψαλτήριον καὶ τὰς λοιπὰς θείας γραφάς. Ἐντεῦθεν θεία κρατηθεὶς κατανύξει τε καὶ ἐπιθυμία ἦλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐπὶ τῆς βασιλείας Μαρκιανοῦ τοῦ θεοφιλοῦς, βουλόμενος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἡσυχάσαι ἐρήμῳ καὶ δεξιοῦται ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Δαυὶδ παρὰ
15 Λογγίνῳ τινὶ γέροντι Καππαδόκῃ τοῦ τάγματος ὄντι τῶν σπουδαίων τῆς ἀγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως. Τοῦ δὲ Θεοδοσίου βουλευθέντος ἐν τινὶ τῶν κατὰ τὴν ἔρημον μοναστηρίων ἀναχωρῆσαι, ἐραστοῦ αὐτοῦ ὄντος τῆς ἡσυχίας καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ὡσεὶ περιβόλαιον ἡμφιεσμένου ὁ μακάριος Λογγῖνος
20 οὐ συνεχώρησε διὰ τὸ σχίσμα τὸ τῶν κατὰ τὴν ἔρημον μοναχῶν τῇ Καθολικῇ μὴ κοινωνούντων Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ τῇ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου ὑπαγομένων φιλονεικία τε καὶ κακοδοξία· ἀλλὰ λαβὼν αὐτὸν τῇ μακαρίᾳ καὶ ἐν ἀγίοις παρέθετο Ἴκελία τὴν τοῦ Καθίσματος τῆς Θεοτόκου ἐκκλησίαν τὸ τηνικαῦτα οἰκοδο-

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΒΒΑ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ

1

Ὁ Θεοδόσιος ὁ ἀξιομακάριστος καὶ οὐρανοπολίτης, τὸ μέγα κλέος τῆς Παλαιστίνης καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐρήμου, τὸ στήριγμα τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, ὁ στρατηγὸς καὶ ὑπέρμαχος τῶν ὀρθῶν δογμάτων, ὁ ὁδηγὸς καὶ προστάτης τοῦ κοινοβιακοῦ κανόνος, ἦταν Καππαδόκης κατὰ τὴν πατρίδα, ἀπὸ τὸ χωριὸ Μωγαριασσό, ποὺ ὑπαγόταν στὴν πόλη τῶν Καισαρέων καὶ δὲν ἦταν μακριὰ ἀπὸ τὴν πόλη τῶν Κομάνων ποὺ λέγεται Χρυσή. Γι' αὐτὸ ἐγινε ἐπιτυχημένος ψάλτης τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς πόλεως τῶν Κομάνων ἀπὸ παιδί, ἐκπαιδεύθηκε μὲ ἀκρίβεια στὸ ἐκκλησιαστικὸ τυπικὸ κι ἔμαθε τὸ ψαλτήρι καὶ τὶς ἄλλες θεῖες Γραφές. Ἀπὸ ἐδῶ, ἐπειδὴ καταλήφθηκε ἀπὸ θεία κατάνυξη κι ἐπιθυμία, ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοφιλοῦς βασιλέως Μαρκιανοῦ, γιὰ νὰ ἡσυχάσει στὴν ἐκεῖ ἔρημο. Ἐγινε δεκτὸς στὸν πύργο τοῦ Δαβὶδ ἀπὸ κάποιον Καππαδόκη γέροντα Λογγῖνο, ποὺ ἀνῆκε στὸ τάγμα τῶν ἐπιμελητῶν τῆς Ἁγίας Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μας. Ὅταν ὁ Θεοδόσιος θέλησε ν' ἀναχωρήσει σ' ἓνα ἀπὸ τὰ μοναστήρια τῆς ἐρήμου, διότι ἦταν ἐραστὴς τῆς ἡσυχίας καὶ ἦταν ντυμένος σὰν μὲ ἔνδυμα μὲ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ, ὁ μακάριος Λογγῖνος δὲν ἐπέτρεψε αὐτὸ ἐξ αἰτίας τοῦ σχίσματος τῶν μοναχῶν τῆς ἐρήμου ποὺ δὲν ἐκοινωνοῦσαν μὲ τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία, ἀλλὰ ὑπάγονταν στὴ φιλονεικία καὶ κακοδοξία τοῦ Εὐτυχοῦς καὶ τοῦ Διοσκόρου. Τὸν ἐπῆρε καὶ τὸν παρέθεσε στὴν μακαρία καὶ ἁγία Ἴκελία, ποὺ τότε οἰκοδομοῦσε τὴν ἐκκλησία τοῦ Καθίσματος

μούση, ὡς δυνάμενον χρησιμεῦσαι αὐτῇ ἔν τε τῷ ἐκκλησιαστικῷ κανόνι καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς διακονίαις. Αὕτη δὲ τότε ἡ μακαρία Ἰκελία πᾶσαν εὐσεβείας ὁδὸν ἐξασκήσασα κατέδειξεν ἐν πρώτοις μετὰ κηρίων γίνεσθαι τὴν ὑποπάντησιν τοῦ Σωτῆρος 5 ἡμῶν Θεοῦ. Ἦτις τὸν ἱερὸν τοῦτον νεανίαν δεξαμένη Θεοδόσιον καὶ ψάλτην εὐφυέστατον αὐτὸν εὐροῦσα, ἐγκαταλέγει τῷ τάγματι τῶν αὐτόθι ὑπ' αὐτὴν σπουδαίων εὐλαβῶν ὄντων· χρόνου δὲ τινος διελθόντος καὶ τῆς μακαρίας τελειωθείσης Ἰκελίας ἐγχειρίζεται αὐτὸς τὴν τοῦ τόπου οἰκονομίαν.

B'

10 Καὶ ταύτην αὐτοῦ ἀμέμπτως ἐκτελοῦντος συνέβη τελευτῆσαι τὸν τοῦ τόπου ἡγούμενον καὶ ψηφίζονται συμφώνως ἅπαντες Θεοδόσιον τῆς τοῦ Καθίσματος ἐκκλησίας ἡγούμενον· αὐτὸς δὲ γνοὺς καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς κίνδυνον ὑφορώμενος φυγὰς ᾤχετο. Καὶ πρῶτον μὲν ἔρχεται εἰς τοὺς περὶ τὰ Μέτωπα τόπους πρὸς τε τὸν 15 μακαρίτην Μαρῖνον τὸν ἀναχωρητὴν καὶ πρὸς τὸν ἀββᾶν Λουκᾶν τὸν Μετωπινὸν καὶ τὸν τῆς ἐρήμου κανόνα παρ' αὐτῶν ἐκμανθάνει, οὐστinas ἐν πρώτοις ὁ ἐν ἀγίοις Εὐθύμιος τὴν μοναχικὴν ἐπαίδευσεν ἀκρίβειαν. Τούτοις οὖν ἐπὶ χρόνους τινὰς προσκαρτερήσας ὁ ἀββᾶς Θεοδόσιος ἦλθεν εἰς τὴν κορυφήν, ἐν ἣ νῦν σὺν 20 Θεῷ ἴδρυται ἡ ἀγία αὐτοῦ μονὴ ἀπὸ ἕξ σημείων τῆς ἀγίας πόλεως ἐστηκυῖα, καὶ ἔμεινεν αὐτόθι ἐν σπηλαίῳ, ἐν ᾧ νῦν τὸ τίμιον αὐτοῦ λείψανον κατάκειται, βοτάναις αὐτομάτοις ἀρκοῦμενος. Ἐπειτα δὲ δεξάμενός τινα μαθητὴν τοιαύτην ἐπαίδευσεν σκληραγωγίαν. Ὅντινα μαθητὴν ποτε εὐρῶν κύθραν καὶ κουκκούμιν 25 περιποιησάμενον ἐδίωξεν εἰπών.

Εἰ ὄλως ἐψητὸν βούλη ἐσθίειν, συμμεῖναί μοι ἀδυνατεῖς, σκληροτέραν ἔχοντι διαγωγὴν.

Ὁ δὲ διωχθεὶς τῷ ἐν ἀγίοις προσφεύγει Μαρκιανῷ τῷ ἀνωτέρῳ μνημονευθέντι περὶ τὴν ἀγίαν κοινοβιαρχοῦντι Βηθλεέμ. Ὁ δὲ

τῆς Θεοτόκου, ἐπειδὴ μπορούσε νὰ τῆς χρησιμεύσει τόσο στὸν ἐκκλησιαστικὸ κανόνα ὅσο καὶ στὶς ἄλλες διακονίες. Τότε αὐτὴ ἡ μακαρία Ἰκελία, ἀφοῦ ἐξάσκησε ὅλη τὴν ὁδὸ τῆς εὐσεβείας, ἔδειξε πρῶτα νὰ γίνεται μὲ κεριὰ ἡ ἀπάντηση τοῦ Σωτῆρα μας Θεοῦ. Αὐτὴ, ἀφοῦ ἐδέχθηκε τὸν ἱερὸ αὐτὸν νεανία Θεοδόσιο καὶ τὸν εὗρηκε ἱκανώτατο ψάλτη, τὸν συγκατέλεξε στὸ τάγμα τῶν ἐκεῖ ἐπιμελητῶν, ποὺ ἦταν εὐλαβεῖς. Ὅταν ἐπέρασε καιρὸς καὶ ἡ μακαρία Ἰκελία πέθανε, ἀνέλαβε αὐτὸς τὴν οἰκονομία τοῦ τόπου.

2

Κι ἐπειδὴ τὴν ἐκτελοῦσε ἀμέμπτως, ὅταν συνέβηκε νὰ πεθάνει ὁ ἡγούμενος τοῦ τόπου ψηφίζουν ὅλοι ὁμόφωνα τὸν Θεοδόσιο ὡς ἡγούμενο τῆς ἐκκλησίας τοῦ Καθίσματος. Ὅταν τὰ ἔμαθε αὐτὸς καὶ διαβλέποντας τὸν κίνδυνο τῆς ἐξουσίας, ἔφυγε τρέχοντας. Καὶ πρῶτα ἔρχεται στοὺς τόπους γύρω στὰ Μέτωπα, πρὸς τὸν μακαρίτη Μαρῖνο τὸν ἀναχωρητὴ καὶ πρὸς τὸν ἀββᾶ Λουκᾶ τὸν Μετωπικὸ καὶ μαθαίνει τὸν κανόνα τῆς ἐρήμου ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ πρῶτα ἐκπαίδευσε ὁ ἅγιος Εὐθύμιος στὴ μοναχικὴ ἀκρίβεια. Ἀφοῦ ὁ ἀββᾶς Θεοδόσιος ἔμεινε κοντὰ σ' αὐτοὺς ἀρκετοὺς χρόνους, ἦλθε στὴν κορυφή, ἐπάνω στὴν ὁποία μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ εἶναι τώρα ἰδρυμένη ἡ ἁγία μονὴ του σὲ ἀπόσταση ἕξι μιλίων ἀπὸ τὴν ἁγία πόλη, καὶ ἔμεινε ἐκεῖ σὲ σπήλαιο, στὸ ὁποῖο κατάκειται τώρα τὸ τίμιο λείψανό του, ἀρκούμενος σὲ ἄγρια χόρτα. Ἐπειτα ἐδέχθηκε κάποιον μαθητὴ καὶ τὸν ἐδίδασκε παρόμοια σκληραγωγία. Ὅταν κάποτε εὗρηκε αὐτὸν τὸν μαθητὴ νὰ ἔχει ἀποκτήσει χύτρα καὶ ἄγγειο τὸν ἐδιώξε λέγοντας.

Ἄν θέλεις κατ' ἀρχὴν νὰ τρώγεις ψητὰ φαγητά, εἶναι ἀδύνατο νὰ μένεις μαζί μου, διότι ἐγὼ ἀκολουθῶ σκληρότερη δίαιτα.

Ἐκεῖνος, ὅταν ἐδιώχθηκε, προσφεύγει στὸν ἅγιο Μαρκιανό, ποὺ ἐμνημονεύθηκε παραπάνω, ὁ ὁποῖος ἦταν κοινοβιάρχης

μέγας ἐκεῖνος Μαρκιανὸς μεταπεμφθέντι τῷ ἀββᾷ Θεοδοσίῳ ὑπ' αὐτοῦ ἔλεγεν.

5 Σὺ ἀδελφὸν κύθραν περιποιησάμενον ἐδίωξας· ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, ἐν αἷς ἐπὶ ἀναφορεῦσι
 10 βασταχθήσονται τὰ χαλκία τοῦ μοναστηρίου σου· «οὐ γὰρ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη»· καὶ σὲ τοίνυν τὸν κεκρυμμένον πᾶσι περιφανῆ ποιήσει ὁ Θεὸς καὶ κατάδηλον.

Ἦτις προφητεία οὐ διήμαρτεν, ὡς πρόδηλον τοῖς πᾶσι καθέστη-
 10 κεν· εὐδοκία γὰρ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ συνεργία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐμπνεύσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος κοινόβιον μέγα τε καὶ πολυάνθρωπον αὐτόθι συνεστήσατο, πάντων ὑπερέχον καὶ προκαθεζόμενον τῶν ἐν πάσῃ τῇ Παλαιστίνῃ κοινοβίων. Ὅτι δὲ εὐδοκία καὶ συνεργία τοῦ Θεοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἀνθρωπίνης σπουδῆς τὸ
 15 τοῦ ἀββᾷ Θεοδοσίου συνέστη κοινόβιον, δι' ὀλίγων ἀποδείξαι πειράσομαι.

Γ'

Αὐτοῦ γὰρ κεκρυμμένου ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὡς εἴρηται, ἐν πολλῇ ἐκουσίῳ πτωχείᾳ καὶ βοτάναις ἀρκουμένου καὶ μόνη τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντος, ἀνὴρ τις ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου ἐλθὼν φι-
 20 λόχριστος, ἰλλουστρίου μὲν ἀξίωματι τετιμημένος, Ἀκάκιος δὲ προσαγορευόμενος, ἀκούσας περὶ τῆς τούτου ἀρετῆς καὶ τῆς τῶν καλῶν μαργαριτῶν κτήσεως ὑπάρχων ἐπιθυμητής, κατὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ εἰρημένῳ σπηλαίῳ καὶ προσκυνήσας αὐτὸν ἐκάθισε τῆς αὐτοῦ νουθεσίας καὶ διδασκαλίας
 25 ἀκούων. Καὶ γνοὺς αὐτὸν μὴ ἀνέχεσθαι τί ποτε λαμβάνειν παρά τινος, κόδριν ἑκατὸν νομισμάτων ἀσυμφώνως καταχωννύει ἐν τῷ σπηλαίῳ καὶ οὕτως ἀσπασάμενος αὐτὸν ἐξῆλθεν. Ὅστις καὶ ἐν τῷ Βυζαντίῳ ἀπελθὼν ἔμεινεν ἐπὶ χρόνον πολλὸν τακτὴν τινα

1. Ἄρ. 4,14.

2. Ματθ. 5,14.

γύρω στην άγια Βηθλεέμ. Ὁ μέγας ἐκεῖνος Μαρκιανὸς ἔλεγε στὸν ἀββᾶ Θεοδόσιο πὺ τὸν εἶχε προσκαλέσει.

Ἐσὺ ἔδιωξες ἀδελφὸ πὺ εἶχε ἀποκτήσει χύτρα· νά, θά ἔλθουν ἡμέρες, λέγει ὁ Κύριος, κατὰ τὶς ὁποῖες τὰ χαλκῶματα τοῦ μοναστηριοῦ σου θά βασταχθοῦν σὲ φορτωτῆρες¹. «διότι δὲν μπορεῖ νὰ κρυβεῖ πόλη πὺ εὐρίσκεται ἐπάνω σὲ ὄρος»². Καὶ σένα λοιπὸν τὸν κρυμμένο θά καταστήσει ὁ Θεὸς φανερὸ καὶ κατάδηλο σὲ ὄλους.

Αὐτὴ ἡ προφητεία δὲν ἀστόχησε, ὅπως ἔγινε φανερὸ σὲ ὄλους· διότι μὲ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ συνεργία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔμπνευση τοῦ ἁγίου Πνεύματος συνέστησε ἐκεῖ μέγας καὶ πολυάνθρωπο κοινόβιο, ἀνώτερο ἀπὸ ὄλα καὶ πρῶτο ἀπὸ τὰ κοινόβια σὲ ὄλη τὴν Παλαιστίνη. Ὅτι τὸ κοινόβιο τοῦ ἀββᾶ Θεοδοσίου συστήθηκε μ' εὐδοκία καὶ συνεργία τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι ἀπὸ ἀνθρώπινη φροντίδα, θά προσπαθήσω νὰ τὸ ἀποδείξω μὲ λίγα λόγια.

3

Ἐνῶ δηλαδὴ αὐτὸς ἦταν κρυμμένος, ὅπως ἔχει λεχθεῖ, στὸ σπήλαιο, μὲ πολλὴ ἐκούσια φτώχεια, ἀρκούμενος σὲ χόρτα καὶ ἀσχολούμενος μὲ μόνη τὴν προσευχή³, ἦλθε κάποιος ἄνδρας ἀπὸ τὸ Βυζάντιο φιλόχριστος, τιμημένος μὲ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱλουστρίου, ὀνομαζόμενος Ἀκάκιος. Ὅταν ἄκουσε γιὰ τὴν ἀρετὴ αὐτοῦ κι ἐπειδὴ ἦταν ἐπιθυμητὴς τῆς ἀποκτήσεως τῶν καλῶν μαργαριτῶν κατὰ τὸ εὐαγγέλιο⁴, ἦλθε πρὸς αὐτὸν στὸ παραπάνω σπήλαιο καί, ἀφοῦ τὸν ἐπροσκύνησε, ἐκάθησε γιὰ ν' ἀκούσει τὴ νουθεσία καὶ διδασκαλία του. Ὅταν ἀντιλήφθηκε ὅτι δὲν ἀνέχεται νὰ παίρνει τίποτε ἀπὸ κανέναν, καταχωνιάζει κρυφά στὸ σπήλαιο ἓνα βάλαντιο μ' ἓκατὸ νομίσματα κι ἔτσι, ἀφοῦ τὸν ἀσπᾶσθηκε, ἐβγήκε. Αὐτὸς καὶ ὄταν ἐπῆγε στὸ Βυζάντιο ἐξακολούθησε γιὰ πολὺν καιρὸ νὰ ἀποστέλλει τακτικὴ χο-

3. Ρωμ. 12,12.

4. Ματθ. 13,45 ἐ.

εὐλογίαν ἀποστέλλων ἐν χρυσῷ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τῷ μακαρίτῃ Θεοδοσίῳ. Καὶ τοῦτο μὲν Ἀκάκιος.

Ὁ δὲ μέγας Θεοδόσιος μετὰ τὴν τοῦ ἰλλοστρίου ἀναχώρησιν τῇ ἐξῆς ἐν τῷ σπηλαίῳ κεκρυμμένον εὐρῶν τὸ ρηθὲν χρυσίον κτίζει
 5 ἐν πρώτοις ὑπεράνω τοῦ σπηλαίου ξενοδοχεῖον καὶ ἐδεξιούτο πάντα ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν· ἀγοράζει δὲ δύο μικρὰ ὀνάρια καὶ δι' ἑαυτοῦ ἀπήρχετο καὶ τὴν σωματικὴν χρεῖαν ἀπεκῶμιζεν. Ἐντεῦθεν ἀρχὴν ἐποιήσατο συνιστᾶν τὸ ἑαυτοῦ κοινόβιον καὶ ἀπὸ τότε ἤρξαντο πολλοὶ προστρέχειν αὐτῷ παρακαλοῦντες συνοικῆ-
 10 σαι αὐτῷ, καὶ αὐτὸς δεχόμενος αὐτοὺς ὠδήγει πρὸς τὸ τέλειον θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ συνήργει αὐτῷ εἰς πάντα ὁ Θεὸς, καὶ ἦν ἀνὴρ «ἐπιτυγχάνων» καθάπερ ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ ἠκούσαμεν.

Δ'

Λέγεται δὲ περὶ αὐτοῦ ὅτι τρία ἐξαιρέτα ἐκέκτητο κατορθώματα· ἀκριβεστάτην ἄσκησιν μετὰ πίστεως ἀληθοῦς καὶ ὀρθοδόξου
 15 ἀπὸ νεότητος μέχρι γήρους παραμείνασαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς ξένους καὶ πτωχοὺς δασιλῆ καὶ ἀπροσωπόληπτον φιλοφροσύνην καὶ τὸ τρίτον, τὸ τῆς θείας λειτουργίας σύντονον, μικροῦ δεῖν καὶ ἄπαυστον. Ἐν τούτοις τοίνυν καὶ τοῖς τοιοῦτοις ἀνδραγαθήμασι τε καὶ ἀγωνίσμασι διαπρέπων ὁ μέγας οὗτος Θεοδόσιος καὶ τοῦ
 20 ἐν ἀγίοις ἀββᾶ Μαρκιανοῦ ἐν Χριστῷ κοιμηθέντος, πάντες οἱ τῆς ἐρήμου μοναχοὶ συναθροισθέντες παρὰ τῷ πατριάρχῃ Σαλουστίῳ ἀρρωστοῦντι καὶ μιᾶς γνῶμης γεγονότες κοινῇ ψήφῳ προεβάλλοντο τὸν μέγαν τοῦτον Θεοδόσιον ἀρχιμανδρίτην τῶν ὑπὸ τὴν ἀγίαν πόλιν κοινοβίων εἰς τὸν τόπον τοῦ κατὰ τὴν μακαρίαν
 25 Μελάνην Γεροντίου, δευτερεύοντα αὐτοῦ καταστήσαντες τὸν ἐν ἀγίοις Παῦλον τὸν τῆς μονῆς τοῦ ἀββᾶ Μαρτυρίου ἡγούμενον· εἰς τὸν τόπον δὲ τῶν μακαρίων πατέρων Πασσαρίωνος καὶ Ἐλπίδίου κατέστησαν τὸν ἐν ἀγίοις πατέρα ἡμῶν Σάββαν ἀρχιμανδρίτην τε καὶ νομοθέτην πάντων τῶν ὑπὸ Παλαιστίνην λαυρῶν τε
 30 καὶ ἀναχωρητῶν καὶ δευτερεύοντα αὐτοῦ τὸν μακαρίτην Εὐγένιον τὸν τῆς λαύρας τοῦ ἐν ἀγίοις ἀββᾶ Γερασίμου ἡγούμενον.

ρηγία σὲ χρυσὸ κάθε χρόνο στὸν μακαρίτη Θεοδόσιο. Τοῦτο ἔκαμε ὁ Ἀκάκιος.

Ὁ μέγας Θεοδόσιος μετὰ τὴν ἀναχώρηση τοῦ ἰλλουστρίου, τὴν ἐπομένη ἡμέρα, εὗρῆκε τὸν κρυμμένο χρυσὸ στὸ σπήλαιο· κτίζει τότε πρῶτα τὸ ἐπάνω ἀπὸ τὸ σπήλαιο ξενοδοχεῖο καὶ ἐδεχόταν τὸν καθένα πὺ ἐρχόταν σ' αὐτόν. Ἀγόρασε μάλιστα δύο μικρὰ γαῖδουράκια καὶ ἐπήγαινε μόνος του γιὰ νὰ μεταφέρει τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὸ σῶμα. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ σημεῖο ἄρχισε νὰ ἰδρῦει τὸ κοινόβιό του καὶ ἀπὸ τότε ἄρχισαν νὰ προστρέχουν πρὸς αὐτὸν πολλοί, παρακαλώντας τον νὰ συνοικήσουν μὲ αὐτόν· κι αὐτός, δεχόμενός τους, τοὺς ὀδηγοῦσε πρὸς τὸ τέλειο θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἐβοηθοῦσε σὲ ὅλα, κι ἦταν ἄνδρας μὲ ἐπιτυχία, ὅπως ἀκούσαμε γιὰ τὸν Ἰωσήφ⁵.

4

Λέγεται γι' αὐτόν ὅτι εἶχε τρία ἐξαίρετα κατορθώματα· ἀκριβέστατη ἄσκηση μαζί μὲ ἀληθινὴ καὶ ὀρθόδοξη πίστη, ποῦ παρέμεινε ἀπὸ τὴ νεότητα ἕως τὰ γηρατεῖα, καὶ πλούσια καὶ ἀπροσωπόληπτη φιλοφροσύνη πρὸς τοὺς ξένους καὶ τοὺς φτωχοὺς, καὶ τρίτο τὸ ἔντονο τῆς θείας λειτουργίας καὶ σχεδὸν ἀκατά αὐστο. Καθὼς λοιπὸν διέπρεπε σ' αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια ἀνδραγαθήματα καὶ ἀγωνίσματα ὁ μέγας αὐτὸς Θεοδόσιος, ὅταν ἐκοιμήθηκε ὁ ἅγιος ἀββᾶς Μαρκιανὸς ἐν Χριστῷ, ὅλοι οἱ μοναχοὶ τῆς ἐρήμου, συναθροισμένοι δίπλα στὸν ἄρρωστο πατριάρχη Σαλούστιο, μὲ μιὰ γνώμη καὶ κοινὴ ψῆφο ἐξέλεξαν αὐτὸν τὸν μέγαλο Θεοδόσιο ἀρχιμανδρίτη τῶν κάτω ἀπὸ τὴν ἁγία πόλη κοινοβίων, στὸν τόπο τοῦ κατὰ τὴν μακαρία Μελάνη Γεροντίου, ἐνῶ ἀναπληρωτὴ του κατέστησαν τὸν ἅγιο Παῦλο τὸν ἡγούμενο τῆς μονῆς τοῦ ἀββᾶ Μαρτυρίου. Στὸν τόπο τῶν μακαρίων πατέρων Πασσαρίωνος καὶ Ἐλπιδίου ἐγκατάστησαν τὸν ἅγιο πατέρα μας Σάββα ἀρχιμανδρίτη καὶ νομοθέτη ὄλων τῶν λαυρῶν καὶ ἀναχωρητῶν στὴν Παλαιστίνη καὶ ἀναπληρωτὴ του τὸν μακαρίτη Εὐγένιο, ἡγούμενο τῆς λαύρας τοῦ ἁγίου ἀββᾶ Γερασίμου.

Ε'

Ὁ μὲν οὖν θεοφόρος ἀββᾶς Θεοδόσιος προβαίνων τοῖς κατὰ Θεὸν πλεονεκτήμασι μέγας ἐγένετο. Περὶ οὗ τί χρῆ πολλὰ λέγειν; Ἰκανὴ γάρ ἐστιν τὰς αὐτοῦ ἀρετὰς ἀνακηρῦττειν ἢ τε κατὰ Θεὸν διαγωγή καὶ ἡ πνευματικὴ κατάστασις τῆς αὐτοῦ εὐαγεστάτης
5 καὶ περιφανεστάτης μονῆς, πλὴν ὅτι καὶ ὁ τιμιώτατος Θεόδωρος ὁ ὀσιώτατος τῆς Πετραίων πόλεως ἐπίσκοπος, φοιτητῆς αὐτοῦ γεγονὼς καὶ τοῖς μοναχικοῖς καὶ ἀρχιερατικοῖς κατορθώμασι διαπρέπων, σαφῶς καὶ ἀκριβῶς τὰ κατὰ τὸν θεάρεστον αὐτοῦ συνεγράψατο βίον κατὰ πλάτος.

Σ'

10 Χρόνον τοίνυν ἐτῶν πενήκοντα ἀναδειχθεὶς καὶ πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους εὐσεβείας ἀγωνιστὰς καὶ νικηφόρους ἀναδείξας καὶ εἰς βαθὺ γῆρας ἐλάσας ἀρρωστίᾳ σωματικῇ περιέπεσε καὶ ταύτῃ ἐπὶ χρόνον εὐχαρίστως ἐγκαρτερήσας εἰς χεῖρας Θεοῦ τὸ Πνεῦμα παρέθετο, πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν, τὸν ἑκατο-
15 στὸν σχεδὸν τῆς αὐτοῦ ἡλικίας φθάσας ἐνιαυτόν. Ἡ δὲ τελείωσις αὐτοῦ γέγονε κατὰ τὴν ἐνδεκάτην τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς ἐβδόμης Ἰνδικτιῶνος ἐν εἰκοστῷ δευτέρῳ μηνὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοφυλάκτου βασιλέως ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ.

Ζ'

Τὴν μέντοι ἡγεμονίαν τῆς τοῦ ἀββᾶ Θεοδοσίου μονῆς διεδέξατο
20 Σωφρόνιος τις ἐν μοναχικοῖς κατορθώμασιν ἀναφανεὶς ἄριστος. Ὅστις Σωφρόνιος τῷ γένει μὲν ὑπῆρχεν Ἀρμένιος ἀπὸ κώμης Ζωμερὶ καλουμένης τῇ μητροπόλει Σεβαστεία προσκειμένης, καταλιπὼν δὲ τὴν πατρίδα ἔτι νέος ὢν ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ

6. Γεν. 26,13.

7. Γεν. 25,8.

5

Ὁ θεοφόρος λοιπὸν ἀββᾶς Θεοδόσιος, προκόβοντας στὰ κατὰ Θεὸν προτερήματα⁶, ἔγινε μέγας. Γι' αὐτὸ τί χρειάζεται νὰ εἰποῦμε πολλὰ; Διότι εἶναι ἀρκετὴ νὰ διακηρῦξει τις ἀρετές του ἢ κατὰ Θεὸν διαγωγή καὶ ἡ πνευματικὴ κατάστασις τῆς ἱερωτάτης καὶ περιλάμπρης μονῆς του, ἐκτὸς τοῦ ὅτι καὶ ὁ τιμιώτατος Θεόδωρος, ὁ ὀσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς πόλεως τῶν Πετραίων, ποῦ ἔγινε μαθητὴς του καὶ διέπρεψε στὰ μοναχικὰ καὶ ἀρχιερατικὰ του κατορθώματα, συνέγραψε σαφῶς καὶ ἀκριβῶς τὰ σχετικὰ μὲ τὸν θεάρεστο βίον του διὰ μακρῶν.

6

Ἄφοῦ ἀγωνίσθηκε πενήντα χρόνια σ' αὐτὴν τὴν ἔρημο καὶ ἄθλησε καὶ ἐστεφανώθηκε καὶ ἀνέδειξε πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους ἀγωνιστὲς τῆς εὐσεβείας νικηφόρους, ἔφθασε σὲ βαθειὰ γηρατειὰ καὶ ἔπεσε σὲ σωματικὴ ἀρρώστια, καὶ ἀφοῦ ὑπέφερε ἀπ' αὐτὴν εὐχαρίστως πολὺν καιρὸν, παρέδωσε τὸ πνεῦμα στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, γέροντας γεμάτος ἡμέρες⁷, σὲ ἑκατοστὸ σχεδὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἡ τελείωσί του ἔγινε τὴν ἑνδεκάτη τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, τῆς ἑβδόμης ἰνδικτιῶνος⁸, τὸν εἰκοστὸ δεῦτερον μῆνα τῆς βασιλείας τοῦ θεοφυλάκτου βασιλέα μας Ἰουστινιανοῦ.

7

Τὴν ἡγουμενία τῆς μονῆς τοῦ ἀββᾶ Θεοδοσίου ἀναδέχθηκε κάποιος Σωφρόνιος ποῦ ἀποδείχθηκε ἀριστος στὰ μοναχικὰ κατορθώματα. Αὐτὸς ὁ Σωφρόνιος ἦταν ἀρμενικῆς καταγωγῆς, ἀπὸ ἓνα χωριὸ ποῦ ὀνομαζόταν Ζωμερί, καὶ ἀνῆκε στὴ μητρόπολη Σεβαστείας. Ἄφοῦ ἐγκατέλειψε τὴν πατρίδα νέος ἀκόμη,

8. Ἡ ἑβδόμη ἰνδικτιῶνα ἦταν ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 528 ἕως 31 Αὐγούστου τοῦ 529.

πολλοῖς πατράσιν συντυχῶν καὶ τὴν ἐκάστου ἀρετὴν καὶ πολι-
 τείαν καταμαθῶν καὶ τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ ἀναμαζάμενος, ἦλθε καὶ
 εἰς τὴν τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου μονήν. Καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα
 ἐνδυσάμενος καὶ μοναχικῶς παιδευθεὶς καὶ τὰς μοναχικὰς ἀρε-
 5 τὰς περιβαλλόμενος, ρίζαν μὲν καὶ θεμέλιον τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας
 τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν ὑπακοὴν ἐποίησατο, διὰ πασῶν δὲ
 τῶν τῆς ἀσκήσεως ἀρετῶν διεξελθὼν καὶ πολλὰς καὶ διαφόρους
 ἐκτελέσας ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ διακονίας καὶ δόκιμος ἀναφανεὶς γί-
 νεται τῆς μονῆς δευτεράριος ἐπὶ χρόνον ἐτῶν δεκαπέντε καὶ
 10 οὕτω ψήφῳ τοῦ μεγάλου ἀββᾶ Θεοδοσίου τελευτᾶν μέλλοντος
 τὴν τῆς μονῆς ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Εἶχε δὲ οὗτος ὁ μακάριος
 Σωφρόνιος ἐξάδελφόν τινα Μάμαν ὀνόματι· ὅστις Μάμας ἐν τῇ
 νεότητι συμπτώματί τινι περιπεσὼν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εὐνουχίσθη
 καὶ ἀνελθὼν εἰς τὸ Βυζάντιον γίνεται κουβικουλάριος Ἀναστα-
 15 σίου τοῦ βασιλέως καὶ διὰ τοῦ χρόνου προκόψας γίνεται πρεπό-
 σιτος. Ὅστις πολλὴν καὶ ἄφατον καρποφορίαν τῷ μοναστηρίῳ
 προσῆνεγκεν, ἐξ ἧς καρποφορίας ὁ ἐν ἀγίοις Σωφρόνιος τετρα-
 πλασίως τὴν μονὴν ἠῤῥησε καὶ ἐπλάτυνε μετὰ τὴν τοῦ μακαρίου
 Θεοδοσίου κοίμησιν, ἀνήγειρε δὲ ἐκ θεμελίων ἐν αὐτῇ τῇ ἀγία
 20 μονῇ ἐκκλησίαν τῇ πανυμνήτῳ Θεοτόκῳ καὶ ἀπειπαρθένῳ
 Μαρίας. Ἀλλὰ τί τὰ πολλὰ λέγω; Διαλάμπουσι γὰρ οἱ πόνοι
 Σωφρονίου καὶ τὰ τούτου κατορθώματα ἐν τῇ τοῦ μακαρίου
 ἀββᾶ Θεοδοσίου μονῇ· οὐ μόνον γὰρ κτήμασι καὶ προσόδοις
 ἐνιαυσιαίοις ἐπλούτισε ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἐν Χριστῷ
 25 συνοδίαν ἐπλήθυνε τριπλασίως καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἐπὶ δέκα τέσ-
 σαρας χρόνους καλῶς αὐτὴν κυβερνήσας ἐτελεύτησεν ἐν χαρᾷ,
 μηνὶ Μαρτίῳ εἰκάδι πρῶτῃ τῆς πέμπτης Ἰνδικτιῶνος. Μέλλων
 δὲ τελευτῆσαι εἶπε τῷ μαθητῇ αὐτοῦ παρισταμένῳ καὶ κλαίοντι.

Μὴ λυποῦ, τέκνον, ὅτι ἐὰν εὖρω παρρησίαν, τῇ ἐβδόμῃ
 30 ἡμέρᾳ λαμβάνω σε, ἵνα σὺν ἐμοὶ εἴης εἰς τὸν τῆς ἀνα-
 παύσεως τόπον.

Ὅ καὶ γέγονεν· τῇ γὰρ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ ἐτελεύτησεν ὁ μαθητὴς καὶ
 ἐγνώσθη τοῖς πᾶσιν ἢ πρὸς τὸν Θεὸν Σωφρονίου παρρησία.

9. Ἡ πέμπτη Ἰνδικτιῶνα ἄρχισε ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 541 ἕως 31 Αὐ-
 γούστου τοῦ 542.

ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα, συνάντησε πολλοὺς πατέρες, ἐγνώρισε τὴν ἀρετὴ καὶ πολιτεία τοῦ καθενὸς καί, ἀφοῦ ἐτοίμασε τὴν ψυχὴ του, ἦλθε καὶ στὴ μονὴ τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου. Ἐνδύθηκε τὸ μοναχικὸ σχῆμα, ἐκπαιδεύθηκε μοναχικῶς, περιβλήθηκε τὶς μοναχικὲς ἀρετὲς, κάμνοντας ρίζα καὶ θεμέλιο τῆς πολιτείας του τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ τὴν ὑπακοή. Ἀφοῦ ἐπέρασε ὅλες τὶς ἀρετὲς τῆς ἀσκήσεως καὶ ἐκτέλεσε μέσα στὴ μονὴ πολλὰ καὶ διάφορες διακονίες κι ἔγινε δόκιμος, τοποθετεῖται δευτεράριος τῆς μονῆς δεκαπέντε χρόνια, κι ἔτσι μὲ ἀπόφαση τοῦ ἀββᾶ Θεοδοσίου, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ πεθάνει, παρέλαβε τὴν ἡγουμενία τῆς μονῆς. Εἶχε αὐτὸς ὁ μακάριος Σωφρόνιος ἐξάδελφο, λεγόμενο Μάμα. Αὐτὸς ὁ Μάμας στὴ νεότητά του περιέπεσε σὲ κάποια νόσο, καὶ γι' αὐτὸ εὐνουχίσθηκε ἀπὸ τοὺς γιατροὺς· ἀνέβηκε λοιπὸν στὸ Βυζάντιο καὶ γίνεται κουβικουλᾶριος τοῦ βασιλέα Ἀναστασίου καὶ προοδεύοντας μὲ τὸν καιρὸ γίνεται πρεπόσιτος. Αὐτὸς πρόσφερε πολλὴ καὶ ἄρρητη καρποφορία στὸ μοναστήρι. Ἀπὸ τὴν καρποφορία αὐτὴ ὁ ἅγιος Σωφρόνιος αὗξησε τετραπλάσια τὴ μονὴ καὶ τὴν ἐπλάτυνε μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου. Ἀνήγειρε μάλιστα ἀπὸ θεμέλια στὴν ἴδια τὴν ἀγία μονὴ ἐκκλησίαν στὴν πανύμνητη Θεοτόκο καὶ ἀειπαρθένο Μαρία. Ἀλλὰ γιατί νὰ λέγω πολλὰ; Διότι οἱ κόποι τοῦ Σωφρονίου καὶ τὰ κατορθώματά του λάμπουν στὴ μονὴ τοῦ μακαρίου ἀββᾶ Θεοδοσίου. Διότι δὲν τὴν ἐπλούτισε μόνον μὲ κτήματα καὶ προσόδους ἐτήσιες, ἀλλὰ καὶ ἐτριπλασίασε τὴν ἐν Χριστῷ συνοδίαν σ' αὐτήν. Μὲ λίγα λόγια κυβερνώντας τὴν δέκα τέσσερα χρόνια καλῶς, πέθανε μὲ χαρὰ στὶς εἴκοσι μία τοῦ μηνὸς Μαρτίου τῆς πέμπτης ἰνδικτιῶνος⁹. Ὅταν ἐπρόκειτο νὰ πεθάνει εἶπε στὸν μαθητὴ του ποὺ ἦταν παρὼν κι ἔκλαιε.

Μὴ λυπεῖσαι, τέκνο μου, διότι, ἂν εὕρω παρρησία, τὴν ἐβδόμη ἡμέρα θὰ σὲ παραλάβω, γιὰ νὰ εἶσαι μαζί μου στὸν τόπο τῆς ἀναπαύσεως.

Πράγμα ποὺ ἔγινε· διότι τὴν ἐβδόμη ἡμέρα πέθανε ὁ μαθητὴς καὶ ἐμαθεύθηκε ἀπὸ ὄλους ἢ παρρησία τοῦ Σωφρονίου πρὸς τὸν Θεό.

ΕΙΣ ΤΟΝ

ΟΣΙΟΝ ΘΕΟΓΝΙΟΝ ΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ

**ΕΙΣ ΤΟΝ
ΟΣΙΟΝ ΘΕΟΓΝΙΟΝ ΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ**

Α'

Θεόγνιος ὁ πανεύφημος, τὸ μέγα τῆς ὄλης Παλαιστίνης ἀγλάισμα, ὁ φανότατος τῆς ἐρήμου λαμπτήρ καὶ φαιδρότατος τῆς ἀρχιερωσύνης φωστήρ, πατρίδος μὲν ὑπῆρχε τῆς Καππαδοκῶν χώρας, πόλεως Ἀραραθείας, ἔνθα ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν μοναχικὴν πολιτείαν ἐξαπαιδεύθη. Ἐλθὼν δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις τῷ πέμπτῳ ἔτει τῆς Μαρκιανοῦ βασιλείας καὶ εὐρῶν τοὺς Ἀποσχιστὰς τῶν κατὰ τὴν ἀγίαν πόλιν κρατοῦντας μοναστηρίων καὶ μὴ βουληθεὶς τῇ ἐκείνων ὑπαχθῆναι ἀλόγῳ ἐνστάσει καὶ φιλοταράχῳ γνώμη ἐκολλήθη γυναικί τινι ἐναρέτῳ Φλαῖα μὲν καλουμένη ὑπὸ Πνεύματος δὲ ἀγίου φρουρουμένη κτιζούση τὸ τηνικαῦτα περὶ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν μοναστήριον καὶ ἐκκλησίαν τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἰουλιανοῦ. Ἦτις αὐτὸν δεξαμένη καὶ ἐπὶ ἰκανὸν δοκιμάσασα χρόνον καὶ δόκιμον καὶ ἐνάρετον εὐροῦσα, διοικητὴν τοῦ αὐτοῦ κατέστησε μοναστηρίου. Αὐτῆς δὲ ἀπὸ Παλαιστίνης ἐπὶ τὴν ἐνεγκαμένην διὰ χρεῖαν τῆς οἰκοδομηθείσης ἐκκλησίας ἐκδημησάσης καὶ ἐν τῇ πατρίδι τελευτησάσης ὁ πανεύφημος οὗτος Θεόγνιος ἐπὶ τὴν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἡγεμονίαν ἐλκόμενος ὑπὸ πάντων τῶν τῆς συνοδίας καὶ τὸν τῆς ἀρχῆς κίνδυνον ὑφορώμενος ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον.

Β'

20 Καὶ ἔρχεται πρὸς τὸν τρισμακάριον ἀββᾶν Θεοδόσιον καὶ μείνας

1. Μεταξὺ 25 Αὐγούστου τοῦ 454 ἕως 24 Αὐγούστου τοῦ 455.

ΣΤΟΝ
ΟΣΙΟ ΘΕΟΓΝΙΟ ΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ

1

Ὁ πανεύφημος Θεόγνιος, τὸ μεγάλο ἀγλαΐσμα ὄλης τῆς Παλαιστίνης, ὁ λαμπρότατος λαμπτήρας τῆς ἐρήμου καὶ φαιδρότατος φωστήρας τῆς ἀρχιερωσύνης, πατρίδα εἶχε τὴν Καππαδοκία, καὶ εἰδικώτερα τὴν πόλη Ἀραράθεια, ὅπου καταρτίσθηκε στὴ μοναχικὴ πολιτεία ἀπὸ νεαρὴ ἡλικία. Ὅταν ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ τὸ πέμπτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Μαρκιανοῦ¹, εὐρῆκε τοὺς Ἀποσχιστῆς νὰ κυριαρχοῦν τῶν μοναστηρίων γύρω ἀπὸ τὴν ἁγία πόλη, καὶ μὴ θέλοντας νὰ ὑπαχθεῖ στὴν παράλογη ἀντίδραση καὶ φιλοτάραχη γνώμη, προσκολλήθηκε σὲ μιὰ ἐνάρετη γυναίκα, ποὺ ὀνομαζόταν Φλαβία καὶ προστατευόταν ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα, κι ἐκτιζε τότε γύρω στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν μοναστήρι καὶ Ἐκκλησία τοῦ ἁγίου μάρτυρα Ἰουλιανοῦ. Αὐτὴ ἡ γυναίκα τὸν ἐδέχθηκε καί, ἀφοῦ τὸν ἐδοκίμασε ἀρκετὸ χρόνο καὶ τὸν εὐρῆκε δόκιμο καὶ ἐνάρετο, τὸν ἔκαμε διοικητὴ αὐτοῦ τοῦ μοναστηρίου. Ὅταν αὐτὴ ἐφυγε ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη πρὸς τὴν πατρίδα της γιὰ ἀνάγκες τῆς ἐκκλησίας ποὺ οἰκοδομήθηκε καὶ πέθανε στὴν πατρίδα, αὐτὸς ὁ πανεύφημος Θεόγνιος πιεζόμενος ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τῆς συνοδίας νὰ ἀναλάβει τὴν ἡγουμενία τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς καὶ διαβλέποντας τὸν κίνδυνο ἀπὸ τὴν ἐξουσία, ἐφυγε στὴν ἐρημο.

2

Ἔρχεται τότε πρὸς τὸν τρισμακάριο ἀββᾶ Θεοδόσιο. Ἐμεινε

παρ' αὐτῷ ἰκανὸν χρόνον καὶ τῇ τοῦ βίου λαμπρότητι πᾶσαν τὴν
 συνοδίαν φωταγωγήσας καὶ τοῖς μοναχικοῖς πλεονεκτήμασιν
 ἄριστος φανείς, ὥστε πάντας τοὺς ὀρώντας τὰ καλὰ αὐτοῦ ἔργα
 δοξάζειν τὸν Πατέρα τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐπηνεῖτο μὲν ὑπὸ πάν-
 5 των καὶ ἐθαυμάζετο ἐπὶ τε ἀμέμπτῳ πολιτείᾳ καὶ βίου ἀγιότητι,
 αὐτὸς δὲ τὴν ἐκ τῶν ἐπαίνων καὶ τῆς ἀνθρωπίνης δόξης πεφυ-
 κυῖαν ἐγγίνεσθαι τῇ ψυχῇ βλάβην ὑφορώμενος, ἅμα δὲ καὶ βλέ-
 πων τὴν μονὴν τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργίᾳ κατὰ μέρος πληθυνομένην
 καὶ πλουτιζομένην καὶ τὴν ἐκ τοῦ περισπασμοῦ ἐγγινομένην σύγ-
 10 χυσιν δεδιῶς ἀνεχώρησεν εἰς τοὺς περὶ τὴν αὐτὴν μονὴν τόπους
 καὶ εὐρῶν σπήλαιον κατώκησεν εἰς αὐτό. Καὶ ὀλίγον χρόνον
 ἐκεῖσε ἡσυχάσας καὶ ναὸς τοῦ παναγίου Πνεύματος γεγονῶς τὴν
 ἐξ ὕψους δύναμιν ἐνδυσάμενος χρόνια πάθη παραδόξως ἰᾶτο καὶ
 θαυματουργίας πλείστας ἐπετέλει. Ὅθεν περίφημος γεγονῶς
 15 κτίζει ἑαυτῷ κατὰ πρόσβασιν κοινόβιον περιφανέστατον.

Γ'

Χρόνου δὲ τινος διελθόντος ἀκούσας τὰ περὶ αὐτοῦ ὁ ἀρχιεπί-
 σκοπος Ἡλίας χειροτονεῖ αὐτὸν ἐπίσκοπον τοῦ Βητυλίου· πολυ-
 δριον δὲ τοῦτο παραθαλάσσιον ἐπὶ ἐνενήκοντα μιλίοις διέχον τῆς
 ἀγίας πόλεως. Τοῦ δὲ θείου Θεογνίου τὴν ἐπισκοπὴν ἀκουσίως
 20 δεξαμένου καὶ ἐν τῷ εἰρημένῳ πολυδρίῳ χρόνον τινὰ διατελέ-
 σαντος, ἡ προσπαρακειμένη θάλασσα τοὺς οἰκείους ὄρους ὑπερ-
 βᾶσα ἀγριωτάτοις κύμασι τῷ πολυδρίῳ προσέρρησσε, ἀπειλοῦ-
 σα αὐτὸ ἐκριζῶσαι βιαίως καὶ ἀπολέσαι, οὕτω μᾶλλον τοῦ Θεοῦ
 οἰκονομήσαντος πρὸς τε σωφρονισμόν τῶν ἐνοικούντων καὶ φα-
 25 νέρωσιν τῆς Θεογνίου θείας χάριτος. Φόβῳ τοίνυν συσχεθέντες
 οἱ οἰκήτορες τὴν θάλασσαν κορυφουμένην θεωροῦντες προσφεύ-
 γουσι τῷ δικαίῳ, δεῶμενοι δι' εὐχῆς τὴν τοιαύτην ὄρμην χαλινῶ-
 σαι. Ὁ δὲ μέγας τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῆς Θεόγνιος ταῖς πολλαῖς
 εἰζας δεήσεσιν ἤλθεν εἰς τὸν αἰγιαλὸν καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ὕδωρ
 30 ἔπηξε σταυρὸν εἰς τοὺς ἀρχαίους τῆς θαλάσσης ὄρους, τὸ γραφι-
 κὸν ἐκεῖνο πρὸς τὴν θάλασσαν λέγων.

κοντά του ἄρκετὸ χρόνο καί, καθὼς ἐφωταγώγησε ὅλη τὴ συνοδία μὲ τὴ λαμπρότητα τοῦ βίου καὶ ἐφάνηκε ἄριστος στὰ μοναχικὰ πλεονεκτήματα, ὥστε ὅλοι ὅσοι ἔβλεπαν τὰ καλὰ ἔργα του νὰ δοξάζουν τὸν Πατέρα στοὺς οὐρανοὺς², ἐπαινοῦνταν ἀπὸ ὄλους καὶ ἐθαυμαζόταν γιὰ τὴν ἀμεμπτη πολιτεία καὶ τὴν ἀγιότητα βίου. Αὐτὸς ὅμως, ἀντιλαμβανόμενος τὴ βλάβη ποὺ προκαλεῖται στὴν ψυχὴ ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους καὶ τὴν ἀνθρώπινη δόξα, καὶ συγχρόνως βλέποντας τὴ μονὴ μὲ τὴ συνεργία τοῦ Θεοῦ νὰ πληθύνεται καὶ νὰ πλουτίζεται, καὶ φοβούμενος τὴ σύγχυση ποὺ γίνεται ἀπὸ τὸν περισπασμό, ἀναχώρησε στοὺς γύρω ἀπὸ αὐτὴν τὴ μονὴ τόπους καὶ κατοίκησε σ' ἓνα σπήλαιο ποὺ εὐρῆκε. Ἀφοῦ ἠσύχασε ἐκεῖ λίγον καιρό, ἔγινε ναὸς τοῦ παναγίου Πνεύματος κι ἐνδύθηκε τὴν ἀπὸ τὰ ὕψη δύναμη³. ἔτσι ἐθεράπευε παραδόξως χρόνια νοσήματα κι ἐπιτελοῦσε πολλὰ θαυματουργίες. Ἀφοῦ ἔγινε γι' αὐτὸ περίφημος, κτίζει γιὰ τὸν ἑαυτό του ἓνα περιφανέστατο κοινόβιο κατὰ πρόσβαση.

3

Ὅταν ἐπέρασε ἄρκετὸς καιρός, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἡλίας ποὺ ἄκουσε τὰ σχετικὰ μὲ αὐτόν, τὸν χειροτονεῖ ἐπίσκοπο Βητυλίου, μιᾶς πολίχνης ποὺ ἦταν παραθαλάσσια, σὲ ἀπόσταση ἐνενηντα μιλίων ἀπὸ τὴν ἀγία πόλη. Ὁ θεῖος Θεόγνιος ἐδέχθηκε τὴν ἐπισκοπὴ ἀκουσίως. Ἀφοῦ ἐπέρασε στὴν παραπάνω πολίχνη ἄρκετὸ χρόνο, ἡ θάλασσα ξεπερνώντας τὰ ὄρια τῆς ἐκτύπησε τὴν πολίχνη μὲ ἀγριώτατα κύματα, ἀπειλώνοντας τὴν νὰ τὴν ἐκριζώσει βιαίως καὶ νὰ τὴν καταστρέψει· ἔτσι μᾶλλον εἶχε οἰκονομήσει ὁ Θεὸς τὰ πράγματα γιὰ σωφρονισμό τῶν κατοίκων καὶ φανέρωση τῆς θείας χάριτος τοῦ Θεογνίου. Ἀπὸ φόβο λοιπὸν οἱ κάτοικοι, βλέποντας τὴ θάλασσα νὰ ὑψώνεται στὴν κορυφή, καταφεύγουν στὸν δίκαιο, παρακαλώντας τον νὰ χαλιναγωγήσει τὴν ὀρμὴ αὐτὴ μὲ προσευχή. Ὁ μέγας ἀγωνιστὴς τῆς εὐσεβείας Θεόγνιος, ὑποχωρώντας στὶς πολλὰ παρακλήσεις, ἦλθε στὸν αἰγιαλό, ἐμπῆκε στὰ ὕδατα κι ἔμπηξε σταυρὸ στὰ παλαιὰ ὄρια τῆς θάλασσας, λέγοντας ἐκεῖνο τὸ γραφικὸ χωρίο.

«Τάδε λέγει Κύριος· μέχρι τοῦ σταυροῦ τούτου ἐλεύση καὶ οὐχ ὑπερβήση, ἀλλ' ἐν σεαυτῇ συντριβήσονται σου τὰ κύματα».

Καὶ ὄτω τὸν σταυρὸν πήξας ὑπέστρεψεν· ἡ δὲ θάλασσα εἰς
5 τοὺς ἰδίους εὐθέως ὄρους ὑποστρέψασα μέχρι τῆς σήμερον, ὅσον ἂν ἐκμανῆ, ἀπτομένη τοῦ παγέντος ὑπὸ τοῦ δικαίου σταυροῦ χαλινοῦται καὶ ὑποστρέφει.

Δ'

Ἄλλὰ τί χρεία μοι πλειόνων περὶ τοῦ ἀοιδίμου Θεογνίου λόγων; ὅπου γε προλαβὼν ὁ ἀββᾶς Παῦλος ὁ τῆς μὲν Ἐλούσης πόλεως
10 ἡσυχαστῆς, ἐν μοναχικοῖς δὲ κατορθώμασι καὶ ὀρθοδόξοις δόγμασι λάμπων καὶ βίῳ καὶ λόγῳ φωτίζων ἡμῶν τὰ κατὰ Θεὸν διαβήματα τὸν αὐτοῦ τοῦ μακαρίου Θεογνίου βίον ἀκριβῶς καὶ κατὰ πλάτος συνεγράψατο. Τοιγαροῦν ὁ μέγας Θεόγνιος τὴν μοναχικὴν τάξιν τε καὶ πολιτείαν τῷ οἰκείῳ βίῳ φαιδρύνας καὶ τὴν
15 ἱερατικὴν καθέδραν τοῖς πνευματικοῖς ἀνδραγαθήμασι καὶ τοῖς θείοις χαρίσμασι διακοσμήσας καὶ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς τάγμασιν εὐδοκιμήσας λαμπρῶς καὶ μεγάλως περὶ τὸ τέλος τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ἀνελθὼν ἐν τῇ ἑαυτοῦ μονῇ τῇ εἰς τὴν ἔρημον, ἴσως τοῦ Θεοῦ τὸν τῆς κοιμήσεως καιρὸν αὐτῷ ἀποκαλύψαντος, καὶ μι-
20 κρόν τι ἀρρωστήσας εἰς τὸν ἄλυπον καὶ ἀκύμαντον μετέστη βίον, ἔνθα εὐφραينوμένων πάντων ἡ κατοικία.

«Αὐτὸ λέγει ὁ Κύριος. Ὡς αὐτὸν τὸν σταυρὸ θὰ ἔλθεις καὶ δὲν θὰ τὸν ὑπερβεῖς, ἀλλὰ θὰ συντριβοῦν τὰ κύματά σου μέσα σου»⁴.

Κι ἀφοῦ ἔμπηξε ἔτσι τὸν σταυρὸ, ἐπέστρεψε. Ἀμέσως ἡ θάλασσα γύρισε στὰ ὄριά της ὡς σήμερα· ὅσον κι ἂν μανιάσει, μόλις ἐγγίζει τὸν μπηγμένο σταυρὸ ἀπὸ τὸν δίκαιο, συγκρατεῖται καὶ ἐπιστρέφει.

4

Ἀλλὰ τί χρειάζεται νὰ εἰπῶ περισσότερα γιὰ τὸν αἰόδιμο Θεόγνιο; Πρόλαβε ὁ ἀββᾶς Παῦλος, ὁ ἡσυχαστὴς τῆς πόλεως Ἐλούσας, πὺ λάμπει μὲ μοναχικὰ κατορθώματα καὶ ὀρθόδοξα δόγματα καὶ φωτίζει τὰ κατὰ Θεὸν διαβήματά μας μὲ βίο καὶ λόγο, καὶ συνέγραψε μὲ ἀκρίβεια καὶ ἐκτενῶς τὸν βίο τοῦ μακαρίου αὐτοῦ Θεογνίου. Ἔτσι λοιπὸν ὁ μεγάλος Θεόγνιος, ἀφοῦ ἐλάμπρυνε μὲ τὸ βίο του τὴ μοναχικὴ τάξη καὶ πολιτεία καὶ διακόσμησε μὲ τὰ πνευματικὰ ἀνδραγαθήματα καὶ μὲ τὰ θεῖα χαρίσματα τὴν ἱερατικὴ καθέδρα καὶ ἀφοῦ εὐδοκίμησε μὲ λαμπρότητα καὶ μεγαλοσύνη καὶ στὰ δύο τάγματα, κατὰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἀνέβηκε στὴ μονή του πὺ ἦταν στὴν ἔρημο, ἴσως διότι ὁ Θεὸς τοῦ ἀποκάλυψε τὸν καιρὸ τῆς κοιμήσεώς του. Ἐπειτα ἀπὸ μικρὴ ἀρρώστια μεταστάθηκε στὸν ἄλυπο καὶ ἀκύμαντο βίο, ὅπου εἶναι ἡ κατοικία ὄλων τῶν εὐφραινομένων.

2. Ματθ. 5,16.

3. Λουκᾶ 24,49.

4. Ἰωβ 38,11.

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΒΡΑΑΜΙΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΒΙΟΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΒΡΑΑΜΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΡΑΤΕΙΑΣ

Α'

Ὁ πανεύφημος γέρων Ἀβραάμιος γονέων μὲν γέγονε Παύλου καὶ
Θέκλης προσαγορευομένων, πατρίδα καὶ οἴκησιν ἔχόντων Ἐμι-
σαν τὴν κατὰ Συρίαν περιφανῆ μητρόπολιν, ὑφ' ᾧ ἐγεννήθη ἐν
ἀρχῇ τῆς Ζήνωνος βασιλείας, ἀπετάξατο δὲ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐν
5 μοναστηρίῳ περὶ τὴν αὐτὴν μητρόπολιν. Καὶ τὴν μοναχικὴν πο-
λιτείαν καλῶς ἐκπαιδευθεὶς περὶ τὸν ὀκτωκαιδέκατον τῆς ἐαυ-
τοῦ ἡλικίας χρόνον Σαρακηνῶν ἐπελθόντων τῷ αὐτῷ μοναστη-
ρίῳ ἀνέβη μετὰ τοῦ ἀββᾶ αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ὀλί-
γου τινὸς χρόνου διελθόντος συνέβη τὸν ἀββᾶν αὐτοῦ ἡγούμενον
10 γενέσθαι ἐνὸς τῶν περὶ Κωνσταντινούπολιν μοναστηρίων, ἔχον-
τα τοῦτον τὸν φωστῆρα γνήσιον συναγωνιστὴν καὶ ὑπήκοον μα-
θητὴν καὶ πιστότατον ἀποκρισιάριον. Τοῦ δε χρόνου προκόψαν-
τος διέπρεπε διαφόροις ἀρεταῖς ὁ Ἀβραάμιος ἐν τε ταῖς ἔσω τοῦ
μοναστηρίου διακονίαις καὶ ἐν ταῖς ἔξω ἀποκρίσεσι καὶ γέγονε
15 τοῖς πᾶσι προσφιλὴς διὰ τε τὴν εἰς πάντα ἐπιτηδειότητα καὶ τὸ
γλυκὸν τῆς ἐντεύξεως καὶ τὸ καθαρὸν καὶ σεμνὸν τοῦ τρόπου καὶ
τὸ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ ἱεροπρεπές.

Β'

Αὐτοῦ τοίνυν ἐν τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις κατορθώμασι διαλάμ-

1. Ὁ Ζήνων ἐγίνε συμβασιλέας τοῦ γαμβροῦ του Λέοντα Β' τὴν 29 Ἰα-
νουαρίου τοῦ 474.

ΒΙΟΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΒΡΑΑΜΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΡΑΤΕΙΑΣ

1

Ὁ πανεύφημος γέροντας Ἀβραάμιος εἶχε γονεῖς ποὺ λέγονταν Παῦλος καὶ Θέκλα, οἱ ὁποῖοι εἶχαν πατρίδα τὴν Ἐμισα, τὴν περίλαμπρη μητρόπολη στὰ μέρη τῆς Συρίας, ὅπου καὶ κατοικοῦσαν. Ἐγεννήθηκε ἀπὸ αὐτοὺς στὴν ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ Ζήνωνος¹ καὶ ἀπαρνήθηκε τὸν κόσμο ἀπὸ νεαρὴ ἡλικία σὲ μοναστήρι γύρω ἀπὸ αὐτὴν τὴν πόλη, ἀφοῦ ἐκπαιδεύθηκε καλὰ στὴ μοναχικὴ ἀγωγή. Ὅταν ἦταν ἡλικίας δεκαοκτὼ ἐτῶν², ἐπειδὴ Σαρακηνοὶ ἔκαμαν εἰσβολὴ σ' αὐτὸ τὸ μοναστήρι, ἀνέβηκε μαζὶ μὲ τὸν ἀββᾶ του στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἐπειτα ἀπὸ λίγο καιρὸ συνέβηκε ὁ ἀββᾶς του νὰ γίνεи ἡγούμενος ἐνὸς ἀπὸ τὰ γύρω ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη μοναστήρια, καὶ νὰ ἔχει αὐτὸν τὸν φωστήρα γνήσιο συναγωνιστὴ καὶ ὑπήκοο μαθητὴ καὶ πιστότατο ἀποκρισιάριο. Καθὼς προχωροῦσε ὁ χρόνος διέπρεπε σὲ διάφορες ἀρετὲς ὁ Ἀβραάμιος, ὅπως ἐπίσης καὶ στὶς μέσα στὸ μοναστήρι διακονίες καὶ στὶς ἐξωτερικὲς ἀποστολές, κι ἔτσι ἔγινε σὲ ὅλους προσφιλὴς τόσο γιὰ τὴν ἰκανότητά του σὲ ὅλα, ὅσο καὶ γιὰ τὴ γλύκα τῆς συζητήσεως, τὴν καθαρότητα καὶ σεμνότητα τοῦ τρόπου καὶ τὴν ἱεροπρέπεια τῆς παραστάσεώς του.

2

Καθὼς λοιπὸν αὐτὸς ἔλαμπε σ' αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια κατορθώ-

2. Γύρω στὸ 491.

ποντος ἀνὴρ τις ἐπίδοξος καὶ ἐν ἀρχαῖς πολιτικάς πολλακίς εὐδοκιμήσας, κόμης θησαυρῶν χρηματίζων, ὀρμώμενος μὲν ἐκ τῆς πόλεως Κρατείας τῆς Ὀνωριάδος, Ἰωάννης δὲ καλούμενος, τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Πλάτωνα καλούμενον ἐπίσκοπον τῆς αὐτῆς πόλεως γενέσθαι παρασκευάσας, ἐβουλεύσατο κτίσαι μοναστήριον εἰς τὸν τάφον τῶν ἑαυτοῦ γονέων καὶ τὴν καθαρὰν πολιτείαν καὶ τὸν ἀνεπίληπτον βίον Ἀβρααμίου καταμαθὼν παρεκάλεσε τὸν αὐτοῦ ἡγούμενον ἀπολυῖσαι αὐτὸν ἐπὶ τὸ φροντίδα ποιεῖσθαι τοῦ κτιζομένου μοναστηρίου. Ὅστις Ἀβραάμιος ἀπολυθεὶς μετ' εὐχῆς τοῦ ἀββᾶ αὐτοῦ ἀπέρχεται εἰς Κρατείαν καὶ οἰκοδομεῖ τὸ μοναστήριον καὶ γίνεται πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Πλάτωνος τοῦ ἐπισκόπου Κρατείας τῷ εἰκοστῷ ἐβδόμῳ τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας χρόνῳ. Καὶ ποιήσας δεκαετῆ χρόνον ἐν τῇ ἡγουμενίᾳ μοναστήριον μὲν περιφανέστατον ἐκεῖσε συνεστήσατο, συνήγαγε δὲ ἀδελφοὺς οὐκ ὀλίγους. Ὅδς ὀδηγῶν κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὴν τῶν μοναχῶν ἐπαίδευε πολιτείαν.

Γ'

Τῆς οὖν περὶ αὐτοῦ φήμης πανταχοῦ διαδραμούσης πολλοὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν λαϊκοὶ τε καὶ μοναχοί, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπίσκοποι ἐπύκναζον αὐτῷ, ἀρεσκόμενοι τῇ αὐτοῦ συντυχίᾳ· αὐτὸς δὲ φιλήσυχος ὢν ἐκ παιδὸς ἐλυπεῖτο διὰ τὴν γινομένην αὐτῷ δαχλησιν. Καὶ γενόμενος ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ ἐξῆλθε λάθρα τὴν πόλιν καὶ φυγὰς ὤχετο ἐπὶ τὴν ἀγίαν πόλιν μηδὲν τοῦ αἰῶνος τούτου ἐπιφερόμενος καὶ μετὰ πολλῆς ἐνδείας καὶ στενοχωρίας ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐν ἀρχῇ τῆς πέμπτης Ἰνδικτιῶνος τὸν τριακοστὸν ἑβδομον τῆς ἡλικίας πληρώσας ἐνιαυτόν. Συνέβη δὲ αὐτὸν προσκυνοῦντα τὴν ἀγίαν Ἀνάστασιν ἐντυχεῖν τῷ ἐν ἀγίοις Ἰωάννῃ τῷ ἀπὸ Σχολαρίων μαθητῇ γεγονότι τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἡμέραις παραλαβόντι παρ' αὐτοῦ τὸν πάλαι οἰκοδομηθέντα πύργον ὑπὸ τῆς μακαρίας Εὐδοκίας, ὡς ἤδη μοι εἴρηται ἐν τοῖς περὶ Εὐθυμίου καὶ Σάββα δυσὶ λόγοις.

ματα, ἕνας ἔνδοξος ἄνδρας, πού πολλές φορές εὐδοκίμησε σέ πολιτικά ἀξιώματα, κόμης τῶν θησαυρῶν τότε, καταγόμενος ἀπὸ τὴν πόλη Κρατεία τῆς Ὀνωριάδας καὶ ὀνομαζόμενος Ἰωάννης, συνετέλεσε ὥστε ὁ ἀδελφός του Πλάτων νὰ γίνει ἐπίσκοπος αὐτῆς τῆς πόλεως. Θέλησε λοιπὸν νὰ κτίσει μοναστήρι στὸν τάφο τῶν γονέων του καὶ ὅταν ἐπληροφορήθηκε γιὰ τὴν καθαρὰ διαγωγή καὶ τὸν ἀνεπίληπτο βίο τοῦ Ἀβρααμίου, παρακάλεσε τὸν ἡγούμενό του νὰ τὸν ἀπολύσει, γιὰ νὰ φροντίσει γιὰ τὸ κτιζόμενο αὐτὸ μοναστήρι. Ὁ Ἀβραάμιος αὐτός, ἀφοῦ ἀπολύθηκε μ' εὐχὴ ἀπὸ τὸν ἀββᾶ του, πηγαίνει στὴν Κρατεία, οἰκοδομεῖ τὸ μοναστήρι καὶ γίνεται πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου τούτου ἀπὸ τὸν Πλάτωνα τὸν ἐπίσκοπο Κρατείας, κατὰ τὸ εἰκοστὸ ἔβδομο ἔτος τῆς ἡλικίας του³. Κι ἀφοῦ ἔκαμε δέκα χρόνια στὴν ἡγουμενία, συγκρότησε ἐκεῖ λαμπρότατο μοναστήρι καὶ συνάθροισε ὄχι λίγους ἀδελφούς, καὶ ὀδηγώντας αὐτοὺς κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἐκπαίδευε στὴν πολιτεία τῶν μοναχῶν

3

Ἐπειδὴ ἡ φήμη του περιέτρεξε παντοῦ, ἔρχονταν πολλοὶ πρὸς αὐτὸν λαϊκοὶ καὶ μοναχοί, καὶ ὄχι μόνο αὐτοί, ἀλλὰ ἐσύχναζαν σ' αὐτὸν καὶ ἐπίσκοποι, διότι εὐχαριστιοῦνταν μὲ τὴ συντροφιά του. Αὐτὸς ὅμως, σὰν φιλήσυχος πού ἦταν ἀπὸ παιδί, ἔλυποῦνταν γιὰ τὴν ἐνόχληση πού τοῦ ἐγινόταν. Ἀπὸ τὴν πολλὴ στενοχώρια ἐβγήκε ἀπὸ τὴν πόλη κρυφὰ καὶ ἔφυγε γρήγορα πρὸς τὴν ἁγία πόλη, χωρὶς νὰ φέρει μαζί του τίποτε ἀπὸ τὰ κοσμικὰ καὶ μὲ πολλὴ ἀνέχεια καὶ δυσκολία ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα στὴν ἀρχὴ τῆς πέμπτης ἰνδικτιῶνος, ἀφοῦ συμπλήρωσε τὸ τριακοστὸ ἔβδομο ἔτος τῆς ἡλικίας του⁴. Καθὼς ἐπροσκυνοῦσε τὴν Ἁγία Ἀνάσταση τοῦ συνέβηκε νὰ συναντήσῃ τὸν ἅγιο Ἰωάννη, πού ἀπὸ ἀξιωματικὸς ἐγίνε μαθητὴς τοῦ ἀγίου πατέρα μας Σάββα κι αὐτὲς τὶς ἡμέρες παραλάμβανε ἀπὸ αὐτὸν τὸν πύργο πού εἶχε οἰκοδομηθεῖ παλαιὰ ἀπὸ τὴ μακαρία Εὐδοκία, ὅπως εἶπα ἤδη στίς δύο πραγματεῖες μου περὶ Εὐθυμίου καὶ Σάββα.

4. Ἡ πέμπτη ἰνδικτιῶνα ἀρχίζει τὴν 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 511.

Ὁ τοίνυν μακαρίτης Ἰωάννης θεωρῶν τοῦ Ἀβρααμίου τὴν τε τοῦ ἡθους κατάστασιν καὶ τοῦ βλέμματος τὸ εἶτακτον καὶ τὸ τοῦ λόγου καίριον ἐπέγνω αὐτὸν δοῦλον εἶναι Θεοῦ καὶ λαβὼν αὐτὸν εἰς τὸ τῆς Μεγίστης Λαύρας ξενοδοχεῖον (οὐπω γάρ ἦν ἑαυτῷ 5 περιποιησάμενος ξενοδοχεῖον) προσάγει αὐτὸν τῷ μακαρίτη Σάββα καὶ ἐπιτραπεῖς κατήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν εἰρημένον πύργον. Ὅστις Ἀβραάμιος εὐρῶν ἐκεῖσε δύο γέροντας θεοφόρους καὶ συνέσει θεία κεκοσμημένους, οὓσπερ κατέστησεν αὐτόθι ὁ μακάριος Σάββας σὺν τῷ Σχολαρίῳ, Ἰωάννην καὶ Γρηγόριον καλου- 10 μένους, Ποντικοῦς ὄντας τῷ γένει, συνήφθη αὐτοῖς τῷ πνεύματι πᾶσαν αὐτοῖς ὑπακοὴν ἐνδεικνύμενος· εὔρε γὰρ αὐτοὺς ἱκανοὺς ὄντας ὁδηγῆσαι ψυχὰς πρὸς σωτηρίαν.

Δ'

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἤγαγε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς Ἱεροσόλυμα ἄνδρα τινὰ ἐπίδοξον ἐκ μὲν τῆς Κλαυδιουπολιτῶν πόλεως τῆς 15 Ὀνωριάδος ὀρμώμενον, Ὀλύμπιον δὲ προσαγορευόμενον. Ὅστις ἀναζητῶν τὸν Ἀβραάμιον (ἦν γὰρ πλειστάκις ἐμφορηθεὶς τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἐντεύξεως εἰς Κρατείαν πλησίον οὗσαν τῆς Κλαυδιουπολιτῶν) καὶ μαθὼν ποῦ οἴκει, ἦλθεν πρὸς αὐτὸν εἰς τὸν πύργον πρὸς τὸ πείσαι καὶ παρακαλέσαι αὐτὸν ὑποστρέ- 20 ψαι εἰς Κρατείαν. Ὁ γὰρ ἐπίσκοπος Πλάτων πολλὰ παρακαλέσας ἀπέστειλε τοῦτον εἰς ἀναζήτησιν καὶ ἐπιστροφῆν τοῦ Ἀβρααμίου. Καὶ ὁ μὲν Ἀβραάμιος μετὰ χαρᾶς μεγάλης τὸν Ὀλύμπιον δεξάμενος ἐνουθέτει διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ παρεκάλει ἀποστῆναι τῶν τοῦ βίου πραγμάτων καὶ τῷ φόβῳ τοῦ 25 Θεοῦ προσκολληθῆναι, ὁ δὲ Ὀλύμπιος τὴν Ἀβρααμίου νοθεσίαν δεξάμενος καὶ τὴν Ἰωάννου καὶ Γρηγορίου τῶν γερόντων καὶ Ἰωάννου τοῦ Σχολαρίου ἀρετὴν καὶ πολιτείαν καταμαθὼν καὶ τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ ἐνσφραγισάμενος ἐκλινε τοῦ ἀποτάξασθαι τῷ προσκαίρῳ βίῳ, μάλιστα φωτισθεὶς ὑπὸ τῆς ἀπαστραπτού- 30 σης χάριτος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα τὸ τηνικαῦτα εἰς κοινόβιον τὸν πύργον μετασκευάζοντος καὶ πρόνοϊαν πολλὴν αὐτῶν ποιουμένου. Ὁ μὲν οὖν Ὀλύμπιος ἐκδέδωκεν ἑαυτὸν ὀλοψύ- 5. Ὁ Σάββας ἐταξίδευσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 511 καὶ ἐπέστρεψε

Ὁ μακαρίτης Ἰωάννης λοιπόν, παρατηρώντας τὴν κατάστασι τοῦ ἤθους τοῦ Ἀβρααμίου, τὸ εὐτακτο βλέμμα καὶ τὴν ἀκρίβεια τοῦ λόγου, ἀντιλήφθηκε ὅτι εἶναι δοῦλος Θεοῦ. Τὸν ἐπῆρε λοιπὸν στὸ ξενοδοχεῖο τῆς Μεγίστης Λαύρας (διότι δὲν εἶχε ἀποκτήσει ἀκόμη δικό του ξενοδοχεῖο) καὶ τὸν ὀδηγεῖ στὸν μακαρίτη Σάββα⁵ καὶ μὲ ἄδειά του τὸν κατέβασε στὸν παραπάνω πύργο. Ὁ Ἀβραάμιος εὗρηκε ἐκεῖ δύο θεοφόρους γέροντες, στολισμένους μὲ θεία σύνεση, τοὺς ὁποίους εἶχε ἐγκαταστήσει ἐκεῖ ὁ μακάριος Σάββας μαζί μὲ τὸν Σχολάριο, ὀνομαζομένους Ἰωάννη καὶ Γρηγόριο, Ποντικούς στὴν καταγωγή. Προσκολήθηκε μὲ αὐτοὺς πνευματικά, δείχνοντας σ' αὐτοὺς κάθε ὑπακοή· διότι τοὺς εὗρηκε ικανοὺς νὰ ὀδηγήσουν ψυχές στὴ σωτηρία.

4

Τὴν ἴδια ἐποχὴ τὸ ἅγιο Πνεῦμα ἔφερε στὰ Ἱεροσόλυμα ἓναν ἄνδρα ἔνδοξο, ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὴν Κλαυδιούπολη τῆς Ὀνωριάδας καὶ ὀνομαζόταν Ὀλύμπιος. Αὐτός, ἀναζητώντας τὸν Ἀβραάμιο (διότι πολλὰς φορὰς εἶχε τὴν πνευματικὴ του διδαχὴ στὴν Κρατεία ποὺ εἶναι κοντὰ στὴν Κλαυδιούπολη) καὶ μαθαίνοντας ποῦ κατοικεῖ, ἦλθε πρὸς αὐτὸν στὸν πύργο, γιὰ νὰ τὸν πείσει νὰ ἐπιστρέψει στὴν Κρατεία. Διότι ὁ ἐπίσκοπος Πλάτων τὸν ἔστειλε μὲ πολλὰς παρακλήσεις σὲ ἀναζήτησι κι ἐπιστροφὴ τοῦ Ἀβρααμίου. Ὁ Ἀβραάμιος δέχθηκε τὸν Ὀλύμπιο μὲ μεγάλη χαρά, τὸν νουθέτησε μὲ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν παπακαλοῦσε ν' ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ βίου καὶ νὰ προσκολληθεῖ στὸν φόβο τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ὀλύμπιος, ἀφοῦ δέχθηκε τὴ νουθεσίαν τοῦ Ἀβρααμίου καὶ παρετήρησε τὴν ἀρετὴ καὶ διαγωγή τοῦ Ἰωάννη καὶ τοῦ Γρηγορίου, τῶν γερόντων, καὶ τοῦ Ἰωάννη τοῦ Σχολαρίου καὶ ἀποφάσισε μὲ τὴν ψυχὴ του, ἔκλινε ν' ἀποταχθεῖ τὸν πρόσκαιρο βίον· ἐφωτίσθηκε σ' αὐτὸ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴν ἀστραφτερὴ χάρι τοῦ ἁγίου πατέρα μας Σάββα, ποὺ τότε μετέτρεπε τὸν πύργο σὲ κοινόβιο καὶ ἐφρόντιζε πολὺ γι' αὐτούς. Ὁ Ὀλύμπιος λοιπὸν παρέδωσε τὸν ἑαυτό του ὀλοψύχως στὸ Θεὸ καὶ σὲ λίγον καιρὸ σὲ τόσο ὕψος ἀρετῆς ἀνέβηκε,

χως τῷ Θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς τοσοῦτον ὕψος ἀρετῆς ἀνέδραμεν, ὥστε καὶ διάκονον αὐτὸν καὶ πρεσβύτερον μετὰ βίας χειροτονηθῆναι καὶ τὰ δεύτερα τῆς τοῦ μοναστηρίου κυβερνήσεως ἔχειν.

Ε'

5 Ὁ δὲ τίμιος Ἀβραάμιος τέσσαρας χρόνους ἐν τῇ τοῦ Σχολαρίου μονῇ πληρώσας ἠναγκάσθη ἐπὶ Κρατείαν ὑποστρέψαι τρόπῳ τοιούτῳ. Ὁ μνημονευθεὶς ἐπίσκοπος Κρατείας Πλάτων πολλάκις αὐτὸν μεταπεμψάμενος καὶ μηδὲν ἀνύσας τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐχρήσατο κανόσι, πρῶτον ἀργεῖν κελεύσας, ἔπειτα ἐπιμεί-
 10 ναντι ἀφορισμὸν αὐτῷ ἀπέστειλε. Τότε ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ Σχολάριος ἀπαγαγὼν αὐτὸν εἰς τὴν Μεγίστην Λαύραν τῷ μεγάλῳ πατρὶ ἡμῶν Σάββα τὰ κατ' αὐτὸν ἀνατίθησιν, ὁ δὲ μέγας πατὴρ ἡμῶν λαβὼν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀγίαν πόλιν εἰσήγαγε πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἡλίαν καὶ παρεκάλει αὐτόν, εἰ δυνατὸν ἐστίν, λῦ-
 15 σαι τὸν ἀφορισμὸν. Ὁ δὲ μέγας ἱεράρχης ἀκανόνιστον εἶναι ἔλεγε τὸ ἄλλον ἄλλου λῦσαι ἀφορισμὸν καὶ μάλιστα ζῶντος καὶ οὐ προσκαλουμένου τοῦ χειροτονήσαντός τε καὶ ἀφορίσαντος. Καὶ ταῦτα οἱ μακάριοι πατέρες ἀκούσαντες Σάββας τε καὶ Ἰωάννης ἐπέτρεψαν αὐτῷ ἀπελθεῖν πρὸς τὸν ἴδιον ἐπίσκοπον καὶ
 20 ἀπολυθῆναι παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἀββᾶς Ἀβραάμιος εἶζας ταῖς τῶν πατέρων παραινέσεσιν ἀπῆλθεν εἰς Κρατείαν πληρουμένου τοῦ τεσσαρακοστοῦ πρώτου τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας χρόνου. Ἐλθὼν μέντοι εἰς Κρατείαν καὶ δεχθεὶς εὐμενῶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου εἰς τὴν ἰδίαν ἀποκατέση ἡγουμενίαν λυθέντων τῶν ἀφορισμῶν.
 25 Μετὰ δὲ τὴν τούτων λύσιν ὀλίγας ἡμέρας ἐπιζήσας ὁ ἐπίσκοπος Πλάτων ἐτελεύτησε. Τότε ἅπας ὁ τῆς Κρατείας λαὸς κοινῇ ψήφῳ καὶ δεήσει χρησάμενος πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς χώρας μητροπολίτην Ἀβραάμιον αἰτοῦνται ἐπίσκοπον. Ὁ δὲ μητροπολίτης ὧς ἐπὶ ἄλλο τι τοῦτον μεταπεμψάμενος ἐπίσκοπον Κρατείας
 30 ἐχειροτόνησεν.

Σ'

Ἐνταῦθα ἐγὼ τῆς συντομίας φροντίδα ποιούμενος παρασιωπῶ

ὥστε καὶ διάκονος καὶ πρεσβύτερος νὰ χειροτονηθεῖ ἐκβιαστικὰ καὶ νὰ γίνῃ δεύτερος στὴ διοίκηση τοῦ μοναστηρίου.

5

Ὁ τίμιος Ἀβραάμιος, ἀφοῦ συμπλήρωσε τέσσερα χρόνια στὴ μονὴ τοῦ Σχολαρίου, ἀναγκάσθηκε νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν Κρατεία κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπο. Ὁ ἐπίσκοπος Κρατείας Πλάτων, ποὺ μνημονεύθηκε, πολλές φορές τὸν προσκάλεσε, κι ἐπειδὴ δὲν πέτυχε, χρησιμοποίησε τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνες. Πρῶτα τὸν διέταξε σὲ ἀργία, ἔπειτα, ἐπειδὴ ἐπέμεινε, τοῦ ἔστειλε ἀφορισμό. Τότε ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ Σχολάριος τὸν ἀπήγαγε στὴ Μεγίστη Λαύρα καὶ ἀναθέτει τὴ φροντίδα του στὸν μεγάλο πατέρα μας Σάββα. Ὁ μέγας πατέρας μας τοὺς ἐπῆρε στὴν ἀγία πόλη καὶ τοὺς παρουσίασε στὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἡλία καὶ τὸν παρακαλοῦσε, ἂν εἶναι δυνατό, νὰ λύσει τὸν ἀφορισμό. Ὁ μέγας ἱεράρχης ὁμῶς ἔλεγε ὅτι εἶναι ἀντικανονικὸ νὰ λύσει ἄλλος τὸν ἀφορισμὸ ἄλλου καὶ μάλιστα ζωντανοῦ ἀκόμη, χωρὶς αὐτὸς ποὺ τὸν ἐχειροτόνησε καὶ ἀφόρισε νὰ τὸν προσκαλεῖ.

Καθῶς ἄκουσαν αὐτὰ οἱ μακάριοι πατέρες Σάββας καὶ Ἰωάννης, τοῦ παρήγγειλαν ν' ἀνεβεῖ πρὸς τὸν ἐπίσκοπό του, γιὰ ν' ἀπολυθεῖ ἀπ' αὐτόν. Ὁ ἀββᾶς Ἀβραάμιος, ὑποχωρώντας στὶς παραινέσεις τῶν πατέρων ἀναχώρησε στὴν Κρατεία, ὅταν συμπληρωνόταν τὸ τεσσαρακοστὸ πρῶτο ἔτος τῆς ἡλικίας του⁶. Ἀφοῦ λοιπὸν ἦλθε στὴν Κρατεία κι ἔγινε δεκτὸς εὐμενῶς ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπό του, ἀποκαταστάθηκε στὴν ἡγουμενία του, ἐπειδὴ ἐλύθησαν οἱ ἀφορισμοί. Μετὰ τὴ λύση τους ὁ ἐπίσκοπος Πλάτων ἔζησε λίγες μόνο ἡμέρες κι ἔπειτα πέθανε. Τότε ὁ λαὸς τῆς Κρατείας μὲ κοινὴ ψῆφο καὶ παράκληση πρὸς τὸν μητροπολίτη τῆς χώρας αὐτῆς ζητοῦν ὡς ἐπίσκοπο τὸν Ἀβραάμιο. Ὁ μητροπολίτης λοιπὸν ἀφοῦ τὸν προσκάλεσε γιὰ κάποια ἄλλη τάχα αἰτία τὸν ἐχειροτόνησε ἐπίσκοπο Κρατείας.

6

Ἐδῶ ἐγώ, φροντίζοντας γιὰ τὴ συντομία, παρασιωπῶ τὶς θεάρε-

6. Ἦταν τὸ ἔτος 515.

τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ κατὰ μέρος γεγενημένας θεαρέ-
 στους πράξεις, τὰς τε ὀρφανοτροφίας καὶ ξενοδοχίας καὶ νοσοκο-
 μίας καὶ τὰς τῶν δαιμόνων ἀπελασίας καὶ τὰς τῶν δεομένων
 ἐπικουρίας, τὰς τε τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδομίας καὶ τὰς διαφόρους
 5 θαυματουργίας, καὶ ἐπὶ τὸ τέλος τοῦ περὶ τῆς ἐπισκοπῆς ἀνατρέ-
 χω λόγου.

Ἐπὶ δεκαπέντε τοίνυν χρόνους ἐν τῇ ἐπισκοπῇ διαπρέψας καὶ
 τὴν αὐτοῦ πόλιν τῷ βίῳ καὶ τῷ λόγῳ φωταγωγήσας, συνέβη τὴν
 αὐτοῦ ἐκκλησίαν ἔχειν πράγματα μετὰ τινων, ὥστε καὶ μὴ θέ-
 10 λοντα αὐτὸν ἀναγκάζεσθαι πρετωρίοις τε σχολάζειν καὶ ἐν τῇ βα-
 σιλευούσῃ πόλει ἀνελθεῖν. Καὶ μεμνημένος τῆς μοναχικῆς ἡσυ-
 χίας ἧς εἶχετο, ὅτε εἰς τὴν τοῦ Σχολαρίου μονὴν ἡσκεῖτο, ἐλυπεῖ-
 το σφόδρα καὶ ἐδυσφόρει θεωρῶν ἑαυτὸν ἐν περισπασμῶ καὶ
 συγχύσει ὄντα τῶν βιωτικῶν μεριμνῶν καὶ παρεκάλει τὸν Θεὸν
 15 ἐκτενῶς λέγων.

Κύριε ὁ Θεός, εἰ ἔστι σοι εὐάρεστον ἀναχωρῆσαί με εἰς
 τὴν ἔρημον, κατενόδωσον γενέσθαι σου τὸ θέλημα.

Ζαυτοῦ τοίνυν ἀφικομένου ποτε εἰς τὴν τοῦ Κωνσταντίνου πόλιν
 ἤκουσε τὸν πατέρα ἡμῶν Σάββαν ἐνταῦθα εἶναι καὶ ἀνεζήτησεν
 20 αὐτὸν μετὰ ζήλου. Μὴ εὐρῶν δὲ τὸν προσφιλεῖ ἅγιον γέροντα,
 ἠρώτησε περὶ αὐτοῦ καὶ ἔμαθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀναχωρήσαντα
 ἡμέρας τρεῖς πρὸ τῆς αὐτοῦ εἰσόδου εἰς τὴν Κωνσταντίνου πόλιν.
 Καὶ σφόδρα ἠθύμησεν, ὅτι οὐχ εὔρεν αὐτόν. Τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ
 εἶδε καθ' ὕπνου τοῦτον λέγοντα αὐτῷ.

25 Μὴ ἀθυμῆς, ὅτι οὐχ εὔρες με ἐν Κωνσταντινουπόλει· εἰ
 γὰρ ποθεῖς εὐρεῖν ἀνάπαυσιν ἀπὸ τῶν τοῦ κόσμου φρον-
 τίδων, ἐπέστρεψον εἰς τὴν μονὴν σου καὶ ἐκεῖ κοιμη-
 θήσῃ.

Ἀναστὰς δὲ τότε ἀπὸ τοῦ ὕπνου, οὐκ εἶπέ τινι οὐδέν, ἀλλ' εὐθὺς
 30 προσκαλεσάμενος τοὺς διακόνους, παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς
 Ἐκκλησίας ἀγαθὰ, καὶ ἐπεβιβάσθη τοῦ πλοίου, οὐδὲν ἀπὸ τῶν
 πραγμάτων τοῦ κόσμου λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ. Εἰς Ἱερουσαλὴμ δὲ
 ἐλθὼν, μετέβη εὐθὺς εἰς τὴν τοῦ Σχολαρίου μονήν. Ἐπὶ δὲ τῇ

7. Ἀπὸ τὸ σημεῖο τοῦτο ἕως τὸ τέλος τοῦ Βίου τοῦ Ἀβρααμίου τὸ ἑλλη-
 νικὸ κείμενο ἔχει χαθῆ. Σῴζεται μόνο ἀραβικὴ μετάφραση. Τὸ δικό μας κείμε-

στες πράξεις που έγιναν απ' αυτόν λεπτομερῶς στην ἐπισκοπή· τις ὀρφανοτροφίες, τις ξενοδοχίες, τις νοσοκομίες, τις ἐκδιῶξεις τῶν δαιμόνων, τις βοήθειες σ' αὐτοὺς που ἔχουν ἀνάγκη, τις οἰκοδομήσεις τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τις διάφορες θαυματουργίες· καὶ φθάνω στὸ τέλος τοῦ περι τῆς ἐπισκοπῆς λόγου.

Ἄφου λοιπὸν διέπρεψε ἐπὶ δεκαπέντε χρόνια στην ἐπισκοπή καὶ ἐφωταγώγησε τὴν πόλη του μὲ τὸ βίο καὶ τὸ λόγο, συνέβηκε νὰ ἔχει ἡ ἐκκλησία του προβλήματα μὲ κάποια πρόσωπα, ὥστε καὶ μὴ θέλοντας ν' ἀναγκάζεται νὰ χάνει τὸν καιρὸ του σὲ διοικητήρια καὶ ν' ἀνεβαίνει στην πρωτεύουσα. Ἐνθυμούμενος τὴ μοναχικὴ ἡσυχία που εἶχε, ὅταν ἀσκοῦνταν στὴ μονὴ τοῦ Σχολαρίου, ἐλυποῦνταν πολὺ καὶ ἐδυσφοροῦσε, διότι ἔβλεπε τὸν ἑαυτό του νὰ εἶναι σὲ περισπασμὸ καὶ σύγχυση ἀπὸ τὶς βιωτικὲς μέριμνες καὶ παρακαλοῦσε τὸν Θεὸ ἐκτενῶς λέγοντας.

Κύριε ὁ Θεός, ἂν σοῦ εἶναι εὐάρεστο ν' ἀναχωρήσω
στην ἔρημο κατευόδωσε νὰ γίνῃ τὸ θέλημά σου.

Ὅταν κάποτε ἔφθασε στὴν Κωνσταντινούπολη⁷ καὶ ἔμαθε ὅτι ὁ πατέρας μας Σάββας εἶναι ἐκεῖ⁸, τὸν ἀναζήτησε ἀμέσως μὲ ζῆλο. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν εὗρηκε τὸν ἀγαπητὸ ἅγιο γέροντα, ἐρώτησε γι' αὐτὸν κι' ἔμαθε ὅτι ἔφυγε γιὰ τὴν Ἱερουσαλήμ τρεῖς ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴ δική του εἴσοδο στὴν Κωνσταντινούπολη. Τότε ἐστενοχωρήθηκε πολὺ που δὲν τὸν εὗρηκε. Ἐκείνη τὴ νύκτα τὸν εἶδε στὸν ὕπνο του νὰ τοῦ λέγει.

Μὴ στενοχωρεῖσαι που δὲν μὲ εὗρηκες στὴν Κωνσταντινούπολη· ἂν ἐπιθυμεῖς νὰ εὔρεις ἀνάπαυση ἀπὸ τὶς φροντίδες τοῦ κόσμου, γύρισε πάλι στὸ μοναστήρι σου κι' ἐκεῖ θὰ κοιμηθεῖς.

Τότε ἐσηκώθηκε ἀπὸ τὸν ὕπνο του, δὲν εἶπε σὲ κανένα τίποτε, ἀλλὰ προσκάλεσε ἀμέσως τοὺς διακόνους, στοὺς ὁποίους παρέδωσε ὅσα περιουσιακὰ στοιχεῖα εἶχε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀνέβηκε σ' ἓνα πλοῖο μὴ παίρνοντας τίποτε ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου μαζί του. Ἦλθε στὴν Ἱερουσαλήμ κι' ἐπῆγε ἀμέσως στὴ μονὴ τοῦ Σχολαρίου. Κατὰ τὴν ἀφίξή του ὁ Ἰωάννης ὁ

νο καὶ ἡ μετάφραση ἐγίνε ἀπὸ τὴ γερμανικὴ.

8. Εἶναι ἡ δευτέρη παραμονὴ τοῦ Σάββα στὴν Κων/πολη, τὸ 531.

ἀφίξει αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Σχολάριος καὶ ὁ ὄσιος Ἀλβάνιος ἐπληρώθησαν χαρᾶς μεγάλης· ἦσαν δὲ σύντρεις ψυχὴ μία, τὴν αὐτὴν ἔχοντες στέγην καὶ τροφὴν καὶ ἀρετὴν. Ἐκαστος τὸν ἕτερον παρῶρμα εἰς ἔργα ἀγαθὰ, πᾶν δὲ ὁ ἔπραττον, κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ
5 ἦν. Ἐτηροῦντο δὲ μακρὰν ἀπὸ τῶν τοῦ κόσμου ἔργων καὶ ἤγγιζον τῷ Θεῷ.

Μηνὸς δὲ παρελθόντος ἐνὸς ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀβρααμίου ἐλεύσεως, ἀπέθανεν ὁ ἅγιος πατὴρ ἡμῶν Σάββας, τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ τοῦ πρώτου μηνός, ἡγουν Δεκεμβρίου. Ἔδει δὲ τοῦτον τὸν ἅγιον
10 Ἀβραάμιον κατὰ τὰς τῆς νηστείας ἡμέρας εἰς τὴν ἔρημον τὸν Ρουβᾶ ἐξελθεῖν σὺν Ἰωάννῃ τῷ Σχολαρίῳ καὶ Ἀλβανίῳ, ὅτι τὴν ἡσυχίαν ποθοῦντες ἐζήτησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις τὴν σιωπὴν. Διέμειναν οὖν ἐκεῖ προθύμως ἐν τῇ αὐτῇ ἀσκήσει ἐπὶ ἔτη ὀκτὼ μεθ' ὃ Ἀλβάνιος ἀπέθανεν, οἱ δὲ μοναχοὶ
15 κατενόησαν αὐτὸν τὸ τῆς προφητείας χάρισμα κεκτημένον.

Οὗτος ὁ Ἀβραάμιος ἰατρὸς ἦν τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων, πολλοὶ δὲ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν θεραπείαν αἰτῆσαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. Χρόνου δὲ πολλοῦ παρελθόντος ἡσθένησεν Ἰωάννης ὁ Σχολάριος νόσῳ βραχείᾳ, πληροφορηθεὶς δὲ παρὰ τοῦ
20 ἀγίου Πνεύματος, ὥρισε τὰ καθ' ἑαυτόν. Μεθ' ἡμέρας δὲ τέσσαρας ἀπὸ τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ ἐξεδήμησεν εἰς Χριστὸν μηνὶ δευτέρῳ, ἡγουν Ἰανουαρίῳ. Τότε δὴ, Ἀβραμίου διανύσαντος ὀκτὼ πρὸς τοῖς ἐξήκοντα ὄλοις ἔτεσι τοῦ βίου αὐτοῦ, τὴν ἡγεμονίαν τῆς μονῆς μετὰ Σχολαρίῳ ἀπεδέχθη Κυριακός, ὃς καὶ μετέπειτα κε-
25 τέλιπεν αὐτήν.

Ὁ δὲ Θεὸς τῇ αὐτοῦ εὐσπλαγχνίᾳ ἀπεκάλυψε τὴν χάριν ἣν τῷ ὀσίῳ Ἀβρααμίῳ ἐδεδώκει. Ἦν τις ἀσκητὴς ὀνόματι Λεόντιος, ὃς εἶχε μαθητὴν λεγόμενον Παῦλον· καὶ οὗτος ἦν κατεχόμενος. Ἔλαβε δὲ Λεόντιος τὸν Παῦλον καὶ μετέβη σὺν αὐτῷ εἰς τὸ τοῦ
30 Σχολαρίου μοναστήριον πρὸς Ἀβραάμιον. Ἰδὼν δὲ ὁ Σατανᾶς Ἀβραάμιον, κατέβαλε Παῦλον καὶ ἤρξατο αὐτὸν παιδεύειν καὶ βασανίζειν. Πάντες δὲ οἱ ἐν τῇ μονῇ ἔσπευσαν ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς κραυγῆς αὐτοῦ. Ὁ δὲ Σατανᾶς ἐλοιδόρησε τὸν Θεὸν καὶ ἐπέτιμησε Ἀβραάμιον, λέγων αὐτῷ.

9. Κατὰ τὸ συριακὸ ἡμερολόγιον ὁ Δεκέμβριος ἦταν ὁ πρῶτος μῆνας καὶ ὁ Ἰανουάριος ὁ δεῦτερος.

10. Προφανῶς εἶχε προβλέψει τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου του.

Σχολάριος και ὁ ἐνάρετος Ἀλβάνιος ἐγέμισαν μεγάλη χαρά· κι' οἱ τρεῖς, ἦταν σάν μιὰ ψυχή. Εἶχαν τὴν ἴδια στέγη, τροφή και ἀρετή. Ὁ καθένας παρακινουῖσε τὸν ἄλλο σὲ ἔργα ἄγαθὰ και κάθετι πού ἔκαμαν, ἦταν κατὰ τὴν εὐδοκία τοῦ Θεοῦ. Κρατιώ- νταν μακριὰ ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ κόσμου και προσέγγιζαν στὸ Θεό.

Ὄταν ἐπέρασε ἓνας μήνας ἀπὸ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Ἀβρααμίου, πέ- θανε ὁ ἅγιος πατέρας μας Σάββας, στίς 25 τοῦ πρώτου μηνός, τοῦ Δεκεμβρίου⁹. Ὁ ἅγιος αὐτὸς Ἀβραάμιος ἔπρεπε κατὰ τίς ἡμέρες τῆς νηστείας νὰ βγεῖ στὴν ἔρημο τοῦ Ρουβᾶ μαζί μὲ τὸν Ἰωάννη τὸ Σχολάριο και τὸν Ἀλβάνιο. Ἐκεῖ τότε οἱ ἄνθρωποι ζήτησαν ἐκεῖνες τίς ἡμέρες τὴ σιωπὴ σ' αὐτὴ τὴν ἔρημο, διότι ποθοῦσαν τὴν ἡσυχία. Ἐκεῖ ἔμειναν οἱ τρεῖς πρόθυμα μὲ τὴν ἴδια ἄσκηση ὀκτῶ χρόνια, ἔπειτα πέθανε ὁ Ἀλβάνιος και ὄλοι οἱ μοναχοὶ κα- τάλαβαν ὅτι εἶχε ἀποκτήσει τὸ χάρισμα τῆς προφητείας¹⁰.

Ὁ μέγας ὁμως αὐτὸς Ἀβραάμιος ἦταν ἓνας ἰατρὸς τῶν ψυ- χῶν και τῶν σωμάτων, και πολλοὶ ἔρχονταν πρὸς τὰ ἐκεῖ, γιὰ νὰ ζητήσουν θεραπεία ἀπὸ τίς ἀρρώστιες τους. Ἐπειτα ἀπὸ λί- γον καιρὸ ἀρρώστησε ὁ Ἰωάννης ὁ Σχολάριος μὲ μιὰ σύντομη ἀσθένεια και ἐπληροφορήθηκε ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα τὴν ἀποχώ- ρησή του ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόσμο και ἔτακτοποίησε ὅ,τι ἤθελε. Μετὰ παράλευση τεσσάρων ἡμερῶν ἀπὸ τὴν ἀρρώστια του ἀνε- χῶρησε γιὰ τὸν Χριστό, τὸν δεύτερο μήνα, δηλαδὴ τὸν Ἰανουά- ριο. Τότε, ἀφοῦ ὁ Ἀβραάμιος συμπλήρωσε τὸ 68 χρόνια τῆς ζωῆς του, ἀνέλαβε τὴν ἡγουμενία τῆς μονῆς μετὰ ἀπὸ τὸν Σχο- λάριο ὁ Κυριακός, πού ἔπειτα ἄφησε τὴν ἡγουμενία¹¹.

Ὁ Θεὸς ὁμως μὲ τὴν πολυευσπλαγχνία του ἀπεκάλυψε τὴ χάρη πού εἶχε δοθεῖ ἀπ' αὐτὸν στὸν ἐνάρετο Ἀβραάμιο. Ὑπῆρχε ἓνας μαθητὴς ὀνομαζόμενος Λεόντιος. Αὐτὸς ἐπῆρε τὸν μαθη- τή του πού λεγόταν Παῦλος και ἦταν κατεχόμενος. Ὁ Λεόντιος ἐπῆρε τὸν Παῦλο και ἐπῆγε μὲ αὐτὸν στὸ μοναστήρι τοῦ Σχο- λαρίου στὸν Ἀβραάμιο. Ὄταν ὁ Σατανᾶς εἶδε τὸν Ἀβραάμιο, ἔριξε κάτω τὸν Παῦλο και ἄρχισε νὰ τὸν παιδεύει και νὰ τὸν τυραννεῖ. Τότε ἔτρεξαν ὄλοι μαζί ὅσοι ἦταν στὸ μοναστήρι μὲ τὸ ἄκουσμα τῆς κραυγῆς του. Ὁ Σατανᾶς λαιδόρησε τὸν Θεὸ ἐπιτίμησε τὸν Ἀβραάμιο λέγοντάς του.

11. Αὐτὸς ὁ Κυριακὸς δὲν φαίνεται νὰ εἶναι ὁ ἴδιος μ' ἐκεῖνον πού ὁ Κύριλ- λος τοῦ ἀφιέρωσε ἓνα βίο· βλ. παραπάνω.

Τάλας, Ἀβραάμιε· ἵνα τί με τυραννεῖς;

Εἶπε δὲ αὐτῷ Ἀβραάμιος.

Λέγω σοι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ, ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, μηδέποτε ἐπιστρέψεις εἰς αὐτόν.

5 Εὐθὺς δὲ ὁ Σατανᾶς ἐξῆλθε καὶ ἀπὸ ἐκείνης τῆς ὥρας ὑγιῆς ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος.

Ἄλλος δὲ ἀδελφὸς ἐν τῷ τοῦ Σχολαρίου μοναστηρίῳ ἀπὸ τῶν αἱμαρροΐδων σφόδρα κατετρύχετο. Πάση δὲ θεραπείᾳ καὶ φαρμάκῃ χρησάμενος, ἀνεσιν οὐχ εὔρε. Μαθὼν δὲ ὅσα Ἀβραάμιος
10 τῷ Παύλῳ ἐνήργησεν, ἐσιώπησεν, οὐδὲν οὐδενὶ δηλώσας. Περὶ δὲ μεσημβρίαν εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν καὶ ἐκδυσάμενος ἐκάθησε θαρρουντῶς ἐπὶ τῆς ἑδρας ἐφ' ἧς ὁ Ἀβραάμιος συνήθως ἐκάθητο. Ὡς δὲ ὁ ἀσθενὴς ἐκάθησεν ἔνθα ὁ γέρον ἀεὶ ἐκάθητο, ἐξηράνθησαν αἱ αἱμορροΐδες καὶ ὁ ἄνθρωπος εὐθὺς ἐθεραπεύθη ἀπὸ
15 τῆς ἀσθενείας ἧς κατείχετο. Ἰδόντες δὲ οἱ ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ τὴν ἀκαριαίαν ἀλλαγὴν ἠρώτησαν περὶ τῆς αἰτίας τῆς θεραπείας αὐτοῦ, οὗτος δὲ τὸν τοῦ Θεοῦ ὀρισμὸν ἐδήλωσε. Διὸ ἐθαύμασαν καὶ ἤνεσαν τὸν Θεὸν τὸν ἐνεργοῦντα θαύματα καὶ ἐξεπλάγησαν ἐπὶ τῇ χάριτι ἣν ὁ Θεὸς ἀπένειμε τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἀβρααμίῳ.

20 Ἦν δὲ οὗτος ζηλωτὴς τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀποστρεφόμενος πάντα ἐκτρεπόμενον αὐτῆς, καὶ ἐπίστευε τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ ὡς ἓνα τῆς Τριάδος, τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον, τελείαν λογικὴν ψυχὴν ἔχοντα, τέλειον τῇ θεότητι καὶ τέλειον τῇ ἀνθρωπότητι αὐτοῦ, τῇ μὲν θεότητι αὐτοῦ ἐνεργοῦντα τὰ θαύματα, τῇ δὲ ἀν-
25 θρωπότητι αὐτοῦ δεκτικὸν τοῦ πάθους ὄντα. Οὗτος ὁ γέρον διὰ τε τὸν τρόπον τὸν καλὸν καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος, ἅτινα ὁ Κύριος ἐχορήγησεν αὐτῷ, κόσμος ἦν τῷ τῶν ἀσκητῶν βίῳ.

Ἐκοιμήθη δὲ τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ τοῦ πρώτου μηνός, ἡγουν Δεκεμβρίου, καὶ ἐκτίσατο τὸν τόπον ἔνθα οὐκ ἔστι λύπη οὐδὲ ταραχὴ,
30 ἔνθα πάντες ἀπολαύουσι χαρᾶς, καὶ ἐδέξατο τὸν στέφανον παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, ᾧ πρέπει αἶνος, ὕμνος καὶ μεγαλωσύνη εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ταλαίπωρε Ἀβραάμιε! Γιατί με βασανίζεις;

Τότε ὁ Ἀβραάμιος τοῦ εἶπε.

Σοῦ λέγω στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ· ὅταν βγεῖς ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο, νὰ μὴ ξαναγυρίσεις σ' αὐτὸν ἄλλη φορά!

Ἀμέσως ὁ Σατανᾶς ἐβγῆκε, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἐκείνη τὴν ὥρα ἦταν ὑγιής.

Ἐνας ἄλλος ἀδελφὸς στὸ μοναστήρι τοῦ Σχολαρίου ὑπέφερε φοβερὰ ἀπὸ αἱμορροΐδες. Εἶχε δοκιμάσει κάθε θεραπεία καὶ φάρμακο, ἀλλὰ χωρὶς ἀποτέλεσμα. Ὅταν ἔμαθε τί ἔπραξε ὁ Ἀβραάμιος στὸν Παῦλο ἐσιώπησε, καὶ δὲν ἀνακοίνωσε τίποτε σὲ κανένα. Τὸ μεσημέρι ἐπῆγε στὴν ἐκκλησία, γδύθηκε καὶ κάθησε μὲ πεποίθηση στὴν ἔδρα, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθεται ὁ Ἀβραάμιος. Μόλις ὁ ἀσθενὴς ἔγγιξε τὴ θέση, ὅπου ὁ γέροντας ἐκαθόταν πάντοτε, οἱ αἱμορροΐδες ξηράθηκαν καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀμέσως ἐθεραπεύθηκε ἀπὸ ὅ,τι εἶχε. Μόλις οἱ ἔνοικοι τῆς μονῆς εἶδαν αὐτὴν τὴν ἀπότομη ἀλλαγὴ τοῦ ἐζήτησαν νὰ τοὺς εἰπεῖ τὴν αἰτία τῆς θεραπείας του, καὶ αὐτὸς τοὺς ἀνακοίνωσε τὸν ὀρισμὸ τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ ἐθαύμασαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸ πὺ ἐνεργεῖ θαύματα καὶ ἐξεπλάγηκαν γιὰ τὴ χάρη πὺ ὁ Θεὸς ἐχορήγησε στὸν δοῦλο του Ἀβραάμιο.

Ἐπῆρξε ζηλωτὴς τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ ὁποῖος ἀντέκρουε ὅποιον ἀπομακρυνόταν ἀπ' αὐτὴν καὶ ἐπίστευε στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἶναι ἓνας ἀπὸ τὴν Τριάδα, τελείως Θεὸς καὶ τελείως ἄνθρωπος μὲ τελεία λογικὴ ψυχὴ, τέλειος στὴν θεότητά του καὶ τέλειος στὴν ἀνθρωπότητά του, ὁ ὁποῖος ἐνεργοῦσε τὰ θαύματα μὲ τὴ θεότητά του καὶ ἦταν δεκτικὸς τοῦ πάθους μὲ τὴν ἀνθρωπότητά του. Αὐτὸς ὁ γέρον ἦταν ἓνα κόσμημα τοῦ μοναχισμοῦ μὲ τοὺς ὠραίους τρόπους καὶ ὅλα τὰ πνευματικὰ χαρίσματα πὺ τοῦ εἶχε χορηγήσει ὁ Κύριος.

Ἐκοιμήθηκε τὴν ἕκτη ἡμέρα τοῦ πρώτου μήνα, δηλαδὴ τοῦ Δεκεμβρίου, καὶ ἀπέκτησε τὸν τόπο, ὅπου δὲν ὑπάρχει λύπη οὔτε παραχὴ καὶ ὁ καθένας ζεῖ ἀπολαύοντας τὴ χαρὰ, καὶ ἐπῆρε τὸν οὐράνιο στέφανο ἀπὸ τὸν Χριστὸ, τὸν Θεὸ του, στὸν ὁποῖο ἀρμόζει αἶνος καὶ ὕμνος καὶ μεγαλωσύνη στοὺς αἰῶνες. Γένοιτο.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

Οί αριθμοὶ παραπέμπουν κατὰ σειρά γιὰ μὲν τὰ χωρία τῆς Γραφῆς στὸ κεφάλαιο, τὸ στίχο καὶ τὴ σελίδα πού βρίσκονται, ἐνῶ γιὰ τὰ ὀνόματα καὶ πράγματα ἀπλῶς στὴ σελίδα πού βρίσκονται.

1. Εὐρετήριο χωρίων τῆς Γραφῆς

Γένεσις			Λευϊτικόν		
2	1	46	15	31	105
3	6	202			
4	4	498			
5	24	498			
7	1	498			
10	25	438	1	46	468
15	6	498	4	14	534
17	4	498	16	32	222
19	11	424	24	5	122
25	8	124. 136. 384. 538			
26	13	538			
28	12	232			
	17	232			
39	2	536	5	32	328
	7ξ.	498	28	23	88
44	18	498	31	6	468
Ἐξοδος			Ἰησοῦς Ναυῆ		
3	7	442	10	12ξ.	498
	8-13	442			
7	16	206			
	26	218			
11	31	392	1	1	198
16	4	392	15	22	66
24	1ξ.	498	23	14	50
31	2	266		26	50
	6	266	30	22-24	336
			Βασιλειῶν Α΄		

	Βασιλειῶν Γ'		124	3	470
			140	4	274
6	18	424	144	5	88
				9	378
	Βασιλειῶ Δ'			18	90
				19	82.90
4	27	456	146	9	224
	44	62			
5	20ε.	236		Ἰὼβ	
7	14	62			
20	2	178	1	20ε.	498
			12	14	378
	Ψαλμοὶ		38	11	548
1	2-3	28		Παροιμῖαι	
2	11	458			
4	9	218. 364. 436. 474	6	25	314
13	1	182	9	184	314
24	18	204	17	11	66.294
30	6	408	40	9	328
33	6	108			
41	5	304		Σοφία Σολομῶντος	
45	11	220			
51	7	366	2	24	202
54	8	218	3	1	410
	23	150			
64	10	90		Σοφία Σειράχ	
67	7	258			
73	5	508			
77	20	468	3	27	522
	55	444			
83	6	206		Ἄμώς	
	11	200			
90	9	253.470	3	7	126
	11	470			
	13	220			
101	10	478		Ἰωήλ	
202	4	90			
104	34	358	4	10	294
	44-45	444			
118	-	504		Ἄββακούμ	
	21	202			
	103	192	2	15	420

	Ζαχαρίας		13	45ε.	534
9	16	474	15	37	62
			16	16	18
			20	28	66
	Ἡσαΐας		22	25-26	14
			24	12	460
2	3	348	25	26ε.	198
	4	228	26	38	462
30	15	178		41	38
35	1	442	28	1	408
58	12	206		19	20
60	4	418			
65	2	392			
				Μάρκος	
	Ἰερεμίας		6	42	314
			13	14	22
1	5	200			
4	3	32			
				Λουκάς	
	Ἰεζεκιήλ		6	25	70
			9	62	202
10	12	72	10	19	220
18	23	168	12	20	184
59	2	90	18	14	132
66	2	34	22	31-32	110
			24	49	204.356.548
	Δανιήλ			Ἰωάννης	
9	23	372			
10	8	478	5	14	170.174
				30	66
			10	16	144
	Ματθαῖος			Πράξεις	
5	3	36			
	14	534			
	16	548	1	26	152
6	31ε.	358	3	6	368
	31-33	468	5	2	168
	34	358		5	168
7	13	468	9	15	462
	14	468	13	11	424
11	29	228	20	28	134

	34	40		Ἐφεσίους	
	Ρωμαίους		4	14	346
			5	16	428
			6	11	230
1	26έ.	514		12	52.286
2	4έ.	184		19	192.196
	15	514			
4	20	12			
5	2	14.350		Φιλιππησίους	
8	29	80			
9	3	354	1	28	346
10	18	346	2	12	84
11	6	496		15έ.	372
	29	80	4	3	228
	33	490		7	354
12	12	534		12έ.	372
	19	274		13-15	524
14	18	138			
16	18	346		Κολοσσαεῖς	
	Κορινθίους Α'		3	14	132
9	27	512		Θεσσαλονικεῖς Α'	
11*	28-29	106			
13	8	132	2	9	40
15	33	202		9-11	32
			5	5	372
	Κορινθίους Β'			Θεσσαλονικεῖς Β'	
1	3	196			
2	27	500			
3	18	226.466	3	10	40
5	8	124			
7	1	108		Τιμόθεον Α'	
9	6	62			
10	5	32.452	3	5	298
	11	456		15	372
				16	328
	Γαλάτας			Τιμόθεον Β'	
4	23έ.	48	2	15	178

4	7ε.	124.408	13	2	62
				15	222
Τίτον			Ίακώβου		
2	11	20			
	13	348	1	6	12
			3	2	258
Έβραίους			Πέτρου Α'		
5	8	166			
6	10	64. 276	3	14	254
11	1	14	5	7	150
	6	12	5	8	38
	37-38	20			

2. Πίνακας όνομάτων και πραγμάτων

A

Άαρών 48β.	Αίθίριος, άρχιερεύς, 472.
Άβελ 236. 498.	Άιλᾶς 258. 340. 362.
Άβίλη 428. 442.	Αΐλουρος ή Τιμόθεος 116.
Άβραάμ 498.	Αίμιλιανός 84. 86.
Άβραάμιος 292. 552. 554. 556. 558.	αΐρεσις 52. 94. 284. 326. 352. 394. 422. 424.
562. 564.	αΐρετικός, -οι 342.
άγαθοεργία 202. 382.	αΐσχύνη 468.
άγάπη 28. 110. 132. 134. 274. 372.	Άκάκιος 26. 28. 58.
Άγαπητός, μαθητής Σάββα, 244. 246.	Άκάκιος, εκ Βυζαντίου, 534. 536.
282. 284. 394.	Άκάκιος, επίσκοπος Νελιτηνής 74.
άγιασμός 30.	Άκάκιος Κωνσταντινουπόλεως 142. 318.
άγιαστέια 36.	Άκέφαλοι 334. 336. 350. 354.
άγνεία 450.	άκηδιά 68.
άγνότης 452.	άκτημοσύνη 30. 226. 272. 474.
άγρυπνία 78. 132. 214. 270.	Άκυλῖνος 280.
άγιωσύνη 108. 162. 328.	άλαζονεία 108. 294. 338.
άγνωμοσύνη 14.	Άλαμοϋνδαρος ό Σικίκης 470.
Άδάμ 52. 68. 202. 452. 498.	Άλβάνιος 562.
αδης 498. 512.	Άλεξάνδρεια 74. 100. 200. 212. 214. 248. 288. 3138. 328. 424. 440. 502.
Άδριανούπολις 24.	Άλέξανδρος Άβίλης 428. 442.
άθυμία 22. 50. 356. 474. 476.	Άλέξανδρος, ήγούμενος, 384.
Αιγύπτιος, -οι 70. 84.	άλήθεια 90. 198. 290. 354. 372.
Αίγυπτος 70. 78. 304.	

- ἄλουσία 452.
 ἁμάρτημα, -τα 198.
 ἁμαρτία 36. 88. 204. 274. 316. 350. 354. 3585. 522.
 ἁμαρτωλός, -οί 88. 160. 192.
 Ἄμβρακοῦμ 144. 466.
 ἀμέλεια 222.
 Ἄμιδη, πόλις, 470.
 Ἄμοριον 432.
 Ἄμοραῖοι 170.
 Ἄμωσ 280.
 ἀνάθεμα 338. 344. 354.
 ἀναθεματισμὸς 352.
 ἀναισχυντία 274.
 Ἄνάληψις ἁγία, ναὸς, 128. 148. 308.
 Ἄνανίας 168.
 Ἄναστασία, σύζυγος τοῦ πατρικίου Πομπηίου, 328. 334.
 Ἄναστάσιος, αἰρετικὸς, 428.
 Ἄναστάσιος, βασιλεύς, 154. 240. 4 316. 318. 320. 322. 332. 340. 344. 346. 356. 362. 364. 388. 390. 452. 454. 540.
 Ἄναστάσιος, δούξ, 342. 442.
 Ἄναστάσιος, ἡγούμενος, 262.
 Ἄναστάσιος Ἱεροσολύμων 80. 118. 124. 136. 218. 224. 500.
 Ἄναστάσιος, κληρικὸς, 80. 112.
 Ἄναστάσιος, χωρεπίσκοπος, 110.
 ἀνάστασις 192. 410. 498. 510. 512.
 Ἄνάστασις ἁγία, ναὸς Ἱεροσολύμων, 32. 74. 80. 112. 114. 118. 128. 140. 152. 238. 264. 290. 330. 344. 348. 522. 530.
 Ἄνατόλιος, πρεσβύτερος, 50.
 Ἄνατόλιος, στρατηλάτης, 42.
 Ἄνδρέας, 58. 72. 114.
 Ἄνδρέας, μοναχός, 296.
 Ἄνδρόνικος, μάρτυς, 150.
 ἀνεξικακία 184. 186.
 Ἄνθιμος 302.
 Ἄνθος, μοναχός, 222. 224.
 Ἄννα 24.
 ἀνομία 88. 460.
 ἀνταπόδοσις 510.
 ἀντιλογία 294.
 Ἄντιόχεια 58. 74. 76. 110. 156. 268. 318. 326. 336.
 Ἄντίπατρος Βόστρων 120. 422. 424.
 ἀντίχριστος 96. 350.
 Ἄντώνιος, ἅγιος, 123. 242. 252.
 Ἄντώνιος, ἐπίσκοπος Ἀσκάλωνος, 370. 394.
 Ἄντώνιος, υἱὸς Μαρκιανοῦ πρεσβυτέρου, 288.
 ἀπανθρωπία 42.
 ἀπείθεια 66. 102. 294. 468.
 ἀπιστία 12. 468.
 ἀπλότης 34. 328.
 ἀπόγνωσις 382.
 ἀποκατάστασις 92. 512.
 ἀπόνοια 294.
 Ἄποσχιστής, -αῖ 108. 142. 144. 150. 152. 262. 280. 350. 394. 486.
 ἀπραγμοσύνη 418.
 Ἄραβία 42. 44. 56. 282. 308. 470.
 Ἄραράθεια 544.
 Ἄργῶβ 172.
 Ἄρεάδνη, ἀγούστα, 328.
 Ἄρέθας, φύλαρχος, 170.
 Ἄρειανός, -οῖ 22. 400.
 Ἄρειος 92. 112. 352. 394. 434.
 ἀρετή 20. 22. 30. 32. 60. 68. 78. 110. 196. 212. 216. 226. 240. 242. 272. 300. 304. 330. 382. 452. 490. 402. 502. 534. 538. 540. 562.
 Ἄριστοβουλιάς, κώμη, 50.
 Ἄρκάδιος 78.
 Ἄρμενία 448.
 Ἄρμένιος, -οῖ 22. 60. 240. 266. 268. 448. 452.
 Ἄρσένιος 76. 78.
 Ἄρσένιος, ἰλλούστριος, 386. 390.
 ἀρχιερωσύνη 26. 472.
 ἀσέβεια 74. 92. 4430. 434. 438. 438. 440.
 Ἄσκάλων 370. 396. 472.
 Ἄσκαλωνίτης, -αῖ 288.

Ἄσκιδᾶς 430. 432. 4345. 440.

Ἄσουάδος, φύλαρχος, 170.

Ἄσπέβετος 42. 44. 48. 54.

αὐθάδεια 294. 440.

Αὐξέντιος 64. 66.

Αὐξέντιος, βοηθὸς χριστοῦ, 416.

Αὐξόλαος 96.

ἀφθαρσία 234.

Ἄφρική 108. 398. 400.

Ἄφροδίσιος, μοναχός, 304. 306. 308.

ἀφροσύνη 70.

Ἄχθάβιος 178. 180.

B

Βαβυλᾶς 176.

Βαῖων ἑορτὴ 116. 128. 218. 242. 248.
286. 500.

Βακάθαι 396.

βάπτισμα 48. 172.

Βάραχος, ἐπίσκοπος Βακάθων, 396.

βασιλεία τῶν οὐρανῶν 40. 202.

Βασίλειος, ἡγούμενος, 502.

Βασίλειος, μάρτυς, 58.

Βασίλειος, Σκυθοπολίτης, 272.

Βασιλίνα 484. 486. 488.

Βασιλίσκος 142. 226.

Βάσσα 114.

βδελυρία μανιχαϊκὴ 92.

Βεελλά, τόπος, 12.

Βενιαμὴν 300.

Βεσελεὴλ 266.

Βέσσοι 430.

Βηθλεὲμ 112. 152. 256. 476. 532.

Βηταβουδισσαί, κώμη, 174. 296.

Βητακαβαί, κώμη, 178.

Βητύλιον 546.

Βιθυνία 302.

Βιταλιανὸς 342. 356.

βλασφημία 338. 424. 484.

Βόστρα 120.

Βουριραὶ 412.

Βυζάντιον 290. 318. 334. 394. 432. 442. δειλία 44. 218. 222.

Γ

Γαβριήλιος 58. 104. 112. 122. 128. 138.

Γάδαρα 270.

Γαδαρηνός, -οὶ 272.

Γαζαῖος, -οὶ 178.

Γαῖνός 58. 72. 120.

γαστριμαργία 28. 106.

Γεθσημανῆ 410.

Γελάσιος, ἀρχιτέκτων, 266. 286. 306.
420. 422. 424. 432.

Γελίμερα 400.

Γεράσιμος 101. 117. 138. 218. 500. 502.
524. 536.

Γερόντιος 308. 310.

Γερόντιος 98. 102. 112. 142. 152. 262.
290. 312. 480. 536.

Γεώργιος, ἀββᾶς, 12. 20. 198.

Γεώργιος, ἡγούμενος Ὀριγενιστής,
434.

Γεώργιος, ἐπίσκοπος Πηλουσίου, 288.

Γεώργιος, λαϊκός, 482.

Γεώργιος, μάρτυς, 454.

Γηνάρους 414.

Γιεζεὶ 236.

γνώσις 32. 490.

Γότθοι 394.

Γρατιανὸς 22.

Γρηγόριος, θεῖος Σάββας 200.

Γρηγόριος, Θεολόγος, 28. 510.

Γρηγόριος, πρεσβύτερος, 206.

Δ

δαίμων, -ες 42. 50. 68. 70. 86. 166. 172.
174. 176. 180. 230. 252. 254. 270.
298. 456. 484. 512.

δαίμων τῆς πορνείας 84.

Δαμιανός, ἅγιος, 334.

Δανιὴλ 256. 498.

Δαῖδ 28. 256. 264. 266. 336. 498. 504.
508. 530.

- Δημόστρατος 328.
 διάβολος 20. 68. 110. 218. 230. 286.
 διαίρεσις 100. 326.
 Δίδυμος 284. 442. 512.
 δικαιοσύνη 408. 466. 498. 502. 526.
 Διονυσία, μήτηρ Εὐθυμίου 22. 24. 26.
 Διόσκορος 94. 96. 112. 2828. 318. 320.
     334. 338. 530.
 διψυχία 486.
 Δομετιανός, άσκητής, 50. 52. 60. 62.
     70. 104. 114. 128. 1312. 134. 136.
     138. 140. 216. 420. 426. 426.
 Δόμνος 58. 60. 74. 76. 278.
 δουλεία 48.
- Ε
- Ἐβερ 438.
 έγκράτεια 28. 30. 42. 202. 204.
 Ἐγκράτιος, πατήρ Ἰωάννου ἡσυχαστοῦ,
     448.
 Ἐζεκίας 178.
 ειρήνη 72. 122. 20. 254. 308. 324. 348.
     354. 398.
 Ἐλαιῶν ὄρος 328. 334. 434. 544.
 έλεημοσύνη 452.
 έλευθερία 48.
 Ἐλευθερόπολις 178. 180. 334.
 Ἐλιάβ 266.
 Ἐλισσαῖος 236. 424. 456.
 Ἐλλην, -ες 42. 128. 284. 396.
 Ἐλληνιστάριος, -οι 268.
 Ἐλούσα, πόλις, 548.
 Ἐλπίδιος 98. 102. 112. 208. 262. 536.
 Ἐμεσα 559.
 ένανθρώπησις 136. 348.
 ένέργεια δαμονικῆ 176.
 Ἐνθεμανεῖθ 366.
 Ἐνθεμανῆ 368.
 ένωσις 94. 100. 354.
 ένωσις άπερινόητος 352.
 Ἐνώχ 498.
- έξομολόγησις 304.
 έπιβουλή 222. 224. 244.
 έπίγνωσις 290.
 έπιθυμία 204.
 έπιορκία 182.
 έπίορκος 184.
 Ἐπιφάνιος Κύπρου 408.
 Ἐπιφάνιος Κωνσταντινουπόλεως 382.
     388.
 Ἐπτάπηγος 246.
 Ἐπτάστομος λαύρα 292. 294. 356.
 Ἐρμίας, θεῖος Σάββα, 200.
 έτεροδοξία 268. 334. 338.
 Εὐάγριος 442. 512.
 ευγένεια 26.
 Εὐγένιος 536.
 ευγνωμοσύνη 14. 222.
 Εὐδοκία 96. 108. 110. 112. 120. 224.
     454. 554.
 ευδοκία 18.
 Εὐδοξία, μήτηρ Κυριακοῦ, 496.
 Εὐδόξιος, θεῖος Εὐθυμίου, 24.
 Εὐθάλιος 362.
 ευθυμία 22. 24. 26. 50.
 Εὐθύμιος 12. 20. 22. 24. 26. 28. 30. 32.
     34. 36. 38. 40. 42. 44. 46. 48. 50. 52.
     54. 56. 58. 60. 62. 64. 66. 68. 72. 74.
     76. 78. 80. 82. 84. 90. 92. 94. 96. 98.
     102. 104. 11. 112. 114. 116. 118.
     120. 122. 124. 144. 146. 148. 150.
     154. 156. 160. 162. 166. 170. 172.
     176. 178. 180. 182. 184. 188. 190.
     192. 196. 208. 210. 214. 216. 224.
     234. 242. 260. 264. 276. 288. 312.
     356. 362. 442. 480. 482. 496. 500.
     502. 504. 510. 516. 518. 524. 532.
     554.
 Εὐθύμιος, άρχιεπίσκοπος Κωνσταντι-
     νουπόλεως 454.
 ευλάβεια 28. 92. 104. 284.
 Εὐλόγιος, ήγούμενος, 440.
 Εὐμάθιος 274.
 ευσέβεια 20. 28. 30. 102. 116. 204. 218.

286. 312. 318. 326. 328. 344. 346. Ἡλίας, πατριάρχης Ἱεροσολύμων, 264.
 386. 390. 434. 442. 512. 538. 546. 268. 276. 284. 288. 294. 316. 318.
 Εὐσέβιος, πάπας, 388. 420. 424. 428. 320. 334. 336. 338. 340. 340. 356.
 εὐσπλαχνία 30. 358. 362. 364. 384. 392. 460. 464.
 Εὐστάθιος, ἡγούμενος λαύρας 502. 546. 558.
 Σπηλαίου, 482. Ἡλίας, προφήτης, 30.
 Εὐστάθιος, καλλιγράφος, 422. Ἡρων, ὁ φιλόσοφος, 136. 408.
 Εὐστόργιος, ἅγιος, 580. Ἡσαΐας 206.
 Εὐστόχιος πατριάρχης 440. 442. Ἡσαῦ 236.
 Εὐτυχῆς 94. 268. 288. 320. 334. 338. Ἡσυχία, ἀδελφή Πέτρου Ἱεροσολύμων,
 344. 530. 382.
 Εὐτυχιανιστής, -αὶ 108. Ἡσύχιος, πρεσβύτερος, 60.
 Ἐφεσος 72. 96. 98. 112. 338. 352.
 Εὐφημία, μήτηρ Ἰωάννου ἠσυχαστοῦ,
 448. Θ

- Εὐφήμιος 318. 326.
 Ἐφραίμιος Ἀντιοχείας 424. 426.
 Εὐφροσύνη 380.

Z

- Ζανάγων 296.
 Ζάννος 300. 302. 356.
 Ζαχαρίας 342. 346. 362.
 Ζαχαρίας, ἐπίσκοπος Πέλλης, 396.
 Ζήνων 142. 152. 226. 240. 262. 268.
 452. 454. 552.
 Ζιφαῖοι 52.
 Ζιφῶν ἔρημος 50.
 Ζώρα 244.
 Ζωῖλος, ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας,
 288.
 Ζωμερί, κῶμη, 538.
 Ζώσιμος 510.

H

- ἡδονή 28. 84. 88. 294.
 Ἡθαμ 508.
 Ἡλίας, οἰκονόμος,
 Ἡλίας, διάδοχος Πασσαρίωνος, 262.
 Ἡλίας, μοναχός, 128. 130. 134. 138.
 140. 148. 154.
 Θαλαβᾶς 170. 172.
 Θάλασσα Νεκρά 216. 244. 276. 414.
 Θαλάσσιος 58.
 Θαλλέλαιος 92. 128.
 θάνατος 202.
 Θέκλα, μήτηρ Ἀβρααμίου, 552.
 Θεκῶά 152. 280. 442. 506.
 Θεόγνιος, ἐπίσκοπος, 544. 546. 548.
 Θεογνωσία 20. 120. 374.
 Θεοδόσιος 26. 36. 96. 98. 102. 108.
 110. 112. 136. 198. 222. 224. 260.
 262. 264. 290. 300. 304. 306. 342.
 344. 346. 366. 372. 374. 382. 422.
 440. 530. 532. 534. 536. 538. 540.
 544.
 Θεοδόσιος, βασιλεύς, 496.
 Θεοδόσιος, μητροπολίτης Σκυθοπόλε-
 ως, 402.
 Θεόδοτος 158. 160.
 Θεόδωρος, ἀρχιτέκτων, 266. 286. 306.
 428.
 Θεόδουλος, Βέσσος, 430.
 Θεοδώρα, αὐτοκράτειρα, 386. 388.
 Θεόδωρος, 310. 386.
 Θεόδωρος, ἀναχωρητής, 256.
 Θεόδωρος, ἀντιγραφεὺς, 482.
 Θεόδωρος, ἐπίσκοπος Πετραίων, 538.
 Θεόδωρος ἡ Ἀσκιδᾶς 420.

- Θεόδωρος Καππαδοκίας 428. 438. 402. 404. 406. 418. 426. 432. 440.
 Θεόδωρος, μαθητής Ἰωάννου ἠσυχαστοῦ, 476. 478. 484. 486. 442. 444. 454. 472. 480. 484. 500. 530. 538. 544. 554. 556.
 Θεόδωρος, μάρτυς, 412. ἱερωσύνη 348. 462. 474. 498.
 Θεόδωρος, μηχανικός, 396. Ἰησοῦς Ναυῆ 498.
 Θεόδωρος Μοψουεστίας 394. 400. 432. Ἰκελία 530. 532.
 440. 492. Ἰλλὸς 268.
 Θεόκτιστος 32. 34. 36. 44. 50. 54. 56. Ἰόπη 158.
 88. 110. 114. 124. 126. 128. 208. Ἰορδάνης 52. 60. 102. 162. 218. 228.
 210. 212. 214. 356. 500. 502. 246. 304. 308. 312. 314. 346. 346.
 θεομαχία 24. 366. 430. 476. 500.
 Θεοτόκος 18. 94. 100. 266. 268. 290. Ἰουβενάλιος 56. 60. 76. 108. 112. 18. 450. 464. 480. 530. 540. 208.
 Θεοφάνια 88. 128. 130. Ἰουδαῖος, —οι 284. 290. 332. 348.
 Θράκη 24. Ἰουλιάνα, πατρικία, 328.
 θυμηδία 380. Ἰουλιανὸς 22.
 θυμὸς 274. 340. Ἰουλιανός, βασιλεὺς, 386.
 θυσία 24. 64. 66. 104. 106. 498. Ἰουλιανὸς ἡ κυρτός, μοναχός, 228.
 θυσιαστήριον 50. 104. 150. 164. 238. Ἰουλιανός, μάρτυς, 544.
 412. Ἰούλλων 102.
 Θωμᾶς 310. 312. Ἰουστινιανὸς 332. 364. 382. 386. 452. 538.
 Θωμᾶς, Ἀπαμεύς, 156. 160. Ἰουστῖνος, βασιλεὺς, 332. 382.
 Θωμᾶς, ἀπόστολος, 366. Ἰππόλυτος 136. 408.
 Θωμᾶς, μοναχός, 502. Ἰσαὰκ 236.
- I
- Ἰακώβ 122. 232. Ἰσαυρία 142. 266. 268.
 Ἰάκωβος, ὁ ἀπόστολος, 116. 118. Ἰσαυροὶ 200. 212.
 Ἰάκωβος, μοναχός, 228. 290. 292. 294. Ἰσδιγέρδης, βασιλεὺς Περσῶν 42.
 296. 298. Ἰσίδωρος, ἡγούμενος, 438. 440.
 Ἰαμνία 76. 96. 114. 120. Ἰσόχριστοι 438.
 Ἰεράπολις 320. Ἰσραὴλ 104. 122. 250.
 Ἰερεμίας 200. Ἰταλία 112.
 Ἰερεμίας, μοναχός, 240. 398. 400. Ἰωάννης 386.
 Ἰεριχὼ 116. 182. 250. 266. 310. 312. Ἰωάννης, αἰγύπτιος, 304.
 362. 480. Ἰωάννης, ἀναχωρητής, 366. 368.
 Ἰεροσόλυμα 32. 46. 56. 80. 96. 136. Ἰωάννης, αἰρετικός, 428.
 144. 150. 152. 158. 162. 182. 206. Ἰωάννης, ἀρχιεπίσκοπος Ἀντιοχείας, 58. 74.
 208. 218. 224. 250. 264. 318. 324. Ἰωάννης, ἀρχιεπίσκοπος Ἱεροσολύμων, 344. 354. 356. 364. 370. 382.
 328. 330. 334. 338. 340. 342. 344. Ἰωάννης, ἐπίσκοπος Σαρακηνῶν, 96.
 346. 348. 356. 364. 382. 396. 400. Ἰωάννης, εὐνοῦχος, 430.
 Ἰωάννης ἡ Βροντοδαίμων 422.

- Ἰωάννης, ἡσυχαστής, 92. 128. 162. 190. κατάρα 202.
 240. 242. 252. 422. 434. 448. 452. κενοδοξία 168. 384.
 454. 456. 458. 462. 464. 468. 470. κένωσις 18.
 472. 474. 476. 480. 484. 510. Κεχραιὶ 498.
 Ἰωάννης, κοσμικός, 554. Κιλικία 164.
 Ἰωάννης, μαθητὴς Ἰωάννου ἡσυχαστοῦ Κλημάτιος 68. 70. 72.
 476. 486. 510. 516. 518. 520. 524. Κολακεία 434.
 Ἰωάννης, μοναχὸς Ἀλεξανδρεὺς, 212. Κολωνία 376. 450.
 214. 282. Κόμανα, πόλις, 530.
 Ἰωάννης, ὁ εὐαγγελιστής, 262. Κόνων, ἀββᾶς, 436. 438. 440.
 Ἰωάννης ὁ Στρογγύλος 430. Κόνων (Ἰωάννης), πατὴρ τοῦ Σάββα,
 Ἰωάννης, πατὴρ Κυριακοῦ, 496. 212. 248.
 Ἰωάννης, πατὴρ Σάββα, 198. 212. 248. Κόρινθος 496.
 Ἰωάννης, πρεσβύτερος, 58. 60. 64. Κοσμᾶς 58. 74. 76. 80.
 Ἰωάννης, πρῶδρομος, 30. Κοσμᾶς, ἅγιος, 334. 378.
 Ἰωάννης σχολάριος 554. 556. 558. 562. Κοσμᾶς, σταυροφύλαξ, 110. 112. 126.
 Ἰωάννης υἱὸς Μαρκιανοῦ, 340. 156.
 Ἰωάννης, υἱὸς Μαρκιανοῦ πρεσβυτέ- Κούρικος 142.
 ρου, 288. Κουτιλᾶ (ἐρημος) 34. 116. 218.
 Ἰωάννης Χουζιβίτης 364. Κρανίον ἅγιον 338. 344. 460.
 Ἰὼβ 68. 498. Κρατεία 292. 554. 556. 558.
 Ἰωσήφ 498. 536. κρίσις 40. 510.
 Κυριακός, ἀββᾶς, 68. 76. 78. 104. 182.
 288. 496. 498. 500. 502. 504. 508.
 510. 516. 520. 522. 524.
 Κυριακός, ἡγούμενος μονῆς Σχολαρίου,
 562.
 Καθίσματος ἐκκλησία 532. Κυριακός, μοναχός, 288. 440.
 Κάϊν 236. Κυρικός, πρεσβύτερος, 238.
 Καισάρεια 92. 320. 344. 364. 402. 420. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας 98. 100. 328.
 Καισαριεῖς 198. 338.
 Καισάριος 154. 156. 158. Κύριλλος Σκυθοπολίτης 12. 74. 404.
 κακία 226. Κυρίων 58. 60. 64.
 κακοδοξία 356. 418. 420. 422. 426. 514. Κωνσταντῖνος 560.
 Καλαμῶν 480. Κωνσταντῖνος 24. 74. 98. 112. 142. 144.
 Κάλλιστος, αἰρετικός, 428. 190. 316. 318. 320. 334. 356. 382.
 Καπαρβαριχᾶς 50. 54. 228. 282. 386. 400. 420. 422. 426. 430. 432.
 Καππαδόκης, -αι 58. 438. 440. 452. 454. 484. 552. 560.
 Καππαδοκία 320. 344. 420. 426. Κωνσταντῖος 22.
 καρτερία 78.
 Κασσιανὸς 410. 436.
 Κασσιανός, Σκυθοπολίτης, 514.
 Καστέλλιον 252. 254. 256. 258. 266.
 270. 286. 310. 376. 414. 456. 462.
 κατάνυξις 28. 44. 78. 222. 512. 530.

Λ

Λαζάριον 36. 172.

- Λαζαριώτης, -αι 158.
 Λάζαρος, ἡγούμενος 262.
 Λαμπάδιος, ὑπατος, 408.
 Λαύρα Πηγῆς 440.
 Λαύρα Σπηλαίου 288. 310. 356. 360. 376. 414 470. 484.
 Λαύρα Φιρμίνου 420. 438.
 Λέων, αὐτοκράτωρ, 116. 136. 142. 328. 500.
 Λέων, ἔκγονος Λέοντος βασιλέως, 142.
 Λεόντιος, ἀσκητής, 562.
 Λεόντιος, μοναχός, 156. 160. 162. 394.
 Λεόντιος ὁ Βυζάντιος 400. 420. 422. 424. 426. 514.
 Λιβιάς 476.
 Λογγίνος 126. 128. 148. 214. 502. 530.
 Λουκάς Μετωπινός 260. 532.
 Λουκάς, μοναχός, 36.
 Λουκιλιανὰι 376.
 Λυκία 102.
 λύπη 68. 230.
 Λῶτ 424.
- M**
- μαγγανεία 178.
 Μαгнаῦρα 398.
 Μακάριος 440.
 Μακεδόσιος 112. 318. 320. 326. 352.
 μακροθυμία 184. 274.
 Μάμας 284.
 Μάμας, ἀρχιμανδρίτης, 334.
 Μάμας, κουβικουλάριος, 540.
 Μάμας, χρίστης, 416.
 Μαμωνᾶς, ἐπίσκοπος Νεαπόλεως, 386.
 Μάνης 52.
 μανία 52. 280. 320.
 Μανιχαῖος, -οι 284.
 Μάρδᾶς 50.
 Μαρία 18. 94. 162. 266. 396. 450. 464. 480. 540.
 Μαρία, ἀδελφὴ Ἰωάννου ἡσυχαστοῦ, 452.
 Μαρία, μοναχή, 520. 522.
 Μαρῖνος, μοναχός, 36. 260. 332. 334. 532.
 Μάρις 48. 126. 214.
 Μαρκιανός, βασιλεύς, 116. 208. 448. 530. 544.
 Μαρκιανός, μοναχός, 112. 152. 256. 262. 340. 424. 456. 532. 534. 536.
 Μαρκιανός, πρεσβύτερος, 288.
 Μάρκος, ἀναχωρητής, 102.
 Μαρτύριος μοναχός, 116. 118. 128. 130. 138. 140. 148. 150. 1554. 158. 164. 226. 234. 264. 420. 536.
 Μάρων 68. 70.
 ματαιότης 44.
 Μαχμὰ 228.
 μεγαλωσύνη 462.
 Μεδαβά, πόλις, 308.
 Μελάνη 98. 152. 262. 536.
 Μελιτᾶς, ἀββᾶς, 408. 418. 420.
 Μελιτηνὴ 22. 24. 26. 30. 72. 74.
 Μελιτηνός, -οὶ 58. 256.
 Μελχισεδὲκ 498.
 μετάνοια 90. 108. 300. 486.
 Μέτωπα, κόμη, 36.
 Μηνᾶς, ἅγιος, 114.
 Μηνᾶς, αἰρετικός, 428.
 Μηνᾶς Κωνσταντινουπόλεως 426.
 μαιφονία 96.
 μῖσος 68. 94. 106. 274.
 μνησικακία 106.
 μονὴ Ζουγγᾶ 436.
 μονὴ Σχολαρίου 110. 356. 376. 558. 560.
 Μουταλάσκη 198. 200. 334.
 Μοψουεστία 394. 400. 432. 492.
 μοχθηρία 274.
 μυθοποιία 44.
 μυστήριον, -α 106. 116. 268. 294. 328. 348. 486. 506.
 Μωγαριασσός, κόμη, 530.
 Μωϋσῆς 266. 498.

Ν

Νατουφᾶς, πανέρημος, 506. 508.
 Νεάπολις 386.
 Νεελκεραβᾶς 228.
 Νεῖλος, πρεσβύτερος, 156.
 Νεολαυρίτης, -αι 284. 286.
 Νέσταβος 362. 384.
 Νεστοριανοὶ 326. 332.
 Νεστόριος 72. 74. 92. 94. 96. 98. 112.
 190. 290. 326. 344. 352. 354. 394.
 400.

Νεφθοῦς 376.
 νηστεία 32. 214. 244. 248. 286. 370.
 372. 452. 500. 512.

Νίκαια 98. 112. 350. 352.
 Νικόπολις 274. 276. 278. 448. 450. 470.
 Νιτρία 116.
 Νόννος 284. 394. 418. 420. 422. 426.
 428. 430. 434. 438. 510. 514. 516.
 Νῶε 498.

Ξ

ξύλον ζωοποιὸν 162.
 ξύλον τίμιον 156.

Ο

οἰκονομία (Θεοῦ) 30. 200. 244. 352.
 362.
 Οὔσσιγότθοι 394.
 Οὔττιγης 400.
 Ὀλύβριος 108.
 Ὀλύμπιος 126.
 Ὀλυμπος, Καισαρεύς, 340.
 Ὀλύμπιος, κλαυδιουπολίτης, 556.
 Ὀλύμπιος, μοναχός, 500.
 ὀμόνοια 262. 418. 436. 502.
 Ὀνωριάς 554. 556.
 Ὀνώριος 78. 392.
 ὄργη 28. 70. 108. 184. 274. 336. 340.
 364. 386. 390.

Ὀρέστης, ὑπάτιος, 408.
 ὀρθοδοξία 330. 344. 356.
 Ὀρθωσιάς 156.
 ὄρκος 182. 184. 344.
 ὀρτυγομήτρα 392.
 Ὀτρήιος 24.
 Οὐαλεντινιανός, βασιλεύς, 328.
 Οὐαλέριος 108.
 Οὐάλης 24.
 Οὐανδάλοι 394.
 οὐσία 92.

Π

Παγκράτιος, στυλίτης, 440.
 Παλαιστίνη 56. 96. 102. 116. 210. 318.
 320. 324. 330. 332. 340. 356. 372.
 384. 386. 388. 394. 396. 398. 400.
 406. 408. 420. 424. 428. 432. 438.
 442. 470. 500. 502. 530. 534. 536.
 544.

Παλλάδιος 318.
 Πανιάς 248.
 πανουργία 336. 346.
 παράδεισος 68. 498.
 παρακοή 66. 468.
 Παράμμων, ἀββᾶς 520.
 παρανομία 272.
 παρεμβολαὶ 56.
 παρθενία 30. 512.
 Παρθένος 94. 100. 136. 408.
 παρρησία 88. 134. 334.
 Πασίνικος, γαμβρὸς Ἰωάννου ἡσυχαστοῦ, 452.
 Πασσαρίων 60. 80. 98. 208. 262. 536.
 Πάσχα 30. 254. 288. 466.
 Παῦλος, ἀββᾶς, 148. 256. 264. 286. 288.
 296. 310. 424. 502. 504. 536. 548.
 Παῦλος, μοναχός 164. 170. 240. 282.
 562. 564.
 Παῦλος, πατὴρ Ἀβρααμίου, 552.
 Παῦλος, πατὴρ Εὐθυμίου, 22. 24.
 πειρασμός 40. 70. 120. 218. 476.

- Περγάμιος 452.
 Πέλλα 396.
 περισσοπρακτία 330. 332.
 Πέρσης, -αι 42. 470.
 Περσίς, -ίδος 42. 44.
 Πέτρος, απόστολος, 262.
 Πέτρος, αίρετικός, 428.
 Πέτρος Ἀλεξανδρεὺς, σύγκελλος, 430.
 514.
 Πέτρος = Ἀσπέβετος ἐπίσκοπος, 48.
 54. 56. 74. 82. 96.
 Πέτρος Ἐλευθεροπολίτης 382.
 Πέτρος Ἱεροσολύμων 382. 386. 394.
 410. 418. 426. 428. 440.
 Πέτρος Κναφεὺς 268.
 Πέτρος Κορίνθου 496.
 Πέτρος, μοναχός, 240.
 Πηλούσιον 288.
 πίστις 12. 14. 44. 52. 74. 82. 94. 96. 98.
 110. 140. 150. 152. 180. 266. 282.
 284. 286. 288. 320. 322. 326. 334.
 336. 346. 348. 350. 354. 356. 408.
 412. 418. 452. 476. 492. 498.
 Πλάτων 512.
 Πλάτων, ἐπίσκοπος, 554. 556. 558.
 πλεονεξία 88.
 πνεῦμα τῆς πορνείας 86.
 πολύευκτος, μάρτυς, 22. 30.
 Πομπήϊος, πατρίκιος, 328. 334.
 πονηρία 92. 102. 112. 218. 230. 274.
 286. 332. 366.
 πορνεία 64. 84. 86. 298. 316.
 Πορφύριος 308.
 πραύτης 34. 70. 228.
 προαίρεσις 70.
 Πρόβος 150.
 Προκόπιος, μάρτυς, 402. 404.
 Προκόπιος, μοναχός, 174. 186.
 Προκόπιος, πρεσβύτερος, 154.
 πρόνοια 60. 126. 134.
 προσευχή 28. 32. 34. 36. 78. 90. 180.
 216. 222. 226. 232. 252. 300. 452.
 πρόσωπον 92. 94.
 Προτέριος 116.
 προῦπαρξις 92. 284. 438. 440.
 πρωτόκτιστοι 438.
 Πτολεμαῖος 422.
 Πυθαγόρας 512.
 Πυργίων λαύρα 228.
- Ρ
- ραθυμία 222. 418.
 Ραῖθοῦ 58.
 Ρουβᾶς 50. 102. 104. 110. 128. 216.
 218. 220. 222. 314. 316. 464. 466.
 470. 472. 492. 500. 508. 562.
 Ρωμαῖος, -οι 26. 42. 84. 128. 170. 226.
 282. 330. 400. 470.
 Ρωμανός, μοναχός, 112. 152. 178. 180.
 290.
 Ρώμη 108. 268. 318. 392. 398. 400.
 Ρωμύλος 410.
 Ρουφίνου, προάστειον, 328.
- Σ
- Σαβάρων 278.
 Σάββας 92. 114. 128. 162. 190. 192.
 198. 200. 202. 204. 206. 208. 210.
 212. 214. 216. 222. 224. 226. 232.
 234. 236. 238. 240. 242. 244. 246.
 248. 250. 252. 254. 256. 260. 264.
 274. 278. 282. 284. 286. 288. 290.
 296. 298. 300. 302. 304. 306. 308.
 310. 312. 314. 316. 320. 322. 324.
 332. 334. 338. 340. 342. 346. 356.
 362. 364. 366. 368. 370. 372. 374.
 378. 382. 384. 386. 388. 390. 392.
 394. 398. 400. 402. 404. 406. 408.
 410. 412. 414. 416. 416. 418. 420.
 422. 428. 432. 434. 436. 442. 448.
 454. 456. 458. 460. 462. 464. 466.
 470. 472. 474. 476. 480. 482. 490.
 510. 514. 516. 536. 554. 556. 558.
 560. 562.
 Σαββέλλος 92.

- Σαλούστιος Ἱεροσολύμων 236. 262. 264. 372. 454. 536.
 Σαμάρεια 406.
 Σαμαρείτης, -αι 384. 386. 390. 392. 396.
 Σαμουήλ 24. 198.
 Σαμψών 150.
 Σαούλ 50.
 Σαρακηνός, -οὶ 42. 54. 56. 74. 82. 96. 104. 154. 170. 172. 220. 226. 392. 414. 470. 502. 552.
 σάρκωσις 338.
 σατανᾶς 220. 52. 564.
 Σεβάστεια 450. 538.
 Σεβαστή 288.
 Σέργιος 288.
 Σέργιος, ἡγούμενος λαύρας Σπηλαίου, 484.
 Σευηριανός, μοναχός, 228.
 Σευῆρος 272. 278. 334. 336. 338. 340. 342. 344. 348. 390. 484.
 Σιδών 320. 3236. 336. 340.
 Σιλουανός 102. 386.
 Σιλουανός, Σαμαρείτης, 366.
 Σιλωὰμ 224. 376. 522.
 Σιών 348. 350. 438. 500.
 Σκανδός 200.
 σκληροκαρδία 484.
 Σκυθόπολις 12. 58. 126. 162. 270. 364. 370. 402. 404. 406. 436. 464. 482.
 Σκυθοπολίτης, -αι 272.
 Σουκᾶς 68. 280. 436. 504. 508. 510. 514. 516. 524.
 Σουμανίτης 456.
 Σοῦμμος 378. 392. 398. 418.
 Σουσακεῖμ 508. 516. 520. 524.
 σιφία 490.
 Σοφία, μήτηρ Σάββα, 198. 212. 248.
 σταυρός 32. 66. 70. 82. 156. 162. 206. 252. 310. 314. 344. 346. 368. 382. 482. 498. 508. 548.
 Στέφανος 58. 72. 74. 96.
 Στέφανος, ἄραψ, 154.
 Στέφανος, ἐπίσκοπος Ἰαμνίας, 114. 120. 156.
 Στέφανος, ἡγούμενος μονῆς μεγάλου Εὐθυμίου 362. 502.
 Στέφανος Ἱεροσολυμίτης 422. 424.
 Στέφανος, κόμης, 396.
 Στέφανος, πρωτομάρτυς, 114. 122. 342. συγγνώμη 66. 198.
 συγκατάβασις 18.
 σύγχυσις 92. 100. 326.
 συκοφαντία 320.
 Συμεώνης ὁ στυλίτης 150.
 Συμεώνιος 154.
 συμπάθεια 30.
 σύμφυρσις 100.
 συναίρεσις 92.
 συνεργία 64. 534.
 Συνόδιος 58. 72. 74.
 συνουσίωσις 100.
 Συρία 58. 552.
 Σωζᾶς 360.
 Σωζομενός 420.
 σωτηρία 18. 20. 22. 54. 56. 84. 86. 106. 180. 306. 346. 348. 498.
 Σωτήριχος 320. 336. 344.
 Σωφρόνιος, ἡγούμενος, 272. 384. 422. 426. 538. 54.
 σωφροσύνη 26. 28. 30. 40. 176. 484. 498.
- T
- ταπεινοφροσύνη 30. 34. 40. 78. 126. 132. 204. 210. 214. 228. 450. 456. 540.
 ταπείνωσις 204.
 Ταράσιος 274.
 Τάραχος 150.
 τελείωσις 408.
 Τερέβων 42. 44. 46. 48. 56. 82. 104. 120. 126. 502. 504.
 Τετραδίται 438.
 Τιβεριᾶς 58. 246.

Τιμόθεος Γαβαληνός 422. 424.
 Τιμόθεος, ἐπίσκοπος, 320. 356.
 Τιμόθεος ἢ Αἰλουρος 116.
 Τομεσσός, κώμη, 1624.
 Τριβουνιανός 398.
 Τρίπολις 156.
 τύφος 450. 472.

Υ

ὕπακοη 40. 64. 66. 204. 210. 214. 540.
 Ὑπάτιος, ἀνεψιὸς βασιλέως, 342. 344.
 Ὑπάτιος ἐπίσκοπος Ἐφέσου, 388.
 ὑπερηφάνια 108.
 ὑπομονή 28. 68. 176. 440. 498. 524.
 ὑπόστασις 92. 94. 100. 340. 352.

Φ

Φαράν 32. 34. 36. 38. 148. 182.
 φθόνος 88. 108. 178. 244.
 Φίδος διάκονος, 502.
 Φίδος, ἐγκονὸς Φίδου ἐπισκόπου, 80.
 142. 144. 146. 148. 150.
 Φίδος, ἐπίσκοπος, 80. 118. 138. 140.
 Φιλαδελφία 512.
 φιλανθρωπία 18. 82. 122. 316. 488.
 φιλαργυρία 168. 384.
 φιλαρχία 234.
 φιληδονία 86. 168.
 Φίλιξ, πάπας Ρώμης, 268.
 φιλονεικία 112. 152.
 φιλοξενία 62.
 Φιλόξενος 320. 336.
 φιλοφροσύνη 536.
 φιλοχρηματία 332.
 Φιρμινιώται 438.

φρίκη 70. 72.
 Φλαβιαναί, μοναστήριον, 200. 204.
 Φλαβιανός 318. 320. 326. 336. 338.
 Φλαῖα 544.
 Φλάϊν 316.
 φρενοβλάβεια 352.
 φυλαρχία 42.
 φύσις 92. 94. 98. 200. 340.
 φῶς τῆς ἀληθείας 346.
 Φωτεινοῦ μονή 260.

Χ

Χαλκηδών 94. 96. 98. 02. 112. 318. 326.
 334. 338. 340. 344. 364. 394. 420.
 χάρισμα 62. 124. 130. 180. 222. 224.
 242. 286. 306. 334.
 χάρισμα διορατικὸν 78.
 χάρισμα προφητικὸν 282.
 Χαρίτων 510. 516. 524.
 Χεβρῶν 300.
 χειροτονία 56. 228.
 Χορσίας 246.
 Χουζιβᾶς 304.
 Χριστιανός, -οἱ 42. 46. 170. 198. 366.
 384. 386. 406. 448.
 Χρῦσιππος 58. 80. 104. 114. 126. 128.
 138. 156.

Ω

Ὠριγένης 92. 190. 284. 394. 400. 420.
 422. 424. 426. 432. 440. 492. 510.
 512. 514.
 Ὠριγενιστής, -αἱ 162. 424. 434. 436.
 442. 444. 480. 516.

**Φωτοστοιχειοθεσία: «ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ» ΕΛΕΥΘ. ΜΕΡ.
Ἄρμενοπούλου 30 – Τηλ. 200 621 – Θεσσαλονίκη**

**Ἐκτύπωση: Γεώργιος Δεδούσης
Ἄνδρέου Γεωργίου 28, Τηλ. 519-091**

**Βιβλιοδεσία: Αφοὶ ΒΑΡΟΥΣΙΑΔΗ
Λαχανᾶ 17 – Τηλ. 839 414 – Θεσσαλονίκη**
